

Chulalongkorn University

Chula Digital Collections

Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)

2021

การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย: การศึกษาตามแนววิจัยประวัติศาสตร์อันตรกษาและวิจัยประวัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม

ติอณา คาช่า

คณะอักษรศาสตร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd>

Part of the [Arts and Humanities Commons](#)

Recommended Citation

คาช่า, ติอณา, "การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย: การศึกษาตามแนววิจัยประวัติศาสตร์อันตรกษาและวิจัยประวัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม" (2021). *Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)*. 5325.

<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/5325>

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย:
การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

INTERACTIONS OF INDONESIAN USERS OF THAI AS A SECOND LANGUAGE AND NATIVE
SPEAKERS OF THAI: AN INTERLANGUAGE AND INTERCULTURAL PRAGMATIC STUDY

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Thai
Department of Thai
FACULTY OF ARTS
Chulalongkorn University
Academic Year 2021
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์
โดย	น.ส.เดือนา คาซา
สาขาวิชา	ภาษาไทย
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภัคดีผาสุข)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประไพพรรณ พึ่งนิม)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.ฮามัม สุปรียาดี)

ตือนา คาซา : การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม. (INTERACTIONS OF INDONESIAN USERS OF THAI AS A SECOND LANGUAGE AND NATIVE SPEAKERS OF THAI: AN INTERLANGUAGE AND INTERCULTURAL PRAGMATIC STUDY) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง

การศึกษาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยน่าจะมีส่วนช่วยลดปัญหาการสื่อสารระหว่างกัน อีกทั้งในกรณีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยนั้นก็ยังไม่มีความวิจัยใดศึกษามาก่อน งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้ในการแสดงวจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา และเพื่อศึกษาปัญหาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม งานวิจัยนี้มีผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งหมด 163 คน โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามแบบเติมเต็มและจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาพบว่า วจนกรรมการขอและวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นวจนกรรมที่ค่อนข้างมีปัญหาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย เพราะผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีเหตุผลเบื้องหลังต่างกัน จึงทำให้มีพฤติกรรมทางภาษาที่แตกต่างกันด้วย ส่วนวจนกรรมการสัญญาแม้ว่าจะมีลักษณะปัญหาจากกลวิธีทางภาษาที่ค่อนข้างสร้างความสับสนให้แก่คู่สนทนา แต่ก็มีปัญหาน้อยกว่าวจนกรรมการขอและวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

ส่วนผลการวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมพบว่า ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายมี 3 ลักษณะ ได้แก่ ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกัน ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด และปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกัน ทั้งสองฝ่ายต่างมีการจัดการความสัมพันธ์แตกต่างกัน ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมุ่งคำนึงถึงการจัดการกับสิทธิทางสังคม โดยเฉพาะ “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ขณะที่ชาวไทยมักคำนึงถึงการจัดการกับหน้า โดยเฉพาะ “หน้าเชิงคุณภาพ” เพื่อรักษาความสัมพันธ์ในการปฏิสัมพันธ์ ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมอินโดนีเซียที่มีบทบาทต่อการปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ ศาสนาอิสลาม ปัญจศีลา และความละอาย ส่วนปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ “หน้า” ความเกรงใจ และน้ำใจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา ภาษาไทย
ปีการศึกษา 2564

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6080505422 : MAJOR THAI

KEYWORD: INTERLANGUAGE PRAGMATICS, INTERCULTURAL PRAGMATICS, THAI AS A SECOND LANGUAGE,
INDONESIAN USERS OF THAI AS A SECOND LANGUAGE

Deeana Kasa : INTERACTIONS OF INDONESIAN USERS OF THAI AS A SECOND LANGUAGE AND NATIVE
SPEAKERS OF THAI: AN INTERLANGUAGE AND INTERCULTURAL PRAGMATIC STUDY. Advisor: Assoc. Prof.
NATTHAPORN PANPOTHONG, Ph.D.

Studying the interactions between Indonesian users of Thai as a second language and native speakers of Thai may decrease communication problems between them. To date, few investigations have examined these interactions. Therefore, the present study aims to compare linguistic strategies that both Indonesian users of Thai as a second language and native speakers of Thai use their language for the speech acts of promising, requesting, and asking for personal information. This study follows the perspectives of interlanguage pragmatics and investigates problems and motivational concerns of the interactions based on intercultural pragmatics. The data for this study examines discourse complete tasks (DCTs) and in-depth interviews of 163 informants.

The results based on the interlanguage pragmatics revealed that Indonesian users of Thai as a second language and native speakers of Thai faced communication problems when using speech acts of requesting and asking for personal information to some extent. This was because these two groups of speakers had different underlying perspectives. They therefore had different linguistic behaviors. Apart from these strategies, the speech act of promising was found to cause less communication problems, though its linguistic strategies were quite confusing to the interlocutors.

The results also showed three types of interaction problems related to intercultural pragmatics: problems caused by different interaction norms, misinterpretation of illocutionary act, and misunderstandings of the meaning of utterances. Indonesian users of Thai as a second language and native speakers of Thai also had different rapport management. The Indonesian users of Thai as a second language tended to focus on sociality rights, specifically “association rights.” Meanwhile, the native speakers of Thai tended to place higher importance on motivational concerns associated with face management, particularly “quality face” to maintain relationships during interactions. They also differed in that Indonesian socio-cultural factors related to interaction were Islam religion, Pancasila and shame, whereas Thai socio-cultural factors included /nâa/ (“face”), /kreeŋjay/ (a fear of troubling another's heart) and /nâamjay/ (kindness).

Field of Study: Thai
Academic Year: 2021

Student's Signature
Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความเมตตาของรองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณามอบความรู้ คำแนะนำ ความปรารถนาดี การดูแลเอาใจใส่ และยังเปิดโลกทางวิชาการมากมายให้แก่ผู้วิจัย พื้นที่ปลอดภัยที่คร่อมอบให้ ทำให้คนไม่มั่นใจคนนี้สามารถก้าวเดินได้ด้วยคามมั่นคง ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณครูเป็นอย่างสูง ความรู้สึกที่ผู้วิจัยระลึกถึงพระคุณครูนั้นมากเกินคำพรรณนาใด ๆ จะนำมาบูชาครูได้

ผู้วิจัยขอประณมมือกราบรองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และมอบคำแนะนำอันมีค่า ตลอดจนมอบความรัก อีกทั้งความเมตตา กรณมา มุทิตา และอุเบกขา แก่ผู้วิจัยตั้งแต่ผู้วิจัยเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทที่ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อาจารย์ผู้เป็นแสงสว่างนำทางให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยขอตอบแทนคุณและระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ตลอดไป

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภักดีผาสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประไพพรรณ พิงฉิม และอาจารย์ ดร.ฮามัม สุปรียาดี คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณามอบคำแนะนำในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นับเป็นความโชคดีอย่างยิ่งของผู้วิจัยที่บุคคลสำคัญในชีวิตกรุณามาเป็นส่วนสำคัญในวิทยานิพนธ์ซึ่งเป็นงานที่ผู้วิจัยภาคภูมิใจและมีความสุขในทุกขณะจิตตลอดเส้นทางการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ผู้วิจัยคงจะมีวันนี้ไม่ได้เลยหากปราศจากครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทุกท่านในทุกช่วงชีวิต ผู้วิจัยขอแสดงความเคารพและระลึกถึงบุญคุณของครูอาจารย์ทุกท่าน อีกทั้ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณภาควิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บ้านหลังแรกที่พักพิงฟูมฟัก และเป็นที่พักพิงให้แก่ผู้วิจัย รวมถึงบุคลากรทุกท่านในภาควิชาที่เข้าใจ คอยให้กำลังใจ และสนับสนุนการศึกษาต่อของผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกคนที่สละเวลาและให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ยิ่งแก่งานวิจัยนี้ ขอบคุณพี่รหัสที่ผู้วิจัยรักและเคารพอยู่เสมอที่เป็นแรงบันดาลใจมาตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการเลือกก้าวเดินในเส้นทางสายนี้ ภาพแห่งความปรารถนาดี สายตาที่มองผ่านหน้าต่างหอชายพร้อมมือน้อยที่คอยโอบกอดผู้วิจัยในยามเช้าระหว่างทางเดินไปบาร์ใหม่ สมัยที่ผู้วิจัยยังเป็นเพียงน้องน้อยปริญญาตรียังคงแจ่มชัดไม่เลือนหายไป น้องสายรหัสที่คอยส่งกำลังใจไม่ว่าเราจะแยกย้ายไปเติบโตกัน ในทิศทางใด เจ้าดอกนันทริเหล่านี้ก็ยังคงออกดอกงดงามอยู่เสมอ รวมถึงเพื่อนคนสำคัญในชีวิตทั้งคุณมนิษา คุณอมรรัตน์ คุณปิยะภรณ์ คุณปาริษฐ์ คุณมัญชรี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณนิภาดา คุณกนกชิตา คุณรณรัตน์ คุณสุจิตรา คุณพรหมมินทร์ ที่ทำให้เส้นทางสายนี้ของผู้วิจัยเต็มไปด้วยความสุข คอยเป็นขุมพลัง และคอยเป็นสายลมที่โอบกอดผู้วิจัยไว้ รวมถึงคุณศุภวิชญ์ คุณสุภัชชา และคนอื่น ๆ อีกมากมายที่มีอุปการคุณจนผู้วิจัยไม่อาจขอบคุณได้หมด

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณป้า อิบดิน คาช่า หม่าม้า ฐานทา คาช่า บุคคลสำคัญที่สุดในชีวิต ผู้เป็นอากาศ เป็นแสงสว่างที่ไม่มีวันดับ และรักลูกโดยปราศจากเงื่อนไข ขอบคุณตีสดาและติซารร น้องทั้ง 2 คนของผู้วิจัยที่เป็นของขวัญที่ดีที่สุดในชีวิต และขอขอบคุณคุณพิศุทธิ์ที่คอยเป็นพลังสำคัญ ความฝันของผู้วิจัยประสบความสำเร็จได้ในวันนี้เป็นเพราะครอบครัวที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของผู้วิจัย

ไดอานา คาช่า

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ	ด
สารบัญแผนภูมิภาพ	ต
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	14
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	14
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	14
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	15
1.5.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
1.5.1.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีวาทปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (intercultural pragmatics) วาทปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (interlanguage pragmatics) และ การจัดการความสัมพันธ์ (rapport management).....	16
1.5.1.2 ผู้วิจัยทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา.....	16
1.5.2 เก็บรวบรวมข้อมูล	16
1.5.2.1 วิธีเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาตามแนววาทปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา	17
1.5.2.2 วิธีเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาตามแนววาทปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม	23

1.5.3 วิเคราะห์ข้อมูล	25
1.5.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา.....	25
1.5.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม.....	27
1.5.4 เรียบเรียงผลการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย	27
1.5.5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และเสนอข้อเสนอนแนะ	27
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ	28
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	29
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	30
2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	30
2.1.1 วจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (intercultural pragmatics).....	32
2.1.2 วจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (interlanguage pragmatics).....	45
2.1.3 การจัดการความสัมพันธ์ (rapport management).....	52
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	55
2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวจนกรรมที่นำมาศึกษา.....	55
2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม.....	71
2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา.....	84
บทที่ 3 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูล ส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ อันตรภาษา	100
3.1 กลวิธีการแสดงวจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง.....	100
3.1.1 การเลือกแสดงวจนกรรม	101
3.1.1.1 วจนกรรมการสัญญา	102
1) กลวิธีทางภาษา	104
1.1) กลวิธีหลัก.....	104

1.1.1) การแสดงการผูกมัด	104
1.1.2) การแสดงการใส่ใจ	107
1.2) กลวิธีเสริม	109
1.3) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม	111
2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการสัญญา	114
3.1.1.2 วัจนกรรมการขอ	115
1) กลวิธีทางภาษา	117
1.1) กลวิธีหลัก	117
1.1.1) การขอแบบตรงไปตรงมา	117
1.1.2) การขอแบบอ้อม	118
1.2) กลวิธีเสริม	121
1.3) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม	122
2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการขอ	124
3.1.1.3 วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว	125
1) กลวิธีทางภาษา	128
1.1) กลวิธีหลัก	128
1.1.1) การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา	128
1.1.2) การถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม	129
1.2) กลวิธีเสริม	131
1.3) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม	134
2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว	136
3.1.2 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรม	138
3.1.2.1 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญา	138
3.1.2.2 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการขอ	139

3.1.2.3 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว	142
3.2 กลวิธีการแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวไทย.....	144
3.2.1 การเลือกแสดงวัจนกรรม	145
3.2.1.1 วัจนกรรมการสัญญา	145
1) กลวิธีทางภาษา	147
1.1) กลวิธีหลัก.....	147
1.1.1) การแสดงการผูกมัด	147
1.1.2) การแสดงการใส่ใจ	149
1.1.3) การลดการผูกมัดตนเอง.....	151
1.2) กลวิธีเสริม	154
1.3) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม.....	154
2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการสัญญา	158
3.2.1.2 วัจนกรรมการขอ.....	160
1) กลวิธีทางภาษา	161
1.1) กลวิธีหลัก.....	161
1.1.1) การขอแบบตรงไปตรงมา.....	161
1.1.2) การขอแบบอ้อม	162
1.2) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม.....	164
2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการขอ	165
3.2.1.3 วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว.....	166
1) กลวิธีทางภาษา	168
1.1) กลวิธีหลัก.....	168
1.1.1) การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา	168
1.1.2) การถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม.....	169

1.2) กลวิธีเสริม	172
1.3) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม	174
2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว	177
3.2.2 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรม	179
3.2.2.1 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญา	179
3.2.2.2 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการขอ	180
3.2.2.3 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว	182
3.3 การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	184
3.3.1 การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทย เป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	185
3.3.1.1 การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	186
1) การเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาด้วยถ้อยคำ	187
2) การเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาด้วยวิธีการอื่น	198
3.3.1.2 การเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	200
3.3.2 การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็น ภาษาที่สองกับชาวไทย	201
3.3.2.1 การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	203
1) การเลือกแสดงวัจนกรรมการขอด้วยถ้อยคำ	204
2) การเลือกแสดงวัจนกรรมการขอด้วยวิธีการอื่น	211
3.3.2.2 การเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	213

3.3.3 การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวาทกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	214
3.3.3.1 การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวาทกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	216
1) การเลือกแสดงวาทกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยถ้อยคำ	217
2) การเลือกแสดงวาทกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยวิธีการอื่น	227
3.3.3.2 การเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวาทกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	228
3.3.4 สรุปผลการเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวาทกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	230
3.4 แนวโน้มการถ่ายโอนทางวาทปฏิบัติศาสตร์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง	233
3.4.1 ภาพรวมการเปรียบเทียบวาทกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวอินโดนีเซียตามนัยสำคัญทางสถิติ	234
3.4.1.1 วาทกรรมการสัญญา	234
3.4.1.2 วาทกรรมการขอ	238
3.4.1.3 วาทกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว	240
3.4.2 การถ่ายโอนทางลบ	247
3.4.2.1 วาทกรรมการสัญญา	248
3.4.2.2 วาทกรรมการขอ	251
3.4.2.3 วาทกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว	255
3.4.3 การถ่ายโอนทางบวก	258
3.4.3.1 วาทกรรมการสัญญา	258
3.4.3.2 วาทกรรมการขอ	259
3.4.3.3 วาทกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว	260

3.4.3.4 สังคมที่เน้นความเป็นกลุ่ม (collectivism)	260
บทที่ 4 ปัญหาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม	265
4.1 ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	266
4.1.1 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกัน	268
4.1.1.1 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสม	269
4.1.1.2 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากคำตอบที่ไม่พึงประสงค์	272
4.1.1.3 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการไม่สื่อสาร	276
4.1.2 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด	278
4.1.3 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกัน	281
4.2 ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ (motivational concern) ในการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	285
4.2.1 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง	289
4.2.1.1 ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ”	289
4.2.1.2 ข้อคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค”	292
4.2.1.3 ข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม”	294
4.2.1.4 ข้อคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง”	297
4.2.2 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากมุมมองของชาวไทย	298
4.2.2.1 ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ”	299
4.2.2.2 ข้อคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค”	301
4.2.2.3 ข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม”	303
4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ	305

4.4 ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	311
4.4.1 ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมอินโดนีเซียที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	312
4.4.1.1 ศาสนาอิสลาม	313
4.4.1.2 ประเพณีแห่งรัฐของอินโดนีเซีย “ปัญจศีลา” (Pancasila).....	317
4.4.1.3 ความละเอียด.....	321
4.4.2 ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	326
4.4.2.1 “หน้า”	326
4.4.2.2 ความเกรงใจ.....	329
4.4.2.3 น้ำใจ	331
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	342
5.1 สรุปผลการวิจัย	342
5.1.1 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัฒนธรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนวงานปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา.....	342
5.1.2 ปัญหาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนวงานปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม	348
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	351
5.3 ข้อเสนอแนะ	358
บรรณานุกรม.....	361
ภาคผนวก.....	379
ประวัติผู้เขียน	392

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทย	5
ตารางที่ 2 การทำงานร่วมกันของลักษณะเฉพาะบุคคลและลักษณะทางสังคม	39
ตารางที่ 3 ส่วนประกอบของการจัดการความสัมพันธ์	53
ตารางที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม	91
ตารางที่ 5 จำนวนการเลือกแสดงและไม่แสดงวัจนกรรมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจากแบบสอบถาม	101
ตารางที่ 6 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ในการแสดงวัจนกรรมการสัญญา	103
ตารางที่ 7 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง	111
ตารางที่ 8 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ในการแสดงวัจนกรรมการขอ	116
ตารางที่ 9 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง	122
ตารางที่ 10 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว	127
ตารางที่ 11 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง	134
ตารางที่ 12 ตารางแสดงการไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง	140
ตารางที่ 13 ตารางแสดงการไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง	142

ตารางที่ 14 จำนวนการเลือกแสดงและไม่แสดงวัจนกรรมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวไทยหรือผู้พูด ภาษาไทยจากแบบสอบถาม	144
ตารางที่ 15 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวไทยใช้ในการแสดงวัจนกรรมการสัญญา.....	145
ตารางที่ 16 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวไทย	155
ตารางที่ 17 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวไทยใช้ในการแสดงวัจนกรรมการขอ.....	160
ตารางที่ 18 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอของชาวไทย.....	164
ตารางที่ 19 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวไทยใช้ในการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว.	167
ตารางที่ 20 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของ ชาวไทย	174
ตารางที่ 21 ตารางแสดงการไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวไทย.....	179
ตารางที่ 22 ตารางแสดงการไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวไทย.....	181
ตารางที่ 23 ตารางแสดงการไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวไทย	182
ตารางที่ 24 ตารางเปรียบเทียบค่าไค-สแควร์จำนวนคำตอบการสัญญาของชาวอินโดนีเซีย ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย.....	185
ตารางที่ 25 ตารางเปรียบเทียบค่าร้อยละจำนวนคำตอบกับจำนวนถ้อยคำในการสัญญาของ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	187
ตารางที่ 26 ตารางแสดงการเปรียบเทียบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญา	193
ตารางที่ 27 ตารางเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซีย ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย.....	200
ตารางที่ 28 ตารางเปรียบเทียบค่าไค-สแควร์จำนวนคำตอบการขอของชาวอินโดนีเซีย ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย.....	202
ตารางที่ 29 ตารางเปรียบเทียบค่าร้อยละจำนวนคำตอบกับจำนวนถ้อยคำในการขอของ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	204
ตารางที่ 30 ตารางแสดงการเปรียบเทียบลักษณะการปรากฏร่วมของ กลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอ.....	208

ตารางที่ 31 ตารางเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย.....	213
ตารางที่ 32 ตารางเปรียบเทียบค่าไค-สแควร์จำนวนคำตอบการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย.....	215
ตารางที่ 33 ตารางเปรียบเทียบค่าร้อยละจำนวนคำตอบกับจำนวนถ้อยคำในการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย	217
ตารางที่ 34 ตารางแสดงการเปรียบเทียบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว	223
ตารางที่ 35 ตารางเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย.....	229
ตารางที่ 36 ตารางแสดงค่าไค-สแควร์การเปรียบเทียบวัจนกรรมการสัญญาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย	235
ตารางที่ 37 ตารางแสดงค่าไค-สแควร์การเปรียบเทียบวัจนกรรมการขอระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย	238
ตารางที่ 38 ตารางแสดงค่าไค-สแควร์การเปรียบเทียบวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย.....	241
ตารางที่ 39 ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย.....	267
ตารางที่ 40 การเปรียบเทียบข้อค่านึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย.....	288
ตารางที่ 41 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับข้อค่านึงที่เป็นเหตุจูงใจ	306

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 ภาพแสดงวัฒนธรรม ปรีบท และความเกี่ยวข้องกับภาษา.....	8
ภาพที่ 2 ภาพแสดงวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้แทน การแสดงวัฒนธรรมการสัญญา	199
ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้แทน การแสดงวัฒนธรรมการขอ	211
ภาพที่ 4 ภาพแสดงวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้แทน การแสดงวัฒนธรรมการถามข้อมูลส่วนตัว.....	227

สารบัญแผนภูมิภาพ

หน้า

[illegible]

แผนภูมิที่ 13 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการสัญญาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย.....	237
แผนภูมิที่ 14 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบวัจนกรรมการขอรระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย.....	239
แผนภูมิที่ 15 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการขอรระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย.....	240
แผนภูมิที่ 16 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย	242
แผนภูมิที่ 17 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย	244

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (ASEAN community) อย่างเป็นทางการเมื่อปี 2558 แต่ละภาคส่วนต่างก็หันมาให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งการทำความรู้จักกันและร่วมลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการให้ความสำคัญกับการรวมอาเซียนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน เพราะประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนทั้งสิบประเทศต่างมีความหลากหลายทั้งในเรื่องของภาษา ความเชื่อ ความศรัทธา ศาสนา รวมถึงวิถีชีวิต หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงมีความตื่นตัวในการป้องกันความขัดแย้ง ความแตกต่าง และไม่ต้องการให้เกิดการแบ่งแยก ดังจะเห็นได้จากการจัดประชุมอาเซียนเรื่องวัฒนธรรมแห่งการป้องกัน (the meeting of the working group on the culture of prevention) โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในปีพ.ศ. 2562 ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อขับเคลื่อนปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยวัฒนธรรมแห่งการป้องกัน เพื่อมุ่งสู่สังคมที่มีสันติสุข ไม่แบ่งแยก มีภูมิคุ้มกัน สุขภาพดี และมีความกลมเกลียว (ASEAN declaration on culture of prevention for a peaceful, inclusive, resilient, healthy and harmonious society) การจัดประชุมดังกล่าวประกอบด้วยแนวทาง 6 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งสันติภาพและความเข้าใจอันดีระหว่างวัฒนธรรม การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการเคารพความแตกต่างของคน การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งธรรมาภิบาลในทุกระดับ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งการมีภูมิคุ้มกัน และการใส่ใจต่อสภาพแวดล้อม การส่งเสริมวัฒนธรรมของการมีชีวิตที่ส่งเสริมสุขภาวะที่ดี และการส่งเสริมค่านิยมสายกลางโดยปราศจากความรุนแรง (รัฐบาลไทย, 2562)

หนึ่งในหกด้านข้างต้นนี้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมโดยตรง เนื่องจากการสื่อสารถือเป็นกิจกรรมทางสังคมกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้คนในประชาคมเกิดความเข้าใจอันดีต่อกันและกัน ท่ามกลางการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งยังเป็นสิ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนให้นโยบายต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม อันจะส่งผลต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติต่าง ๆ ในประชาคมต่อไป

นอกจากนี้การสื่อสารและวัฒนธรรมได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินงาน หรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชาติสมาชิกอาเซียนแล้ว ยังเห็นได้ว่าการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมยังเข้ามามีบทบาทในด้านนโยบายด้วย จากการที่ประเทศไทยมีความพยายามที่จะดำเนินการส่งเสริมและ

สนับสนุนนโยบายของอาเซียนซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ที่ได้กำหนดและวางเป้าหมายในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะนโยบายที่เหล่าประชาคมอาเซียนมีความประสงค์ให้เกิดขึ้น แต่ยังไม่สามารถดำเนินการให้ประสบความสำเร็จได้ คือการส่งเสริมการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีที่ปัจจุบันยังมีความคืบหน้าไม่มากนัก เนื่องจากยังมีข้อติดขัดหลายประการ และหนึ่งในนั้นคือปัญหาการสื่อสารระหว่างกันของแรงงานย้ายถิ่นกับคนในท้องถิ่น รวมถึงปัญหาทักษะภาษาของประเทศเพื่อนบ้านด้วย (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560: 53-54) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ระบุว่าแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมนโยบายดังกล่าวให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้นั้น ประชาคมควรมีการทำความเข้าใจกันในฐานะประเทศเพื่อนบ้านของอาเซียนซึ่งจะเอื้อต่อการสนับสนุนนโยบายของอาเซียน อีกทั้งยังเป็นไปตามหลักการร่วมมือกันในเรื่องประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC) ซึ่งเป็นหนึ่งในสามเสาหลักของประชาคมอาเซียนอีกด้วย (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2556: 3)

กระทั่งปัจจุบันได้เกิด (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ขึ้นเพื่อนำไปสู่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ภาครัฐก็ยังคงเห็นว่าเศรษฐกิจไทยจำเป็นต้องพึ่งพาอุปสงค์ต่างประเทศในสัดส่วนที่สูง โดยเฉพาะจากประเทศสมาชิกอาเซียนที่เป็นกลุ่มประเทศที่มีแนวโน้มทวีความสำคัญต่อไทยเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน รวมทั้งจะต้องมีความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุนในอาเซียนเพิ่มขึ้น อีกทั้งประเทศไทยยังคงต้องพึ่งพาแรงงานต่างด้าว โดยเป็นศูนย์กลางการเคลื่อนย้ายแรงงานที่สำคัญของภูมิภาคอาเซียน ทั้งในฐานะประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของผู้ย้ายถิ่น

นอกจากนี้ ราชกิจจานุเบกษา เรื่อง แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) (แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580), 2561) ก็มีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศไทยที่ยังต้องข้องเกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียนด้วย กล่าวคือ ยุทธศาสตร์ชาติได้กำหนดวิสัยทัศน์ในแง่ของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคง สนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างประชาชนทุกมิติและทุกระดับ และยังต้องการแลกเปลี่ยนและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันอย่างแน่นแฟ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมือง และความมั่นคง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมถึงส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นของประชาคมอาเซียนด้วย

การร่วมมือกันทั้งองค์กรภาครัฐและที่มีใช้ภาครัฐ ทั้งนี้ก็เพื่อความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและเพื่อพัฒนาประเทศไทยอย่างยั่งยืน

ด้วยความสำคัญของอาเซียนดังกล่าว ผู้นำอาเซียนจึงมีเจตนารมณ์ในการสร้างสามเสาหลักของประชาคมอาเซียนให้ดำเนินไปอย่างสมบูรณ์ ทั้งในด้านการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยประกอบด้วย ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community: APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community: ASCC) ประเด็นความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมระหว่างกันในภูมิภาคนี้จะช่วยให้ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนมีความมั่นคงขึ้น หากเสาหลักนี้แข็งแกร่งขึ้นย่อมส่งผลต่อความมั่นคงและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้เสาหลักอื่น ๆ ที่เป็นเป้าหมายสำคัญของประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่มุ่งให้เกิดการรวมตัวกันให้เกิดผลสำเร็จตามมา

ประเทศอินโดนีเซียถือเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีจำนวนประชากรเป็นอันดับ 4 ของโลกและมากที่สุดในอาเซียน (ธนาคารแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) ซึ่งการมีประชากรจำนวนมากนี้ย่อมส่งผลทางเศรษฐกิจด้วย ดังที่ศูนย์ข้อมูลข่าวอาเซียน กรมประชาสัมพันธ์ (2559) ได้วิเคราะห์ถึงทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอินโดนีเซียไว้ว่า

“การมีประชากรจำนวนมากในประเศทำให้เกิดความต้องการซื้อภายในประเทศที่สูงมาก จึงเกิดเป็นตลาดขนาดใหญ่ภายในประเทศ และจำนวนประชากรที่มากนี้ ในที่สุดก็จะกลายเป็นแรงงานสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ ศักยภาพด้านแรงงานของอินโดนีเซียเกิดขึ้นจากการที่ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ยังมีอายุน้อย โดยประชากรมากกว่าร้อยละ 50 มีอายุต่ำกว่า 29 ปี ทำให้มีการคาดการณ์ว่าจำนวนแรงงานในประเทศจะเพิ่มขึ้นทุกปีไม่ต่ำกว่า 2 ล้านคนส่งผลให้อินโดนีเซียเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคอาเซียนที่มีค่าแรงต่ำ และในช่วงปี พ.ศ. 2563-2573(2020–2030) จะกลายเป็นปีที่มีจำนวนประชากรวัยทำงานเพิ่มขึ้นสูงสุด ในช่วงนี้อินโดนีเซียจึงมีโอกาสดจากการมีแรงงานและกำลังการผลิตจำนวนมาก”

ประเทศไทยและอินโดนีเซียต่างก็เป็นคู่ค้าที่สำคัญและมีโครงการลงทุนร่วมกันทั้งจากทางภาครัฐและเอกชน รวมถึงกลุ่มธุรกิจเกิดใหม่ (startup) ที่เลือกประเทศอินโดนีเซียในการขยายตลาด เนื่องจากมองว่าเป็นประเทศในอาเซียนที่ตลาดสตาร์ทอัพมีการเติบโตสูงมาก และตลาดหุ้นในประเทศก็ยังมีโอกาสจะขยายตัวต่อเนื่อง (ปณชัย อารีเพิ่มพร, 2562)

นอกจากนี้ หลังจากเปิดประชาคมอาเซียนประเทศไทยเปิดโอกาสให้ชาวอินโดนีเซียเข้ามาทำงานในเมืองไทยได้มากขึ้นตาม 8 สาขาวิชาชีพภายใต้ข้อตกลงการเคลื่อนย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรีในประชาคมอาเซียน อันได้แก่ สถาปัตยกรรม วิศวกรรม แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล บัญชี การสำรวจ และด้านการท่องเที่ยว (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560: 52) จากข้อมูลของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน (2562: 49) พบว่า ชาวอินโดนีเซียที่เข้ามาประกอบอาชีพในประเทศไทยภายใต้ข้อตกลงการย้ายแรงงานฝีมืออย่างเสรีมี 4 สาขาวิชาชีพ โดยประกอบวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาคือด้านวิศวกรรม บัญชี และนักสำรวจตามลำดับ

หากสำรวจสถิติสถานการณ์นักท่องเที่ยวอาเซียนในไทยพ.ศ. 2558 ก็พบว่า หลังจากการเปิดประชาคมอาเซียนแล้ว นักท่องเที่ยวในอาเซียนที่มีอัตราการขยายตัวสูงสุดที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย คือ นักท่องเที่ยวจากประเทศอินโดนีเซีย (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559: 28)

รวมถึงในด้านการศึกษาที่พบว่านักศึกษาชาวอินโดนีเซียก็มีแนวโน้มที่จะเข้ามาศึกษาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากสถิติที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้รวบรวมข้อมูลนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยตั้งแต่ช่วงปีพ.ศ. 2552 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553) เทียบกับข้อมูลสถิติจำนวนนักศึกษาต่างชาติปัจจุบันที่สำนักงานปลัดกระทรวงได้รวบรวมไว้เมื่อ 27 กรกฎาคม 2564 (สำนักงานปลัดกระทรวง, 2564) ดังตารางเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยในช่วงปีพ.ศ. 2552 ถึง ปีพ.ศ. 2564 ที่ผู้วิจัยสามารถสืบค้นได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทย

ประเทศ	พ.ศ. 2552 (คน)	พ.ศ. 2560 (คน)	พ.ศ. 2564 (คน)	อัตราการ เพิ่มขึ้น (2552 กับ 2564)
บรูไน	1	7	6	6.00
อินโดนีเซีย	70	452	552	7.88
กัมพูชา	237	1160	1638	6.91
ลาว	340	918	909	2.67
มาเลเซีย	82	270	255	3.10
เมียนมาร์	696	2604	2649	3.80
ฟิลิปปินส์	81	230	441	5.44
สิงคโปร์	27	44	27	1.00
เวียดนาม	437	861	929	2.12

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าข้อมูลที่สืบค้นได้และที่มีการบันทึกไว้นับย้อนหลังไป 12 ปี นับจากปี พ.ศ. 2564 การเพิ่มขึ้นของนักศึกษาประเทศอินโดนีเซียมีอัตราการเพิ่มขึ้นเป็นอันดับหนึ่ง พบว่ามีอัตราการเพิ่มขึ้นถึง 7.88 เท่าในระยะเวลา 12 ปี ถือเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นที่น่าสนใจเมื่อเทียบกับอัตราการเพิ่มขึ้นของนักศึกษาประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน

จากข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังได้รับความสนใจจากประเทศอินโดนีเซีย และเมื่อมีการติดต่อสื่อสารกันมากขึ้น โดยเฉพาะการติดต่อสื่อสารกันทางธุรกิจ การทำงาน และการศึกษานั้น น่าจะเป็นไปได้ที่จะเกิดการใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันขณะพำนักในประเทศไทย แม้ว่าแต่เดิมการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในประเทศไทยอาจจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง แต่จากผลการวิจัยของเมตตา วิวัฒนานุกูล (2556) พบว่าการสื่อสารกันด้วยภาษาอังกฤษของคนในอาเซียนยังอยู่ระดับที่ไม่น่าพอใจ เนื่องจากทักษะการใช้ภาษาและความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษยังไม่ดีนัก หากชาวอินโดนีเซียที่ต้องการมาพำนักอยู่ในประเทศไทย พวกเขาจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงต้องเริ่มหันมาสนใจเรียนภาษาไทย ทำให้ภาษาไทยเข้ามามีบทบาทเป็นเครื่องมือในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

ไม่จำเป็นต้องเป็นภาษาอังกฤษอีกต่อไป ทั้งนี้เห็นได้จากการเปิดชั้นเรียนภาษาไทยให้แก่นักเรียนชาวอินโดนีเซีย ในโรงเรียนอินโดนีเซียกรุงเทพฯ (Sekolah Indonesia Bangkok) ที่ตั้งอยู่ภายในสถานเอกอัครราชทูตอินโดนีเซียประจำประเทศไทย รวมถึงการเรียนพิเศษภาษาไทยเพิ่มเติมของชาวอินโดนีเซียที่เข้ามาพำนักอยู่ในประเทศไทย

เมื่อมีการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้น ผู้ที่ใช้ภาษาที่สองในการสื่อสารก็อาจเกิดพฤติกรรมทางภาษาที่เป็นการถ่ายโอนจากภาษาแม่หรือวัฒนธรรมแม่ในการใช้ภาษาของผู้พูดด้วยความน่าสนใจดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทย แต่จากการสำรวจงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม” (intercultural communication) การติดต่อสื่อสารของคนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน ทั้งที่ตีพิมพ์ในและนอกประเทศไทยมักเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการสื่อสารที่มาจากทักษะในการเรียนภาษา เช่น เสียง ไวยากรณ์ ความหมายของคำ และในการศึกษามักอยู่ภายใต้วัฒนธรรมของกลุ่มผู้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ผลการวิจัยโดยมากจึงแสดงให้เห็นอิทธิพลหรือปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่แบ่งแยกความเป็นตะวันตกและตะวันออก เช่น ความเป็นปัจเจกบุคคล (individualism) หรือการรวมกลุ่ม (collectivism) วัฒนธรรมที่อิงบริบทสูง (high context culture) หรือวัฒนธรรมที่อิงบริบทต่ำ (low context culture) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในระยะหลังเริ่มมีการขยายขอบเขตคู่ปฏิสัมพันธ์ที่หลากหลายยิ่งขึ้น โดยไม่ได้จำกัดเพียงผู้ที่พูดภาษาแม่เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น แต่ก็ยังจำกัดอยู่ในฝั่งยุโรปและแอฟริกา หรือแม้จะมีงานวิจัยที่เน้นวัฒนธรรมเอเชียอยู่บ้าง แต่ก็ยังจำกัดอยู่ในเอเชียตะวันออก ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น เกาหลี

เมื่อสำรวจงานที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของประเทศในอาเซียนที่ตีพิมพ์ในประเทศไทยก็พบว่ามีปริมาณงานไม่มากนัก งานที่พบมุ่งเน้นการสื่อสารของชาวลาว มอญ เขมร และพม่ากับชาวไทย รวมถึงการสื่อสารระหว่างกันในวัฒนธรรมย่อยของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายมลายูในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยและชาวมลายูเชื้อสายไทย ได้แก่ “การเปิดรับสื่อวิทยุ-โทรทัศน์จากสปป.ลาว ของผู้รับสารตามแนวชายแดนไทย” (ศุภางค์ นันตา, 2542) “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยและชาวมอญ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชน: กรณีศึกษา ต.ตลาด อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ” (วสุ เขียวสอาด, 2544) “การสื่อสารระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ในชุมชนรูสะมิแล จ. ปัตตานี ในช่วงระหว่างวิกฤตการณ์ความรุนแรงของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้” (อาทิตยา เทียงวงษ์, 2548) “การพัฒนากระบวนการ

ถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน” (ทิพจุฑา สุภิมารส, 2550) “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมลายูในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยและชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย” (พิรุณท โอรพันธ์, 2551) “การรับรู้และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยกับคนในประเทศกลุ่มอาเซียน” (เมตตา วิวัฒนากุล, 2556) “สมรรถนะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในการให้บริการสุขภาพแรงงานข้ามชาติ” (นฤมล วงษ์เดียน, 2558) และ “การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในการจ้างแรงงานชาวเมียนมาร์ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย” (ปรีดา นัคนเร, 2561) โดยงานวิจัยเหล่านี้เป็นงานวิจัยทางด้านสังคมวิทยาและการสื่อสาร ซึ่งไม่ได้มุ่งศึกษาที่ตัวภาษาเป็นสำคัญ แต่จะเน้นแสดงให้เห็นแง่มุมปัญหาหรือความแตกต่างในความสามารถทางการใช้สื่อสาร รูปแบบ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการสื่อสารที่มักเป็นผลมาจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน

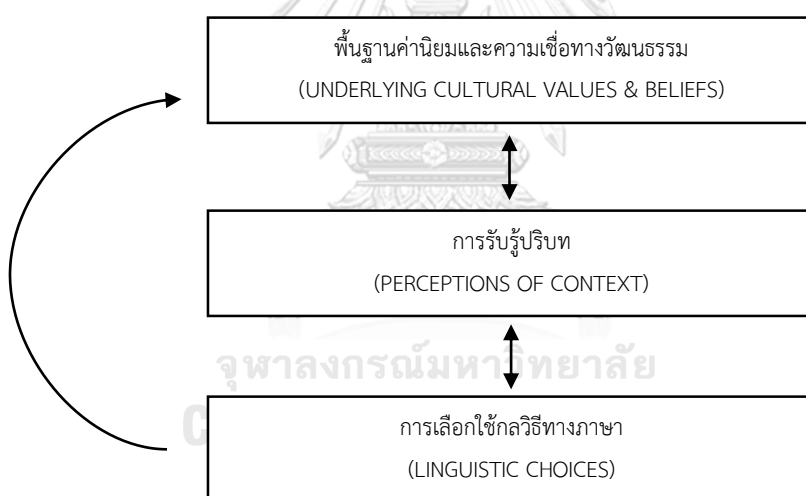
ส่วนงานวิจัยในแง่ของวินปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (intercultural pragmatics) ในประเทศไทยที่เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการปฏิสัมพันธ์กันของคนจากสองวัฒนธรรม ก็เป็นแนวทางการวิจัยที่ยังไม่แพร่หลายนัก งานวิจัยที่พบ ได้แก่ “ข้อบกพร่องเชิงวินปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน” (จินดารัตน์ ธรรมรุ่งฤทธิ์, 2553) “กลวิธีการขอร้องของชาวพม่าผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนววินปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษาและวินปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” (ประภัสสร เจียมวงษา, 2558) “การศึกษากลวิธีแสดงความเห็นแย้งของนักศึกษาเกาหลีที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในการสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นในภาษาไทยตามแนววินปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา” (ยางวอน ฮยอน, 2559) “การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนววินปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวินปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” (ยางวอน ฮยอน, 2560) และ “ข้อบกพร่องเชิงวินปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวจีนที่พูดภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ” (กฤติกา ชูผล, 2564) โดยงานวิจัยเหล่านี้เป็นแนวทางในการปฏิสัมพันธ์ที่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาแม่ของตน และอีกฝ่ายหนึ่งมีการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง อีกทั้งกรอบแนวคิดที่ใช้ก็เกี่ยวข้องกับการใช้วินกรรมในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

ดังนั้น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมหรือวินปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมที่ศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่างานวิจัยแนวทางนี้ยังมีอยู่ไม่มากนัก อีกทั้งงานวิจัยต่าง ๆ ข้างต้น แม้จะหันมาสนใจศึกษาพิจารณาวัฒนธรรมในเอเชีย

ด้วยกัน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นวัฒนธรรมตะวันตกเท่านั้น แต่งานวิจัยต่าง ๆ ก็ยังมุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับเฉพาะบางประเทศในเอเชียเท่านั้น และเมื่อพิจารณางานที่ศึกษาปัญหาและมุ่งการทำความเข้าใจ “เพื่อนบ้าน” ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็พบว่ายังมีน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมอินโดนีเซียที่ยังไม่มีผู้ใดศึกษาในแนวทางดังกล่าวแต่อย่างใด

นักวิชาการด้านวจนปฏิบัติศาสตร์ชี้ให้เห็นว่าการแสดงวจนกรรมสัมพันธ์กับวัฒนธรรม โดยปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมจะเข้ามามีความสำคัญต่อการแสดงวจนกรรมในแต่ละครั้ง กล่าวคือ เมื่อเราเข้าไปอยู่ในสถานการณ์การปฏิสัมพันธ์ ค่านิยมและความเชื่อทางวัฒนธรรมของเรามักเป็นพื้นฐานที่เราคำนึงถึง ค่านิยมและความเชื่อของคนจะส่งผลต่อการรับรู้บริบท และบริบทจะส่งผลต่อการเลือกใช้รูปภาษา และการเลือกใช้รูปภาษาจะสัมพันธ์กับค่านิยมและความเชื่อเช่นกัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพแสดงวัฒนธรรม บริบท และความเกี่ยวข้องกับภาษา

แปลจาก (Meier, 2010: 77)

งานวิจัยในปัจจุบันนี้จึงมักเน้นศึกษาวจนกรรมที่ใช้จริงในการปฏิสัมพันธ์ (speech act in interaction) โดยมุ่งนำเสนอผลการวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทต่าง ๆ เช่น การทำงาน การเรียนการสอน รวมทั้งยังมุ่งเน้นเรื่องปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีผลต่อการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น งานวิจัยในระยะหลังก็หันมาสนใจศึกษาการใช้ภาษาที่สองหรือการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เป็นเจ้าของภาษาและผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ต่างจากการศึกษาวจนกรรมในยุคแรกที่มีความพยายามชี้ให้เห็นความสำคัญของวจนกรรมว่าเป็นพื้นฐานของการสื่อสาร เนื่องจาก

เราใช้ถ้อยคำต่าง ๆ มากมายในการแสดงการกระทำ มุ่งนำเสนอทฤษฎีวิจารณ์ในแง่ที่เป็นหลักการ ในการอธิบายภาษาต่าง ๆ (Austin, 1962; Searle, 1965)

การปฏิสัมพันธ์ที่ผู้รับสารสามารถตีความได้ตรงกับเจตนาของผู้กล่าวถ้อยคำคงจะเป็น จุดประสงค์สูงสุดของการสื่อสาร แต่จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยและโครงการนำร่องที่ศึกษา ชาวไทยที่ติดต่อสื่อสารกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง รวมถึงชาวอินโดนีเซียที่ใช้ ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่ติดต่อสื่อสารกับชาวไทยแล้ว พบว่า การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นมักมีปัญหา จากการใช้วิจารณ์ต่าง ๆ เช่น การสัญญา การขอ การถามข้อมูลส่วนตัว ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 บทสัมภาษณ์ชาวอินโดนีเซียที่เล่าเหตุการณ์เกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานชาวไทย

"มีเหตุการณ์ที่รู้สึกไม่แฮปปี้ เรื่องนี้ เราก็นั่งกินข้าวกับเพื่อนร่วมงาน ก็เพิ่งมาทำงาน เพื่อนก็บอกว่า เดี่ยวเราไปข้างนอกกันนะ เคยไปกินร้านนี้ไหมที่นั่นอร่อยนะ เราก็บอกว่า ไม่เคย *จันวันอาทิตย์ไปกัน* นะ เขาก็บอก โอเค ๆ ได้ ๆ เขาพูดเราคิดว่า โอเค confirm แล้วเราก็คือ cancel นัดอะไรวนนั้น แล้วก็คือรอ ไม่ทำอะไร จนกระทั่งถึงวันนั้นก็ไม่ได้เห็นโทร ไม่เห็นอะไร เราก็เลยไม่ได้ไปไหน หลังจาก ที่เจอกันวันอาทิตย์ เอ้ย วันจันทร์เขาพูดคุยกับเราเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

ถ้าหากเราพูดคุยกันว่า นัดอาทิตย์หน้านะ วันอาทิตย์นะ เราก็จะไปเที่ยวกันนี้นะ แต่การที่เรา เหมือนว่าระบุเป็นวันที่แน่นอนนี้แสดงว่า confirm ถ้าหากว่ามันต้องยกเลิกเขาต้องบอกยกเลิกแต่คือ วันนั้นเราไม่เข้าใจ จนกระทั่งเราเรียนรู้วัฒนธรรมไทยทำให้เรารู้ว่าคนไทยถ้าเกิดว่าเป็นนัดลักษณะ อย่างนั้น ถ้าหากว่าไปจริง ๆ ก่อนถึงวันนั้นก็จะมี confirm ถ้าหากว่าไม่มีอะไร ก็แสดงว่ายกเลิก แต่ถ้า เราในภาษาอินโดนีเซียจะมีการใช้คำว่าถ้าหากว่ายังไม่แน่นอน ยังไม่ต้องการ confirm เราจะใช้คำว่า kapan-kapan¹ หรือ Insya Allah² แสดงว่าเป็นการพูดคุยมารยาทอะไร ยังไม่รู้ว่าจะวันไหน แต่ถ้า หากว่าพูดแล้วเป็นวันไหน นี่แสดงว่าเป็นการมัดแล้ว เหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นหลายรอบ หลังจากนั้น ทำให้เราค่อย ๆ ชินปรับตัวให้ได้ปรับให้เข้าตาม concept ของเขา"

¹ หมายถึง เมื่อไรก็ตาม

² หมายถึง ถ้าพระเจ้าทรงประสงค์ หรือ หากว่าพระเจ้าอนุญาต

ตัวอย่างที่ 2 บทสัมภาษณ์ชาวไทยที่เล่าเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับญาติของสามีชาวอินโดนีเซีย

“แปลกสุดคือญาติเขาที่อินโดแหละ เขาชอบขอ อย่างถ้าเขาเห็นเราใส่เสื้อสวย เขาก็จะขอเสื้อ มาบอกเสื้อสวย ขอนะ เรามีแว่น มาขอลองมาบอกแว่นสวย ขอลองใส่ได้ไหม พอเสร็จก็มาบอกสวยเนี่ย ขอนะ สามีก็เหมือนปกติ เขาก็แค่บอกว่าถ้ารู้ว่าเขาจะขอ จะให้เขาเห็นทำไม ว่าเรามีสวย แต่เราก็ให้เขาไปเลย เราก็ใจดี เราก็เกรงใจด้วย เพราะเขาขอ เราก็ต้องให้ เขาเห็นเราใส่แล้วเขาก็ชอบ เราก็เกรงใจ เราเป็นคนมีน้ำใจอยู่แล้ว”

ตัวอย่างที่ 3 บทสัมภาษณ์ชาวไทยที่เล่าเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชาวอินโดนีเซียที่ไม่เคยคุยกันมาก่อน

“ปีที่แล้วไปงานที่สถานทูตอินโด อยู่ ๆ ก็มีคนอินโดเดินเข้ามาหา เขาบอกว่าเขาสงสัยมากกว่าเราอายุเท่าไร เพราะเห็นเราใน facebook ของเพื่อนประจำ ตกใจอย่างแรง นี่ งง มากจุใจมาก หลังจากนั้นพอคุยกันได้แป๊บหนึ่งก็ถามเราว่ามีแฟนรึยัง เมื่อไรจะแต่งงาน คำถามยอดฮิตของคนอินโดเลยแหละพวกนี้ แล้วคือยังงั้นก็ออกมาถามทำไม จะหาให้หรือก็เปล่า ถามเพื่อ แต่เราก็ตอบ ๆ ไปนะ ก็ชินด้วย แล้วก็ไหน ๆ เขาก็ถามแล้ว ก็คุยกับเขาไป”

หรือในกรณีการถามข้อมูลส่วนตัวจากผู้ที่ไม่ได้คุ้นเคยกันมาก่อน ที่เป็นตัวอย่างจากการสังเกตการณ์และประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยในการติดต่อสื่อสารกับชาวอินโดนีเซียเอง เช่น ครั้งหนึ่งผู้วิจัยได้มีโอกาสไปอาศัยอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย ขณะที่ผู้วิจัยนั่งอ่านหนังสือที่ตีพิมพ์เป็นภาษาไทยอยู่ในร้านกาแฟแห่งหนึ่งนั้น หญิงชาวอินโดนีเซียคนหนึ่ง ได้เดินเข้ามาทักทายและถามข้อมูลส่วนตัวของผู้วิจัยมากมายด้วยท่าทางที่เป็นมิตร เช่น คุณชื่ออะไร มาจากที่ไหน มาทำอะไรที่นี่พักอยู่ที่ไหน ทำไมมาคนเดียว ฯลฯ เมื่อสนทนากันได้สักพักหนึ่งแล้ว หญิงชาวอินโดนีเซียผู้นั้นก็ได้เสนอความต้องการของคนที่จะไปเที่ยวเล่นที่หอพักของผู้วิจัยเนื่องจากเขาเห็นว่าเราทั้งสองได้พูดคุยจนเป็นเพื่อนกันแล้ว ผู้วิจัยรู้สึกอึดอัดใจมาก จึงหาหนทางไม่ติดต่อหญิงผู้นั้นอีกนับจากวันนั้น หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงเล่าเหตุการณ์ดังกล่าวให้เพื่อนชาวอินโดนีเซียฟัง โดยผู้วิจัยได้รับความเห็นจากเพื่อนชาวอินโดนีเซียว่า นั่นคือการแสดงความเป็นมิตร อยากเป็นเพื่อนกัน อยากรู้จักกัน และไม่ใช่ว่าเรื่องแปลกแต่อย่างใดที่เพื่อนจะไปมาหาสู่ที่บ้านของกันและกัน

ตัวอย่างข้างต้นนั้นเป็นตัวอย่างที่ได้จากโครงการนำร่องและประสบการณ์ตรงของผู้วิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าในบางสถานการณ์พฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทยกับชาวอินโดนีเซียซึ่งมาจากต่าง

วัฒนธรรมมีความแตกต่างกัน และอาจชวนให้เข้าใจผิดหรือเกิดปัญหาได้ ด้วยความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม วัจนกรรมที่คาดว่าจะเกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ วัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว วัจนกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เหมาะสมตามมุมมองของเจ้าของภาษา ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าน่าจะเกิดจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จากวัฒนธรรมแม่สู่พฤติกรรมการใช้ภาษาที่สองของผู้พูด โดยคู่ปฏิสัมพันธ์น่าจะมีข้อคำนึงในการปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างหรือไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานแห่งการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทย

ตัวอย่างที่ 1 นั้นแสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียมองว่าการสัญญาคือการผูกมัดตนเองว่าจะทำสิ่งนั้น เขาจะทำสิ่งนั้นเขาจึงจะพูดระบุถ้อยคำเพื่อผูกมัดตนเองกับการสัญญา คือ “*ฉันวันอาทิตย์ไปกันนะ*” แต่สำหรับชาวไทยการสัญญาในบางกรณีอาจเป็นการแสดงความปรารถนาที่จะทำสิ่งนั้น แต่ไม่ได้หมายความว่าสิ่งนั้นจะต้องเกิดขึ้น หรือไม่ได้ผูกมัดตนเองว่าต้องทำ แม้จะกล่าวถ้อยคำตอบกลับว่า “*โอเค ๆ ได้ ๆ*” ก็ตาม ตามความคิดของเซิร์ล (Searle, 1969) นั้น หากเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งไม่เป็นไปตามเงื่อนไขวัจนกรรม ถือว่าถ้อยคำนั้นไม่จัดเป็นวัจนกรรมดังกล่าว แต่ในเบื้องต้นนี้ ผู้วิจัยพบว่าการแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยอาจมีการกำหนดเงื่อนไขความจริงใจและเงื่อนไขจำเป็นที่ต่างกัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียถือว่าสัญญาเป็นไปตามเงื่อนไขวัจนกรรมตามแบบของเซิร์ล ขณะที่ชาวไทยมองว่าผู้พูดอาจไม่จำเป็นที่จะต้องมีความตั้งใจทำสิ่งที่สัญญาในเงื่อนไขความจริงใจ และถ้อยคำที่แสดงการสัญญาไม่จำเป็นที่จะต้องผูกมัดว่าผู้พูดจะทำสิ่งนั้นในเงื่อนไขจำเป็น แต่ต้องการแสดงความปรารถนาที่จะทำเพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีของตนและคู่สนทนา การสัญญานี้จึงน่าจะแสดงให้เห็นว่าสังคมวัฒนธรรมอินโดนีเซียและไทยต่างก็มีบรรทัดฐานต่อวัจนกรรมนี้แตกต่างกัน

ขณะที่ตัวอย่างที่ 2 นั้น แสดงให้เห็นว่าในมุมมองของชาวไทย การขอทรัพย์สินอย่างตรงไปตรงมาดังถ้อยคำที่ว่า “*เสื้อสวย ขอนะ*” “*แว่นสวย ขอลองใส่ได้ไหม...สวยเนี่ย ขอนะ*” คงจะไม่ใช่สิ่งที่ควรกระทำ และที่น่าสังเกตก็คือ แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลจะเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น มีสิทธิในสิ่งของของตนเองว่าจะให้หรือไม่ให้ ซึ่งน่าจะเป็นการมองในแง่ที่ตนนั้นต้องเสียประโยชน์ อึดอัดใจ หรือขาดความเป็นอิสระ แต่จากตัวอย่างกลับพบว่าความคิดเบื้องหลังของผู้ให้ข้อมูลนี้ สิทธิที่ถูกริดรอนก็ยังไม่สำคัญเท่าการได้รับการยอมรับหรือเป็นที่ชื่นชอบ ในขณะที่มุมมองของชาวอินโดนีเซียนั้น ถือว่าเป็นการเกี้ยวพาราสีหรือการเกี้ยวพาราสีที่ต้องพึงพาอาศัยกันอยู่แล้ว ประกอบกับบทสัมภาษณ์หนึ่งที่บรรยายชาวไทยกับสามีชาวอินโดนีเซียเดินทางไปเยี่ยมญาติชาวอินโดนีเซียที่อินโดนีเซีย เมื่อจะเดินทางกลับ

สามีต้องการให้ภรรยาให้สร้อยทองที่ใส่อยู่แก่ญาติของเขา โดยกล่าวว่า *ถอดสร้อยให้เขาไปเถอะ* แสดงให้เห็นว่าการให้นั้นเป็นสิ่งที่ชาวอินโดนีเซียควรกระทำ

ตัวอย่างที่ 3 แสดงให้เห็นว่าในมุมมองของชาวไทยนั้น การถามข้อมูลส่วนตัวอย่างตรงไปตรงมาไม่ใช่สิ่งที่ควรกระทำ จากถ้อยคำที่ถามถึง “อายุเท่าไร” “มีแฟนรึยัง” “เมื่อไรจะแต่งงาน” จนส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกอึดอัดใจจากการถามข้อมูลส่วนตัวดังกล่าว แม้ผู้ให้ข้อมูลจะทราบดีว่าการถามเช่นนั้นเป็นเรื่องปกติของชาวอินโดนีเซียก็ตาม ทำนองเดียวกันกับตัวอย่างจากประสบการณ์ส่วนตัวก็แสดงให้เห็นว่าผู้พูดชาวอินโดนีเซียเลือกใช้วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวที่ใช้ในการสร้างความสนิทสนมระหว่างกัน แต่ผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์ชาวไทยกลับรู้สึกไม่สบายใจต่อวัจนกรรมดังกล่าว จึงแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์เดียวกัน ถ้อยคำเดียวกัน แต่การรับรู้และตีความของผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมนั้นกลับแตกต่างกัน

เมื่อผู้วิจัยทดลองเก็บข้อมูลเบื้องต้นเพิ่มเติมตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาที่เป็นการศึกษาพฤติกรรมทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาและการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ทั้งทางบวกและทางลบ โดยการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์นี้เป็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางวัจนปฏิบัติศาสตร์กับภาษาแม่และภาษาที่สอง ดังโครงการวิเคราะห์วัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม (The Cross-Cultural Speech Act Realization Project หรือ CCSARP) (Blum-Kulka, House & Kasper, 1989) การวิเคราะห์เบื้องต้นจากทั้งสามวัจนกรรมด้วยแบบสอบถามพบว่า ในสถานการณ์ที่เป็นการสัญญา หากมีผู้พูดขึ้นมาว่าอยากไปร้านอาหารร้านนี้จัง แต่ยังไม่มีความปรารถนาของคู่สนทนาทันที เช่น *ผมจะไปกินข้าวด้วยกัน* ในสถานการณ์ที่เป็นการขอย่างการขอของฝาก ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักเลือกใช้กลวิธีที่ให้คำมั่น เพื่อตอบรับความปรารถนาของคู่สนทนาทันที เช่น *ผมจะไปกินข้าวด้วยกัน* ในสถานการณ์ที่เป็นการขอย่างการขอของฝาก ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักเลือกใช้กลวิธีที่แสดงการขอเชิงคำสั่ง เช่น *อย่าลืมของฝากนะ* ส่วนในสถานการณ์ที่เป็นการถามข้อมูลส่วนตัว ในกรณีที่อยากรู้จักกันมากขึ้น ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักเลือกใช้กลวิธีถามให้ตอบเพื่อความ เช่น *คุณศาสนาอะไรเธอ* โดยผู้ให้ข้อมูลมักให้เหตุผลไปในทางเดียวกันว่าเขาเลือกแสดงวัจนกรรมเช่นนี้ เพราะต้องการรู้จักและสนิทสนมกัน หรือเพราะผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดเข้ากับผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์นั้นเป็นเพื่อนกัน จึงสามารถใช้กลวิธีทางภาษาที่ตรงไปตรงมาได้

ขณะที่ในสถานการณ์เดียวกันนี้ ชาวไทยมักไม่กล่าวถ้อยคำโดยตรง แต่กลับเลือกใช้การทำอย่างอื่น เช่น *ให้ผู้พูดลองชวนเพื่อนคนอื่น* หรือเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมใดออกมา แสดงให้เห็นว่าชาวไทยมักรักษาพื้นที่ของตนเองด้วยการไม่เสนอตัวเอง เพราะไม่ต้องการผูกมัด และมองว่าการขอ

และการถามข้อมูลส่วนตัวนั้นเป็นเรื่องของมารยาท ซึ่งตรงข้ามกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่มักจะเป็นผู้เสนอคำขอหรือตอบสนองคู่ปฏิสัมพันธ์ แม้คำขอนั้นจะเป็นคำขอแบบอ้อมก็ตาม จึงอาจกล่าวได้ว่าขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนของชาวอินโดนีเซียอาจมีมากกว่าชาวไทย ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าพื้นที่ส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียหรือเรื่องความเป็นส่วนตัวของเขาน้อยกว่าชาวไทยนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวัจนกรรม 3 ชนิด ที่อาจเป็นปัญหาในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ได้แก่ การสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทย โดยมุ่งเน้นการเปรียบเทียบตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (interlanguage pragmatics) ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้วัจนกรรมทั้ง 3 ชนิดเหมือนหรือแตกต่างจากชาวไทยอย่างไร และเกิดการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์มาจากภาษาอินโดนีเซียหรือไม่ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ว่าผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์มีการจัดการความสัมพันธ์อย่างไร และมีข้อคำนึงถึงใดบ้างที่เป็นเหตุจูงใจ (motivational concerns) ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (intercultural pragmatics)

ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันน่าจะมีส่วนช่วยลดปัญหาในการสื่อสารระหว่างคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน อีกทั้งการทำความเข้าใจชาวอินโดนีเซียก็นับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เพราะนอกจากจะช่วยลดการเกิดปัญหาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่จะเพิ่มความเข้าใจอันดีระหว่างกันแล้ว ก็น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเติมเต็มนโยบายเกี่ยวกับอาเซียนที่ยังคงเผชิญกับปัญหาความไม่เข้าใจกันของแรงงานย้ายถิ่นกับคนในท้องถิ่น หากปัญหาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้รับการแก้ไข นโยบายเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีก็อาจจะประสบความสำเร็จได้เร็วและมั่นคงยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการดีที่ประเทศไทยจะสามารถเพิ่มการติดต่อสัมพันธ์ทางธุรกิจกับชาวอินโดนีเซียซึ่งเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ในภูมิภาคนี้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยก็น่าจะนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะเป็นภาษาที่สองและ/หรือภาษาต่างประเทศให้แก่ชาวอินโดนีเซียได้อีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้ในการแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ อันตรภาษา

2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1. ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยเลือกใช้กลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวแตกต่างกัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กลวิธีตรงไปตรงมา กลวิธีที่ใช้ไม่หลากหลาย และซับซ้อนน้อยกว่าชาวไทย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่หรือความสามารถในการใช้ภาษา

2. ปัญหาการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ได้แก่ การเข้าใจเจตนาผิดและการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างกัน ทั้งนี้อาจเกิดจากข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจต่างกัน กล่าวคือ ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ทั้งสองกลุ่มคำนึงถึงในการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์กับแนวคิดจากศาสนาอิสลาม และความคิดเรื่องความเป็นหนึ่งเดียว ส่วนปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทยมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องความเกรงใจและความมีน้ำใจ นอกจากนี้ ชาวไทยยังเน้นความเป็นส่วนตัวมากกว่าชาวอินโดนีเซีย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยในเชิงเปรียบเทียบ

2. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยในบริบทสถานการณ์ชีวิตประจำวัน

3. งานวิจัยนี้มีผู้ให้ข้อมูล (informant) รวมทั้งหมด 163 คน ดังนี้

3.1 ผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย (1) ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง 32 คน (2) ผู้พูดภาษาไทย 39 คน (3) ผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาแม่ 42 คน รวมทั้งสิ้นมีผู้เข้าร่วมในการตอบแบบสอบถามทั้งหมด 113 คน

3.2 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย (1) ชาวไทยที่เคยปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซีย กลุ่มนี้จะไม่เคยทำแบบสอบถามในส่วนแรก จำนวน 50 คน (2) ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง กลุ่มนี้ให้ข้อมูลทั้งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ จำนวน 32 คน รวมทั้งสิ้นจะมีผู้เข้าร่วมในการสัมภาษณ์ทั้งหมด 82 คน

ทั้งนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ มีเพียงกลุ่มชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเท่านั้นที่ให้ข้อมูลทั้งการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นแรกของการดำเนินการวิจัยเรื่อง “การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” นี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน โดยการวิจัยนี้เป็นโครงการวิจัยที่ 175/63 ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย³

จากนั้นผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) เก็บรวบรวมข้อมูล 3) วิเคราะห์ข้อมูล 4) เรียบเรียงผลการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย และ 5) สรุป อภิปรายผลการวิจัย และเสนอข้อเสนอนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

³ ดูรายละเอียดในภาคผนวก

1.5.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.5.1.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีวาทศิลป์ปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (intercultural pragmatics) วาทศิลป์ปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (interlanguage pragmatics) และการจัดการความสัมพันธ์ (rapport management)

1.5.1.2 ผู้วิจัยทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทศิลป์ปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวาทศิลป์ปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

1.5.2 เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในช่วงเวลาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ผู้วิจัยเลือกใช้ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่

1) แบบสอบถามแบบเติมเต็ม (discourse completion task หรือ DCT)⁴ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แล้วนำสถานการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลตอบตรงกันว่าเป็นปัญหามากำหนดแบบสอบถามให้ใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ลักษณะแบบสอบถามแบบเติมเต็มเป็นวิธีการที่ยอมรับในสาขาวิชาวาทศิลป์ปฏิบัติศาสตร์ การกำหนดสถานการณ์และคำถามในแบบสอบถามนี้มีที่มาจากแคสเปอร์และบลุมกุลกา (Kasper & Blum-Kulka, 1993) และการสัมภาษณ์ถือเป็นการปรับให้สถานการณ์ต่าง ๆ ในแบบสอบถามสอดคล้องไปกับบริบทสังคมไทย

2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)⁵ ผู้วิจัยสัมภาษณ์รายบุคคล โดยถามถึงเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมของชาวอินโดนีเซียกับชาวไทย และถามถึงเหตุผลที่อยู่เบื้องหลัง ในการสัมภาษณ์มีการถามต่อเนื่องจากประเด็นที่ปรากฏในคำตอบของผู้ให้ข้อมูล แนวคำถามในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้คำถามจากงานวิจัยของสเปนเซอร์-โอที (Spencer-Oatey, 2002) เป็นหลัก เนื่องจากคำถามจากงานวิจัยนี้เป็นการนำไปสู่กรอบแนวคิดการจัดการความสัมพันธ์ที่สามารถแสดงให้เห็นข้อคำนึงที่แตกต่างตามแต่ละวัฒนธรรม อีกทั้งงานวิจัยนี้ถือเป็นงานด้านวาทศิลป์ปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมที่มีผู้นำกรอบแนวคิดไปประยุกต์ใช้และนิยมนำไปอ้างอิง

⁴ ดูรายละเอียดในภาคผนวก

⁵ ดูรายละเอียดในภาคผนวก

เครื่องมือทั้ง 2 ประเภทมีรายละเอียดที่แตกต่างกันของวิธีการเก็บข้อมูลระหว่างการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม ดังนี้

1.5.2.1 วิธีเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาจากแบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนา (discourse completion task หรือ DCT) ซึ่งถือเป็นข้อมูลทดลอง (experimental data) (Kraft & Geluykens, 2007: 34) การใช้แบบสอบถามชนิดนี้เป็นที่นิยมอย่างมากในการศึกษาวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม ผลสำเร็จจากงานวิจัยในโครงการศึกษาวจนกรรมข้ามวัฒนธรรม *The Cross-Cultural Speech Act Realization Project* (Blum-Kulka et al, 1989) ที่เลือกใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยวิธีนี้ทำให้ได้ข้อมูลจำนวนมาก เหมาะแก่การวิจัยเชิงปริมาณทำให้สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้วจนกรรมในแต่ละภาษาได้ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าวิธีการเก็บข้อมูลเช่นนี้เหมาะสมและสามารถนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลที่มุ่งเน้นการเปรียบเทียบกลวิธีแสดงวจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยในงานวิจัยนี้

แบบสอบถามประกอบด้วยคำบรรยายสถานการณ์ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเติมถ้อยคำว่า จะพูดอย่างไร โดยเปิดกว้างให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกที่จะแสดงหรือไม่แสดงวจนกรรม พร้อมทั้งมีส่วนให้ระบุเหตุผลว่าทำไมจึงทำเช่นนั้นหรือกล่าวเช่นนั้น แบบสอบถามเช่นนี้สามารถช่วยผู้วิจัยในการระบุเจตนาหรือวจนกรรมได้ อีกทั้งยังสามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ได้ เช่น ถิ่นที่อยู่ เพศ ศาสนา ที่เกี่ยวข้องกัวัตถุประสงค์ของการศึกษา รวมทั้งยังแสดงให้เห็นถึงสมิทธิภาพภาษา (language proficiency) อีกด้วย

วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามชนิดเติมเต็มบทสนทนานี้ ผู้วิจัยเป็นผู้อ่านสถานการณ์ในแบบสอบถามให้แก่ผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลตอบออกมาด้วยคำพูด (oral discourse completion test หรือ oral DCT) เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียไม่สามารถอ่านและเขียนภาษาไทยได้ตนัก ทั้งนี้ข้อดีของวิธีการเช่นนี้คือ ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามสถานการณ์ที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม เพราะสามารถถามซ้ำได้อีกครั้ง หรือหากผู้ให้ข้อมูลเลือกที่จะระบุวจนกรรม แต่ใช้วิธีอธิบาย ไม่ได้ตอบเป็นถ้อยคำ ผู้วิจัยก็ยังสามารถถามกลับได้ว่าในสถานการณ์นั้น ถ้าผู้พูดจะต้องพูด ผู้พูดจะเลือกพูดว่าอย่างไร โดยมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1) สร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการสัมภาษณ์ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยด้วยภาษาไทย จำนวน 10 คน และชาวไทยที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียด้วยภาษาไทย จำนวน 10 คน รวม 20 คน โดยให้ผู้ให้ข้อมูลช่วยเหลือเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกรำคาญ ไม่พอใจ ถูกเหยียดหยาม หรือไม่เข้าใจกัน เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยเลือกเฉพาะข้อมูลที่เป็นสถานการณ์ที่เกิดจากการสื่อสารเท่านั้น จึงไม่พิจารณาสถานการณ์ที่ไม่ใช่จากการปฏิสัมพันธ์ เช่น การเข้าแถวขึ้นรถไฟฟ้า ความสะอาดของบ้านเมือง

จากนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาเลือกวัจนกรรมที่น่าสนใจจากการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหา โดยเลือกวัจนกรรมที่เกิดจากมุมมองของทั้งชาวอินโดนีเซียและชาวไทย อีกทั้งยังต้องเป็นวัจนกรรมที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนกล่าวถึงตรงกัน กล่าวคือ แม้ว่าข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดยังมีวัจนกรรมอื่น ๆ ที่เป็นปัญหา แต่ไม่ได้เป็นวัจนกรรมที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงทุกคน ผู้วิจัยจึงไม่เลือกวัจนกรรมนั้นมาออกแบบสอบถาม โดยวัจนกรรมที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดตอบว่าเป็นปัญหาเหมือนกันมีเพียง 3 วัจนกรรมเท่านั้น ได้แก่ วัจนกรรมการสัญญา วัจนกรรมการขอ และวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

ผู้วิจัยจึงนำสถานการณ์ที่ได้มาออกแบบสอบถามเกี่ยวกับการแสดงวัจนกรรมดังกล่าว โดยได้กำหนดสถานการณ์ในแบบสอบถามให้ใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด 6 สถานการณ์ โดยในวัจนกรรมหนึ่ง ๆ มี 2 สถานการณ์ ดังนี้

สถานการณ์ที่ 1 การสัญญาที่จะไปกินข้าวด้วยกัน (การสัญญา)

สถานการณ์ที่ 2 การตอบรับไปงานวันเกิด (การตอบรับคำเชิญ)

สถานการณ์ที่ 3 การขอแว่นตากันแดด (การขอ)

สถานการณ์ที่ 4 การขอของฝาก (การขอ)

สถานการณ์ที่ 5 การถามเพื่อให้รู้จักกันมากขึ้น (การถามข้อมูลส่วนตัว)

สถานการณ์ที่ 6 การถามเรื่องศาสนา (การถามข้อมูลส่วนตัว)

โดยในแต่ละสถานการณ์มีคำถาม 2 ข้อ คือ การเลือกหรือไม่เลือกแสดงวัจนกรรม และเหตุใดจึงทำเช่นนั้น เช่น

สถานการณ์ที่ 1 (การสัญญา)

ก. เป็นคนที่ท่านรู้จักในวัยใกล้เคียงกัน ท่านกับ ก. กำลังคุยกันเรื่องร้านอาหารอร่อย ๆ ที่หนึ่ง ก. พูดขึ้นมาว่าอยากไปกินร้านนั้นจัง แต่ยังไม่มีเพื่อนไปด้วย

1. ท่านจะอย่างไร

☐ สัญญาว่า.....

.....

☐ ไม่สัญญา แต่ทำอย่างอื่น คือ

.....

☐ ไม่สัญญา/ทำเฉย ๆ

2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

.....

.....

เมื่อสร้างแบบสอบถามฉบับภาษาไทยสำหรับชาวไทยและชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามฉบับภาษาอินโดนีเซียขึ้นด้วยซึ่งแปลจากฉบับภาษาไทย เพื่อประกอบการพิจารณาว่าผู้ตอบแบบสอบถามชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีการถ่ายโอนเชิงวัจนปฏิบัติจากภาษาและวัฒนธรรมแม่มายังกลวิธีแสดงวัจนกรรมต่าง ๆ ในภาษาที่สองหรือไม่

การตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามฉบับภาษาอินโดนีเซียนี้ ผู้วิจัยได้นำไปให้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและเป็นผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาแม่ (native speakers of Indonesian) จำนวน 2 คน ได้อ่านและแปลกลับเป็นภาษาไทยอีกครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามทั้งสองภาษาเป็นไปในทำนองเดียวกัน ทั้งนี้ ผู้แปลทั้ง 2 คนมีความสามารถในการใช้ภาษาไทยเป็นอย่างดี เนื่องจาก ใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทยมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี ตัวอย่างแบบสอบถามฉบับภาษาอินโดนีเซีย เช่น

Situasi 1 (Janji)

A. adalah seseorang yang Anda kenal dengan usia yang sama. Anda dan A. berbicara tentang makanan yang enak di salah satu restoran. A. mengatakan bahwa saya ingin makan di restoran itu, tetapi masih belum ada yang menemani.

1. Apa yang Anda lakukan?

☐ Berjanji dengan berkata bahwa.....

.....

☐ Tidak berjanji tetapi melakukan sesuatu yang lain adalah

.....

☐ Tidak berjanji/diam saja

2. Mengapa Anda melakukan itu?

.....

.....

2) เลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยนี้มีทั้งหมด 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ ผู้พูดภาษาไทย (Native Speakers of Thai หรือ NST) ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง (Indonesian Users of Thai หรือ IUT) และผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาแม่ (Native Speakers of Indonesian หรือ NSI) โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและกลุ่มผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาแม่ไม่ซ้ำกันด้วยเหตุผล 2 ประการคือ

(1) ผู้วิจัยเกรงว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจะพยายามให้คำตอบในแบบสอบถามให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งอาจจะทำให้ไม่ได้ข้อมูลแบบที่ใช้จริง

(2) ชาวอินโดนีเซียที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยมีจำนวนมากพอสมควร โดยเฉพาะชาวอินโดนีเซียที่ยังไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถมีกลุ่มตัวอย่างที่เพียงพอ

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการแยกกลุ่มชาวอินโดนีเซียนี้ น่าจะทำให้ได้เห็นถึง
ความชัดเจนของข้อมูล

ทั้งนี้ คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก
ดังนี้

(1) กลุ่มผู้พูดภาษาไทย เป็นกลุ่มชาวไทยที่ไม่จำเป็นต้องเคย
ปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียมาก่อน เนื่องจาก คำตอบที่ได้ในส่วนนี้ถือเป็นการใช้ภาษาในฐานะ
เจ้าของภาษาไทย

(2) กลุ่มชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง เป็นผู้ที่
ปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยอย่างสม่ำเสมอในชีวิตประจำวัน เช่น ด้านการทำงาน ด้านการศึกษา ทั้งยังใช้
ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึงต้องสามารถสื่อสารด้วย
ภาษาไทยได้ ทั้งนี้ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองต้องไม่ใช่กลุ่มผู้พูดสองภาษา
(bilingual)

ด้านความสามารถในการสื่อสารภาษาไทยนั้น ผู้วิจัยพิจารณาด้วย
การสนทนาเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน หากกลุ่มตัวอย่างสามารถตอบโต้ได้ ตรงประเด็น เข้าใจ
และสามารถดำเนินการสนทนาต่อไปได้ ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์ในการแบ่งด้วยระยะเวลาการอาศัยใน
ประเทศไทยต่อไป โดยกลุ่มชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสามารถจำแนกออกเป็น
2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนภาษาไทยชาวอินโดนีเซีย และกลุ่มที่มาทำงานหรือใช้ชีวิตในประเทศไทย มี
รายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้เรียนภาษาไทยชาวอินโดนีเซีย คือ ผู้ที่เข้าเรียนชั้น
เรียนภาษาไทย โดยต้องเรียนภาษาไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี เนื่องจากถือเป็นขั้นที่ผู้เรียนภาษาที่
สองสามารถพูดได้โดยพลัน (speech emergence) ผู้เรียนสามารถใช้ประโยคบทสนทนาพื้นฐานใน
การสื่อสารได้ (Krashen & Terrell, 1983) แต่หากผู้เรียนมีความสามารถทางภาษาต่ำกว่า 1 ปี
ผู้เรียนมีทักษะการสื่อสารภาษาที่ยังไม่ดีนัก การผลิตภาษาจึงมักมีข้อบกพร่องหรือยังมีปัญหาด้าน
ความสามารถทางภาษา

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มาทำงานหรือใช้ชีวิตในประเทศไทย เป็นกลุ่มคนที่
ไม่ได้เข้าเรียนภาษาไทยในชั้นเรียนภาษาไทยโดยตรง อาจอาศัยอยู่ในประเทศไทยด้วยการทำงานหรือ
การแต่งงาน ซึ่งชาวอินโดนีเซียกลุ่มนี้อาจมีโอกาสในการสัมผัสภาษาไทยไม่มากเท่ากับกลุ่มแรก

เกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาการอาศัยในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องนานกว่ากลุ่มผู้เรียนภาษาไทยชาวอินโดนีเซีย

ในกรณีนี้ ผู้วิจัยเริ่มพิจารณาจากความสามารถในการสื่อสาร หากชาวอินโดนีเซียสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้ ผู้วิจัยจึงพิจารณาเกณฑ์การอาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกลุ่มนี้ต้องมีเพื่อนคนไทยที่สามารถสื่อสารกันด้วยภาษาไทยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 2 ปี ผู้วิจัยจึงนับเป็นกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจาก ระยะเวลาดังกล่าวน่าจะเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมในการสร้างเพื่อนกับคนในสังคมที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน โดยการสร้างเพื่อนต่างวัฒนธรรมนี้ถือเป็นขั้นตอนการปรับตัว (adjustment) ที่ผู้เรียนรู้วัฒนธรรมที่สองมีการศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดทางวัฒนธรรมและสำรวจค้นหาความรู้ทางวัฒนธรรมจากประสบการณ์ของตนเอง ในขั้นนี้แสดงให้เห็นว่าผู้มีปฏิสัมพันธ์ในวัฒนธรรมที่สองได้ผ่านช่วงสะท้อนใจทางวัฒนธรรม (culture shock) มาแล้ว (Jansson, Johanson & Ramström, 2007) ซึ่งอาจใช้เวลาหลายเดือนหรือหลายปีขึ้นอยู่กับบุคคล เมื่อผ่านช่วงเวลาดังกล่าวแล้วนั้น ผู้เรียนวัฒนธรรมที่สองจะปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่และเกิดการเรียนรู้ภาษาขึ้น โดยบราวน์ (Brown, 1980: 161) ยืนยันว่าความเชี่ยวชาญทางภาษาจะไม่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพก่อนขั้นตอนการปรับตัว

จากเกณฑ์การคัดเลือกคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ภาษาที่สอง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในงานวิจัยนี้มีความสามารถทางภาษาขั้นที่สื่อสารได้ในระดับที่ค่อนข้างดี

(3) กลุ่มผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาแม่ ไม่จำเป็นต้องมีทักษะในการสื่อสารภาษาไทยหรือเคยปฏิสัมพันธ์กับคนไทยมาก่อน เนื่องจากคำตอบในส่วนนี้เป็นเพียงแนวเทียบที่ใช้พิจารณาถึงการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

3) เก็บรวบรวมและจัดระเบียบข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการแสดงวัฒนธรรมทั้งหมด 3 ชุด ชุดละ 6 สถานการณ์ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 113 คน จากนั้นจึงจัดระเบียบข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามในข้อที่ 1 ที่มีตัวเลือก 3 ข้อให้แก่ผู้ตอบแบบสอบถาม แต่ในแต่ละสถานการณ์ ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้เพียงตัวเลือกเดียวเท่านั้น โดยรวบรวมคำตอบของผู้ตอบที่เลือกแสดงวัฒนธรรมด้วยถ้อยคำ เลือกทำอย่างอื่น และทำเฉย ๆ ผลที่ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามที่

เลือกตอบในแต่ละตัวเลือกทำให้ได้คำตอบทั้งหมด 113 คำตอบ และเมื่อรวมทั้ง 6 สถานการณ์ต่อผู้ทำแบบสอบถาม 1 คน ทำให้งานวิจัยนี้มีข้อมูลในการนำมาวิจัยจำนวน 678 คำตอบ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังรวบรวมเหตุผลข้อที่ 2 ในแบบสอบถามที่ว่าเหตุใดผู้ตอบแบบสอบถามจึงเลือกทำเช่นนั้นในคำถามข้อ 1 โดยจัดระเบียบข้อมูลที่ได้ตามกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.5.2.2 วิธีเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ที่ทำให้สามารถได้ทั้งข้อมูลที่เป็นการสนทนาจากการใช้ถ้อยคำต่าง ๆ และข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล ทั้งยังได้ข้อมูลที่เป็นการปฏิสัมพันธ์และความคิดเบื้องหลังของผู้ให้ข้อมูลอีกด้วย โดยผู้วิจัยใช้วิธีการบันทึกเสียง (audio-recording) ขณะสัมภาษณ์

อย่างไรก็ดีผู้วิจัยจำต้องพึงระวังเสมอว่าต้องไม่ใช่คำถามในลักษณะการชี้นำคำตอบที่อาจก่อให้เกิดการถกเถียง เช่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นคุณไม่พอใจหรือไม่ คุณรู้สึกเสียหน้าหรือไม่ การถกเถียงนี้เสี่ยงที่จะไม่ให้โอกาสผู้ให้ข้อมูลได้คิดในแนวทางอื่น อีกทั้งผู้วิจัยยังต้องใช้เวลาแก่ผู้ให้ข้อมูลได้คิดและเล่ารายละเอียด หากผู้ให้ข้อมูลนี้ไม่ออกหรือประสงค์จะยุติการให้ข้อมูลก็สามารถยุติได้ทุกเมื่อ การเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ปัญหาการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทย มีรายละเอียดดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1) เลือกผู้ให้สัมภาษณ์

(1) ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มนี้ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นกลุ่มเดียวกับผู้ตอบแบบสอบถามตามการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา นั่นคือ กลุ่มผู้เรียนภาษาไทยชาวอินโดนีเซีย และกลุ่มที่มาทำงานหรือใช้ชีวิตในประเทศไทย ด้วยการพิจารณาจากความสามารถในการสื่อสารและระยะเวลาในการอาศัยในประเทศไทย

(2) ผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทย ผู้วิจัยเลือกเฉพาะชาวไทยที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารเท่านั้น กล่าวคือ เป็นชาวไทยที่เป็นผู้ร่วมงานกับชาวอินโดนีเซียหรือเคยมีโอกาสในการสนทนากับชาวอินโดนีเซียด้วยภาษาไทยในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือประเด็นใดประเด็นหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ ในบริบทชีวิตประจำวันทั่วไป เช่น การเรียน

การทำงาน การแต่งงาน กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยนี้เป็นคนละกลุ่มกับผู้ตอบแบบสอบถามตามการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

2) วิธีการสัมภาษณ์

หากเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซีย ผู้วิจัยเปิดการสัมภาษณ์ด้วยการชวนพูดคุยเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของผู้ให้สัมภาษณ์กับชาวอินโดนีเซีย และหากเป็นชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองผู้วิจัยเริ่มต้นดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยการชวนพูดคุยเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอยู่ในเมืองไทยและเพื่อนคนไทย จากนั้นจึงเข้าสู่การถามเหตุการณ์ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งผู้วิจัยประยุกต์ใช้คำถามจากงานวิจัยของสเปนเซอร์-โอที (Spencer-Oatey, 2002) เป็นหลัก

ผู้วิจัยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ช่วยยกตัวอย่างการปฏิสัมพันธ์ 2 รูปแบบ คือ การปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกรำคาญ ไม่พอใจ หรือถูกเหยียดหยาม และการปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกมีความสุข ภูมิใจ หรือรู้สึกพึงพอใจ ทั้งนี้ข้อมูลที่ใช้ถามคำถามในการสัมภาษณ์มี 6 คำถามหลัก ดังต่อไปนี้

(1) มีเหตุการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับชาวไทย/ชาวอินโดนีเซียด้วยภาษาไทยใดที่ทำให้คุณรู้สึกรำคาญ ไม่พอใจ หรือรู้สึกว่าถูกดูถูกเหยียดหยามหรือไม่ และมีเหตุการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับชาวไทย/ชาวอินโดนีเซียด้วยภาษาไทยใดที่ทำให้คุณรู้สึกมีความสุข ภูมิใจ หรือรู้สึกพึงพอใจหรือไม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY (2) (ถ้ามี) ฉากหรือเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่ไหน

(3) ผู้ร่วมเหตุการณ์นั้นมีกี่คน ใครบ้าง เป็นเพศใด อายุมากหรือน้อยกว่า เป็นคนชาติใด และบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับคุณอย่างไร

(4) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

(5) เมื่อคุณรู้สึกไม่พอใจหรือพึงพอใจ คุณทำอะไรหรือตอบไปว่าอย่างไรหลังจากเกิดเหตุการณ์นั้น

(6) คุณมีเหตุผลอะไร ทำไมถึงทำหรือตอบกลับไปเช่นนั้น

3) เก็บรวบรวมและจัดระเบียบข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาถ่ายทอดเป็นตัวอักษร แล้วจึงนำสถานการณ์เหล่านั้นมาวิเคราะห์ว่าจากสถานการณ์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวมา คำพูดที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้ และเหตุผลที่ผู้ให้สัมภาษณ์อธิบายมีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ (motivational concerns) ของการจัดการความสัมพันธ์ใดเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง และปัจจัยที่ส่งผลต่อข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในเหตุการณ์การสื่อสารที่สะท้อนความคาดหวังเรื่องเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมแม่ (L1 cultural norms) เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลและพิจารณากับแนวคิดการจัดการความสัมพันธ์ (Spencer-Oatey, 2002) ต่อไป

1.5.3 วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบเต็มเต็มและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัย 2 แนวทาง ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา และการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม ดังนี้

1.5.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลส่วนวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาตามแนวทางของโครงการวิเคราะห์วจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม หรือ CCSARP (The Cross-Cultural Speech Act Realization Project) (Blum-Kulka, House & Kasper, 1989) ที่มุ่งเน้นภาวะที่ภาษาแม่เข้ามามีอิทธิพลต่อภาษาที่สองของผู้ใช้ภาษาในเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ โดยข้อมูลที่เก็บจากแบบสอบถามแบบเต็มเต็มแบ่งคำตอบออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลที่เป็นการแสดงวจนกรรม และข้อมูลที่ไม่แสดงวจนกรรม

1) การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบข้อมูลที่เป็นการแสดงวจนกรรม

กรณีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบข้อมูลที่เป็นการแสดงวจนกรรมด้วยถ้อยคำ ผู้วิจัยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

(1) นำคำตอบที่เป็นการแสดงวจนกรรมจากแบบสอบถามมาแบ่งเป็นถ้อยคำ ตามคำนิยามของถ้อยคำ คือ “ช่วงของการพูดที่ค้นด้วยความเจียบ โดยผู้พูดคนใดคนหนึ่ง ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะ” (Hurford & Heasley, 1983: 15) โดยถ้อยคำจากแบบสอบถามของผู้พูดภาษาไทยและผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาแม่ ผู้วิจัยใช้การเว้นวรรคและการจบความเป็นเกณฑ์ในการแบ่งถ้อยคำ ขณะที่ถ้อยคำที่ได้จากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทย

เป็นภาษาที่สองนั้นเป็นภาษาพูด และบันทึกด้วยการเขียนโดยผู้วิจัย ดังนั้นผู้วิจัยเว้นวรรคตามช่วงของการพูดที่ค้นด้วยความเงียบของผู้พูด

(2) นำถ้อยคำที่ได้มาจำแนกเป็นกลวิธีทางภาษาตามความรู้ทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์

(3) นับความถี่ของกลวิธีต่าง ๆ ที่แต่ละกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้เพื่อแสดงวัจนกรรม

(4) เปรียบเทียบความถี่ของกลวิธีต่าง ๆ ที่แต่ละกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ในการแสดงวัจนกรรม ด้วยวิธีการทางสถิติไค-สแควร์ (Chi-square) ที่ใช้ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของกลวิธีต่าง ๆ จากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีระดับนัยสำคัญ 0.05

(5) วิเคราะห์สาเหตุของการเลือกแสดงวัจนกรรมสัญญา การขอ และการถามส่วนตัวจากคำตอบที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุไว้ในสถานการณ์แต่ละข้อ แล้วจึงนำข้อมูลของแต่ละกลุ่มตัวอย่างมาเปรียบเทียบ เพื่อพิจารณาถึงการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาแม่เป็นแนวเทียบ

ส่วนกรณีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบข้อมูลที่เป็นการแสดงวัจนกรรมด้วยวิธีการอื่น ผู้วิจัยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

(1) นำถ้อยคำจากคำตอบที่ได้มาจำแนกตามวิธีการที่ผู้พูดต้องการใช้แทนการแสดงวัจนกรรมสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว

(2) นับความถี่ของวิธีการต่าง ๆ ที่แต่ละกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้เพื่อใช้แทนแสดงวัจนกรรมด้วยถ้อยคำ

(3) เปรียบเทียบการเลือกแสดงวัจนกรรมสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยวิธีการอื่นว่ามีวิธีการ เหตุผลเบื้องหลัง และเป้าหมายของวิธีการเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2) การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบข้อมูลที่ไม่แสดงวัจนกรรม

(1) นับความถี่ของแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่เลือกจะไม่แสดงวัจนกรรมหรือทำเฉย ๆ แทนการแสดงวัจนกรรม

(2) เปรียบเทียบความถี่ของการไม่เลือกแสดงวัจนกรรมของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งคำนวณหาค่านัยสำคัญทางสถิติโดยใช้ไค-สแควร์ (Chi-square) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เพื่อพิจารณาความแตกต่างที่ปรากฏของกลุ่มตัวอย่าง

(3) วิเคราะห์สาเหตุของการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมจากคำตอบที่ผู้ตอบแบบสอบถามระบุไว้ในสถานการณ์แต่ละข้อ แล้วจึงนำมาเปรียบเทียบข้อมูลของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาถึงการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ โดยใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาแม่เป็นแนวเทียบ

1.5.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทย อีกทั้งยังเป็นข้อมูลเชิงการรับรู้ที่เก็บจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์มีพฤติกรรมทางภาษาอย่างไรในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา โดยใช้แนวคิดด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์
- 2) วิเคราะห์ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือความคิดเบื้องหลังที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาในมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและมุมมองของชาวไทย ตามแนวคิดการจัดการความสัมพันธ์ (rapport management) ของสเปนเซอร์-โอที (Spencer-Oatey, 2002)
- 3) เปรียบเทียบความแตกต่างข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง
- 4) พิจารณาคำของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุคำสำคัญทางวัฒนธรรม (cultural key terms) หรือถ้อยคำที่สะท้อนให้เห็นปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง โดยถ้อยคำเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมหรือค่านิยมใดที่มีส่วนในการกำกับพฤติกรรมทางภาษาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทย

1.5.4 เรียบเรียงผลการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยเรียบเรียงผลการวิจัยที่เปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัจนกรรมสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม จากนั้นจึงเรียบเรียงส่วนของผลการวิเคราะห์ตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ รวมถึงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอินโดนีเซียและไทย แล้วจึงนำเสนอในรูปแบบวิทยานิพนธ์

1.5.5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และเสนอข้อเสนอแนะ

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง (Indonesian Users of Thai หรือ IUT) หมายถึง ชาวอินโดนีเซียที่เรียนรู้การใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองทุกคนสามารถใช้ภาษาไทยกับชาวไทยเพื่อการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอาจจะมีทักษะการส่งสารที่แตกต่างกันไป กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอาจมีทักษะทั้งการพูดและการเขียนภาษาไทยได้ หรือชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองบางคนอาจมีทักษะการพูดภาษาไทยที่ดีแต่ไม่สามารถเขียนภาษาไทยได้

2. กลวิธีทางภาษา (linguistic strategies) หมายถึง วิธีการทางภาษาที่ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อบรรลุเป้าหมายในการสื่อสารของตน

3. วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (interlanguage pragmatics) หมายถึง การใช้ภาษาของผู้เรียนภาษา ซึ่งพิจารณาว่าผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเข้าใจและใช้ภาษาที่สองอย่างไร (Kasper & Rose, 2002)

4. การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic transfer) หมายถึง การถ่ายโอนความรู้ทางวัจนปฏิบัติของภาษาแม่และนำมาใช้ในการผลิตวัจนกรรมของภาษาเป้าหมาย (Blum-Kulka, 1982)

5. วัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม (cross-cultural pragmatics) หมายถึง การเปรียบเทียบข้อมูลของกลุ่มคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมแยกกัน (Spencer-Oatey, 2000: 4)

6. วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (intercultural pragmatics) หมายถึง การศึกษาข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ของคนที่มีมาจากสองวัฒนธรรมมาปฏิสัมพันธ์กัน (Spencer-Oatey, 2000: 4)

7. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ (motivational concerns) หมายถึง ปัจจัยที่ผู้ใช้ภาษาคำนึงถึงในการใช้ถ้อยคำและตีความเจตนา รวมไปถึงการจัดการความสัมพันธ์ในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น (ยางวอน ฮยอน, 2560)

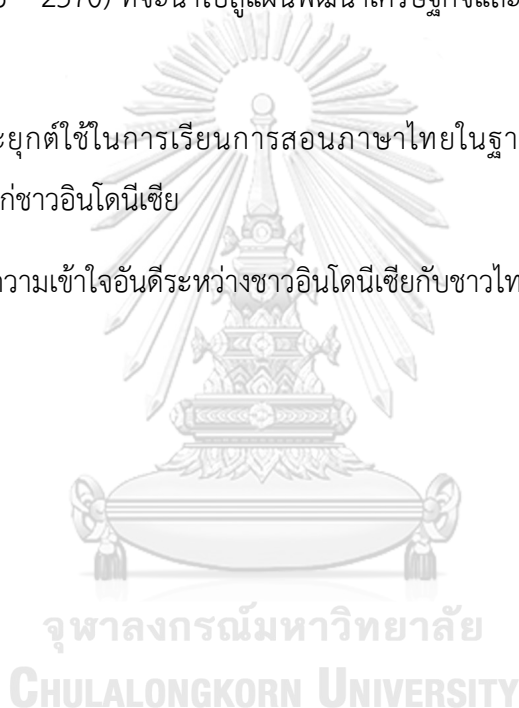
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความเหมือนและความต่างของกลวิธีการแสดงวิจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว และทราบปัญหาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจจากการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันระหว่างกันของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

2. นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาการสื่อสารระหว่างชาวอินโดนีเซียกับชาวไทย ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับนโยบายของอาเซียนและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) และ (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่จะนำไปสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ต่อไป

3. นำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะเป็นภาษาที่สองและ/หรือ ภาษาต่างประเทศให้แก่ชาวอินโดนีเซีย

4. ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชาวอินโดนีเซียกับชาวไทย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้วิจัยแบ่งการทบทวนวรรณกรรมเป็น 2 ประเด็นหลัก ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 2.1.1 วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (intercultural pragmatics)
- 2.1.2 วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (interlanguage pragmatics)
- 2.1.3 การจัดการความสัมพันธ์ (rapport management)

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมที่นำมาศึกษา
- 2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม
- 2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม (cross-cultural pragmatics) วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (interlanguage pragmatics) และวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (intercultural pragmatics) ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อโครงการวิเคราะห์วัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม (The Cross-Cultural Speech Act Realization Project หรือ CCSARP) (Blum-Kulka et al, 1989) ได้เผยแพร่ออกไป จนกลายเป็นโครงการที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อศาสตร์ต่าง ๆ ข้างต้น ทั้งประเด็นการวิจัย วิธีการเก็บข้อมูล และแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้

การศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมมุ่งเน้นถึงการตระหนักรู้เกี่ยวกับวัจนกรรมในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์วัฒนธรรมและข้อบกพร่องของวัจนกรรม เช่น วิธีการที่บางพฤติกรรมทางภาษาถูกมองว่ามีความสุภาพในภาษาหนึ่ง แต่อาจจะไม่สุภาพในภาษาอื่น ๆ การศึกษานี้จะนำไปสู่ความแตกต่างของบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมซึ่งสะท้อนออกมาจากวัจนกรรม

อย่างไรก็ดี “วัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม” มักจะมีผู้ใช้ในความหมายต่างกันและสลับกันกับ “วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” เห็นได้จากชื่อวารสาร *Journal of cross-cultural and interlanguage communication* และวารสาร *Journal Intercultural Pragmatics* ที่แม้ว่าจะมี

ชื่อที่แตกต่างกัน แต่กลับมีขอบเขตของงานวิจัยที่ตีพิมพ์ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นที่ต้องกล่าวถึงความแตกต่างของคำศัพท์ทั้งสองคำนี้และทำความเข้าใจถึงการใช้คำศัพท์เหล่านี้ในงานวิจัยนี้

นิยามของวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมมีทั้งนิยามในความหมายกว้างและความหมายแคบ นิยามในความหมายกว้างนั้นวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมจะศึกษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ 3 แนวทาง ได้แก่ วัจนปฏิบัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ (CoP) ที่เป็นการเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรม วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (ICP) ที่ศึกษาการปฏิสัมพันธ์ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม และวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (ILP) ที่ศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์ในแง่ของภาษาในระหว่าง ดังที่คราฟต์และเกอเลย์เคนส์ (Kraft & Geluykens, 2007: 9) กล่าวถึงไว้ ดังนี้

“Other terms will be reserved for particular subfields within the field of CCP:

(i) contrastive pragmatics (CoP), as the comparative analysis of linguistic phenomena across cultures;

(ii) intercultural pragmatics (ICP), as the study of interaction in intercultural encounters, and

(iii) interlanguage pragmatics (ILP), as the study of pragmatic aspects of interlanguage.”

ส่วนนิยามในความหมายแคบนั้น วัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมเป็นเพียงการเปรียบเทียบข้อมูลของต่างวัฒนธรรมกัน ดังที่สเปนเซอร์-โอที (Spencer-Oatey, 2000: 4) ได้กล่าวถึงความแตกต่างของ “วัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม” และ “วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” ไว้ว่าคำว่า ‘ข้ามวัฒนธรรม’ หมายถึง การเปรียบเทียบข้อมูลของกลุ่มคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมแยกกัน ขณะที่ ‘ระหว่างวัฒนธรรม’ หมายถึง ข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ของคนที่มีมาจากสองวัฒนธรรมมาปฏิสัมพันธ์กัน

เช่นเดียวกันกับกูดีคูนส์ (Gudykunst, 2000: 314) ที่กล่าวว่างานทางข้ามวัฒนธรรมจะเป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมของคนจากสองวัฒนธรรมหรือมากกว่า ส่วนงานทางระหว่างวัฒนธรรมจะเป็นการศึกษาพฤติกรรมของสมาชิกที่มาจากต่างวัฒนธรรมกันมาปฏิสัมพันธ์กัน ในทำนองเดียวกันกับ

แคปป์และแคปป์ พอททอฟ (Knapp & Knapp-Potthoff 1987: 7-8) ก็เห็นว่า การศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม คือ การเปรียบเทียบจากสองวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่หากเป็นการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้นจะสนใจการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มคนที่ต่างวัฒนธรรมกันมากกว่า

จะเห็นได้ว่านิยามในความหมายกว้างนั้น “วัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรม” จะเป็นคำที่ใช้ครอบคลุมการศึกษาปรากฏการณ์วัจนปฏิบัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่อยู่ในชุมชนภาษาเดียวกันหรือต่างกัน ความแตกต่างที่เกิดจากการใช้ภาษาระหว่างกลางหรืออंतरภาษา หรือจะเป็นการวิเคราะห์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม ต่างกันกับนิยามในความหมายแคบที่จะใช้คำว่าวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมกับข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ

โดยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่าวัจนปฏิบัติศาสตร์ข้ามวัฒนธรรมในความหมายแบบแคบ ที่เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบโดยเก็บข้อมูลของคนจากสองวัฒนธรรมแยกจากกัน และจะใช้คำว่าวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมในความหมายที่เป็นข้อมูลจากการปฏิสัมพันธ์กันของคนจากสองวัฒนธรรม

งานวิจัยนี้จะเป็นงานวิจัยที่เก็บข้อมูลจากการปฏิสัมพันธ์กันของคนไทยกับคนอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการใช้วัจนกรรมในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของบุคคลที่มาจากต่างวัฒนธรรม และสิ่งที่คู่สนทนาคำนึงถึงขณะสื่อสาร โดยงานวิจัยนี้ให้ความสนใจชาวอินโดนีเซียในฐานะผู้ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่เข้ามาทำงานหรือใช้ชีวิตในประเทศไทย ผู้วิจัยจึงสนใจการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นกับชาวไทย ไม่ได้มุ่งเน้นที่ชาวอินโดนีเซียในฐานะที่เป็นผู้เรียนภาษาไทย แนวคิดที่มุ่งเน้นจึงค่อนข้างไปในทางการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์อंतरภาษาก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการหาคำตอบเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

จากแง่มุมดังกล่าวงานวิจัยนี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดต่าง ๆ 3 แนวคิด ได้แก่ วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (intercultural pragmatics) วัจนปฏิบัติศาสตร์อंतरภาษา (interlanguage pragmatics) และการจัดการความสัมพันธ์ (rapport management) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (intercultural pragmatics)

ภายหลังจากปี ค.ศ. 2000 วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมได้กลายเป็นการศึกษาแบบสหวิทยาการที่เป็นอิสระ (an independent interdisciplinary inquiry) ทั้งมีการประชุม

วิชาการและมีวารสารเฉพาะของตนเอง โดยแนวทางในการศึกษาไม่เพียงแต่มุ่งสนใจทฤษฎีวาทปฏิบัติศาสตร์ แต่ยังรวมถึงการประยุกต์ใช้ศาสตร์ทางมานุษยวิทยา การสื่อสาร ภาษาศาสตร์ ปรัชญา บทสนทนา และการเรียนรู้ภาษาที่สองด้วย (Kecskes, 2014: 21) เพื่อแสดงให้เห็นการนำเสนอวัฒนธรรมที่แตกต่างกันผ่านวาทปฏิบัติของผู้ใช้ภาษา

อิสต์วาน เคคส์เคส (Istvan Kecskes) นับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเสนอแนวคิดวาทปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมทั้งผ่านงานของเขาในฐานะผู้ก่อตั้งและบรรณาธิการวารสาร Intercultural Pragmatics และผ่านการก่อตั้งของการประชุมที่มุ่งเน้นทางวาทปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม หรือที่เรียกว่า International Conference on Intercultural Pragmatics and Communication เคคส์เคสระบุว่าวาทปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมได้นำมุมมองส่วนบุคคลจากสองสังคมหรือชุมชนที่ปฏิบัติตามหลักการการปฏิสัมพันธ์หรือตามบรรทัดฐานของพวกเขามาปฏิสัมพันธ์กัน (Kecskes, 2014: 17) บ่อยครั้งที่ผลลัพธ์ของการปฏิสัมพันธ์เกิดความขัดแย้งหรือเกิดการรับรู้ที่ผิดเกี่ยวกับกลุ่มอื่น ๆ

'การปฏิสัมพันธ์' ของผู้คนจากต่างวัฒนธรรมนั้นสามารถพิจารณาการสื่อสารระหว่างผู้พูดที่มาจากต่างกลุ่มวัฒนธรรมกันได้ 3 รูปแบบ (Kraft & Geluykens, 2007: 6) ได้แก่

1. ผู้พูดมาจากสองวัฒนธรรม แต่ใช้ภาษาเดียวกัน เช่น ภาษาอังกฤษแบบอังกฤษกับภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน โดยทั้งคู่ต่างเป็นเจ้าของภาษา
2. ผู้พูดใช้ภาษากลาง (lingua franca) ในการสื่อสาร โดยเป็นสถานการณ์ที่ไม่มีผู้ร่วมสนทนาใช้ภาษานั้นเป็นภาษาแม่
3. ในคู่สนทนา มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าของภาษา และอีกฝ่ายไม่ใช่เจ้าของภาษา

นอกจากสามรูปแบบข้างต้นที่อยู่ในขอบเขตของวาทปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมแล้ว เคคส์เคส (Kecskes, 2014: 14) ยังเห็นว่ารูปแบบที่รวมทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนในวาทปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมมี 4 รูปแบบ โดยมี 2 รูปแบบที่เพิ่มเติมจากข้างต้น คือ ปรัชญาหลายภาษาและผู้พูดสองหรือหลายภาษา ในข้อ 3 และ 4 ตามลำดับ มีรายละเอียดดังนี้

1. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของภาษา (native speakers) และผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (nonnative speakers)

2. การสื่อสารด้วยภาษากลาง (lingua franca communication) ที่คู่สนทนาไม่มีใครใช้ภาษาแม่เดียวกัน

3. ปริเฉทหลายภาษา (multilingual discourse)

4. การใช้ภาษาและพัฒนาการทางภาษาของบุคคลที่พูดมากกว่าหนึ่งภาษา

จากที่กล่าวข้างต้น จุดมุ่งเน้นของวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมจึงเป็นการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่ข้องเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่มาจากต่างวัฒนธรรม นั่นคือการเผชิญหน้าทางสังคมระหว่างมนุษย์ที่มีความแตกต่างทางภาษาแรก และใช้ภาษาในการสื่อสารร่วมกัน สามารถแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทั้งนี้วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมจะพิจารณาการใช้ภาษามากกว่าพิจารณาประเด็นที่ภาษามีผลต่อการขัดเกลาทางสังคม (language socialization) (Kecskes, 2014: 14)

การสื่อสารของผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมอาจก่อให้เกิดปัญหาหรือความเข้าใจผิดซึ่งเกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม (culturally sensitive) ที่แตกต่างกัน จนอาจทำให้การสื่อสารในครั้งนั้นไม่ประสบความสำเร็จหรือไม่เป็นที่ประทับใจ สกอลลอนและสกอลลอน (Scollon & Scollon, 1995) อธิบายว่าสาเหตุนี้อาจมาจากปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม เช่น ระบบเครือญาติ (kinship) แนวคิดเกี่ยวกับตัวตน (concept of the self) ความสัมพันธ์แบบคนใน-นอกกลุ่ม (in group-outgroup relationships) ความเชื่อ (beliefs) ค่านิยม (values) ศาสนา (religion) ฯลฯ ที่สะท้อนผ่านวัฒนธรรม และแสดงให้เห็นมุมมองของความคิด การสื่อสาร หรือพฤติกรรมของกลุ่มคนซึ่งทำให้พวกเขามีเอกลักษณ์ (identity) ที่โดดเด่น และ(จะ)นำไปสู่ความแตกต่างที่สำคัญต่อการตีความในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ดังตัวอย่างจากสกอลลอนและสกอลลอน (Scollon & Scollon, 1995: 122) ที่อธิบายการสื่อสารในบริบทธุรกิจของชาวอเมริกันกับชาวจีน ต่อไปนี้

Mr Richardson: By the way, I'm Andrew Richardson. My friends call me Andy. This is my business card.

Mr Chu: I'm David Chu. Pleased to meet you, Mr. Richardson. This is my card.

Mr Richardson: No, no. Call me Andy. I think we'll be doing a lot of business together.

Mr Chu: Yes, I hope so.

Mr Richardson (reading Mr Chu's card): "Chu, Hon-fai." Hon-fai, I'll give you a call tomorrow as soon as I get settled at my hotel

Mr Chu (smiling): Yes. I'll expect your call.

จากสถานการณ์ตามตัวอย่างข้างต้น สกอลลอนและสกอลลอนชี้ให้เห็นว่ามีประเด็นความแตกต่างในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้น กล่าวคือ หลังจากที่พวกเขาแลกเปลี่ยนบัตรกัน Mr. Richardson เรียก Mr. Chu ด้วยชื่อจริงแทนที่จะเรียกชื่อที่เป็นภาษาอังกฤษหรือนามสกุล เนื่องจาก Mr. Richardson มองว่าการเรียกชื่อจริงนั้นทำให้สนิทสนมกัน และเขาได้สังเกตเห็นรอยยิ้มของ Mr. Chu หลังจากที่เขาเรียกชื่อนั้น เขาจึงคิดว่าการทำงานร่วมกับชาวจีนผู้นี้เป็นเรื่องที่ไม่ยาก

ขณะที่ Mr. Chu กลับมองว่า การทำงานกับ Mr. Richardson เป็นเรื่องยาก เขารู้สึกอับอายจากการที่ถูกเรียกชื่อจริง เพราะในวัฒนธรรมการเรียกชื่อของชาวจีนเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความสัมพันธ์ของคู่สนทนา จากสถานการณ์นี้ทำให้ Mr. Chu รู้สึกไม่สบายใจ เขาจึงแสดงออกด้วยการยิ้ม ซึ่งการยิ้มเช่นนี้ก็เป็นเรื่องที่มาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน

ปัญหาจากตัวอย่างข้างต้นจึงไม่ใช่เรื่องของการใช้ภาษาที่เป็นข้อบกพร่องเท่านั้น แต่เป็น การใช้ภาษาของคู่สนทนาที่เกิดจากหลักการเฉพาะทางวัฒนธรรม (culture-specific rules) ของทั้งคู่ ซึ่งเกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้ว่าผู้มีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์มีความคาดหวังในบริบททางธุรกิจที่ต่างกัน กล่าวคือ Mr. Richardson เลือกหรือคาดหวังความสนิทสนม ในขณะที่ Mr. Chu เลือกหรือคาดหวังที่จะใช้วิธีการให้เกียรติกัน

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมหรือวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นความหมายของถ้อยคำที่เกิดจากการใช้ ถือเป็นวิธีคิดสำคัญเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่จะมีส่วนช่วยในการตรวจสอบว่าผู้ใช้ภาษาทำงานอย่างไรเมื่อพวกเขาไม่สามารถพึ่งพาความรู้พื้นฐาน บรรทัดฐาน หรือขนบต่าง ๆ ของภาษาแม่ในขณะสื่อสารจนอาจนำไปสู่การตีความที่แตกต่างกันไปของผู้ร่วมสื่อสาร

ตามแนวคิดของเคคส์เคส (Kecskes, 2014; 2017a; 2017b) นอกจากปัญหาหรือการสื่อสารที่ไม่ประสบความสำเร็จดังตัวอย่างข้างต้นแล้ว กระบวนการของการติดต่อสื่อสารของผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมไม่ได้จำเพาะที่ความไม่ราบรื่นเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายรวมถึงการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จด้วย เขามองว่าเมื่อผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมมาปฏิสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะผู้พูดด้วยภาษาที่สองยังต้องมีความพยายามและระมัดระวังในการสื่อสาร จึงเกิดการเจรจาและต่อรองกัน จนทำให้เข้าใจกันที่สุดในที่สุด

ดังตัวอย่างจากเคคส์เคส (Kecskes, 2017: 19) เป็นบทสนทนาของนักเรียนชาวตุรกี Ali และนักเรียนชาวรัสเซีย Sasha ที่แสดงให้เห็นว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมจะราบรื่นหากถ้อยคำต่าง ๆ นำมาใช้ตามบรรทัดฐานของภาษาเป้าหมาย และคู่สนทนามีความคุ้นเคยกับภาษาปลายทางนั้นก็จะไม่มีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ ดังนี้

Ali: Sasha, come with me to the library.

Sasha: Sorry, I cannot. I need to finish this essay.

Ali: You really need to come. Peg will also be there.

Sasha: *Knock it off, will you?* Don't you see that I am kind of busy.

Ali: Okay, okay, just chill.

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นสถานการณ์การสื่อสารที่ไม่เกิดความขัดแย้ง แม้ Sasha จะใช้ถ้อยคำที่อาจดูก้าวร้าว แต่ Ali มีความพยายามที่จะลดความขัดแย้งด้วยการกล่าวว่า *chill* ซึ่งสถานการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารจะราบรื่นหากคู่สนทนามีความคุ้นเคยกับสังคมวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมายนั้น ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ก่อนหน้าของแต่ละบุคคล (individual prior experience) และประสบการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจริง (actual social situational experience) ซึ่งบรรทัดฐานและขนบของคู่สนทนาเป็นผลมาจากประสบการณ์เหล่านี้

ทั้งประสบการณ์ก่อนหน้าของแต่ละบุคคลและประสบการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นจริงต่างเป็นความรู้ (knowledge) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในแนวทางปริชานเชิงสังคม (socio-cognitive approach หรือ SCA) ที่เคคส์เคสได้เสนอไว้ (Kecskes 2008 ; 2010; 2014; 2017a) ความรู้

ดังกล่าวเป็นความรู้ของผู้เข้าร่วมสื่อสารในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่ต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ในการสร้างความหมายและความเข้าใจ

ในการปฏิสัมพันธ์ของคู่สนทนาระหว่างวัฒนธรรมหรือที่เรียกว่า *ภาวะระหว่างวัฒนธรรม* (intercultures/interculturality) เป็นปรากฏการณ์ที่คู่สนทนาต่างร่วมกันสร้างแบบจำลองทางวัฒนธรรม (cultural models) เช่น บรรทัดฐาน ความเชื่อ ค่านิยมทางวัฒนธรรม ปรีบทหรือประสบการณ์ทั้งที่มีมาก่อน (prior) และสิ่งที่เกิดขึ้นขณะนั้น (emergent) สิ่งเหล่านี้เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในขณะเดียวกันกับกระบวนการปฏิสัมพันธ์ ในฐานะสถานการณ์ที่เร่งด่วน คู่สนทนาสร้างขึ้นแบบเฉพาะกิจ (as hoc) และสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

เคคส์เคส (Kecskes, 2014) กล่าวว่าแบบจำลองทางวัฒนธรรมของภาษาแรก ยังไม่เคยได้รับการนำเสนอในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม โดยแบบจำลองทางวัฒนธรรมของภาษาแรกนั้นจะได้รับผลกระทบจากหลากหลายตัวแปร เช่น ความไม่แน่นอนของบทสนทนา ความตั้งใจของแต่ละบุคคลต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะปฏิสัมพันธ์ ปัจจัยในสถานการณ์ และกระบวนการสร้างการรับรู้ร่วมกัน ฯลฯ โดยแบบจำลองทางวัฒนธรรมนั้นสามารถแสดงถึงชุมชนภาษา (speech community) ของคู่สนทนาได้

แบบจำลองทางวัฒนธรรมของเคคส์เคสนั้นได้รับอิทธิพลมาจาก D'Andrade (1992) (Kecskes, 2012: 183) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของแบบจำลองทางวัฒนธรรมไว้ว่า แบบจำลองทางวัฒนธรรมเป็นกรอบความรู้หรือแม่แบบของความรู้ที่ช่วยให้บุคคลตีความและทำความเข้าใจข้อมูลและเหตุการณ์ โดยความรู้ความเข้าใจนั้นเป็นสิ่งที่ได้มาจากกลุ่มทางสังคมที่เป็นภาพในความคิด (mental schemas)

เมื่อประสบการณ์ของบุคคลไปคล้ายกันกับสถานการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้นแบบจำลองทางวัฒนธรรมก็จะถูกดึงนำมาใช้ บุคคลนั้นมักจะปรับแบบจำลองทางวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของพวกเขา ดังนั้นแบบจำลองทางวัฒนธรรมจึงสามารถสร้างขึ้นใหม่ คงอยู่ และเลื่อนหายไป

แบบจำลองทางวัฒนธรรมจึงเป็นเหมือน “ภาษา” ของสถานการณ์ที่บุคคลสามารถเลือกนำมาใช้ได้ในทุกสถานการณ์ โดยไม่จำเป็นว่าแต่ละคนจะต้องมีแบบจำลองทางวัฒนธรรมที่เหมือนกัน ซึ่งนี่เป็นการสร้างการปฏิสัมพันธ์กันที่เกิดจากความร่วมมือ (cooperation) และการยึดถือตนเอง

(egocentrism) และเมื่อคู่ปฏิสัมพันธ์แบ่งปันความหมาย แบ่งปันความรู้ในจำนวนที่มากพอ จนทำให้แน่ใจได้ว่าสิ่งที่แบ่งปันกันนั้นเกิดเป็นการรับรู้ร่วมกัน (common ground) ในการสื่อสาร

ใน “ภาษา” ที่เรียกว่าแบบจำลองทางวัฒนธรรมนั้นได้บรรจุการรับรู้ร่วมกัน อันเป็นข้อมูลทั้งหมดที่ผู้ใช้ภาษาแบ่งปันกันซึ่งอาจรวมถึงโลกทัศน์ ค่านิยม ความเชื่อ และปริบทในสถานการณ์ทั้งหมดเกิดจากการสนทนาในอดีต สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน และพื้นหลังหรือประสบการณ์ร่วมกัน องค์ประกอบทั้งหลายเหล่านี้ต่างก็มีส่วนร่วมในการสร้างความหมายและอาจตีความแตกต่างกันโดยแต่ละบุคคลในปริบทของสถานการณ์จริง โดยเคคส์เคสและจาง (Kecskes & Zhang, 2009) ได้แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ร่วมกันนี้มีด้วยกัน 2 ประเภท ได้แก่ “การรับรู้ร่วมกัน” (core common ground) คือ ความรู้ที่รับรู้ร่วมกัน (common knowledge) ที่ขึ้นอยู่กับชุมชนภาษา ประกอบด้วย ความรู้ ความคาดหวัง และความเชื่อ ที่สมาชิกในชุมชนมีเหมือนกันตามประสบการณ์ก่อนหน้า (prior experience) และ “การรับรู้ร่วมกันต่อสิ่งที่เกิดขึ้นขณะนั้น” (emergent common ground) คือ ความรู้ที่ค่อนข้างมีความเฉพาะเจาะจงและเป็นส่วนตัวที่สร้างขึ้นในระหว่างการสื่อสาร หรือความรู้ร่วมกันที่เกิดขึ้นในกระบวนการสื่อสาร และผู้ร่วมสื่อสารร่วมกันสร้างขึ้น ซึ่งเป็นปริบทสถานการณ์จริง (actual situational experience)

วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมในแนวทางปริชาณเชิงสังคม จึงเป็นการคำนึงถึงทั้งปัจจัยทางสังคมและความเป็นปัจเจก กล่าวคือ ในวิธีการนี้คู่สนทนาถือเป็นสิ่งมีชีวิตทางสังคมที่กำลังค้นหาความหมายกับความคิดของแต่ละบุคคลเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ฝังอยู่ในการสะสมทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นในสถานการณ์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม คู่สนทนาจะผสมผสานประสบการณ์ก่อนหน้าของคู่สนทนากับประสบการณ์จริงตามสถานการณ์ไปพร้อม ๆ กันขณะสื่อสาร ในลักษณะที่แม้ประสบการณ์ทั้งสองจะมีความแตกต่างกันแต่ก็ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (Kecskes, 2014: 49) และแม้ว่าวัฒนธรรมจะมีขอบเขตที่ไม่ชัดเจน แต่เคคส์เคสก็เห็นว่าเราจำเป็นต้องยอมรับธรรมชาติของวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และนั่นไม่ได้หมายความว่าไม่มีลักษณะของประสบการณ์ก่อนหน้าและประสบการณ์จริงตามสถานการณ์เกิดในการปฏิสัมพันธ์แต่ละครั้ง

เคคส์เคสเสนอว่าแนวทางปริชาณเชิงสังคมนี้จะสามารถนำมาเป็นกรอบทางทฤษฎีสำหรับวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม โดยมีพื้นฐานวิธีคิด 2 ประการ (Kecskes, 2014: 46-47) ดังนี้

1. คู่สนทนาควรได้รับการพิจารณาว่ามีความ "สมบูรณ์" ในความหลากหลายทางความคิด ข้อตกลงร่วมกันของกลุ่ม และการตีความที่แตกต่างกัน แม้ว่าคู่สนทนาจะอยู่บนการรับรู้ร่วมกัน และสถานการณ์การสื่อสารที่เกิดขึ้นจริงเหมือนกันก็ตาม ถ้อยคำของผู้พูดมีคุณสมบัติในทางวัจนปฏิบัติที่สะท้อนให้เห็นถึงความตั้งใจ ความพึงพอใจและความมุ่งมั่นของผู้พูด รวมถึงการยึดถือตนเอง (egocentrism) ที่ไม่ใช่แค่เฉพาะจากมุมมองของผู้พูดเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นมุมมองของผู้ฟังด้วย เพราะในการปฏิสัมพันธ์นั้นผู้เข้าร่วมสนทนาต่างก็ผลัดกันเป็นทั้งผู้พูดและผู้ฟัง

2. การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่ง ซึ่งบุคคลจะถูกจำกัดและกำหนดโดยเงื่อนไขทางสังคม ด้วยเหตุนี้การสื่อสารจึงมีลักษณะร่วมกันของคุณลักษณะของปัจเจกและคุณลักษณะทางสังคม ดังตารางด้านล่างที่ทั้งสองลักษณะต่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ สนับสนุนซึ่งกันและกัน และมีปฏิสัมพันธ์กันและกัน

ตารางที่ 2 การทำงานร่วมกันของลักษณะเฉพาะบุคคลและลักษณะทางสังคม

ลักษณะเฉพาะบุคคล (individual traits)	ลักษณะทางสังคม (social traits)
ประสบการณ์ก่อนหน้า (prior experience)	ประสบการณ์ในสถานการณ์จริง (actual situational experience)
ลักษณะเด่น (salience)	ความสอดคล้อง (relevance)
การยึดถือตนเอง (egocentrism)	ความร่วมมือ (cooperation)
ความสนใจ (attention)	เจตนา (intention)

แปลจาก (Kecskes, 2014: 47)

จากตารางที่ 2 ลักษณะเฉพาะบุคคล (ประสบการณ์ก่อนหน้า→ลักษณะเด่น→การยึดถือตนเอง→ความสนใจ) มีผลกระทบต่อลักษณะทางสังคม (ประสบการณ์ในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นขณะสื่อสาร→ความร่วมมือ→เจตนา) ทั้ง 2 ลักษณะต่างต้องทำงานร่วมกันในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม กล่าวคือ ในการสื่อสารนั้น สำคัญคือผู้พูดสื่อเจตนาออกไป โดยคู่สนทนาจะต้องมีความร่วมมือกันในการสื่อสาร ทำให้คู่สนทนาต้องพูดคุยกันในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในบริบท

นั้นหรือประสบการณ์ในสถานการณ์จริง แต่ในการปฏิสัมพันธ์จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม นอกจากเจตนาในการสื่อสารแล้ว ยังมีความสนใจที่เป็นลักษณะเด่นเฉพาะบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องอีกด้วย การสื่อสารของคู่สนทนาอาจไม่ได้ให้ความร่วมมือในการสนทนาเสมอไป แต่อาจเกิดการยึดถือตนเองว่าตนต้องการกล่าวถึงเรื่องใดตามความรู้สึกรหรือความสนใจ จนอาจจะไม่สัมพันธ์หรือสอดคล้องกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ก่อนหน้านี้ของผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์ด้วย ไม่ใช่เพียงบริบทในการสื่อสารเท่านั้น

ดังนั้น เคคส์เคสจึงมองว่าการสื่อสารจะเป็นผลมาจากการทำงานร่วมกันของเจตนาและความสนใจที่มาจากพื้นหลังทางสังคมวัฒนธรรม (socio-cultural background) ของคู่สนทนา โดยพื้นหลังทางสังคมวัฒนธรรมจะประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อม (ประสบการณ์ในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นขณะสื่อสาร) ความรู้ของคู่สนทนาที่มาจากประสบการณ์ก่อนหน้านี้ และประสบการณ์ปัจจุบัน พื้นหลังทางสังคมวัฒนธรรมเหล่านี้จะสร้างและถ่ายทอดความหมายในการสื่อสาร โดยคู่สนทนาจะร่วมมือกันสร้างและกำหนดเจตนาที่สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์จริง ในขณะเดียวกันการยึดถือตนเองจะแสดงให้เห็นลักษณะเด่นถึงความสนใจในการผลิตถ้อยคำของผู้พูดและความเข้าใจถ้อยคำของผู้ฟัง

เคคส์เคสได้ยกตัวอย่างเกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าวซึ่งมาจากบทสนทนาระหว่างแม่และลูกชายในภาพยนตร์ *Angel Eyes* ที่กำลังคุยกันในขณะที่แม่กำลังตรวจดูของที่ลูกชายนำมาให้ ดังนี้ (Kecskes, 2014: 48)

SON: I met someone today.

MOTHER: Good. Oh, you got the broccolini? Thank you.

SON: She is a woman.

MOTHER: You did not have to tackle her too, did you?

SON: She is a police officer.

MOTHER: Are you in trouble?

SON: I don't think so.

เคสเคสอธิบายว่า ถ้อยคำที่ว่า “*I met someone today*” เป็นตัวกำหนดฉากและเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างปริบทในสถานการณ์จริง ลูกชายต้องการพูดคุยเกี่ยวกับประสบการณ์ปัจจุบันของเขา แต่แม่นั้นสนใจแต่ข่าวของที่ลูกชายนำมา และแม่เริ่มหันมาสนใจเมื่อลูกชายพูดว่าคนที่เขาพบคือผู้หญิง อย่างไรก็ตามแม่อีกยังไม่ให้ความสนใจอย่างเต็มที่ และยังติดตลกเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ลูกชายพูดถึง จนเมื่อแม่พบว่าผู้หญิงที่ลูกชายพบคือตำรวจ แม่อีกให้ความสนใจกับลูกชายอย่างเต็มที่ ฝ่ายแม่อยากรู้ว่าลูกชายของตนมีปัญหาหรือไม่ เคสเคสอธิบายว่า พวกเขามีความเข้าใจที่แตกต่างกันเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมากแล้วถ้ากล่าวถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มักจะยึดติดกับปริบทเชิงลบ และจะเห็นได้ว่าปริบทสถานการณ์จริงก็ไม่สามารถเข้ามาช่วยได้ในสถานการณ์นี้ เห็นได้จากการที่แม่ถามว่า “*Are you in trouble?*” ขณะที่ลูกชายนั้นมีประสบการณ์เชิงบวกต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ส่วนตัวนี้ ดังนั้นการที่คู่สนทนาต่างมีประสบการณ์ก่อนหน้านี้ที่แตกต่างกันจึงเป็นผลให้เกิดความเข้าใจที่ต่างกันด้วย

อีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลผสมผสานประสบการณ์ก่อนหน้านี้เข้ากับประสบการณ์ในสถานการณ์จริงและทำความเข้าใจร่วมกัน

Two friends are talking.

Jill: I met someone yesterday.

Jane: Good for you.

Jill: He is a police officer.

Jane: Are you in trouble?

(Kecskes, 2017a: 409)

ถ้อยคำที่ว่า “*I met someone yesterday.*” เป็นตัวกำหนดฉากและสร้างปริบทในสถานการณ์จริง ถ้อยคำนี้แสดงให้เห็นว่า Jill ต้องการพูดถึงบางอย่างที่โรแมนติก เมื่อเธอเล่าต่อว่าเธอได้พบกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้ Jane ถามว่า “*Are you in trouble?*” แทนที่จะรู้สึกโรแมนติกเนื่องจากคำว่า “เจ้าหน้าที่ตำรวจ” มักมีปริบทก่อนหน้านี้เชิงลบที่แฝงมาด้วยในปริบทสถานการณ์จริงปริบทของ Jill คือ ต้องการบรรยายประสบการณ์เชิงบวกของเธอกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่เพราะ Jane ไม่มีประสบการณ์เชิงบวกเช่นนั้น Jane จึงตีความถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจในเชิงลบ

จะเห็นได้ว่าความหมายที่คู่สนทนาสร้างขึ้นเป็นผลมาจากความสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์ของประสบการณ์ก่อนหน้าและประสบการณ์ปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการประเมินภาษาเพราะบริบทก่อนหน้าซึ่งเป็นบริบทที่เกิดขึ้นซ้ำจากการปฏิสัมพันธ์กันครั้งก่อน ๆ ของผู้ใช้ภาษา อาจยกเลิกบทบาททางเลือกของบริบทสถานการณ์จริงได้ โดยเคคส์เคส (Kecskes, 2017) มองว่าประสบการณ์ก่อนหน้ากับการแสดงออกถึงความรู้สึกหรือไม่รู้สึกเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เพราะในหลายสถานการณ์ บริบทสถานการณ์จริงไม่ได้ช่วยให้ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเข้าใจการแสดงออกของเจ้าของภาษา เช่น ตัวอย่างในสนามบินระหว่างพนักงานชาวจีนกับนักท่องเที่ยวชาวออสเตรเลีย (Kecskes, 2017: 9)

Chinese: Can I get you some more coffee, sir?

Australian: *Who is stopping you?*

Chinese: You want to stop me?

Australian: Oh no, just bring me the damned coffee.

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าถ้อยคำ “*Who is stopping you?*” จัดเป็นถ้อยคำที่ไม่สุภาพตามบรรทัดฐานของผู้พูดภาษาอังกฤษ แต่พนักงานชาวจีนไม่ได้คิดเช่นนั้น อาจเพราะข้อจำกัดทางภาษาและแบบจำลองทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เคคส์เคสอธิบายว่า ในสถานการณ์นี้บริบทสถานการณ์จริงไม่สามารถเข้ามาช่วยให้พนักงานชาวจีนเข้าใจได้ เนื่องจากพนักงานชาวจีนตีความแต่เพียงรูปภาษาเท่านั้น

อาจกล่าวได้ว่าแบบจำลองทางวัฒนธรรมคือสิ่งที่คู่สนทนาใช้ในขณะสื่อสาร โดยแต่ละคนต่างนำบริบทก่อนหน้าและบริบทในสถานการณ์มาปฏิสัมพันธ์กันนั้น เคคส์เคสชี้ให้เห็นว่าในบางครั้งผู้พูดมักใช้และตีความความหมายตามตัวอักษร ซึ่งเขาเน้นย้ำว่างานทางวิจัยปฏิบัติศาสตร์ที่มุ่งเน้นการสื่อสารภายในวัฒนธรรมมักพิจารณาความหมายที่เกี่ยวกับการพึงพาบริบทและการเลือกใช้ถ้อยคำ โดยเชื่อว่าบริบทคือทุกอย่างในการตีความ การเข้าใจความหมาย แต่เขาพยายามชี้ให้เห็นว่าในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษามักเข้าใจความหมายตามรูปภาษาและมักจะสร้างบริบทของตัวเอง กล่าวคือ ในกรณีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมนี้ ผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์อาจต้องพึงพาการแสดงออกของ 'ความหมายแก่น' (coresense) มากกว่าในบริบทของสถานการณ์ในการตีความความหมาย ในบางกรณีการตีความที่สำคัญอาจไม่เหมาะสมตามบริบท (Kecskes, 2014; 2017)

ภาษาสำเร็จรูป (formulaic) เป็นการใช้ภาษาที่อาจสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากการตีความตามตัวอักษรได้ เนื่องจากการใช้ภาษาที่เจ้าของภาษาสามารถสร้างความหมายบางอย่างให้กับสถานการณ์นั้นได้ เช่น การกล่าวว่า *"Let me tell you something"* มักจะมีความหมายเชิงลบที่อาจสื่อถึงสถานการณ์ที่คาดการณ์ว่าจะมีปัญหา (Kecskes, 2014: 92) โดยการใช้สื่อสารประจำวันของเจ้าของภาษามักเต็มไปด้วยการใช้ภาษาสำเร็จรูปเช่นนี้ เนื่องจากเหตุผล 3 ประการ (Kecskes, 2007: 5-6) ได้แก่ 1) ภาษาสำเร็จรูปช่วยลดภาระการประมวลผล มีบทบาทสำคัญในการประหยัดถ้อยคำ และยังให้ความหมายที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายในการผลิตและการประมวลผล 2) ภาษาสำเร็จรูปมีพลังในการกำหนดกรอบ (frames) การใช้ภาษาสำเร็จรูปนั้นถือเป็นการผลิตถ้อยคำที่ผู้ใช้ภาษาไม่ได้ตระหนักรู้และยังนำมาใช้โดยไม่รู้ตัวในกระบวนการสื่อสาร ภาษาสำเร็จรูปมักมาพร้อมกับกรอบที่ช่วยให้เห็นแนวทางในการรับรู้ที่สามารถคาดเดาได้ 3) ภาษาสำเร็จรูปและการรับรู้ร่วมกันทำงานร่วมกันในการสื่อสารซึ่งต้องใช้ประสบการณ์และความคล่องแคล่วทางความคิดในการใช้

ดังแนวคิดที่เคคส์เคสได้เสนอมาทั้งหมดนี้ดูจะต้องการแสดงให้เห็นกระบวนการการเกิด การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และเน้นการใช้ภาษาในบริบทระหว่างวัฒนธรรม รวมถึงครอบคลุมมิติของปัจเจกและสังคมในการใช้ความหมายของถ้อยคำผ่านการใช้ภาษา เคคส์เคสชี้ให้เห็นว่าการรับรู้ร่วมกัน ขนบ ความเชื่อ ฯลฯ ต่างสร้างแกนกลางร่วมกันในกระบวนการสื่อสารที่ผู้ร่วมสนทนาไม่สามารถละเลยได้ พวกเขาจำเป็นต้องรองรับและร่วมกันสร้างภาวะระหว่างวัฒนธรรมเหล่านี้ขึ้นชั่วคราว ทั้งยังเสนอว่าในสถานการณ์ระหว่างวัฒนธรรมเช่นนี้ ความหมายสำคัญที่สุดที่จริงแล้วอาจเป็นความหมายตามตัวอักษร โดยไม่อาจละเลยความสำคัญของการใช้ภาษาสำเร็จรูปในสถานการณ์ต่างวัฒนธรรมได้ ซึ่งนอกจากจะแสดงให้เห็นการใช้หรือการตีความตามตัวอักษรจนอาจทำให้เข้าใจผิดแล้ว ยังช่วยแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของข้อมูลวัฒนธรรมแม้อีกด้วย

ดังนั้น วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมจึงแสวงหาคำตอบสำหรับคำถามที่น่าสนใจ เช่น ในภาวะระหว่างวัฒนธรรมคู่สนทนาผลิตถ้อยคำและตีความอย่างไร แบบจำลองทางวัฒนธรรมจะเข้ามามีส่วนช่วยในสถานการณ์การสื่อสารอย่างไร กลวิธีทางภาษากลวิธีใดที่คู่สนทนาใช้เพื่อประสบความสำเร็จในการทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน คู่สนทนาเข้าใจการใช้หรือการตีความภาษาสำเร็จรูปหรือไม่ ฯลฯ

ผลลัพธ์ที่ดีของงานวิจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมถือเป็นความพยายามสู่ความปรองดองในมุมมองระดับมหัพภาคและจุลภาคของภาษา วัฒนธรรม และการปฏิสัมพันธ์

(Kecskes, 2014: 3) *มุมมองระดับจุลภาค* ประกอบด้วยการศึกษาของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับปริชาน (cognitive) ของคู่สนทนา *มุมมองระดับมหัพภาค* คือ การสร้างค่านิยม รูปแบบ และการคาดหวังเกี่ยวกับการใช้ภาษาในชุมชนภาษาต่าง ๆ โดยวิจัยปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมมีความพยายามที่จะตอบคำถามเชิงประจักษ์จากรูปแบบและปัญหาในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ สิ่งที่น่าสนใจทางวิจัยทางปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมพยายามที่จะมุ่งเน้นก็คือ ลักษณะพิเศษของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างจากการสื่อสารภายในวัฒนธรรมที่อาจนำไปสู่การปรับปรุงเพิ่มเติมของบางแนวคิดพื้นฐานในวิจัยปฏิบัติศาสตร์ เช่น หลักการร่วมมือ (cooperation) การรับรู้ร่วมกัน (common ground) ความละเอียดอ่อนต่อบริบท (context-sensitivity) ความเด่น (salience) และอื่น ๆ ด้วย (Kecskes, 2014: 19) เนื่องจากทฤษฎีหลักในทางวิจัยปฏิบัติศาสตร์นั้นอาจใช้ไม่ได้ทั้งหมดในกรณีของวิจัยปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาในแง่ของปัจเจกควบคู่ไปด้วย

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าแม้แนวทางปริชานเชิงสังคมดังที่เคคส์เคสพยายามแสดงให้เห็น หลักการของแนวคิดเพื่อที่จะนำมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ในวิจัยปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม โดยต้องการแสดงให้เห็นภาพของภาวะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม แต่ขอบเขตของวิธีการและกรอบการวิเคราะห์ที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อาจยังไม่ชัดเจนนัก โดยเฉพาะการพิจารณากรณีการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จ แม้ว่าในการปฏิสัมพันธ์อาจจะไม่ได้เกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดปัญหาเสมอไปทุกกรณี แต่ผู้วิจัยคาดว่าประโยชน์ที่จะได้รับจากกรณีที่เป็นปัญหานั้นจะแสดงให้เห็นลักษณะของปัญหาและเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังอันจะนำไปสู่การแก้ไขและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป

งานวิจัยนี้จึงจะนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้เป็นฐานในการพิจารณาข้อมูลและการวิเคราะห์ที่จะไม่ละเลยภาวะระหว่างวัฒนธรรมที่คู่ปฏิสัมพันธ์ต่างร่วมกันสร้างขึ้นเฉพาะกิจ การเลือกใช้แบบจำลองทางวัฒนธรรมที่คู่ปฏิสัมพันธ์อาจดึงนำมาใช้ในลักษณะที่ต่างกัน จนอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน หรืออาจเกิดจากการใช้ภาษาสำเร็จรูปและการตีความหมายตามตัวอักษรของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาจนอาจมีผลต่อความเข้าใจระหว่างกันดังที่แนวคิดนี้เสนอไว้ ซึ่งงานวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะกรณีการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาเท่านั้น

2.1.2 วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (interlanguage pragmatics)

คำว่า 'interlanguage' หรือในภาษาไทยได้บัญญัติใช้คำว่า 'อันตรภาษา' หรือ 'ภาษาระหว่างกลาง' (ราชบัณฑิตยสภา, 2560: 231) เป็นคำที่แลร์รี เซลินเกอร์ (Larry Selinker, 1992) นักวิชาการด้านการศึกษารับรู้ภาษาที่สอง (second language acquisition) ใช้อ้างถึงขั้นที่อยู่ระหว่างกลางของภาษาแม่และภาษาที่สองในฐานะภาษาเป้าหมาย (target language) หรือภาวะของการเรียนรู้ภาษาที่มีลักษณะการใช้ภาษาแม่กับภาษาที่สองอยู่ร่วมกัน (Kraft & Geluykens, 2007: 12)

แคสเปอร์และบลุมกุลกา (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 3) ได้กล่าวถึงวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาว่าเป็นศาสตร์เชิงสหวิทยาการ (interdisciplinary) และเป็นศาสตร์สาขาหนึ่งของการเรียนรู้ภาษาที่สอง รวมทั้งเป็นสาขาย่อยอีกสาขาหนึ่งของวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่เน้นการศึกษาการใช้และเรียนรู้ภาษาที่สองของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (nonnative speakers) ด้วยเช่นกัน

วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาจึงเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหลายสาขาวิชา จุดมุ่งเน้นของแต่ละสาขาก็ย่อมแตกต่างกันไป เช่น การศึกษารับรู้ภาษาที่สองก็มักศึกษาว่าวัจนปฏิบัติของผู้เรียนภาษาที่สองพัฒนาขึ้นอย่างไร โดยเน้นวิธีที่ผู้เรียนได้รับระบบเชิงวัจนปฏิบัติในภาษาที่สอง (Bardovi-Harlig, 2014) หรือศึกษาพัฒนาการเชิงระบบทางภาษาของผู้เรียนที่สะท้อนถึงความรู้ในภาษาที่สอง (Ellis, 1997: 31) ส่วนการศึกษอันตรภาษาในสาขาวัจนปฏิบัติศาสตร์ก็มักศึกษาการใช้และเรียนรู้ภาษาที่สองของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา และมักมุ่งเน้นถึงการกระทำทางภาษา (linguistic action) ของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา (Kasper 1992: 205)

ด้วยจุดมุ่งเน้นที่แตกต่างกันนี้จึงทำให้คำถามวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานทางวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาแตกต่างกันไปด้วย กล่าวคือ การศึกษารับรู้ภาษาที่สองมักมีคำถามวิจัยว่าผู้เรียนภาษาที่สองรับหรือพัฒนาความรู้เชิงวัจนปฏิบัติของเขาอย่างไร มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการพัฒนาในการรับภาษาเหล่านั้น ขณะที่งานวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาในสาขาทางวัจนปฏิบัติศาสตร์มักมีคำถามวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้ภาษาของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษากับเจ้าของภาษาเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

ทั้งนี้ เนื่องจากคำถามวิจัยในครั้งนี้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ภาษาเหมือนหรือแตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยอย่างไร มากกว่าที่จะเน้นในเชิงพัฒนาการหรือการประเมิน

ความสามารถทางวัจนปฏิบัติของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่างานวิจัยนี้มีคำถามวิจัยตามแนวทางของสาขาทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

สอดคล้องกับแคสเปอร์และโรส (Kasper & Rose, 2002) ที่มองว่าวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษานั้นมี 2 แง่มุมเช่นเดียวกัน คือ

1. การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาที่สอง ซึ่งพิจารณาว่าผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาและความเข้าใจภาษาต่างประเทศได้อย่างไร
2. การใช้ภาษาของผู้เรียนภาษา ซึ่งพิจารณาว่าผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเข้าใจและใช้ภาษาที่สองอย่างไร

จากแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ทั้งสองแง่มุมข้างต้นนี้ แม้จะมุ่งศึกษาที่การพิจารณาภาษาที่สองของผู้ใช้ภาษาเหมือนกัน แต่วิธีการเก็บข้อมูลของประเด็นแรกนั้นเป็นการเก็บข้อมูลในหลาย ๆ ช่วงของการเรียนรู้ภาษาที่สอง เพื่อดูพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน ขณะที่ในประเด็นหลังเก็บข้อมูลในช่วงระยะเวลานั้น ๆ หรือในช่วงระยะเวลาใดระยะเวลานึง อย่างไรก็ตามหากเป็นในแง่ของการเรียนรู้ภาษาที่สองนั้น เมื่อผู้เรียนอยู่ในขั้นการเรียนรู้ระดับสูงที่อาจถึงขั้นคล้ายคลึงกับภาษาเป้าหมายแล้ว ผู้เรียนอาจจะมีแนวโน้มที่จะหยุดพัฒนาการเรียนรู้ หรือที่เรียกว่า *fossilization* จนอาจไม่สามารถไปถึงจุดที่เหมือนกับเจ้าของภาษาได้ แต่หากเกี่ยวข้องกับแง่การใช้ภาษาของผู้เรียนแล้ว ไม่ว่าผู้เรียนจะเป็นผู้เรียนระดับใดก็ตาม ภาษาแม่ของผู้เรียนย่อมมีการถ่ายโอนมายังภาษาที่สอง ลักษณะหนึ่งที่ถ่ายโอนมาคือ การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ หรือที่เรียกว่า *pragmatic transfer* ทั้งสภาวะที่ผู้เรียนหยุดพัฒนาการเรียนรู้และการถ่ายโอนนี้ถือเป็นสมมติฐานที่จะแสดงให้เห็นลักษณะที่น่าสนใจของภาษาที่อยู่ระหว่างกลางหรืออันตรภาษา

จะเห็นได้ว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาได้ขยายขอบเขตไปมากกว่าเฉพาะการเรียนรู้ภาษาที่สอง หากยังรวมถึงการศึกษาการสื่อสารด้วยภาษาที่สองของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาด้วย “[t]he study of how non-native speakers communicate in a second language” (Yule 1996: 131)

ดังนั้น วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาจึงให้ความสนใจที่การรับรู้ภาษา (acquisition) และบรรทัดฐานทางวัจนปฏิบัติ (pragmatic norms) ของผู้เรียนภาษาที่สองหรือผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา กล่าวคือ วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาสนใจศึกษาความเข้าใจ และศึกษาการใช้วัจนกรรม รวมถึงศึกษาพัฒนาการการใช้ภาษา (Kasper & Dahl, 1991; Kasper & Blum-Kulka, 1993; Kecskes,

2014) ซึ่งบ่อยครั้งที่ภาษาแม่จะเข้ามามีอิทธิพลในการผลิตวัจนกรรมของภาษาเป้าหมาย โดยผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาจะถ่ายโอนความรู้ทางวัจนปฏิบัติของภาษาแม่และนำมาใช้ในภาษาเป้าหมาย และอาจนำไปสู่ความล้มเหลวในทางวัจนปฏิบัติ (Blum-Kulka, 1982)

โคเฮน (Cohen, 2010) ระบุว่าผู้เรียนจะมีความสามารถทางวัจนปฏิบัติได้ดี หากผู้เรียนภาษาที่สองมีความรู้ความเข้าใจในวิถีทางวัฒนธรรมของชุมชนเป้าหมายและบรรทัดฐานทางสังคม นั่นคือ ความรู้ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม (sociopragmatic knowledge) ควบคู่กับความรู้ด้านภาษาหรือความรู้ทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ (pragmalinguistic knowledge) ความรู้เหล่านี้เป็นเสมือนความสามารถทางวัจนปฏิบัติ (pragmatic ability) ที่คำนึงถึงทั้งการรับรู้และการผลิตภาษาในทำนองเดียวกันกับ แคสเปอร์และโรเอเวอร์ (Kasper & Roever, 2005: 317) ยืนยันว่าการเรียนรู้ภาษาที่สองนั้นไม่ใช่แค่รู้ว่าจะใช้คำต่าง ๆ ในภาษาเป้าหมายอย่างไร แต่ต้องรู้วิธีการสื่อสาร และคำต่าง ๆ ที่นำมาใช้จะต้องเหมาะสมต่อสถานการณ์ กิจกรรม และความสัมพันธ์ทางสังคม

ผลของการศึกษาทางวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรายภาษาจึงมักนำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุง การใช้ภาษา การเรียนการสอนของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเพื่อให้เกิดการใช้ภาษาที่ยอมรับได้และเป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมาย

แคสเปอร์และบลุมกุลกา (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 4-13) ได้แบ่งขอบเขตการศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรายภาษาไว้ 5 กลุ่ม ได้แก่ ความเข้าใจทางวัจนปฏิบัติ (pragmatic comprehension) การผลิตวัจนกรรม (production of linguistic action) พัฒนาการความสามารถทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (development of pragmatic competence) การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic transfer) และผลต่อการสื่อสาร (communicative effect) ดังนี้

1. **ความเข้าใจทางวัจนปฏิบัติ** เป็นขอบเขตของการศึกษาที่มุ่งเน้นการแสดงวัจนกรรมและการรับรู้สภาพของผู้เรียน งานวิจัยมักเน้นไปที่ความเข้าใจเกี่ยวกับวัจนกรรมอ้อม (indirect speech act) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำความเข้าใจ บทบาทของรูปภาษาและบริบท และตัวแปรของผู้เรียนอันส่งผลต่อการแสดงวัจนกรรมนั้น ผลจากงานวิจัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าผู้ฟังจะเข้าใจวัจนกรรมอ้อมได้ดี หากมีความคุ้นเคย ซึ่งก็มีผู้เสนอรูปแบบการวิเคราะห์ความเข้าใจทางวัจนปฏิบัติของผู้เรียนได้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ต่อเนื่อง (House, 1993)

การศึกษาความเข้าใจทางวัจนปฏิบัติมักพิจารณาที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดเรียงบัตร (Carrell & Konneker, 1981; Tanaka & Kawade, 1982) การจับคู่เปรียบเทียบ (Waltes, 1979) การตอบแบบปรนัย (Tanaka & Kawade, 1982) และการให้คะแนน (Fraser, Rintell, & Walters, 1980; Rintell, 1981; Olshtain & Blum & Kulka, 1984; Kitao, 1990) ผลการวิจัยสามารถยืนยันความสามารถของผู้เรียนในการแยกความแตกต่างของระดับความสุภาพในด้านวิธีการและรูปแบบ แม้ว่าการรับรู้ของพวกเขาจะไม่เหมือนกับการรับรู้ของเจ้าของภาษาก็ตาม

การรับรู้ความสุภาพที่แตกต่างกันของผู้เรียนมาจากหลายปัจจัย เนื่องจากผู้เรียนยึดการรับรู้ความสุภาพในภาษาที่สอง (L2) จากภาษาแม่ (L1) ระยะเวลาในการอยู่อาศัย อายุ และเพศของผู้รับสารก็มีผลต่อการรับรู้และการประเมินความสุภาพเช่นกัน

นอกจากการประเมินข้อมูลเชิงภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ (pragmalinguistic information) ของผู้เรียนแล้ว ก็ยังมีการรับรู้วัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม (sociopragmatic perceptions) ของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ซึ่งเป็นวิถิเฉพาะวัฒนธรรมที่จะส่งผลต่อการแสดงวัจนกรรม การศึกษาแนวทางนี้มีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้ประเมิน การสัมภาษณ์ โดยสิ่งที่น่าสนใจทำการศึกษาคือการรับรู้วัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมของผู้เรียนนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร และการเปลี่ยนแปลงนั้นส่งผลต่อรูปแบบการผลิตภาษาอย่างไร

2. *การผลิตวัจนกรรม* แม้ว่าผู้เรียนจะใช้กลวิธีทางภาษาได้เช่นเดียวกับเจ้าของภาษา แต่อุปสรรคหนึ่งของผู้เรียนคือการใช้ “พื้นฐานความรู้ทางวัจนปฏิบัติทั่วไป” (general pragmatic knowledge base) ทางภาษาที่สองที่มีจำกัด การขาดความชำนาญด้านภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติของภาษาที่สอง หรือการถ่ายโอนทางลบเกี่ยวกับบรรทัดฐานทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมจากภาษาแม่ ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการใช้ภาษาที่เบี่ยงเบนไปจากการใช้ของเจ้าของภาษา แม้ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในการใช้ภาษาระดับสูงแล้วก็ตาม

การศึกษาที่อยู่ในขอบเขตการผลิตภาษานี้ มักพิจารณาการถ่ายโอนจากภาษาแม่ อาจเกิดจากการแปลตามความหมายของภาษาแม่ เช่น มีการแปลจากภาษาเยอรมัน “entschuldigen Sie bitte” (ภาษาอังกฤษ คือ “excuse me”) แทนการใช้ “I’m sorry” (House, 1988) การรับรู้ว่า

อะไรคือความเหมาะสมทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมในชุมชนเป้าหมาย (target community) และความแตกต่างของความสุภาพระหว่างเจ้าของภาษาและผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา โดยการศึกษาแนวนี้ชี้ให้เห็นว่าการผลิตภาษาของเจ้าของภาษาและผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษานั้นมีความแตกต่างกัน ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาใช้ภาษาอย่างจำกัด เช่น ด้านคำศัพท์ วากยสัมพันธ์ และยังมีความซับซ้อนน้อยกว่าของเจ้าของภาษา

3. *พัฒนาการความสามารถทางวัจนปฏิบัติศาสตร์* การศึกษาด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาจำนวนมากมุ่งเน้นการใช้ความรู้ทางวัจนปฏิบัติของผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาในการทำความเข้าใจและการผลิตภาษามากกว่าพิจารณาพัฒนาการ แต่การศึกษาแนวนี้จะเสนอถึงความสำคัญของวิธีศึกษาระยะยาว (longitudinal studies) ในสถานการณ์จริง โดยการสังเกตผู้เรียนตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มแรกของการเรียนรู้ภาษา

4. *การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์* ถือเป็นแนวทางสำคัญของวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ คือ การได้รับอิทธิพลจากภาษาและวัฒนธรรมของภาษาแม่ซึ่งจะส่งผลต่อความรู้และการใช้ภาษาที่สองของผู้เรียน โดยการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์นั้นมี 2 ประเภท ได้แก่ การถ่ายโอนทางลบ (negative transfer) และการถ่ายโอนทางบวก (positive transfer)

การถ่ายโอนทางลบ คือ อิทธิพลของความรู้ทางวัจนปฏิบัติของภาษาแม่ที่มีความแตกต่างจากภาษาที่สอง ส่วน*การถ่ายโอนทางบวก* คือ พฤติกรรมทางวัจนปฏิบัติหรือการแสดงความรู้อื่น ๆ ที่สอดคล้องกันระหว่างภาษาแม่และภาษาที่สอง ซึ่งการถ่ายโอนทางบวกมักจะก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร และมีความน่าสนใจน้อยกว่าในการศึกษาการถ่ายโอนทางลบ อย่างไรก็ตาม การถ่ายโอนทางลบไม่ได้หมายถึงการสะท้อนถึงการขาดความสามารถในเชิงวัจนปฏิบัติของชุมชนเป้าหมาย (target community) แต่เพราะผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษามีวิถีที่แตกต่างจากเจ้าของภาษา ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของผู้พูด

5. *ผลต่อการสื่อสาร* แม้ว่าผู้พูดภาษาที่สองจะมีความเชี่ยวชาญในภาษาระดับสูงที่จะช่วยให้การสื่อสารง่ายขึ้น แต่ความล้มเหลวทางวัจนปฏิบัติ (pragmatic failure) ก็ยังอาจเกิดขึ้นได้ในระดับภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติและวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม (Thomas, 1983) ความล้มเหลวด้านวัจนปฏิบัติ

ที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับหลากหลายทางวัฒนธรรม จนสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ไม่น่าพึงใจในการสื่อสารได้

ในการศึกษาความล้มเหลวทางวัจนปฏิบัตินั้นมีอยู่ 3 แนวทาง (Kasper & Blum-Kulka, 1993: 12) ได้แก่ การสื่อสารที่ผิดพลาด (miscommunication research) วัจนปฏิบัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ (contrastive pragmatics) และวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (interlanguage pragmatics) ดังนี้

1) การสื่อสารที่ผิดพลาด เป็นการวิเคราะห์ภาษาศาสตร์เชิงสังคมในระดับจุลภาคของสถานการณ์จริง โดยเน้นศึกษาลักษณะที่เป็นปัญหาทางสัตศาสตร์ วัจนปฏิบัติศาสตร์ วากยสัมพันธ์ ระบบคำ การจัดการปริเฉท การจัดการการสนทนา และอวัจนภาษา การวิเคราะห์ภาษาศาสตร์เชิงสังคมในระดับจุลภาคนั้นศึกษาความแตกต่างของลีลาการสนทนาและระบุถึงสิ่งที่จะก่อให้เกิดปัญหา แต่ไม่ได้พิจารณาถึงสาเหตุของลีลาการสนทนาที่แตกต่าง

2) วัจนปฏิบัติศาสตร์เชิงเปรียบเทียบ เป็นแนวทางการเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมและข้ามภาษาของวัจนกรรมที่พิจารณาความเหมือนและความแตกต่างระหว่างคู่ภาษาหรือกลุ่มภาษาที่หยิบยกขึ้นมาศึกษา งานวิจัยแนวนี้เป็นเชิงบรรยาย เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่มีอยู่ก่อนกับการแสดงออกเชิงวัจนปฏิบัติของผู้เรียน

3) วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา เป็นการเปรียบเทียบการผลิตและความเข้าใจภาษาในระหว่างของผู้เรียนจากข้อมูลภาษาแม่และภาษาที่สอง เพื่อพิจารณาว่าพฤติกรรมเชิงวัจนปฏิบัติของผู้เรียนนั้นต่างจากภาษาที่สอง และพฤติกรรมเฉพาะของภาษาในระหว่างนั้นได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ของผู้เรียนอย่างไร

จะเห็นได้ว่า ขอบเขตทั้งหมดของวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษานั้น แนวทางการศึกษาโดยมากก็ยังมุ่งเน้นถึงถ้อยคำที่เกิดจากผู้ใ้ภาษาที่สองที่มีแนวโน้มแสดงให้เห็นอิทธิพลของความรู้ทางวัจนปฏิบัติของภาษาแม่ที่ถ่ายโอนมายังภาษาที่สอง โดยเฉพาะการใช้วัจนกรรม (speech act) ที่เป็นหน่วยพื้นฐานในการสื่อสาร (Searle, 1965: 221) นอกจากนี้วิธีการเก็บข้อมูลก็มักใช้แบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนาชนิดให้เขียนตอบ (written discourse completion tests หรือ WDCTs) ที่ผู้ตอบแบบสอบถามจะสามารถแสดงให้เห็นปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการเลือกกลวิธีของผู้พูดตามแนวคิดความสุภาพ (Brown & Levinson, 1987) ตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนดให้ และยังทำให้ได้ข้อมูลจำนวนมาก

อนึ่ง ความโดดเด่นของการใช้กรอบการวิเคราะห์เรื่องวัจนกรรม และวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบเติมเต็มบทสนทนาชนิดให้เขียนตอบในวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษานี้ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากโครงการวิจัยวัจนกรรมข้ามวัฒนธรรม ชื่อ Cross-Cultural Speech Act Realization Project (CCSARP) ที่มุ่งศึกษาความเหมือนและความต่างในการแสดงวัจนกรรม การขอร้องและการขอโทษจาก 8 ภาษา จนทำให้นักวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษานี้จำนวนมากได้นำแนวทางตามโครงการดังกล่าว มาใช้ศึกษาความเหมือนและความแตกต่างของการแสดงวัจนกรรมประเภทต่าง ๆ ของผู้เรียนภาษาที่สองและเจ้าของภาษา

คราฟต์และเกอเลย์เคนส์ (Kraft & Geluykens, 2007: 21) เห็นว่า อิทธิพลจากโครงการดังกล่าวเป็นเหตุให้งานทางวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษามีข้อจำกัดเฉพาะวัจนกรรม หากแต่ในความเป็นจริง นักวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาอาจพิจารณาแนวทางอื่น ๆ ได้อีก เช่น การกล่าวซ้ำ ถ้อยคำแสดงการเป็นผู้ฟัง การเงิบ การใช้อารมณ์ขัน ฯลฯ รวมถึงวิธีการเก็บข้อมูลที่อาจเก็บได้จากข้อมูลที่เป็นธรรมชาติ เช่น การเล่าเรื่อง อีเมล (email) โทรศัพท์ หรือการใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย

งานวิจัยนี้จึงมีส่วนหนึ่งที่จะต้องพิจารณาแง่มุมภาวะของผู้พูดชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่อาจมีลักษณะการใช้ภาษาแม่กับภาษาที่สองอยู่ร่วมกัน โดยงานวิจัยนี้เลือกวัจนกรรมมาเป็นกรอบในการศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษานำร่อง (pilot study) แล้วพบว่าจากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์มักเอ่ยถึงเหตุการณ์ที่มีปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องวัจนกรรม มิใช่กลไกการสนทนา หรือแง่มุมการใช้ภาษาด้านอื่น ๆ จึงแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ผู้พูดคำนึงถึงในการสื่อสารคือเรื่องวัจนกรรม

ผู้วิจัยศึกษาตามแนวทางของขอบเขตการศึกษาวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ได้แก่ การผลิตวัจนกรรมที่ได้จากการทำแบบสอบถามว่าผู้พูดภาษาที่สองมีการแสดงวัจนกรรมอย่างไร ซึ่งน่าจะแสดงให้เห็นการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาและวัฒนธรรมอินโดนีเซียซึ่งส่งผลต่อความรู้และการใช้ภาษาไทย จนอาจมีผลต่อการสื่อสารที่นำไปสู่ความล้มเหลวทางวัจนปฏิบัติ ยกเว้นแต่ความเข้าใจทางวัจนปฏิบัติและพัฒนาการความสามารถทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้

2.1.3 การจัดการความสัมพันธ์ (rapport management)

แนวคิดการจัดการความสัมพันธ์ (rapport management) ของสเปนเซอร์-โอที (Spencer-Oatey, 2002) เป็นความคิดที่นำมาจากการประมวลและอภิปรายแนวคิดเรื่องความสุภาพต่าง ๆ ที่มีผู้เสนอไว้แล้วทั้งเรื่องหน้า (face) (Brown & Levinson, 1987) หลักการในการสนทนา (conversational maxims) สิ่งที่เกี่ยวข้องและประโยชน์ที่ได้ (cost-benefit) (Leech, 1983) สิทธิและข้อผูกพัน (rights and obligations) (Fraser, 1990) หน้าในมุมมองเชิงสังคม (social perspective) (Matsumoto, 1988) อัตลักษณ์ในเชิงสังคมและความเป็นอิสระหรือปัจเจก (the ideal social identity and the ideal individual autonomy) (Mao, 1994) และข้อคำนึงเรื่องหน้าทั้งแบบกลุ่มและแบบปัจเจก (face concerns can be group as well as individual concerns) (Spencer-Oatey & Xing, 2000) โดยแนวคิดนี้มองว่าความคิดทั้งหมดไม่ได้ขัดแย้งกันแต่สนับสนุนซึ่งกันและกัน และสามารถเติมเต็มซึ่งกันและกัน ทำให้ความคิดเรื่องความสุภาพสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ข้อมูลที่สเปนเซอร์-โอทีนำมาสังเคราะห์เป็นแนวคิดนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากเจ้าของภาษาชาวจีน โดยให้เจ้าของภาษาระบุสถานการณ์ที่อ่อนไหวต่อความสัมพันธ์ นำข้อมูลเหล่านั้นมาสังเคราะห์และเสนอเป็นแนวคิดเรื่องการจัดการความสัมพันธ์

จากการเก็บตัวอย่างที่ได้มาสามารถนำมาสรุปเป็นแนวคิดการจัดการความสัมพันธ์ได้ ความสุภาพเกี่ยวข้องกับเรื่องของการจัดการความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์นั้นเกี่ยวข้องกับ 2 ประเด็น ได้แก่ การจัดการกับหน้า (face management) และการจัดการกับสิทธิทางสังคม (sociality rights management) เมื่อกล่าวถึงการจัดการกับหน้าในที่นี้ผู้พูดไม่ได้คิดถึงหน้าของปัจเจกเท่านั้น แต่มีมุมมองเชิงสังคมด้วย ดังนั้นหน้าจึงมีสองแบบคือหน้าเชิงคุณภาพ (quality face) และหน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม (social identity face) อีกส่วนหนึ่งความสุภาพที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับสิทธิทางสังคม สิทธิก็มีสองแบบเช่นกัน คือ สิทธิความเสมอภาค (equity rights) และสิทธิด้านความเกี่ยวข้อง (association rights) ดังตารางที่ Spencer-Oatey ได้เสนอไว้ ดังนี้

ตารางที่ 3 ส่วนประกอบของการจัดการความสัมพันธ์
(components of rapport management)

การจัดการความสัมพันธ์ (Rapport management)		
	การจัดการกับหน้า (ความเป็นส่วนตัว/คุณค่าทาง สังคม) Face management (personal/social value)	การจัดการกับสิทธิทางสังคม (ความเป็นส่วนตัว/สิทธิโดยชอบ ธรรมทางสังคม) Sociality rights management (personal/social entitlements)
มุมมองปัจเจกหรือความ เป็นอิสระ Personal/independent perspective	หน้าเชิงคุณภาพ (หน้าด้านบวก ของบราวน์และเลวินสัน) Quality face (cf. Brown and Levinson's positive face)	สิทธิความเสมอภาค (หน้าด้าน ลบของบราวน์และเลวินสัน) Equity rights (cf. Brown and Levinson's negative face)
มุมมองสังคมหรือพึ่งพา อาศัยกัน Social/interdependent perspective	หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม Social identity face	สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง Association rights

แปลจาก (Spencer-Oatey, 2000: 15)

จากตารางที่ 3 เป็นส่วนประกอบของการจัดการความสัมพันธ์ข้างต้นนั้น การจัดการกับหน้า “หน้าเชิงคุณภาพ” เป็นมุมมองเชิงปัจเจกหรือความเป็นส่วนตัว หน้าเชิงคุณภาพนี้คำนึงถึงคุณค่าของตนเอง การนับถือตนเอง ความน่าเชื่อถือ เกียรติยศ ชื่อเสียง ความสามารถ ฯลฯ และต้องการให้สิ่งเหล่านี้ได้รับการยอมรับ ส่วน “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” เป็นมุมมองเชิงสังคมที่คำนึงถึงคุณค่าทางสังคมของตนเอง ให้เป็นที่ยอมรับและส่งเสริมอัตลักษณ์ทางสังคมหรือบทบาทของพวกเขา

ส่วนการจัดการกับสิทธิทางสังคม “สิทธิความเสมอภาค” เป็นมุมมองเชิงปัจเจกในการเป็นอิสระที่เกี่ยวกับการจัดการกับสิทธิความเป็นส่วนตัว สิทธิความเสมอภาคนี้คำนึงถึงสิทธิที่ควรจะได้จากผู้อื่น ให้ตนสามารถได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมหรือเท่าเทียม ส่วน “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” เป็นมุมมองเชิงการพึ่งพาอาศัยกันที่เกี่ยวกับสิทธิโดยชอบธรรมทางสังคม คือ คำนึงถึงการเกี่ยวข้อง

สัมพันธ์กันมาก่อน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ (interactional association) หรือความเกี่ยวข้องทางอารมณ์ (affective association) สิทธิที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเรากับผู้อื่น และสิทธิที่จะแบ่งปันความกังวล ความรู้สึก ความสนใจต่อกันตามความเหมาะสมของความสัมพันธ์ และค่านิยมทางสังคมวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม ข้อคำนึงทั้ง 4 ด้านข้างต้นนี้ ไม่ว่าจะเป็นหน้าเชิงคุณภาพหน้า ด้านอัตลักษณ์ทางสังคม สิทธิด้านความเท่าเทียม และสิทธิด้านความเกี่ยวข้อง ต่างก็มีความสำคัญในแต่ละสังคมไม่เท่ากัน กล่าวคือ แต่ละวัฒนธรรมมีข้อคำนึงที่แตกต่างกันไป เช่น ผู้ที่มาจากบางสังคมตะวันตกอาจจะคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลมากกว่าผู้ที่มาจากสังคมตะวันออกที่คำนึงถึงหน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม ข้อคำนึงที่แตกต่างตามแต่ละวัฒนธรรมน่าจะแสดงให้เห็นว่าผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์คงจะมีข้อคำนึงที่เป็นเหตุผลเบื้องหลังที่แตกต่างกัน จึงทำให้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเกิดปัญหามีความเข้าใจผิด หรือทำให้การสื่อสารไม่ราบรื่น

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการศึกษาวิจัยการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง งานวิจัยงานนี้เป็นการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม ในแง่ของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของภาษาและผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ซึ่งมุ่งเน้นการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นธรรมชาติหรือเป็นลักษณะของการใช้ภาษาอย่างแท้จริง โดยผู้วิจัยจะเลือกพิจารณาเฉพาะในกรณีที่เป็นปัญหาในการสื่อสารเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอาจมีการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารภาษาที่สองได้ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงสัมพันธ์กับการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาด้วยเช่นกัน โดยประเด็นในการศึกษาสามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การใช้วจนกรรม และสิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์คำนึงถึงในขณะสื่อสาร

การใช้วจนกรรม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์ เช่น วจนกรรมซึ่งเป็นกรอบการวิเคราะห์ในแนวทางวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาที่พิจารณาการใช้ภาษาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ว่าชาวอินโดนีเซียที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเข้าใจและใช้ภาษาที่สองอย่างไร

สิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์คำนึงถึงในขณะสื่อสาร เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการความสัมพันธ์ ผู้วิจัยเห็นว่าข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจจากแนวคิดการจัดการความสัมพันธ์เหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ในแนวทางวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม สำหรับการพิจารณาว่าผู้พูดภาษาไทยชาวอินโดนีเซียและชาวไทยมีข้อคำนึงใดในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เนื่องจาก ผู้วิจัยเห็น

ว่าแนวคิดนี้เป็นการรวบรวมข้อดีในแง่มุมต่าง ๆ ของแนวคิดที่มีมาก่อนหน้า งานวิจัยนี้อาจเป็นส่วนหนึ่งทำให้แนวทางการจัดการกับความสัมพันธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเล็งเห็นว่าแนวทางการจัดการความสัมพันธ์นี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ทั้งในแง่การปฏิสัมพันธ์ที่ประสบความสำเร็จและการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหา ดังแนวคิดที่เคสเคส (2014) เสนอไว้ อีกทั้งแนวคิดของเคสเคสยังทำให้ผู้วิจัยพิจารณาข้อมูลอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะระหว่างวัฒนธรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันสร้างขึ้นในบริบทที่หลากหลาย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง งานวิจัยเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในสังคมหลากหลายบริบท และโดยมากมักมีลักษณะคำถามหรือประเด็นวิจัยที่มุ่งศึกษาถึงปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้องานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมที่นำมาศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ดังนี้

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมที่นำมาศึกษา

วัจนกรรมที่งานวิจัยนี้นำมาศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกวัจนกรรมที่เป็นปัญหาจากการสัมภาษณ์ในการศึกษานำร่องพบว่ามีกลุ่มวัจนกรรม 2 กลุ่มที่อาจจะนำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คือ กลุ่มวัจนกรรมผูกมัด (commissives) ได้แก่ การสัญญา และกลุ่มวัจนกรรมชี้แนะ (directives) ได้แก่ การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว

การแสดงวัจนกรรมสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องหน้าและภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1987: 66) วัจนกรรมที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาล้วนแต่เป็นวัจนกรรมที่คุกคามหน้า (face-threatening act; FTA) ด้านลบของผู้ฟัง คือ เป็นวัจนกรรมที่คุกคามความต้องการเป็นอิสระของผู้ฟัง โดยการสัญญาเป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดกระทำบางสิ่ง ทำให้ผู้ฟังถูกบังคับให้ต้องรับหรือปฏิเสธ ส่วนการขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดกำหนดให้ผู้ฟังต้องกระทำบางสิ่ง ทำให้ผู้ฟังรู้สึกถูกบังคับหรือกดดัน อย่างไรก็ตาม ในขณะเดียวกันการสัญญาก็ยังเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้พูดด้วย เนื่องจาก ผู้พูดผูกมัดตนเองกับการกระทำในอนาคต

วัจนกรรมทั้งหมดล้วนแต่เป็นการกล่าวถ้อยคำเพื่อให้เกิดการกระทำบางอย่างในโลก จัดเป็นการเปลี่ยนแปลงของโลกรอบตัวตามถ้อยคำที่กล่าว (a world-to-word fit) กล่าวคือ การสัญญาจัดอยู่ในกลุ่มวัจนกรรมผูกมัด เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองว่าจะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งในอนาคต ส่วนการขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว จัดอยู่ในกลุ่มวัจนกรรมชี้แนะที่เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Searle, 1976)

ทั้งนี้ แต่ละวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอาจมีผลทำให้มีการแสดงวัจนกรรมที่ต่างกันออกไปด้วย ซึ่งอาจเป็นไปตามบรรทัดฐานแห่งการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมนั้น ดังนั้นแม้จะเป็นวัจนกรรมเดียวกันแต่ก็อาจมีเงื่อนไขวัจนกรรมแตกต่างกันได้ การกำหนดเงื่อนไขวัจนกรรมจึงเป็นเรื่องเฉพาะวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง รวมถึงปัจจัยเรื่องความสุภาพที่ผู้พูดเลือกแสดงวัจนกรรมก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรมด้วยเช่นกัน โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรม การสัญญา วัจนกรรมการขอ และวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว มีรายละเอียดดังนี้

1) วัจนกรรมการสัญญา

การสัญญาถือเป็นหน้าที่ที่ผู้พูดรับประกันว่าจะทำเหตุการณ์ในอนาคตให้แก่ผู้ฟัง เซิร์ล (Searle, 1969) ยกการสัญญาเป็นกรณีศึกษาในการพิจารณาเงื่อนไขวัจนกรรม และพยายามแสดงให้เห็นว่าหากการสัญญาไม่เป็นไปตามเงื่อนไขวัจนกรรมข้อใดข้อหนึ่งแล้วจะทำให้การสัญญานั้นเป็นโมฆะ โดยเงื่อนไขของการสัญญาสามารถสรุปเป็นเงื่อนไขวัจนกรรมได้จากคำอธิบายทั้ง 9 ข้อที่ เซิร์ลชี้ให้เห็นว่าเงื่อนไขเหล่านี้สามารถครอบคลุมการสัญญาได้ (Searle, 1969: 57–62) ดังนี้

1. เงื่อนไขเนื้อความ (propositional condition) การกระทำของผู้พูดในอนาคต
2. เงื่อนไขเบื้องต้น (preparatory condition) ผู้พูดสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้ และจะต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง
3. เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition) ผู้พูดมีความตั้งใจทำสิ่งที่จะสัญญา
4. เงื่อนไขจำเป็น (essential condition) จัดเป็นถ้อยคำแสดงความผูกมัดที่จะทำสิ่งนั้น

ตามความคิดของเซิร์ลนั้น หากเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งไม่เป็นไปตามเงื่อนไขวัจนกรรมดังกล่าว ถือว่าถ้อยคำนั้นไม่เป็นวัจนกรรมที่ถูกต้อง โดยเซิร์ลระบุอย่างชัดเจนว่าคำสัญญาจะต้องเป็นการบอกกล่าวล่วงหน้าของผู้พูดและไม่สามารถเป็นการกระทำที่ผ่านมา (Searle, 1969: 57) เช่นเดียวกับที่โคมุสกี (Khomutskii, 2016) ที่แสดงให้เห็นในงานวิจัยเรื่อง *Temporal and Aspectual Forms of Verbs in Proposition of Commissive Speech Acts: the Case of Promise, Swear and Bet* ว่าคำกริยาส่วนใหญ่ที่เกิดคู่กับการสัญญานั้นมักอ้างถึงแง่มุมในอนาคต ไม่มีรูปแบบทางกาลเวลาในอดีต เพราะในการสัญญาต้องการบอกใครสักคนว่าผู้พูดจะทำอะไรบางอย่างแน่นอน

อนึ่ง การสัญญาอาจใกล้เคียงกับวัจนกรรมอื่น ๆ เช่น การแนะนำ การขู่ และการเตือน โลเปซ-รูโซ และเคเตลาร์ (López-Rousseau & Ketelaar, 2006) ได้แยกความแตกต่างของ วัจนกรรมดังกล่าวไว้ว่า หากถ้อยคำนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ในการควบคุมของผู้พูด ผู้พูดกล่าวในสิ่งที่ผู้พูดมีศักยภาพที่จะทำสิ่งนั้นได้ โดยผู้ฟังจะได้ประโยชน์หรือผลตอบแทนบางอย่าง ถ้อยคำนั้นจะเป็นการสัญญา แต่หากเป็นถ้อยคำที่ผู้ฟังไม่ได้รับหรือเสียประโยชน์หรือผลตอบแทน ถ้อยคำนั้นจะจัดเป็นการขู่ และหากถ้อยคำนั้นเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้พูด โดยผู้ฟังจะได้ประโยชน์หรือผลตอบแทนบางอย่าง ถ้อยคำนั้นจะเป็นการแนะนำ แต่หากเป็นถ้อยคำที่ผู้ฟังเสียประโยชน์หรือผลตอบแทน ถ้อยคำนั้นจะจัดเป็นการเตือน

งานวิจัยในภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการสัญญายังมีไม่มากนัก แต่จากงานวิจัยเรื่อง *วัจนกรรมการสัญญาของเด็กไทย: การศึกษาเชิงอภิวินิจฉัยปฏิบัติศาสตร์* (สินี วณิชชานนท์, 2541) ได้เสนอให้เห็นองค์ประกอบของการสัญญาหรือเงื่อนไขวัจนกรรมจากข้อมูลภาษาไทยไว้ดังนี้

1. การกล่าวข้อความที่ยืนยันถึงเหตุการณ์ในอนาคต
2. ผู้ฟังต้องการให้ผู้พูดกระทำตามเหตุการณ์ที่ได้สัญญาไว้ และผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟังต้องการให้เกิดขึ้น โดยเหตุการณ์ที่สัญญาไม่ได้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปกติในชีวิตประจำวันของผู้กล่าวถ้อยสัญญาและผู้ฟัง
3. ผู้พูดมีความจริงใจที่จะทำตามคำสัญญา
4. ผู้พูดถือเป็นพันธะที่จะทำให้สำเร็จ

จะเห็นได้ว่า เจื้อนໄໝจັນกรรมสัญญาข้างต้นเป็นไปตามแนวคิดของเซิร์ล อย่างไรก็ตามสิณีได้ให้ความเห็นไว้ว่าที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการเป็นสัญญาของเด็กที่จะเน้นไปที่การกระทำให้สำเร็จในเจื้อนໄໝจำเป็น ต่างจากผู้ใหญ่ที่มีแนวคิดการสัญญาที่ยืดหยุ่นกว่า นั่นคืออาจไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำสัญญา หรือไม่จำเป็นต้องทำให้การสัญญานั้นสำเร็จก็ได้ (สิณี วณิชขานนท์, 2541: 22)

แท้จริงแล้วการสัญญานอกจากที่จะแตกต่างกันในปัจจัยด้านอายุแล้ว วัฒนธรรมก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เจื้อนໄໝจັນกรรมสัญญาในแต่ละวัฒนธรรมแตกต่างกันไป งานเรื่อง *The speech act of promising in an intercultural perspective* (Egner, 2002) สามารถช่วยยืนยันว่าผู้คนที่ต่างวัฒนธรรมกันก็มีมุมมองการสัญญาที่แตกต่างกันไป ทำให้ในแต่ละวัฒนธรรมอาจมีเจื้อนໄໝจັນกรรมของเซิร์ลที่แตกต่างกันไปด้วยเช่นกัน งานวิจัยนี้ศึกษาการสัญญาที่แตกต่างกันระหว่างสองวัฒนธรรม โดยแสดงให้เห็นถึงการพูดคำสัญญาในมุมมองเชิงวัฒนธรรมที่เอ็กเนอรัมองว่าการสัญญาในวัฒนธรรมแอฟริกาจะไม่เป็นไปตามคำจำกัดความตามเจื้อนໄໝจັນกรรมของเซิร์ล โดยเอ็กเนอไรด์ยกตัวอย่างว่าเราได้ส่งคำเชิญไปยังเพื่อนชาวไอวอรี (Ivorian) คนหนึ่งของเขาให้มาร่วมงานพิธีที่สำคัญงานหนึ่ง เพื่อนของเขาแล้วตอบรับคำเชิญว่า “*I shall be there.*” อย่างไรก็ตามในระหว่างการสนทนา เพื่อนของเขาได้กล่าวขึ้นว่า ในวันพิธีนั้นเขาจะอยู่ห่างออกไปถึงหกหรือสิบกิโลเมตร ทำให้เอ็กเนอไรด์ตั้งคำถามกลับว่าเพื่อนของเขาไม่น่าจะไปที่นั่นได้ แต่เพื่อนของเขาก็กังยืนยันว่าเขาจะไปที่นั่น จะทำทุกอย่างเพื่อให้ได้ไปยังสถานที่นั้นดหมาย แต่สุดท้ายแล้วเพื่อนของเขาก็ไม่ได้มาตามนัด แม้เพื่อนจะทราบดีว่าเขาไม่สามารถมาตามคำเชิญได้ แต่ก็ยังคงทำสัญญาแม้จะไม่สามารถรักษาสัญญานี้ได้ การสัญญาเช่นนี้ดูจะเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมตะวันตก เพราะในวัฒนธรรมตะวันตก หากกล่าวถ้อยคำว่า “ฉันจะมาร่วมพิธี” นั้นหมายความว่า ถ้อยคำนั้นมีความหมายและถือว่าเป็นสัญญาที่เป็นสิ่งที่จะต้องทำ

จากตัวอย่างในงานวิจัยดังกล่าวได้แสดงให้เห็นความสุภาพในการรักษาหน้าที่แตกต่างกันของวัฒนธรรมแอฟริกาตะวันตกและวัฒนธรรมตะวันตก สำหรับวัฒนธรรมแอฟริกาการสัญญาที่มีการแสดงความปรารถนาหรือแสดงความคาดหวังว่าจะทำตามสัญญา โดยไม่จำเป็นต้องทำตามสัญญาหรือผูกมัดกับคำสัญญานั้น ถือเป็นการสัญญาที่สุภาพแล้ว เนื่องจากชาวแอฟริกันให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ดังนั้นการปฏิเสธคำเชิญ จึงถือเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าและเสี่ยงต่อความสัมพันธ์ ตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมตะวันตกที่ผู้พูดจะผูกมัดตนเองกับการกล่าวถ้อยคำสัญญานั้น โดยผู้พูดจะกล่าวสัญญาเมื่อตนสามารถทำตามสิ่งที่สัญญานั้นได้

พฤติกรรมดังกล่าวส่งผลให้ชาวแอฟริกันดูเหมือนเป็นคนไม่จริงจังในมุมมองของชาวตะวันตก แต่แท้จริงแล้วในวัฒนธรรมแอฟริกันมุ่งเน้นความปรารถนาที่จะรักษาความสัมพันธ์ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกว่าการกระทำตามที่สัญญา ชาวแอฟริกันมองว่า อย่างน้อยผู้พูดก็มีความตั้งใจที่จะทำตามสัญญา แม้จะไม่สามารถทำได้ก็ตาม ดังนั้นเมื่อพิจารณาในแง่ทฤษฎีตามเงื่อนไขวัจนกรรมของเซิร์ลแล้ว เอ็กเนอร์เห็นว่ามี ความแตกต่างกันในเงื่อนไขความจริงใจและเงื่อนไขจำเป็น กล่าวคือ ในเงื่อนไขความจริงใจ ครอบคลุมในแง่ของความตั้งใจที่จะแสดงความมุ่งมั่นที่จะทำตามสัญญา และในเงื่อนไขจำเป็น ผู้พูดไม่ผูกมัดตนเองกับคำสัญญานั้น

2) วัจนกรรมการขอ

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีผู้ใดได้ศึกษาการขอที่เป็นการถ่ายโอนสิ่งของหรือทรัพย์สินของผู้ฟังให้แก่ผู้พูดอย่างเฉพาะเจาะจง อย่างไรก็ตาม ทรอสบอร์ก (Trosborg, 1995: 187) ได้อธิบายถึงการขอร้อง (request) ไว้ว่าการขอร้องเป็นการกระทำที่ผู้พูดสื่อถึงผู้ฟังว่าผู้ฟังต้องกระทำบางอย่างเพื่อประโยชน์ของผู้พูด การขอร้องนั้นอาจจะขอร้องถึงสิ่งที่เป็นวัตถุ เช่น สินค้า สิ่งของ หรืออาจเป็นการขอร้องถึงการกระทำต่าง ๆ เช่น การขอข้อมูล ด้วยเหตุนี้จึงน่าจะอนุมานได้ว่าการขอเป็นส่วนหนึ่งของการขอร้อง

เซิร์ล (Searle, 1969: 66) ได้แสดงเงื่อนไขวัจนกรรมของการขอร้องไว้ ดังนี้

Propositional content

Future act A of H .

Preparatory

1. H is able to do A . S believes

H is able to do A .

2. It is not obvious to both S and H that H will do A in the normal course of events of his own accord.

Sincerity

S wants H to do A .

Essential

Counts as an attempt to get H to do A .

เงื่อนไขวัจนกรรมการขอร้องดังกล่าวสามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ ดังนี้

1. เงื่อนไขเนื้อความ	การกระทำของผู้ฟังในอนาคต
2. เงื่อนไขเบื้องต้น	1. ผู้ฟังสามารถทำสิ่งที่ถูกขอได้ และ
ผู้พูดก็เชื่อว่าผู้ฟังสามารถทำสิ่งนั้นได้

2. ไม่ชัดเจนว่าผู้ฟังจะทำสิ่งนั้นหาก
ผู้พูดไม่ขอ |
| 3. เงื่อนไขความจริงใจ | ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังทำสิ่งที่ขอ |
| 4. เงื่อนไขจำเป็น | จัดเป็นความพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งนั้น |

การขอร้องเป็นงานที่นักวิจัยสนใจศึกษา โดยเฉพาะการขอร้องเชิงเปรียบเทียบในภาษาและวัฒนธรรมที่ต่างกัน งานวิจัยของบลุมกุลกาและโอลชเทน (Blum-Kulka & Olshtain, 1984) ได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นการศึกษาเชิงประจักษ์ครั้งแรกและเป็นหนึ่งในการศึกษาที่กว้างขวางเกี่ยวกับวัจนกรรมการขอร้อง พวกเขาแสดงให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของรูปแบบการตระหนักรู้ของผู้พูดเกี่ยวกับการขอร้องและการขอโทษในแง่ของการแปรไปตามสถานการณ์ การแปรไปตามวัฒนธรรม และความเป็นเจ้าของภาษาและไม่ใช่เจ้าของภาษา โดยรวบรวมข้อมูลจากภาษาต่าง ๆ 8 ภาษา ได้แก่ ออสเตรเลียน อเมิกัน อังกฤษ แคนาดาฝรั่งเศส (Canadian French) เดนมาร์ก เยอรมัน ฮิบรู และรัสเซีย ด้วยการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามแบบเติมเต็ม (DCT)

บลุมกุลกาและโอลชเทนพบว่าผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาใช้กลวิธีการขอร้องและส่วนขยายการขอร้องจะแปรไปตามสถานการณ์ โดยองค์ประกอบของการขอร้องมีทั้งหมด 3 ส่วน ได้แก่ คำเรียกผู้ฟัง (address terms) ส่วนหลัก (head act) และส่วนเสริม (adjuncts to head act) เช่น *Danny could you lend me £100 for a week. I've run into problems with the rent for my apartment.* ประโยคดังกล่าวสามารถแยกองค์ประกอบของการขอร้องได้ดังนี้

ก. *Danny* คือ คำเรียกผู้ฟัง

ข. *Could you lend me £100 for a week.* คือ ส่วนหลัก

ค. *I've run into problems with the rent for my apartment.* คือ ส่วนเสริม ส่วนหลัก

ส่วนหลักจะแตกต่างกันไปตามกลวิธีในการแสดงวัจนกรรมที่แบ่งออกเป็น 3 กลวิธี ได้แก่ ตรงไปตรงมา (direct) การอ้อมที่ใช้จนเป็นชนบ (conventionally indirect) การอ้อมที่ไม่เป็นชนบ (nonconventional indirect) โดยส่วนหลักยังแบ่งออกเป็นอีก 9 กลวิธีย่อยด้วยกัน

โดยผลการวิจัยจากโครงการศึกษาวัจนกรรมข้ามวัฒนธรรมนี้ บลุมกุลกาและคณะ (Blum-Kulka et al., 1989) ได้สรุปว่าข้อมูลจากโครงการนี้เผยให้เห็นความเด่นของการใช้การขอร้องแบบอ้อมที่ใช้จนเป็นชนบที่ผู้พูดทุกภาษานิยมเลือกใช้กลวิธีเช่นนี้ เช่น งานวิจัยเรื่อง *Cross-cultural and Situational Variation in Requesting Behavior* (Blum-Kulka & House, 1989) ที่เปรียบเทียบสถานการณ์การขอร้องในภาษาฮิบรู ฝรั่งเศส สเปน อังกฤษ และเยอรมัน ได้ผลสรุปว่าผู้พูดทุกภาษายกเว้นผู้พูดภาษาอังกฤษ ต่างเลือกใช้ประโยคคำสั่งที่ใช้จนเป็นชนบ เช่นเดียวกับผู้ใช้ภาษากรีก จากงานวิจัยเรื่อง *The use of diminutives in expressing politeness: Modern Greek versus English* (Sifianou, 1992) ที่ศึกษาการขอร้องของสังคมอังกฤษและกรีก ผลการวิจัยพบว่าชาวอังกฤษไม่นิยมใช้วัจนกรรมตรงและประโยคคำสั่งในการขอร้อง ตรงข้ามกับชาวกรีกที่จะใช้วัจนกรรมตรงและประโยคคำสั่ง แต่จะใช้ประกอบกับรูปแบบคำหรือส่วนต่อท้ายที่ระบุว่ามีขนาดเล็ก (diminutives) เพราะชาวกรีกไม่ได้มองว่าการใช้กลวิธีการขอร้องเช่นนั้นเป็นการแสดงอำนาจเหนือผู้ฟัง อีกทั้งประโยคคำสั่งในภาษากรีกมีรูปแบบและหน้าที่ในการสื่อความมากกว่าภาษาอังกฤษ การใช้กลวิธีเช่นนี้ยังใช้เพื่อแสดงความสัมพันธ์กันในการปฏิสัมพันธ์ ผลการวิจัยจึงสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมและค่านิยมพื้นฐานที่แตกต่างกันของทั้งสองสังคม กล่าวคือ ในสังคมอังกฤษนั้นมีระยะห่างและเป็นทางการ ขณะที่สังคมกรีกเน้นความใกล้ชิดและความเป็นกันเอง

นอกจากที่ผลการวิจัยจากโครงการศึกษาวัจนกรรมข้ามวัฒนธรรมจะแสดงให้เห็นกลวิธีที่ต่างกันของผู้พูดแต่ละภาษาแล้ว ยังแสดงให้เห็นอิทธิพลจากภาษาแรกของผู้พูดที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาในการขอร้องในภาษาที่สอง การวิจัยจากโครงการดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นว่าความแตกต่างเหล่านี้อาจทำให้เกิดปัญหาการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้

เมื่อสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขอรับรองของผู้พูดภาษาไทย ผลการวิจัยที่ผ่านมาพอจะสรุปให้เห็นภาพรวมว่ามีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ บทบาทสมมติ โทรศัพท์ จดหมาย และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม เพื่อนำมาวิเคราะห์รูปแบบหรือโครงสร้างและกลวิธีการขอรับรอง โดยมักพิจารณาพร้อมกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความสนิทสนม สถานภาพ ความยากง่ายหรือความหนักเบาของเนื้อหา อำนาจ ระยะห่างทางสังคม ภาระหน้าที่ วัฒนธรรม ผลการวิจัยมักจะแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้การขอรับรองอย่างตรงไปตรงมา ดังนี้

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาการขอรับรองในภาษาไทย (สุนัดดา วิริยา, 2544) ศึกษาทฤษฎีและรูปภาษาในการขอรับรองที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสถานภาพและเรื่องของความยากง่ายในการขอรับรอง โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า การขอรับรองในภาษาไทยมี 2 กลวิธีใหญ่ ได้แก่ การขอรับรองอย่างตรงไปตรงมา และการขอรับรองอย่างไม่ตรงไปตรงมา โดยการขอรับรองนั้น ๆ จะแปรไปตามสถานภาพของคู่สนทนา ปัจจัยด้านสถานภาพนี้สุนัดดาชี้ให้เห็นว่าการขอรับรองในภาษาไทยสะท้อนให้เห็นลักษณะสังคมที่เน้นความมีอาวุโส ส่วนปัจจัยด้านสถานการณ์นั้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดพยายามไม่รบกวนผู้ฟังและคำนึงถึงผู้ฟัง

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาความสุภาพในการขอรับรองและการปฏิเสธในการติดต่อธุรกิจทางจดหมายในภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ (ปณินดา เลอเลิศยุติธรรม, 2549) ที่เก็บข้อมูลจากจดหมายของทางบริษัทหรือองค์กรทางธุรกิจ จำนวน 20 ฉบับ การสัมภาษณ์ผู้ที่ทำงานในองค์กร 20 คน และการเข้าไปสังเกตการณ์ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร โดยใช้แนวคิดเรื่องความสุภาพของทั้งเลคอฟ ลีช และบราวน์และเลวินสันมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขอรับรองแสดงให้เห็นว่ากลวิธีความสุภาพส่วนมากจะปรากฏสอดคล้องกับทฤษฎีความสุภาพที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา แต่ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การไม่ปรากฏกลวิธีความสุภาพที่เป็นไปตามกฎการถ่อมตนและการคล้อยตาม ตามแนวคิดของลีช เพราะการแสดงการถ่อมตนหรือลดตนเองให้ต่ำกว่าผู้ร่วมธุรกิจนั้นเป็นสิ่งไม่พึงกระทำในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะทำให้มีอำนาจในการต่อรองที่ลดลง ส่วนกฎการคล้อยตามนั้น อาจเนื่องมาจากลักษณะรูปแบบความเป็นทางการของจดหมายไม่เอื้อต่อการแสดงความคล้อยตาม โดยปัจจัยที่มีผลต่อกลวิธีการขอรับรองและการปฏิเสธทางจดหมายธุรกิจ ได้แก่ อำนาจ (power) ระยะห่างทางสังคม (social distance) ภาระหน้าที่ (obligation) และวัฒนธรรม (culture) ซึ่งในแง่ของวัฒนธรรมนี้ยังแสดงให้เห็นทั้งวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมธุรกิจ โดยปณินดาอธิบายว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่เน้นการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม (collectivism) เน้นความปรองดอง และให้ความสำคัญกับเรื่องความเกรงใจเป็นอย่างมาก เมื่อต้อง

ขอร้องหรือปฏิเสธจึงปรากฏกลวิธีความสุภาพด้านลบหลายกลวิธี ขณะเดียวกันสังคมไทยก็ยังให้ความสำคัญต่อการเคารพยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น ส่งผลให้พบกลวิธีความสุภาพที่ปรากฏการยกย่องทุกครั้ง โดยการยกย่องนี้ไม่ได้เป็นผลจากวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลมาจากวัฒนธรรมธุรกิจด้วย

เมื่อสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขอร้องของผู้พูดภาษาไทยกับผู้พูดในวัฒนธรรมอื่นแล้ว ผลการวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าในแง่การเปรียบเทียบระหว่างสองวัฒนธรรม ผู้พูดภาษาไทยพูดอ้อมมากกว่าผู้พูดภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน แต่จะพูดตรงกว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่น และยังใช้กลวิธีที่หลากหลายกว่าชาวพม่า ดังนี้

งานวิจัยเรื่อง *โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน: การศึกษาวิจัยนปฏิบัติศาสตร์เปรียบเทียบ* (ปิยะวัลย์ วิรุฬหชัยพงษ์, 2543) งานวิจัยนี้ศึกษาโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน และความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องกับสถานภาพทางสังคมของผู้พูดและผู้ฟัง โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่เป็นคนไทยและคนอเมริกัน จำนวนกลุ่มละ 50 คน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างการขอร้องในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบอเมริกันมีความแตกต่างกัน โดยโครงสร้างส่วนขยายตามด้วยส่วนหลักและตามด้วยส่วนขยายเป็นโครงสร้างที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มากที่สุด ขณะที่โครงสร้างส่วนหลักเพียงอย่างเดียวเป็นโครงสร้างการขอร้องที่ผู้พูดภาษาอังกฤษแบบอเมริกันใช้มากที่สุด

ส่วนกลวิธีการขอร้องที่พบในผู้พูดทั้งสองภาษามี 3 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีแบบตรง กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติ และกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ กลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยนิยมใช้มากที่สุด คือ กลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติ ขณะที่ผู้พูดภาษาอังกฤษแบบอเมริกันจะนิยมใช้กลวิธีแบบอ้อมตามธรรมเนียมปฏิบัติและกลวิธีแบบอ้อมไม่ใช่ตามธรรมเนียมปฏิบัติมากในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน โดยปิยะวัลย์พบว่าสถานภาพนั้นมีผลต่อโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทย กล่าวคือ หากผู้ขอร้องมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ถูกขอร้อง ผู้พูดภาษาไทยจะใช้โครงสร้างส่วนหลักตามด้วยส่วนขยาย และใช้กลวิธีแบบตรง แต่หากผู้ถูกขอร้องมีสถานภาพสูงกว่าผู้พูดภาษาไทยมักใช้โครงสร้างส่วนขยายเพียงอย่างเดียว แตกต่างจากการขอร้องในภาษาอังกฤษแบบอเมริกันที่สถานภาพไม่มีผลต่อการเลือกใช้โครงสร้างและกลวิธีของการขอร้อง

งานวิจัยเรื่อง *การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย* (อาภาภรณ์ เดชวิจารณ์กิจ, 2547) ที่ศึกษาว่ากลวิธีการขอร้องของทั้งสองภาษามีความแตกต่างกันหรือไม่ รวมถึงความสัมพันธ์กับปัจจัยเรื่องสถานภาพ ความสนิทสนม และความหนักเบาของเนื้อหาในการขอร้อง โดยเก็บข้อมูลจากบทสนทนาทางโทรศัพท์ การสังเกตการณ์ และการสร้างบทสนทนาจากสถานการณ์สมมติ ผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าทั้งผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยจะใช้โครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนขยายแล้วตามด้วยส่วนหลักมากที่สุดเหมือนกัน แต่ผู้พูดภาษาญี่ปุ่นไม่นิยมใช้การขยายตามหลังส่วนหลัก อาภาภรณ์อธิบายว่าเป็นเพราะผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเห็นว่าการขยายจะเป็นการเพิ่มความอึดอัดให้แก่ผู้ฟัง แต่ผู้พูดภาษาไทยมองว่าการขยายส่วนหลักเป็นการเสริมความหนักแน่นให้แก่การขอร้อง ส่วนกลวิธีนั้นพบว่าผู้พูดภาษาไทยมักใช้กลวิธีตรงมากกว่าผู้พูดภาษาญี่ปุ่นเนื่องจากเป็นลักษณะนิสัยของชาวญี่ปุ่นที่นิยมเลี่ยงการพูดตรง จึงทำให้ชาวญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะพูดอ้อมมากกว่าชาวไทย ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสถานภาพกับรูปแบบโครงสร้างและกลวิธีการขอร้องพบว่าสถานภาพมีผลต่อการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาที่แตกต่างกันของผู้พูดทั้งสองภาษา โดยในการขอร้องผู้ฟังที่มีสถานภาพต่ำกว่าผู้ฟัง ทั้งผู้พูดภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทยต่างเลือกใช้การกล่าวแบบตรง แต่หากผู้ฟังที่มีสถานภาพเท่ากันและสูงกว่าผู้ฟัง ชาวญี่ปุ่นมักใช้กลวิธีการอ้อมแบบธรรมเนียมปฏิบัติ ขณะที่ชาวไทยยังคงเลือกใช้กลวิธีแบบตรง อาภาภรณ์ให้เหตุผลว่ากรณีที่ผู้ฟังสถานภาพสูงกว่าผู้พูดชาวญี่ปุ่นมักกล่าวขอร้องแบบอ้อมเพื่อแสดงความสุภาพ แต่ผู้พูดชาวไทยเลือกใช้การกล่าวแบบตรงเพื่อไม่ให้เกิดความกำกวมที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้

งานวิจัยเรื่อง *กลวิธีการขอร้องของชาวพม่าผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม* (ประภัสสร เจียมวงษา, 2558) ที่เปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องของชาวพม่าที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยเจ้าของภาษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษา และศึกษาการแสดงวจน กระบวนการขอร้องของชาวพม่าในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวพม่าและชาวไทยในมุมมองความรู้ของชาวไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม โดยวิธีเก็บข้อมูลตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษานั้น ประภัสสรใช้การตอบถ้อยคำที่ใช้ในบริบทสถานการณ์ที่กำหนดให้ (oral discourse completion task) จากชาวพม่าที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจำนวน 19 คน เปรียบเทียบกับชาวไทย 24 คน และในส่วนวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวไทยที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับชาวพม่าจำนวน 19 คน ผลการวิจัยในส่วนของวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษาแสดงให้เห็นว่าชาวพม่าและชาวไทยต่างใช้กลวิธีที่ไม่ได้ต่างกันมากนัก

แต่สิ่งที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนคือจำนวนกลวิธีร่วมที่ชาวไทยและชาวพม่าใช้ในวัจนกรรมการขอร้อง โดยชาวไทยใช้หลายกลวิธีร่วมกันในการขอร้อง ส่วนชาวพม่ามักใช้เพียงกลวิธีเดียว ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่าชาวพม่าที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมีทัศนคติว่าตนเป็นผู้ใช้แรงงานจึงถือว่ามีอำนาจน้อยกว่าเจ้านาย ส่วนผลวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมชี้ให้เห็นว่าเจ้าของภาษาไทยส่วนมากเห็นว่าภาษาที่ชาวพม่าใช้มักห้วน สั้น กะทัดรัด ตรงไปตรงมา แม้ว่าในภาพรวมข้อบกพร่องนี้ไม่ได้ส่งผลต่อการสื่อสารในแง่การถ่ายทอดเนื้อหา แต่อาจส่งผลในแง่ความสัมพันธ์ต่อคู่สนทนาได้

ส่วนการขอร้องของผู้พูดภาษาอินโดนีเซียจากการสำรวจงานวิจัยที่ผ่านมามีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ข้อความขนาดสั้น และการแสดงบทบาทสมมติ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อำนาจทางสังคม และระยะห่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์กลวิธี และการรับรู้ความสุภาพในการขอร้อง ผลการวิจัยในภาพรวมแสดงให้เห็นว่าทั้งในแง่การแสดงวัจนกรรมและการรับรู้ ชาวอินโดนีเซียมักจะนิยมการพูดตรงไปตรงมา ดังนี้

งานวิจัยเรื่อง *Request Strategies in Indonesian* (Hassall, 1999) เป็นการศึกษาการขอร้องของผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย โดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาอินโดนีเซียที่เรียนอยู่ในประเทศออสเตรเลียจำนวน 18 คน ด้วยวิธีการแสดงบทบาทสมมติ งานวิจัยนี้วิเคราะห์กลวิธีตามแนวทางของโครงการ CCSARP ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าคนอินโดนีเซียใช้การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา มากที่สุด รองลงมาคือการขอแบบอ้อมที่ใช้จนเป็นชนบ และการแสดงนัย (hint) โดยฮัสซอลล์ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการแสดงนัยไว้ว่า หากพิจารณาความสุภาพตามบราวน์และเลวินสัน ในการกล่าวถ้อยคำการขอร้องที่ผู้พูดคิดว่าคุกคามหน้าผู้ฟังมาก ผู้พูดยังต้องใช้การแสดงนัยมาก แต่สำหรับผู้พูดชาวอินโดนีเซียนั้นกลับเลือกใช้กลวิธีการแสดงนัยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าการขอร้องนั้นไม่ใช่เรื่องที่คุกคามหน้าผู้ฟังมาก ฮัสซอลล์จึงได้สรุปไว้ถึงความน่าสนใจว่าแม้อินโดนีเซียจะเป็นสังคมที่ชอบพูดอ้อมแต่ชาวอินโดนีเซียกลับเลือกใช้กลวิธีที่ตรงไปตรงมามากที่สุด

ผลการวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยจากเรื่อง *Persepsi Kesantunan Tindak Tutur Memerintah dalam Bahasa Indonesia* (Manaf, 2002) ที่ศึกษาการรับรู้ความสุภาพของวัจนกรรมการขอร้องในภาษาอินโดนีเซีย โดยให้ชาวอินโดนีเซียในเมืองจาการ์ตา ประเมินความสุภาพของกลวิธีการขอร้องตามบลูมกุลกา (Blum-Kulka, 1987) ที่ได้รวบรวมไว้ ประกอบกับแนวคิดเรื่องความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1978) ความน่าสนใจของผลการวิจัยนี้คือ มานาพบว่าในการขอร้องด้วยกลวิธีที่อ้อมมากที่สุดไม่ได้หมายความว่า

ว่าจะเป็นกลวิธีที่สุภาพมากที่สุดในการรับรู้ความสุภาพของชาวอินโดนีเซีย เพราะยิ่งกล่าวอ้อมผู้ฟังยิ่งรู้สึกว่ายอัยค่านั้นมีแนวโน้มที่จะทำให้ร้ายจิตใจผู้ฟัง โดยกลวิธีของการขอร้องและความสุภาพของชาวอินโดนีเซียไม่เป็นไปตามการขอร้องของบลุมกุลกาที่เน้นความสุภาพในมุมมองของผู้พูด ภาษาอังกฤษ กล่าวคือ ตามงานวิจัยของบลุมกุลกา การใช้กริยาขอร้องอย่างกลบเกลื่อน (performatif berpagar; hedged performative) การใช้ถ้อยคำแสดงความจำเป็นของผู้พูด (pernyataan keharusan; obligation statement) และการใช้ถ้อยคำแสดงความต้องการของผู้พูด (pernyataan keinginan; want statement) ถือว่ามีความสุภาพน้อยไปมากตามลำดับ แต่จากการประเมินการรับรู้ความสุภาพของชาวอินโดนีเซียแล้วกลับชี้ให้เห็นว่าการใช้กริยาขอร้องอย่างกลบเกลื่อนมีระดับการประเมินที่มีความสุภาพมากกว่าการใช้ถ้อยคำแสดงความจำเป็น และ การใช้ถ้อยคำแสดงความต้องการของผู้พูด โดยมานาฟอธิบายว่าที่เป็นเช่นนี้ขึ้นอยู่กับการเสี่ยง การเลือกใช้คำ ค่านิยมทางวัฒนธรรมของวัฒนธรรมนั้น ๆ

อย่างไรก็ดี งานวิจัยข้างต้นกลับมีผลวิจัยที่ตรงข้ามกับงานวิจัยที่เรื่อง *Request Strategies in Indonesian: An Analysis of Politeness Phenomena in Text Messages* (Jeanyfer & Tanto, 2018) ที่ศึกษาการขอร้องของผู้พูดภาษาอินโดนีเซียในข้อความขนาดสั้น (text messages) ที่เกี่ยวข้องกับการขอความช่วยเหลือ ขอสิ่งของ หรือขอข้อมูล โดยใช้แนวคิดความสุภาพของบราวน์และเลวินสัน ผลการวิจัยพบว่าผู้พูดมักจะขอร้องด้วยการใช้ความสุภาพด้านลบกับผู้ฟังที่มีอำนาจมากกว่า แต่ถ้าผู้ฟังมีอำนาจเท่ากันหรือน้อยกว่า ผู้พูดจะเลือกใช้กลวิธีผสมกันระหว่างการใช้ความสุภาพด้านลบและการใช้ความสุภาพด้านบวก ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดชาวอินโดนีเซียตระหนักถึงความแตกต่างเรื่องอำนาจทางสังคม (social power) และระยะห่าง (distance relations) เมื่อสื่อสารกับผู้อื่น จึงทำให้ชาวอินโดนีเซียต้องคำนึงถึงการใช้ความสุภาพที่ต่างกันไปตามคู่สนทนา นอกจากนี้การเลือกใช้ส่วนขยายที่พบ เช่น “*tolong*” (please) “*nah*” (เป็นการใช้การกลบเกลื่อนเพื่อไม่ให้ดูเป็นการออกคำสั่ง) แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียมักไม่ขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้ก็เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่ใช่เพียงเหตุผลว่าการขอร้องนั้นถือว่าเป็นการคุกคามหน้าแต่เพียงอย่างเดียว

เมื่อสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการขอร้องของชาวอินโดนีเซียกับผู้พูดในวัฒนธรรมอื่นพบว่าผลของการวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าการขอร้องของชาวอินโดนีเซียกับการขอร้องของวัฒนธรรมอื่น ๆ นั้นมีความแตกต่างกัน โดยจากผลการวิจัยที่ผ่านมาสามารถอนุมานได้ว่า

ชาวอินโดนีเซียนิยมความเป็นกันเองมากกว่าความเป็นทางการ ทั้งยังแสดงให้เห็นรูปแบบการขอร้องของชาวอินโดนีเซียที่เกิดจากการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมจากภาษาแม่ ดังนี้

งานวิจัยเรื่อง *Requests by Australian Learners of Indonesian* (Hassall, 2003) ฮัสซอลล์ได้แสดงให้เห็นข้อผิดพลาดที่ผู้เรียนภาษาอินโดนีเซียชาวออสเตรเลียแสดงการขอร้องในภาษาอินโดนีเซียซึ่งเป็นภาษาที่สองของตน ผลการวิจัยที่สำคัญของการขอร้องของผู้เรียนชาวออสเตรเลียเมื่อเปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียแล้วพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มนิยมใช้กลวิธีการขอร้องแบบเดียวกัน คือ การสอบถามเบื้องต้น (query preparatory) แต่ฮัสซอลล์ตั้งข้อสังเกตว่าทั้งสองกลุ่มกลับใช้คำกริยาคนละตัวเพื่อสื่อการขอร้อง กล่าวคือ ผู้เรียนชาวออสเตรเลียมักเลือกใช้คำว่า “boleh” (may) มากกว่า “bisa” (can) ในการขอร้องแบบสอบถามเบื้องต้น ตรงข้ามกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียที่มักจะเลือกใช้ “bisa” มากกว่า ฮัสซอลล์ให้เหตุผลว่าในตำราเรียนมักจะใช้ “boleh” เพื่อขออนุญาต ในขณะที่ “bisa” นั้นจะได้รับการนำเสนอในแง่ที่อ้างถึงความสามารถ ดังนั้น ผู้เรียนจึงเข้าใจว่า “bisa” ไม่ได้ใช้ในการถามเพื่อขออนุญาต ทั้งที่แท้จริงแล้ว “boleh” และ “bisa” ต่างมีความหมายในทำนองเดียวกันต่างกันแค่ความเป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ ในการขอร้องของผู้เรียนชาวออสเตรเลียยังใช้การบอกเล่าเพื่อแสดงความต้องการและแสดงนัย (hint) มากกว่าชาวอินโดนีเซียอีกด้วย

เมื่อชาวอินโดนีเซียใช้การขอร้องในภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยเรื่อง *Indonesian Learners' Requests in English: A speech-Act Based Study* (Nadar, 1998) ก็แสดงให้เห็นว่าการขอร้องของผู้เรียนชาวอินโดนีเซียในการพูดภาษาอังกฤษนั้นได้รับอิทธิพลจากภาษาแม่ไปใช้ในภาษาที่สองซึ่งเป็นการถ่ายโอนทางลบ โดยรูปแบบการขอร้องของชาวอินโดนีเซียในการพูดภาษาอังกฤษ คือ การเปิดการขอร้องด้วยการเรียกขานผู้ฟัง แล้วจึงตามด้วยการเริ่มขอร้องด้วยถ้อยคำว่า “I wonder” ต่อด้วยการใช้รูปประโยคคำถาม (interrogatives) ซึ่งมักแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ต้องการจะขอร้องนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อย เช่น การใช้ “just” นาดาร์สรุปว่ารูปแบบการขอร้องเช่นนี้ถือเป็นความสุภาพที่เกิดจากอิทธิพลของภาษาแม่ซึ่งแตกต่างจากสังคมตะวันตก

3) วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีผู้ใดได้ศึกษาการถามข้อมูลส่วนตัวไว้ แม้ว่าการถามข้อมูลส่วนตัวจะใกล้เคียงกันกับการถาม (question) แต่การถามข้อมูล

ส่วนตัวดูจะเป็นการถามที่เฉพาะเจาะจงและเป็นคำถามที่ลงไปในรายละเอียดของผู้ฟังมากกว่าการถาม โดยเซิร์ล (Searle, 1969: 66) ได้แสดงเงื่อนไขวัจนกรรมของการถามไว้ ดังนี้

Propositional content	Any proposition or propositional function.
Preparatory	1. <i>S</i> does not know 'the answer', i.e., does not know if the proposition is true, or, in the case of the propositional function, does not know the information needed to complete the proposition truly. 2. It is not obvious to both <i>S</i> and <i>H</i> that <i>H</i> will provide the information at that time without being asked.
Sincerity	<i>S</i> wants this information.
Essential	Counts as an attempt to elicit this information from <i>H</i> .

เงื่อนไขวัจนกรรมการถามดังกล่าวสามารถแปลเป็นภาษาไทยได้ ดังนี้

1. เงื่อนไขเนื้อหาความ	ข้อความใดก็ได้
2. เงื่อนไขเบื้องต้น	ผู้พูดไม่ทราบว่าจะได้รับนั้นเป็นจริงหรือเท็จ ไม่ชัดเจนว่าผู้ฟังจะให้ข้อมูลหากผู้พูดไม่ถาม

3. เงื่อนไขความจริงใจ	ผู้พูดต้องการข้อมูลจากผู้ฟัง
4. เงื่อนไขจำเป็น	จัดเป็นความพยายามที่จะได้มาซึ่งข้อมูลจากผู้ฟัง

ทั้งนี้ การถามข้อมูลส่วนตัวจัดเป็นการถามข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับผู้ฟัง แตกต่างจากการถาม (question) ตามที่เชิร์ลกำหนดไว้ในเงื่อนไขเนื้อความว่าจะเป็นข้อความใดก็ได้ ผู้วิจัยจึงประยุกต์เงื่อนไขวัจนกรรมการถามให้ชี้เฉพาะเจาะจงถึงการถามข้อมูลที่เป็นเรื่องส่วนตัวของผู้ฟังโดยเฉพาะ โดยมีเงื่อนไขวัจนกรรมดังนี้

1. เงื่อนไขเนื้อความ	ข้อความที่เกี่ยวกับผู้ฟัง
2. เงื่อนไขเบื้องต้น	1. ผู้พูดไม่ทราบคำตอบ
2. ไม่ชัดเจนว่าผู้ฟังจะตอบหากผู้พูดไม่ถาม
3. เงื่อนไขความจริงใจ	ผู้พูดต้องการคำตอบจากผู้ฟัง
4. เงื่อนไขจำเป็น	จัดเป็นความพยายามที่จะได้มาซึ่งคำตอบเรื่องส่วนตัวจากผู้ฟัง

งานวิจัยในประเทศไทยที่รับเอาเงื่อนไขวัจนกรรมของเชิร์ลเข้ามาศึกษาในเรื่องคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย: การวิเคราะห์เชิงอรรถศาสตร์ (จิตรภรณ์ เกียรติไพบูลย์, 2525) ได้นิยามการถามไว้ว่าการถามนั้น “ทำหน้าที่ในการถามคำถามโดยผู้ถามมีความตั้งใจและความต้องการที่จะได้รับคำตอบ” โดยจิตรภรณ์เห็นว่าเงื่อนไขวัจนกรรมหรือที่จิตรภรณ์เรียกว่า “เกณฑ์กำหนดหลัก” ของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทยยังสามารถเพิ่มเติมได้จากของเชิร์ล จึงได้เสนอเงื่อนไขวัจนกรรมการถามไว้ ดังนี้

1. ผู้พูดมีความปรารถนาหรือมุ่งหวังที่จะได้รับคำตอบที่ตนต้องการจากผู้ฟัง และอาจแสดงออกถึงความปรารถนานั้น
2. ผู้พูดอาจสามารถแสดงการคาดคะเนลักษณะของคำตอบได้ ซึ่งแสดงว่าผู้พูดมีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ถามและคำตอบมากพอ

3. ผู้พูดอาจมีความแน่ใจ และมีการแสดงออกถึงความแน่ใจในคำตอบที่คาดคะเนไว้
ของตน

4. ผู้พูดอาจมีความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับเรื่องที่ถามนั้นอยู่ก่อนแล้ว

5. ผู้พูดอาจถามคำถามเพื่อต้องการคำตอบซึ่งเกี่ยวเนื่องกับเวลา

นอกจากงานวิจัยในภาษาไทยแล้ว ยังพบงานวิจัยในภาษาอินโดนีเซียที่เกี่ยวข้องกับการถามในงานวิจัยเรื่อง *Fungsi Tutar Kalimat Tanya Bahasa Indonesia* (Lindawati, 2012) ที่ศึกษาความหมายและหน้าที่ของการใช้ประโยคคำถาม งานวิจัยนี้ต้องการแสดงให้เห็นว่า ประโยคคำถามในภาษาอินโดนีเซียไม่เพียงแต่เป็นการถามเพื่อให้ได้คำตอบเท่านั้น แต่ยังใช้ในการแสดงออกถึงความรู้สึกต่าง ๆ เช่น การแสดงความประหลาดใจ ความเห็นอกเห็นใจ ความโมโห ดังนั้นลินดาว่าตีจึงให้ข้อสรุปว่านอกจากประโยคคำถามเพื่อการถามที่เซิร์ล (Searle, 1976) จัดให้อยู่ในกลุ่มวัจนกรรมผูกมัด (commissive) แล้ว การใช้ประโยคคำถามในภาษาอินโดนีเซียยังอยู่ในกลุ่มการแสดงความรู้สึก (expressive) ด้วย เช่น “*Begitu kah?*” (อย่างนั้นหรือ?) เป็นประโยคคำถามที่แสดงถึงความลังเลและถามเพื่อความมั่นใจ

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการสอบถามข้อมูลที่ผ่านมา มีผู้ศึกษาไว้ทั้งในแง่ภูมิภายในวัฒนธรรม (intracultural pragmatics) ข้ามวัฒนธรรมหรือการเปรียบเทียบ อันตรภาษา และระหว่างวัฒนธรรม ภาพรวมของผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความเชี่ยวชาญในการใช้ไวยากรณ์ในภาษาต่าง ๆ ไม่ได้รับประกันการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จ เพราะหากผู้ใช้ภาษาไม่ได้คำนึงถึงบริบทและความสุภาพในแต่ละวัฒนธรรมก็อาจก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสารได้

งานที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมที่นำมาศึกษา ยังไม่มีงานใดที่ศึกษาวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวในแง่ภูมิของวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองของชาวอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสัญญาได้แสดงให้เห็นว่าเงื่อนไขวัจนกรรมนั้นสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมได้จากข้อมูลในแต่ละวัฒนธรรม ดังที่งานวิจัยของเอ็กเนอร์ (Egner, 2002) ได้แสดงให้เห็นเงื่อนไขวัจนกรรมในวัฒนธรรมแอฟริกันนั่นเอง ข้อมูลจากการศึกษาในงานวิจัยนี้น่าจะช่วยให้เห็นว่าเงื่อนไขวัจนกรรมการสัญญาในวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอินโดนีเซียเป็นอย่างไร

วัจนกรรมการขอร้องข้างต้น แสดงให้เห็นว่าวัจนกรรมการขอที่งานวิจัยนี้สนใจจะศึกษานั้น เป็นส่วนหนึ่งของนิยามการขอร้อง โดยการขอจะเกี่ยวข้องเฉพาะการขอร้องถึงสิ่งที่เป็นวัตถุเท่านั้น การขอในที่นี้จึงมีนิยามการขอร้องที่แคบและเฉพาะเจาะจงมากกว่าการขอร้องตามนิยามของ ทروبอร์ก (Trosborg, 1995) แต่ยังคงมีเงื่อนไขวัจนกรรมเดียวกันกับการขอร้องดังที่เชิร์ลได้ให้ไว้

ผลการวิจัยจากงานวิจัยที่ผ่านมาต่างแสดงให้เห็นว่าทั้งชาวไทยและชาวอินโดนีเซียนิยมใช้ การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา เมื่อพิจารณาปัจจัยเรื่องสถานภาพ ทั้งชาวไทยและชาวอินโดนีเซียต่างก็ คำนึงถึงสถานภาพของคู่สนทนาเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาคู่สนทนาที่มีสถานภาพเท่ากันตาม การออกแบบงานวิจัยนี้แล้ว ผลการวิจัยที่ผ่านมาพบแต่งงานวิจัยของไทยที่พบว่าหากผู้พูดชาวไทยมี สถานภาพเท่ากับผู้ฟังก็มักจะเลือกใช้การขอร้องอย่างตรงไปตรงมา (สุนัดดา วิริยา, 2544; อาภาภรณ์ เดชวิจารณ์กิจ, 2547) ซึ่งยังไม่พบการศึกษาทวิวิธีการขอร้องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสถานภาพนี้ของ ผู้พูดชาวอินโดนีเซีย

ส่วนวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวนั้น จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการถาม ข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าเงื่อนไขวัจนกรรมของเชิร์ลเหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้ในงานวิจัยนี้ ด้วยเหตุที่ การถามข้อมูลส่วนตัวนั้นแคบหรือเจาะจงมากกว่าการถามในเงื่อนไขเนื้อความที่เชิร์ลได้กำหนดไว้ว่า จะเป็นข้อความใดก็ได้ แต่การถามข้อมูลส่วนตัวนั้นคือ การถามข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับผู้ฟัง และแม้ว่าจะมีผู้นิยามเงื่อนไขวัจนกรรมการถามไว้ในภาษาไทยแล้วก็ตาม แต่ผู้วิจัยมองว่าเกณฑ์ กำหนดหลักในข้อ 2-5 (จิตราภรณ์ เกียรติไพบูลย์, 2525) น่าจะยังไม่เหมาะสมกับงานวิจัยชิ้นนี้ เนื่องจากการถามข้อมูลส่วนตัวในงานนี้มองว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นการที่ผู้พูดต้องการทราบ ข้อมูลของผู้ฟัง โดยผู้พูดยังไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ฟังจริง ๆ จึงยังไม่สามารถคาดคะเนคำตอบได้ ส่วน งานวิจัยการใช้ประโยคคำถามในภาษาอินโดนีเซียนั้น แม้จะช่วยให้เห็นว่าการถามคำถามในภาษา อินโดนีเซีย นอกจากที่จะเป็นการถามเพื่อต้องการคำตอบแล้ว ยังคงสามารถถามเพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึกได้ แต่ยังไม่ใช้ประเด็นสำคัญของงานวิจัยนี้ที่มองว่าการถามข้อมูลส่วนตัวคือการถามเพื่อให้ ได้มาซึ่งข้อมูลของผู้ฟังนั่นเอง

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม

การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันมีทั้งปัญหาและความท้าทาย จากงานวิจัย ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยทบทวนนี้ แสดงให้เห็นว่าประเด็นการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมีหลายแง่มุมในวิถีชีวิต งานวิจัยมากมายสร้างโอกาสสำหรับผู้เรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับปริบทระหว่างวัฒนธรรมให้ได้รับรู้

ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้

งานวิจัยด้านนี้จะนำไปสู่การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จมากขึ้น และพัฒนาความสามารถในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม จากงานวิจัยที่มีการตั้งคำถามหรือประเด็นวิจัยจากปัญหาที่เกิดขึ้น หรือแม้แต่การพิจารณาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่ประสบความสำเร็จว่าเป็นอย่างไร

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมนี้ถือเป็นการเผชิญหน้าระหว่างผู้ที่มีภาษาแรกที่แตกต่างกัน และจะเป็นตัวแทนที่นำเสนอวัฒนธรรมที่แตกต่างกันด้วย งานวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทบทวนมาแสดงให้เห็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมทั้งการใช้ภาษากลางในการสื่อสาร คือ ภาษาอังกฤษ หรือกรณีที่คู่สนทนาฝ่ายหนึ่งใช้ภาษาแม่ และอีกฝ่ายหนึ่งใช้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นคู่ปฏิสัมพันธ์จากวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ผู้พูดภาษาอังกฤษกับผู้พูดชาวเม็กซิโก ผู้พูดชาวสเปน ผู้พูดชาวไนจีเรีย ผู้พูดชาวจีน ผู้พูดชาวเกาหลี หรือผู้พูดชาวญี่ปุ่น ผู้พูดชาวเยอรมันกับผู้พูดชาวจีนหรือผู้พูดชาวบราซิล ผู้พูดภาษาไทยกับผู้พูดชาวอเมริกัน ผู้พูดชาวจีน ผู้พูดชาวเกาหลีหรือผู้พูดชาวพม่า

โดยแนวคิดที่นำมาใช้ในงานวิจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมค่อนข้างมีความหลากหลาย เช่น การใช้วัจนกรรม (จินดารัตน์ ธรรมรุ่งฤทธิ์, 2553; ประภัสสร เจียมวงษา, 2558; Egner, 2002; Ho, 2014; Kim & Lee, 2017) ความไม่สุภาพ (Kecskes, 2017; Mugford, 2018) การจัดการความสัมพันธ์ (ยางวอน ฮยอน, 2560; Spencer-Oatey & Xing, 2003) สนทนาวิเคราะห์ (Baraldi, 2018; Comstock, 2015; König & Zhu, 2017; Pietikäinen, 2018) อภิวาจปฏิบัติศาสตร์ (metapragmatic) (ยางวอน ฮยอน, 2559)

นอกจากนี้วิธีการเก็บข้อมูลมีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานกันหรือหลากหลายวิธี (multimethod) ร่วมกัน เช่น การบันทึกเสียง บันทึกวิดีโอ สังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม การใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มข้อมูลต่าง ๆ เช่น การเผชิญหน้า อีเมล (email) การประชุมทางไกล (teleconference) อีกทั้งยังเป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (multistrategy) ร่วมกันด้วย เพื่อตรวจสอบ เติมเต็มข้อดีข้อเสียซึ่งกันและกัน เพิ่มความน่าเชื่อถือหรือความถูกต้อง ทั้งยังมีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจข้อมูลได้อย่างละเอียดมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ดี เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีมาจากต่างวัฒนธรรม และต้องปฏิสัมพันธ์ในบริบทของวัฒนธรรมอื่นที่ไม่ใช่วัฒนธรรมแม่ ผู้วิจัยเห็นว่ามิตั้งที่เป็นการปฏิสัมพันธ์แบบเพียงระยะเวลาสั้น ๆ เช่น การประชุม การติดต่อธุรกิจ หรือเป็นการปฏิสัมพันธ์กันที่ใดที่หนึ่งแล้วจากไป หรือเปลี่ยนคู่ปฏิสัมพันธ์ไปเรื่อย ๆ เช่น พนักงานศูนย์บริการ นักสังคมสงเคราะห์ บางปฏิสัมพันธ์เป็นแค่ช่วงเวลาหนึ่ง เช่น การเรียนในต่างประเทศ หากผู้เรียนกลับประเทศการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมนั้นก็อาจจะจบไป แต่คู่แต่งงานระหว่างวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเช่นนั้น ความแตกต่างของบริบทเช่นนี้ อาจจะแสดงให้เห็นจุดประสงค์ของการวิจัยที่แตกต่างกันออกไป ผลที่ได้ก็อาจเพื่อนำไปให้เห็นถึงวิธีการปฏิสัมพันธ์ และ/หรือนำไปสู่การปรับตัวตามจุดประสงค์ของการวิจัยนั้น ๆ

ผู้วิจัยจึงจำแนกหัวข้อตามบริบทของข้อมูลในการวิจัยทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมจาก 4 บริบท ได้แก่ บริบทที่ทำงาน บริบทสถานศึกษาหรือชั้นเรียน บริบทการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน และบริบทคู่สมรสต่างวัฒนธรรม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นบริบทในชีวิตประจำวันของผู้คนที่มิถุนีหลังต่างวัฒนธรรมกันมาปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

อนึ่ง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมที่ศึกษาผู้พูดภาษาไทยกับผู้ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีทั้งสิ้น 4 เรื่อง ได้แก่ *ข้อบกพร่องเชิงวัฒนธรรมในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน* (จินดารัตน์ ธรรมรุ่งฤทธิ์, 2553) ในบริบทสถานศึกษาหรือชั้นเรียน *กลวิธีการขอร้องของชาวพม่าผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนววัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม* (ประภัสสร เจียมวงษา, 2558) ในบริบทการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน *การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนววัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม* (ยางวอน, 2560) ในบริบทที่ทำงาน และ *ข้อบกพร่องเชิงวัฒนธรรมในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวจีนที่พูดภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ* (กฤติกา ชูผล, 2564) ในบริบทการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน ดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้

1) บริบทที่ทำงาน

งานวิจัยทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมในบริบทที่ทำงาน ผู้วิจัยเห็นว่าบริบทที่ทำงานนี้ค่อนข้างเป็นที่สนใจของนักวิจัย เนื่องจากพบจำนวนงานวิจัยพอสมควร อีกทั้งยังมี

การตั้งคำถามหรือประเด็นวิจัย 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะที่ศึกษาปัญหา และลักษณะที่ศึกษาการปฏิสัมพันธ์ที่ประสบความสำเร็จ

งานวิจัยภาษาไทยที่ศึกษาการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในบริบทที่ทำงาน คือ การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนว วังนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวังนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (ยางวอน ฮยอน, 2560) เป็นงานวิจัยที่พิจารณาจากประเด็นปัญหาทั้งการผลิตภาษาหรือการใช้ถ้อยคำของผู้ใช้ภาษา (production) และการรับรู้ภาษา (perception) โดยมีวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับวังนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม คือ การวิเคราะห์ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยในองค์กรธุรกิจเกาหลีที่อยู่ในประเทศไทย และการศึกษาข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ (motivational concerns) ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยในการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหา ยางวอนเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากพนักงานชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยกลุ่มละ 10 คนและวิธีการสังเกตการณ์ระยะเวลา 6 เดือน

ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ 1) บรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกัน ที่เกิดจากการกล่าวถ้อยคำที่สื่อเจตนาอย่างตรงไปตรงมาของชาวเกาหลี โดยชาวเกาหลีเน้นการรักษาบรรทัดฐานของความเป็นสมาชิกที่พึงประสงค์ ต่างจากชาวไทยที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมถึงปัญหาการใช้คำเรียกขาน ที่ในภาษาเกาหลีหากอยู่ในบริบทที่ทำงาน ชาวเกาหลีจะให้ความสำคัญกับตำแหน่งและความเป็นทางการ ต่างจากชาวไทยที่นิยมใช้คำเรียกญาติเพราะสื่อถึงความเป็นบ้านเดียวกัน 2) การเข้าใจความหมายของถ้อยคำผิด เช่น ชาวเกาหลีเข้าใจคำว่า “รบกวน” ในความหมายตรงตัว แต่ชาวไทยใช้เพื่อแสดงการขอร้องที่ไม่มีความหมายบอกในเนื้อความประโยค เนื่องจากมองว่าการขอร้องก็ถือเป็นการสร้างความเดือดร้อนหรือความลำบากให้ผู้อื่นอยู่แล้ว 3) การตีความเจตนาของถ้อยคำผิด เช่น การใช้คำว่า “ทำไม” โดยชาวเกาหลีมีจุดประสงค์ในการใช้เพื่อถามเหตุผล แต่ชาวไทยเข้าใจว่า เป็นการตำหนิเนื่องจาก “ทำไม” เป็นกลวิธีทางภาษาที่ชาวไทยใช้เพื่อกล่าวตำหนิ

ส่วนผลการวิจัยที่เกี่ยวกับข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจพบว่าชาวเกาหลีและชาวไทยนั้นต่างมีมุมมองในการจัดการความสัมพันธ์ที่ต่างกันทั้งหน้าเชิงคุณภาพ หน้าด้านอัตลักษณ์สังคม ด้านสิทธิเชิงความเท่าเทียม และสิทธิเชิงความเกี่ยวพัน โดยมีปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมทั้งของเกาหลีและของไทยเข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ กล่าวคือ ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเกาหลีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ 1) วัฒนธรรมธุรกิจ ที่ชาวเกาหลีมีลักษณะพฤติกรรมทาง

ภาษาที่เน้นความเร่งรีบเมื่อมอบหมายงานแล้วต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วส่งผลให้ชาวไทยรู้สึกกดดัน

2) วัฒนธรรมแบบอิงกลุ่มเหมือนกองทัพ ที่ในองค์กรธุรกิจเกาหลีผู้มีตำแหน่งสูงกว่าสามารถใช้อำนาจกับผู้ตำแหน่งต่ำกว่าได้เต็มที่ ส่งผลให้ชาวไทยอึดอัดและกดดัน เพราะชาวไทยจะคำนึงถึงปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วย 3) การเน้นบทบาทและหน้าที่ตามหลักคำสอนของแนวคิดขงจื้อ ที่มีมุมมองว่าความเข้าใจร่วมระหว่างเจ้านายและลูกน้องเป็นกุญแจสู่ความสำเร็จขององค์กร ดังนั้นเจ้านายจึงระบุบทบาทหน้าที่ของลูกน้องและคาดหวังให้ลูกน้องปฏิบัติตาม และปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ในขณะที่ชาวไทยก็มองว่าความคาดหวังเช่นนี้เป็นการขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ส่วนปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ 1) แนวคิดเรื่องมุมมองตัวตนแบบพึ่งพากัน ที่สังคมไทยมักมองตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบความสัมพันธ์ของผู้อื่น จึงมักจะรักษาความสัมพันธ์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างกลมเกลียว 2) แนวคิดเรื่องหน้า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทยและชาวเกาหลี คือ พฤติกรรมทางภาษาของชาวเกาหลีที่มักคุกคามหน้าเชิงคุณภาพของชาวไทยทำให้อับอายและเสียหน้า 3) แนวคิดเรื่องความเกรงใจ ที่หลักความเกรงใจทำให้ชาวไทยเลือกใช้กลวิธีไม่สื่อสารไปยังผู้ที่ตนเกรงใจ และชาวเกาหลียังเข้าใจความหมายของคำนี้ผิดไปอีกด้วย

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศ ที่พิจารณาจากการผลิตภาษาหรือการใช้ถ้อยคำของผู้ใช้ภาษาที่มุ่งแสดงให้เห็นความแตกต่างในเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติที่แตกต่างกันตามแต่ละวัฒนธรรม ตัวอย่างงานวิจัยในแนวทางนี้ เช่น *Pragmatic uses of person pro-forms in intercultural financial discourse: A contrastive case study of earnings calls* (Crawford Camiciottoli, 2014) ที่ศึกษาการใช้รูปแบบบุคคลในบริบทการเงินระหว่างวัฒนธรรม ด้วยการเก็บข้อมูลจากการสนทนาทางโทรศัพท์ ข้อแตกต่างที่น่าสนใจในบางประเด็นชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารชาวอิตาลีมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสารมากกว่าเมื่อเทียบกับผู้บริหารชาวอเมริกัน เนื่องจากวัฒนธรรมอิตาลีที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์จึงส่งผลต่อการเลือกใช้กลวิธีในการปฏิสัมพันธ์ให้บรรลุเป้าหมาย จะเห็นได้จากการใช้รูปแบบบุคคลที่แม้ว่าทั้งผู้บริหารชาวอิตาลีและชาวอเมริกันจะใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งพหูพจน์ว่า “we”, “us”, และ “our” เหมือนกัน เพื่อให้ความสำคัญกับการเป็นองค์กร แต่การใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งเอกพจน์ “I” และสรรพนามบุรุษที่สอง “you/your” พบว่าผู้บริหารชาวอิตาลีใช้ในความถี่ที่สูงกว่าชาวอเมริกัน นอกจากนี้ผู้บริหารชาวอิตาลีมักใช้ภาษาสำเร็จรูปที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น “I would

like to share with you” ซึ่งไม่เจอในการใช้ของผู้บริหารชาวอเมริกัน การใช้เช่นนี้ดูเหมือนว่าจะก่อให้เกิดความสนิทสนมซึ่งอาจขัดแย้งกับการทำงานระดับมืออาชีพในมุมมองของชาวอเมริกัน

งานวิจัยเรื่อง *Politeness in power-asymmetrical e-mail requests of Korean and American corporate employees* (Kim & Lee, 2017) เก็บข้อมูลจากอีเมลผ่านพนักงานจำนวน 73 คน แบ่งเป็นพนักงานชาวอเมริกัน 23 คน พนักงานชาวเกาหลีที่มีประสบการณ์การใช้ภาษาอังกฤษน้อย 25 คน และพนักงานชาวเกาหลีที่มีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาอังกฤษอีก 25 คน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าอำนาจถือเป็นปัจจัยที่เด่นชัดสำหรับพนักงานชาวเกาหลีก็จริง แต่เมื่อพิจารณาความสุภาพในการขอร้องทางอีเมล กลับพบว่าพนักงานชาวอเมริกันมีความสุภาพมากกว่าในการขอร้อง ทั้งนี้คิดและสืมองว่า ผู้พูดภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศไม่ใช่ว่าพวกเขาเหล่านั้นไม่มีประสิทธิภาพหรือความสามารถในการใช้ภาษา แต่มีความสุภาพในวิธีที่แตกต่าง โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลจนส่งผลถึงการขอร้อง คือ ความแตกต่างเรื่องอำนาจ อันเกี่ยวข้องกับลักษณะที่ผู้บังคับบัญชามีอำนาจเหนือกว่าผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะในที่ทำงาน ซึ่งถือเป็นความคุ้นเคยของพนักงานชาวเกาหลีอยู่แล้ว และความแตกต่างทางการใช้ภาษาในการขอร้อง ที่พบว่าพนักงานชาวอเมริกันมักใช้ขอร้องด้วยการทำให้คำอ่อนลงมากกว่าชาวเกาหลี เช่น การใช้ *“I was wondering if...”* *“I would appreciate if...”*

อีกแนวทางหนึ่งคือลักษณะการรับรู้ภาษา ที่มุ่งพิจารณาการตีความหรือการรับรู้ของกลุ่มชนที่คำนึงถึงสิ่งใดในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม สถานการณ์ใดที่ประจักษ์ต่อบริบทนี้ โดยงานวิจัยชี้ให้เห็นถึงข้อคำนึงที่ต่างกันของแต่ละวัฒนธรรมในบริบทที่ทำงานหรือการติดต่อทางธุรกิจ ตัวอย่างงาน เช่น *Managing Rapport in Intercultural Business Interactions: A Comparison of two Chinese-British Welcome Meetings* (Spencer-Oatey & Xing, 2003) ที่ศึกษาการจัดการความสัมพันธ์ในการปฏิสัมพันธ์ทางธุรกิจระหว่างวัฒนธรรม จากการเปรียบเทียบการประชุมต้อนรับของจีน-อังกฤษ 2 ครั้ง มีวิธีการเก็บข้อมูลจากการบันทึกวิดีโอ การจดบันทึก และการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า การประเมินการประชุมครั้งที่หนึ่งและสองนั้นแตกต่างกัน โดยการประชุมครั้งที่หนึ่ง ทั้งสองกลุ่มต่างมีความพึงพอใจในการประชุม แต่ในการประชุมครั้งที่สองนั้น ชาวจีนกลับไม่พอใจอย่างมากในการต้อนรับ อันมีสาเหตุหลายประการ ได้แก่ 1) การจัดที่นั่ง ที่สื่อถึงความสำคัญของสถานะ 2) ประเด็นเนื้อหา ที่ชาวจีนมองว่านักธุรกิจชาวอังกฤษไม่ได้กล่าวขอบคุณอย่างจริงใจ ทั้งที่บริษัทจีนได้ช่วยเหลือเรื่องการเงินแก่บริษัทของชาวอังกฤษ แต่นักธุรกิจชาวอังกฤษกลับกล่าวถึงความสัมพันธ์อันดีที่จะสานสัมพันธ์ต่อไปในอนาคต 3) ประเด็นโครงสร้างในการประชุม

ที่เปิดโอกาสให้ผู้แทนนักธุรกิจชาวอังกฤษกล่าวขอบคุณเพียงสั้น ๆ ซึ่งถือเป็นการไม่ให้เกียรติบริษัทของชาวจีน 4) ปัจจัยอื่น ๆ เช่น ล่าม ความคาดหวังที่ต่างกันของชาวอังกฤษและชาวจีน ประชานบพบาทและความสำคัญของผู้เข้าร่วมประชุม

งาน วิ จัย *Achieving mutual understanding in intercultural project partnerships: Cooperation, self-orientation, and fragility* (Žegarac & Spencer-Oatey, 2013) ที่ศึกษาการบรรลุความเข้าใจร่วมกันในโครงการความร่วมมือระหว่างวัฒนธรรม พิจารณาจากสถานการณ์การสื่อสารที่ “บอบบาง” จนก่อให้เกิดความเครียดแก่ผู้เข้าร่วมปฏิสัมพันธ์ของทีมวิจัยชาวจีนกับชาวอังกฤษ งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าในการสื่อสารระหว่างกันมีปัจจัยสำคัญหลายประการที่เข้ามามีอิทธิพลในการประชุม ได้แก่ การขาดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสาร ข้อบกพร่องของผู้เข้าร่วมประชุมที่ไม่สามารถสร้างความเชื่อร่วมกันที่เป็นเป้าหมายของการประชุมได้ และการที่ผู้ร่วมประชุมต่างมีลักษณะการสื่อสารที่มุ่งเน้นตนเอง

นอกจากลักษณะงานที่ตั้งต้นจากประเด็นปัญหาแล้ว ยังมีงานวิจัยอีกลักษณะที่เป็น การศึกษาการปฏิสัมพันธ์ที่ประสบความสำเร็จ แม้จะยังมีจำนวนงานที่ไม่มากนัก แต่ก็นับว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่มาช่วยเติมเต็มงานวิจัยทางจิตวิทยาปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น งาน วิ จัย เรื่อ ง *Facilitating active engagement in intercultural teleconferences: A pragmalinguistic study of Russian and Irish participation frameworks* (Comstock, 2015) ที่เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประชุมทางไกลระหว่างวัฒนธรรมของชาวรัสเซียและไอร์แลนด์ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมประชุมสร้างความร่วมมือในการสื่อสารกันไว้ได้ด้วยกลวิธีการยืดเสียง (sound stretches) และการซักถาม รวมถึงการเปลี่ยนผลัดในจังหวะที่เหมาะสม ซึ่งถือเป็นความสามารถในการปรับตัวของผู้เข้าร่วมสนทนาที่สำคัญ แม้ว่าการถ่ายโอนข้ามภาษาของบรรทัดฐานภาษาศาสตร์จิตวิทยาปฏิบัติอาจขัดขวางการมีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์บ้างก็ตาม คอมสต็อกแนะนำว่าการวิเคราะห์ที่เน้นที่สังคมวัฒนธรรมเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่จะแสดงให้เห็นความคิดเบื้องหลัง ความรู้ทางวัฒนธรรม และกลวิธีทางจิตวิทยาปฏิบัติศาสตร์ แต่การเข้าใจโครงสร้างทางภาษาจะช่วยให้การตีความมากกว่าความรู้เกี่ยวกับบริบททางสังคม ดังนั้นสำหรับคอมสต็อกแล้ว การวิเคราะห์บทสนทนาถือเป็นเครื่องมือที่จะช่วยวิเคราะห์ความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่จะช่วยแก้ไขปัญหาลำบากได้สำเร็จ

2) ปรับทศสถานศึกษาหรือชั้นเรียน

งานวิจัยทางวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมในปรับทชั้นเรียนก็นับว่าเป็นอีกปรับทหนึ่งทีนักวิจัยให้ความสนใจทีจะศึกษาเช่นกัน งานวิจัยทีเป็นการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาทีสองในปรับทนี้ คือ *ข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน* (จินดารัตน์ ธรรมรงุทย์, 2553) เป็นงานทีแสดงให้เห็นข้อบกพร่องทีมาจากข้อมูลทีเป็นการปฏิสัมพันธ์ของคนจากต่างวัฒนธรรม โดยเลือกศึกษาจากชาวอเมริกันและชาวจีน จำนวน 18 คน และต้องการศึกษาว่าข้อบกพร่องเชิงวจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างคู่สนทนาชาวไทยกับชาวต่างชาติทั้งสองชาตินั้น มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร จินดารัตน์ใช้วิธีการเก็บข้อมูล 2 วิธีร่วมกัน ได้แก่ การจดบันทึกข้อบกพร่องในการสื่อสารจากสถานการณ์จริงและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลชาวอเมริกันและชาวจีน

จินดารัตน์จำแนกข้อบกพร่องในการใช้ถ้อยคำภาษาไทยทีปรากฏในการสื่อสารระหว่างชาวอเมริกันกับชาวไทย และระหว่างชาวจีนกับชาวไทย ออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่

1. ข้อบกพร่องด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษา เป็นข้อบกพร่องทีเกิดจากการทีผู้ไม่ใช่เจ้าของภาษาใช้ถ้อยคำไม่ถูกต้องตามกฎเกณฑ์หรือหลักการใช้ภาษาไทยทีเจ้าของภาษาโดยทั่วไปไม่ยอมรับ เช่น การออกเสียงผิด การใช้คำผิด หรือการเรียบเรียงประโยคผิดหลักวากยสัมพันธ์
2. ข้อบกพร่องด้านการสื่อเจตนา เป็นข้อบกพร่องในการใช้ภาษาไทยทีก่อให้เกิดความล้มเหลวในการสื่อเจตนาทำให้ผู้ฟังเจ้าของภาษาไม่เข้าใจว่า ผู้พูดมีเจตนาเช่นไร หรือทำให้ผู้ฟังเข้าใจเจตนาของผู้พูดผิดไป สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ การสื่อเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวจนกรรม และการสื่อเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวจนกรรม
3. ข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนา เป็นข้อบกพร่องทีเกิดจากการทีผู้ฟังซึ่งไม่ใช่เจ้าของภาษาตีความเจตนาในถ้อยคำของผู้พูดชาวไทยผิดไปเอง ทั้งทีชาวไทยเลือกใช้ถ้อยคำซึ่งเป็นที่ยอมรับในหมู่เจ้าของภาษาว่าเหมาะสมกับปรับทแล้ว (ไม่เกี่ยวข้องกับข้อผิดพลาดทางด้านกฎเกณฑ์การใช้ภาษา) สามารถจำแนกข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนาได้ 2 ประเภท คือ การตีความเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวจนกรรม และการตีความเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวจนกรรม

จากการวิเคราะห์ของงานวิจัยนี้ พบมโนทัศน์ทางสังคม 4 ประการทีส่งผลให้เกิดข้อบกพร่องในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยข้อบกพร่องในการสื่อสารระหว่างชาวอเมริกันกับชาวไทยมีแนวโน้มว่ามักเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์เรื่องระยะห่างทางอำนาจ และวัฒนธรรมปรับทสูง-ต่ำ

ขณะที่ข้อบกพร่องในการสื่อสารระหว่างชาวจีนกับชาวไทยมักเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์เรื่องความสุภาพ กับอุปลักษณ์เรื่อง "หน้า" ส่วนมโนทัศน์ที่ส่งผลให้เกิดข้อบกพร่องในการสื่อสารทั้งระหว่าง ชาวอเมริกันกับชาวไทย และระหว่างชาวจีนกับชาวไทย คือ มโนทัศน์เรื่องความเกรงใจ

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศที่เกิดขึ้นในบริบทนี้ ตัวอย่างงาน เช่น งานวิจัยเรื่อง *Pragmatic vagueness: Exploring general extenders in English as a lingua franca* (Metsä-Ketelä, 2016) ที่ศึกษาการใช้คำจำพวก *and, so on, et cetera*, หรือ *something (like that)* ในบริบทวิชาการของผู้ที่ใช้ภาษากลางเป็นภาษาอังกฤษ (English as a Lingua Franca in Academic Settings; ELFA) โดยเก็บข้อมูลจากคลังข้อมูลที่ประกอบด้วยบทสนทนาจริงของผู้พูดที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูล ใช้คำขยายเหล่านี้ในการแสดงความลังเลและความสุภาพ ทั้งยังใช้เพื่อจัดระเบียบคำพูดของพวกเขา ผลการวิจัยชี้ว่าการใช้คำเหล่านี้ไม่ได้มีผลทำให้การสื่อสารล้มเหลวแต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับช่วยให้ คู่สนทนาประสบความสำเร็จในการสื่อสาร

อีกงานหนึ่งที่พิจารณาจากปริจเฉทวิชาการเช่นกัน คือ งานวิจัยเรื่อง *Figurative language in intercultural communication – a case study of German-Southern African international academic discourse* (Senkbeil, 2017) ที่มุ่งพิจารณาการใช้การเปรียบเทียบซึ่ง เป็นการศึกษาวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมกับแนวคิดปริชานในการแสดงถึงมโนทัศน์ของ นักวิชาการชาวเยอรมันและชาวแอฟริกาใต้ในโครงการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม งานวิจัยนี้มุ่งที่จะแสดงให้เห็นว่านักวิชาการระหว่างประเทศร่วมกันสร้างอุปลักษณ์หรือรูปแบบภาษาในเชิง เปรียบเทียบในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจนสร้างเอกลักษณ์ขึ้น เรียกว่า “*discursive intercultural*” โดยการสื่อสารที่ใช้การเปรียบเทียบที่ประสบความสำเร็จในการสื่อสารนี้ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังมีงานที่พิจารณาจากการสัมภาษณ์ในการศึกษาเข้าเรียนต่อของชาวจีน ในมหาวิทยาลัยเยอรมัน (German university) โดยศึกษาจากบทสนทนาที่เกิดขึ้น ดังงานวิจัยเรื่อง *Communicative constructions of space in epistemic asymmetry: The case of German-Chinese university placement interviews* (König & Zhu, 2017) ที่ศึกษาบทสนทนา จากการสัมภาษณ์เข้าเรียนต่อของผู้สมัครชาวจีนกับตัวแทนมหาวิทยาลัยชาวเยอรมันที่คู่สนทนา มีการสร้างการพูดคุยกันเกี่ยวกับการเข้าสังคม การเงิน และวัฒนธรรม ด้วยวิธีการวิเคราะห์ การสนทนา ผลการวิจัยเผยให้เห็นว่าในการพูดคุยของผู้สัมภาษณ์ชาวเยอรมันและผู้รับการสัมภาษณ์

ชาวจีนนั้นมีมุมมองที่แตกต่างกัน ในแง่ของนักวิชาการเยอรมันมองว่าชาวจีนไม่ได้มีความรู้ตรงกับสิ่งที่เข้ามาศึกษา ขณะที่ชาวจีนแสดงความคิดเห็นที่พร้อมจะเรียนรู้เกี่ยวกับแง่มุมอื่น ๆ โดยผู้สมัครและผู้สัมภาษณ์มีการประเมินสถานการณ์และอารมณ์ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้สมัครมองว่าการที่ผู้สัมภาษณ์กล่าวถึงความแตกต่างต่าง ๆ นั้นเป็นส่วนหนึ่งของวาระซ่อนเร้นในทางวิชาการที่เป็นเรื่องธรรมดาของการสัมภาษณ์ในระดับมหาวิทยาลัย ชาวจีนจึงแสดงให้เห็นถึงความต้องการโอกาส และนำเสนอว่าการศึกษาที่ประเทศจีนนั้นไม่น่าพึงพอใจพวกเขาจึงต้องการเข้ามาศึกษาต่อที่นี่

3) บริบทการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

งานวิจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมในบริบทการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันที่เป็นสถานการณ์ทั่วไป หรือเป็นการที่คู่สนทนามีปฏิสัมพันธ์กันเพียงชั่วคราวชั่วคราว โดยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานภาษาไทยนั้น คือ งานวิจัยเรื่อง *กลวิธีวัจนกรรมการขอร้องของชาวพม่า ผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม* (ประภัสสร เจริญวงษา, 2558) ที่ศึกษาการแสดงวัจนกรรมการขอร้องของชาวพม่าในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวพม่าและชาวไทยในมุมมองความรู้ของชาวไทยตามแนวทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม ด้วยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวไทยที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับชาวพม่า ผลพบว่าแม้การขอร้องของชาวพม่าจะห้วนและตรงไปตรงมา แต่เจ้าของภาษาทราบว่าคู่สนทนาไม่ใช่เจ้าของภาษาจึงสามารถมองข้ามข้อบกพร่องในการใช้ภาษาได้ ดังที่ได้บทวนไปแล้ว (ในหัวข้อ 2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมที่นำมาศึกษา วัจนกรรมการขอ)

อีกงานหนึ่งที่เป็นงานวิจัยในภาษาไทยมุ่งศึกษาข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในบริบทการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันที่เป็นสถานการณ์ทั่วไป คือ *ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวจีนที่พูดภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ* (กฤติกา ชูผล, 2564) งานวิจัยนี้ศึกษาการสื่อสารระหว่างคู่สนทนาชาวไทยและชาวจีน โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลจากการจดบันทึกจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ มีชาวจีนเป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 30 คน แบ่งเป็นนักศึกษาชาวจีนจำนวน 20 คน และชาวจีนที่ทำงานในประเทศไทย จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวจีนที่ใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ มีข้อบกพร่องทั้งหมด 3 ด้าน ดังนี้

1. ข้อบกพร่องด้านหลักการใช้ภาษา ได้แก่ ข้อบกพร่องด้านการใช้คำผิดความหมาย ข้อบกพร่องด้านการสลับที่คำ ข้อบกพร่องด้านการออกเสียงพยัญชนะต้นผิด ข้อบกพร่องด้านการวางรูปประโยคผิด ข้อบกพร่องด้านการใช้สระผิด ข้อบกพร่องด้านการออกเสียงพยัญชนะท้ายผิด ข้อบกพร่องด้านการออกเสียงวรรณยุกต์ผิด ข้อบกพร่องด้านการใช้คำที่มีความหมายซ้ำกัน ข้อบกพร่องด้านการใช้คำสรรพนามไม่เหมาะสม และข้อบกพร่องด้านการใช้คำลักษณนามผิด

2. ข้อบกพร่องด้านการสื่อเจตนา ได้แก่ การสื่อเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมาย วัจนกรรม และการสื่อเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม

3. ข้อบกพร่องด้านการตีความเจตนา ได้แก่ การตีความเจตนาผิดแบบไม่ข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม และการตีความเจตนาผิดแบบข้ามจุดมุ่งหมายวัจนกรรม

จากข้อบกพร่องดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อบกพร่องทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวจีนที่ใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ 3 ประการ คือ การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ มโนทัศน์เรื่องความไม่เท่าเทียม และมโนทัศน์เรื่องความสุภาพกับอุปลักษณ์เรื่อง ‘หน้า’

ทั้งนี้ กฤติกายังชี้ให้เห็นว่าแม้ข้อบกพร่องด้านหลักการใช้ภาษาจะพบมากกว่าข้อบกพร่องในด้านอื่น ๆ แต่ข้อบกพร่องนี้มีได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งต่างจากข้อบกพร่องในการสื่อเจตนาและด้านการตีความเจตนา ดังนั้น การเข้าใจเจตนาระหว่างกันได้ อย่างถูกต้องจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยอื่น ๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสารต่างประเทศที่เกิดขึ้นในบริบทนี้ ตัวอย่างงาน เช่น งานวิจัยเรื่อง *Evaluating while justifying intercultural requests* (Ho, 2014) ศึกษาการขอร้องระหว่างชาวจีนกับผู้ที่ไม่ใช่ชาวจีนผ่านอีเมล (email) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการขอร้องที่แสดงออกผ่านภาษามีความแตกต่างมาจากวัฒนธรรมเกี่ยวกับการใช้กลวิธี การใช้วาทศิลป์ และคำขยาย จากการเปรียบเทียบการประเมินภาษาที่ผู้ขอร้องต่างวัฒนธรรมใช้ชี้ให้เห็นว่าทั้งชาวจีนและผู้ที่ไม่ใช่ชาวจีนต่างเลือกใช้การบอกเหตุผลที่ทำให้ผู้พูดต้องขอร้องสิ่งนั้นกับผู้ฟัง แต่ผู้ที่ไม่ใช่ชาวจีนจะแสดงความตั้งใจในการขอร้องมากกว่าชาวจีน

งานวิจัยเรื่อง *Context-dependency and impoliteness in intercultural communication* (Kecskes, 2017) พิจารณาในแง่ของความไม่สุภาพในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม งานวิจัยนี้พยายามชี้ให้เห็นว่าการประเมินส่วนบุคคล (individual evaluation) กับ

การพึ่งพาบริบท (context-dependency) สำคัญอย่างมากในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม โดยชุมชนสังคมของภาษากลาง (lingua franca) ที่ใช้ในการสื่อสารจะเกิดขึ้นเพียงแค่ชั่วคราว (temporary) และปัจจัยต่าง ๆ ของคู่สนทนา เช่น ความเชื่อทั่วไป บรรทัดฐานทางสังคม ก็จะมีขอบเขตจำกัด ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าคู่สนทนาจะรับรู้ความไม่สุภาพบนพื้นฐานของภาษาแม่ของตนเอง โดยผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาจะตีความตามรูปภาษามากกว่าสิ่งที่สื่อสารกันจริง ๆ และแนวคิดความสุภาพ/ไม่สุภาพสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่ออธิบายการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้

อีกงานวิจัยหนึ่งเป็นการศึกษาการปฏิสัมพันธ์ของนักสังคมสงเคราะห์ชาวไนจีเรียกับผู้อพยพชาวแอฟริกาตะวันตก งานวิจัยเรื่อง *Interpreting as mediation of migrants' agency and institutional support. A case analysis* (Baraldi, 2018) ที่เก็บข้อมูลจากการบันทึกเสียงความยาว 3 ชั่วโมง 40 นาที ในการปฏิสัมพันธ์นั้นเน้นถึงปัญหาส่วนตัวของผู้อพยพที่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางสังคมและวัฒนธรรม การวางตำแหน่งของนักสังคมสงเคราะห์ที่ควรเป็นผู้ไกล่เกลี่ย โดยนักสังคมสงเคราะห์จะต้องวางบทบาทที่ควรจะเข้าใจผู้อพยพเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และความทุกข์ทรมาน การวางบทบาทเช่นนี้ช่วยให้การไกล่เกลี่ยระหว่างผู้อพยพกับศูนย์สนับสนุนผู้อพยพให้เป็นไปได้อย่างราบรื่นยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า การใช้ภาษาในการเจรจาต่อรอง บทบาทของการปฏิสัมพันธ์ และความหมายของภาษาที่ใช้เป็นสื่อกลางมีผลต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจ ลดปัญหา และลดความขัดแย้งระหว่างกัน

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่มุ่งพัฒนาการศึกษาความไม่สุภาพระหว่างวัฒนธรรมเชิงวิพากษ์ (critical intercultural impoliteness) เพื่อทำความเข้าใจถึงวิธีการดำเนินการที่พยายามจะเอาชนะการเลือกปฏิบัติและความรู้สึกด้อยอำนาจ จากงานวิจัยเรื่อง *Critical intercultural impoliteness: "Where are you located? Can you please transfer me to someone who is American?"* (Mugford, 2018) ที่เป็นการศึกษาความไม่สุภาพในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสายโทรศัพท์ (call centres) ชาวเม็กซิกันผู้พูดภาษาสเปน-อังกฤษกับผู้โทรเข้าชาวอเมริกัน ด้วยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รับสายชาวเม็กซิกัน โดยงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศที่ทำงานในตลาดแรงงานยุคโลกาภิวัตน์มักเผชิญกับสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับความไม่สุภาพและความก้าวร้าว ในบทความนี้ได้แสดงให้เห็นว่าผู้รับสายโทรศัพท์มีวิธีที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ความขัดแย้งผ่านการใช้กลวิธีการแสดงความไม่สุภาพแบบอ้อม ซึ่งการใช้กลวิธีอ้อมจะช่วยให้ลูกค้าสามารถปฏิเสธข้อกล่าวหาหรือยืนยันว่าตั้งใจที่จะแสดงความไม่สุภาพได้อย่างอิสระ

4) ปรับคู่สมรสต่างวัฒนธรรม

งานวิจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมในปรับคู่สมรสต่างวัฒนธรรม มีระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลายควบคู่กันไป โดยผลจากความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมเชิงวัจนปฏิบัติของคู่สมรสนั้นแสดงให้เห็นว่าปัญหาของการใช้ภาษานั้นใช้แค่ประเด็นทางภาษา แต่ยังเกี่ยวข้องกับภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ (pragmalinguistics) และวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม (sociopragmatics) รวมถึงกลไกในการสนทนา เช่น ความเงียบ (silence)

งานวิจัยเรื่อง *Loving a partner in a Foreign Language* (Dewaele & Salomidou, 2017) ที่เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์และการสัมภาษณ์ร่วมกัน โดยมุ่งพิจารณาคู่รักต่างภาษาและวัฒนธรรมกัน พบว่าคู่รักมีปัญหาในการสื่อสารทางอารมณ์ เนื่องจากมีข้อจำกัดในภาษาต่างประเทศ หรือการใช้ภาษาต่างประเทศทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถเข้าถึงทางอารมณ์ได้เท่าที่ควร เช่น ปัญหาจากแนวคิดทางอารมณ์ของ “ความรัก” ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูลว่า “love” ในภาษาอังกฤษ “liebe” ในภาษาเยอรมันมีแนวคิดที่แตกต่างกัน การเอ่ยถ้อยคำ “I love you” นั้นมีความหมายและจริงจังน้อยกว่า “Ich liebe dich”

ทำนองเดียวกันกับงานวิจัยเรื่อง *Pragmatic challenges in the communication of emotions in intercultural couples* (Dewaele, 2018) แสดงให้เห็นความท้าทายเชิงวัจนปฏิบัติในการสื่อสารอารมณ์ โดยเป็นการวิเคราะห์เชิงสถิติ จากการเก็บข้อมูลทั้งแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (online questionnaire) ที่มีผู้ตอบแบบสอบถามถึง 429 ผู้ซึ่งอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่ามีความท้าทายเชิงวัจนปฏิบัติในการสื่อสารทางอารมณ์ต่อคู่ชีวิต แต่ความรักและการปรับตัวทางวัฒนธรรมเชิงอารมณ์ (emotional acculturation) ช่วยให้พวกเขาเอาชนะอุปสรรคด้านภาษาได้ ผู้วิจัยงานนี้ได้วิเคราะห์จากข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีความยากลำบากในการสื่อสารมากที่สุด นั่นคือประเด็นเกี่ยวกับภาษาและภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ ได้แก่ ข้อจำกัดทางคำศัพท์ในภาษาต่างประเทศ การตีความหรือเข้าใจผิด พูดเป็นคำ ๆ และประเด็นทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมที่เป็นผลมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม เช่น ผู้ให้ข้อมูลชาวญี่ปุ่นพูดภาษาอังกฤษกับคู่ของเธอที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ โดยการแสดงอารมณ์เชิงลบของผู้ให้ข้อมูลชาวญี่ปุ่นนี้แตกต่างจากคู่ของเธอ จนทำให้คู่ของเธอรู้สึกสับสน ผู้ให้ข้อมูลชาวญี่ปุ่นให้ข้อมูลว่าเธอมักจะใช้ความเงียบเป็นการแสดงถึงความโกรธ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยอมรับเป็นปกติทั่วไปในวัฒนธรรมญี่ปุ่น แต่คู่ของเธอกลับไม่ได้สนใจ จนความเงียบทำให้ทุกอย่างแย่ลง

นอกจากแนวทางการศึกษาข้างต้นแล้ว ยังมีงานที่สนใจศึกษากลไกในการสนทนา ดังในงานวิจัยเรื่อง *Silence that speaks: The local inferences of withholding a response in intercultural couples' conflicts* (Pietikäinen, 2018) ที่ศึกษาหน้าที่ของความเงียบในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดความขัดแย้งในบริบทของคู่สมรสระหว่างวัฒนธรรมที่พวกเขาใช้ภาษากลาง คือ ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร (English as lingua franca; ELF) โดยผู้วิจัยงานนี้ได้วิเคราะห์ว่าคู่รักใช้ความเงียบในสถานการณ์ความขัดแย้งทั้งหมด 5 หน้าที่ด้วยกัน ได้แก่ 1) เมื่อต้องการหลีกเลี่ยงการกระทำที่อาจทำให้ตนต้องรับผิดชอบ (self-incriminating) 2) เมื่อใช้เปลี่ยนเรื่อง 3) เมื่อต้องการแสดงให้เห็นว่ายังมีความไม่เห็นด้วยหรือยังมีความขัดแย้งอยู่ 4) เมื่อต้องการแสดงความรู้สึกไม่พอใจ 5) เมื่อการโน้มน้าวใจไม่เป็นผล ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการวิเคราะห์แบบผลัดต่อผลัด (turn-by-turn) เป็นวิธีวิจัยที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบสถานการณ์ของความเงียบในการปฏิสัมพันธ์

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยด้านนี้มักยังคงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมต่าง ๆ แม้ว่าคราฟต์และเกอเลย์เคนส์ (Kraft & Geluykens, 2007) จะเสนอความเห็นว่ายังมีแนวทางอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากวัจนกรรม แต่ก็ยังมีผู้สนใจศึกษาในแนวทางนี้อยู่เป็นจำนวนมาก อาจเพราะการใช้วัจนกรรมเป็นหน่วยพื้นฐานในการสื่อสารดังที่กล่าวถึงไปแล้ว (ในหัวข้อ 2.1.2 วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา) ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นความคิดหรือลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมแม้อาจจะบางประการได้

โดยวัจนกรรมต่าง ๆ ในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่านักวิจัยจำนวนมากมักจะเลือกหรือสนใจศึกษาวัจนกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยในชีวิตประจำวันหรือวัจนกรรมที่เป็นปัญหา ผู้วิจัยได้แบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของชาวต่างชาติ และงานวิจัยที่ศึกษาการใช้ภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองของชาวอินโดนีเซีย

1) งานวิจัยที่ศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของชาวต่างชาติ

งานวิจัยที่ศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของชาวต่างชาติในแง่ของวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาที่เป็นงานวิจัยภาษาไทยและเกี่ยวข้องโดยตรงพบเพียง 4 งาน ได้แก่ งานวิจัยเรื่อง *กลวิธีการขอร้องของชาวพม่าผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนว*

วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (ประภัสสร เจียมวงษา, 2558) การศึกษากลวิธีแสดงความคิดเห็นของนักศึกษาเกาหลีที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในการสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นในภาษาไทยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (ยางวอน ฮยอน, 2559) การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (ยางวอน ฮยอน, 2560) และการศึกษาวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา: กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสี (รดารัตน์ ศรีพันธุ์วรสกุล, 2562)

งานวิจัยทั้งสี่งานข้างต้นต่างก็มีประเด็นการวิจัยที่มุ่งถึงวัจนกรรมที่คาดว่าจะมีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมกัน และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารระหว่างกัน ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งการตอบแบบสอบถามแบบเติมเต็ม (DCT) การบันทึกภาพจากบทสนทนาจริง และการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงแนวทางในการวิเคราะห์วัจนกรรมที่พิจารณาจุดมุ่งหมายวัจนกรรม ผลของการวิจัยก็แสดงให้เห็นได้ 2 แนวทาง กล่าวคือ ผลที่แสดงว่าปัญหาจากข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการใช้ภาษาหรือการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์เรื่องวัจนกรรมเกิดจากปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ต่างกันของผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์ (ยางวอน ฮยอน, 2560; รดารัตน์ ศรีพันธุ์วรสกุล, 2562) และผลที่แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างทางภาษาและการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ไม่ส่งผลกระทบต่อสื่อสาร (ประภัสสร เจียมวงษา, 2558; ยางวอน ฮยอน, 2559) โดยงานวิจัยทั้งหมดนี้มีการศึกษาที่ต่างบริบทกัน กล่าวคือ งานของประภัสสร เจียมวงษา (2558) และยางวอน ฮยอน (2559) เป็นการศึกษาในบริบทการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน งานของยางวอน ฮยอน (2560) มุ่งพิจารณาในบริบทที่ทำงาน ส่วนงานของรดารัตน์ ศรีพันธุ์วรสกุล (2562) เน้นที่บริบทในชั้นเรียน

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงส่วนวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาเท่านั้น เนื่องจาก ส่วนการวิเคราะห์ตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมนั้นผู้วิจัยได้กล่าวถึงไปแล้ว (ในหัวข้อ 2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม) โดยทั้งสี่งานมีรายละเอียดดังนี้

งานวิจัยเรื่อง กลวิธีการขอร้องของชาวพม่าผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (ประภัสสร เจียมวงษา, 2558) ส่วนที่เป็นการวิเคราะห์ตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ประภัสสรเปรียบเทียบบทวิธีการขอร้องของชาวพม่าที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทย

ผลการวิจัยพบว่ากลวิธีที่ชาวพม่าและชาวไทยใช้มีความคล้ายคลึงกัน ทั้งการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา การใช้ประโยคคำถาม การสัญญา การแสดงความจำเป็น การเสนอทางเลือก และการแสดงความต้องการ มีเพียงการให้เหตุผลและการเกริ่นนำที่ชาวไทยใช้มากกว่าชาวพม่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยประภัสสรระบุว่าการวิจัยชิ้นนี้ยังไม่สามารถสรุปได้อย่างชัดเจนว่าความคล้ายคลึงกันเช่นนี้เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาของชาวพม่าหรือเป็นการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมทางจิตวิทยา เนื่องจากในภาษาพม่าก็มีลักษณะการใช้ภาษาหลายประการที่เหมือนกับชาวไทย

งานต่อมาคือ การศึกษาการวิจัยที่แสดงความเห็นแย้งของนักศึกษาเกาหลีที่พูดภาษาไทย เป็นภาษาที่สองในการสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นในภาษาไทยตามแนววัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา (ยางวอน ฮยอน, 2559) การวิจัยนี้วิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่นักศึกษาเกาหลีที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้เพื่อแสดงความเห็นแย้งในบทสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นกับนักศึกษาไทย และอธิบายการถ่ายโอนเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่มาสู่การแสดงความเห็นแย้งในภาษาไทยของนักศึกษาเกาหลีที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ในประเด็นที่เกี่ยวกับการทำศัลยกรรม การใส่ชุดนิสิตนักศึกษา และการอยู่ก่อนแต่ง ผลการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาพบว่า กลวิธีทางภาษาที่นักศึกษาเกาหลีใช้เพื่อแสดงความเห็นแย้งมี 3 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีโน้มน้าวใจให้เชื่อหรือคล้อยตาม กลวิธีลดน้ำหนักความรุนแรงถ้อยคำแสดงความเห็นแย้ง และกลวิธีตรงไปตรงมา กลวิธีแสดงความเห็นแย้งของนักศึกษาเกาหลีดังกล่าวพบว่าการถ่ายโอนเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่ทั้งการถ่ายโอนเชิงภาษาวัฒนธรรมปฏิบัติจากภาษาแม่ และการถ่ายโอนเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์สังคม อย่างไรก็ตาม ยางวอนกล่าวว่า สิ่งที่น่าสนใจในงานวิจัยนี้ คือ การถ่ายโอนเชิงวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ทั้งสองมุมมองที่พบนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยและเกาหลี สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมทางสังคมวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน คือ การเน้นความกลมเกลียวกัน (harmony) ในสัมพันธภาพระหว่างสมาชิก หรือ มุมมองตัวตนแบบพึ่งพา (interdependent construal of self) (Markus & Kitayama, 1991)

ส่วนการปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ: การศึกษาตามแนววัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม (ยางวอน ฮยอน, 2560) งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษานั้น ยางวอนได้นำแนวคิดวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษามาใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแสดงวัฒนธรรมการดำเนิน การตอบคำถาม และการทวงถามของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

และชาวไทย ยางวอนมองว่าวัจนกรรมเหล่านี้เป็นวัจนกรรมที่มีแนวโน้มจะเกิดปัญหาในสถานที่ทำงาน โดยเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามแบบเติมเต็มของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จำนวน 63 คน และผู้พูดภาษาไทยจำนวน 66 คน ผลการวิจัยในส่วนนี้พบว่าวัจนกรรมเหล่านี้มีทั้งส่วนที่เหมือนและต่างกัน การใช้ที่แตกต่างกันนั้น เกิดจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่มาสู่การใช้ภาษาในบริบทภาษาไทย รวมถึงความแตกต่างทางปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ทั้งเรื่องปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมเกาหลี ได้แก่ วัฒนธรรมธุรกิจ วัฒนธรรมแบบอิงกลุ่มเสมือนกองทัพ และการเน้นบทบาทและหน้าที่ในสังคมตามหลักคำสอนแนวคิดขงจื้อ และเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทย ได้แก่ แนวคิดเรื่องมุมมองตัวตนแบบพึ่งพา แนวคิดเรื่อง “หน้า” และ “เกรงใจ”

นอกจากการใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของชาวพม่าและชาวเกาหลีแล้ว ชาวจีนจากงาน การศึกษาวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา: กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสี (รดารัตน์ ศรีพันธ์วรสกุล, 2562) ก็แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษามีการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์มาจากภาษาแม่เช่นเดียวกับงานอื่น ๆ ก่อนหน้า รดารัตน์ได้ศึกษาและเปรียบเทียบวัจนกรรมการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนจากมณฑลยูนนานและกวางสี เก็บข้อมูลจากผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาจีน กลุ่มละ 100 คน ด้วยแบบสอบถามชนิดเติมเต็ม บทสนทนา ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่ามุมมองการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนกับผู้พูดภาษาไทยต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนเลือกแสดงความคิดเห็นมากกว่าชาวไทย กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนิยมใช้กลวิธีลดน้ำหนักการแย้งมากกว่ากลวิธีตรง แสดงให้เห็นถึงลักษณะของสังคมบริบทสูงและการให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนา นอกจากนี้ ความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เรียนบางประการยังส่งผลให้การใช้ภาษาของผู้เรียนไม่เป็นธรรมชาติ ไม่สุภาพ และดูห่างเหินกับผู้ฟัง เช่น ใช้คำลงท้ายแสดงสถานภาพ การใช้คำว่า “ต้อง” การใช้คำว่า “ไม่ได้”

2) งานวิจัยที่ศึกษาการใช้ภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่สองของชาวอินโดนีเซีย

งานวิจัยที่ศึกษาการใช้ภาษาที่สองของชาวอินโดนีเซียในแง่วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา นอกเหนือจากวัจนกรรมการขอร้องที่ผู้วิจัยได้กล่าวถึงไปแล้ว (ในหัวข้อ 2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมที่นำมาศึกษา วัจนกรรมการขอ) ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยที่พบจะเป็นไปในทำนองเดียวกันกับงานวิจัยด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาโดยมาก คือ เป็นการศึกษาวัจนกรรมต่าง ๆ

เช่น การขอโทษ การแสดงความไม่พอใจ การแสดงความเห็นแย้ง การปฏิเสธ จากผู้เรียนชาวอินโดนีเซียที่เรียนภาษาต่างประเทศในชั้นเรียน คือ ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามแบบเติมเต็มเพียงอย่างเดียว

ผลการศึกษาจากงานวิจัยทั้งหมดที่ผู้วิจัยรวบรวมมาในขณะนี้ มักเป็นการแสดงให้เห็นถึงสมรรถภาพในการใช้ภาษาเป้าหมายที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของผู้เรียนชาวอินโดนีเซีย โดยแสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาที่เหมือนและแตกต่างกับภาษาเป้าหมาย เพื่อป้องกันการสื่อสารที่ผิดพลาด และเพื่อให้ผู้เรียนไม่เกิดการเข้าใจผิด

อย่างไรก็ตาม แม้งานวิจัยเหล่านี้ยังไม่แสดงให้เห็นถึงการถ่ายโอนทางภาษาแม่ที่ผู้พูดชาวอินโดนีเซียใช้อย่างชัดเจนนัก แต่ก็สามารถที่จะแสดงให้เห็นลักษณะบางประการที่ชาวอินโดนีเซียใช้เพื่อแสดงความรู้สึกได้ และถือเป็นการแสดงออกทางภาษาอย่างเหมาะสมจากข้อมูลที่ค้นพบ เช่น การใช้คำเรียกขานหรือคำแสดงการให้เกียรติ การแสดงออกเกี่ยวกับคำทางศาสนา และความยาวที่ยาวยิ่งถือว่าสุภาพในภาษาอินโดนีเซีย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยมองว่างานวิจัยที่พบยังใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ยังไม่หลากหลาย ซึ่งบางงานวิจัยนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า นักวิจัยบางคนยังไม่สามารถให้คำตอบถึงที่มาได้ของการที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกใช้กลวิธีเช่นนั้นได้ หากมีการใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น ก็น่าจะทำให้ได้เห็นแง่มุมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ จากการทบทวนงานวิจัยเหล่านี้ย่อมเป็นผลดีที่จะทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้การวิเคราะห์ข้อมูลและผลของการวิจัยที่ละเอียดครบถ้วนยิ่งขึ้น

การศึกษากลวิธีการขอโทษของผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของผู้เรียนชาวอินโดนีเซีย เรื่อง *Apology Strategies Used by EFL Undergraduate Students in Indonesia* (Cedar, 2017) เก็บข้อมูลจากผู้เรียนระดับ A2 ทั้งหมด 21 คน และระดับ B1 อีก 21 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย (Indonesian university) ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนทั้งสองระดับไม่ได้มีความแตกต่างกันในการใช้กลวิธีการขอโทษ แต่ผู้เรียนทั้งสองระดับมีการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่มาใช้ในบริบทการขอโทษในภาษาอังกฤษ คือ ขนบวัฒนธรรมปฏิบัติของอินโดนีเซียที่ใช้คำแสดงการให้เกียรติ (honorific terms) เช่น “I am sorry, Ma’am” คำว่า “Ma’am” เป็นคำที่แปลมาจากคำว่า “Bu” ในภาษาอินโดนีเซีย การแสดงออกเกี่ยวกับศาสนา (religion-associated expressions) เช่น “Oh my Allah” ที่มาจากคำว่า “Astaghfirullohal ‘adzim” และกลวิธีการขอโทษที่มีลักษณะเฉพาะ (unique apology strategy)

คือการกล่าวขอบคุณแทนที่จะกล่าวขอโทษ เช่น “*Thank you for waiting for me*” ซึ่งเจดาร์มองว่าไม่ใช่กลวิธีโดยทั่วไปในวัฒนธรรมอินโดนีเซีย จึงไม่ทราบถึงที่มาหรือการถ่ายโอนของการใช้กลวิธีเช่นนี้

ในการแสดงความไม่พอใจจากงานวิจัยเรื่อง *Politeness in Interlanguage Pragmatics of Complaints by Indonesian Learners of English* (Wijayanto, et al., 2013) ที่เก็บข้อมูลจากชาวอินโดนีเซีย 50 คน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการแสดงความไม่พอใจส่วนใหญ่ของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวอินโดนีเซียจะใช้การกล่าวโดยตรง คือ การกล่าวตรงไปตรงมา ซึ่งพบว่าเป็นกลวิธีที่มีการใช้มากที่สุด ด้วยกลวิธีการตำหนิ คุกคาม วิจารณ์ และตำหนิ โดยใช้กลวิธีนี้กับผู้ที่ใกล้ชิดสนิทสนมไม่ว่าจะมีสถานะสูงหรือต่ำกว่าก็ตาม ทั้งนี้วิจัยนโตและคณะกล่าวว่า จากงานวิจัยก่อนหน้านี้เกี่ยวกับความไม่พอใจของชาวตะวันตกพบว่า การแสดงความไม่พอใจด้วยการกล่าวตรงไปตรงมาเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมหรือไม่สุภาพ การแสดงความไม่พอใจเช่นนี้ของผู้เรียนชาวอินโดนีเซีย วิจัยนโตและคณะมองว่าเป็นเพราะการเก็บข้อมูลที่ผู้ให้ข้อมูลตอบจากจินตนาการจึงไม่ได้คำนึงถึงสิ่งที่พวกเขา กำลังพูด และยังเกิดจากความเข้าใจผิดของชาวอินโดนีเซียที่คิดว่าชาวตะวันตกนั้นเป็นคนตรงไปตรงมา หรือมักพูดตรง ๆ จึงทำให้เกิดการใช้กลวิธีเช่นนี้ขึ้น กลวิธีที่พบเป็นลำดับที่สองคือ การใช้ความสุภาพด้านบวก วิจัยนโตและคณะกล่าวว่าการใช้กลวิธีนี้ถือว่าเป็นอิทธิพลจากวัฒนธรรมแม่ กล่าวคือ ในการแสดงความไม่พอใจต่อผู้ปกครอง ผู้ให้ข้อมูลเลือกใช้การยอมรับและการยกโทษ เนื่องจาก ในสังคมอินโดนีเซีย บุตรต้องเคารพและยกย่องบิดามารดาตามด้วยการใช้การสุภาพด้านลบ และพบกล่าวอ้อมนัยที่สุด ซึ่งวิจัยนโตก็มองว่าการใช้ความสุภาพเหล่านี้ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมของแต่ละสังคม

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่สนใจศึกษาวัฒนธรรมการแสดงความเห็นแย้งของผู้เรียนภาษาอังกฤษชาวอินโดนีเซียและเจ้าของภาษาชาวออสเตรเลีย ในงานวิจัยเรื่อง *Expressions of Disagreement in English by Indonesian Learners of English and Australian Learners* (Ramadhani, 2012) งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากนักศึกษาชาวอินโดนีเซีย 20 คน ที่เรียนอยู่ในภาควิชาภาษาอังกฤษ และชาวออสเตรเลีย 20 คน ที่เข้าศึกษาที่ Indonesian Language and Culture Learning Service (INCULS) program มหาวิทยาลัยกาดจาห์มาดา (Gadjah Mada University) การแสดงความเห็นแย้งถือเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟังอย่างหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่าทั้งสองกลุ่มมีการแสดงความเห็นแย้งทั้งที่เหมือนและต่างกัน โดยทั้งสองกลุ่มมีกลวิธีการแสดงความเห็นแย้งเหมือนกันทั้งหมด เพียงแต่ต่างกันที่ความถี่ในการใช้ แต่สิ่งที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยงานนี้ชี้ให้เห็นคือ แม้ว่า

จะใช้กลวิธีที่เหมือนกันก็ตาม แต่ชาวอินโดนีเซียจะไม่ใช้คำสรรพนาม “I” ในการแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกในเชิงลบ เช่น “I wouldn’t say that” แต่จะใช้คำสรรพนาม “you” แทน เช่น “you should not...” อย่างในประโยคที่ว่า “you should not do that”, “you can’t do that” อีกทั้งชาวออสเตรเลียมีการใช้คำคุณศัพท์ในเชิงลบ เช่น “That is disgusting!”, “That is ridiculous!” ซึ่งไม่ปรากฏใช้เลยในผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซีย แต่ชาวอินโดนีเซียจะเลือกใช้คำคุณศัพท์พวก “not appropriate”, “irrational”, “unnecessary” แทน อย่างไรก็ตามรามัดฮานีกกล่าวไว้ว่าความสุภาพเป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้การเห็นแย้งของชาวอินโดนีเซียและชาวออสเตรเลียแตกต่างกัน โดยชาวอินโดนีเซียมักใช้การแสดงความเสียใจและการใช้คำเรียกขานผู้ฟังบ่อยครั้งกว่าชาวออสเตรเลีย ซึ่งรามัดฮานีมองว่ากลวิธีเช่นนี้เป็นส่วนหนึ่งของกลวิธีด้านความสุภาพ นอกจากนี้สิ่งหนึ่งที่แสดงถึงความสุภาพจะสามารถเห็นได้จากความยาวของถ้อยคำด้วย

นอกเหนือจากภาษาเป้าหมายที่เป็นภาษาอังกฤษแล้ว ก็ยังพบภาษาเป้าหมายที่เป็นภาษาฝรั่งเศสด้วย ซึ่งเป็นการศึกษาการปฏิเสธของผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสชาวอินโดนีเซียจากงานวิจัยเรื่อง *Speech Acts Strategies of “Refusing” by Indonesian in France Language* (Sitompul, 2015) สิตมปุลมองว่าการปฏิเสธอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ งานวิจัยนี้จึงพิจารณาการปฏิเสธของผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสชาวอินโดนีเซีย 30 คน ที่ศึกษาที่ภาควิชาภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยเมดัน (University of Medan) จากการเลือกใช้คำศัพท์และประโยคที่เหมาะสมในการสื่อสาร ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ามีคำศัพท์จำนวนมากที่ผู้ให้ข้อมูลใช้ได้ไม่เหมาะสมในการปฏิเสธ และมีการใช้คำซ้ำกันบ่อยครั้งในประโยค ในการปฏิเสธผู้ให้ข้อมูลมีความสุภาพมากแต่เกิดจากระดับการใช้คำศัพท์ เช่น การใช้ *madame (madame), monsieur (sir), -moi (pardon me), je suis désolé (e) (I regret)* ความสุภาพในระดับประโยค เช่น การใช้ประโยคเงื่อนไข การใช้คำสรรพนามไม่ระบุเพศ การใช้ประโยคกรรม ส่วนกลวิธีอื่น ๆ นั้น สิตมปุลยังไม่พบจากการตอบแบบสอบถามจากผู้ให้ข้อมูล ส่วนมุมมองที่เกี่ยวกับความสุภาพนั้น สิตมปุลเลือกใช้แนวคิดความสุภาพของลีช (Leech in Oka, 1993: 206-207) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหากผู้พูดคำนึงถึงความสุภาพมากในการปฏิเสธซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักลดประโยชน์ตนเองและเอื้อประโยชน์ให้ผู้ฟัง ยอมรับ เห็นใจ และความเป็นพวกเดียวกันจากการใช้คำศัพท์ต่าง ๆ

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยขอสรุปเป็นตารางงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม เพื่อชี้ให้เห็นถึงประเด็นที่ศึกษา วิธีการเก็บข้อมูลหรือแหล่งข้อมูล รวมถึงแนวทางและกรอบการวิเคราะห์ของงานวิจัยทั้งหมด โดยเรียงลำดับตามปีของงานวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม

ลำดับ	ชื่อผู้วิจัย (ปี)	ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการเก็บข้อมูล	แนวทาง/กรอบการวิเคราะห์
1.	Nadar (1998)	การขอร้องของผู้เรียนชาวอินโดนีเซียในการพูดภาษาอังกฤษ	แบบสอบถามแบบเติมเต็ม	วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา/วัจนกรรม
2.	Egner (2002)	การสัญญาในวัฒนธรรมแอฟริกัน	บทสนทนาที่เกิดขึ้นจริง	วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม/วัจนกรรมและความสุภาพ
3.	Hassall (2003)	การขอร้องของผู้เรียนชาวอินโดนีเซียชาวออสเตรเลีย	การแสดงบทบาทสมมติ	วัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา/วัจนกรรม
4.	Spencer-Oatey and Xing (2003)	การจัดการความสัมพันธ์ในการปฏิสัมพันธ์ทางธุรกิจการประชุมต้อนรับของจีน-อังกฤษ	การประชุม/การบันทึกภาพและการสัมภาษณ์แบบย้อนหลัง	วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม/การจัดการความสัมพันธ์ (Spencer-Oatey, 2000)
5.	จินดารัตน์ ธรรมรงวุทย์ (2553)	ข้อบกพร่องในการใช้ถ้อยคำภาษาไทยที่ปรากฏในการสื่อสารระหว่างชาวอเมริกันกับชาวไทย และระหว่าง	จดบันทึก, สัมภาษณ์	วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม/จุดมุ่งหมายวัจนกรรม (Searle, 1975), ข้อบกพร่อง

ลำดับ	ชื่อผู้วิจัย (ปี)	ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการเก็บข้อมูล	แนวทาง/กรอบการวิเคราะห์
		ชาวจีนกับชาวไทย		เชิงวัจนปฏิบัติ (Thomas, 1983), การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติ (Zegarac & Pennington, 2008)
6.	Ramadhani (2012)	การเปรียบเทียบ วัจนกรรมการแสดง ความเห็นแย้งของชาว อินโดนีเซียและเจ้าของ ภาษาชาวออสเตรเลีย	แบบสอบถามแบบ เต็มเต็ม	วัจนปฏิบัติศาสตร์ อันตรภาษา/ วัจนกรรมและ ความสุภาพ
7.	Wijayanto, et al., (2013)	การแสดงความไม่พอใจ ของผู้เรียนภาษาอังกฤษ ชาวอินโดนีเซีย	แบบสอบถามแบบ เต็มเต็ม	วัจนปฏิบัติศาสตร์ อันตรภาษา/ วัจนกรรมและ ความสุภาพ (Brown & Levinson, 1987)
8.	Žegarac and Spencer-Oatey (2013)	การบรรลุความเข้าใจ ร่วมกันในโครงการความร่วมมือระหว่าง วัฒนธรรม (Sino-UK preliminary project meeting) ของชาว อังกฤษและชาวจีน	การประชุม	วัจนปฏิบัติศาสตร์ ระหว่างวัฒนธรรม/ ทฤษฎีความสัมพันธ์ (Relevance Theory, Sperber & Wilson, 1986; 1995), และแนวคิดเรื่อง ความสุภาพ (Politeness Theory, Brown &

ลำดับ	ชื่อผู้วิจัย (ปี)	ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการเก็บข้อมูล	แนวทาง/กรอบการวิเคราะห์
				Levinson, 1987; Spencer-Oatey, 2008)
9.	Ho (2014)	ศึกษาการขอร้องระหว่างชาวจีนกับผู้ที่ไม่ใช่ชาวจีนผ่านอีเมล (email)	อีเมล (email)	วิจัยปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม/วิจัยกรรม
10.	Crawford Camiciottoli (2014)	การใช้รูปแบบบุคคลในปริศนาการเงินระหว่างวัฒนธรรม	การสนทนาทางโทรศัพท์	วิจัยปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม/วิจัยปฏิบัติศาสตร์
11.	ประภัสสร เจียมวงษา (2558)	เปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องของชาวพม่าที่พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยเจ้าของภาษา และการแสดงวัฒนธรรมการขอร้องของชาวพม่าในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวพม่าและชาวไทยในมุมมองความรับรู้ของชาวไทย	การตอบแบบสอบถามแบบเติมเต็ม และ การสัมภาษณ์เชิงลึก	วิจัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา/วิจัยกรรมวิจัยปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม/ความรู้ต่อถ้อยคำ
12.	Sitompul (2015)	การปฏิเสธของผู้เรียนภาษาฝรั่งเศสชาวอินโดนีเซีย	แบบสอบถามแบบเติมเต็ม	วิจัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา/วิจัยกรรม
13.	Comstock (2015)	การมีส่วนร่วมในการประชุมทางไกลระหว่างวัฒนธรรมของชาวรัสเซียและไอริชที่ประสบความสำเร็จ	การประชุมทางไกล (teleconference)	วิจัยปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม/กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วม (Goffman, 1981) และการถ่ายโอน

ลำดับ	ชื่อผู้วิจัย (ปี)	ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการเก็บข้อมูล	แนวทาง/กรอบการวิเคราะห์
				ภาษาศาสตร์ วาทปฏิบัติ ได้แก่ ปริชเนทวิเคราะห์ สนทนาวิเคราะห์ และการวิเคราะห์ กรณีที่เกิดขึ้น ต่าง ๆ
14.	ยางวอน ฮยอน (2559)	กลวิธีทางภาษาที่ นักศึกษาเกาหลีที่พูด ภาษาไทยเป็นภาษาที่ สองใช้เพื่อแสดง ความเห็นแย้งในบท สนทนาแบบแสดงความ คิดเห็นกับนักศึกษาไทย	บทสนทนาจริง และการสัมภาษณ์	วาทปฏิบัติศาสตร์ อंतरภาษา/ วาทกรรมและ อภิวาทปฏิบัติ ศาสตร์
15.	Metsä-Ketelä (2016)	หน้าที่ของการใช้คำ ขยายในบริบทวิชาการ ของผู้ที่ใช้ภาษากลาง เป็นภาษาอังกฤษ	คลังข้อมูล ภาษาอังกฤษใน ฐานะภาษากลางใน บริบทวิชาการ (English as a lingua franca in academic setting corpus) และการ สนทนา	วาทปฏิบัติศาสตร์ ระหว่างวัฒนธรรม/ วาทปฏิบัติศาสตร์
16.	ยางวอน ฮยอน (2560)	การปฏิสัมพันธ์ของชาว เกาหลีที่ใช้ภาษาไทย และชาวไทยในบริบท ธุรกิจ	การตอบ แบบสอบถามแบบ เติมเต็ม, การสัมภาษณ์เชิง ลึกและ การสังเกตการณ์	วาทปฏิบัติศาสตร์ อंतरภาษา/ วาทกรรม วาทปฏิบัติศาสตร์ ระหว่างวัฒนธรรม/ การจัดการ

ลำดับ	ชื่อผู้วิจัย (ปี)	ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการเก็บข้อมูล	แนวทาง/กรอบการวิเคราะห์
				ความสัมพันธ์ (Spencer-Oatey, 2002)
17.	Cedar (2017)	กลวิธีการขอโทษของผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศของผู้เรียนชาวอินโดนีเซีย	แบบสอบถามแบบเติมเต็ม	วิจัยปฏิบัติการศาสตร์ อันตรภาษา/ วิจัยกรรมการขอโทษ (Olshtain & Cohen, 1983) และ (Blum-Kulka, House & Kasper, 1989)
18.	Kim and Lee (2017)	ความสุภาพในการขอร้องของพนักงานชาวเกาหลีและอเมริกัน	อีเมล (email)	วิจัยปฏิบัติการศาสตร์ ระหว่างวัฒนธรรม/ วิจัยกรรมและ ความสุภาพ
19.	Senkbeil (2017)	การใช้การเปรียบเทียบที่แสดงถึงมโนทัศน์ของนักวิชาการชาวเยอรมันและชาวแอฟริกาใต้	การสนทนา	วิจัยปฏิบัติการศาสตร์ ระหว่างวัฒนธรรม/ วิจัยปฏิบัติการศาสตร์ และภาษาศาสตร์ ปริชาน
20.	König and Zhu (2017)	การศึกษาบทสนทนาจากการสัมภาษณ์ซ้ำเรียนต่อของผู้สมัครชาวจีนกับตัวแทนมหาวิทยาลัยชาวเยอรมัน	บันทึกเสียง	วิจัยปฏิบัติการศาสตร์ ระหว่างวัฒนธรรม/ สนทนาวิเคราะห์
21.	Dewaele and Salomidou (2017)	ภาษารักของคู่รักต่างภาษาและวัฒนธรรมกัน	แบบสอบถามออนไลน์และการสัมภาษณ์/วิจัย	วิจัยปฏิบัติการศาสตร์ ระหว่างวัฒนธรรม

ลำดับ	ชื่อผู้วิจัย (ปี)	ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการเก็บข้อมูล	แนวทาง/กรอบการวิเคราะห์
			เชิงคุณภาพและปริมาณร่วมกัน	
22.	Kecskes (2017)	การพึงพาปริบทและความไม่สุภาพในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม	บันทึกวีดีโอและการจดบันทึก	วิจัยปฏิบัติการระหว่างวัฒนธรรม/ความไม่สุภาพ
23.	Baraldi (2018)	การศึกษาการปฏิสัมพันธ์ของนักสังคมสงเคราะห์ชาวไนจีเรียกับผู้อพยพชาวแอฟริกาตะวันตก	บันทึกเสียง	วิจัยปฏิบัติการระหว่างวัฒนธรรม/สนทนาวิเคราะห์
24.	Mugford (2018)	การศึกษาความไม่สุภาพระหว่างวัฒนธรรมเชิงวิพากษ์ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสายโทรศัพท์ชาวเม็กซิโกผู้พูดภาษาสเปน-อังกฤษกับผู้โทรเข้าชาวอเมริกัน	การสนทนาทางโทรศัพท์	วิจัยปฏิบัติการระหว่างวัฒนธรรม/ความไม่สุภาพระหว่างวัฒนธรรมเชิงวิพากษ์ (critical intercultural impoliteness)
25.	Dewaele (2018)	ความท้าทายเชิงวัฒนธรรมในการสื่อสารอารมณ์ของคู่รักต่างภาษาและวัฒนธรรมกัน	แบบสอบถามออนไลน์	วิจัยปฏิบัติการระหว่างวัฒนธรรม/ภาษาศาสตร์วัฒนธรรมปฏิบัติและวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์สังคม (Thomas, 1983)
26.	Pietikäinen (2018)	ศึกษาหน้าที่ของความเจ็บในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดความขัดแย้งในบริบทของคู่สมรส	การสนทนา/บันทึกเสียง	วิจัยปฏิบัติการระหว่างวัฒนธรรม/สนทนาวิเคราะห์

ลำดับ	ชื่อผู้วิจัย (ปี)	ประเด็นที่ศึกษา	วิธีการเก็บข้อมูล	แนวทาง/กรอบการวิเคราะห์
ระหว่างวัฒนธรรม				
27.	รดารัตน์ ศรีพันธุ์วรสกุล (2562)	ศึกษาแลเปรียบเทียบ วัจนกรรมการแสดง ความเห็นแย้งของผู้พูด ภาษาจีนกลางจาก มณฑลยูนนานและ กวางสีกับผู้พูดภาษาไทย	แบบสอบถามชนิด เติมเต็มบทสนทนา	วัจนปฏิบัติศาสตร์ อंतरภาษา/ วัจนกรรม
28.	กฤติกา ชูผล (2564)	ศึกษาข้อบกพร่องเชิง วัจนปฏิบัติศาสตร์ใน การสื่อสารระหว่าง วัฒนธรรมของชาวจีนที่ ใช้ภาษาไทยในฐานะ ภาษาต่างประเทศ ใน การสื่อสารระหว่าง คู่สนทนาชาวไทยและ ชาวจีน	การจดบันทึกจาก การสังเกตและ การสัมภาษณ์	วัจนปฏิบัติศาสตร์ ระหว่างวัฒนธรรม/ ข้อบกพร่องเชิง วัจนปฏิบัติศาสตร์

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนี้ งานวิจัยต่าง ๆ ได้แสดงให้เห็นถึงประโยชน์จากงานวิจัย ทั้งประเด็นหรือคำถามงานวิจัย แนวทางการวิจัย และการเก็บข้อมูล รวมทั้งยังสามารถแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในเรื่องที่ผู้วิจัยสนใจจะศึกษากับงานวิจัยอื่น ๆ

งานวิจัยทั้งด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์อंतरภาษาและวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมต่างก็แสดงให้เห็นถึงประเด็นงานวิจัย ทั้งแบบตั้งต้นจากปัญหาและไม่เป็นปัญหาในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม จากคู่ปฏิสัมพันธ์หลากหลายบริบทที่แสดงให้เห็นแง่มุมของการติดต่อสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ตั้งต้นแบบไม่เป็นปัญหานั้นยังพบในปริมาณที่น้อยมาก หรือแม้แต่งานวิจัยที่ตั้งต้นจากกลุ่มข้อมูลที่มีแนวโน้มว่าจะนำไปสู่ปัญหา แต่ผลการวิจัยกลับพบว่าไม่ได้ส่งผลต่อการสื่อสารก็ยังมีอยู่ไม่มากนัก

งานวิจัยด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาที่ศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง แม้จะยังมีจำนวนไม่มากนัก เพราะผู้ที่สนใจศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองมักจะสนใจงานด้านเสียงหรือไวยากรณ์ เพื่อประโยชน์ในการเรียนภาษา ซึ่งไม่ใช่งานทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ หรือแม้แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาอื่น ๆ ของชาวอินโดนีเซียก็ยังมุ่งเน้นไปในการทำงานเดียวกัน

ส่วนวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามก็ยังถือว่าเป็นที่นิยมอยู่ในปัจจุบันนี้ เนื่องจากสามารถช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลปริมาณมากในเวลาจำกัด สามารถระบุวัจนกรรมได้ และยังสามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษาได้เป็นอย่างดี เพียงแต่งานวิจัยระยะหลังมักจะมีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ มีการใช้วิธีการรูปแบบอื่น ๆ มาร่วมในการตรวจสอบข้อมูลด้วย โดยกลุ่มข้อมูลที่นำมาศึกษานอกเหนือจากแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรม ได้แก่ บทสนทนาที่เกิดขึ้นจริง การบันทึกวิดีโอ และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขณะที่งานวิจัยด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมกรณีที่ใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองยังมีอย่างจำกัด แต่กรณีที่ใช้ภาษาอื่น ๆ ค่อนข้างหลากหลาย ทั้งแนวคิดที่นำมาเป็นกรอบการวิเคราะห์ คู่ปฏิสัมพันธ์ที่นำมาศึกษามีทั้งชาติตะวันตกและชาติตะวันออก โดยภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสารก็ได้จำกัดเพียงแค่ภาษาอังกฤษเท่านั้น นอกจากนี้วิธีการเก็บข้อมูลที่นำมาศึกษายังเป็นแบบผสมผสานกันหรือหลากหลายวิธี (multimethod) รวมถึงเป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (multistrategy) ร่วมกัน

อย่างไรก็ดี วัจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมเป็นเสมือนแนวทางในการศึกษา แต่ยังขาดกรอบการวิเคราะห์ที่ชัดเจน จึงทำให้แนวคิดที่นำมาเป็นกรอบการวิเคราะห์นั้นค่อนข้างหลากหลาย โดยแนวคิดที่นิยมใช้เป็นกรอบ ได้แก่ วัจนกรรมต่าง ๆ ความสุภาพในแง่มุมการรับรู้ และการวิเคราะห์บทสนทนาที่มีผู้นิยมนำมาเป็นกรอบการวิเคราะห์ในระยะหลังมานี้ ทั้งแบบโครงสร้างการสนทนาและกลไกในการสนทนาเพื่อพิจารณาความแตกต่างในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม เนื่องจากการเก็บข้อมูลในแนวทางนี้มุ่งเน้นภาษาที่เกิดขึ้นจริง ข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลการสนทนาที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ

ผลการวิจัยของงานวิจัยต่าง ๆ เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาการปฏิสัมพันธ์ของผู้ที่มาจากต่างวัฒนธรรมแสดงให้เห็นถึงการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาและวัฒนธรรมแม่ ทั้งที่มีความคล้ายคลึงกับเจ้าของภาษาและที่แตกต่างกับเจ้าของภาษา โดยงานวิจัยที่ศึกษาภาษาไทยในฐานะภาษาที่สองของชาวต่างชาติในแง่มุวัจนปฏิบัติศาสตร์ก็ช่วยยืนยันว่าแม้คู่ปฏิสัมพันธ์จะเป็น

ชาวเอเชียที่มีวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน แต่ก็ยังมีการสื่อเจตนา ดีความเจตนา และมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่างกันอันเกิดจากวัฒนธรรมแม่ ไม่ใช่เพียงความแตกต่างของชาวตะวันตกกับตะวันออกเท่านั้น

ดังนั้น การศึกษาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึงแตกต่างจากงานอื่น ๆ ดังที่ทบทวนมา กล่าวคือ ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง แม้ว่าขณะนี้จะมีชาวอินโดนีเซียที่ศึกษาภาษาไทยจำนวนไม่น้อย ผู้วิจัยจึงเห็นว่าน่าจะเป็นการดี หากการศึกษาการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยจะเป็นส่วนหนึ่งในการเติมเต็มงานวิจัยทางด้านนี้ และอาจมีส่วนในการช่วยแก้ปัญหา หรือเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่ชาวไทยและชาวอินโดนีเซียได้

บทที่ 3

การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวาทกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูล ส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ อันตรภาษา

ในบทนี้จะแสดงให้เห็นการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวาทกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยหรือผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาแม่ ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ซึ่งอาจเกิดจากการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่หรือปัจจัยอื่น ๆ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลที่เก็บจากแบบสอบถามแบบเต็มเต็ม ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

3.1 กลวิธีการแสดงวาทกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

3.2 กลวิธีการแสดงวาทกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวไทย

3.3 การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวาทกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

3.4 แนวโน้มการถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.1 กลวิธีการแสดงวาทกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

ในลำดับแรก ผู้วิจัยจำแนกข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การเลือกแสดงวาทกรรม และ 2) การเลือกไม่แสดงวาทกรรมหรือการเลือกไม่กล่าวถ้อยคำเพื่อแสดงเจตนา โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจากแบบสอบถามมีด้วยกันทั้งสิ้น 32 คน รวมทั้งหมด 192 คำตอบ แบ่งเป็นวาทกรรมละ 64 คำตอบ ในแต่ละคำถามสามารถมีได้หลายถ้อยคำ สามารถแจกแจงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5 จำนวนการเลือกแสดงและไม่แสดงวัจนกรรมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจากแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจากแบบสอบถาม 32 คน					
วัจนกรรม	คำตอบ	การเลือกแสดงวัจนกรรม			การเลือกไม่แสดงวัจนกรรม
		ถ้อยคำ	วิธีการอื่น	รวม	
การสัญญา	64	73	14	87	2
การขอ	64	36	14	50	25
การถามข้อมูลส่วนตัว	64	71	7	78	9
รวม	192	180	35	215	36

จากตารางที่ 5 เป็นการแสดงคำตอบทั้งหมด พบว่า หากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมปรากฏการเลือกแสดงวัจนกรรมจากการใช้ถ้อยคำและวิธีการอื่นทั้งหมด 215 ถ้อยคำ/คำตอบ แบ่งเป็นการสัญญา 87 ถ้อยคำ/คำตอบ การขอ 50 ถ้อยคำ/คำตอบ และการถามข้อมูลส่วนตัว 78 ถ้อยคำ/คำตอบ แต่หากผู้พูดเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมปรากฏทั้งหมด 36 คำตอบ แบ่งเป็นการไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญา 2 คำตอบ การไม่แสดงวัจนกรรมการขอ 25 คำตอบ และไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว 9 คำตอบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 การเลือกแสดงวัจนกรรม

การเลือกแสดงวัจนกรรมเป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยการพูดหรือกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อวัจนกรรมนั้น ๆ นอกจากที่จะแสดงวัจนกรรมด้วยกลวิธีทางภาษาแล้ว ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอาจแสดงวัจนกรรมด้วยวิธีการอื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อวัจนกรรมด้วยเช่นกัน

3.1.1.1 วัจนกรรมการสัญญา

ในงานวิจัยนี้ การสัญญาคือการที่ผู้พูดรับประกันว่าจะทำเหตุการณ์อะไรบางอย่างในอนาคตให้แก่ผู้ฟัง ทั้งยังหมายรวมถึงการกล่าวสัญญาเพื่อเป็นการตอบรับคำชวนด้วยเช่นกัน ผู้วิจัยเลือกใช้เงื่อนไขวัจนกรรมการสัญญาตามเซิร์ล (Searle, 1969: 57–62) โดยมีเงื่อนไขวัจนกรรม ดังนี้

1. เงื่อนไขเนื้อความ	การกระทำของผู้พูดในอนาคต
2. เงื่อนไขเบื้องต้น	ผู้พูดสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้
และจะต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง
3. เงื่อนไขความจริงใจ	ผู้พูดมีความตั้งใจทำสิ่งที่จะสัญญา
4. เงื่อนไขจำเป็น	จัดเป็นถ้อยคำแสดงความผูกมัดที่จะ
ทำสิ่งนั้น

จากแบบสอบถามพบว่าเหตุผลเบื้องหลังที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการสัญญามีเหตุผล 3 ประการ ได้แก่ 1) การคำนึงถึงความต้องการของตนเองหรือการรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญ 2) การคำนึงถึงความต้องการของผู้อื่น หรือเคารพและให้เกียรติความต้องการของผู้อื่น และ 3) การคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน

ด้วยเหตุผลเบื้องหลังดังกล่าวจึงทำให้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมการสัญญา สามารถแสดงให้เห็นภาพรวมได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 6 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ในการ
แสดงวจนกรรมการสัญญา

IUT ⁶		
1. กลวิธีหลัก	จำนวน ถ้อยคำ	ร้อยละ
1) แสดงการผูกมัด		
- ให้คำมั่น	28	38.36
- กล่าวตกลง	6	8.22
- บอกความสามารถที่จะทำ ในสิ่งที่พูด	4	5.48
2) แสดงการใส่ใจ		
- เสนอ	18	24.66
- แสดงความสนใจ	10	13.70
- ถามข้อมูลเพิ่มเติม	5	6.85
2. กลวิธีเสริม		
- ขอบคุณ	1	1.37
- แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้พูดกับผู้ฟัง	1	1.37
รวม	73	100.00

จากตารางที่ 6 กลวิธีทางภาษาที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ในการแสดงวจนกรรมการสัญญา พบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กลวิธีหลัก 2 กลวิธี ได้แก่ การแสดงการผูกมัด และการแสดงการใส่ใจ

การแสดงการผูกมัดประกอบด้วย 3 กลวิธีย่อย สามารถจัดเรียงตามจำนวนถ้อยคำจากมากไปน้อย ได้แก่ การให้คำมั่น คิดเป็นร้อยละ 38.36 การกล่าวตกลง คิดเป็นร้อยละ 8.22 และ

⁶ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง (Indonesian Users of Thai) ต่อไปจะขอเรียกโดยย่อว่า IUT

การบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูด คิดเป็นร้อยละ 5.48 ตามลำดับ ส่วนการแสดงการใส่ใจ ประกอบด้วย 3 กลวิธีย่อยเช่นกัน ได้แก่ การเสนอ คิดเป็นร้อยละ 24.66 การแสดงความสนใจ คิดเป็นร้อยละ 13.70 และการถามข้อมูลเพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 6.85 ตามลำดับ

ส่วนกลวิธีเสริมแบ่งได้ 2 กลวิธี ได้แก่ การขอบคุณ คิดเป็นร้อยละ 1.37 และการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง คิดเป็นร้อยละ 1.37 สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

1) กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการสัญญาเป็นวิธีการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงวัจนกรรมด้วยการใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อเจตนาสัญญา จำแนกเป็นกลวิธีหลัก กลวิธีเสริม และลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม

1.1) กลวิธีหลัก

กลวิธีหลักในที่นี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด หากถ้อยคำนั้นสื่อเจตนาแสดงความหมายของการสัญญาว่าเป็นการกระทำในอนาคตที่ผู้พูดมีความตั้งใจจะทำการสัญญาและปรารถนาจะทำให้สำเร็จตามถ้อยคำที่ตนกล่าวออกมา เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดต้องการทำบางสิ่งให้แก่ผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงจัดเป็นกลวิธีหลัก

กลวิธีหลักในการสัญญาพบว่า ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกกล่าวถ้อยคำเพื่อแสดงการผูกมัดที่จะทำสิ่งนั้น และแสดงการใส่ใจว่าจะทำสิ่งนั้น

1.1.1) การแสดงการผูกมัด

การแสดงการผูกมัด คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงว่าผู้พูดผูกมัดตนเองที่จะทำสิ่งนั้น ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดจะทำในสิ่งที่สัญญาดังที่กล่าวออกมาจากถ้อยคำ และผู้ฟังจะได้รับประโยชน์จากผู้พูด จากข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กริยาสื่อวัจนกรรมว่า “สัญญา” หรือแม้ไม่ใช้กริยาสื่อวัจนกรรม แต่มีความหมายตามรูปสัมพันธ์กับเงื่อนไขวัจนกรรมที่ต้องการสื่อ การแสดงการผูกมัดนี้สามารถจำแนกได้ 3 กลวิธีย่อย ได้แก่ การให้คำมั่น การกล่าวตกลง และการบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูด ดังนี้

1.1.1.1) การให้คำมั่น พบทั้งหมด 28 ถ้อยคำ การให้คำมั่นเป็นการที่ผู้พูดจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เฉพาะเจาะจงให้แก่ผู้ฟัง หรือการที่ผู้พูดรับประกันว่าการใดการหนึ่งจะเกิดขึ้น โดยผู้พูดประสงค์ให้การแสดงเจตนาของตนเกิดผลทันทีที่กล่าว

ถ้อยคำ เพื่อสร้างการยืนยันและสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ฟัง การให้คำมั่นพบการใช้กริยาสื่อวจนกรรม “สัญญา” หรือไม่ได้ นอกจากนี่ยังพบรูปภาษา “จะ” คำช่วยกริยาบอกอนาคตเพื่อสื่อการกระทำในอนาคต ตามด้วยการใช้คำกริยาว่าจะทำสิ่งนั้น เช่น “ไป” “มา” และอาจปรากฏรวมกับตัวเพิ่มพลังวจนกรรม คือ คำว่า “แน่นอน” เพื่อเน้นย้ำและแสดงความหนักแน่นว่าตนจะทำในสิ่งที่พูด

ตัวอย่างที่ 1

ผมสัญญาว่าจะใช้เวลามางานวันเกิดของคุณ

จากตัวอย่างที่ 1 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กริยาสื่อวจนกรรม “สัญญา” ว่าจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เจาะจงให้แก่ผู้ฟัง คือ การไปงานวันเกิด ซึ่งเป็นการกระทำในอนาคตจากรูปภาษา “จะ” ถ้อยคำที่ว่า “ผมสัญญาว่าจะใช้เวลามางานวันเกิดของคุณ” แสดงถึงการให้คำมั่นที่ผู้พูดประสงค์ให้การแสดงเจตนาของตนเกิดผลทันทีที่กล่าวถ้อยคำ

ตัวอย่างที่ 2

โอเค เราจะไป

จากตัวอย่างที่ 2 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้คำช่วยกริยาบอกอนาคตเพื่อสื่อการกระทำในอนาคต คือ “จะ” เพื่อแสดงเจตนาว่าตนจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เจาะจงให้แก่ผู้ฟัง คือ การไปรับประทานอาหารกับผู้ฟัง จากถ้อยคำที่ว่า “เราจะไป” แสดงถึงการให้คำมั่นที่ผู้พูดประสงค์ให้การแสดงเจตนาของตนเกิดผลทันทีที่กล่าวถ้อยคำ

1.1.1.2) การกล่าวตกลง พบทั้งหมด 6 ถ้อยคำ การกล่าวตกลงเป็นการยินยอมหรืออนุมัติว่าผู้พูดจะทำสิ่งนั้น เพื่อรับคำชวนตามที่คุณผู้ฟังกล่าวไว้ในผลัดก่อนหน้าพบการใช้รูปภาษา “โอเค” และ “ได้” ในการกล่าวตกลง

ตัวอย่างที่ 3

โอเค จะไปนะ

จากตัวอย่างที่ 3 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “โอเค” ในการตกลงว่าผู้พูดจะทำสิ่งนั้น คือ การไปร่วมงานวันเกิดของผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 4

ได้ครับ จะไปงานวันเกิดของคุณ

จากตัวอย่างที่ 4 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “ได้ครับ” ในการตกลงว่าผู้พูดจะทำสิ่งนั้น คือ การไปร่วมงานวันเกิดของผู้ฟัง

1.1.1.3) การบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูดพบทั้งหมด 4 ถ้อยคำ การบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูดเป็นการที่ผู้พูดบอกกับผู้ฟังว่าตนสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้ มีรูปภาษา “ได้” ใช้ประกอบท้ายคำกริยา เพื่อสื่อความหมายว่าสามารถทำสิ่งนั้นและยินดีที่จะทำสิ่งนั้น

ตัวอย่างที่ 5

ผมไปกินข้าวด้วยกันได้

จากตัวอย่างที่ 5 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “ผมไปกินข้าวด้วยกันได้” ผู้พูดบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูดว่าตนสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้ คือ การไปรับประทานอาหารกับผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 6

ดินะ ไปได้ อยากไปอาทิตย์หน้าไหม

จากตัวอย่างที่ 6 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “ไปได้” ผู้พูดบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูดว่าตนสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้ คือ การไปรับประทานอาหารกับผู้ฟัง

1.1.2) การแสดงการใส่ใจ

การแสดงการใส่ใจ คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดต้องการแสดงให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดใส่ใจหรือสนใจที่จะทำสิ่งบางอย่างในอนาคต ผู้ฟังจะได้รับประโยชน์จากผู้พูด แต่ผู้พูดจะไม่ผูกมัดในทันทีที่ผู้พูดต้องทำสิ่งนั้น ผู้ฟังจึงต้องตีความโดยอาศัยบริบท การแสดงการใส่ใจนี้สามารถจำแนกได้ 3 กลวิธีย่อย ได้แก่ การเสนอ การแสดงความสนใจ และการถามข้อมูลเพิ่มเติม ดังนี้

1.1.2.1) การเสนอ พบทั้งหมด 18 ถ้อยคำ เซิร์ล (Searle, 1979: 14) กล่าวไว้ว่า การเสนอถือเป็นการกระทำที่ผูกมัดตนเองกับถ้อยคำนั้น ซึ่งผู้พูดตั้งใจที่จะดำเนินการหรือกระทำการบางอย่างในอนาคต เช่นเดียวกับเฟรเซอร์ (Fraser 1975: 193) ที่เน้นว่าผู้กล่าวถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับการเสนอและวางตนภายใต้ภาระหน้าที่ที่จะต้องนำมาซึ่งการกระทำที่แสดงไว้ในเนื้อหา

งานวิจัยนี้ การเสนอต่างจากการให้คำมั่น คือ เมื่อผู้พูดใช้กลวิธีการเสนอ ผู้พูดไม่ประสงค์จะให้การแสดงเจตนาของตนเกิดผลทันที แต่ประสงค์จะให้ผลเมื่อคำเสนอได้รับการสนองรับจากผู้ฟัง ผู้พูดปล่อยให้ผู้ฟังตัดสินใจและมีอิสระที่จะยอมรับหรือปฏิเสธการเสนอนั้น ต่างจากกลวิธีการให้คำมั่นที่ผู้พูดไม่ต้องการการสนองรับ การเสนอจึงเป็นการแสดงการใส่ใจให้ผู้ฟังทราบได้ว่าผู้พูดใส่ใจหรือสนใจที่จะทำสิ่งบางอย่าง ดังนั้น รูปภาพที่พบจึงมักอยู่ในรูปประโยคคำถามที่ถามความปรารถนาของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังสามารถตอบรับหรือปฏิเสธสิ่งที่ผู้พูดจะกระทำต่อไปได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวอย่างที่ 7

ไปด้วยกันไหมวันหยุดนี้

จากตัวอย่างที่ 7 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “ไปด้วยกันไหมวันหยุดนี้” ในการเสนอ ผู้พูดวางตนว่าใส่ใจที่จะมีข้อผูกมัดที่จะต้องนำมาซึ่งการกระทำที่แสดงไว้ในเนื้อหา คือ การไปรับประทานอาหารกับผู้ฟัง ผู้พูดใช้คำแสดงการถาม “ไหม” ในการถามความปรารถนาของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังตัดสินใจและมีอิสระที่จะยอมรับหรือปฏิเสธการเสนอนั้น

ตัวอย่างที่ 8

พรั่งนื้อยากไปกินด้วยกันใหม่

จากตัวอย่างที่ 8 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “พรั่งนื้อยากไปกินด้วยกันใหม่” ในการเสนอ ผู้พูดวางตนว่าใส่ใจที่จะมีข้อผูกมัดที่จะต้องนำมาซึ่งการกระทำที่แสดงไว้ในเนื้อหา คือ การไปรับประทานอาหารกับผู้ฟัง ผู้พูดใช้คำแสดงการถาม “ใหม่” ในการถามความปรารถนาของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังตัดสินใจและมีอิสระที่จะยอมรับหรือปฏิเสธการเสนอนั้น

1.1.2.2) การแสดงความสนใจ พบทั้งหมด 10 ถ้อยคำ การแสดงความสนใจเป็นการระบุถึงความรู้สึกที่เป็นข้อคิดเห็นของตนเอง เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าตนให้ความสนใจกับการใดการหนึ่งที่เกิดขึ้น และผู้พูดต้องการทำบางสิ่งให้แก่ผู้ฟัง มักเกี่ยวข้องกับการประเมินค่า พบการใช้รูปภาษา “ดี” การบอกความรู้สึกและความปรารถนาของตน พบการใช้รูปภาษา “ชอบ” และ “อยาก”

ตัวอย่างที่ 9

ดี ไปนะ

จากตัวอย่างที่ 9 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “ดี” ผู้พูดแสดงความสนใจด้วยการใช้ถ้อยคำที่การประเมินค่า เพื่อบอกความรู้สึกและความปรารถนาของตนว่าให้ความสนใจต่อการกระทำที่จะเกิดขึ้น นั่นคือ การไปรับประทานอาหารกับผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 10

อยากไปงานที่บอกมา

จากตัวอย่างที่ 10 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “อยากไปงานที่บอกมา” ผู้พูดแสดงความสนใจด้วยการบอก

ความปรารถนาของตน จากรูปภาษา “*อยาก*” ที่เป็นการใช้ถ้อยคำเพื่อบอกความรู้สึกและความปรารถนาของตนว่าให้ความสนใจต่อการกระทำที่จะเกิดขึ้น นั่นคือ การไปงานวันเกิดของผู้ฟัง

1.1.2.3) การถามข้อมูลเพิ่มเติม พบทั้งหมด 5 ถ้อยคำ การถามข้อมูลเพิ่มเติมเป็นการที่ผู้พูดระบุถึงข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำนั้น หรือปริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการใดการหนึ่ง เช่น วัน เวลา สถานที่ บุคคลที่ร่วมเหตุการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน จนนำไปสู่การกระทำตามสิ่งที่ได้กำหนดไว้จากข้อมูลเพิ่มเติมที่ผู้พูดจะได้รับทราบ จากข้อมูลมักปรากฏในรูปของประโยคคำถาม กลวิธีการถามข้อมูลเพิ่มเติมนี้มักใช้เพื่อให้ผู้ฟังแน่ใจว่าผู้พูดให้ความสนใจและปรารถนาจะทำตามสิ่งที่สัญญา

ตัวอย่างที่ 11

ไปกันไหม เอากี่โมง

จากตัวอย่างที่ 11 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “*เอากี่โมง*” ผู้พูดถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเวลาเพื่อแสดงความสนใจและให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน จนนำไปสู่การกระทำตามเวลาที่กำหนดไว้

ตัวอย่างที่ 12

ไปไหม ที่ไหน กี่โมง ให้ใครไปบ้าง

จากตัวอย่างที่ 12 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “*ที่ไหน*” “*กี่โมง*” “*ให้ใครไปบ้าง*” ผู้พูดถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่ เวลา และบุคคลที่เข้าร่วมเหตุการณ์ เพื่อแสดงความสนใจและให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน จนนำไปสู่การกระทำตามเวลาที่กำหนดไว้

1.2) กลวิธีเสริม

กลวิธีเสริมในที่นี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด ถ้อยคำนั้นเมื่อปรากฏเดี่ยวไม่สื่อเจตนาแสดงความหมายของการสัญญาว่าเป็นการกระทำในอนาคตที่ผู้พูดมีความตั้งใจจะทำสิ่งที่สัญญาและปรารถนาจะทำให้สำเร็จตามถ้อยคำที่ตนกล่าวออกมา เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูด

ต้องการทำอะไรให้แก่ผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงจัดเป็นกลวิธีเสริม ผู้พูดเพียงใช้กลวิธีเสริมเพื่อเสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการสัญญา กลวิธีเสริมจำแนกเป็นการขอบคุณ และการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

1.2.1) การขอบคุณ พบทั้งหมด 1 ถ้อยคำ การขอบคุณเป็นการกระทำที่แสดงถึงความซาบซึ้งใจต่อผู้ฟัง หรือเป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อการกระทำในอดีตของผู้ฟัง ซึ่งผู้พูดเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้พูดจึงแสดงความขอบคุณ (Searle, 1969: 67) เพื่อแสดงถึงความสุขผ่านกริยาสื่อวัจนกรรม “ขอบคุณ” นี้

ตัวอย่างที่ 13

ผมจะไปงานของคุณ ขอบคุณมากที่ชวนผม

จากตัวอย่างที่ 13 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “ขอบคุณมากที่ชวนผม” ผู้พูดใช้กริยาสื่อวัจนกรรม “ขอบคุณ” เพื่อแสดงความซาบซึ้งใจที่ผู้ฟังเชิญไปงานวันเกิด เสริมการใช้กลวิธีหลัก “ผมจะไปงานของคุณ” ที่ให้คำมั่นเพื่อแสดงการผูกมัดตนเองกับการกระทำนั้น

1.2.2) การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง พบทั้งหมด 1 ถ้อยคำ การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังเป็นการบอกความเกี่ยวข้องว่าผู้พูดและผู้ฟังติดต่อผูกพันกันในแง่มุมใด

ตัวอย่างที่ 14

เป็นเพื่อนกัน ไปแน่นอน

จากตัวอย่างที่ 14 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำว่า “เป็นเพื่อนกัน” ผู้พูดกล่าวแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้ฟังว่าเป็นเพื่อนกัน ตามด้วยการใช้กลวิธีหลัก “ไปแน่นอน” ที่ให้คำมั่นเพื่อแสดงการผูกมัดตนเองกับการกระทำนั้น

1.3) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบการใช้จำนวนกลวิธี 1-4 กลวิธีร่วมกัน สามารถปรากฏได้ทั้งหมด 9 รูปแบบ ดังตารางนี้

ตารางที่ 7 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญา			จำนวน ความถี่	ร้อยละ
1 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)			18	37.50
	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)			9	18.75
2 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)		7	14.58
	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)		5	10.42
	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)		3	6.25
	[กลวิธีเสริม] ⁷	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)		2	4.17
3 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	2	4.17
	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	1	2.08
4 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	1	2.08
รวม				48	100.00

⁷ [กลวิธีเสริม] ใน [] แสดงให้เห็นว่าการปรากฏของกลวิธีเสริมในรูปแบบนี้ สามารถปรากฏได้ทั้งตำแหน่งด้านหน้าและด้านหลังกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัด

จากตารางที่ 7 ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม การสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มีจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกันตั้งแต่ 1-4 กลวิธีร่วมกัน พบได้ทั้งหมด 9 รูปแบบ การใช้กลวิธีเดี่ยวปรากฏใช้มากที่สุด โดยเฉพาะรูปแบบที่มีลักษณะการปรากฏของกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัด

ตัวอย่างที่ 15

ฉันจะมานะ

จากตัวอย่างที่ 15 เป็นการใช้กลวิธีเดี่ยวในการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จากถ้อยคำ “ฉันจะมานะ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดด้วยการให้คำมั่น

การใช้ 2 กลวิธีร่วมกันปรากฏในกรณีที่รองลงมาจากการใช้กลวิธีเดี่ยว โดยเฉพาะรูปแบบกลวิธีมีลักษณะการปรากฏร่วมกันระหว่างกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดและกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัด

ตัวอย่างที่ 16

โอเค เราจะไป

จากตัวอย่างที่ 16 เป็นการใช้ 2 กลวิธีร่วมกันในการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จากถ้อยคำ “โอเค” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดด้วยการกล่าวตกลง ประกอบกับถ้อยคำ “เราจะไป” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดด้วยการให้คำมั่น

การใช้ 3 กลวิธีร่วมกันปรากฏในกรณีที่ลำดับที่สาม โดยเฉพาะรูปแบบกลวิธีมีลักษณะการปรากฏร่วมกันระหว่างกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจประกอบกับกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดและกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัด

ตัวอย่างที่ 17

ดี โอเค ไปนะ

จากตัวอย่างที่ 17 เป็นการใช้ 3 กลวิธีร่วมกันในการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จากถ้อยคำ “ดี” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ ด้วยการให้ความสนใจประกอบกับ “โอเค” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดด้วยการกล่าวตกลง และถ้อยคำ “ไปนะ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดด้วยการให้คำมั่น

จำนวนกลวิธีที่พบน้อยสุด คือ การใช้ 4 กลวิธีร่วมกัน พบการใช้รูปแบบลักษณะการปรากฏร่วมระหว่างกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ กลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ กลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ และกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ

ตัวอย่างที่ 18

ไปไหม ที่ไหน ก็โหมง ให้ใครไปบ้าง

จากตัวอย่างที่ 18 เป็นการใช้ 4 กลวิธีร่วมกันในการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จากถ้อยคำ “ไปไหม” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจด้วยการเสนอ ประกอบกับ “ที่ไหน” “ก็โหมง” และ “ให้ใครไปบ้าง” ที่ทั้ง 3 ถ้อยคำนี้ เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจด้วยการถามข้อมูลเพิ่มเติม

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีข้างต้น มีข้อน่าสังเกตบางประการ ดังนี้

1. กลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดจัดเป็นกลวิธีที่มีพลังในการแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มและความเด่นชัดที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีความตั้งใจและจะทำในสิ่งที่สัญญา เนื่องจาก การแสดงการผูกมัดนี้ปรากฏจำนวนการใช้ค่อนข้างมาก
2. ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองผลิตถ้อยคำที่ใช้ในการสัญญาในปริมาณความถี่ที่น้อย

2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการสัญญา

วิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการสัญญามีทั้งหมด 14 คำตอบ จากทั้งหมด 64 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 21.88 ผู้วิจัยพบว่า หากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่ต้องการแสดงวัจนกรรมการสัญญาด้วยการใช้ถ้อยคำ ผู้พูดอาจต้องการแสดงวัจนกรรมด้วยการเลือกที่จะทำอย่างอื่น วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการสัญญาพบวิธีการ 3 แบบ ได้แก่ การตรวจสอบความสะอาดของตนเอง การขอให้เป็นไปตามประสงค์ของพระเจ้า และการทำอย่างอื่นทดแทน ตามลำดับ

2.1) การตรวจสอบความสะอาดของตนเอง เป็นการขอเวลาพิจารณาเพื่อตรวจสอบวันและเวลาที่ตนสะอาด เนื่องจากยังมีความไม่แน่ใจและอาจทำไม่ได้หากกล่าวคำสัญญาออกไป จึงเลือกที่จะรอดัดสินใจ เพื่อไม่ผูกมัดตนเองกับการสัญญานั้น โดยมีเหตุผลเบื้องหลังว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีความตั้งใจที่จะสัญญาและเห็นถึงความตั้งใจของคู่สนทนา จึงพยายามพิจารณาให้ถี่ถ้วนก่อน ทั้งนี้พวกเขาเห็นว่าการกล่าวสัญญาออกไป แต่ไม่สามารถทำได้ตามคำสัญญาในภายหลังจะทำให้ผู้ฟังเสียใจหรือเกิดปัญหาตามมาในภายหลังได้ จึงไม่ควรสัญญาในทันที แต่เลือกที่จะตรวจสอบความสะอาดของตนเองก่อน ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ดูเวลาก่อน” “พยายามหาเวลาว่างของเราก่อน” “ขอดูก่อนว่าว่าง ถ้าว่างคิดว่าจะไปเป็นเพื่อน” “ฉันอยากไปกินข้าวนี้กับเพื่อนและพยายามหาเวลา แต่ฉันไม่สัญญา 100%”

2.2) การขอให้เป็นไปตามประสงค์ของพระเจ้า เป็นการใช้คำว่า *Insya Allah* หรือผู้ใช้ภาษาใช้การแปลความหมายของคำคำนี้เป็นภาษาไทย *Insya Allah* นี้เป็นคำจากภาษาอาหรับของผู้พูดชาวมุสลิม ที่มีความหมายในภาษาอาหรับว่า “God Willing” หรือ “พระเจ้ายินดี” (Clift & Helani, 2010: 357) ในขณะที่ชาวอินโดนีเซียจะใช้ในความหมายว่า “jika Allah mengizinkan” หรือ “หากอัลลอฮ์อนุญาต” (Kamus Besar Bahasa Indonesia, Online)

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้วิธีการนี้เพื่อแสดงถึงความไม่แน่ใจหรือลังเลที่จะกล่าวคำสัญญา เนื่องจากมีความเชื่อหรือเหตุผลเบื้องหลังว่าหากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตนั้น ตนเองไม่ใช่ผู้กำหนดการกระทำนั้น หากแต่เป็นพระเจ้าได้กำหนดไว้แล้ว ตัวอย่างคำตอบ เช่น “*Insya Allah*” “ถ้าอัลลอฮ์ต้องการ”

การไม่แสดงวัจนกรรมสัญญาแต่เลือกใช้ถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับการขอให้เป็นไปตามประสงค์ของพระเจ้าสวดคล้องกับงานวิจัยของปราตามา (Pratama, 2017) ที่ศึกษาหน้าที่ของคำว่า *Insya Allah* ของผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหนึ่งในหน้าที่ของถ้อยคำนี้คือใช้เพื่อหลีกเลี่ยงความมุ่งมั่นที่จะทำในอนาคต

2.3) การทำอย่างอื่นทดแทน เป็นการทำอย่างอื่นชดเชยแทนการสัญญา การทำอย่างอื่นทดแทนนั้นมีเหตุผลเบื้องหลังที่ค่อนข้างชัดเจนว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่สามารถทำตามสัญญานั้นได้ จึงต้องทำสิ่งอื่นเพื่อทดแทนคำสัญญานั้น ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ให้ของขวัญเขาวันอื่น” “ดูอาร์ให้เขา”

วิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้แทนการแสดงวัจนกรรมสัญญาทั้ง 3 แบบนี้ แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีความพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาไว้ การไม่สัญญาทันทีเป็นการพยายามหาหนทางที่จะรับไว้ซึ่งการสัญญา หรือเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การสัญญา เว้นแต่การทำอย่างอื่นทดแทนที่ชัดเจนว่าเป็นการบอกปิดหรือปฏิเสธการสัญญา

3.1.1.2 วัจนกรรมการขอ

ดังที่ทรอสบอร์ก (Trosborg, 1995: 187) ได้กล่าวไว้ว่าการขอสิ่งของหรือวัตถุต่าง ๆ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการขอร้อง ผู้วิจัยจึงประยุกต์เงื่อนไขวัจนกรรมการขอร้องของเซิร์ล (Searle, 1969: 66) ให้ชี้เฉพาะเจาะจงถึงการขอสิ่งของตามการขอในงานวิจัยนี้ ดังนี้

1. เงื่อนไขเนื้อความ	การกระทำของผู้ฟังในอนาคต
2. เงื่อนไขเบื้องต้น	1. ผู้ฟังสามารถให้สิ่งที่ถูกขอได้ และผู้พูดก็เชื่อว่าผู้ฟังสามารถให้สิ่งนั้นได้
2. ไม่ชัดเจนว่าผู้ฟังจะให้สิ่งนั้นหากผู้พูดไม่ขอ
3. เงื่อนไขความจริงใจ	ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังให้สิ่งที่ขอ
4. เงื่อนไขจำเป็น	จัดเป็นความพยายามให้ผู้ฟังให้สิ่งนั้น

จากเงื่อนไขวัจนกรรมข้างต้น การขอจึงเป็นความตั้งใจของผู้พูดที่ต้องการให้ผู้ฟังถ่ายโอนสิ่งของของผู้ฟังให้ตกแก่ผู้พูด แตกต่างจากการขอร้องที่ผู้ฟังลงมือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้แก่ผู้พูดนั่นเอง

จากแบบสอบถามพบว่าเหตุผลเบื้องหลังที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการขอมีเหตุผล 3 ประการ ได้แก่ 1) คำนึงถึงความต้องการของตนเอง เป็นการคำนึงถึงความชอบหรือความต้องการมีสิ่งนั้นในครอบครอง 2) สิ่งของเป็นการแสดงความสัมพันธ์ และ 3) การขอเป็นความสุภาพตามชนบทที่เรียกว่า *basa-basi*⁸ (ในที่นี้ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้คำในภาษาอินโดนีเซีย คือ คำว่า *basa-basi* ที่ใช้แสดงออกเพื่อความสุภาพเท่านั้นและไม่ได้ใช้เพื่อสื่อข้อมูลใด แสดงให้เห็นว่าผู้พูดมองว่าถ้อยคำที่ตนใช้ในการขอนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ได้จริงจัง)

ด้วยเหตุผลเบื้องหลังดังกล่าวจึงทำให้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมการขอ สามารถแสดงให้เห็นภาพรวมได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 8 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ในการแสดงวัจนกรรมการขอ

IUT		
1. กลวิธีหลัก	จำนวนถ้อยคำ	ร้อยละ
1) ขอแบบตรงไปตรงมา		
- ขอเชิงคำสั่ง	12	33.33
2) ขอแบบอ้อม		
- แสดงความสนใจ	15	41.67
- ถามความเป็นไปได้	3	8.33
- บอกความปรารถนาของผู้พูด	3	8.33
- ให้เหตุผล	1	2.78

⁸ อ่านว่า บาซา-บาซี

IUT		
2. กลวิธีเสริม		
- เน้นย้ำ	2	5.56
รวม	36	100.00

จากตารางที่ 8 กลวิธีทางภาษาที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ในการแสดงวัจนกรรมการขอ พบว่า กลวิธีหลักของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมี 2 กลวิธี ได้แก่ การขอแบบตรงไปตรงมา และการขอแบบอ้อม โดยการขอแบบตรงไปตรงมาพบเพียงการขอเชิงคำสั่ง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ส่วนการขอแบบอ้อมประกอบด้วย 4 กลวิธีย่อย สามารถเรียงตามจำนวนถ้อยคำจากมากไปน้อย ได้แก่ การแสดงความสนใจ คิดเป็นร้อยละ 41.67 การถามความเป็นไปได้ คิดเป็นร้อยละ 8.33 การบอกความปรารถนาของผู้พูด คิดเป็นร้อยละ 8.33 และการให้เหตุผล คิดเป็นร้อยละ 2.78 ตามลำดับ ส่วนกลวิธีเสริมพบเพียง การเน้นย้ำ คิดเป็นร้อยละ 5.56 สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

1) กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการขอเป็นวิธีการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงวัจนกรรมด้วยการใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อเจตนาขอ จำแนกเป็นกลวิธีหลัก กลวิธีเสริม และลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม

1.1) กลวิธีหลัก

กลวิธีหลักในที่นี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด หากถ้อยคำนั้นสื่อเจตนาแสดงความหมายของการขอว่าเป็นการที่ผู้พูดขอให้ผู้ฟังถ่ายโอนสิ่งของของผู้ฟังให้ตกแก่ผู้พูด ผู้วิจัยจึงจัดเป็นกลวิธีหลัก กลวิธีหลักในการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสามารถจำแนกกลวิธีการขอได้ 2 กลวิธีย่อย ได้แก่ การขอแบบตรงไปตรงมา และการขอแบบอ้อม

1.1.1) การขอแบบตรงไปตรงมา

การขอแบบตรงไปตรงมา คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดแสดงความหมายของการขออย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดต้องการขอสิ่งของจากผู้ฟัง จากข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กริยาสื่อวัจนกรรม “ขอ” หรือแม้ไม่ใช้กริยา

สื่อวัจนกรรม แต่มีความหมายตามรูปสัมพันธ์กับเงื่อนไขวัจนกรรมที่ต้องการสื่อ การขอแบบตรงไปตรงมา พบเพียงการขอเชิงคำสั่ง

การขอเชิงคำสั่ง พบทั้งหมด 12 ถ้อยคำ การขอเชิงคำสั่งเป็นการที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำคล้ายการออกคำสั่งเพื่อให้ผู้ฟังทำตามความต้องการของผู้พูด สามารถสังเกตได้จากภาษาที่มักเริ่มต้นถ้อยคำด้วยคำประกอบกริยาไม่ให้ผู้ฟังลืมนั่นคือ “อย่าลืม” หรืออาจมีท้ายประโยคที่เป็นการร้องขอให้ผู้ฟังต้องทำกริยาบางอย่างให้แก่ผู้พูด คือ “...ด้วยนะ” ประธานของถ้อยคำต้องเป็นผู้ฟังเท่านั้น ซึ่งอาจจะประธานได้ และคู่สนทนาต่างรับรู้และเข้าใจร่วมกัน

ตัวอย่างที่ 19

อย่าลืมของฝากด้วยนะ

จากตัวอย่างที่ 19 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำที่เป็นการขอเชิงคำสั่งว่า “อย่าลืมของฝากด้วยนะ” เพื่อให้ผู้ฟังทำตามความต้องการของผู้พูด นั่นคือ การให้ผู้ฟังนำของฝากมาให้แก่ผู้พูด

ตัวอย่างที่ 20

ขอของฝากด้วยนะ

จากตัวอย่างที่ 20 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำที่เป็นการขอเชิงคำสั่งว่า “ขอของฝากด้วยนะ” เพื่อให้ผู้ฟังทำตามความต้องการของผู้พูด นั่นคือ การให้ผู้ฟังนำของฝากมาให้แก่ผู้พูด

1.1.2) การขอแบบอ้อม

การขอแบบอ้อม คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดแสดงความหมายตามรูปภาษาที่มีรูปไม่สัมพันธ์กับเงื่อนไขวัจนกรรมที่ต้องการสื่อ ผู้พูดกล่าวถ้อยคำออกมาพร้อมกับสื่อเจตนาที่มิใช่ความของการขอ ผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดต้องการขอสิ่งของจากผู้ฟัง ผู้ฟังต้องตีความโดยอาศัยบริบทและสามารถเข้าใจเจตนาได้ว่าผู้พูดต้องการขอสิ่งของ จากข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีการขอแบบอ้อมที่สามารถจำแนกได้ 4 กลวิธีย่อย ได้แก่ การแสดงความสนใจ การถามความเป็นไปได้ การบอกความปรารถนาของผู้พูด และการให้เหตุผล ดังนี้

1.1.2.1) การแสดงความสนใจ พบทั้งหมด 15 ถ้อยคำ

การแสดงความสนใจเป็นการที่ผู้พูดไม่กล่าวถึงความต้องการสิ่งของอย่างตรงไปตรงมา แต่เมื่อผู้พูดกล่าวแสดงความชื่นชมหรือการประเมินค่าทางบวก เช่น “ดี” “ชอบ” เกี่ยวกับสิ่งของของผู้ฟัง และการขอข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของนั้น เช่น ถามสถานที่ที่ซื้อ ถามราคา ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจเจตนาได้ว่าผู้พูดมีเจตนาต้องการให้ผู้ฟังยกสิ่งของให้

ตัวอย่างที่ 21

แว่นตานี้ดีมาก เข้ากันเวลาฉันใส่

จากตัวอย่างที่ 21 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงความสนใจด้วยการแสดงความชื่นชมต่อแว่นตาของผู้ฟังในถ้อยคำว่า “แว่นตานี้ดีมาก” และกล่าวถึงความเหมาะสมของแว่นตากับตนเองว่า “เข้ากันเวลาฉันใส่” ผู้ฟังสามารถตีความและเข้าใจเจตนาได้ว่าผู้พูดมีเจตนาต้องการให้ผู้ฟังยกแว่นตาให้

ตัวอย่างที่ 22

ไปเที่ยวนี้ดินะได้ชื่อของเยอะ ๆ

จากตัวอย่างที่ 22 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงความสนใจด้วยการแสดงความชื่นชมถึงการเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศของผู้ฟังในถ้อยคำว่า “ไปเที่ยวนี้ดินะได้ชื่อของเยอะ ๆ” ผู้ฟังสามารถตีความและเข้าใจเจตนาได้ว่าผู้พูดมีเจตนาต้องการให้ผู้ฟังนำของมาให้

1.1.2.2) การถามความเป็นไปได้ พบทั้งหมด 3 ถ้อยคำ

การถามความเป็นไปได้เป็นการกล่าวถ้อยคำเพื่อถามผู้ฟังว่าสิ่งที่ผู้พูดกล่าวขอสิ่งของจากผู้ฟัง และต้องการให้ผู้ฟังยกสิ่งของนั้นให้แก่ผู้พูด ผู้ฟังสามารถทำให้เป็นไปตามคำขอได้หรือไม่ รูปภาษาที่พบมักเป็นประโยคคำถาม “ได้ไหม” “ไหม” “หรือไม่” เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ฟังสามารถปฏิเสธความต้องการของผู้พูดได้ ซึ่งอาจพบกริยาสื่อ婉转กรรม “ขอ” ร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้

ตัวอย่างที่ 23

ขอได้ไหม

จากตัวอย่างที่ 23 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กริยาสื่อวัจนกรรม “ขอ” ต่อผู้ฟังว่าผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังยกสิ่งของให้ คือ การยกแว่นตาให้ ในรูปของคำถาม แสดงถึงการถามความเป็นไปได้ว่าผู้ฟังจะยกแว่นตาที่ผู้พูดขอให้เป็นผู้พูดได้หรือไม่

ตัวอย่างที่ 24

จะมีของฝากให้ฉันหรือไม่

จากตัวอย่างที่ 24 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำในรูปของคำถามว่า “จะมีของฝากให้ฉันหรือไม่” ต่อผู้ฟังว่าผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังให้ของฝากจากการท่องเที่ยวต่างประเทศแก่ผู้พูด แสดงถึงการถามความเป็นไปได้ว่าผู้ฟังจะให้ของฝากที่ผู้พูดขอให้เป็นผู้พูดได้หรือไม่

1.1.2.3) การบอกความปรารถนาของผู้พูด พบทั้งหมด 3 ถ้อยคำ การบอกความปรารถนาของผู้พูดเป็นการที่ผู้พูดระบุถึงความต้องการของตนเอง ในแง่มุมที่ผู้พูดต้องการมีสิ่งของนั้นเช่นเดียวกับผู้ฟัง ไม่ใช่ความต้องการจะขอสิ่งของโดยตรง พบการใช้รูปภาษา “อยาก” เพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ว่าคุณพูดก็ต้องการมีสิ่งของเช่นเดียวกับผู้ฟังไว้ในกรอบรอง

ตัวอย่างที่ 25

ฉันอยากซื้ออันนี้ด้วย

จากตัวอย่างที่ 25 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การบอกความปรารถนาของตนเองว่าตนก็ต้องการซื้อแว่นตาเช่นนี้ที่เหมือนกันกับผู้ฟังในถ้อยคำว่า “ฉันอยากซื้ออันนี้ด้วย”

ตัวอย่างที่ 26

ชื่อที่ไหน ดีมากเลย ฉันอยากได้ด้วยนะ

จากตัวอย่างที่ 26 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การบอกความปรารถนาของตนเองว่าตนก็ต้องการมีแว่นตาเช่นนี้ที่เหมือนกันกับของผู้ฟัง ในถ้อยคำว่า “ฉันอยากได้ด้วยนะ”

1.1.2.4) การให้เหตุผล พบทั้งหมด 1 ถ้อยคำ การให้เหตุผลเป็นการชี้แจงแสดงเหตุผลให้ผู้ฟังทราบว่าเหตุใดผู้พูดจึงต้องการขอสิ่งของจากผู้ฟัง เพื่อให้เกิดความสุภาพในการขอมากขึ้น

ตัวอย่างที่ 27

ชื่อของฝากให้ด้วยนะ ที่นั่นน่าจะถูกกว่า

จากตัวอย่างที่ 27 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การให้เหตุผลในถ้อยคำว่า “ที่นั่นน่าจะถูกกว่า” เพื่อแสดงเหตุผลว่าที่ผู้พูดต้องการขอสิ่งของจากผู้ฟังเป็นเพราะเหตุผลในเรื่องราคา

1.2) กลวิธีเสริม

กลวิธีเสริมในที่นี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด ถ้อยคำนั้นเมื่อปรากฏเดี่ยวไม่สื่อเจตนาแสดงความหมายของการขอว่าเป็นการที่ผู้พูดต้องการขอสิ่งของจากผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงจัดเป็นกลวิธีเสริม ผู้พูดเพียงใช้กลวิธีเสริมเพื่อเสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการขอ กลวิธีเสริมพบเพียงการเน้นย้ำ

การเน้นย้ำ พบทั้งหมด 2 ถ้อยคำ การเน้นย้ำเป็นการย้ำเตือนสิ่งที่ผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังยกสิ่งของให้ พบการปรากฏใช้ถ้อยคำว่า “อย่าลืมนะ” เพื่อย้ำให้ผู้ฟังจำได้ในสิ่งที่ผู้พูดร้องขอในกลวิธีหลัก

ตัวอย่างที่ 28

อย่าลืมนะ ชื่อของฝากให้ฉันด้วย

จากตัวอย่างที่ 28 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การเน้นย้ำในถ้อยคำว่า “อย่าลืมนะ” เพื่อย้ำให้ผู้ฟังจำได้ว่าผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังนำของฝากมาให้แก่ผู้พูด

1.3) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวจนกรรม

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบการใช้จำนวนกลวิธี 1-3 กลวิธีร่วมกัน สามารถปรากฏได้ทั้งหมด 6 รูปแบบ ดังตารางนี้

ตารางที่ 9 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวจนกรรมการขอ			จำนวน ความถี่	ร้อยละ
1 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)			10	40.00
	กลวิธีหลัก (อ้อม)			7	28.00
2 กลวิธี	[กลวิธีเสริม] ⁹	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)		2	8.00
	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)		2	8.00
	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)		2	8.00
3 กลวิธี	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	2	8.00
รวม				25	100.00

⁹ [กลวิธีเสริม] ใน [] แสดงให้เห็นว่าการปรากฏของกลวิธีเสริมในรูปแบบนี้ สามารถปรากฏได้ทั้งตำแหน่งด้านหน้าและด้านหลังกลวิธีหลักที่เป็นการขอแบบตรงไปตรงมา

จากตารางที่ 9 ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มีจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกันตั้งแต่ 1-3 กลวิธีร่วมกัน พบได้ทั้งหมด 6 รูปแบบ การใช้กลวิธีเดี่ยวปรากฏใช้มากที่สุด โดยเฉพาะรูปแบบที่มีลักษณะการปรากฏของการขอแบบตรงไปตรงมา

ตัวอย่างที่ 29

อย่าลืมของฝากนะ

จากตัวอย่างที่ 29 เป็นการใช้กลวิธีเดี่ยวในการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จากถ้อยคำ “อย่าลืมของฝากนะ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบตรงไปตรงมาด้วยการขอเชิงคำสั่ง

การใช้ 2 กลวิธีร่วมกันปรากฏในความถี่ที่รองลงมาจากการใช้กลวิธีเดี่ยว เช่น รูปแบบกลวิธีที่มีลักษณะการปรากฏร่วมกันระหว่างกลวิธีเสริมและกลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบตรงไปตรงมา

ตัวอย่างที่ 30

อย่าลืมนะ ซื่ออันนี้ด้วยนะ

จากตัวอย่างที่ 30 เป็นการใช้ 2 กลวิธีร่วมกันในการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จากถ้อยคำ “อย่าลืมนะ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีเสริมด้วยการเน้นย้ำ ประกอบกับถ้อยคำ “ซื่ออันนี้ด้วยนะ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบตรงไปตรงมาด้วยการขอเชิงคำสั่ง

จำนวนกลวิธีที่พบน้อยสุด คือ การใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน พบการใช้รูปแบบลักษณะการปรากฏร่วมระหว่างกลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบอ้อม กลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบอ้อม และกลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบอ้อม

ตัวอย่างที่ 31

ชอบมาก ชอบจริง ๆ สวยมาก

จากตัวอย่างที่ 31 เป็นการใช้ 3 กลวิธีร่วมกันในการขอของ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จากถ้อยคำ “ชอบมาก” “ชอบจริง ๆ” และ “สวยมาก” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบอ้อมด้วยการแสดงความสนใจมา ประกอบพร้อมเข้าด้วยกัน

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีข้างต้น มีข้อน่าสังเกตบางประการ ดังนี้

1. จำนวนของกลวิธีที่ปรากฏร่วมกันส่วนใหญ่ได้แสดงให้เห็นว่ายิ่งมีการปรากฏร่วมกันของกลวิธี ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองยิ่งใช้การขอแบบอ้อมมากกว่าที่จะใช้การขอแบบตรงไปตรงมา

2. กลวิธีเสริมจะปรากฏร่วมกับกลวิธีหลักที่เป็นการขออย่างตรงไปตรงมาเสมอ เพื่อย้ำและสร้างความหนักแน่นในการขอของผู้พูด

2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวจนกรรมการขอ

วิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้แทนการแสดงวจนกรรมการขอมีทั้งหมด 14 คำตอบ จากทั้งหมด 64 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 41.03 ผู้วิจัยพบว่า หากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่ต้องการแสดงวจนกรรมการขอด้วยการใช้ถ้อยคำ ผู้พูดอาจต้องการแสดงวจนกรรมการขอด้วยการเลือกที่จะทำอย่างอื่น วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวจนกรรมการขอมี 3 แบบ ได้แก่ การขอข้อมูลเพิ่มเติม การเลี้ยงประเพณี และการยืมตามลำดับ

2.1) การขอข้อมูลเพิ่มเติม เป็นการขอข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการขอ ผู้วิจัยพบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีเหตุผลเบื้องหลังในการขอข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อสอบถามและจะไปหาสิ่งของนั้นมาเป็นของตนเองด้วยตนเอง การเลือกใช้วิธีการนี้ จึงเป็นเพียงการขอคำแนะนำเท่านั้น ผู้พูดไม่ได้มีความตั้งใจที่จะใช้วิธีการถามเพื่อกดดันผู้ฟังให้ต้องยกสิ่งนั้นให้เป็นของตน ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่เลือกใช้วิธีการเช่นนี้มอง

ว่าความสัมพันธ์ระหว่างกันมีค่ามากกว่าสิ่งของ จึงไม่ต้องการทำลายความสัมพันธ์ระหว่างกันด้วยการขอ ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ซื้อที่ไหน ราคาเท่าไร” “แวนตานี่ซื้อที่ไหน” “ถามเขาว่าซื้อที่ไหน”

2.2) การเลี้ยงประเด็น เป็นการเบนความสนใจของผู้ฟังไปยังเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การขอนั้น ผู้วิจัยพบว่าเป้าหมายของวิธีการนี้สามารถเป็นได้ทั้งการที่ผู้พูดต้องการกล่าวโดยนัยให้ผู้ฟังตีความ เพื่อให้ผู้ฟังยกสิ่งนั้นให้มาเป็นของตน และการที่ผู้พูดไม่ได้คาดหวังหรือต้องการสิ่งใด

กรณีที่ผู้พูดคาดหวังว่าตนจะได้สิ่งนั้น ผู้พูดมีเหตุผลเบื้องหลังคือ ผู้พูดมีความมั่นใจในความสัมพันธ์ระหว่างกัน หากมีความสัมพันธ์ที่ดี การใช้วิธีการเช่นนี้จะสามารถบอกเป็นนัยให้ผู้ฟังเข้าใจได้ แต่หากผู้พูดไม่ได้คาดหวังสิ่งของใดจากผู้ฟัง ผู้พูดมีเหตุผลเพียงแค่ต้องการให้ความสำคัญกับการพูดคุย เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าตนนั้นให้ความสำคัญหรือสนใจต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นของคู่สนทนา ตัวอย่างคำตอบ เช่น “อย่าลืมนะ ไปเที่ยวสนุกไหม” “อยากฟังแพลนไปเที่ยวที่เขาเล่า” “กลับมาเล่าประสบการณ์ที่ไปเมืองนอกด้วยนะ”

2.3) การยืม เป็นการที่ผู้พูดขอสิ่งของนั้นมาใช้เป็นของตนเองชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง แล้วจะนำคืนให้ในภายหลัง ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าจุดมุ่งหมายของการยืมนี้ ผู้พูดมีเป้าหมายทั้งที่ต้องการยืมเพียงชั่วคราวระยะหนึ่งเท่านั้น หรือผู้พูดมองว่าการยืมเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของการขอ ซึ่งผู้พูดสามารถนำไปครอบครองเป็นของตนเองได้ในภายหลัง หากคู่สนทนาไม่ทวงถาม ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ยืมดีกว่า” “ขอยืม” “ยืม”

วิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการขอทั้ง 3 แบบนี้ แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีความพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาไว้ ไม่ต้องการที่จะกดดันผู้ฟังโดยตรง จึงใช้วิธีการเหล่านี้แทนการแสดงวัจนกรรม การใช้วิธีการขอข้อมูลเพิ่มเติม ผู้พูดเห็นว่าการฟังพาดตนเองให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่พึงกระทำมากกว่า ไม่ได้มีความต้องการที่ใช้วิธีดังกล่าวในการได้มา ส่วนการเลี้ยงประเด็นและการยืมที่อาจนำไปสู่ความตั้งใจที่จะครอบครองสิ่งนั้น

3.1.1.3 วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

การถามข้อมูลส่วนตัว คือ การถามข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับผู้ฟัง แตกต่างจากการถาม (question) ตามที่เซิร์ล (Searle, 1969: 66) กำหนดไว้ในเงื่อนไขเนื้อความว่าจะเป็น

ข้อความใดก็ได้ ผู้วิจัยจึงประยุกต์เงื่อนไขวัจนกรรมการถามให้ชี้เฉพาะเจาะจงถึงการถามข้อมูลที่เป็นเรื่องส่วนตัวของผู้ฟังโดยเฉพาะ โดยมีเงื่อนไขวัจนกรรมดังนี้

1. เงื่อนไขเนื้อหาความ	ข้อความที่เกี่ยวกับผู้ฟัง
2. เงื่อนไขเบื้องต้น	1. ผู้พูดไม่ทราบคำตอบ
2. ไม่ชัดเจนว่าผู้ฟังจะตอบหากผู้พูดไม่ถาม
3. เงื่อนไขความจริงใจ	ผู้พูดต้องการคำตอบจากผู้ฟัง
4. เงื่อนไขจำเป็น	จัดเป็นความพยายามที่จะได้มาซึ่งคำตอบเรื่องส่วนตัวจากผู้ฟัง

จากแบบสอบถามพบว่าเหตุผลเบื้องหลังที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวมีเหตุผล 4 ประการ ได้แก่ 1) การสนองความอยากรู้¹⁰ 2) การกระชับความสัมพันธ์และ/หรือสร้างความเข้าใจระหว่างกัน 3) การแสดงความห่วงใย 4) การแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยเนื้อหาที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองระบุว่าต้องการถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ชื่อ อายุ ที่อยู่หรือภูมิลำเนา อาชีพ สถานที่ทำงาน การแต่งงาน กิจกรรมทั่วไปในชีวิตประจำวัน ศาสนา ข้อห้ามทางศาสนา และศาสนพิธี

ด้วยเหตุผลเบื้องหลังดังกล่าวจึงทำให้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว สามารถแสดงให้เห็นภาพรวมได้ดังตารางนี้

¹⁰ ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนใช้คำทับศัพท์ที่เป็นคำแสลงในภาษาอินโดนีเซียว่า *kepo* ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมของคนที่ยากรู้อยากเห็น

ตารางที่ 10 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ในการแสดงวัฒนธรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

IUT		
1. กลวิธีหลัก	จำนวนถ้อยคำ	ร้อยละ
1) ถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา		
- ถามให้ตอบเนื้อความ	35	49.30
2) ถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม		
- ให้เหตุผล	11	15.49
- ตรวจสอบข้อมูล	7	9.86
2. กลวิธีเสริม		
- ขออนุญาตถาม	6	8.45
- ชวน	6	8.45
- ขอโทษ	4	5.63
- ทักทาย	2	2.82
รวม	71	100.00

จากตารางที่ 10 กลวิธีทางภาษาที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ในการแสดงวัฒนธรรมการถามข้อมูลส่วนตัว พบว่า กลวิธีหลักของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้มี 2 กลวิธี ได้แก่ การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา และการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม โดยการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาพบเพียง 1 กลวิธีย่อย คือ การถามให้ตอบเนื้อความ คิดเป็นร้อยละ 49.30 ส่วนการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อมพบ 2 กลวิธีย่อย ได้แก่ การให้เหตุผล คิดเป็นร้อยละ 15.49 และการตรวจสอบข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 9.86

ส่วนกลวิธีเสริมแบ่งได้ 4 กลวิธี สามารถจัดเรียงตามจำนวนถ้อยคำจากมากไปน้อย ได้แก่ การขออนุญาตถาม คิดเป็นร้อยละ 8.45 การชวน คิดเป็นร้อยละ 8.45 การขอโทษ คิดเป็นร้อยละ 5.63 และการทักทาย คิดเป็นร้อยละ 2.82 ตามลำดับ สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

1) กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นวิธีการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงวัจนกรรมด้วยการใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อเจตนาถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง จำแนกเป็นกลวิธีหลัก กลวิธีเสริม และลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม

1.1) กลวิธีหลัก

กลวิธีหลักในที่นี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด หากถ้อยคำนั้นสื่อเจตนาแสดงความหมายของการถามข้อมูลส่วนตัวว่าเป็นการที่ผู้พูดถามหรือตั้งคำถามกับผู้ฟัง ด้วยรูปประโยคคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงจัดเป็นกลวิธีหลัก กลวิธีหลักในการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสามารถจำแนกกลวิธีการถามข้อมูลส่วนตัวได้ 2 กลวิธีย่อย ได้แก่ การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา และการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม

1.1.1) การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา

การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดแสดงความหมายของการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดต้องการถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ฟังและต้องการคำตอบจากผู้ฟังจริง ๆ จากข้อมูลที่พบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้คำแสดงคำถาม ได้แก่ “อะไร” “ทำไม” “ที่ไหน” “เท่าไร” ซึ่งมีความหมายตามรูปสัมพันธ์กับเงื่อนไขวัจนกรรมที่ต้องการสื่อ การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาพบเพียงการถามให้ตอบเพื่อความ

การถามให้ตอบเพื่อความ พบทั้งหมด 35 ถ้อยคำ การถามให้ตอบเนื้อความเป็นการที่ผู้พูดต้องการทราบข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง ผู้พูดจึงถามหาข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้ฟัง และต้องการให้ผู้ฟังตอบคำถามที่เป็นเรื่องของผู้ฟังให้แก่ผู้พูดได้ทราบ ผู้พูดมักใช้รูปประโยคคำถามด้วยคำแสดงคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่ตนต้องการทราบ

ตัวอย่างที่ 32

คุณอายุเท่าไรคะ

จากตัวอย่างที่ 32 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง กล่าวถ้อยคำที่เป็นการถามให้ตอบเนื้อความว่า “คุณอายุเท่าไรคะ” เพื่อให้ผู้ฟังบอกข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับอายุให้ผู้พูดได้ทราบ

ตัวอย่างที่ 33

คุณศาสนาอะไร

จากตัวอย่างที่ 33 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง กล่าวถ้อยคำที่เป็นการถามให้ตอบเนื้อความว่า “คุณศาสนาอะไร” เพื่อให้ผู้ฟังบอกข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับศาสนาให้ผู้พูดได้ทราบ

1.1.2) การถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม

การถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดแสดงความหมายตามรูปภาพที่มีรูปไม่สัมพันธ์กับเงื่อนไขวัจนกรรมที่ต้องการสื่อ ผู้พูดกล่าวถ้อยคำออกมาพร้อมกับสื่อเจตนาที่มีเนื้อความของการถามข้อมูลส่วนตัว ผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังบอกข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังแก่ผู้พูด ผู้ฟังต้องตีความโดยอาศัยบริบท การถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อมจำแนกได้เป็นการให้เหตุผลและการตรวจสอบข้อมูล

1.1.2.1) การให้เหตุผล พบทั้งหมด 11 ถ้อยคำ การให้เหตุผลเป็นการชี้แจงแสดงเหตุผลให้ผู้ฟังทราบว่าเหตุใดผู้พูดจึงต้องการทราบข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง เพื่อแสดงความรู้สึกให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณผู้พูดมีความจำเป็นต้องถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 34

ผมเห็นคุณนานแล้ว แต่ยังไม่รู้จักกันเลย คุณชื่ออะไร

จากตัวอย่างที่ 34 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การให้เหตุผลในถ้อยคำว่า “ผมเห็นคุณนานแล้ว” และ “แต่ยังไม่รู้จักกันเลย” เพื่อแสดงเหตุจำเป็นในเบื้องต้นถึงการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 35

สงสัยนานแล้ว ศาสนาอะไรครับ

จากตัวอย่างที่ 35 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การให้เหตุผลในถ้อยคำว่า “สงสัยนานแล้ว” เพื่อแสดงเหตุจำเป็นในเบื้องต้นถึงการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง

1.1.2.2) การตรวจสอบข้อมูล พบทั้งหมด 7 ถ้อยคำ การตรวจสอบข้อมูลเป็นการที่ผู้พูดพอจะมีข้อมูลหรือคาดเดาข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังไว้อยู่บ้างแล้วไม่มากนักน้อย ผู้พูดจึงทำที่เป็นถามผู้ฟังเพื่อยืนยันข้อเท็จจริงหรือต้องการคำตอบที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟัง การตรวจสอบข้อมูลจึงเป็นการถามที่ผู้พูดลองคาดคะเนคำตอบของผู้ฟัง แต่ยังเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ปฏิเสธสิ่งที่ผู้พูดคาดคะเนไว้ แล้วบอกข้อมูลที่ถูกต้องให้ผู้พูดได้รับทราบ

จากข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มักใช้คำลงท้ายแสดงคำถาม *หรือยัง* และ *ใช้ไหม* สะท้อนให้เห็นว่าสิ่งที่ผู้พูดถามนั้นเป็นสิ่งที่ควรจะปฏิบัติตามที่ผู้พูดคิดไว้เป็นคำลงท้ายแสดงคำถามดังกล่าว นววรรณ พันธุมธา (2558: 132-136) เรียกว่าคำบอกการถาม ซึ่ง “*ใช้ไหม*” เป็นคำบอกการถามที่ผู้พูดพอจะมีข้อมูลที่ต้องการจะถามอยู่บ้างแล้ว และผู้พูดค่อนข้างแน่ใจว่าข้อมูลที่ผู้พูดทราบมานั้นถูก แต่ก็ยังต้องการได้รับคำยืนยันและคำตอบจากผู้ฟัง ส่วนคำบอกการถาม “*หรือยัง*” ผู้พูดใช้เมื่อต้องการคำตอบจากผู้ฟังว่ากริยาที่ผู้พูดถามนั้นเกิดขึ้นแล้วหรือไม่ แสดงถึงความจำเป็นหรือความที่ควรจะเป็นของกริยาในคำถามนั้น

ตัวอย่างที่ 36

แต่งงานหรือยัง

จากตัวอย่างที่ 36 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำที่เป็นการตรวจสอบข้อมูลว่า “แต่งงานหรือยัง” ผู้พูดลองถามถึงเนื้อความเกี่ยวกับการแต่งงานต่อผู้ฟัง และต้องการคำตอบที่ผู้ฟังอาจกล่าวยืนยันหรือปฏิเสธ เพื่อให้ผู้พูดได้คำตอบที่ถูกต้องจากผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 37

อิสลามใช้ไหมครับ

จากตัวอย่างที่ 37 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยคำที่เป็นการตรวจสอบข้อมูลว่า “อิสลามใช้ไหมครับ” ผู้พูดพอจะคาดเดาและค่อนข้างแน่ใจว่าผู้ฟังน่าจะนับถือศาสนาอิสลาม แต่ก็ยังต้องการได้รับคำยืนยันและคำตอบที่แท้จริงจากผู้ฟัง

1.2) กลวิธีเสริม

กลวิธีเสริมในที่นี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด ถ้อยคำนั้นเมื่อปรากฏเดี่ยวไม่สื่อเจตนาแสดงความหมายของการถามเจาะจงเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงจัดเป็นกลวิธีเสริม ผู้พูดเพียงใช้กลวิธีเสริมเพื่อเสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการถามข้อมูลส่วนตัว กลวิธีเสริมจำแนกได้เป็นการขออนุญาตถาม การชวน การขอโทษ และการทักทาย

1.2.1) การขออนุญาตถาม พบทั้งหมด 6 ถ้อยคำ การขออนุญาตถามเป็นการที่ผู้พูดขอความยินยอมในการถามข้อมูลจากผู้ฟัง แต่ไม่ได้ระบุเจาะจงว่าผู้พูดจะถามเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว ผู้พูดใช้การขออนุญาตถามเพื่อเกริ่นนำให้ผู้ฟังฟังคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวของผู้ฟังในถ้อยคำถัดไป มักปรากฏการใช้คำกริยา *ถาม* ประกอบกับ *ขออนุญาต* หรือไม่ก็ได้ ในรูปของประโยคคำถาม

ตัวอย่างที่ 38

ถามได้ไหม คุณชื่ออะไร

จากตัวอย่างที่ 38 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การขออนุญาตถามในถ้อยคำว่า “ถามได้ไหม” เพื่อเกริ่นนำให้ผู้ฟังทราบว่าคุณผู้พูดต้องการถามคำถามบางประการต่อผู้ฟัง และนำไปสู่กลวิธีหลัก

ตัวอย่างที่ 39

ขออนุญาตถามได้ไหม ว่าศาสนาอะไร

จากตัวอย่างที่ 39 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การขออนุญาตถามในถ้อยคำว่า “ขออนุญาตถามได้ไหม” เพื่อเกริ่นนำให้ผู้ฟังทราบว่าคุณผู้พูดต้องการถามคำถามบางประการต่อผู้ฟัง และนำไปสู่กลวิธีหลัก

1.2.2) การชวน พบทั้งหมด 6 ถ้อยคำ การชวนเป็นความพยายามของผู้พูดที่จะให้ผู้ฟังเข้าร่วมเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่ผู้พูดกำหนด ผู้พูดใช้การชวนเพื่อสร้างความสนิทสนมระหว่างกัน และนำไปสู่การทำความรู้จักกันในเรื่องราวส่วนตัวต่อไป

ตัวอย่างที่ 40

ทำไมมาคนเดียว มีเวลาไปกินกาแฟด้วยกันไหม

จากตัวอย่างที่ 40 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การชวนในถ้อยคำว่า “มีเวลาไปกินกาแฟด้วยกันไหม” เพื่อสร้างความสนิทสนมระหว่างกัน และนำไปสู่การทำความรู้จักกันในเรื่องราวส่วนตัวต่อไป

ตัวอย่างที่ 41

คุณว่างไหม ไปดื่มกาแฟไหม

จากตัวอย่างที่ 41 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การชวนในถ้อยคำว่า “คุณว่างไหม” และ “ไปดื่มกาแฟไหม” เพื่อสร้างความสนิทสนมระหว่างกัน และนำไปสู่การทำความรู้จักกันในเรื่องราวส่วนตัวต่อไป

1.2.3) การขอโทษ พบทั้งหมด 4 ถ้อยคำ การขอโทษเป็นการที่ผู้พูดกล่าวแสดงความเสียใจต่อผู้ฟังในสิ่งที่ตนกำลังจะถาม ในที่นี้ผู้พูดใช้การขอโทษเพื่อเปิดการสนทนาที่จะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนต้องการจะถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังต่อไป ผู้พูดเลือกใช้กริยาสื่อวัฒนธรรม “ขอโทษ” เพื่อเสริมกลวิธีหลัก เพราะผู้พูดรู้ว่าการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ฟัง ผู้พูดจึงกล่าวขอโทษก่อนเพื่อความสะดวก

ตัวอย่างที่ 42

ขอโทษครับ คุณศาสนาอะไรครับ

จากตัวอย่างที่ 42 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การขอโทษในถ้อยคำว่า “ขอโทษครับ” เปิดการสนทนาที่จะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนต้องการจะถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังต่อไป

1.2.4) การทักทาย พบทั้งหมด 2 ถ้อยคำ การทักทายเป็นการที่ผู้พูดเพ่งพบผู้ฟัง ผู้พูดจึงกล่าวถ้อยคำที่แสดงการรับรู้การปรากฏตัวของผู้ฟังหรือเป็นการสังเกตที่ควรแสดงต่อผู้ฟัง (Searle, 1969: 67) เพื่อทำหน้าที่สื่อสัมพันธ์ (phatic communication) (Malinowski, 1923: 315) ในการเปิดบทสนทนา เพราะผู้พูดรู้ว่าการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ฟัง ผู้พูดจึงกล่าวทักทายก่อนเพื่อความสะดวก

ตัวอย่างที่ 43

สบายดีไหมครับ คุณชื่ออะไรครับ

จากตัวอย่างที่ 43 ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การทักทายในถ้อยคำว่า “สบายดีไหมครับ” เปิดการสนทนาที่จะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนต้องการจะถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังต่อไป

1.3) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบการใช้จำนวนกลวิธี 1-3 กลวิธีร่วมกัน สามารถปรากฏได้ทั้งหมด 8 รูปแบบ ดังตารางนี้

ตารางที่ 11 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถาม ข้อมูลส่วนตัว	จำนวน ความถี่	ร้อยละ
1 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	19	39.58
	กลวิธีหลัก (อ้อม)	8	16.67
	[กลวิธีเสริม] ¹¹ กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	8	16.67
2 กลวิธี	กลวิธีหลัก (อ้อม) กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	5	10.42
	[กลวิธีเสริม] กลวิธีหลัก (อ้อม)	4	8.33
	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา) กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	2	4.17

¹¹ [กลวิธีเสริม] ใน [] แสดงให้เห็นว่าการปรากฏของกลวิธีเสริมในรูปแบบนี้ สามารถปรากฏได้ทั้งตำแหน่งด้านหน้าและด้านหลังกลวิธีหลักที่เป็นการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถาม ข้อมูลส่วนตัว			จำนวน ความถี่	ร้อยละ
	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)		1	2.08
3 กลวิธี	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	1	2.08
รวม				48	100.00

จากตารางที่ 11 ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มีจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกันตั้งแต่ 1-3 กลวิธีร่วมกัน พบได้ทั้งหมด 8 รูปแบบ การใช้กลวิธีเดียวปรากฏใช้มากที่สุด โดยเฉพาะรูปแบบที่มีลักษณะการปรากฏของการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา

ตัวอย่างที่ 44

มาจากที่ไหน

จากตัวอย่างที่ 44 เป็นการใช้กลวิธีเดียวในการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จากถ้อยคำ “มาจากที่ไหน” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาด้วยการถามให้ตอบเพื่อความ

การใช้สองกลวิธีร่วมกันปรากฏในความถี่ที่รองลงมาจากการใช้กลวิธีเดียว โดยเฉพาะรูปแบบกลวิธีที่มีลักษณะการปรากฏร่วมกันระหว่างกลวิธีเสริมและกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา

ตัวอย่างที่ 45

ขอโทษนะ อยากทราบว่าศาสนาอะไร

จากตัวอย่างที่ 45 เป็นการใช้สองกลวิธีร่วมกันในการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จากถ้อยคำ “ขอโทษนะ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธี

เสริมด้วยการขอโทษ ประกอบกับถ้อยคำ “อย่ารู้ว่าคุณศาสนาอะไร” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาด้วยการถามให้ตอบเพื่อความ

จำนวนกลวิธีที่พบน้อยสุด คือ การใช้สามกลวิธีร่วมกัน พบการใช้รูปแบบลักษณะการปรากฏร่วมระหว่างกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม กลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม และกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา

ตัวอย่างที่ 46

ผมเห็นคุณนานแล้ว แต่ยังไม่รู้จักกันเลย คุณชื่ออะไร

จากตัวอย่างที่ 46 เป็นการใช้สามกลวิธีร่วมกันในการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จากถ้อยคำ “ผมเห็นคุณนานแล้ว” และ “แต่ยังไม่รู้จักกันเลย” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อมด้วยการให้เหตุผล ประกอบกับ “คุณชื่ออะไร” ซึ่งเป็นกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาด้วยการถามให้ตอบเพื่อความ

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีข้างต้น มีข้อน่าสังเกต คือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเน้นการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา จะเห็นได้ว่าแม้มีการปรากฏร่วมกันของหลายกลวิธี แต่การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาก็มักจะปรากฏร่วมในทุกจำนวนกลวิธีและปรากฏในความถี่ที่ค่อนข้างมากกว่ากลวิธีอื่น ๆ

2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

วิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวมีทั้งหมด 7 คำตอบ จากทั้งหมด 64 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 10.94 ผู้วิจัยพบว่า หากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่ต้องการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยการใช้ถ้อยคำ ผู้พูดอาจต้องการแสดงวัจนกรรมด้วยการเลือกที่จะทำอย่างอื่น วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวพบวิธีการ 3 แบบ ได้แก่ การสังเกตด้วยตนเอง การชวนคุยสัพเพเหระ และการถามจากผู้อื่น ตามลำดับ

2.1) การสังเกตด้วยตนเอง เป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพิจารณาและรวบรวมข้อมูลที่ตนต้องการทราบด้วยตนเอง โดยมีได้สื่อสารกับคู่สนทนาหรือเจ้าของข้อมูลที่ตนต้องการจะทราบ เนื่องจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมองว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะที่จะแสดงเจตนาออกไปโดยตรง จึงเลือกวิธีการเช่นนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการรบกวนผู้ฟัง ไม่ต้องการให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกอึดอัดใจ และไม่ต้องการบังคับให้ผู้ฟังตอบในสิ่งที่พวกเขาสงสัย ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ดูเอาดีกว่าว่าเราทำกิจกรรมทางศาสนาเป็นยังไง” “สิ่งแรกที่ผมทำคือดูนิสัยของเขา เพื่อที่ผมจะรู้ว่าเขานับถือศาสนาอะไร” “ดูจากชื่อ”

2.2) การชวนคุยสัพเพเหระ เป็นการการชวนคุยประเด็นอื่น ๆ หรือชวนทำกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อเป็นสื่อกลางในการเกริ่นนำก่อนที่จะเข้าสู่ประเด็นหลักในการสื่อสารที่ผู้พูดต้องการจะสื่อความต้องการของตนเองต่อผู้ฟัง โดยมีเหตุผลเบื้องหลังว่า การถามข้อมูลส่วนตัวทันทีจะทำให้ผู้ฟังตกใจและอาจจะทำให้ผู้พูดไม่ได้ข้อมูลที่ตนต้องการทราบอีกด้วย อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีการเช่นนี้ถือว่าเป็นการที่ผู้พูดพยายามให้ได้ข้อมูลมาจากผู้ฟังโดยตรง ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ขอเดินไปด้วยกันก่อน แล้วค่อยคุยกัน” “ถามอย่างอื่นก่อนที่จะถามเรื่องของเขา”

2.3) การถามจากผู้อื่น เป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองต้องการได้รับคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของบุคคลที่ตนต้องการทราบ แต่ไม่ต้องการรบกวนหรือทำให้ผู้ฟังอึดอัดใจ จึงเลือกที่จะถามจากผู้อื่นหรือผู้ที่ผู้พูดคาดว่าน่าจะทราบข้อมูลนั้นแทนการเลือกที่จะถามออกไปโดยตรงกับเจ้าของข้อมูล ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ถามมาจากเพื่อนคนอื่น” “ผมจะถามผ่านคนอื่น”

วิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวทั้ง 3 แบบนี้ แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีเป้าหมายเพื่อให้ได้รับคำตอบจากการปฏิสัมพันธ์ โดยทั้ง 3 วิธีแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีวิธีการสื่อสารที่แตกต่างกันเล็กน้อย กล่าวคือ การสังเกตด้วยตนเองและการถามจากผู้อื่น ผู้พูดไม่สื่อสารโดยตรงกับผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูล ขณะที่การชวนคุยสัพเพเหระนั้น ผู้พูดจะสื่อสารโดยตรงกับเจ้าของข้อมูลนั่นเอง นอกจากนี้ วิธีการทั้ง 3 แบบ ผู้พูดมักคำนึงถึงผู้ฟังเป็นหลัก เพราะไม่ต้องการให้ผู้ฟังอึดอัด ถูกรบกวน หรือตกใจ เว้นแต่วิธีการชวนคุยสัพเพเหระที่นอกจากจะคำนึงถึงผู้ฟังแล้ว ผู้พูดยังคำนึงถึงความต้องการของคนที่ตนต้องการจะทราบคำตอบอีกด้วย

3.1.2 การเลือกไม่แสดงวจนกรรม

การเลือกไม่แสดงวจนกรรมเป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่ต้องการแสดงวจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว หรือวิธีการอื่นใดออกมา ผู้พูดจึงเลือกที่จะนิ่งเฉยเพราะผู้พูดมีสาเหตุต่าง ๆ ที่ผู้พูดคำนึงถึง จึงทำให้ผู้พูดไม่ต้องการแสดงวจนกรรม

3.1.2.1 การเลือกไม่แสดงวจนกรรมการสัญญา

การเลือกไม่แสดงวจนกรรมการสัญญาเป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรมการสัญญาหรือวิธีการอื่นใดออกมา พบทั้งสิ้น 2 คำตอบ จากทั้งหมด 64 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 3.13 ผู้วิจัยพบว่า เหตุผลที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรมมี 2 ประการ ได้แก่ การคำนึงถึงตนเอง และการคำนึงถึงคู่สนทนา

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรมหรือนิ่งเฉยต่อการสัญญาที่มีสาเหตุมาจากความไม่แน่ใจ โดยสิ่งที่คำนึงถึงคือการคำนึงถึงตนเองและคู่สนทนา พบในความถี่เท่า ๆ กัน แต่ละสาเหตุคิดเป็นร้อยละ 50 ดังนี้

1) การคำนึงถึงตนเอง พบว่ามีสาเหตุมาจากการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเกิดความไม่แน่ใจอันเกิดจากตนเอง ผู้พูดเห็นว่าตนเองจะไม่สามารถกระทำการสัญญาได้ในอนาคต จึงเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรม คำตอบที่พบ ได้แก่ “ไม่แน่ใจว่าจะว่าง”

2) การคำนึงถึงคู่สนทนา พบว่ามีสาเหตุมาจากการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเกิดความไม่แน่ใจอันเกิดจากตัวคู่สนทนา กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่แน่ใจว่าคู่สนทนากำลังกล่าวเชิญชวนเพื่อให้ตนกล่าวถ้อยคำที่จะต้องนำไปสู่การสัญญา ผู้พูดจึงไม่ต้องการกระทำการสัญญาที่จะผูกมัดตนเองให้ทำสิ่งนั้น คำตอบที่พบ ได้แก่ “เขาอาจจะแค่ basa-basi¹²” ในที่นี้ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้การบ่นภาษา คือ คำว่า *basa-basi* มีความหมายว่า “ungkapan yang digunakan hanya untuk sopan santun dan tidak untuk menyampaikan informasi” (Kamus Besar Bahasa Indonesia, Online) หรือ

¹² อ่านว่า บาซา-บาซี

การแสดงออกที่ใช้เพื่อสภาพเท่านั้นและไม่ได้ใช้เพื่อสื่อข้อมูลใด แสดงให้เห็นว่าผู้พูดมองว่าถ้อยคำที่ได้ยินน่าจะเป็นสิ่งที่ไม่จริงจัง เพราะมิได้สื่อเนื้อหาความใด จึงทำให้ตนไม่แน่ใจถึงเจตนาที่แท้จริงของถ้อยคำนั้น ผู้พูดจึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมหรือไม่กล่าวถ้อยคำสัญญาเพื่อผูกมัดตนเอง

การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง สาเหตุหลักเกิดขึ้นจากความไม่แน่ใจ ไม่ว่าจะเกิดจากตนเองหรือคู่สนทนา สะท้อนให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีความพยายามที่จะทำตามเงื่อนไขวัจนกรรมสัญญา ถ้ากล่าวถ้อยคำการสัญญาออกไปก็น่าจะมีแนวโน้มที่ตั้งใจแล้วว่าจะทำ พวกเขาจึงต้องแน่ใจก่อนแล้วจึงพร้อมที่จะกล่าวถ้อยคำที่ผูกมัดตนเองกับคำสัญญา แต่เมื่อมีความไม่แน่ใจเกิดขึ้น จึงทำให้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่แน่ใจว่าตนจะสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้ ผู้พูดจึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมออกมา

3.1.2.2 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการขอ

การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการขอเป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมการขอหรือวิธีการอื่นใดออกมา พบทั้งสิ้น 25 คำตอบ จากทั้งหมด 64 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 39.06 ผู้วิจัยพบว่า เหตุผลที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมมี 3 ประการ ได้แก่ การคำนึงถึงตนเอง การคำนึงถึงคู่สนทนา และการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน สามารถแจกแจงเป็นตารางได้ดังนี้

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 12 ตารางแสดงการไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทย
เป็นภาษาที่สอง

สิ่งที่คำนึงถึง	สาเหตุ	ความถี่	ร้อยละ
คำนึงถึงตนเอง	การคำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว	5	20.00
คำนึงถึงคู่สนทนา	การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว	9	36.00
	การคำนึงถึงมูลค่าของสิ่งของ	4	16.00
	การคิดแทนคู่สนทนา	2	8.00
คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน	การคำนึงถึงคู่ความสัมพันธ์	5	20.00
รวม		25	100.00

จากตารางที่ 12 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีสิ่งที่คำนึงถึง 3 ประการ ได้แก่ การคำนึงถึงตนเอง การคำนึงถึงคู่สนทนา และการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยการคำนึงถึงตนเองมีสาเหตุหลักเกิดจากการคำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 20 การคำนึงถึงคู่สนทนามีสาเหตุสำคัญ 3 สาเหตุ ประกอบด้วย การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว การคำนึงถึงมูลค่าของสิ่งของ และการคิดแทนคู่สนทนา คิดเป็นร้อยละ 36, 16 และ 8 ตามลำดับ ส่วนการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันมีสาเหตุ คือ การคำนึงถึงคู่ความสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 20 ซึ่งสาเหตุของการไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบมากที่สุด คือ การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว การไม่แสดงวัจนกรรมการขอมีรายละเอียดดังนี้

1) การคำนึงถึงตนเอง พบทั้งหมด 5 คำตอบ สาเหตุหลักเกิดจากการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว ว่าตนนั้นเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี การกระทำนั้นอาจจะไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม เกรงว่าจะไม่เป็นที่ยอมรับ จึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมเพื่อตอบสนองความรู้สึกนั้น ตัวอย่างคำตอบ เช่น “อาย” “หนักใจมากถ้าพูดออกไป”

2) การคำนึงถึงคู่สนทนา พบทั้งหมด 15 คำตอบ แบ่งเป็นการคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว 9 คำตอบ การคำนึงถึงมูลค่าของสิ่งของ 4 คำตอบ และการคิดแทนคู่สนทนา 2 คำตอบ

2.1) การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว เป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงว่าสิ่งของนั้นเป็นของที่อยู่ในครอบครองของผู้อื่น เจ้าของมีสิทธิที่จะครอบครองไว้ จึงไม่ควรนำสิ่งนั้นมาเป็นของตน หรือหากกล่าวการขอยืมไปอาจจะกระทบกับพื้นที่ส่วนตัวของผู้ฟังที่จะต้องทำให้ผู้ฟังต้องทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงถึงสิทธิในการตัดสินใจของคู่สนทนาด้วย เพราะเห็นว่าสิ่งของเป็นเสมือนเครื่องแสดงความสัมพันธ์ หากความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาเป็นไปด้วยดี การขอก็ไม่ใช้สิ่งจำเป็น เพราะการให้สิ่งของแก่กันเป็นการยืนยันอริยาไยไมตรีที่มีต่อกัน ผู้พูดจึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมตัวอย่างคำตอบ เช่น “มันเป็นแว่นตาของเขา” “ขอของเขาไม่ได้และเป็นของที่เขาชอบด้วย” “ไม่อยากให้ลำบาก” “ถ้าก. มีของฝากมาให้ก็เยี่ยมเลย แต่ก็ขอ ให้เขาให้เอง” “เขาคิดถึง เขาต้องอยากให้เราเองด้วยความเต็มใจ”

2.2) การคำนึงถึงมูลค่าของสิ่งของ เป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงถึงราคาของสิ่งของที่อาจจะส่งผลกระทบต่อเจ้าของสิ่งของนั้น จึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรม ตัวอย่างคำตอบ เช่น “แว่นตาอาจจะแพงมาก” “เงินเขาอาจจะไม่พอ” “เขาจะต้องเก็บเงิน”

2.3) การคิดแทนคู่สนทนา เป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคิดและเข้าใจว่าผู้ฟังอาจจะไม่ทำและคิดในแบบที่ตนคิด หากขอยืมไป ผู้ฟังน่าจะมีคำตอบในแง่ลบที่ปฏิเสธการขอ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมแทนที่จะให้การปฏิเสธนั้นเกิดขึ้นจริง ตัวอย่างคำตอบ เช่น “เพื่อนก็คงชอบเหมือนกัน เรายังชอบเลย เพื่อนก็ชอบของเขา” “คิดว่าแว่นตา เขาไม่ให้กับผม”

3) การคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน เป็นการคำนึงถึงคู่ความสัมพันธ์พบทั้งหมด 5 คำตอบ การคำนึงถึงคู่ความสัมพันธ์ เป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันของคู่สนทนาว่าตนกับคู่สนทนาเกี่ยวพันกันในแง่ใด ในงานวิจัยนี้ พบว่า ผู้พูดจะเลือกใช้วัจนกรรมการขอกับบุคคลที่เป็นเครือญาติหรือครอบครัวที่มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากกว่าที่จะใช้การขอกับเพื่อน ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมเพราะการใช้วัจนกรรมไม่เหมาะสมกับคู่ความสัมพันธ์ ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ถ้าเป็นญาติก็อาจจะขอ

แต่คนนี่ไม่ใช่ญาติ เป็นเพื่อน” “condition ไม่ถูกต้อง ถ้าเป็นญาติ เป็นวันเจอกันในครอบครัว โอเค ไม่เป็นไร อันนี้เพื่อนเฉย ๆ ไม่ได้” “ถ้าเป็นพ่อ แม่ พี่ น้อง บางทีพูดได้นะ แต่เพื่อนไม่ได้นะ ถ้าเป็นลุง ป้า ลูกพี่ลูกน้อง เราก็ก๊ม แล้วไม่ต้องคืนได้”

การไม่แสดงวจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสะท้อนให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมองว่าการขอเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำต่อบุคคลที่ไม่ใช่เครือญาติ แม้บางครั้งสิ่งของจะเป็นเสมือนเครื่องแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ตนสัมพันธ์ได้ด้วยเช่นกัน เหตุผลเบื้องหลังทั้งหมดนี้จึงทำให้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรมการขอ

3.1.2.3 การเลือกไม่แสดงวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

การเลือกไม่แสดงวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวหรือวิธีการอื่นใดออกมาพบทั้งสิ้น 9 คำตอบ จากทั้งหมด 64 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 14.06 ผู้วิจัยพบว่า เหตุผลที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรมมี 3 ประการ ได้แก่ การคำนึงถึงตนเอง การคำนึงถึงคู่สนทนา และการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน สามารถแจกแจงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 13 ตารางแสดงการไม่แสดงวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

สิ่งที่คำนึงถึง	สาเหตุ	ความถี่	ร้อยละ
คำนึงถึงตนเอง	คำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว	1	11.11
คำนึงถึงคู่สนทนา	คำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว	5	55.56
คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน	คำนึงถึงความไม่สำคัญของเนื้อหาสาระ	3	33.33
รวม		9	100.00

จากตารางที่ 13 การไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีสิ่งที่น่าสนใจถึง 3 ประการ ได้แก่ การคำนึงถึงตนเอง การคำนึงถึงคู่สนทนา และการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยการคำนึงถึงตนเองมีสาเหตุหลักเกิดจากการคำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 11.11 การคำนึงถึงคู่สนทนามีสาเหตุหลัก คือ การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 55.56 ส่วนการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันมีสาเหตุหลัก คือ ความไม่สำคัญ of เนื้อหาสาระ คิดเป็นร้อยละ 33.33 ซึ่งสาเหตุของการไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่พบมากที่สุด คือ การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว มีรายละเอียดดังนี้

1) การคำนึงถึงตนเอง เป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว ว่าตนนั้นเกิดความรู้สึกไม่ดีที่จะต้องถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง จึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมเพื่อตอบสนองความรู้สึกนั้น พบเพียงคำตอบเดียว ได้แก่ “เข้าไปคนเดียวแปลก ๆ”

2) การคำนึงถึงคู่สนทนา พบทั้งหมด 5 คำตอบ เป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัวว่าผู้อื่นมีสิทธิที่จะอยู่ตามลำพัง และเจ้าของข้อมูลสามารถที่จะควบคุมข้อมูลของตนเองในการเปิดเผยให้แก่ผู้อื่น หากกล่าวการถามข้อมูลส่วนตัวออกไปอาจจะกระทบกับพื้นที่เป็นส่วนตัวของผู้ฟังที่จะต้องทำให้ผู้ฟังต้องทำอะไรบางอย่างหนึ่ง จึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมเพราะไม่ต้องการละเมิดสิทธิและความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลนั้น ตัวอย่างคำตอบ เช่น “เป็นเรื่องส่วนตัว” “ทุกคนมีสิทธิเก็บข้อมูลส่วนตัว” “เป็นส่วนตัวเกินไป”

3) การคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน พบทั้งหมด 3 คำตอบ เป็นการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเห็นถึงความไม่สำคัญของเนื้อหาสาระ เนื้อหาสาระที่จะต้องถามไม่ใช่เรื่องสำคัญที่จะส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกัน จึงไม่จำเป็นต้องถามข้อมูลส่วนตัวออกไป ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ศาสนาอะไรก็ได้มีปัญหา” “ความคิดของฉัน ศาสนาเป็นความสัมพันธ์ของเขากับพระเจ้า ฉันไม่จำเป็นต้องรู้ ก.นับถือศาสนาอะไร ฉันจะนับถือความเชื่อของเขาด้วย” “สุภาพกับเขาไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไร”

การไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง สะท้อนให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมองว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ จึงไม่สมควรที่จะถามออกไป หรือในบางครั้งข้อมูลที่เป็นเรื่องส่วนตัวอาจจะไม่ใช่ประเด็นสำคัญ จึงไม่จำเป็นต้องถามออกไปก็ได้ เหตุผลเบื้องหลังทั้งหมดนี้จึงทำให้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

3.2 กลวิธีการแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวไทย

ในลำดับแรก ผู้วิจัยจำแนกข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การเลือกแสดงวัจนกรรม และ 2) การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมหรือการเลือกไม่กล่าวถ้อยคำเพื่อแสดงเจตนา โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวไทยหรือผู้พูดภาษาไทยจากแบบสอบถามมีด้วยกันทั้งสิ้น 39 คน รวมทั้งหมด 234 คำตอบ แบ่งเป็นวัจนกรรมละ 78 คำตอบ ในแต่ละคำถามสามารถมีได้หลายถ้อยคำ สามารถแจกแจงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 14 จำนวนการเลือกแสดงและไม่แสดงวัจนกรรมของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวไทยหรือผู้พูดภาษาไทยจากแบบสอบถาม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวไทยหรือผู้พูดภาษาไทยจากแบบสอบถาม 39 คน					
วัจนกรรม	คำตอบ	การเลือกแสดงวัจนกรรม			การเลือกไม่แสดงวัจนกรรม
		ถ้อยคำ	วิธีการอื่น	รวม	
การสัญญา	78	67	23	90	9
การขอ	78	11	32	43	41
การถามข้อมูลส่วนตัว	78	63	18	81	26
รวม	234	141	73	214	76

จากตารางที่ 14 เป็นการแสดงคำตอบทั้งหมด พบว่า หากชาวไทยหรือผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมจากการใช้ถ้อยคำและวิธีการอื่นทั้งหมด 214 ถ้อยคำ/คำตอบ แบ่งเป็นการสัญญา 90 ถ้อยคำ/คำตอบ การขอ 43 ถ้อยคำ/คำตอบ และการถามข้อมูลส่วนตัว 81 ถ้อยคำ/คำตอบ แต่หากผู้พูดเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมปรากฏทั้งหมด 76 คำตอบ แบ่งเป็นการไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญา 9 คำตอบ การไม่แสดงวัจนกรรมการขอ 41 คำตอบ และไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว 26 คำตอบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 การเลือกแสดงวัจนกรรม

การเลือกแสดงวัจนกรรมเป็นการที่ชาวไทยเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยการพูดหรือกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อวัจนกรรมนั้น ๆ นอกจากที่จะแสดงวัจนกรรมด้วยกลวิธีทางภาษาแล้ว ชาวไทยอาจแสดงวัจนกรรมด้วยวิธีการอื่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อวัจนกรรมด้วยเช่นกัน

3.2.1.1 วัจนกรรมการสัญญา

จากแบบสอบถามพบว่าเหตุผลเบื้องหลังที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการสัญญามีเหตุผล 2 ประการ ได้แก่ 1) การคำนึงถึงความต้องการของผู้อื่น อันมีสาเหตุมาจากผู้พูดต้องการรักษาน้ำใจคู่สนทนาและความเกรงใจ และ 2) การคำนึงถึงตนเอง อันมีสาเหตุมาจากผู้พูดต้องการรักษามารยาท อีกทั้งผู้ฟังยังคำนึงถึงกาลภายหน้าว่าผู้พูดอาจต้องการความช่วยเหลือจากผู้ฟังในอนาคต

ด้วยเหตุผลเบื้องหลังดังกล่าวจึงทำให้ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมการสัญญา สามารถแสดงให้เห็นภาพรวมได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 15 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวไทยใช้ในการแสดงวัจนกรรมการสัญญา

NST ¹³		
1. กลวิธีหลัก	จำนวนถ้อยคำ	ร้อยละ
1) แสดงการผูกมัด		
- กล่าวตกลง	14	20.90
- ให้คำมั่น	13	19.40
- บอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูด	1	1.49
2) แสดงการใส่ใจ		

¹³ ผู้พูดภาษาไทยหรือชาวไทย (Native Speakers of Thai) ต่อไปจะขอเรียกโดยย่อว่า NST

NST ¹³		
1. กลวิธีหลัก	จำนวนถ้อยคำ	ร้อยละ
- ถามข้อมูลเพิ่มเติม	12	17.91
- เสนอ	3	4.48
- แสดงความสนใจ	1	1.49
3) ลดการผูกมัดตนเอง		
- ผัดผ่อน	12	17.91
- แบ่งรับแบ่งสู้	9	13.43
2. กลวิธีเสริม		
- ขอบคุณ	2	2.99
รวม	67	100.00

จากตารางที่ 15 กลวิธีทางภาษาที่ชาวไทยหรือผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดง วิจารณ์กรรมการสัญญา พบว่าผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีหลัก 3 กลวิธี ได้แก่ การแสดงการผูกมัด การแสดง การใส่ใจ และการลดการผูกมัดตนเอง

การแสดงการผูกมัดประกอบด้วย 3 กลวิธีย่อย สามารถจัดเรียงตามจำนวนถ้อยคำ จากมากไปน้อย ได้แก่ การกล่าวตกลง คิดเป็นร้อยละ 20.90 การให้คำมั่น คิดเป็นร้อยละ 19.40 การบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูด คิดเป็นร้อยละ 1.49 ตามลำดับ ส่วนการแสดงการใส่ใจ ประกอบด้วย 3 กลวิธีย่อยเช่นกัน ได้แก่ การถามข้อมูลเพิ่มเติม คิดเป็นร้อยละ 17.91 การเสนอ คิดเป็นร้อยละ 4.48 และการแสดงความสนใจ คิดเป็นร้อยละ 1.49 ตามลำดับ สุดท้ายคือการลด การผูกมัดตนเองประกอบด้วย 2 กลวิธีย่อย ได้แก่ การผัดผ่อน คิดเป็นร้อยละ 17.91 และการแบ่งรับ แบ่งสู้ คิดเป็นร้อยละ 13.43 ตามลำดับ

ส่วนกลวิธีเสริมพบเพียง การขอบคุณ คิดเป็นร้อยละ 2.99 สามารถแจกแจง รายละเอียดได้ดังนี้

1) กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการสัญญาเป็นวิธีการที่ชาวไทยเลือกแสดงวจนกรรมด้วยการใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อเจตนาสัญญา จำแนกเป็นกลวิธีหลัก กลวิธีเสริม และลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวจนกรรม

1.1) กลวิธีหลัก

กลวิธีหลักในที่นี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด หากถ้อยคำนั้นสื่อเจตนาแสดงความหมายของการสัญญาว่าเป็นการกระทำในอนาคตที่ผู้พูดมีความตั้งใจจะทำการที่สัญญาและปรารถนาจะทำให้สำเร็จตามถ้อยคำที่ตนกล่าวออกมา เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดต้องการทำบางสิ่งให้แก่ผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงจัดเป็นกลวิธีหลัก

กลวิธีหลักในการสัญญาพบว่า ผู้พูดภาษาไทยเลือกกล่าวถ้อยคำเพื่อแสดงการผูกมัด แสดงการใส่ใจ และลดการผูกมัดตนเองที่จะทำสิ่งนั้น

1.1.1) การแสดงการผูกมัด

การแสดงการผูกมัด คือ ถ้อยคำที่แสดงว่าผู้พูดผูกมัดที่จะทำสิ่งนั้น ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดจะทำในสิ่งที่สัญญา และผู้ฟังจะได้รับประโยชน์จากผู้พูด จากข้อมูลผู้พูดภาษาไทยใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตามรูปสัมพันธ์กับเงื่อนไขวจนกรรมที่ต้องการสื่อ การแสดงการผูกมัดนี้สามารถจำแนกได้ 3 กลวิธีย่อย ได้แก่ การกล่าวตกลง การให้คำมั่น และการบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูด ดังนี้

1.1.1.1) การกล่าวตกลง พบทั้งหมด 14 ถ้อยคำ

การกล่าวตกลงเป็นการยินยอมหรืออนุมัติว่าผู้พูดจะทำสิ่งนั้น เพื่อรับคำชวนตามที่คุณผู้ฟังกล่าวไว้ในผลัดก่อนหน้า พบการใช้รูปภาษา “โอเค” “ได้” และ “ยินดี” ในการกล่าวตกลง

ตัวอย่างที่ 47

ยินดีค่ะ

จากตัวอย่างที่ 47 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำว่า “ยินดีค่ะ” ในการตกลงว่าผู้พูดจะทำสิ่งนั้น คือ การไปร่วมงานวันเกิดของผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 48

โอเคได้ดี จัดวันไหน ที่ไหน ก็โม่งอะ

จากตัวอย่างที่ 48 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำว่า “โอเคได้ดี” ในการตกลงว่าผู้พูดจะทำสิ่งนั้น คือ การไปร่วมงานวันเกิดของผู้ฟัง

1.1.1.2) การให้คำมั่น พบทั้งหมด 13 ถ้อยคำ การให้คำมั่นเป็นการที่ผู้พูดจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เฉพาะเจาะจงให้แก่ผู้ฟัง หรือการที่ผู้พูดรับประกันว่าการใดการหนึ่งจะเกิดขึ้น โดยผู้พูดประสงค์ให้การแสดงเจตนาของตนเกิดผลทันทีที่กล่าวถ้อยคำ เพื่อสร้างการยืนยันและสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ฟัง พบรูปภาษา “จะ” คำช่วยกริยาบอกอนาคตเพื่อสื่อการกระทำในอนาคต ตามด้วยการใช้คำกริยาว่าจะทำสิ่งนั้น เช่น “ไป” “กิน” และอาจปรากฏร่วมกับตัวเพิ่มพลังวจนกรรม คือ คำว่า “แน่นอน” เพื่อเน้นย้ำและแสดงความหนักแน่นว่าตนจะทำในสิ่งที่พูด

ตัวอย่างที่ 49

จะไปกินด้วย

จากตัวอย่างที่ 49 ผู้พูดภาษาไทยใช้คำช่วยกริยาบอกอนาคตเพื่อสื่อการกระทำในอนาคต “จะ” เพื่อแสดงเจตนาว่าตนจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เฉพาะเจาะจงให้แก่ผู้ฟัง คือ การไปรับประทานอาหารกับผู้ฟัง จากถ้อยคำที่ว่า “จะไปกินด้วย” แสดงถึงการให้คำมั่นที่ผู้พูดประสงค์ให้การแสดงเจตนาของตนเกิดผลทันทีที่กล่าวถ้อยคำ

ตัวอย่างที่ 50

ได้สิ ไปแน่นอน

จากตัวอย่างที่ 50 ผู้พูดภาษาไทยใช้คำกริยาว่าจะทำสิ่งนั้น คือ “ไป” เพื่อแสดงเจตนาว่าตนจะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เฉพาะเจาะจงให้แก่ผู้ฟัง คือ การไปร่วมงานวันเกิดของผู้ฟัง ปรากฏร่วมกับตัวเพิ่มพลังวจนกรรม คือ คำว่า “แน่นอน” เพื่อเน้นย้ำและแสดงความหนักแน่นว่าตนจะทำในสิ่งที่พูด จากถ้อยคำที่ว่า “ไปแน่นอน” แสดงถึงการให้คำมั่นที่ผู้พูดประสงค์ให้การแสดงเจตนาของตนเกิดผลทันทีที่กล่าวถ้อยคำ

1.1.1.3) การบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูด
พบทั้งหมด 1 ถ้อยคำ การบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูดเป็นการที่ผู้พูดบอกกับผู้ฟังว่าตนสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้ มีรูปภาษา “ได้” ใช้ประกอบท้ายคำกริยา เพื่อสื่อความหมายว่าสามารถทำสิ่งนั้นและยินดีที่จะทำสิ่งนั้น

ตัวอย่างที่ 51

ไปได้จะ

จากตัวอย่างที่ 51 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำว่า “ไปได้จะ” ผู้พูดบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูดว่าตนสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้ คือ การไปรับประทานอาหารกับผู้ฟัง

1.1.2) การแสดงการใส่ใจ

การแสดงการใส่ใจ คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดต้องการแสดงให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดใส่ใจหรือสนใจที่จะทำสิ่งบางอย่างบางอย่างในอนาคต ผู้ฟังจะได้รับประโยชน์จากผู้พูด แต่ผู้พูดจะไม่ผูกมัดในทันทีว่าผู้พูดต้องทำสิ่งนั้น ผู้ฟังจึงต้องตีความโดยอาศัยบริบท การแสดงการใส่ใจนี้สามารถจำแนกได้ 3 กลวิธีย่อย ได้แก่ การถามข้อมูลเพิ่มเติม การเสนอ และการแสดงความสนใจ ดังนี้

1.1.2.1) การถามข้อมูลเพิ่มเติม พบทั้งหมด 12 ถ้อยคำ การถามข้อมูลเพิ่มเติมเป็นการที่ผู้พูดระบุถึงข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำนั้น หรือบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการใดการหนึ่ง เช่น วัน เวลา สถานที่ บุคคลที่ร่วมเหตุการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน จนนำไปสู่การกระทำตามสิ่งที่ได้กำหนดไว้จากข้อมูลเพิ่มเติมที่ผู้พูดจะได้ทราบ จากข้อมูลมักปรากฏในรูปของประโยคคำถาม กลวิธีการถามข้อมูลเพิ่มเติมนี้มักใช้เพื่อให้ผู้ฟังแน่ใจว่าผู้พูดให้ความสนใจและตั้งใจจะทำตามสิ่งที่สัญญา

ตัวอย่างที่ 52

ได้จำ ที่ไหนอะ ก็โมง ใครบ้าง

จากตัวอย่างที่ 52 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำว่า “ที่ไหนอะ” “ก็โมง” “ใครบ้าง” ผู้พูดถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่ เวลา และบุคคลที่เข้าร่วมเหตุการณ์ เพื่อแสดงความสนใจและได้ข้อมูลที่ครบถ้วน จนนำไปสู่การกระทำตามข้อมูลที่ได้กำหนดไว้

ตัวอย่างที่ 53

ได้เลย จัดงานที่ไหน มีธีมอะไรปะ

จากตัวอย่างที่ 53 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำว่า “จัดงานที่ไหน” “มีธีมอะไรปะ” ผู้พูดถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่และการแต่งกายหรือจุดมุ่งเน้นของงาน เพื่อแสดงความสนใจและได้ข้อมูลที่ครบถ้วน จนนำไปสู่การกระทำตามข้อมูลที่ได้กำหนดไว้

1.1.2.2) การเสนอ พบทั้งหมด 3 ถ้อยคำ การเสนอเป็นการที่ผู้พูดไม่ประสงค์จะให้การแสดงเจตนาของตนเกิดผลทันที แต่ประสงค์จะให้ เป็นผลเมื่อคำเสนอได้รับการสนองรับจากผู้ฟัง ผู้พูดปล่อยให้ผู้ฟังตัดสินใจและมีอิสระที่จะยอมรับหรือปฏิเสธการเสนอนั้น การเสนอจึงเป็นการแสดงการใส่ใจให้ผู้ฟังทราบได้ว่าผู้พูดใส่ใจหรือสนใจที่จะทำบางสิ่งบางอย่าง รูปภาพที่พบจึงมักอยู่ในรูปประโยคคำถามที่ถามความปรารถนาของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังสามารถตอบรับหรือปฏิเสธสิ่งที่ผู้พูดจะกระทำต่อไปได้

ตัวอย่างที่ 54

ไปกันไหม

จากตัวอย่างที่ 54 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำที่ว่า “ไปกันไหม” ในการเสนอ ผู้พูดวางตนว่าใส่ใจที่จะมีข้อผูกมัดที่จะต้องนำมาซึ่งการกระทำที่แสดงไว้ในเนื้อหา คือ การไปรับประทานอาหารกับผู้ฟัง ผู้พูดใช้คำแสดงการถาม “ไหม” ในการถามความปรารถนาของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังตัดสินใจและมีอิสระที่จะยอมรับหรือปฏิเสธการเสนอนั้น

ตัวอย่างที่ 55

ไปกินด้วยกันมั้ยละ นัดวันมา

จากตัวอย่างที่ 55 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำที่ว่า “ไปกินด้วยกันมั้ยละ” ในการเสนอ ผู้พูดวางตนว่าใส่ใจที่จะมีข้อผูกมัดที่จะต้องนำมาซึ่งการกระทำที่แสดงไว้ในเนื้อหา คือ การไปรับประทานอาหารกับผู้ฟัง ผู้พูดใช้คำแสดงการถาม “มั้ย” ในการถามความปรารถนาของผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังตัดสินใจและมีอิสระที่จะยอมรับหรือปฏิเสธการเสนอนั้น

1.1.2.3) การแสดงความสนใจ พบทั้งหมด 1 ถ้อยคำ การแสดงความสนใจเป็นการระบุถึงความรู้สึกที่เป็นข้อคิดเห็นของตนเอง เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าตนให้ความสนใจกับการใดการหนึ่งที่จะเกิดขึ้น มักเกี่ยวข้องกับการประเมินค่า พบการใช้รูปภาษา “ดี” เพื่อแสดงความรู้สึกให้ผู้ฟังทราบว่าตนให้ความสนใจกับการใดการหนึ่งที่จะเกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 56

ดีเลย ว่างไปกินกัน

จากตัวอย่างที่ 56 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำที่ว่า “ดีเลย” ผู้พูดแสดงความสนใจด้วยการใช้ถ้อยคำที่การประเมินค่า เพื่อบอกความรู้สึกของตนว่าให้ความสนใจต่อการกระทำที่จะเกิดขึ้น นั่นคือ การไปรับประทานอาหารกับผู้ฟัง

1.1.3) การลดการผูกมัดตนเอง

การลดการผูกมัดตนเอง คือ การใช้ถ้อยคำที่สื่อให้เห็นว่าผู้พูดพยายามเลี่ยงที่จะผูกมัดตนเองกับสิ่งที่ตนปรารถนาจะกระทำ ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ว่าผู้พูดน่าจะยังไม่ทำในสิ่งที่สัญญาหรือยังไม่ตอบรับในทันทีด้วยเหตุผลบางประการ

ข้อมูลจากแบบสอบถามแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยระบุถ้อยคำลักษณะนี้คือการสัญญา เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าการใช้ถ้อยคำเหล่านี้มีความหมายตามรูปไม่สัมพันธ์กับเงื่อนไขวัจนกรรมที่ต้องการสื่อ กล่าวคือ ตามความคิดของเซิร์ล (Searle, 1969) หากเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งไม่เป็นไปตามเงื่อนไขวัจนกรรม ถือว่าถ้อยคำนั้นไม่เป็นวัจนกรรมที่ถูกต้องในที่นี้ แม้ว่าผู้พูดภาษาไทยเลือกกล่าวถ้อยคำในลักษณะนี้เพื่อกล่าวสัญญา แต่จากข้อมูลกลับพบว่า การลดการผูกมัดตนเองนี้ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขความจริงใจและเงื่อนไขจำเป็นอย่างที่เซิร์ลเสนอไว้

การใช้กลวิธีนี้อาจส่งผลให้ชาวไทยดูเหมือนเป็นคนไม่จริงจังหรือโกหกในการสัญญา แต่เมื่อพิจารณาจากเหตุผลเบื้องหลังของผู้ให้ข้อมูลทีเลือกกล่าวถ้อยคำเช่นนี้พบว่าผู้พูดมีความปรารถนาจะทำ แต่ไม่ประสงค์ผูกมัดตนเองกับคำสัญญานั้น เนื่องจากผู้พูดยังไม่แน่ใจว่าจะทำได้หรือไม่ เพราะเป็นเหตุการณ์ในอนาคต ผู้พูดจึงใช้การลดการผูกมัดตนเองเช่นนี้ เพื่อรักษาน้ำใจผู้ฟัง และ/หรือใช้เพื่อเลี่ยงที่จะปฏิเสธผู้ฟังโดยตรง การลดการผูกมัดตนเองนี้ก็มีวิธีการใช้ที่กำกวม ไม่ปรากฏการระบุความแน่นอนหรือความชัดเจนในเนื้อหาอย่างชัดเจน สามารถจำแนกได้ 2 กลวิธีย่อย ได้แก่ การผัดผ่อน และการแบ่งรับแบ่งสู้ ดังนี้

1.1.3.1) การผัดผ่อน พบทั้งหมด 12 ถ้อยคำ การผัดผ่อนเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้พูดปรารถนาจะสัญญา แต่ยังไม่สามารถให้ความแน่นอนแก่ผู้ฟังได้ ผู้พูดจึงยังไม่สามารถผูกมัดตนเองกับถ้อยคำที่กล่าวออกมา จึงต้องใช้การผัดผ่อนหรือเลื่อนการกระทำนั้นออกไปโดยไม่ระบุเวลาหรือความแน่นอนที่ชัดเจน ปรากฏการใช้คำว่า “ไว้” เพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางเวลาในอนาคตที่ไม่แน่นอน เนื่องจากผู้พูดยังไม่ตัดสินใจว่าจะกระทำสิ่งนั้น

ตัวอย่างที่ 57

ไว้วันหลังหาโอกาสไปกินกัน

จากตัวอย่างที่ 57 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำว่า “ไว้วันหลังหาโอกาสไปกินกัน” ผู้พูดผัดผ่อนโดยไม่ระบุเวลาหรือความแน่นอนที่ชัดเจนในเนื้อหา ถือเป็นวิธีการใช้ที่กำกวม เพื่อลดการผูกมัดตนเองในการสัญญา

ตัวอย่างที่ 58

ไว้ว่างแล้วไปกัน

จากตัวอย่างที่ 58 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำว่า “ไว้ว่างแล้วไปกัน” ผู้พูดผัดผ่อนโดยไม่ระบุเวลาหรือความแน่นอนที่ชัดเจนในเนื้อหา ถือเป็นวิธีการใช้ที่กำกวม เพื่อลดการผูกมัดตนเองในการสัญญา

1.1.3.2) การแบ่งรับแบ่งสู้ พบทั้งหมด 9 ถ้อยคำ การแบ่งรับแบ่งสู้เป็นการแสดงความปรารถนาที่จะผูกมัดตนเองแบบมีเงื่อนไข ปรากฏการใช้คำแสดงเงื่อนไข

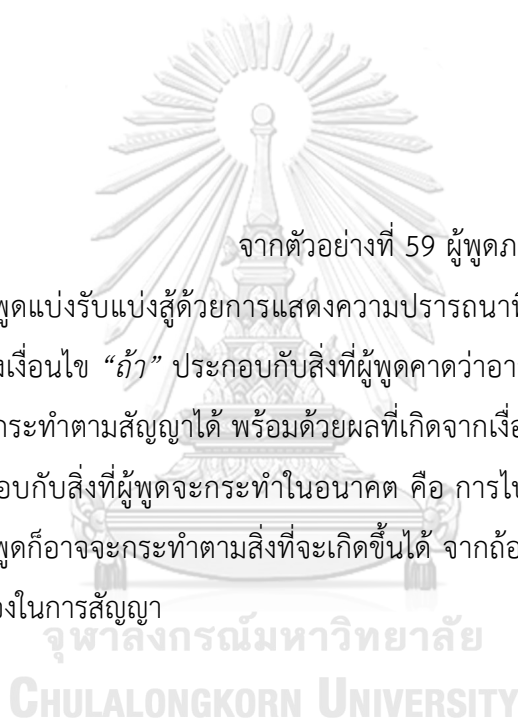
“ถ้า” ประกอบกับสิ่งที่ผู้พูดคาดว่าอาจจะเกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่อาจทำให้ผู้พูดไม่สามารถจะกระทำตามสัญญาได้ พร้อมด้วยผลที่เกิดจากเงื่อนไขที่ผู้พูดใช้คำช่วยกริยาบอกอนาคต “จะ” ประกอบกับสิ่งที่ผู้พูดจะกระทำในอนาคต หากเงื่อนไขด้านหน้าไม่ขัดข้อง ผู้พูดก็อาจจะกระทำตามสิ่งที่เกิดขึ้นได้

แม้ว่าทั้งการแบ่งรับแบ่งสู้และการผัดผ่อนจะมีลักษณะที่กำกวมและไม่มีความชัดเจนเช่นเดียวกัน แต่การผัดผ่อนจัดเป็นการเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนด ขณะที่การแบ่งรับแบ่งสู้ ผู้พูดไม่ได้มีความประสงค์จะเลื่อนกระทำนั้นออกไป แต่ยังไม่สามารถให้ความแน่ใจแก่ผู้ฟังได้

ตัวอย่างที่ 59

ถ้าไม่ติดอะไรจะไปนะ

จากตัวอย่างที่ 59 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำว่า “ถ้าไม่ติดอะไรจะไปนะ” ผู้พูดแบ่งรับแบ่งสู้ด้วยการแสดงความปรารถนาที่จะผูกมัดตนเองแบบมีเงื่อนไข ปรากฏการใช้คำแสดงเงื่อนไข “ถ้า” ประกอบกับสิ่งที่ผู้พูดคาดว่าอาจจะเกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่อาจทำให้ผู้พูดไม่สามารถจะกระทำตามสัญญาได้ พร้อมด้วยผลที่เกิดจากเงื่อนไขที่ผู้พูดใช้คำช่วยกริยาบอกอนาคต “จะ” ประกอบกับสิ่งที่ผู้พูดจะกระทำในอนาคต คือ การไปงานวันเกิดเพื่อน หากเงื่อนไขด้านหน้าไม่ขัดข้อง ผู้พูดก็อาจจะกระทำตามสิ่งที่เกิดขึ้นได้ จากถ้อยคำนี้ถือเป็นวิธีการใช้ที่กำกวมเพื่อลดการผูกมัดตนเองในการสัญญา

ตัวอย่างที่ 60

โอเค ถ้าสะดวกจะไป

จากตัวอย่างที่ 60 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำว่า “ถ้าสะดวกจะไป” ผู้พูดแบ่งรับแบ่งสู้ด้วยการแสดงความปรารถนาที่จะผูกมัดตนเองแบบมีเงื่อนไข ปรากฏการใช้คำแสดงเงื่อนไข “ถ้า” ประกอบกับสิ่งที่ผู้พูดคาดว่าอาจจะเกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่อาจทำให้ผู้พูดไม่สามารถจะกระทำตามสัญญาได้ พร้อมด้วยผลที่เกิดจากเงื่อนไขที่ผู้พูดใช้คำช่วยกริยาบอกอนาคต “จะ” ประกอบกับสิ่งที่ผู้พูดจะกระทำในอนาคต คือ การไปงานวันเกิดเพื่อน หากเงื่อนไข

ด้านหน้าไม่ขัดข้อง ผู้พูดก็อาจจะกระทำตามสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ จากถ้อยคำนี้ถือเป็นวิธีการใช้ที่กำกวม เพื่อลดการผูกมัดตนเองในการสัญญา

1.2) กลวิธีเสริม

กลวิธีเสริมในที่นี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด ถ้อยคำนั้นเมื่อปรากฏเดี่ยวไม่สื่อเจตนาแสดงความหมายของการสัญญาว่าเป็นการกระทำในอนาคตที่ผู้พูดมีความตั้งใจจะทำการที่สัญญาและปรารถนาจะทำให้สำเร็จตามถ้อยคำที่ตนกล่าวออกมา เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่าผู้พูดต้องการทำอะไรให้แก่ผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงจัดเป็นกลวิธีเสริม ผู้พูดเพียงใช้กลวิธีเสริมเพื่อเสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการสัญญา กลวิธีเสริมในการสัญญาของชาวไทยพบเพียงการขอบคุณ

การขอบคุณ พบทั้งหมด 2 ถ้อยคำ การขอบคุณเป็นการกระทำที่แสดงถึงความซาบซึ้งใจต่อผู้ฟัง หรือเป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อการกระทำในอดีตของผู้ฟัง ซึ่งผู้พูดเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้พูดจึงแสดงความขอบคุณ (Searle, 1969: 67) เพื่อแสดงถึงความสุภาพผ่านกริยาสื่อวจนกรรม “ขอบคุณ” นี้

ตัวอย่างที่ 61

ถ้าไม่ติดอะไรจะแวะไปนะ ขอบคุณที่เชิญนะ

จากตัวอย่างที่ 61 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำว่า “ขอบคุณที่เชิญนะ” ผู้พูดใช้กริยาสื่อวจนกรรม “ขอบคุณ” เพื่อแสดงความซาบซึ้งใจที่ผู้ฟังเชิญไปงานวันเกิด เสริมการใช้กลวิธีหลัก “ถ้าไม่ติดอะไรจะแวะไปนะ” ที่เป็นการแบ่งรับแบ่งสู้เพื่อลดการผูกมัดตนเองกับการกระทำนั้น

1.3) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวจนกรรม

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวจนกรรมการสัญญาของผู้พูดภาษาไทยพบการใช้จำนวนกลวิธี 1-4 กลวิธีร่วมกัน สามารถปรากฏได้ทั้งหมด 11 รูปแบบ ดังตารางนี้

ตารางที่ 16 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวไทย

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญา			จำนวน ความถี่	ร้อยละ
1 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)			16	34.78
	กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัด ตนเอง)			15	32.61
2 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)		4	8.70
	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัด ตนเอง)		3	6.52
	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)		1	2.17
	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)		1	2.17
	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัด ตนเอง)		1	2.17
	กลวิธีเสริม	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)		1	2.17
	กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัด ตนเอง)	กลวิธีเสริม		1	2.17
	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	1	2.17
3 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	2	4.35
	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	2	4.35
รวม				46	100.00

จากตารางที่ 16 ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม การสัญญาของผู้พูดภาษาไทย มีจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกันตั้งแต่ 1-4 กลวิธีร่วมกัน พบได้ทั้งหมด 11 รูปแบบ การใช้กลวิธีเดี่ยวปรากฏใช้มากที่สุด โดยเฉพาะรูปแบบที่มีลักษณะการปรากฏของกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัด และกลวิธีหลักที่ลดการผูกมัดตนเอง ซึ่งปรากฏในความถี่ที่ใกล้เคียงกันอย่างมาก

ตัวอย่างที่ 62

ได้สิ

จากตัวอย่างที่ 62 เป็นการใช้กลวิธีเดี่ยวในการสัญญาของผู้พูดภาษาไทย จากถ้อยคำ “ได้สิ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดด้วยการกล่าวตกลง

ตัวอย่างที่ 63

ถ้าไม่ติดธุระอะไรด่วนจะไปนะ

จากตัวอย่างที่ 63 เป็นการใช้กลวิธีเดี่ยวในการสัญญาของผู้พูดภาษาไทย จากถ้อยคำ “ถ้าไม่ติดธุระอะไรด่วนจะไปนะ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่ลดการผูกมัดตนเองด้วยการแบ่งรับแบ่งสู้

การใช้ 2 กลวิธีร่วมกันปรากฏในความถี่ที่รองลงมาจากการใช้กลวิธีเดี่ยว โดยเฉพาะรูปแบบกลวิธีมีลักษณะการปรากฏร่วมกันระหว่างกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดและกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ แต่รูปแบบการปรากฏระหว่างกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดและกลวิธีหลักที่ลดการผูกมัดตนเองก็มีจำนวนไม่ต่างกันนัก จึงเป็นข้อน่าสังเกตประการหนึ่งว่า แม้จะมีถ้อยคำที่สื่อถึงการผูกมัดแล้ว ผู้พูดภาษาไทยก็ยังใช้การลดการผูกมัดตนเองมาประกอบด้วย

ตัวอย่างที่ 64

ได้สิ จะจัดที่ไหนอะ

จากตัวอย่างที่ 64 เป็นการใช้ 2 กลวิธีร่วมกันในการสัญญาของผู้พูดภาษาไทย จากถ้อยคำ “ได้สิ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดด้วยการกล่าวตกลง

ประกอบกับถ้อยคำ “จะจัดที่ไหนอะ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดด้วยการถามข้อมูลเพิ่มเติม

ตัวอย่างที่ 65

ได้สิ ถ้ามีโอกาสจะไปร่วมงาน

จากตัวอย่างที่ 65 เป็นการใช้ 2 กลวิธีร่วมกันในการสัญญาของผู้พูดภาษาไทย จากถ้อยคำ “ได้สิ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดด้วยการกล่าวตกลงประกอบกับถ้อยคำ “ถ้ามีโอกาสจะไปร่วมงาน” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่ลดการผูกมัดตนเองด้วยการแบ่งรับแบ่งสู้

การใช้ 4 กลวิธีร่วมกันปรากฏในความถี่ลำดับที่สาม พบเพียงรูปแบบเดียว คือ การใช้กลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัด กลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ กลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ และกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ ประกอบกัน

ตัวอย่างที่ 66

โอเคได้ดี จัดวันไหน ที่ไหน ก็โหมงอะ

จากตัวอย่างที่ 66 เป็นการใช้ 4 กลวิธีร่วมกันในการสัญญาของผู้พูดภาษาไทย จากถ้อยคำ “โอเคได้ดี” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดด้วยการกล่าวตกลงประกอบกับ “จัดวันไหน” “ที่ไหน” และ “ก็โหมงอะ” ที่ทั้ง 3 ถ้อยคำนี้เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ

จำนวนกลวิธีที่พบน้อยที่สุด คือ การใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน พบการใช้รูปแบบลักษณะการปรากฏร่วมระหว่างกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัด กลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ และกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ

ตัวอย่างที่ 67

ได้เลย จัดงานที่ไหน มีธีมอะไรปะ

จากตัวอย่างที่ 67 เป็นการใช้ 3 กลวิธีร่วมกันในการสัญญาของผู้พูดภาษาไทย จากถ้อยคำ “ได้เลย” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดด้วยการกล่าวตกลงประกอบกับ “จัดงานที่ไหน” และ “มีอะไรปะ” ที่ทั้งสองถ้อยคำนี้เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจ

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีข้างต้น มีข้อน่าสังเกตบางประการ ดังนี้

1. การปรากฏเดี่ยวของกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดและการลดการผูกมัดตนเองมีจำนวนความถี่ที่ใกล้เคียงกันมาก อีกทั้งในการใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน กลวิธีที่แสดงการผูกมัดยังสามารถปรากฏร่วมกันกับการลดการผูกมัดตนเองได้ อีกนัยหนึ่งคือ แม้ว่าผู้พูดจะกล่าวถ้อยคำที่แสดงการผูกมัดแล้วในเบื้องต้น แต่ถ้อยคำที่ตามมากลับเป็นการลดการผูกมัดตนเอง จึงชวนสงสัยว่าการสัญญาที่กำกวมของชาวไทยอาจทำให้ผู้พูดกลายเป็นคนที่เป็นการแสดงความปรารถนาที่จะทำสิ่งนั้น แต่ไม่ได้หมายความว่าสิ่งนั้นจะต้องเกิดขึ้น หรือไม่ได้ผูกมัดตนเองว่าต้องทำ ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้ผู้พูดดูไม่จริงจังกับสิ่งที่สัญญาและไม่รักษาคำพูดได้

2. การปรากฏร่วมของกลวิธีที่ยังมีจำนวนมากก็ยังมีแนวโน้มว่าผู้พูดใส่ใจและสนใจที่จะทำสิ่งที่กล่าวออกไป เนื่องจาก การปรากฏร่วมของการใช้ 3-4 กลวิธีประกอบกันไม่ปรากฏการลดการผูกมัดตนเองแต่อย่างใด กลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดล้วนประกอบกับกลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจด้วยการถามข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งน่าจะแสดงให้เห็นแนวโน้มว่าผู้พูดตั้งใจจะทำให้สิ่งนั้นเกิดขึ้นจริง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการสัญญา

วิธีการอื่นที่ผู้พูดภาษาไทยใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการสัญญามีทั้งหมด 23 คำตอบ จากทั้งหมด 78 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 29.49 ผู้วิจัยพบว่า หากชาวไทยไม่ต้องการแสดงวัจนกรรมการสัญญาด้วยการใช้ถ้อยคำ ผู้พูดอาจต้องการแสดงวัจนกรรมด้วยการเลือกที่จะทำอย่างอื่น วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการสัญญามีวิธีการ 5 แบบ ได้แก่ การผัดไปก่อน การตรวจสอบความสะอาดของตนเอง การพึ่งพาบุคคลที่สาม การทำอย่างอื่นทดแทน และการเลี่ยงประเด็น ตามลำดับ

2.1) การผิดไปก่อน¹⁴ เป็นการเลื่อนเวลาเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสัญญาออกไป โดยไม่ได้ระบุถึงวันเวลาหรือการให้คำสัญญาที่แน่ชัด เหตุผลเบื้องหลังของการผิดไปก่อนนี้ เป็นเพราะผู้พูดภาษาไทยไม่ต้องการผูกมัดตนกับการสัญญาและเชื่อว่าผู้ฟังทราบดีว่าการกล่าวเช่นนี้สื่อถึงการที่ตนไม่สามารถกระทำสิ่งนั้นได้ แต่เลือกการผิดไปก่อนก็เพื่อรักษาน้ำใจ และไม่ต้องการที่จะปฏิเสธทันที แสดงให้เห็นว่าการใช้วิธีการเช่นนี้ ผู้พูดภาษาไทยน่าจะมีเจตนาเพื่อปฏิเสธ ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ไว้มีโอกาสไปกินกัน” “บอกว่าไว้ว่าง ๆ ค่อยไปกินกัน” “ไว้ว่าง ๆ แล้วไปกินนะ” “ไว้หาเวลาว่างไปกิน”

2.2) การตรวจสอบความสะดวกของตนเอง **เสมือน**เป็นการขอเวลาพิจารณาเพื่อตรวจสอบวันและเวลาที่ตนสะดวก ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะใช้วิธีการนี้เพื่อไม่ผูกมัดตนเองกับการสัญญานั้น โดยมีเหตุผลเบื้องหลังว่าผู้พูดภาษาไทยไม่ต้องการกล่าวปฏิเสธคำเชิญชวนนั้นอย่างตรงไปตรงมา ทั้งยังคำนึงถึงเรื่องของความสนิทสนมเป็นหลัก น่าจะแสดงให้เห็นว่าเจตนาที่แท้จริงของวิธีการนี้มักใช้เพื่อปฏิเสธ ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ต้องดูก่อนว่า วันที่จะไปกินข้าว นั้น เราว่างหรือไม่” “ถามถึงรายละเอียดร้าน ค่อยพิจารณาอีกที” “ขอดูตารางงานก่อนนะ” “ไว้ดูก่อนนะว่าว่างมั๊ย กลัวจะติดงาน”

2.3) การพึ่งพาบุคคลที่สาม เป็นการอ้างถึงหรือผลักภาระเชิญชวนนั้นไปที่ผู้อื่น โดยผู้พูดภาษาไทยมีเหตุผลเบื้องหลังว่าตนไม่ต้องการกล่าวปฏิเสธคำเชิญชวนนั้นอย่างตรงไปตรงมา ทั้งยังคำนึงถึงเรื่องของความสนิทสนมเป็นหลัก น่าจะแสดงให้เห็นว่าเจตนาที่แท้จริงของวิธีการนี้มักใช้เพื่อปฏิเสธด้วย ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ให้คนอื่นไปเป็นเพื่อน” “บอกให้ ก. ไปกับแพน เพื่อน กับใครก็ได้ที่สนิทกับ ก.” “ให้ ก. ลองชวนเพื่อนคนอื่น” “นัดเพื่อนคนอื่นด้วยจะได้สนุก”

2.4) การทำอย่างอื่นทดแทน เป็นการทำอย่างอื่นชดเชยแทนการสัญญา การทำอย่างอื่นทดแทนนั้นมีเหตุผลเบื้องหลังที่ค่อนข้างชัดเจนว่าชาวไทยไม่สามารถทำตามสัญญานั้นได้ จึงต้องทำสิ่งอื่นเพื่อทดแทนคำสัญญานั้น ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ส่งเป็นของขวัญวันเกิดให้” “ให้ของขวัญ” “วันนั้นไม่สะดวกเลย ไว้จะส่งของขวัญไปให้นะ”

¹⁴ การใช้ถ้อยคำที่ทับซ้อนกันระหว่างการกล่าวถ้อยคำในกลวิธีการผิดผ่อนกับการใช้วิธีการอื่นด้วยการผิดไปก่อนในการสัญญาของผู้พูดภาษาไทย ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นนี้ใน หัวข้อ 3.3 การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงเจตนาในการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ต่อไป

2.5) การเลียงประเด็น เป็นการเลียงการผูกมัดตนเอง จากประเด็นที่อาจจะนำไปสู่การสัญญา จึงเบนความสนใจของผู้ฟังออกไปจากประเด็นดังกล่าว โดยมีเหตุผลเบื้องหลังว่าเกรงว่าตนจะไม่สามารถทำตามสัญญาได้ อีกทั้งต้องการผูกมัดตนเองกับผู้ติดตามสนทนด้วยเท่านั้น ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ชวนคุยเรื่องร้านอาหารร้านอื่น” “พูดแสบวกชักชวนคุยเกี่ยวกับร้านนั้น เช่น จริงหรอ มีเมนูอะไรบ้าง น่ากินเนอะ”

วิธีการอื่นที่ชาวไทยใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการสัญญาทั้ง 5 แบบนี้ แสดงให้เห็นว่าชาวไทยเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการปฏิเสธอย่างชัดเจน จึงเลือกใช้วิธีการอื่น เพื่อรักษา น้ำใจของกลุ่มสนทนา อีกทั้งปัจจัยเรื่องความสนิทสนมยังถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชาวไทยยอมที่จะผูกมัดหรือปฏิเสธการสัญญาด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ชาวไทยมีความพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ด้วยการเลียงการปฏิเสธโดยตรง แต่จากวิธีการทั้งหมดนี้สามารถแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะบอกปิด หรือปฏิเสธการสัญญานั้นเอง

3.2.1.2 วัจนกรรมการขอ

จากแบบสอบถามพบว่าเหตุผลเบื้องหลังที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการขอมีเหตุผลเพียงเพราะผู้พูดคำนึงถึงความชอบหรือความต้องการมีสิ่งนั้นในครอบครอง ด้วยเหตุผลเบื้องหลังดังกล่าวจึงทำให้ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงวัจนกรรมการขอ สามารถแสดงให้เห็นภาพรวมได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 17 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวไทยใช้ในการแสดงวัจนกรรมการขอ

NST		
กลวิธีหลัก	จำนวนถ้อยคำ	ร้อยละ
1) ขอแบบตรงไปตรงมา		
- ขอเชิงคำสั่ง	2	18.18
2) ขอแบบอ้อม		
- แสดงความสนใจ	6	54.55
- บอกความปรารถนาของผู้พูด	3	27.27
รวม	11	100.00

จากตารางที่ 17 กลวิธีทางภาษาที่ชาวไทยใช้ในการแสดงวจนกรรมการขอ พบว่า กลวิธีหลักของผู้พูดภาษาไทยมี 2 กลวิธีหลัก ได้แก่ การขอแบบตรงไปตรงมา และการขอแบบอ้อม ในส่วนของการขอแบบตรงไปตรงมามีเพียง 1 กลวิธีย่อย คือ การขอเชิงคำสั่ง คิดเป็นร้อยละ 18.18 ส่วนการขอแบบอ้อมประกอบด้วย 2 กลวิธีย่อย สามารถจัดเรียงตามจำนวนถ้อยคำจากมากไปน้อย ได้แก่ การแสดงความสนใจ คิดเป็นร้อยละ 54.55 การบอกความปรารถนาของผู้พูด คิดเป็นร้อยละ 27.27 ตามลำดับ สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

1) กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการขอเป็นวิธีการที่ชาวไทยเลือกแสดงวจนกรรมด้วยการใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อสารขอ จำแนกเป็นกลวิธีหลัก กลวิธีเสริม และลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวจนกรรม

1.1) กลวิธีหลัก

กลวิธีหลักในที่นี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด หากถ้อยคำนั้นสื่อเจตนาแสดงความหมายของการขอว่าเป็นการที่ผู้พูดขอให้ผู้ฟังถ่ายโอนสิ่งของของผู้ฟังให้ตกแก่ผู้พูด ผู้วิจัยจึงจัดเป็นกลวิธีหลัก กลวิธีหลักในการขอของผู้พูดภาษาไทยสามารถจำแนกกลวิธีการขอได้ 2 กลวิธี ได้แก่ การขอแบบตรงไปตรงมา และการขอแบบอ้อม

1.1.1) การขอแบบตรงไปตรงมา

การขอแบบตรงไปตรงมา คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดแสดงความหมายของการขออย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดต้องการขอสิ่งของจากผู้ฟัง จากข้อมูลแม้ไม่พบการใช้กริยาสื่อวจนกรรมจากผู้พูดภาษาไทย แต่เจตนาที่มีความหมายตามรูปสัมพันธ์กับเงื่อนไขวจนกรรมที่ต้องการสื่อ การขอแบบตรงไปตรงมานี้พบเพียงการขอเชิงคำสั่ง

การขอเชิงคำสั่ง พบทั้งหมด 2 ถ้อยคำ การขอเชิงคำสั่งเป็นการที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำคล้ายการออกคำสั่งเพื่อให้ผู้ฟังทำตามความต้องการของผู้พูด สามารถสังเกตได้จากภาษาที่มักเริ่มต้นถ้อยคำด้วยคำประกอบกริยาไม่ให้ผู้ฟังลี้มในสิ่งที่ผู้พูดขอ คือ “อย่าลืม” หรืออาจมีท้ายประโยคที่เป็นการร้องขอให้ผู้ฟังต้องทำกริยาบางอย่างให้แก่ผู้พูด คือ “...ด้วยนะ” ประธานของถ้อยคำต้องเป็นผู้ฟังเท่านั้น ซึ่งอาจจะประธานได้ และคู่สนทนาต่างรับรู้และเข้าใจร่วมกัน

ตัวอย่างที่ 68

อย่าลืมของฝากเรานะ

จากตัวอย่างที่ 68 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำที่เป็นการขอเชิงคำสั่งว่า “อย่าลืมของฝากเรานะ” เพื่อให้ผู้ฟังทำตามความต้องการของผู้พูด นั่นคือ การให้ผู้ฟังนำของฝากมาให้แก่ผู้พูด

ตัวอย่างที่ 69

ซื้อขนมมาฝากด้วยนะ

จากตัวอย่างที่ 69 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำที่เป็นการขอเชิงคำสั่งว่า “ซื้อขนมมาฝากด้วยนะ” เพื่อให้ผู้ฟังทำตามความต้องการของผู้พูด นั่นคือ การให้ผู้ฟังนำของฝากมาให้แก่ผู้พูด

1.1.2) การขอแบบอ้อม

การขอแบบอ้อม คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดแสดงความหมายตามรูปภาพที่มีรูปไม่สัมพันธ์กับเงื่อนไขวัจนกรรมที่ต้องการสื่อ ผู้พูดกล่าวถ้อยคำออกมาพร้อมกับสื่อเจตนาที่มีเนื้อความของการขอ ผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดต้องการขอสิ่งของจากผู้ฟัง ผู้ฟังต้องตีความโดยอาศัยบริบทและสามารถเข้าใจเจตนาได้ว่าผู้พูดต้องการขอสิ่งของ จากข้อมูลผู้พูดภาษาไทยมีการขอแบบอ้อมที่สามารถจำแนกได้ 2 กลวิธีย่อย ได้แก่ การแสดงความสนใจ และการบอกความปรารถนาของผู้พูด ดังนี้

1.1.2.1) การแสดงความสนใจ พบทั้งหมด 6 ถ้อยคำ

การแสดงความสนใจเป็นการที่ผู้พูดไม่กล่าวถึงความต้องการสิ่งของโดยตรงไปตรงมา แต่เมื่อผู้พูดกล่าวแสดงความชื่นชมหรือการประเมินค่าทางบวก เช่น “ดี” “สวย” เกี่ยวกับสิ่งของของผู้ฟัง และการขอข้อมูลเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของนั้น เช่น ถามสถานที่ที่ซื้อ ถามราคา ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจเจตนาได้ว่าผู้พูดมีเจตนาต้องการให้ผู้ฟังยกสิ่งของให้

ตัวอย่างที่ 70

ซื้อร้านไหน อยากได้อะ สายนะ

จากตัวอย่างที่ 70 ผู้พูดภาษาไทยแสดงความสนใจด้วยการขอข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานที่ที่จะสามารถตามหาแว่นตาเช่นนี้ได้ ในถ้อยคำว่า “ซื้อร้านไหน” และยังแสดงความชื่นชมต่อแว่นตาของผู้ฟังในถ้อยคำว่า “สายนะ” ถ้อยคำเหล่านี้ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าผู้พูดมีเจตนาต้องการสิ่งของนั้น

ตัวอย่างที่ 71

ดีอะ ถ้าได้ไปแบบเดียวกันคงจะดี อยากไปบ้างจัง

จากตัวอย่างที่ 71 ผู้พูดภาษาไทยแสดงความสนใจด้วยการแสดงความชื่นชมถึงการจะได้ไปท่องเที่ยวต่างประเทศของผู้ฟังในถ้อยคำว่า “ดีอะ” และ “ถ้าได้ไปแบบเดียวกันคงจะดี” ถ้อยคำเหล่านี้ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าผู้พูดมีเจตนาต้องการสิ่งของนั้น

1.1.2.2) การบอกความปรารถนาของผู้พูด พบทั้งหมด 3 ถ้อยคำ การบอกความปรารถนาของผู้พูดเป็นการที่ผู้พูดระบุถึงความต้องการของตนเอง ในแง่มุมที่ผู้พูดต้องการมีสิ่งของเช่นเดียวกับผู้ฟัง ไม่ใช่ความต้องการจะขอสิ่งของโดยตรง พบการใช้รูปภาษา “อยาก” เพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ว่าคุณพูดก็ต้องการมีสิ่งของเช่นเดียวกับผู้ฟังไว้ในครอบครอง

ตัวอย่างที่ 72

ซื้อที่ไหน สายนะ อยากได้บ้างจัง

จากตัวอย่างที่ 72 ผู้พูดภาษาไทยใช้การบอกความปรารถนาของตนเองว่าตนก็ต้องการมีแว่นตาเช่นนี้ที่เหมือนกันกับผู้ฟัง ในถ้อยคำว่า “อยากได้บ้างจัง”

1.2) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอของผู้พูดภาษาไทยพบการใช้จำนวนกลวิธี 1 และ 3 กลวิธีร่วมกัน สามารถปรากฏได้ทั้งหมด 2 รูปแบบ ดังตารางนี้

ตารางที่ 18 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอของชาวไทย

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอ			จำนวน	ร้อยละ ความถี่
1 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)			2	40.00
3 กลวิธี	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	3	60.00
รวม				5	100.00

จากตารางที่ 18 ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอของผู้พูดภาษาไทยมีจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกัน 1 และ 3 กลวิธีร่วมกัน พบได้ทั้งหมด 2 รูปแบบ การใช้ 3 กลวิธีร่วมกันปรากฏใช้มากที่สุด ด้วยการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบอ้อมมาประกอบรวมเข้าด้วยกัน

ตัวอย่างที่ 73

ดีอะ ถ้าได้ไปแบบเดียวกันคงจะดี อยากไปบ้างจัง

จากตัวอย่างที่ 73 เป็นการใช้ 3 กลวิธีร่วมกันในการขอของผู้พูดภาษาไทยจากถ้อยคำ “ดีอะ” และ “ถ้าได้ไปแบบเดียวกันคงจะดี” เป็นการใช้กลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบอ้อมด้วยการแสดงความสนใจประกอบกับ “อยากไปบ้างจัง” เป็นการใช้กลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบอ้อมด้วยการบอกความปรารถนาของผู้พูด

ลักษณะการปรากฏร่วมที่พบรองลงมาและพบน้อยที่สุด คือ การใช้กลวิธีเดียว ในรูปแบบที่มีลักษณะการปรากฏของการขอแบบตรงไปตรงมา

ตัวอย่างที่ 74

อย่าลืมของฝากเรานะ

จากตัวอย่างที่ 74 เป็นการใช้การปรากฏเดียวในการขอของผู้พูดภาษาไทยจากถ้อยคำ “อย่าลืมของฝากเรานะ” ซึ่งเป็นการใช้กลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบตรงไปตรงมาด้วยการขอเชิงคำสั่ง

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีข้างต้น มีข้อน่าสังเกตบางประการ ดังนี้

1. หากผู้พูดภาษาไทยตัดสินใจจะกล่าวถ้อยคำในการขอ ผู้พูดมักเลือกใช้ถ้อยคำให้สั้นที่สุด หรือมีค่านั่นก็จะเลือกกล่าวถ้อยคำให้มากที่สุดในการขอ
2. จำนวนของกลวิธีที่ปรากฏร่วมกันแสดงให้เห็นว่ายังมีการปรากฏร่วมกันของกลวิธี ผู้พูดภาษาไทยยังใช้การขอแบบอ้อมมากกว่าที่จะใช้การขอแบบตรงไปตรงมา จะเห็นได้ว่าการขอแบบตรงไปตรงมาพบเพียงการปรากฏเดียวเท่านั้น
3. ผู้พูดภาษาไทยไม่เลือกใช้กลวิธีเสริมในการขอเลย

2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการขอ

วิธีการอื่นที่ชาวไทยใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการขอมีทั้งหมด 32 คำตอบ จากทั้งหมด 78 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 41.03 ผู้วิจัยพบว่า หากชาวไทยไม่ต้องการแสดงวัจนกรรมการขอด้วยการใช้ถ้อยคำ ผู้พูดอาจต้องการแสดงวัจนกรรมการขอด้วยการเลือกที่จะทำอย่างอื่น วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการขอมี 3 แบบ ได้แก่ การขอข้อมูลเพิ่มเติม การเลี้ยงประเพณี และการกล่าวที่เล่นที่จริง ตามลำดับ

2.1) การขอข้อมูลเพิ่มเติม เป็นการขอข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการขอ ผู้วิจัยพบว่าชาวไทยมีเหตุผลเบื้องหลังในการขอข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อสอบถามและจะไปหาสิ่งของนั้นมาเป็นของตนเองด้วยตนเอง การเลือกใช้วิธีนี้ จึงเป็นเพียงการขอคำแนะนำเท่านั้น ผู้พูดไม่ได้มีความตั้งใจที่จะใช้วิธีการถามเพื่อกดดันผู้ฟังต้องยกสิ่งนั้นให้เป็นของตนเองชาวไทยที่เลือกใช้วิธีการเช่นนี้มองว่าการขอไม่ใช่สิ่งที่พึงกระทำ เพราะผู้พูดจะต้องคำนึงถึงมารยาทของตนเอง ผู้พูดภาษาไทยเห็นว่าการขอเป็นสิ่งที่แสดงถึงความไม่มีมารยาท หากต้องการสิ่งใด

เราควรแสวงหาสิ่งนั้นด้วยตนเองและไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ถามสถานที่ที่ ก.ซื้อแว่นมา พร้อมราคา” “ถามว่าซื้อที่ไหน” “ถามเพื่อนว่าซื้อมาจากร้านไหน”

2.2) การเลียงประเด็น เป็นการเบนความสนใจของผู้ฟังไปยังเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การขอนั้น ผู้วิจัยพบว่าเป้าหมายของวิธีการนี้ ผู้พูดภาษาไทยไม่ได้คาดหวังหรือต้องการสิ่งใด ผู้พูดมีเหตุผลเบื้องหลัง คือ ผู้พูดมองว่าการขอนั้นเป็นการกระทำที่เสียมารยาทและดูเป็นคนโลภ ผู้พูดจึงใช้วิธีการเลียงประเด็นแทนการขอ ตัวอย่างคำตอบ เช่น “พูดชมว่าแว่นตาเธอสวยดีนะ” “ชมว่าสวยใสสบายตา” “ขอให้เดินทางปลอดภัยและเที่ยวให้สนุก” “อวยพรให้เดินทางปลอดภัย ไปกลับโดยสวัสดิภาพ”

2.3) การกล่าวที่เล่นที่จริง เป็นการลองเชิงเสมือนว่าผู้พูดไม่ได้ขอ แต่มีความประสงค์ที่จะนำไปสู่การกดดันให้ผู้ฟังกลายเป็นฝ่ายเสนอสิ่งนั้นให้ ผู้พูดมีเหตุผลเบื้องหลังว่า การกล่าวที่เล่นที่จริงเช่นนี้จะทำให้ผู้ฟังตีความและเสนอตัวเองที่จะมอบสิ่งของให้ โดยที่ผู้พูดไม่ต้องขอย่างชัดเจน อีกทั้งการให้ของเล็ก ๆ น้อย ๆ จะเป็นสิ่งที่ช่วยบอกระดับความสัมพันธ์ที่มีให้กันได้ การใช้วิธีการกล่าวที่เล่นที่จริงนี้จึงดีกว่าการแสดงวัจนกรรมขอ ตัวอย่างคำตอบ เช่น “พูดว่า อยากไปด้วยเลย แต่เราไม่ว่างนะสิ” “พูดที่เล่นที่จริง เช่น สวิสเซอร์แลนด์ ซ็อคโกแลตอร่อยนะ” “นำเสนอจัง อยากไปบ้าง”

วิธีการอื่นที่ชาวไทยใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการขอต้ง 3 แบบนี้ แสดงให้เห็นว่าชาวไทยมีความพยายามที่จะรักษามารยาทและพฤติกรรมของตนเองไว้ โดยการใช้วิธีการขอข้อมูลเพิ่มเติมและการเลียงประเด็นนั้น ผู้พูดเห็นว่าการพึ่งพาตนเองให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่พึงกระทำมากกว่า ต่างจากวิธีการการกล่าวที่เล่นที่จริง ที่อาจนำไปสู่ความตั้งใจที่จะครอบครองสิ่งนั้น

3.2.1.3 วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

จากแบบสอบถามพบว่าเหตุผลเบื้องหลังที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวมีเหตุผล 2 ประการ ได้แก่ 1) การสนองความอยากรู้ 2) การกระชับความสัมพันธ์และ/หรือสร้างความเข้าใจระหว่างกัน โดยเนื้อหาที่ชาวไทยระบุว่าต้องการถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ กิจกรรมทั่วไปในชีวิตประจำวัน ศาสนา ข้อห้ามทางศาสนา และศาสนพิธี สามารถแสดงให้เห็นภาพรวมได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 19 ตารางแสดงกลวิธีทางภาษาที่ชาวไทยใช้ในการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

NST		
1. กลวิธีหลัก	จำนวนถ้อยคำ	ร้อยละ
1) ถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา		
- ถามให้ตอบเนื้อความ	26	41.27
2) ถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม		
- ตรวจสอบข้อมูล	12	19.05
- บอกเป็นนัยอย่างอ่อน	5	7.94
- ให้เหตุผล	3	4.76
2. กลวิธีเสริม		
- ทักทาย	7	11.11
- แสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเรื่องเล็กน้อย	5	7.94
- ขอโทษ	3	4.76
- ชวน	2	3.17
รวม	63	100.00

จากตารางที่ 19 กลวิธีทางภาษาที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ในการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว พบว่า ผู้พูดภาษาไทยใช้กลวิธีหลัก 2 กลวิธี ได้แก่ การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา และการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม โดยการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาพบเพียง 1 กลวิธีย่อย คือ การถามให้ตอบเนื้อความ คิดเป็นร้อยละ 41.27 ส่วนการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อมมี 3 กลวิธีย่อย ได้แก่ การตรวจสอบข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 19.05 การบอกเป็นนัยอย่างอ่อน คิดเป็นร้อยละ 7.94 และการให้เหตุผล คิดเป็นร้อยละ 4.76 ตามลำดับ

ส่วนกลวิธีเสริมแบ่งได้ 4 กลวิธี สามารถจัดเรียงตามจำนวนถ้อยคำจากมากไปน้อย ได้แก่ การทักทาย คิดเป็นร้อยละ 11.11 การแสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเรื่องเล็กน้อย คิดเป็นร้อยละ 7.94 การขอโทษ คิดเป็นร้อยละ 4.76 และการชวน คิดเป็นร้อยละ 3.17 ตามลำดับ สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

1) กลวิธีทางภาษา

กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นวิธีการที่ชาวไทยเลือกแสดงวัจนกรรมด้วยการใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อเจตนาถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง จำแนกเป็นกลวิธีหลัก กลวิธีเสริม และลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม

1.1) กลวิธีหลัก

กลวิธีหลักในที่นี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด หากถ้อยคำนั้นสื่อเจตนาแสดงความต้องการถามข้อมูลส่วนตัวว่าเป็นการที่ผู้พูดถามหรือตั้งคำถามกับผู้ฟัง ด้วยรูปประโยคคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงจัดเป็นกลวิธีหลัก กลวิธีหลักในการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้พูดภาษาไทยสามารถจำแนกกลวิธีการถามข้อมูลส่วนตัวได้ 2 กลวิธีย่อย ได้แก่ การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา และการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม

1.1.1) การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา

การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดแสดงความต้องการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดต้องการถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ฟังและต้องการคำตอบจากผู้ฟังจริง ๆ จากข้อมูลที่พบ ผู้พูดภาษาไทยใช้คำแสดงคำถาม ได้แก่ “อะไร” “ทำไม” ซึ่งมีความหมายตามรูปสัมพันธ์กับเงื่อนไขวัจนกรรมที่ต้องการสื่อ การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาพบเพียงการถามให้ตอบเนื้อความ

การถามให้ตอบเนื้อความ พบทั้งหมด 26 ถ้อยคำ การถามให้ตอบเนื้อความเป็นการที่ผู้พูดต้องการทราบข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง ผู้พูดจึงถามหาข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้ฟัง และต้องการให้ผู้ฟังตอบคำถามที่เป็นเรื่องของผู้ฟังให้แก่ผู้พูดได้ทราบ ผู้พูดมักใช้รูปประโยคคำถามด้วยคำแสดงคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่ตนต้องการทราบ

ตัวอย่างที่ 75

หวัดดี อีกคนไปไหนละ ทำไมมาคนเดียว

จากตัวอย่างที่ 75 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำที่เป็นคำถามให้ตอบเนื้อความว่า “อีกคนไปไหนละ” และ “ทำไมมาคนเดียว” เพื่อให้ผู้ฟังบอกข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับกิจกรรมทั่วไปในชีวิตประจำวันให้ผู้พูดได้ทราบ

ตัวอย่างที่ 76

เธอศาสนาอะไรเธอ

จากตัวอย่างที่ 76 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำที่เป็นการถามให้ตอบ เนื้อความว่า “เธอศาสนาอะไรเธอ” เพื่อให้ผู้ฟังบอกข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับศาสนาให้ผู้พูดได้ทราบ

1.1.2) การถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม

การถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม คือ ถ้อยคำที่ผู้พูดแสดงความหมายตามรูปภาพที่มีรูปไม่สัมพันธ์กับเงื่อนไขวัจนกรรมที่ต้องการสื่อ ผู้พูดกล่าวถ้อยคำออกมาพร้อมกับสื่อเจตนาที่มีเนื้อความของการถามข้อมูลส่วนตัว ผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดต้องการให้ผู้ฟังบอกข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังแก่ผู้พูด ผู้ฟังต้องตีความโดยอาศัยบริบท การถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อมมีดังนี้

1.1.2.1) การตรวจสอบข้อมูล พบทั้งหมด 12 ถ้อยคำ

การตรวจสอบข้อมูลเป็นการที่ผู้พูดพอจะมีข้อมูลหรือคาดเดาข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังไว้อยู่บ้างแล้วไม่มากนักน้อย ผู้พูดจึงทำที่เป็นถามผู้ฟังเพื่อยืนยันข้อเท็จจริงหรือต้องการคำตอบที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟัง การตรวจสอบข้อมูลจึงเป็นการถามที่ผู้พูดลองคาดคะเนคำตอบของผู้ฟัง แต่ยังเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ปฏิเสธสิ่งที่ผู้พูดคาดคะเนไว้ แล้วบอกข้อมูลที่ถูกต้องให้ผู้พูดได้รับทราบ

จากข้อมูลผู้พูดภาษาไทยมักใช้คำลงท้ายแสดงคำถาม *ไหม* (หรือรูปแปร *มัย*) และ *หรือเปล่า* คำลงท้ายแสดงคำถามดังกล่าว นววรรณ พันธุเมธา (2558: 132-136) เรียกว่าคำบอกการถาม ซึ่ง “*ไหม*” ผู้พูดใช้กับประโยคที่แสดงความจำเริญหรือแสดงความจริงที่ควรจะเป็นตามสิ่งที่ผู้พูดคิด แต่ไม่แสดงการคาดคะเนคำตอบจากผู้ฟัง ส่วนคำบอกการถาม “*หรือเปล่า*” คล้ายคลึงกับ “*ไหม*” ผู้พูดใช้เมื่อต้องการคำตอบจากผู้ฟังเช่นกัน แม้ผู้พูดพอจะมีข้อมูลในเรื่องที่ถามอยู่แล้วบ้าง แต่ยังคงความเป็นกลาง

ตัวอย่างที่ 77

เธอนับถือศาสนาพุทธหรือเปล่า

จากตัวอย่างที่ 77 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำที่เป็น การตรวจสอบข้อมูลว่า “เธอนับถือศาสนาพุทธหรือเปล่า” ผู้พูดต้องการคำตอบจากผู้ฟังว่าผู้ฟังนับถือ ศาสนาใด แม้ผู้พูดจะลองถามเกี่ยวกับศาสนาพุทธ แต่ก็ยังไม่แน่ใจในสิ่งที่กล่าวออกไป ผู้พูดจึงเปิด โอกาสให้ผู้ฟังตอบรับหรือปฏิเสธ เพื่อให้ผู้พูดจะได้รับคำตอบที่ถูกต้องจากผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 78

ไปไหว้พระกันมั๊ย

จากตัวอย่างที่ 78 ผู้พูดภาษาไทยกล่าวถ้อยคำที่เป็น การตรวจสอบข้อมูลว่า “ไปไหว้พระกันมั๊ย” ผู้พูดต้องการคำตอบจากผู้ฟังว่าผู้ฟังจะไปประกอบ ศาสนพิธีตามหลักทางศาสนาพุทธหรือไม่ แม้ผู้พูดจะลองถามเกี่ยวกับพิธีทางศาสนาพุทธ แต่ก็ยังไม่ แน่ใจในสิ่งที่ตนถาม ผู้พูดจึงเปิดโอกาสให้ผู้ฟังตอบรับหรือปฏิเสธ เพื่อให้ผู้พูดจะได้รับคำตอบที่ ถูกต้องจากผู้ฟัง

1.1.2.2) การบอกเป็นนัยอย่างอ่อน (mild hint) พบทั้งหมด 5 ถ้อยคำ การบอกเป็นนัยอย่างอ่อนเป็นถ้อยคำที่ไม่ได้แสดงเจตนาอย่างตรงไปตรงมา แต่ ผู้ฟังสามารถตีความได้ว่าผู้พูดต้องการสื่อเจตนาใดผ่านปริบท (Blum-Kulka and Olshtain, 1984: 202) การบอกเป็นนัยอย่างอ่อนในงานวิจัยนี้จึงเป็นการที่ผู้พูดไม่กล่าวถึงเนื้อความที่เกี่ยวข้องกับการ ถามข้อมูลส่วนตัวอย่างตรงไปตรงมา แต่ผู้พูดบอกเป็นนัยแก่ผู้ฟังที่พอจะทำให้ผู้ฟังเดาความได้ว่าผู้พูด มีเจตนาต้องการให้ผู้ฟังบอกข้อมูลส่วนตัวของตนเอง ผู้พูดมักกล่าวถึงข้อมูลส่วนตัวของตนเองให้ผู้ฟัง ได้รับทราบ โดยผู้ฟังต้องคาดเดาสิ่งที่อยู่ในใจของผู้พูดด้วยตนเอง ซึ่งอาจนำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูล ส่วนตัวของกันและกัน การใช้กลวิธีบอกเป็นนัยอย่างอ่อนนี้ถือเป็นการรักษาหน้าของผู้พูดอย่างหนึ่ง เพราะผู้พูดไม่ได้กล่าวผูกมัดตนเองกับการถามข้อมูลส่วนตัว ถ้อยคำที่กล่าวออกไปผู้ฟังจะต้องเป็น ผู้ตีความหมายการถามข้อมูลส่วนตัวจากปริบท จึงจะรู้และเข้าใจถึงเจตนาการถามข้อมูลส่วนตัวของ ผู้พูด

ตัวอย่างที่ 79

เรานับถือศาสนาพุทธนะ ก. นับถือศาสนาอะไร

จากตัวอย่างที่ 79 ผู้พูดภาษาไทยใช้การบอกเป็นนัยอย่างอ่อนด้วยการให้ข้อมูลส่วนตัวของตนเองเกี่ยวกับศาสนาที่ตนนับถือในถ้อยคำว่า “เรานับถือศาสนาพุทธนะ” ถ้อยคำนี้ที่ผู้ฟังจะต้องเป็นผู้ตีความหมายการถามข้อมูลส่วนตัวว่าผู้พูดต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาของผู้ฟัง จึงจะรู้และเข้าใจถึงเจตนาของผู้พูด

ตัวอย่างที่ 80

เราชอบไปทำบุญมากเลยแหละ

จากตัวอย่างที่ 80 ผู้พูดภาษาไทยใช้การบอกเป็นนัยอย่างอ่อนด้วยการให้ข้อมูลส่วนตัวของตนเองเกี่ยวกับการประกอบพิธีทางศาสนาในถ้อยคำว่า “เราชอบไปทำบุญมากเลยแหละ” ถ้อยคำนี้ที่ผู้ฟังจะต้องเป็นผู้ตีความหมายการถามข้อมูลส่วนตัวว่าผู้พูดต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับศาสนาของผู้ฟัง จึงจะรู้และเข้าใจถึงเจตนาของผู้พูด

1.1.2.3) การให้เหตุผล พบทั้งหมด 3 ถ้อยคำ การให้เหตุผลเป็นการชี้แจงแสดงเหตุผลให้ผู้ฟังทราบว่าเหตุใดผู้พูดจึงต้องการทราบข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง เพื่อแสดงความสุภาพให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณพูดมีความจำเป็นต้องถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 81

เรอนับถือศาสนาอะไร เรากลัวว่าเวลาชวณกินอะไรแล้วจะกินไม่ได้

จากตัวอย่างที่ 81 ผู้พูดภาษาไทยใช้การให้เหตุผลในถ้อยคำว่า “เรากลัวว่าเวลาชวณกินอะไรแล้วจะกินไม่ได้” เพื่อแสดงเหตุจำเป็นถึงการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 82

นับถือศาสนาอะไร จะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

จากตัวอย่างที่ 82 ผู้พูดภาษาไทยใช้การให้เหตุผลใน
ถ้อยคำว่า “จะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง” เพื่อแสดงเหตุจำเป็นถึงการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง

1.2) กลวิธีเสริม

กลวิธีเสริมในที่นี้ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เจตนาของผู้พูด ถ้อยคำนั้นเมื่อปรากฏ
เดี่ยวไม่สื่อเจตนาแสดงความหมายของการถามเจาะจงเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงจัดเป็น
กลวิธีเสริม ผู้พูดเพียงใช้กลวิธีเสริมเพื่อเสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการถามข้อมูลส่วนตัว กลวิธี
เสริมจำแนกได้เป็นการทักทาย การแสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเรื่องเล็กน้อย การขอโทษ และ
การชวน

1.2.1) การทักทาย พบทั้งหมด 7 ถ้อยคำ การทักทายเป็น
การที่ผู้พูดเพ่งพบผู้ฟัง ผู้พูดจึงกล่าวถ้อยคำที่แสดงการรับรู้การปรากฏตัวของผู้ฟังหรือเป็นการสังเกต
ที่ควรแสดงต่อผู้ฟัง (Searle, 1969: 67) เพื่อทำหน้าที่สื่อสัมพันธ์ (phatic communication)
(Malinowski, 1923: 315) ในการเปิดบทสนทนา เพราะผู้พูดรู้สึกว่าการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังจะ
เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ฟัง ผู้พูดจึงกล่าวทักทายก่อนเพื่อความสุภาพ

ตัวอย่างที่ 83

สวัสดี เราไปนั่งคุยร้านกาแฟกันมั้ย

จากตัวอย่างที่ 83 ผู้พูดภาษาไทยใช้การทักทายในถ้อยคำ
ว่า “สวัสดี” เปิดการสนทนาที่จะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนต้องการจะถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังต่อไป

ตัวอย่างที่ 84

ไปไหนจ๊ะ เออถามไรหน่อยสิ

จากตัวอย่างที่ 84 ผู้พูดภาษาไทยใช้การทักทายในถ้อยคำ
ว่า “ไปไหนจ๊ะ” เปิดการสนทนาที่จะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนต้องการจะถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังต่อไป

1.2.2) การแสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเรื่องเล็กน้อย
พบทั้งหมด 5 ถ้อยคำ การแสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเรื่องเล็กน้อยเป็นการที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำเพื่อ
ออกตัวให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการถามที่ผู้พูดกำลังจะถามนั้นเป็นเรื่องที่ไม่ได้มากมายหรือมีผลกระทบใด ๆ ต่อ

ผู้ฟัง ผู้พูดมักใช้คำที่มีความหมายไปในทางไม่มากหรือเล็กน้อย ได้แก่ *นิดหนึ่ง น้อย น้อยนิด* เพื่อพยายามให้ผู้ฟังไม่รู้สึกว่าผู้พูดกำลังจะถามในสิ่งที่ละเมิดสิทธิส่วนตัวมากเกินไป

ตัวอย่างที่ 85

ขอโทษนะ จะขออนุญาตนิดหนึ่ง ว่าก.นับถือศาสนาอะไรครับ

จากตัวอย่างที่ 85 ผู้พูดภาษาไทยใช้การแสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเรื่องเล็กน้อยในถ้อยคำว่า “จะขออนุญาตนิดหนึ่ง” เพื่อให้ผู้ฟังไม่รู้สึกว่าผู้พูดกำลังจะถามในสิ่งที่ละเมิดสิทธิส่วนตัวมากเกินไป

ตัวอย่างที่ 86

ถามไรหน่อยสิ นับถือศาสนาอะไรเธอ

จากตัวอย่างที่ 86 ผู้พูดภาษาไทยใช้การแสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเรื่องเล็กน้อยในถ้อยคำว่า “ถามไรหน่อยสิ” เพื่อให้ผู้ฟังไม่รู้สึกว่าผู้พูดกำลังจะถามในสิ่งที่ละเมิดสิทธิส่วนตัวมากเกินไป

1.2.3) การขอโทษ พบทั้งหมด 3 ถ้อยคำ การขอโทษเป็น การที่ผู้พูดกล่าวแสดงความเสียใจต่อผู้ฟังในสิ่งที่ตนกำลังจะถาม ในที่นี้ผู้พูดใช้การขอโทษเพื่อเปิด การสนทนาที่จะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนต้องการจะถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังต่อไป ผู้พูดเลือกใช้กริยาสื่อ วจนกรรม “ขอโทษ” หรือรูปแปรอื่น ๆ เช่น *โทษ* เพื่อเสริมกลวิธีหลัก เพราะผู้พูดรู้สึว่าการถาม ข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้ฟัง ผู้พูดจึงกล่าวขอโทษก่อนเพื่อ ความสุภาพ

ตัวอย่างที่ 87

ขอโทษนะ จะขออนุญาตนิดหนึ่ง ว่าก.นับถือศาสนาอะไรครับ

จากตัวอย่างที่ 87 ผู้พูดภาษาไทยใช้การขอโทษในถ้อยคำ ว่า “ขอโทษนะ” เปิดการสนทนาที่จะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนต้องการจะถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังต่อไป

ตัวอย่างที่ 88

โทษนะ เรอนับถือศาสนาอะไรเธอ

จากตัวอย่างที่ 88 ผู้พูดภาษาไทยใช้การขอโทษในถ้อยคำ
ว่า “โทษนะ” เปิดการสนทนาที่จะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ตนต้องการจะถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังต่อไป

1.2.4) การชวน พบทั้งหมด 2 ถ้อยคำ การชวนเป็น
ความพยายามของผู้พูดที่จะให้ผู้ฟังเข้าร่วมเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่ผู้พูดกำหนด ผู้พูดใช้การชวนเพื่อ
สร้างความสนิทสนมระหว่างกัน และนำไปสู่การทำความรู้จักกันในเรื่องราวส่วนตัวต่อไป

ตัวอย่างที่ 89

ทำไมมาคนเดียวละ เราไปนั่งคุยร้านกาแฟกันมัย

จากตัวอย่างที่ 89 ผู้พูดภาษาไทยใช้การชวนในถ้อยคำว่า
“เราไปนั่งคุยร้านกาแฟกันมัย” เพื่อสร้างความสนิทสนมระหว่างกัน และนำไปสู่การทำความรู้จักกัน
ในเรื่องราวส่วนตัวต่อไป

1.3) ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรม

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว
ของผู้พูดภาษาไทยพบการใช้จำนวนกลวิธี 1-4 กลวิธีร่วมกัน สามารถปรากฏได้ทั้งหมด 10 รูปแบบ
ดังตารางนี้

ตารางที่ 20 ตารางแสดงลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของ
ชาวไทย

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูล ส่วนตัว	จำนวน ความถี่	ร้อยละ
1 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	11	30.56
	กลวิธีหลัก	9	25.00

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูล ส่วนตัว			จำนวน ความถี่	ร้อยละ	
	(อ้อม)					
2 กลวิธี	[กลวิธีเสริม] ¹⁵	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)		7	19.44	
	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	กลวิธีหลัก (อ้อม)		3	8.33	
	กลวิธีเสริม	กลวิธีหลัก (อ้อม)		1	2.78	
	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)		1	2.78	
3 กลวิธี	กลวิธีเสริม	กลวิธีเสริม	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	1	2.78	
	กลวิธีเสริม	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	1	2.78	
	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	1	2.78	
4 กลวิธี	กลวิธีเสริม	กลวิธีเสริม	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	1	2.78
รวม				36	100.00	

จากตารางที่ 20 ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้พูดภาษาไทยมีจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมกันตั้งแต่ 1-4 กลวิธีร่วมกัน พบได้ทั้งหมด 10 รูปแบบ การใช้กลวิธีเดี่ยวปรากฏใช้มากที่สุด โดยเฉพาะรูปแบบที่มีลักษณะการปรากฏของการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา

¹⁵ [กลวิธีเสริม] ใน [] แสดงให้เห็นว่าการปรากฏของกลวิธีเสริมในรูปแบบนี้ สามารถปรากฏได้ทั้งตำแหน่งด้านหน้าและด้านหลังกลวิธีหลักที่เป็นการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา

ตัวอย่างที่ 90

นับถือศาสนาอะไร

จากตัวอย่างที่ 90 เป็นการใช้กลวิธีเดียวในการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้พูดภาษาไทย จากถ้อยคำ “นับถือศาสนาอะไร” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาด้วยการถามให้ตอบเพื่อความ

การใช้สองกลวิธีร่วมกันปรากฏในความถี่ที่รองลงมาจากการใช้กลวิธีเดียว โดยเฉพาะรูปแบบกลวิธีที่มีลักษณะการปรากฏร่วมกันระหว่างกลวิธีเสริมและกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา

ตัวอย่างที่ 91

โทษนะ เรอนับถือศาสนาอะไรเธอ

จากตัวอย่างที่ 91 เป็นการใช้สองกลวิธีร่วมกันในการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้พูดภาษาไทย จากถ้อยคำ “โทษนะ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีเสริมด้วยการขอโทษ ประกอบกับถ้อยคำ “เรอนับถือศาสนาอะไรเธอ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาด้วยการถามให้ตอบเพื่อความ

จำนวนกลวิธีที่พบน้อยสุด คือ การใช้สามและสี่กลวิธีร่วมกัน โดยการใช้สามกลวิธีร่วมกัน เช่น การประกอบร่วมกันระหว่างกลวิธีเสริม กลวิธีเสริม และกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา ส่วนการใช้สี่กลวิธีร่วมกันพบการใช้รูปแบบลักษณะการปรากฏร่วมระหว่างกลวิธีเสริม กลวิธีเสริม กลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา และกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม

ตัวอย่างที่ 92

ขอโทษนะ จะถามนิตนึ่ง ว่าก.นับถือศาสนาอะไรครับ

จากตัวอย่างที่ 92 เป็นการใช้สามกลวิธีร่วมกันในการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้พูดภาษาไทย จากถ้อยคำ “ขอโทษนะ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีเสริมด้วยการขอโทษ ร่วมกับ “จะถามนิตนึ่ง” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีเสริมด้วยการแสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเรื่องเล็กน้อย

ประกอบกับ “ว่าก.นับถือศาสนาอะไรครับ” เป็นกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาด้วยการถามให้ตอบเพื่อความ

ตัวอย่างที่ 93

โทษทีนะ ขอถามนิดนึงได้มั๊ย เรอนับถือศาสนาอะไร พอดีเราจะชวนไปทำบุญที่วัดเลยอยากถามก่อน

จากตัวอย่างที่ 93 เป็นการใช้สื่กลวิธีร่วมกันในการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้พูดภาษาไทย จากถ้อยคำ “โทษทีนะ” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีเสริมด้วยการขอโทษ ร่วมกับ “ขอถามนิดนึงได้มั๊ย” เป็นการใช้รูปแบบกลวิธีเสริมด้วยการแสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเรื่องเล็กน้อย ประกอบกับ “เรอนับถือศาสนาอะไร” เป็นกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาด้วยการถามให้ตอบเพื่อความ ตามด้วย “พอดีเราจะชวนไปทำบุญที่วัดเลยอยากถามก่อน” เป็นกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อมด้วยการให้เหตุผล

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีข้างต้น มีข้อน่าสังเกตบางประการ ดังนี้

1. ผู้พูดภาษาไทยแสดงการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยการใช้กลวิธีที่หลากหลายปรากฏร่วมกัน

2. กลวิธีเสริมนับว่ามีบทบาทอย่างมากในการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้พูดภาษาไทย เห็นได้จากการปรากฏใช้กลวิธีเสริมในจำนวนกลวิธีตั้งแต่ 2-4 จำนวนกลวิธี ผู้พูดภาษาไทยมักใช้กลวิธีเสริมช่วยในการออกตัวและเปิดบทสนทนาอันจะนำเข้าสู่การถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังต่อไป

2) วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

วิธีการอื่นที่ชาวไทยใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวมีทั้งหมด 18 คำตอบ จากทั้งหมด 78 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 23.08 ผู้วิจัยพบว่า หากชาวไทยไม่ต้องการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยการใช้ถ้อยคำ ผู้พูดอาจต้องการแสดงวัจนกรรมการเลือกที่จะทำอย่างอื่น วิธีการอื่นที่ใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวพบวิธีการ 3 แบบ ได้แก่ การชวนคุยสัพเพเหระ การสังเกตด้วยตนเอง และการถามจากผู้อื่น ตามลำดับ

2.1) การชวนคุยสัพเพเหระ เป็นการการชวนคุยประเด็นอื่น ๆ หรือชวนทำกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อเป็นสื่อกลางในการเกริ่นนำก่อนที่จะเข้าสู่ประเด็นหลักในการสื่อสารที่ผู้พูดต้องการจะสื่อความต้องการของตนเองต่อผู้ฟัง โดยมีเหตุผลเบื้องหลังว่า การถามข้อมูลส่วนตัวทันทีจะทำให้ผู้ฟังตกใจและไม่สะดวกใจในการตอบคำถาม อีกทั้งยังคำนึงถึงตนเองที่เกรงว่าภาพลักษณ์ของผู้พูดอาจจะดูเป็นคนไม่มีมารยาท อย่างไรก็ดี การใช้วิธีการเช่นนี้ถือว่าเป็นการที่ผู้พูดพยายามให้ได้ข้อมูลมาจากผู้ฟังโดยตรง ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ชวนไปทานข้าว และคุยเรื่องทั่ว ๆ ไป” “ทักทาย ยิ้มให้ โบกมือ ชวนคุย” “ชวนคุยไปเรื่อย ๆ เพื่อให้รู้จักโดยไม่จู้จिम”

2.2) การสังเกตด้วยตนเอง เป็นการที่ชาวไทยพิจารณาและรวบรวมข้อมูลที่ตนต้องการทราบด้วยตนเอง โดยมีได้สื่อสารกับคู่สนทนาหรือเจ้าของข้อมูลที่ตนต้องการจะทราบ เนื่องจากชาวไทยมองว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะที่จะแสดงเจตนาออกไปโดยตรง จึงเลือกวิธีการเช่นนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการรบกวนผู้ฟัง ไม่ต้องการให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกอึดอัดใจ และไม่ต้องการบังคับให้ผู้ฟังต้องตอบในสิ่งที่พวกเขาสงสัย ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ใช้วิธีสังเกต” “สังเกตดู” “เพราะสถานการณ์จะช่วยบอกเรา เช่น ดูว่าทานอะไรได้บ้าง ไม่ได้บ้าง การแต่งกาย วิธีชีวิตที่เฉพาะ”

2.3) การถามจากผู้อื่น เป็นการที่ชาวไทยต้องการได้รับคำตอบเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของบุคคลที่ตนต้องการทราบ แต่ไม่ต้องการรบกวนหรือทำให้ผู้ฟังอึดอัดใจ จึงเลือกที่จะถามจากผู้อื่นหรือผู้ที่ผู้พูดคาดว่าน่าจะทราบข้อมูลนั้นแทนการเลือกที่จะถามออกไปโดยตรงกับเจ้าของข้อมูล ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ถามจากคนรู้จักของ ก.”

วิธีการอื่นที่ชาวไทยใช้แทนการแสดงวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวทั้ง 3 แบบนี้ แสดงให้เห็นว่าชาวไทยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้รับคำตอบจากการปฏิสัมพันธ์ โดยทั้ง 3 วิธีแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีวิธีการสื่อสารที่แตกต่างกันเล็กน้อย กล่าวคือ การสังเกตด้วยตนเองและการถามจากผู้อื่น ผู้พูดไม่สื่อสารโดยตรงกับผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูล ขณะที่การชวนคุยสัพเพเหระนั้น ผู้พูดจะสื่อสารโดยตรงกับเจ้าของข้อมูลนั่นเอง นอกจากนี้ วิธีการทั้ง 3 แบบ ผู้พูดมักคำนึงถึงผู้ฟังเป็นหลัก เพราะไม่ต้องการให้ผู้ฟังอึดอัด ถูกรบกวน หรือตกใจ เว้นแต่วิธีการชวนคุยสัพเพเหระที่นอกจากจะคำนึงถึงผู้ฟังแล้ว ผู้พูดยังคำนึงถึงภาพลักษณ์ของตน ที่เกรงว่าจะดูเป็นคนไม่มีมารยาทอีกด้วย ผู้พูดจึงเลือกไม่ถามข้อมูลส่วนตัวทันที แต่เลือกที่จะชวนคุยสัพเพเหระขึ้นมาเกริ่นนำก่อน

3.2.2 การเลือกไม่แสดงวजनกรรม

การเลือกไม่แสดงวजनกรรมเป็นการที่ชาวไทยไม่ต้องการแสดงวजनกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว หรือวิธีการอื่นใดออกมา ผู้พูดจึงเลือกที่จะนิ่งเฉยเพราะผู้พูดมีสาเหตุต่าง ๆ ที่ผู้พูดคำนึงถึง จึงทำให้ผู้พูดไม่ต้องการแสดงวजनกรรม

3.2.2.1 การเลือกไม่แสดงวजनกรรมการสัญญา

การเลือกไม่แสดงวजनกรรมการสัญญาเป็นการที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวजनกรรมการสัญญาหรือวิธีการอื่นใดออกมา พบทั้งสิ้น 9 คำตอบ จากทั้งหมด 78 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 11.54 ผู้วิจัยพบว่า เหตุผลที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวजनกรรมมี 2 ประการ ได้แก่ การคำนึงถึงตนเอง และการคำนึงถึงคู่สนทนา สามารถแจกแจงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 21 ตารางแสดงการไม่แสดงวजनกรรมการสัญญาของชาวไทย

สิ่งที่คำนึงถึง	สาเหตุ	ความถี่	ร้อยละ
คำนึงถึงตนเอง	คำนึงความต้องการของตัวเอง	4	44.44
	ไม่แน่ใจอันเกิดจากตนเอง	3	33.33
คำนึงถึงคู่สนทนา	ไม่แน่ใจอันเกิดจากคู่สนทนา	2	22.22
รวม		9	100.00

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นถึงการไม่แสดงวजनกรรมการสัญญาของชาวไทย พบว่า สิ่งที่ชาวไทยคำนึงถึง ได้แก่ การคำนึงถึงตนเอง และการคำนึงถึงผู้อื่น การคำนึงถึงตนเองมีสาเหตุที่พบมากที่สุด คือ การคำนึงถึงความต้องการของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 44.44 และอีกสาเหตุ คือ ความไม่แน่ใจอันเกิดจากตนเอง คิดเป็นร้อยละ 33.33 ในส่วนของการคำนึงถึงคู่สนทนา ที่มีสาเหตุจากความไม่แน่ใจอันเกิดจากคู่สนทนา คิดเป็นร้อยละ 22.22 มีรายละเอียดดังนี้

1) การคำนึงถึงตนเอง เป็นการที่ชาวไทยคำนึงถึงความคิดหรือความรู้สึกของตนเองเป็นหลัก จึงเลือกที่จะไม่แสดงวजनกรรมการสัญญา พบทั้งหมด 7 คำตอบ แบ่งเป็นการคำนึงถึงความต้องการของตนเอง 4 คำตอบ และความไม่แน่ใจอันเกิดจากตนเอง 3 คำตอบ

1.1) การคำนึงความต้องการของตัวเอง เป็นการที่ชาวไทยนึกถึงความต้องการของตนเป็นหลัก ว่าตนนั้นพึงปรารถนาต้องการทำอะไรใด ตัวอย่างคำตอบ เช่น “เราอาจจะไม่อยากกินร้านที่เพื่อนอยากกิน” “ตัวเราไม่ได้อยากไป” “เราอาจจะไม่อยากไป”

1.2) ความไม่แน่ใจอันเกิดจากตนเอง เป็นการที่ชาวไทยเห็นว่าตนเองจะไม่สามารถกระทำการสัญญาได้ในอนาคต จึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรม ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ไม่แน่ใจว่าจะได้ไปหรือเปล่า” “เพราะเราอาจจะไม่ว่างในอนาคต เลยไม่กล้าแสดงออก หรือสัญญาว่าจะไปด้วย” “ไม่แน่ว่าจะไปได้”

2) การคำนึงถึงคู่สนทนา พบว่ามีสาเหตุมาจากการที่ชาวไทยเกิดความไม่แน่ใจอันเกิดจากตัวคู่สนทนา กล่าวคือ ชาวไทยไม่แน่ใจว่าคู่สนทนากำลังกล่าวเชิญชวนเพื่อให้ตนกล่าวถ้อยคำที่จะต้องนำไปสู่การสัญญาหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามจึงไม่ต้องการกระทำการสัญญาที่จะผูกมัดตนเองให้ทำสิ่งนั้น ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ไม่แน่ใจว่าเขาต้องการให้ตนเองไปด้วยหรือไม่” “ไม่แน่ใจว่าเขาชวนไหม”

การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมสัญญาของชาวไทย สะท้อนให้เห็นว่าการที่ชาวไทยจะยอมผูกมัดตนเองกับการสัญญานั้นมักจะขึ้นอยู่กับความต้องการของตนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับตัวแปรหรือปัจจัยด้านความสัมพันธ์ในเรื่องของความสนิทสนม หากไม่ใช่ผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ชาวไทยดูเน้นพิจารณาถึงความพึงใจที่จะทำ หรือเมื่อมีความไม่แน่ใจทั้งจากตนเองและคู่สนทนาเกิดขึ้น ก็เป็นสาเหตุทำให้ชาวไทยไม่แน่ใจว่าตนจะสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้ ผู้พูดจึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรม

3.2.2.2 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการขอ

การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการขอเป็นการที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมการขอหรือวิธีการอื่นใดออกมา พบทั้งสิ้น 41 คำตอบ จากทั้งหมด 78 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 52.56 ผู้วิจัยพบว่า เหตุผลที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมมี 3 ประการ ได้แก่ การคำนึงถึงตนเอง การคำนึงถึงคู่สนทนา และการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน สามารถแจกแจงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 22 ตารางแสดงการไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวไทย

สิ่งที่คำนึงถึง	สาเหตุ	ความถี่	ร้อยละ
คำนึงถึงตนเอง	การคำนึงเรื่องภาพลักษณ์ของตนเอง	10	24.39
คำนึงถึงคู่สนทนา	การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว	29	70.73
	การคำนึงถึงมูลค่าของสิ่งของ	2	4.88
รวม		41	100.00

จากตารางที่ 22 การไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวไทยมีสิ่งที่คำนึงถึง 3 ประการ ได้แก่ การคำนึงถึงตนเอง และการคำนึงถึงคู่สนทนา โดยการคำนึงถึงตนเอง มีสาเหตุหลักเกิดจากการคำนึงเรื่องภาพลักษณ์ของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 24.39 การคำนึงถึงคู่สนทนา มีสาเหตุสำคัญ 2 สาเหตุ ประกอบด้วย การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว และการคำนึงถึงมูลค่าของสิ่งของ คิดเป็นร้อยละ 70.73 และ 4.88 ตามลำดับ สาเหตุของการไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวไทยพบมากที่สุด คือ การคำนึงถึงคู่สนทนา มีรายละเอียดดังนี้

1) การคำนึงถึงตนเอง พบทั้งหมด 10 คำตอบ มีสาเหตุหลักมาจากการคำนึงเรื่องภาพลักษณ์ของตนเอง โดยมีปัจจัยหลักคือเรื่อง “มารยาท” ซึ่งเป็นบรรทัดฐานทางพฤติกรรมในสังคมไทยให้ต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ผู้พูดเกรงว่าหากตนกล่าวในสิ่งที่ดูไม่มีมารยาทแล้ว ตนจะเสียภาพลักษณ์ การขอจึงเป็นเหมือนการกระทำที่ไม่มีมารยาท จึงอาจทำให้ผู้อื่นมองว่าตนเป็นคนที่ไม่ดี ผู้พูดจึงเลือกที่จะควบคุมตนเองด้วยการไม่แสดงวัจนกรรม เพราะมองว่าการขอจะทำให้ตนเสียภาพลักษณ์ได้ ตัวอย่างคำตอบ เช่น “เสียมารยาท” “ไม่มีมารยาท”

2) การคำนึงถึงคู่สนทนา พบทั้งหมด 31 คำตอบ แบ่งเป็นการคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว 29 คำตอบ และการคำนึงถึงมูลค่าของสิ่งของ 2 คำตอบ

2.1) การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว เป็นการที่ชาวไทยคำนึงว่าสิ่งของนั้นเป็นของที่อยู่ในครอบครองของผู้อื่น เจ้าของมีสิทธิที่จะครอบครองไว้ จึงไม่ควรนำสิ่งนั้นมาเป็นของตน หรือหากกล่าวขอออกไปอาจจะกระทบกับพื้นที่ส่วนตัวของผู้ฟัง เนื่องจากผู้พูดทำให้ผู้ฟังต้องทำอะไรอย่างหนึ่ง นอกจากนี้ยังรวมถึงการคำนึงถึงสิทธิในการตัดสินใจของคู่สนทนาและ “ความเกรงใจ” ด้วย ชาวไทยจึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมเพราะไม่ต้องการละเมิดสิทธิและ

ความเป็นส่วนตัวของเจ้าของสิ่งของนั้น ตัวอย่างคำตอบ เช่น “เป็นของตัวเอง” “เพราะมันเป็นของคนอื่น แวนตาเป็นของตัวเอง” “เกรงใจเขา” “ถ้าเขามีของฝากให้เขาก็จะให้เราเอง”

2.2) การคำนึงถึงมูลค่าของสิ่งของ เป็นการที่ชาวไทยคำนึงถึงราคาของสิ่งของที่อาจจะส่งผลกระทบต่อเจ้าของสิ่งของนั้น จึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรม ตัวอย่างคำตอบ เช่น “เขาอาจจะไม่มีตัง” “เนื่องจากเขาก็ต้องใช้เงินซื้อมา หากต้องการแวนแบบนี้จริง ๆ ก็ซื้อด้วยตนเองดีกว่า”

การไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวไทย สะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยมองว่าการขอเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ เพราะเป็นการกระทำที่กระทบและรบกวนผู้อื่น อีกทั้งยังกระทบต่อภาพลักษณ์ของตนเอง เพราะการขอสามารถทำลายภาพลักษณ์ของตนได้เช่นกัน แม้บางครั้งสิ่งของจะเป็นเสมือนเครื่องแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ตนสัมพันธ์ได้ด้วย แต่ก็อาจจะส่งผลเสียที่กระทบต่อความสัมพันธ์ได้ เหตุผลเบื้องหลังทั้งหมดนี้จึงทำให้ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมการขอ

3.2.2.3 การเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

การไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นการที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวหรือวิธีการอื่นใดออกมา พบทั้งสิ้น 26 คำตอบ จากทั้งหมด 78 คำตอบ คิดเป็นร้อยละ 33.33 ผู้วิจัยพบว่า เหตุผลที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมมี 3 ประการ ได้แก่ การคำนึงถึงตนเอง การคำนึงถึงคู่สนทนา และการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน สามารถแจกแจงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 23 ตารางแสดงการไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวไทย

สิ่งที่คำนึงถึง	สาเหตุ	ความถี่	ร้อยละ
คำนึงถึงตนเอง	คำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว	6	23.08
คำนึงถึงคู่สนทนา	คำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว	6	23.08
คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน	คำนึงถึงความไม่สำคัญของเนื้อหาสาระ	9	34.62
	คำนึงถึงความละเอียดอ่อนของเนื้อหา	5	19.23
รวม		26	100.00

จากตารางที่ 23 การไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวไทย มีสิ่งที่น่าสนใจถึง 3 ประการ ได้แก่ การคำนึงถึงตนเอง การคำนึงถึงคู่สนทนา และการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยการคำนึงถึงตนเอง มีสาเหตุหลักเกิดจากการคำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 23.08 การคำนึงถึงคู่สนทนามีสาเหตุหลัก คือ การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 23.08 ส่วนการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน มี 2 สาเหตุ ประกอบด้วย ความไม่สำคัญของเนื้อหาสาระ และการคำนึงถึงความละเอียดอ่อนของเนื้อหา คิดเป็นร้อยละ 34.62 และ 19.23 ตามลำดับ ซึ่งสาเหตุของการไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวไทยที่พบมากที่สุด คือ ความไม่สำคัญ of เนื้อหาสาระ มีรายละเอียดดังนี้

1) การคำนึงถึงตนเอง พบทั้งหมด 6 คำตอบ เป็นการที่ชาวไทยคำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว ว่าตนนั้นเกิดความรู้สึกไม่ดีที่จะต้องถามข้อมูลส่วนตัว หรือการถามข้อมูลส่วนตัวไม่ใช่สิ่งที่ตนต้องการกระทำ จึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมเพื่อตอบสนองความรู้สึกนั้น ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ไม่ชอบทักใคร่ก่อน ไม่รู้จะชวนคุยยังงี้” “ไม่กล้า” “เพราะไม่รู้จะถามว่าอย่างไร”

2) การคำนึงถึงคู่สนทนา พบทั้งหมด 6 คำตอบ เป็นการที่ชาวไทยคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัวว่าผู้อื่นมีสิทธิที่จะอยู่ตามลำพัง และเจ้าของข้อมูลสามารถที่จะควบคุมข้อมูลของตนเองในการเปิดเผยให้แก่ผู้อื่น หากกล่าวการถามข้อมูลส่วนตัวออกไปอาจจะกระทบกับพื้นที่ส่วนตัวของผู้ฟังที่จะต้องทำให้ผู้ฟังต้องทำอะไรบางอย่างหนึ่ง จึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมเพราะไม่ต้องการละเมิดสิทธิและความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลนั้น ตัวอย่างคำตอบ เช่น “มันเป็นการกระทำที่ดูไปวุ่นวายเรื่องของเขามากเกินไป” “ให้สิทธิ์เขาอยู่คนเดียว” “เราไม่ควรก้าวล่วงพื้นที่ส่วนตัวของกันและกัน”

3) การคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน พบทั้งหมด 14 คำตอบ แบ่งเป็นความไม่สำคัญของเนื้อหาสาระ 9 คำตอบ และความละเอียดอ่อนของเนื้อหา 5 คำตอบ

3.1) ความไม่สำคัญของเนื้อหาสาระ เป็นการที่ชาวไทยเห็นว่าเนื้อหาสาระที่จะต้องถามไม่ใช่เรื่องสำคัญที่จะส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกัน จึงไม่จำเป็นต้องถามข้อมูลส่วนตัวออกไป ตัวอย่างคำตอบ เช่น “คิดว่าไม่ใช่เรื่องสำคัญ” “ศาสนาไม่ได้มีผลต่อการคบเพื่อน” “ไม่ใช่เรื่องจำเป็นอะไรที่จะต้องถาม”

3.2) ความละเอียดอ่อนของเนื้อหา เป็นการที่ชาวไทยเห็นว่าเนื้อหาสาระที่จะต้องถามเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ซึ่งอาจส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ จึงไม่ควรถามข้อมูล

ส่วนตัวออกไป ตัวอย่างคำตอบ เช่น “ก.อาจจะไม่นับถือศาสนาอะไรเลยก็ได้ เพราะฉะนั้นการถามเรื่องศาสนาเป็นประเด็นละเอียดอ่อนเฉพาะบุคคล” “ไม่ควรคุยเรื่องศาสนา” “ศาสนาเป็นเรื่องเซ็นซิทีฟ”

การไม่แสดงทัศนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวไทย สะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยมองว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ จึงไม่สมควรที่จะถามออกไป บางครั้งข้อมูลที่เป็นเรื่องส่วนตัวอาจจะไม่ใช่ประเด็นสำคัญ หรือในอีกแง่หนึ่งอาจจะละเอียดอ่อนจนส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ได้ เหตุผลเบื้องหลังทั้งหมดนี้จึงทำให้ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงทัศนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

3.3 การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงทัศนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

ในการสื่อสารผู้คนจำเป็นต้องใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงความคิดและความรู้สึกของพวกเขา ถ้อยคำที่เกิดจากการสื่อสารของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยที่มีภาษาแม่แตกต่างกัน อาจมีมุมมองที่หลากหลายและแตกต่างกันไป โดยเฉพาะแง่มุมการใช้ภาษาเพื่อสื่อเจตนาในบริบทต่าง ๆ ดังที่งานวิจัยนี้แสดงความสนใจการเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงทัศนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้พูดทั้งสองกลุ่มนี้จะช่วยเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างผู้พูด และอาจช่วยให้ผู้พูดภาษาที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสามารถจัดการกับปัญหาการสื่อสารระหว่างกันได้

หัวข้อนี้ผู้วิจัยขอแสดงรายละเอียดการเปรียบเทียบของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยทั้งหมด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงทัศนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย 2) การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงทัศนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย 3) การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงทัศนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย และ 4) สรุปผลการเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงทัศนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยดังต่อไปนี้

3.3.1 การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

เมื่อผู้วิจัยนำคำตอบของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมาเปรียบเทียบกันในวจนกรรมการสัญญา ทั้งแง่มุมคำตอบที่ผู้พูดเลือกแสดงวจนกรรมและไม่แสดงวจนกรรม เพื่อนำค่าความถี่มาคำนวณเพื่อหาความสำคัญทางสถิติโดยใช้สถิติไค-สแควร์ในภาพรวมแล้ว ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างในการเลือกวิธีการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังจะเห็นได้จากค่าความถี่ของจำนวนคำตอบการสัญญานำมาคำนวณเพื่อหาความสำคัญทางสถิติโดยใช้สถิติไค-สแควร์ สามารถแจกแจงได้ผลดังนี้

ตารางที่ 24 ตารางเปรียบเทียบค่าไค-สแควร์จำนวนคำตอบการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

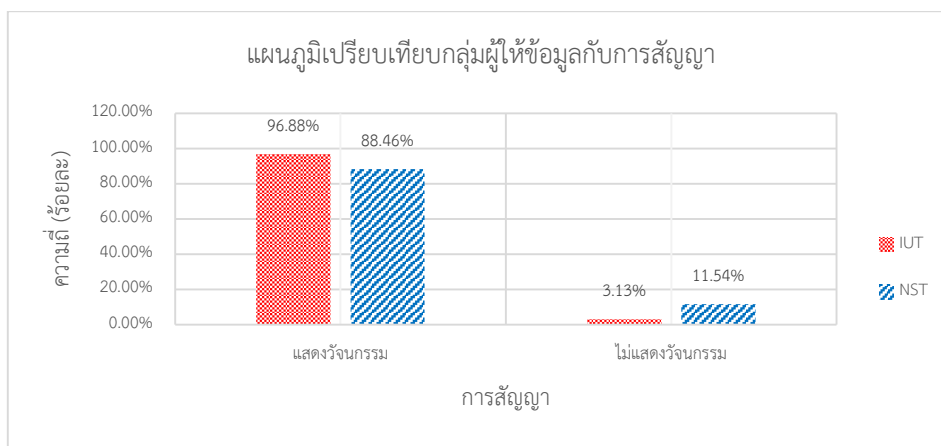
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	วจนกรรมการสัญญา		รวม	การทดสอบไค-สแควร์
	แสดงวจนกรรม	ไม่แสดงวจนกรรม		
IUT	62	2	64	$\chi^2 = 3.482$, p-value=0.062
	96.88%	3.13%	100.00%	
NST	69	9	78	
	88.46%	11.54%	100.00%	

หมายเหตุ : มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นการทดสอบไค-สแควร์ โดยนำค่าความถี่ของจำนวนคำตอบมาคำนวณทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของวจนกรรมการสัญญาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยพบว่า ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้วจนกรรมการสัญญาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาปริมาณร้อยละการสัญญาในแต่ละคำตอบของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยแล้ว มีรายละเอียดที่แตกต่างกันบางประการ สามารถแจกแจงให้เห็นอย่างชัดเจนได้ดังแผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนคำตอบการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนคำตอบการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างเลือกที่จะแสดงวันกรรมมากกว่าที่จะไม่แสดงวันกรรมสัญญาออกมา ทั้งนี้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวันกรรมมากกว่าชาวไทย ขณะที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดง วันกรรมการสัญญามากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างของจำนวนคำตอบการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ปริมาณร้อยละของการสัญญาในแต่ละวิธีการของทั้งสองกลุ่มจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างก็ตาม

รายละเอียดการเปรียบเทียบการเลือกและไม่เลือกแสดงวันกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย มีดังต่อไปนี้

3.3.1.1 การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวันกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยมีการเลือกแสดงวันกรรมการสัญญาได้ทั้งการแสดงวันกรรมด้วยถ้อยคำ หรือใช้วิธีการอื่นแทนการแสดงการสัญญาได้ การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวันกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย มีดังต่อไปนี้

1) การเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาด้วยถ้อยคำ

การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวัจนกรรมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยที่เลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาด้วยการพูดหรือกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อวัจนกรรมนั้น เมื่อพิจารณาแต่เพียงคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกที่จะกล่าวถ้อยคำเพื่อแสดงวัจนกรรมทั้งหมด พบว่ามีทั้งสิ้น 321 ถ้อยคำ แบ่งเป็น ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบ 180 ถ้อยคำ เฉพาะการสัญญาพบ 73 ถ้อยคำ ส่วนชาวไทยพบถ้อยคำทั้งหมด 141 ถ้อยคำ เฉพาะการสัญญา 67 ถ้อยคำ เมื่อนำคำตอบที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญามาเปรียบเทียบกับจำนวนถ้อยคำที่คิดเป็นร้อยละ จะพบว่า แม้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้คำตอบที่เลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญามากกว่าชาวไทย แต่จำนวนถ้อยคำที่พบกลับไม่ได้มากกว่าชาวไทยแต่อย่างใด กล่าวคือ วัจนกรรมการสัญญานั้น ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้คำตอบที่เลือกแสดงวัจนกรรมด้วยถ้อยคำมากกว่าชาวไทย แต่จำนวนถ้อยคำในการแสดงวัจนกรรมกลับน้อยกว่าชาวไทย ดังตารางนี้

ตารางที่ 25 ตารางเปรียบเทียบค่าร้อยละจำนวนคำตอบกับจำนวนถ้อยคำในการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

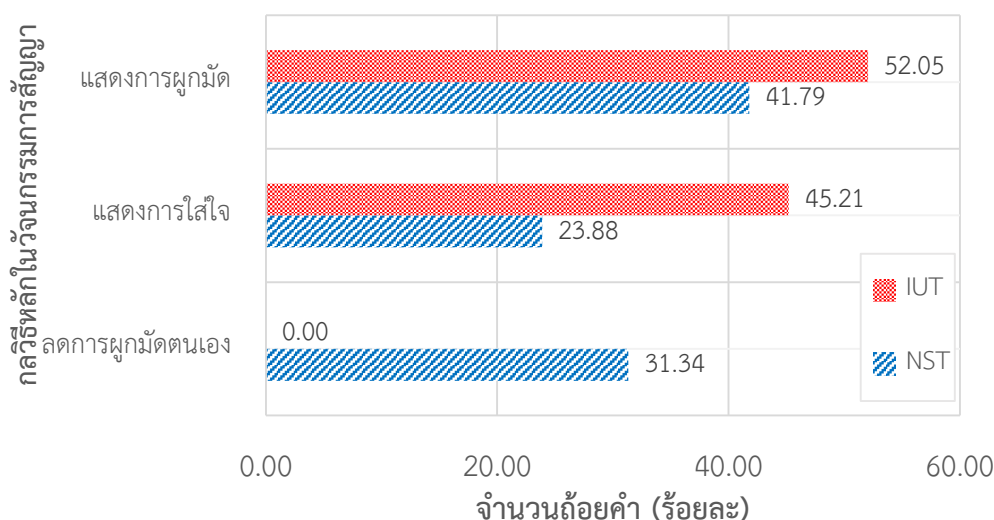
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	การสัญญา	
	คำตอบ	จำนวนถ้อยคำ
IUT	75.00%	40.56%
NST	58.97%	47.52%

จากตารางที่ 25 แสดงให้เห็นว่าคำตอบการเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมากกว่าคำตอบวัจนกรรมการสัญญาของชาวไทย ($75.00\% > 58.97\%$) แต่จำนวนถ้อยคำที่ใช้ในการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกลับน้อยกว่าจำนวนถ้อยคำของชาวไทย ($40.56\% < 47.52\%$) การเลือกคำตอบและการปรากฏใช้ถ้อยคำของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยส่งผลต่อกลวิธีที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มเลือกใช้ในวัจนกรรมการสัญญา

การสัญญาเป็นการที่ผู้พูดใช้ในการกระทำบางอย่างในอนาคต ผู้พูดแสดงออกถึงสิ่งที่ผู้พูดตั้งใจผูกมัดตนเองกับถ้อยคำที่กล่าวสัญญาออกไป อีกทั้งการสัญญายังจัดเป็นวัจนกรรมที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟังที่ผู้พูดกระทำบางสิ่งทำให้ผู้ฟังถูกบังคับให้ต้องตอบรับหรือปฏิเสธ ทั้งยังถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้พูดเองด้วย เพราะผู้พูดผูกมัดตนเองกับการกระทำในอนาคต เมื่อผู้พูดเข้าไปอยู่ในสถานการณ์การสัญญาที่เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าเช่นนี้ ผู้พูดจึงต้องเลือกใช้กลวิธีในการสัญญาเพื่อลดความเสี่ยงในการคุกคามหน้า และเมื่อเปรียบเทียบการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย พบว่า ผู้พูดทั้งสองกลุ่มต่างก็มีทั้งแง่มุมที่เหมือนและแตกต่างกัน

ในแง่มุมการใช้กลวิธีหลัก กลวิธีเสริม และจำนวนลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีนั้นพบว่าทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยมีการใช้กลวิธีต่าง ๆ ในกลวิธีหลักเมื่อผู้พูดมีเจตนาต้องการแสดงการผูกมัดและการแสดงการใส่ใจในการใช้ที่คล้ายคลึงกัน แต่กลับไม่พบการใช้กลวิธีหลักที่ลดการผูกมัดตนเองในชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลย ซึ่งลักษณะเช่นนี้อาจเป็นลักษณะเฉพาะในการสัญญาของผู้พูดภาษาไทย สามารถแจกแจงให้เห็นการเปรียบเทียบการใช้ในแต่ละกลวิธีอย่างชัดเจนดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีหลักในการแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย
 จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 แผนภูมิเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างกับกลวิธีหลักในวัจนกรรมการสัญญา

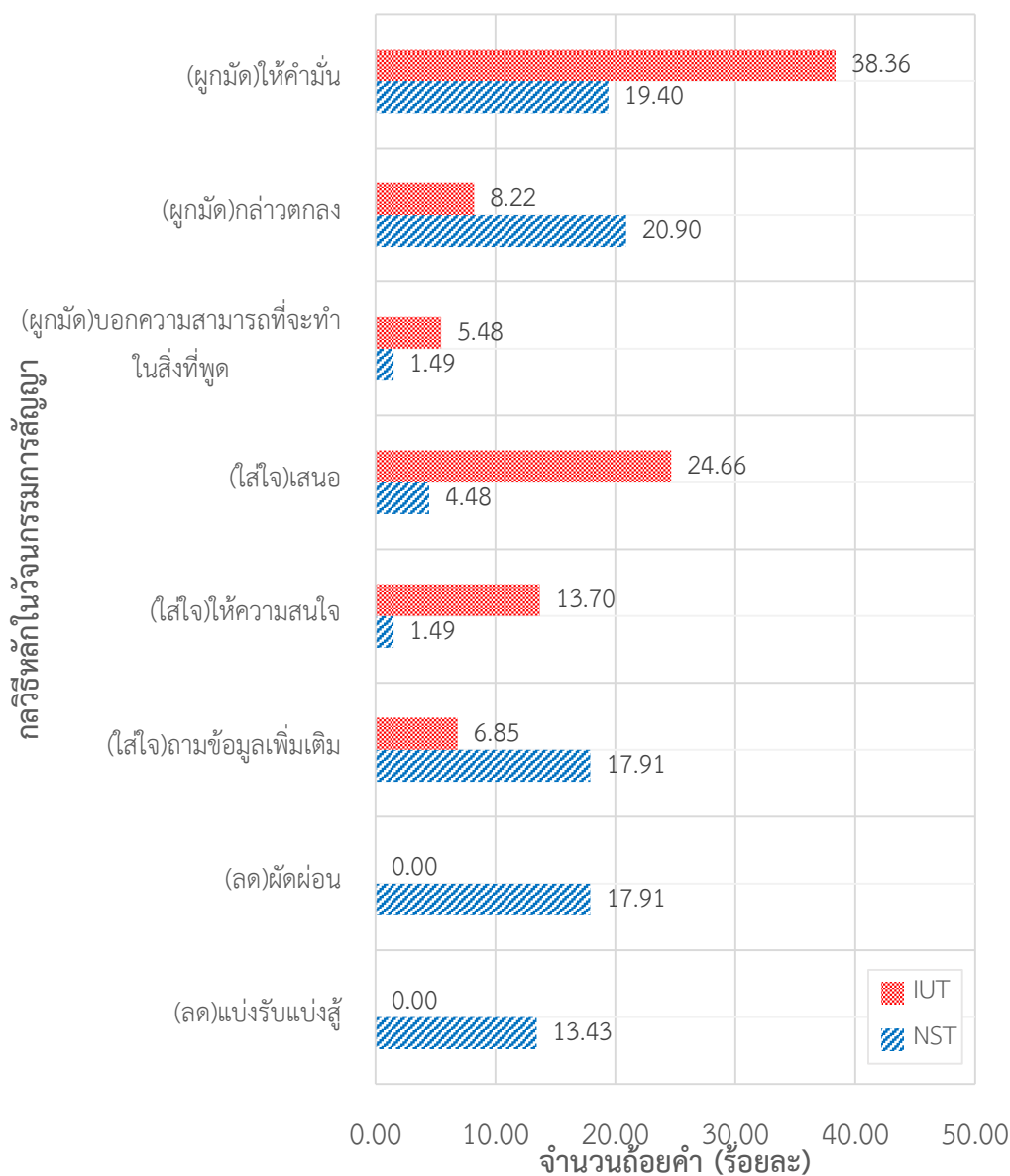
จากแผนภูมิที่ 2 เป็นการเปรียบเทียบกลวิธีหลักในวัจนกรรมการสัญญา ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ค่อนข้างเป็นที่แน่ชัดว่าการลด การผูกมัดตนเอง ผู้พูดทั้งสองกลุ่มต่างมีการใช้กลวิธีที่ไม่เหมือนกันอย่างชัดเจน ลักษณะการใช้กลวิธี เช่นนี้เป็นการสัญญาที่เกิดเฉพาะผู้พูดภาษาไทยเท่านั้น ไม่พบในการใช้กลวิธีเช่นนี้ของชาวอินโดนีเซีย ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแต่อย่างใด

อย่างไรก็ดี ไม่เฉพาะแต่ลักษณะเด่นของกลวิธีหลักที่ลดการผูกมัดตนเองที่ แตกต่างกันอย่างชัดเจนเท่านั้น เมื่อทดสอบไค-สแควร์ของการแสดงการใส่ใจในกลวิธีหลักกับ กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่า $\chi^2 = 6.983$, $p\text{-value} = 0.008$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีจำนวนถ้อยคำที่แสดงการใส่ใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้วย ซึ่งน่าจะทำให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง พร้อมให้ความสนใจที่จะกระทำหรือสนองรับการกระทำในอนาคต

ขณะที่การแสดงการผูกมัดในกลวิธีหลักกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่า $\chi^2 = 1.477$, $p\text{-value} = 0.224$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ สองกับชาวไทยมีจำนวนถ้อยคำที่แสดงการผูกมัดในการสัญญาไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของกลวิธีย่อยต่าง ๆ ในกลวิธีหลักสามารถ เปรียบเทียบให้เห็นได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีย่อยในกลวิธีหลักของการแสดงวจนกรรมการสัญญา
ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

แผนภูมิเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างกับกลวิธีหลักในวจนกรรมการสัญญา

จากแผนภูมิที่ 3 เป็นการเปรียบเทียบรายละเอียดของกลวิธีย่อยต่าง ๆ ที่ปรากฏในกลวิธีหลักที่ผู้พูดใช้ในการสัญญา พบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้กลวิธีการให้คำมั่นในการสัญญาเพื่อผูกมัดตนเองกับการสัญญามากที่สุด ขณะที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกใช้การกล่าวตกลงเพื่อผูกมัดตนเองกับการสัญญามากที่สุดในการสัญญา น่าจะสะท้อนให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเน้นการรับประกันเพื่อสร้างความหนักแน่นในการสัญญา

ของตนเอง อีกทั้งยังสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ฟัง ส่วนผู้พูดภาษาไทยเน้นการรับคำผู้ฟังซึ่งเป็นถ้อยคำสั้น ๆ เพื่อให้ผู้ฟังทราบได้ว่าสิ่งที่ผู้ฟังต้องการนั้นได้รับความสนใจจากผู้พูดและผู้พูดต้องการจะกระทำตามที่ผู้ฟังต้องการ แต่อาจจะยังไม่หนักแน่นจนสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ฟังได้เท่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

นอกจากนี้ กลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทย ได้แก่ การให้คำมั่น การเสนอ การแสดงความสนใจ และการบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูด ส่วนกลวิธีที่ผู้พูดภาษาไทยใช้มากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ได้แก่ การกล่าวตกลง และการถามข้อมูลเพิ่มเติม กลวิธีเหล่านี้น่าจะอนุมานได้ว่าเป็นกลวิธีเด่นที่ทั้งสองกลุ่มเลือกใช้ในการสัญญา มีแนวโน้มที่จะเกิดการสัญญาขึ้นหากผู้พูดเลือกใช้กลวิธีเหล่านี้

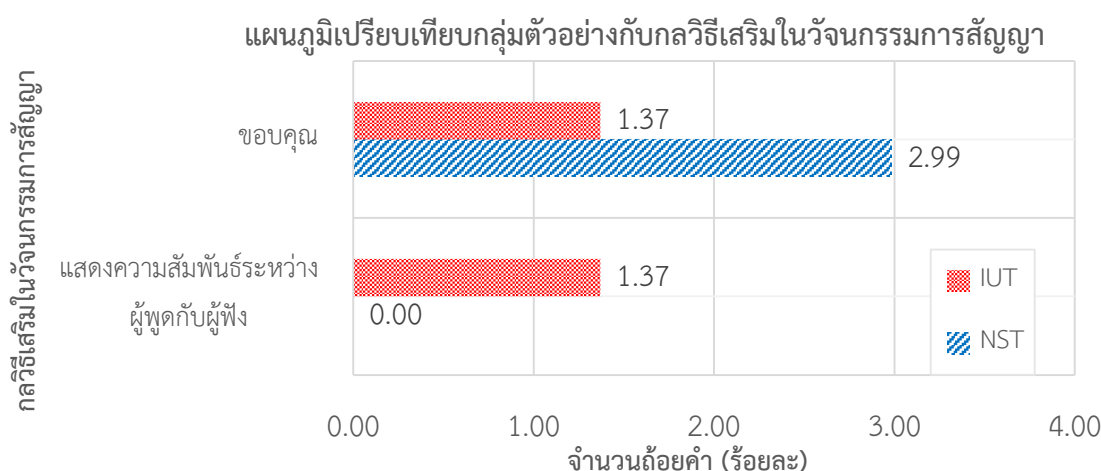
กลวิธีการบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูดเป็นหนึ่งในกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยดังที่กล่าวไว้ แต่เมื่อคำนวณเพื่อหานัยสำคัญทางสถิติโดยใช้สถิติไค-สแควร์แล้วได้ค่า $\chi^2 = 1.612$, $p\text{-value} = 0.204$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ถือว่าเป็นกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตรงกันข้ามกับการให้คำมั่น (ได้ค่า $\chi^2 = 6.06$, $p\text{-value} = 0.014$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) การกล่าวตกลง (ได้ค่า $\chi^2 = 4.585$, $p\text{-value} = 0.032$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) การเสนอ (ได้ค่า $\chi^2 = 11.16$, $p\text{-value} = 0.01$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) การแสดงความสนใจ (ได้ค่า $\chi^2 = 7.189$, $p\text{-value} = 0.007$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) และการถามข้อมูลเพิ่มเติม (ได้ค่า $\chi^2 = 4.007$, $p\text{-value} = 0.045$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) ที่ถือเป็นกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้ มีข้อน่าสังเกตประการหนึ่งเกี่ยวกับการบอกความความชอบหรือความประสงค์ของผู้พูดทั้งสองกลุ่มที่น่าจะมีความตั้งใจในการใช้ต่างกัน ชาวไทยใช้กลวิธีนี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนให้ความสนใจกับการกระทำในอนาคต แต่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนั้นมีลักษณะที่ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นการถ่ายโอนทางวัฒนธรรม (ใน หัวข้อ 3.4 แนวโน้มการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง) ที่ผู้พูดใช้กลวิธีการบอกความความชอบหรือความประสงค์เพราะตั้งใจจะกล่าวตกลงว่าตนจะทำในสิ่งที่สัญญา ไม่ได้ใช้เพียงแสดงว่าสนใจเท่านั้น การถ่ายโอนทางวัฒนธรรมเช่นนี้จึงอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในการสัญญาได้

การที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การให้คำมั่นในการผูกมัดตนเองกับการสัญญานั้นและมุ่งเน้นกลวิธีต่าง ๆ ที่แสดงถึงการใส่ใจมากกว่าชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่น่าจะสะท้อนให้เห็นว่า ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนั้นพร้อมที่จะตอบสนองและเสนอการผูกมัดตนเอง เพื่อให้ความชัดเจนและความแน่ใจแก่คู่สนทนา ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าพวกเขาให้ความสำคัญกับความเป็นเพื่อน ส่วนชาวไทยที่ใช้การกล่าวตกลงในการผูกมัดตนเองกับการสัญญานั้นและการถามข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อแสดงถึงการใส่ใจมากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสะท้อนทั้งแง่มุมที่เน้นการรับปากคู่สนทนาจากการกล่าวตกลง เห็นได้จากการใช้คำสั้น ๆ ที่ยังไม่ได้ให้ความชัดเจนมากนัก เพื่อให้คู่สนทนารู้สึกสบายใจและไม่รู้สึกว่าการกำลังถูกปฏิเสธ อีกมุมหนึ่งเป็นการถามข้อมูลเพิ่มเติมที่ค่อนข้างแสดงถึงความชัดเจนและสนใจในสิ่งที่คู่สนทนาต้องการ

เมื่อพิจารณากลวิธีเสริมที่ผู้พูดนำมาประกอบเพื่อเสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการสัญญาแล้ว พบว่า แม้จะมีการใช้กลวิธีที่เหมือนกันในการขอบคุณ แต่จำนวนความถี่ที่ใช้ก็ยังไม่มีความแตกต่างกัน อีกทั้งยังไม่พบการใช้กลวิธีเสริมที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังในผู้พูดภาษาไทยเลย ซึ่งนี้อาจเป็นลักษณะเฉพาะในการเสริมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง สามารถแจกแจงให้เห็นการเปรียบเทียบการใช้ในแต่ละกลวิธีอย่างชัดเจนดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 4 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีเสริมในการแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

จากแผนภูมิที่ 4 เป็นการเปรียบเทียบกลวิธีเสริมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย แม้ว่าผู้พูดภาษาไทยใช้การขอบคุณเพื่อเสริมการสัญญามากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแต่ก็ไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญแต่อย่างใด (ได้ค่า $\chi^2 = 0.435$, $p\text{-value} = 0.51$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) นอกจากนี้ การใช้กลวิธีเสริมก็ยังคงมีความน่าสนใจ คือ การใช้กลวิธีเสริมที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังพบเฉพาะการใช้ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเท่านั้น ซึ่งน่าจะสะท้อนให้เห็นการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองผ่านกลวิธีทางภาษานี้ สอดคล้องกับการใช้กลวิธีหลักที่ผู้พูดให้ความสำคัญกับการเป็นเพื่อนกันดังที่กล่าวถึงไปแล้ว

เมื่อพิจารณาลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีในวัจนกรรมการสัญญาแล้ว จะเห็นได้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมในจำนวนที่เท่ากัน แต่รูปแบบของการปรากฏร่วมที่พบก็ยังมีส่วนที่ทั้งเหมือนและแตกต่างกันไป สามารถแจกแจงให้เห็นลักษณะการปรากฏร่วมได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 26 ตารางแสดงการเปรียบเทียบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญา

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญา		จำนวนความถี่	
			IUT	NST
1 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)		18	16
	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)		9	-
	กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัด ตนเอง)		-	15
2	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	7	1
	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	5	1
	กลวิธีหลัก	กลวิธีหลัก	3	4

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญา				จำนวนความถี่	
กลวิธี	(ใส่ใจ)	(ผูกมัด)			IUT	NST
	[กลวิธีเสริม] ¹⁶	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)			2	1
	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัด ตนเอง)			-	3
	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัด ตนเอง)			-	1
	กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัด ตนเอง)	กลวิธีเสริม			-	1
	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)		2	-
3 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)		1	1
	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	1	-
4 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ผูกมัด)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)	-	2
	รวม				48	46

จากตารางที่ 26 เป็นการเปรียบเทียบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ปรากฏรูปแบบกลวิธีที่เหมือนกันของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด 6 รูปแบบ ได้แก่

¹⁶ [กลวิธีเสริม] ใน [] แสดงให้เห็นว่าการปรากฏของกลวิธีเสริมในรูปแบบนี้ สามารถปรากฏได้ทั้งตำแหน่งด้านหน้าและด้านหลังกลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัด

1. รูปแบบ 1 กลวิธี คือ กลวิธีหลัก (ผูกมัด)
2. รูปแบบ 2 กลวิธี คือ กลวิธีหลัก (ผูกมัด) + กลวิธีหลัก (ผูกมัด)
3. รูปแบบ 2 กลวิธี คือ กลวิธีหลัก (ใส่ใจ) + กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)
4. รูปแบบ 2 กลวิธี คือ กลวิธีหลัก (ใส่ใจ) + กลวิธีหลัก (ผูกมัด)
5. รูปแบบ 2 กลวิธี คือ [กลวิธีเสริม] + กลวิธีหลัก (ผูกมัด)
6. รูปแบบ 3 กลวิธี คือ กลวิธีหลัก (ใส่ใจ) + กลวิธีหลัก (ผูกมัด) + กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)

รูปแบบข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงความใส่ใจ ความตั้งใจ และความชัดเจนที่ผู้พูดต้องการที่จะผูกมัดตนเองกับสิ่งที่การสัญญาที่เป็นสิ่งที่ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างกระทำด้วยถ้อยคำที่กล่าวออกมา การสัญญาในลักษณะนี้น่าจะเป็นรูปแบบที่ชัดเจนและไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างกัน เพราะการแสดงความสนใจต่อสิ่งที่สัญญาและการผูกมัดคือสิ่งสำคัญในการสัญญาของคนทั้งสองวัฒนธรรม

นอกจากรูปแบบที่ทั้งสองกลุ่มใช้เหมือนกันแล้ว ยังพบรูปแบบที่ปรากฏเฉพาะชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเท่านั้น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การใช้กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)
2. การใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (ใส่ใจ) + กลวิธีหลัก (ผูกมัด) + กลวิธีหลัก (ผูกมัด)
3. การใช้ 4 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (ใส่ใจ) + กลวิธีหลัก (ใส่ใจ) + กลวิธีหลัก (ใส่ใจ) + กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)

รูปแบบเฉพาะข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักมีการใช้กลวิธีหลักที่แสดงการใส่ใจในการสัญญาว่าความต้องการของผู้ฟังจะไม่ถูกละเลย และผู้พูดสนใจที่จะสนองให้มีการกระทำเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงการประกอบกับการแสดงการผูกมัดที่ช่วยยืนยันให้เห็นได้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจริงจังและมุ่งมั่นเพื่อความชัดเจนในการสัญญา

ส่วนรูปแบบที่ปรากฏเฉพาะชาวไทยเท่านั้นมี 5 รูปแบบ ได้แก่

1. การใช้กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัดตนเอง)
2. การใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (ผูกมัด) + กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัดตนเอง)
3. การใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (ใส่ใจ) + กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัดตนเอง)
4. การใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (ลดการผูกมัดตนเอง) + กลวิธีเสริม
5. การใช้ 4 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (ผูกมัด) + กลวิธีหลัก (ใส่ใจ) + กลวิธีหลัก (ใส่ใจ) + กลวิธีหลัก (ใส่ใจ)

รูปแบบเฉพาะข้างต้นของชาวไทยนี้ แสดงความน่าสนใจว่าการกล่าวกลวิธีแสดงการผูกมัด อาจจะยังไม่ได้นำไปสู่ความชัดเจนก็เป็นได้ หากมาประกอบกับกลวิธีลดการผูกมัดตนเองที่มีลักษณะกำกวม อีกทั้งกลวิธีลดการผูกมัดตนเองยังมักปรากฏกับกลวิธีอื่น ๆ อีกทั้งการแสดงการใส่ใจและกลวิธีเสริม เพื่อเพิ่มน้ำหนักของการแสดงความปรารถนาที่จะทำสิ่งที่สัญญาแต่ยังไม่ได้หมายถึงว่าสิ่งนั้นคือการสัญญาที่ชัดเจน นอกจากนี้ เมื่อผู้พูดใช้หลายกลวิธีร่วมกัน ทำให้การสัญญาชัดเจนและหนักแน่นขึ้น จะสังเกตได้จากเมื่อมีการปรากฏร่วมกับจำนวนกลวิธีที่มากที่สุดที่พบในงานวิจัยนี้ก็ไม่พบกลวิธีการเสริมและกลวิธีลดการผูกมัดตนเองแต่อย่างใด ลักษณะเช่นนี้ค่อนข้างต่างจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่ไม่จำเป็นต้องใช้หลายกลวิธีประกอบกัน เพียงการปรากฏเดียวก็มีพลังสื่อความตั้งใจให้การสัญญาชัดเจนได้

จากการเปรียบเทียบการเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นแล้วว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยไม่ได้เลือกคำตอบต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มเลือกกล่าวถ้อยคำที่ผูกมัดตนเองมากที่สุด เพราะ การสัญญาถือเป็นการแสดงมารยาทอันดีที่ผู้พูดแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีความใส่ใจต่อผู้ฟัง ส่วนจำนวนถ้อยคำที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวถ้อยค่าน้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยนั้น จะเห็นได้จากการใช้กลวิธีที่ไม่หลากหลายเท่ากับผู้พูดภาษาไทย ลักษณะเช่นนี้แสดงถึงการผลิตถ้อยคำที่ใช้ในการสัญญาแบบจำกัด (underproduction) ที่อาจเกิดจากความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างภาษา

แม้กับภาษาเป้าหมาย หรือคล้ายกับภาษาแม่ของผู้ใช้ภาษาที่สองมากเกินไป จึงทำให้ผลิตถ้อยคำได้ไม่บ่อยหรือมากเท่ากับมาตรฐานของภาษาเป้าหมาย (Ellis, 1994: 303; Odlin, 1989: 36)

การเลือกใช้กลวิธีที่สะท้อนถึงบรรทัดฐานของการสัญญาที่ต่างกันของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักเลือกใช้กลวิธีหลักที่แสดงการผูกมัดและการใส่ใจที่ถือเป็นกลวิธีที่มีพลังในการแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มและความเด่นชัดที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีความสนใจ ตั้งใจ และจะทำในสิ่งที่สัญญา แม้ผู้พูดกล่าวออกมาเพียงถ้อยคำเดียวก็สามารถแสดงความชัดเจนว่าตนจะสัญญา พร้อมทั้งจะตอบสนองความปรารถนาของคู่สนทนาโดยทันทีหากกล่าวถ้อยคำออกมา ขณะที่การสัญญาของชาวไทยจะเด่นชัดขึ้นเมื่อมีการใช้กลวิธีการถามข้อมูลเพิ่มเติมและการปรากฏร่วมของกลวิธีที่ยังมีจำนวนมากก็ยังมีแนวโน้มว่าผู้พูดจะทำการที่กล่าวออกไป

อย่างไรก็ดี ชาวไทยอาจพบกับปัญหาความจริงใจ ไม่จริงจัง หรือไม่รักษาคำพูดกับสิ่งที่สัญญาได้ เพราะการสัญญาของผู้พูดชาวไทยมีลักษณะที่กำวม เห็นได้จากการที่ผู้พูดเลือกใช้การลดการผูกมัดตนเองในการสัญญา ทั้งกลวิธีผัดผ่อนและแบ่งรับแบ่งสู้ ซึ่งมีลักษณะการปรากฏเดียวที่มีจำนวนความถี่ที่ใกล้เคียงกันกับการแสดงการผูกมัด อีกทั้งในการปรากฏร่วมก็มีการวางตำแหน่งที่น่าสนใจ คือ ผู้พูดมักกล่าวถ้อยคำที่แสดงการผูกมัดในเบื้องต้น แล้วตามด้วยการลดการผูกมัดตนเอง ลักษณะเช่นนี้สามารถคาดการณ์ได้ว่าผู้พูดไม่ต้องการให้เกิดความชัดเจนในการสัญญา อาจอนุมานได้ว่าสำหรับชาวไทยนั้นใช้การสัญญาในลักษณะนี้เพื่อตอบสนองความตั้งใจเชิงชวนของคู่สนทนาไม่ว่าคำชวนนั้นจะกล่าวถึงโดยตรงหรือโดยอ้อม ผู้พูดจึงใช้การลดการผูกมัดตนเองในการสัญญาโดยใช้การผัดผ่อนและการแบ่งรับแบ่งสู้ เมื่อไม่แน่ใจถึงการกระทำในอนาคต แต่ต้องการจะรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้ ผู้วิจัยมองว่าการผัดผ่อนหรือการเลื่อนการกระทำนั้นออกไป โดยไม่ระบุเวลาหรือความแน่นอนที่ชัดเจนนั้น เป็นเพราะผู้พูดยังไม่ตัดสินใจว่าจะกระทำสิ่งนั้น ส่วนการแบ่งรับแบ่งสู้ ผู้พูดอาจผูกมัดตนเองกับสิ่งที่สัญญาได้ หากไม่มีอะไรมาขัดขวางเสียก่อน การลดการผูกมัดตนเองทั้ง 2 กลวิธีย่อนี้เป็นเสมือนข้อเสนอแนะที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต การลดการผูกมัดตนเองกับการสัญญาเช่นนี้จึงยากที่ผู้ฟังจะไม่ยอมรับข้อเสนอที่ผู้พูดแนะนำมา ทั้งนี้ หากมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้น ความไม่ชัดเจนหรือความไม่จริงจังในการสัญญานี้ถือเป็นการตอบสนองต่อผู้ฟังที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้

แม้ว่าแท้จริงแล้วการสัญญาล้วนเป็นการที่ผู้พูดต้องการแสดงควมมีมารยาทดี และยังแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีความห่วงใยและหวังดีต่อผู้ฟัง แต่เหตุผลเบื้องหลังของการสัญญาของ

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยนี้กลับมีแง่มุมบางประการที่ต่างกัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจะสัญญาเพราะนึกถึงความชอบหรือความต้องการของตนที่เต็มใจจะทำสิ่งนั้น ขณะที่ชาวไทยมองว่าในอนาคตตนเองอาจจะต้องพึ่งพาอาศัยกันและคำนึงถึงภาพลักษณ์ของตนเองจึงเลือกกล่าวสัญญา การสัญญาของชาวไทยจึงพบการลดการผูกมัดตนเองและอาจนำไปสู่ปัญหาความไม่จริงใจ เพราะเหตุผลเบื้องหลังที่ชาวไทยคำนึงถึงอาจไม่ได้มาจากความสมัครใจที่จะทำตามสิ่งที่สัญญา อาจกล่าวได้ว่าการสัญญาสำหรับชาวอินโดนีเซีย น่าจะถือเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง แต่สำหรับชาวไทยการสัญญาบางกรณีก็อาจเป็นการให้ประโยชน์แก่ตนเองได้

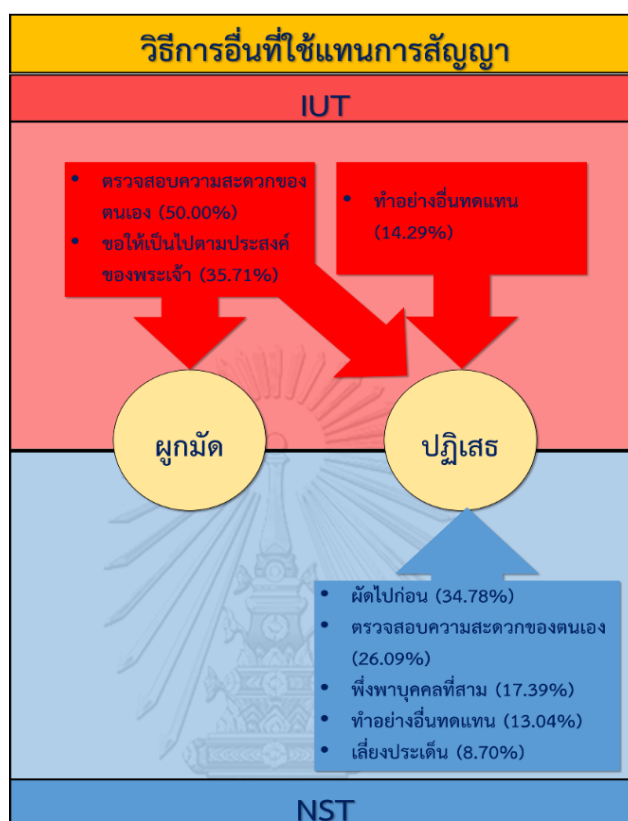
จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการแสดงวัจนกรรมการสัญญาของผู้พูดภาษาไทย น่าจะไม่ใช่ไปตามความคิดของเซิร์ลที่เห็นว่าหากเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งไม่ใช่ไปตามเงื่อนไขวัจนกรรม จะถือว่าถ้อยคำนั้นไม่ใช่วัจนกรรมที่ถูกต้อง แต่ผลการวิจัยในที่นี้พบว่า ชาวไทยมองว่าผู้พูดอาจมีความ/ปรารถนาที่จะทำสิ่งที่สัญญา ในเงื่อนไขความจริงใจ และถ้อยคำที่แสดงการสัญญาไม่จำเป็นจะต้องผูกมัดว่าผู้พูดจะทำสิ่งนั้น เพราะอาจจะยกเลิกหรือไม่ทำตามที่ตอบรับในภายหลัง (การผิดผ่อน และการแบ่งรับแบ่งสู้) ในเงื่อนไขจำเป็น แต่ผู้พูดต้องการรักษาความสัมพันธ์อันดีของตนและคู่สนทนา ผู้พูดจึงเลือกใช้การลดการผูกมัดตนเอง เพื่อรักษาความสัมพันธ์เอาไว้ ขณะที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงให้เห็นว่าการสัญญาเป็นไปตามเงื่อนไขวัจนกรรมตามแบบของเซิร์ล ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเงื่อนไขวัจนกรรมในการแสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยมีการกำหนดเงื่อนไขความจริงใจและเงื่อนไขจำเป็นที่ต่างกัน

นอกจากนี้ หากมองแนวคิดเรื่องวัจนกรรมที่คุกคามหน้าของบราวน์และเลวินสันที่มองว่าการสัญญาเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟังและยังเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้พูดด้วย แต่จากเหตุผลเบื้องหลังที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มให้ไว้ น่าจะเห็นได้ว่าไม่ใช่แค่เรื่องหน้าหรือภาพลักษณ์ที่ผู้พูดกำลังคำนึงถึงเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกันอีกด้วย

2) การเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาด้วยวิธีการอื่น

การเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาด้วยวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการสัญญาด้วยถ้อยคำนั้น แม้จะมีความถี่ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน แต่กลับมีความแตกต่างกันในแง่ของวิธีการ เหตุผลเบื้องหลัง และเป้าหมายของวิธีการ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ภาพแสดงวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้แทน
การแสดงวัจนกรรมการสัญญา

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการสัญญา คิดเป็นร้อยละ 21.88 ขณะที่ชาวไทยเลือกใช้วิธีการอื่น คิดเป็นร้อยละ 29.49 จากคำตอบทั้งหมด วิธีการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยใช้มีความแตกต่างกัน โดยชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง หากไม่ต้องการแสดงวัจนกรรมการสัญญา แต่เลือกที่จะทำอย่างอื่นนั้นจะมีวิธีการ 3 แบบ ได้แก่ การตรวจสอบความสะอาดของตนเอง (ร้อยละ 50) การขอให้เป็นไปตามประสงค์ของพระเจ้า (ร้อยละ 35.71) และการทำอย่างอื่นทดแทน (ร้อยละ 14.29) ตามลำดับ ส่วนชาวไทยหากไม่ต้องการแสดงวัจนกรรมการสัญญา แต่เลือกที่จะทำอย่างอื่นจะมีวิธีการ 5 แบบ ได้แก่ การผัดไปก่อน (ร้อยละ 34.75) การตรวจสอบความสะอาดของตนเอง (ร้อยละ 26.09) การพึงพาบุคคลที่สาม (ร้อยละ 17.39) การทำอย่างอื่นทดแทน (ร้อยละ 13.04) และการเลี่ยงประเด็น (ร้อยละ 8.70) ตามลำดับ

การใช้วิธีการอื่นนั้น ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีความพยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาไว้ เพียงแต่เหตุผลเบื้องหลังนั้น

แตกต่างกัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเห็นว่า การไม่สัญญาพันธที่ถือเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การสัญญาได้ และจะพยายามหาหนทางที่จะรับไว้ซึ่งการสัญญา เว้นแต่การทำการอื่นทดแทนที่ชัดเจนว่าเป็นการบอกปัดหรือปฏิเสธการสัญญา ต่างจากชาวไทยที่ใช้วิธีการอื่นเพื่อปฏิเสธการสัญญาทั้งหมด การหลีกเลี่ยงการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาเช่นนี้ เพราะต้องการรักษาน้ำใจของคู่สนทนา และยั้คำนึงถึงปัจจัยเรื่องความสัมพันธ์ที่ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ชาวไทยผูกมัดหรือปฏิเสธการสัญญาด้วย

ทั้งนี้ ยังมีการทับซ้อนกันในการใช้วิธีการอื่น คือ การตรวจสอบความสะดวกของตนเอง ที่ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีการใช้วิธีการนี้เหมือนกัน แต่สำหรับชาวอินโดนีเซียอาจใช้เพื่อต้องการจะสัญญาหรือปฏิเสธก็ได้ ขณะที่ชาวไทยใช้เพื่อการปฏิเสธเท่านั้น เมื่อเป้าหมายเบื้องหลังต่างกันเช่นนี้ หากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้วิธีการนี้เพื่อตกลงจะสัญญา อาจทำให้ชาวไทยเข้าใจว่าเป็นการปฏิเสธได้ จนส่งผลถึงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างกัน

3.3.1.2 การเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

การเปรียบเทียบเหตุผลที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาพบว่าผู้พูดมีสิ่งที่คำนึงถึงไปในทำนองเดียวกัน เพียงแต่มีสาเหตุหลักที่แตกต่างกันในการคำนึงถึงตนเอง ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

ตารางที่ 27 ตารางเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

สิ่งที่คำนึงถึง	สาเหตุ	IUT ร้อยละ	NST ร้อยละ
คำนึงถึงตนเอง	ไม่แน่ใจอันเกิดจากตนเอง	50.00	33.33
	คำนึงความต้องการของตัวเอง	-	44.44
คำนึงถึงคู่สนทนา	ไม่แน่ใจอันเกิดจากคู่สนทนา	50.00	22.22
รวม		100.00	100.00

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย พบว่า สาเหตุของการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาที่พบได้ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทย มี 2 สาเหตุ ได้แก่ ความไม่แน่ใจอันเกิดจากตนเอง และความไม่แน่ใจอันเกิดจากคู่สนทนา ส่วนการคำนึงความต้องการของตัวเองเป็นสาเหตุที่พบเฉพาะชาวไทยเท่านั้น โดยสาเหตุของการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบ 2 สาเหตุในความถี่ที่เท่ากัน คือ ความไม่แน่ใจอันเกิดจากตนเอง และความไม่แน่ใจอันเกิดจากคู่สนทนา คิดเป็นร้อยละ 50 ทั้งสองสาเหตุ และสาเหตุของการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวไทยที่พบมากที่สุด คือ คำนึงความต้องการของตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 44.44

สาเหตุของการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยมีสาเหตุหลักที่ผู้พูดเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมแตกต่างกัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีสาเหตุหลักเกิดขึ้นจากความไม่แน่ใจ สะท้อนให้เห็นว่า หากเกิดความแน่ใจเป็นที่แน่ชัดแล้ว ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองก็มีแนวโน้มที่จะทำตามสัญญา แต่เมื่อมีความไม่แน่ใจเกิดขึ้น จึงทำให้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่แน่ใจว่าตนจะสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้ ผู้พูดจึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรม ขณะที่ชาวไทยเน้นพิจารณาถึงความพึงใจที่จะทำ สะท้อนให้เห็นว่าการที่ชาวไทยจะยอมผูกมัดตนเองกับการสัญญานั้น มักจะขึ้นอยู่กับความต้องการของตนเป็นสำคัญในกรณีที่คู่สนทนาไม่ได้มีความสนิทสนมหรือใกล้ชิดกันมากนัก

3.3.2 การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

เมื่อผู้วิจัยนำคำตอบของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมาเปรียบเทียบกันในวัจนกรรมการขอ ทั้งแง่มุมคำตอบที่ผู้พูดเลือกแสดงวัจนกรรมและไม่แสดงวัจนกรรม โดยนำค่าความถี่มาคำนวณเพื่อหาค่าสำคัญทางสถิติโดยใช้สถิติไค-สแควร์ในภาพรวมแล้ว ผลการวิจัยพบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีความแตกต่างกันในการเลือกแสดงวัจนกรรมและไม่แสดงวัจนกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังจะเห็นได้จากค่าความถี่ของจำนวนคำตอบการขอที่นำมาคำนวณเพื่อหาค่าสำคัญทางสถิติโดยใช้สถิติไค-สแควร์ สามารถแจกแจงได้ผลดังนี้

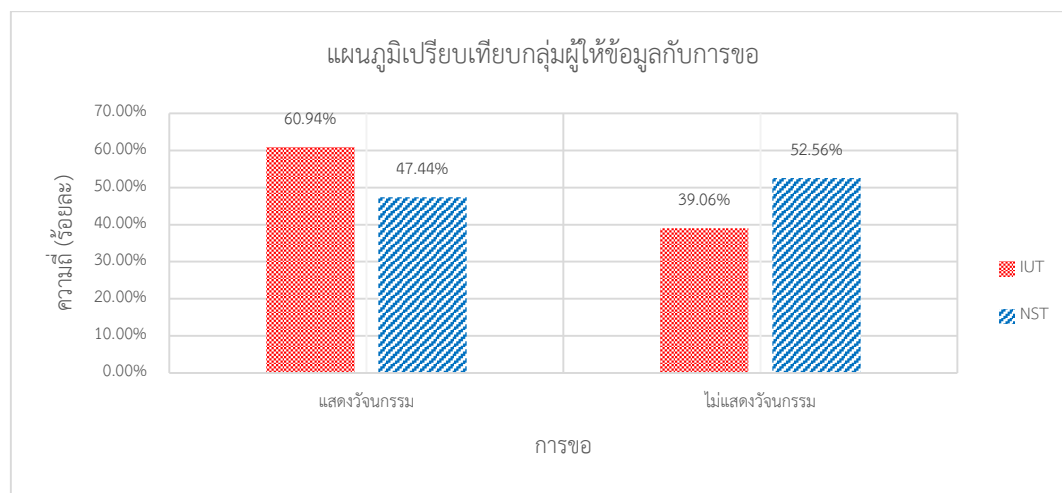
ตารางที่ 28 ตารางเปรียบเทียบค่าไค-สแควร์จำนวนคำตอบการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทย
เป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	วจนกรรการขอ		รวม	การทดสอบ ไค-สแควร์
	แสดงวจนกรรการ	ไม่แสดงวจนกรรการ		
IUT	39	25	64	$\chi^2= 2.576$, p- value=0.108
	60.94%	39.06%	100.00%	
NST	37	41	78	
	47.44%	52.56%	100.00%	
หมายเหตุ : มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05				

จากตารางที่ 28 แสดงให้เห็นการทดสอบไค-สแควร์ โดยนำความถี่ของจำนวนคำตอบมาคำนวณทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของวจนกรรการขอระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยพบว่า ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยเลือกใช้วจนกรรการขอไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาปริมาณร้อยละการขอในแต่ละคำตอบของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยแล้ว จะเห็นได้ว่าการเลือกแสดงและไม่แสดงวจนกรรการขอของทั้งสองกลุ่มมีรายละเอียดที่ต่างกัน สามารถแจกแจงให้เห็นอย่างชัดเจนได้ดังแผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนคำตอบการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ดังนี้

แผนภูมิที่ 5 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนคำตอบการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทย
เป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

จากแผนภูมิที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวงจรรวมการขอมากกว่าการเลือกไม่แสดงวงจรรวม ขณะที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวงจรรวมการขอมากกว่าที่จะแสดงวงจรรวม จึงทำให้เห็นจากค่าร้อยละว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวงจรรวมการขอมากกว่าชาวไทย แม้จะไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม

รายละเอียดการเปรียบเทียบการเลือกและไม่เลือกแสดงวงจรรวมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย มีดังต่อไปนี้

3.3.2.1 การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวงจรรวมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยมีการเลือกแสดงวงจรรวมการขอได้ทั้งการแสดงวงจรรวมด้วยถ้อยคำ หรือใช้วิธีการอื่นแทนการแสดงการขอได้ การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวงจรรวมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย มีดังต่อไปนี้

1) การเลือกแสดงวัจนกรรมการขอด้วยถ้อยคำ

การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวัจนกรรมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยที่เลือกแสดงวัจนกรรมการขอด้วยการพูดหรือกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อวัจนกรรม เมื่อพิจารณาแต่เพียงคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกที่จะกล่าวถ้อยคำเพื่อแสดงวัจนกรรมทั้งหมด พบว่ามีทั้งสิ้น 321 ถ้อยคำ แบ่งเป็น ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบ 180 ถ้อยคำ เฉพาะการขอพบ 36 ถ้อยคำ ส่วนชาวไทยพบถ้อยคำทั้งหมด 141 ถ้อยคำ เฉพาะการขอ 11 ถ้อยคำ เมื่อนำคำตอบที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเลือกแสดงวัจนกรรมการขอมาเปรียบเทียบกับจำนวนถ้อยคำที่คิดเป็นร้อยละ จะพบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีการแสดงวัจนกรรมการขอทั้งคำตอบที่เลือกแสดงวัจนกรรมและจำนวนถ้อยคำมากกว่าชาวไทยทั้งหมด ดังตารางนี้

ตารางที่ 29 ตารางเปรียบเทียบค่าร้อยละจำนวนคำตอบกับจำนวนถ้อยคำในการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

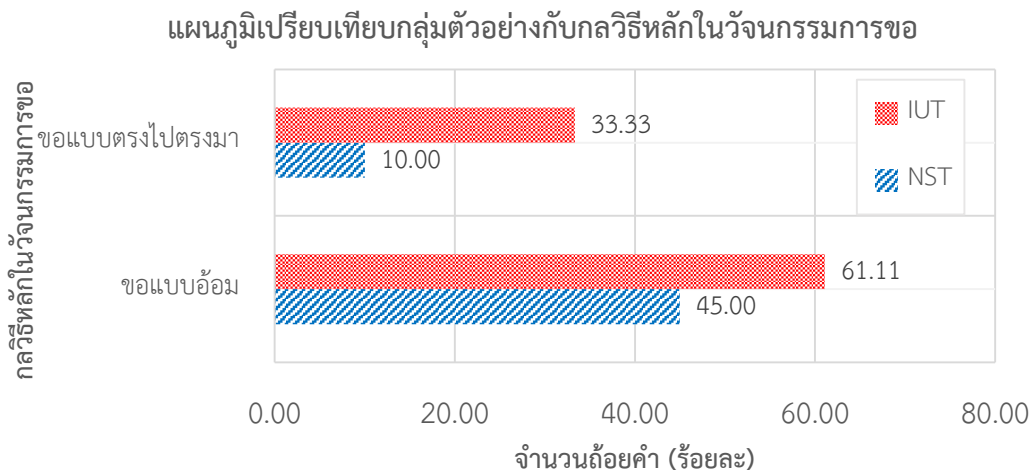
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	การขอ	
	คำตอบ	จำนวนถ้อยคำ
IUT	39.06%	20.00%
NST	6.41%	7.80%

จากตารางที่ 29 แสดงให้เห็นว่าคำตอบการเลือกแสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมากกว่าคำตอบวัจนกรรมการขอของชาวไทย (39.06% > 6.41%) และจำนวนถ้อยคำที่ใช้ในการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองก็มากกว่าจำนวนถ้อยคำของชาวไทยด้วยเช่นกัน (20.00% > 7.80%) วัจนกรรมการขออาจเป็นปัญหาการสื่อสารมากที่สุดเมื่อเทียบกับวัจนกรรมอื่น ๆ ในงานวิจัยนี้ เพราะทั้งจำนวนคำตอบและจำนวนถ้อยคำ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้มากกว่าชาวไทยในทุกแง่มุม จึงน่าจะสื่อให้เห็นว่าวัจนกรรมนี้คงไม่ใช่วัจนกรรมที่พึงประสงค์ในค่านิยมของสังคมไทย การเลือกคำตอบและการปรากฏใช้ถ้อยคำของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยส่งผลต่อกลวิธีที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มเลือกใช้ในวัจนกรรมการขอ

การจัดเป็นวัจนกรรมกลุ่มขึ้นนำ การขอเป็นการที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังถ่ายโอนสิ่งของของผู้ฟังให้ตกแก่ผู้พูด ทั้งยังถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟังที่กำหนดให้ผู้ฟังต้องให้สิ่งของนั้น ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าจะถูกบังคับหรือกดดันให้ต้องยกสิ่งของให้ เมื่อผู้พูดเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่คุกคามหน้าเช่นนี้ ผู้พูดจึงเลือกใช้กลวิธีในการขอเพื่อลดความเสี่ยงในการคุกคามหน้าผู้ฟัง และเมื่อเปรียบเทียบการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย พบว่าผู้พูดทั้งสองกลุ่มต่างก็มีแนวโน้มที่เหมือนและแตกต่างกัน

ในแง่การใช้กลวิธีหลัก พบว่า ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีการใช้กลวิธีหลักที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถแจกแจงให้เห็นการเปรียบเทียบการใช้ในแต่ละกลวิธีอย่างชัดเจนดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 6 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีหลักในการแสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

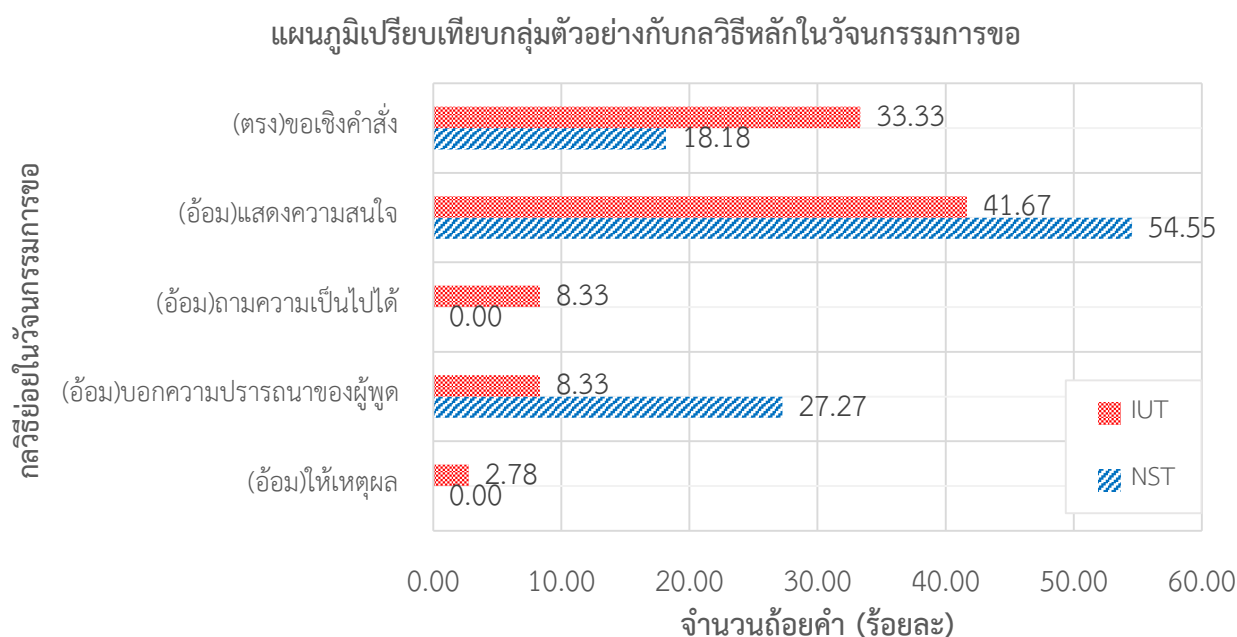

จากแผนภูมิที่ 6 เป็นการเปรียบเทียบกลวิธีหลักในวัจนกรรมการขอระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย การเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างแสดงการขอแบบอ้อมมากกว่าที่จะแสดงการขอแบบตรงไปตรงมา ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาอัตราร้อยละเทียบกับกันระหว่างผู้พูดทั้งสองกลุ่มแล้วพบว่ามียอดส่วนที่ค่อนข้างห่าง กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงการขอแบบตรงไปตรงมาถึงร้อยละ 33.33 ขณะที่ชาวไทยเลือกแสดงการขอแบบตรงไปตรงมาเพียง

ร้อยละ 10 เท่านั้น ส่วนการขอแบบอ้อมชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้ร้อยละ 61.11 ส่วนชาวไทยเลือกใช้ร้อยละ 45

เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยในกลวิธีหลักของการแสดงวจนกรรมการขอ ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีการใช้กลวิธีหลักที่คล้ายคลึงกัน เว้นแต่การขอแบบอ้อมที่ใช้การถามความเป็นไปได้และการให้เหตุผลพบเพียงแต่การใช้ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้อาจเป็นลักษณะเฉพาะในการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

แผนภูมิที่ 7 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีย่อยในกลวิธีหลักของการแสดงวจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

จากแผนภูมิที่ 7 จะเห็นว่าการถามความเป็นไปได้และการให้เหตุผลซึ่งเป็นการขอแบบอ้อม ผู้พูดทั้งสองกลุ่มใช้ต่างกันอย่างชัดเจน ลักษณะการใช้กลวิธีเช่นนี้เป็นการขอที่เกิดเฉพาะชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเท่านั้น ไม่พบการใช้กลวิธีเช่นนี้ในกลุ่มผู้พูดภาษาไทยแต่อย่างใด นอกจากนี้ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การขอเชิงคำสั่งมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ส่วนผู้พูดภาษาไทยใช้การแสดงความรู้สึกและการบอกความปรารถนาของผู้พูดมากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นแนวโน้มของ

การขอที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะขออย่างตรงไปตรงมามากกว่าชาวไทย

อย่างไรก็ตาม แม้ผลการเปรียบเทียบในอัตราร้อยละจะมีอัตราส่วนที่ค่อนข้างต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบการใช้กลวิธีหลักในภาพรวมที่ทั้งสองกลุ่มเลือกใช้เหมือนกัน โดยการทดสอบไค-สแควร์ของการแสดงการขอในกลวิธีหลักกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่า $\chi^2 = 4.000$, $p\text{-value} = 0.261$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าจำนวนถ้อยคำในกลวิธีหลักของวัจนกรรมการขอในชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย**ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ** อีกทั้งการใช้กลวิธีในแต่ละกลวิธี ทั้งการขอเชิงคำสั่ง (ได้ค่า $\chi^2 = 0.925$, $p\text{-value} = 0.336$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) การแสดงความสนใจ (ได้ค่า $\chi^2 = 0.565$, $p\text{-value} = 0.452$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) และการบอกความปรารถนาของผู้พูด (ได้ค่า $\chi^2 = 2.714$, $p\text{-value} = 0.099$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) ก็ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด แสดงให้เห็นว่าหากทั้งสองกลุ่มเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการขอแล้ว การเลือกใช้กลวิธีการขอของทั้งสองกลุ่มนั้นคล้ายคลึงกัน

เมื่อพิจารณากลวิธีเสริมที่ผู้พูดนำมาประกอบเพื่อเสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการขอแล้ว พบว่า มีเพียงชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเท่านั้นที่ใช้กลวิธีเสริมโดยพบเพียง 1 กลวิธีย่อย คือ การเน้นย้ำ ซึ่งเป็นการเสริมที่ช่วยให้พลังในกลวิธีหลักหนักแน่นขึ้น ไม่ได้ใช้การเสริมเพื่อทำให้เจตนาในกลวิธีหลักอ่อนลงแต่อย่างใด

ส่วนลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีในวัจนกรรมการขอ จะเห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมแตกต่างกัน โดยชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบการใช้จำนวน 1-3 กลวิธีร่วมกัน ส่วนชาวไทยพบการใช้เพียงกลวิธีเดียวและ 3 กลวิธีร่วมกันเท่านั้น อีกทั้งรูปแบบที่พบก็ยิ่งปรากฏส่วนที่ทั้งเหมือนและแตกต่างกันไป สามารถแจกแจงให้เห็นลักษณะการปรากฏร่วมได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 30 ตารางแสดงการเปรียบเทียบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอ

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอ			จำนวนความถี่	
				IUT	NST
1 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)			10	2
	กลวิธีหลัก (อ้อม)			7	-
2 กลวิธี	[กลวิธีเสริม] ¹⁷	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)		2	-
	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)		2	-
	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)		2	-
3 กลวิธี	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	2	3
รวม				25	5

จากตารางที่ 30 เป็นการเปรียบเทียบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ปรากฏรูปแบบกลวิธีที่เหมือนกันของทั้งสองกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งหมด 2 รูปแบบ ได้แก่

1. การใช้กลวิธีเดี่ยว คือ กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)
2. การใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (อ้อม) + กลวิธีหลัก (อ้อม) + กลวิธีหลัก (อ้อม)

รูปแบบข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้พูดต้องการให้สิ่งของของผู้ฟังตกเป็นของตนซึ่งเป็นรูปแบบสำคัญที่ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่าง

¹⁷ [กลวิธีเสริม] ใน [] แสดงให้เห็นว่าการปรากฏของกลวิธีเสริมในรูปแบบนี้ สามารถปรากฏได้ทั้งตำแหน่งด้านหน้าและด้านหลังกลวิธีหลักที่แสดงการขอแบบตรงไปตรงมา

กระทำด้วยถ้อยคำที่กล่าวออกมา การขอในลักษณะนี้น่าจะเป็นรูปแบบที่ผู้พูดจากทั้งสองวัฒนธรรมต่างเข้าใจกันว่าการเลือกใช้เช่นนี้มีเจตนาต้องการขอสิ่งของ

นอกจากรูปแบบที่ทั้งสองกลุ่มใช้เหมือนกันแล้ว ยังพบรูปแบบที่ปรากฏเฉพาะชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเท่านั้น 4 รูปแบบ แสดงให้เห็นถึงชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีการใช้รูปแบบการขอที่หลากหลาย ได้แก่

1. การใช้กลวิธีเดียว คือ กลวิธีหลัก (อ้อม)
2. การใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน คือ [กลวิธีเสริม] + กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)
3. การใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (อ้อม) + กลวิธีหลัก (อ้อม)
4. การใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (อ้อม) + กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)

ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กลวิธีการขอที่หลากหลายมากกว่าชาวไทย และหากผู้พูดภาษาไทยตัดสินใจจะกล่าวถ้อยคำในการขอ ผู้พูดมักเลือกใช้ถ้อยคำให้สั้นที่สุด หรือมีฉะนั้นก็จะเลือกกล่าวถ้อยคำให้มากที่สุดในการขอ อาจเป็นเพราะชาวไทยมองว่าการขอถือเป็นเรื่องที่เสียมารยาท จึงควรประหยัดถ้อยคำให้มาก มีฉะนั้นก็ต้องใช้กลวิธีอ้อมมาประกอบกันเพื่อให้สุภาพมากขึ้น อีกทั้งการใช้กลวิธีการอ้อมก็จะเป็นการรักษาหน้าตนเองอีกด้วย นอกจากนี้ ชาวไทยใช้การขอแบบตรงไปตรงมาเมื่อปรากฏเดี่ยวเท่านั้น แต่หากมีการปรากฏร่วมกันของกลวิธีแล้วก็จะใช้การขอแบบอ้อม ต่างจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่มีการใช้การขอแบบตรงไปตรงมาประกอบร่วมกับกลวิธีอื่นอย่างหลากหลาย แสดงว่าการขออาจไม่ใช่เรื่องที่คุกคามหน้ามากเท่ากับชาวไทย

จากการเปรียบเทียบการเลือกแสดงวัจนกรรมการขอทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นแล้วว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยเลือกคำตอบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อีกทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองยังกล่าวจำนวนถ้อยคำมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ลักษณะเช่นนี้อาจแสดงถึงการผลิตถ้อยคำที่ใช้ในการขอในปริมาณความถี่ที่มากหรือการปรากฏใช้กลวิธีการขอที่มากกว่าเจ้าของภาษา

สำหรับการใช้กลวิธีทางภาษาที่พบจะเห็นได้ว่าวัจนกรรมการขอเป็นวัจนกรรมที่ต้องให้ผู้อื่นยกสิ่งของให้แก่ผู้พูด ผู้พูดจึงควรให้ทางเลือกผู้ฟังด้วยการใช้กลวิธีอ้อมให้มากเข้าไว้ เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกไม่ถูกบังคับมากเกินไปและมีทางเลือกที่จะทำในสิ่งที่ผู้พูดต้องการหรือไม่ก็ได้ การใช้กลวิธีอ้อมมาประกอบกันจึงเหมือนทำให้ภาระของผู้ฟังไม่หนักเกินไป ซึ่งผู้พูดทั้งสองกลุ่มต่างเห็นไปทำนองเดียวกันในการแสดงวัจนกรรมนี้ จากการเปรียบเทียบนี้จึงแสดงให้เห็นว่าปัญหาของวัจนกรรมการขอของคนทั้งสองกลุ่มนี้ไม่ใช่เพราะการใช้กลวิธีที่ไม่สุภาพ ทว่าความคิดเบื้องหลังที่ผู้พูดทั้งสองกลุ่มที่มีต่อวัจนกรรมนี้มีต่างกัน

ความคิดเบื้องหลังสำหรับชาวไทยที่มีต่อวัจนกรรมการขอนั้น เป็นเพียงเพราะผู้พูดคำนึงถึงความชอบหรือความต้องการมีสิ่งนั้นในครอบครอง ต่างจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่นอกจากจะคำนึงความชอบเช่นกันแล้ว ยังมองว่าสิ่งของเป็นการแสดงความสัมพันธ์และยังเป็นมารยาทอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “*basa-basi*¹⁸” ที่ใช้แสดงออกต่อสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการแสดงถึงความใกล้ชิด ความชื่นชม ความคุ้นเคย และความชื่นชอบต่อคู่สนทนา ซึ่งถือเป็นการใช้ถ้อยคำในบางสถานการณ์เพื่อทำหน้าที่สื่อสัมพันธ์ (phatic communication)

ความคิดที่ว่า การขอถือเป็นการแสดงความสัมพันธ์ด้วยสิ่งของนั้น สอดคล้องกับแนวโน้มของจำนวนคำตอบที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การแสดงวัจนกรรมมากกว่าชาวไทย อีกทั้งการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมองว่าการขอเป็นความสุภาพตามชนบทที่เรียกว่า *basa-basi* นั่นคือ เป็นมารยาทในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ถือเป็นถ้อยคำที่ผู้พูดให้ความสำคัญและการใส่ใจในด้านการเห็นแก่ผู้อื่นอย่างหนึ่ง เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างในการสนทนา ผู้พูดจึงเลือกที่จะพูดเสริมออกมาด้วย *basa-basi* เช่น “*อยากเที่ยวหรือ สนุกจัง อย่าลืมของฝากนะ*” หรือ “*อย่าลืมซื้อของฝาก*” ซึ่งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนี้ถือว่าเป็นถ้อยคำสูตรสำเร็จ (formulaic utterance) ที่สร้างสัมพันธภาพของคู่สนทนา

จากการเปรียบเทียบความคิดเบื้องหลังที่มีต่อการแสดงวัจนกรรมการขอสื่อให้เห็นว่าในสถานการณ์การขอบางสถานการณ์อาจเกิดจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่ของตนมาใช้ ซึ่งเป็นการใช้ถ้อยคำสูตรสำเร็จที่เป็นเครื่องแสดงความสัมพันธ์ภายในกลุ่มมากกว่าเป็นการคุกคามหน้าซึ่งกันและกัน แต่ถ้อยคำสูตรสำเร็จเช่นนี้ไม่ปรากฏใช้ในสังคมไทย ทั้งยังเป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดภาษาไทยไม่นิยมกระทำและก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ เพราะการกล่าวขอเช่นนี้ไม่ใช่

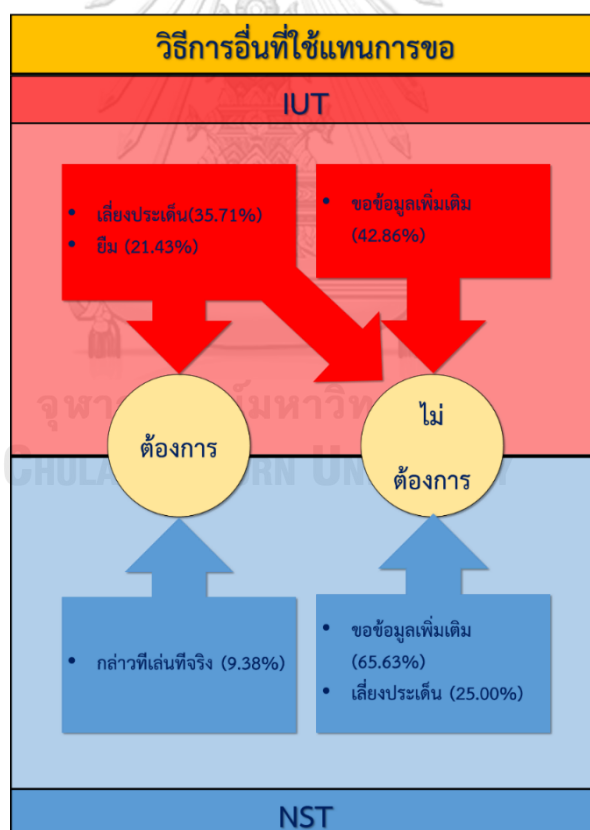
¹⁸ อ่านว่า บาซา-บาซี

การแสดงถึงมารยาทที่ดีที่ควรทำของชาวไทย ในทางกลับกันความแตกต่างนี้ยังอาจสื่อให้ชาวอินโดนีเซียเข้าใจผิดได้ว่าชาวไทยไม่มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นต่อกันอีกด้วย

2) การเลือกแสดงวัฒนธรรมการขอด้วยวิธีการอื่น

การเลือกแสดงวัฒนธรรมการขอด้วยวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยใช้แทนการแสดงวัฒนธรรมการขอด้วยถ้อยคำนั้น แม้จะมีความถี่ในจำนวนที่เท่ากัน แต่กลับมีความแตกต่างกันในแง่ของวิธีการ เหตุผลเบื้องหลัง และเป้าหมายของวิธีการ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้แทนการแสดงวัฒนธรรมการขอ

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้แทนการแสดงวัฒนธรรมการขอ คิดเป็นร้อยละ 41.03 ขณะที่ชาวไทยใช้วิธีการอื่น

คิดเป็นร้อยละ 41.03 ในความถี่ที่เท่ากัน จากคำตอบทั้งหมด แต่จำนวนความถี่ในแต่ละวิธีการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยใช้มีความแตกต่างกัน หากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่ต้องการแสดงวจนกรรมการขอ แต่เลือกที่จะทำอย่างอื่นนั้นจะมีวิธีการ 3 แบบ ได้แก่ การขอข้อมูลเพิ่มเติม (ร้อยละ 42.86) การเลี้ยงประเด็น (ร้อยละ 35.71) และการยืม (ร้อยละ 21.43) ตามลำดับ ส่วนชาวไทยมีวิธีการ 3 แบบเช่นกัน ได้แก่ การขอข้อมูลเพิ่มเติม (ร้อยละ 65.63) การเลี้ยงประเด็น (ร้อยละ 25) และการกล่าวที่เล่นที่จริง (ร้อยละ 9.38) ตามลำดับ

การใช้วิธีการอื่นนั้น แม้ว่าทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยเลือกใช้วิธีการอื่นแทนการแสดงวจนกรรมเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาเหมือนกันก็ตาม แต่ทั้งคู่กลับมีความแตกต่างกันในแง่ว่านอกเหนือจากการใช้วิธีการอื่นเพื่อรักษาความสัมพันธ์แล้ว ชาวไทยยังใช้เพื่อรักษามารยาทและพฤติกรรมของตนเองเอาไว้ด้วย ส่วนชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีเหตุผลเบื้องหลังอย่างอื่น คือ ไม่ต้องการที่จะกดดันผู้ฟังโดยตรง

การใช้วิธีการขอข้อมูลเพิ่มเติมของทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยนั้น มีเป้าหมายที่คล้ายคลึงกัน คือ ผู้พูดไม่ได้มีความต้องการที่เลือกใช่วิธีดังกล่าวในการได้สิ่งของนั้นมาครอบครอง และเห็นว่าการพึ่งพาตนเองให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่พึงกระทำมากกว่า ตรงข้ามกับวิธีการเลี้ยงประเด็น แม้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยจะเลือกใช้วิธีการนี้เหมือนกัน แต่นั่นกลับมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้โดยมีเป้าหมายที่อาจนำไปสู่ความตั้งใจที่จะครอบครองสิ่งนั้นต่างจากชาวไทยที่เลือกใช่วิธีการนี้เช่นกัน แต่ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อขอสิ่งนั้น ส่วนการยืมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและการกล่าวที่เล่นที่จริงของชาวไทย ต่างก็มีเป้าหมายเดียวกันคือใช้เพื่อนำไปสู่ความตั้งใจที่จะครอบครองสิ่งนั้นนั่นเอง

ทั้งนี้ ยังมีการทับซ้อนกันในการใช้วิธีการอื่น คือ การเลี้ยงประเด็น ที่ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีการใช้วิธีการนี้เหมือนกัน แต่สำหรับชาวอินโดนีเซียอาจใช้เพื่อต้องการจะขอหรือไม่ขอก็ได้ ขณะที่ชาวไทยใช้วิธีการนี้เมื่อไม่ต้องการสิ่งของนั้นเท่านั้น เมื่อเป้าหมายเบื้องหลังต่างกันเช่นนี้ หากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้วิธีการนี้เพื่อต้องการที่จะขอ อาจทำให้ชาวไทยเข้าใจว่าผู้พูดไม่ได้ต้องการสิ่งใดจากตนก็เป็นได้ จนส่งผลถึงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างกัน

3.3.2.2 การเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

การเปรียบเทียบเหตุผลที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรมการขอพบว่า มีสิ่งที่คำนึงถึงไปในการทำงานเดียวกัน แต่มีสาเหตุในสิ่งที่คำนึงถึงแตกต่างกัน ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

ตารางที่ 31 ตารางเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

สิ่งที่คำนึงถึง	สาเหตุ	IUT ร้อยละ	NST ร้อยละ
คำนึงถึงตนเอง	การคำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว	20.00	-
	การคำนึงถึงภาพลักษณ์ของตนเอง	-	24.39
คำนึงถึงคู่สนทนา	การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว	24.00	46.34
	การคำนึงถึงมูลค่าของสิ่งของ	16.00	4.88
	การคิดแทนคู่สนทนา	8.00	-
คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน	การคำนึงถึงคู่ความสัมพันธ์	20.00	-
	การปล่อยให้คู่สนทนาเป็นผู้ตัดสินใจเอง	12.00	24.39
รวม		100.00	100.00

จากตารางที่ 31 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการไม่แสดงวจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย พบว่า สาเหตุของการไม่แสดงวจนกรรมการขอที่พบได้ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยมี 3 สาเหตุ ได้แก่ การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว การคำนึงถึงมูลค่าของสิ่งของ และการปล่อยให้คู่สนทนาเป็นผู้ตัดสินใจเอง ทั้งยังมีสาเหตุที่พบเฉพาะในชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง 3 สาเหตุ ได้แก่ การคำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว การคิดแทนคู่สนทนา และการคำนึงถึงคู่ความสัมพันธ์ ส่วน

สาเหตุที่พบเฉพาะในชาวไทยมีเพียงการคำนึงเรื่องภาพลักษณ์ของตนเอง โดยสาเหตุของการไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยที่พบมากที่สุด คือ การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คิดเป็นร้อยละ 24 ส่วนชาวไทย คิดเป็นร้อยละ 46.34

สาเหตุของการไม่แสดงวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทย สะท้อนให้เห็นว่าทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยมองว่าบางครั้งสิ่งของเป็นเสมือนเครื่องแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ตนสัมพันธ์ด้วย จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถ้อยคำใดออกไป และแม้ทั้งสองกลุ่มจะมองว่าการขอเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำเหมือนกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันเล็กน้อย กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมุ่งเน้นว่าการขอจำเป็นที่จะต้องพิจารณาจากคู่ความสัมพันธ์ การขอจะสามารถทำได้ หากกระทำต่อบุคคลที่เป็นครอบครัวหรือเครือญาติ มิฉะนั้น ผู้พูดจะเกิดความอายซึ่งเป็นสาเหตุหลักของคำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว และอาจคิดแทนคู่สนทนาเพื่อป้องกันการปฏิเสธที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ขณะที่ชาวไทยมุ่งเน้นที่การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความเกรงใจที่ไม่ต้องการรบกวนผู้อื่น แต่ก็ยังพบว่าผู้พูดเห็นว่าการคำนึงถึงภาพลักษณ์ของตนก็เป็นเรื่องสำคัญ เพราะชาวไทยมองว่าการขอสามารถทำลายภาพลักษณ์ของตนได้

3.3.3 การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

เมื่อผู้วิจัยนำคำตอบของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมาเปรียบเทียบกันในวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว ทั้งแง่มุมคำตอบที่ผู้พูดเลือกแสดงวัจนกรรมและไม่แสดงวัจนกรรม เพื่อนำค่าความถี่มาคำนวณเพื่อหาค่าสำคัญทางสถิติโดยใช้สถิติไค-สแควร์ในภาพรวมแล้ว ผลการวิจัยพบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีความแตกต่างในการเลือกแสดงวัจนกรรมและไม่แสดงวัจนกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังจะเห็นได้จากค่าความถี่ของจำนวนคำตอบการถามข้อมูลส่วนตัวที่นำมาคำนวณเพื่อหาค่าสำคัญทางสถิติโดยใช้สถิติไค-สแควร์ สามารถแจกแจงได้ผลดังนี้

ตารางที่ 32 ตารางเปรียบเทียบค่าไค-สแควร์จำนวนคำตอบการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

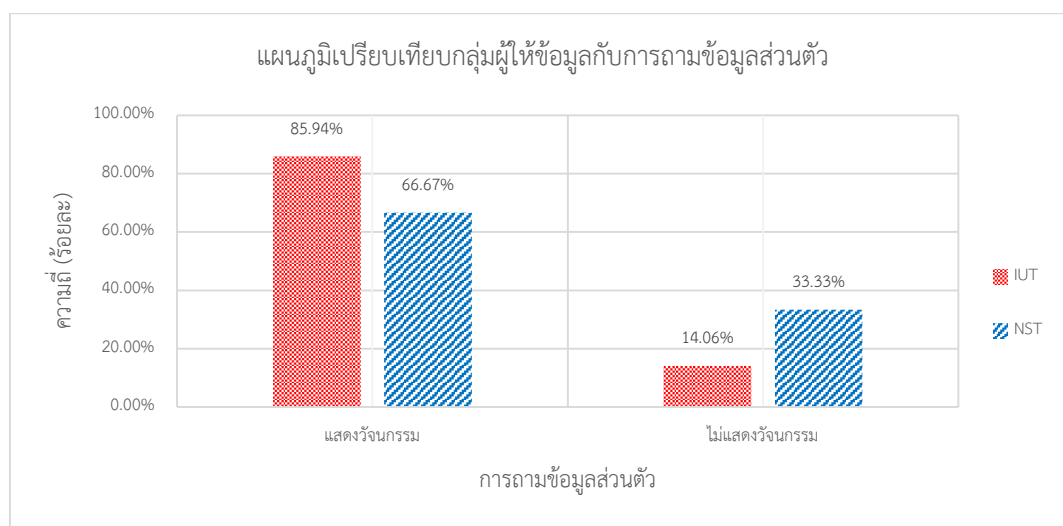
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว		รวม	การทดสอบไค-สแควร์
	แสดงวัจนกรรม	ไม่แสดงวัจนกรรม		
IUT	55	9	64	$\chi^2 = 7.029$, p-value=0.008
	85.94%	14.06%	100.00%	
NST	52	26	78	
	66.67%	33.33%	100.00%	

หมายเหตุ : มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 32 แสดงให้เห็นการทดสอบไค-สแควร์ โดยนำความถี่ของจำนวนคำตอบมาคำนวณทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยพบว่า ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาปริมาณร้อยละการถามข้อมูลส่วนตัวในแต่ละคำตอบของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยแล้ว สามารถแจกแจงรายละเอียดให้เห็นอย่างชัดเจนได้ดังแผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนคำตอบการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ดังนี้

แผนภูมิที่ 8 แผนภูมิเปรียบเทียบจำนวนคำตอบการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้
ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

จากแผนภูมิที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างเลือกที่จะแสดงวันจรรยาการถามข้อมูลส่วนตัวมากกว่าที่จะเลือกไม่แสดงวันจรรยา ทั้งนี้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวันจรรยามากกว่าชาวไทย ขณะที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวันจรรยามากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

รายละเอียดการเปรียบเทียบการเลือกและไม่เลือกแสดงวันจรรยาการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย มีดังต่อไปนี้

3.3.3.1 การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวันจรรยาการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยมีการเลือกแสดงวันจรรยาการถามข้อมูลส่วนตัวได้ทั้งการแสดงวันจรรยาด้วยถ้อยคำ หรือใช้วิธีการอื่นแทนการแสดงการถามข้อมูลส่วนตัวได้ การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวันจรรยาการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย มีดังต่อไปนี้

1) การเลือกแสดงวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยถ้อยคำ

การเปรียบเทียบการเลือกแสดงวจนกรรมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยที่เลือกแสดงวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยการพูดหรือกลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่ผู้พูดเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสื่อวจนกรรมนั้น เมื่อพิจารณาแต่เพียงคำตอบที่ผู้ให้ข้อมูลเลือกที่จะกล่าวถ้อยคำเพื่อแสดงวจนกรรมทั้งหมด พบว่ามีทั้งสิ้น 321 ถ้อยคำ แบ่งเป็นชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบ 180 ถ้อยคำ เฉพาะการถามข้อมูลส่วนตัวพบ 71 ถ้อยคำ ส่วนชาวไทยพบถ้อยคำทั้งหมด 141 ถ้อยคำ เฉพาะการถามข้อมูลส่วนตัว 63 ถ้อยคำ เมื่อนำคำตอบที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเลือกแสดงวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวมาเปรียบเทียบกับจำนวนถ้อยคำที่คิดเป็นร้อยละ พบว่า แม้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้คำตอบที่จะเลือกแสดงวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวมากกว่าชาวไทย แต่จำนวนถ้อยคำที่พบกลับไม่ได้มากกว่าชาวไทยแต่อย่างใด กล่าวคือ วจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวนั้น ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้คำตอบที่เลือกแสดงวจนกรรมด้วยถ้อยคำมากกว่าชาวไทย แต่จำนวนถ้อยคำในการแสดงวจนกรรมกลับน้อยกว่าชาวไทย ดังตารางนี้

ตารางที่ 33 ตารางเปรียบเทียบค่าร้อยละจำนวนคำตอบกับจำนวนถ้อยคำในการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

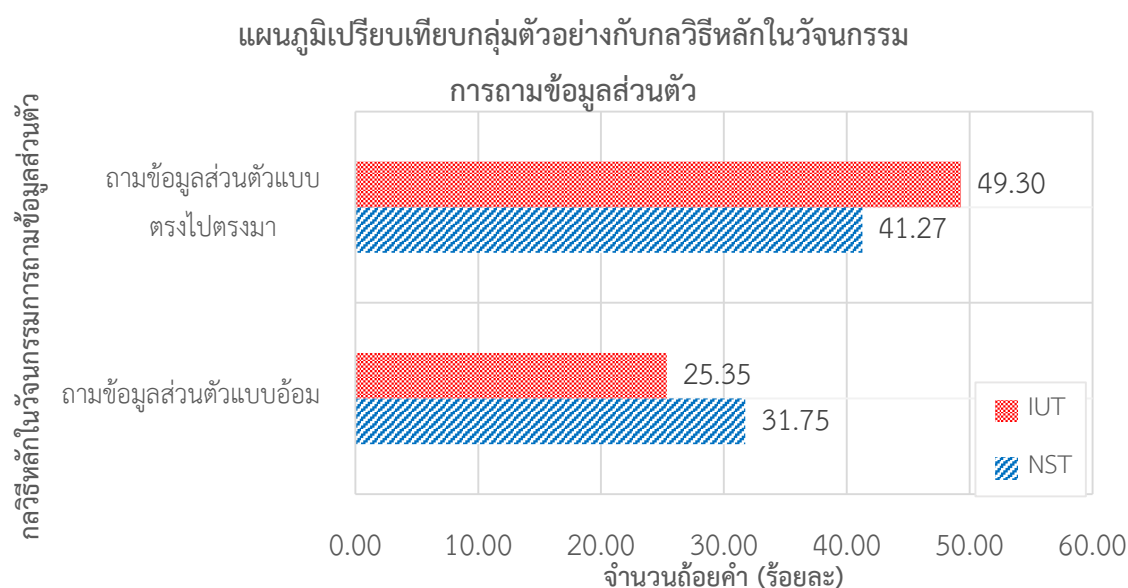
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	การถามข้อมูลส่วนตัว	
	คำตอบ	จำนวนถ้อยคำ
IUT	75.00%	39.44%
NST	43.59%	44.68%

จากตารางที่ 33 แสดงให้เห็นว่าคำตอบการเลือกแสดงวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมากกว่าคำตอบวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวไทย (75.00% > 43.59%) แต่จำนวนถ้อยคำที่ใช้ในการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกลับน้อยกว่าจำนวนถ้อยคำของชาวไทย (39.44% < 44.68%) การเลือกคำตอบและการปรากฏใช้ถ้อยคำของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยส่งผลต่อกลวิธีที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มเลือกใช้ในวจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

การถามข้อมูลส่วนตัวจัดเป็นวัจนกรรมกลุ่มขึ้นที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังตอบคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังให้แก่ผู้พูดได้รับทราบ ทั้งยังถือเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟังที่กำหนดให้ผู้ฟังต้องตอบคำถามนั้น ทำให้ผู้ฟังรู้สึกถูกบังคับหรือกดดันให้ต้องตอบ เมื่อผู้พูดเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่คุกคามหน้าเช่นนี้ ผู้พูดจึงเลือกใช้กลวิธีในการถามข้อมูลส่วนตัวเพื่อลดความเสี่ยงในการคุกคามหน้าผู้ฟัง และเมื่อเปรียบเทียบการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย พบว่า ผู้พูดทั้งสองกลุ่มต่างก็มีแนวโน้มที่เหมือนและแตกต่างกัน

ในแง่การใช้กลวิธีหลัก พบว่า ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีการใช้กลวิธีหลักที่แตกต่างกัน สามารถแจกแจงให้เห็นการเปรียบเทียบการใช้ในแต่ละกลวิธีอย่างชัดเจนดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 9 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีหลักในการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

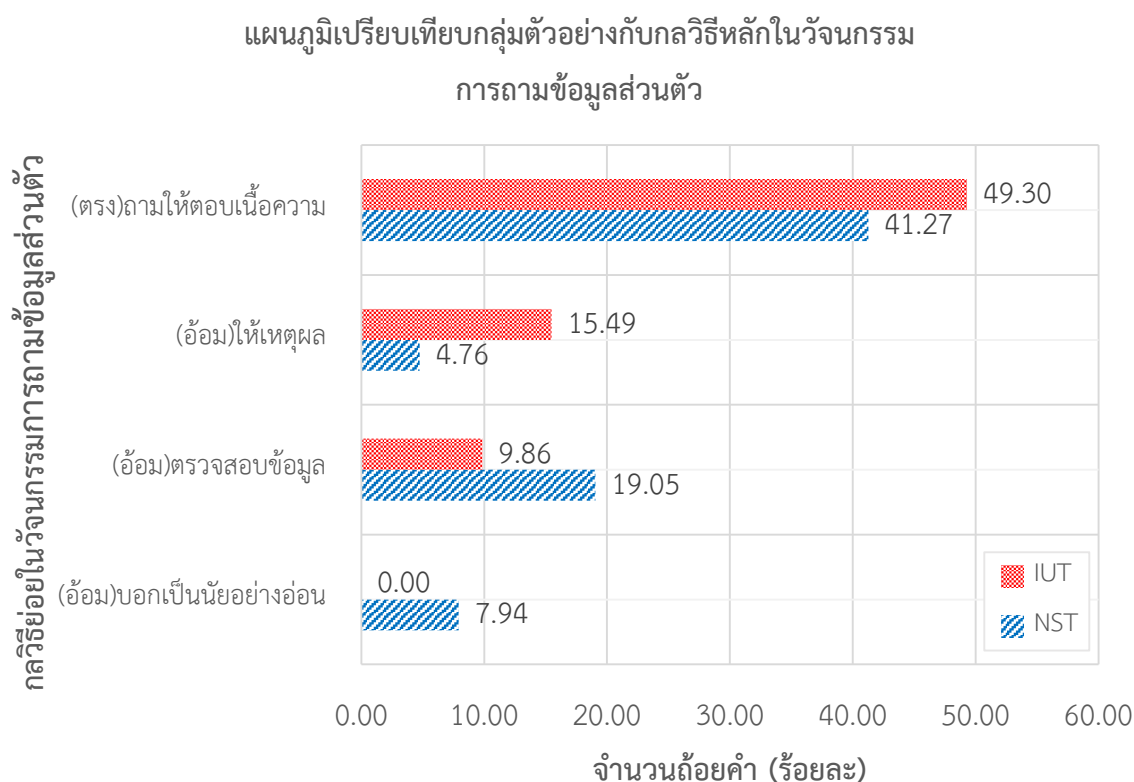

จากแผนภูมิที่ 9 เป็นการเปรียบเทียบกลวิธีหลักในวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย การเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมามากกว่าชาวไทย ตรงกันข้ามกับชาวไทยที่เลือกถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อมมากกว่า

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทั้งนี้ ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างก็เลือกที่จะถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมามากกว่าที่จะถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม

เมื่อพิจารณากลวิธีย่อยในกลวิธีหลักของการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีการใช้กลวิธีหลักที่คล้ายคลึงกัน เว้นแต่การถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อมที่ใช้การบอกเป็นนัยอย่างอ่อน พบเพียงแต่การใช้ของชาวไทยเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้อาจเป็นลักษณะเฉพาะในการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวไทย

แผนภูมิที่ 10 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีย่อยในกลวิธีหลักของการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

จากแผนภูมิที่ 10 เป็นการเปรียบเทียบกลวิธีย่อยในวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย จะเห็นว่าการบอกเป็นนัยอย่างอ่อนซึ่งเป็นการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม ผู้พูดทั้งสองกลุ่มใช้ต่างกันอย่างชัดเจน ลักษณะการใช้กลวิธีเช่นนี้เป็นการถามข้อมูลส่วนตัวที่เกิดเฉพาะผู้พูดภาษาไทยเท่านั้น ไม่พบการใช้กลวิธี

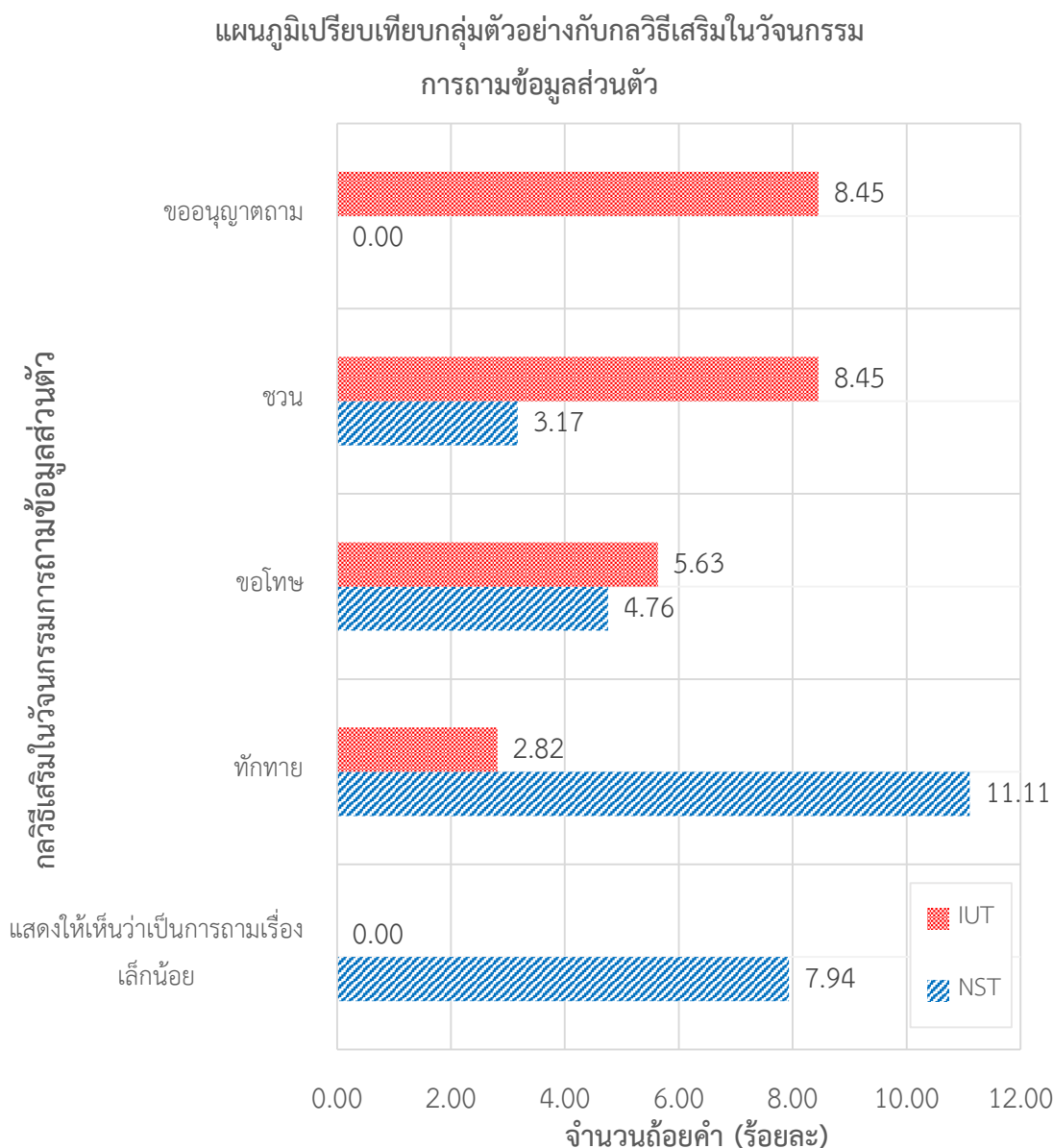
เช่นนี้ในกลุ่มชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแต่อย่างใด นอกจากนี้ผู้พูดภาษาไทยยังใช้การถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อมด้วยการตรวจสอบข้อมูลมากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ส่วนชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาด้วยการถามให้ตอบเนื้อความ และการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อมด้วยการให้เหตุผลมากกว่าชาวไทย ลักษณะเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าสำหรับชาวไทยแล้วการถามข้อมูลส่วนตัวคงเสี่ยงต่อการคุกคามหน้าผู้ฟัง ผู้พูดจึงจำเป็นต้องสื่อเจตนาให้ผู้ฟังต้องเกิดการตีความ แต่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคงจะไม่คิดเช่นนั้น

เมื่อเปรียบเทียบการใช้กลวิธีหลักในภาพรวมโดยการทดสอบไค-สแควร์ของการแสดงการถามข้อมูลส่วนตัวในกลวิธีหลักกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่า $\chi^2 = 7.633$, $p\text{-value} = 0.022$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าจำนวนถ้อยคำในกลวิธีหลักของวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในแต่ละกลวิธีย่อยที่นอกเหนือจากการบอกเป็นนัยอย่างอ่อนแล้ว พบว่ามีเพียงการให้เหตุผลที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ได้ค่า $\chi^2 = 4.108$, $p\text{-value} = 0.043$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) ส่วนการถามให้ตอบเนื้อความ (ได้ค่า $\chi^2 = 0.867$, $p\text{-value} = 0.352$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) และการตรวจสอบข้อมูล (ได้ค่า $\chi^2 = 2.316$, $p\text{-value} = 0.128$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) พบว่าไม่ได้มีการใช้ในแต่ละกลวิธีย่อยต่างกันหรือไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

ทั้งนี้ การที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผลมากกว่าชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญนั้น เป็นกลวิธีที่แสดงถึงความสุภาพและเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกถึงความจำเป็นที่ผู้พูดจะต้องถาม จนชวนให้ผู้ฟังตัดสินใจที่จะตอบคำถามของผู้พูด ซึ่งอาจเกิดทั้งจากผู้พูดภาษาที่สองใช้การให้เหตุผลมีสาเหตุมาจากพวกเขาขาดความมั่นใจในแง่ของความสามารถที่จะสร้างเจตนาในวัจนกรรมเพื่อให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ (Blum-Kulka and Olshtain, 1984: 171) และผู้พูดยังไม่แน่ใจว่าจะใช้ความสุภาพในลักษณะใดเพื่อไม่ให้คุกคามผู้ฟังมากเกินไป

เมื่อพิจารณากลวิธีเสริมที่ผู้พูดนำมาประกอบเพื่อเสริมถ้อยคำที่เป็นกลวิธีหลักในการถามข้อมูลส่วนตัวแล้ว พบว่ากลวิธีเสริมของวัจนกรรมนี้มีบทบาทสำคัญในการเปิดบทสนทนาและออกตัวเพื่อนำไปสู่การถามข้อมูลส่วนตัวได้ สามารถแจกแจงให้เห็นการเปรียบเทียบการใช้ในแต่ละกลวิธีอย่างชัดเจนดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 11 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีเสริมในการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว
ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

จากแผนภูมิที่ 11 เป็นการเปรียบเทียบกลวิธีเสริมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย และเมื่อทดสอบไค-สแควร์ของกลวิธีเสริมกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ค่า $\chi^2 = 19.497$, $p\text{-value} = 0.02$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าภาพรวมของการใช้กลวิธีเสริมในวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความน่าสนใจ คือ การใช้กลวิธีเสริมที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเรื่องเล็กน้อยพบเฉพาะการใช้ของผู้พูดภาษาไทย

เท่านั้น ส่วนการใช้กลวิธีเสริมด้วยการขออนุญาตถามก็พบเฉพาะการใช้ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเท่านั้นเช่นกัน

การใช้กลวิธีเสริมที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเรื่องเล็กน้อยถือเป็นลักษณะหนึ่งที่สื่อถึงการลดภาระ การรบกวน ความลำบากของคู่สนทนา เพื่อแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ต้องการให้ผู้ฟังตอบคำถามเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งอาจส่งผลต่อความรู้สึกจนทำให้ผู้ฟังตัดสินใจตอบคำถามผู้พูดก็ได้ รูปภาษาที่มักใช้ในกลวิธีนี้ตรงกันกับการใช้คำแสดงการขอร้อง “หน่อย” ดังที่มีผู้วิจัยการใช้คำนี้การขอร้องของผู้พูดภาษาไทย (นพวรรณ เมืองแก้ว และวิภาส โพธิแพทย์, 2556; สุจริตลักษณ์ ดิผดุง, 2548)

ส่วนการขออนุญาตถามที่พบเฉพาะชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาที่สองนั้น ถือเป็นถ้อยคำสูตรสำเร็จเมื่อผู้พูดต้องการจะรบกวนผู้อื่น กรณีที่ผู้พูดเกรงว่าผู้ฟังจะเสียหน้าก็จะใช้กลวิธีนี้เพื่อลดความรุนแรงหรือเพื่อหลีกเลี่ยงการที่จะทำให้อีกฝ่ายไม่พอใจ จึงมักขึ้นต้นการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยกลวิธีนี้ ดังถ้อยคำ เช่น *ขออนุญาตถาม ขออนุญาตถามได้ไหม* ซึ่งถ้อยคำว่า “*ขออนุญาต*” น่าจะเป็นคำที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแปลมาจากถ้อยคำว่า “*meminta izin*” ในภาษาอินโดนีเซียนั่นเอง

ส่วนการชวน (ได้ค่า $\chi^2 = 1.655$, $p\text{-value} = 0.198$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) การขอโทษ (ได้ค่า $\chi^2 = 0.051$, $p\text{-value} = 0.821$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) และการทักทาย (ได้ค่า $\chi^2 = 3.665$, $p\text{-value} = 0.056$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด

ต่อมา เมื่อพิจารณาลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีในวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวแล้ว จะเห็นได้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีจำนวนกลวิธีที่ปรากฏร่วมแตกต่างกัน โดยชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบการใช้จำนวน 1-3 กลวิธีร่วมกัน ส่วนชาวไทยพบ 1-4 กลวิธีร่วมกัน อีกทั้งผู้พูดภาษาไทยยังใช้รูปแบบที่หลากหลายกว่า สามารถแจกแจงให้เห็นลักษณะการปรากฏร่วมได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 34 ตารางแสดงการเปรียบเทียบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถาม
ข้อมูลส่วนตัว

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูล ส่วนตัว			จำนวนความถี่	
				IUT	NST
1 กลวิธี	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)			19	11
	กลวิธีหลัก (อ้อม)			8	9
2 กลวิธี	[กลวิธีเสริม] ¹⁹	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)		8	7
	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)		5	3
	[กลวิธีเสริม] ²⁰	กลวิธีหลัก (อ้อม)		4	1
	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)		2	-
	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)		1	1
3 กลวิธี	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	1	-
	กลวิธีเสริม	กลวิธีเสริม	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	-	1
	กลวิธีเสริม	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	-	1
	กลวิธีหลัก	กลวิธีหลัก	กลวิธีหลัก	-	1

¹⁹ [กลวิธีเสริม] ใน [] แสดงให้เห็นว่าการปรากฏของกลวิธีเสริมในรูปแบบนี้ สามารถปรากฏได้ทั้งตำแหน่งด้านหน้า และด้านหลังกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมา

²⁰ [กลวิธีเสริม] ใน [] แสดงให้เห็นว่าการปรากฏของกลวิธีเสริมในรูปแบบนี้ สามารถปรากฏได้ทั้งตำแหน่งด้านหน้า และด้านหลังกลวิธีหลักที่แสดงการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม

จำนวน กลวิธี	ลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูล				จำนวนความถี่	
	ส่วนตัว				IUT	NST
	(อ้อม)	(อ้อม)	(อ้อม)			
4 กลวิธี	กลวิธีเสริม	กลวิธีเสริม	กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)	กลวิธีหลัก (อ้อม)	-	1
รวม					48	36

จากตารางที่ 34 เป็นการเปรียบเทียบลักษณะการปรากฏร่วมของกลวิธีแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ปรากฏรูปแบบกลวิธีที่พบเหมือนกันทั้งสองกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 6 รูปแบบ ได้แก่

1. การใช้กลวิธีเดียว คือ กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)
2. การใช้กลวิธีเดียว คือ กลวิธีหลัก (อ้อม)
3. การใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีเสริม + กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)
4. การใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (อ้อม) + กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)
5. การใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีเสริม + กลวิธีหลัก (อ้อม)
6. การใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (อ้อม) + กลวิธีหลัก (อ้อม)

รูปแบบข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีรูปแบบในเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟังที่หลากหลาย หากมีการประกอบรวมกันของกลวิธี ผู้พูดเริ่มต้นด้วยการเกริ่นนำ แสดงความสุภาพ หรืออธิบายด้วยกลวิธีเสริมก่อนเข้าสู่ประเด็นหลักหรือกลวิธีหลัก การถามข้อมูลส่วนตัวในลักษณะนี้น่าจะเป็นรูปแบบที่ผู้พูดจากทั้งสองวัฒนธรรมต่างเข้าใจกันว่าการเลือกใช้เช่นนี้มีเจตนาไปในทิศทางเดียวกัน

นอกจากรูปแบบที่ทั้งสองกลุ่มใช้เหมือนกันแล้ว ยังพบรูปแบบที่ปรากฏเฉพาะชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเท่านั้น 2 รูปแบบ ได้แก่

1. การใช้ 2 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา) + กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)

2. การใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (อ้อม) + กลวิธีหลัก (อ้อม) + กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)

การใช้รูปแบบการถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาประกอบกันนี้น่าจะแสดงให้เห็นว่าผู้พูดไม่ได้เห็นว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นเรื่องที่ควรพูดอ้อมหรือคุกคามมากเกินไป ต้องกล่าวอ้อมก็ได้

ส่วนรูปแบบที่ปรากฏเฉพาะผู้พูดภาษาไทยเท่านั้นพบ 4 รูปแบบ ได้แก่

1. การใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีเสริม + กลวิธีเสริม + กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)

2. การใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีเสริม + กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา) + กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา)

3. การใช้ 3 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีหลัก (อ้อม) + กลวิธีหลัก (อ้อม) + กลวิธีหลัก (อ้อม)

4. การใช้ 4 กลวิธีร่วมกัน คือ กลวิธีเสริม + กลวิธีเสริม + กลวิธีหลัก (ตรงไปตรงมา) + กลวิธีหลัก (อ้อม)

รูปแบบที่ปรากฏเฉพาะผู้พูดภาษาไทยนี้แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายในการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลส่วนตัวของผู้ฟัง ผู้พูดภาษาไทยจะมุ่งเน้นในการกล่าวอ้อมและใช้กลวิธีเสริมเพื่อให้ได้ข้อมูล น่าจะสะท้อนให้เห็นว่าผู้พูดคำนึงว่าการถามข้อมูลส่วนตัวน่าจะเป็นการคุกคามหน้าผู้ฟัง ผู้พูดจึงต้องใช้หลายวิธีเหล่านี้เพื่อให้ผู้ฟังไม่รู้สึกลำบากใจจนเกินไป

จากการเปรียบเทียบการเลือกแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นแล้วว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมมากกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองการถามข้อมูลส่วนตัวอาจถือเป็นการผูกสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งตรงข้ามกับผู้พูดภาษาไทยที่มองว่าเป็นการเสียมารยาท ส่วน

จำนวนถ้อยคำที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทย จะเห็นได้จากการใช้กลวิธีที่ไม่หลากหลายเท่ากับผู้พูดภาษาไทย

สำหรับกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยแสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะถามข้อมูลส่วนตัวอย่างตรงไปตรงมามากกว่าชาวไทย น่าจะมีสาเหตุมาจากการคิดเบื้องหลังที่คนจากทั้งสองวัฒนธรรมมีแตกต่างกัน กล่าวคือ ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมเพื่อสนองความอยากรู้ของตน และเพื่อกระชับความสัมพันธ์และ/หรือสร้างความเข้าใจระหว่างกันเหมือนกัน แต่เหตุผลของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกลับมีมากกว่านั้น นั่นคือ การถามข้อมูลส่วนตัวยังเป็นการแสดงความห่วงใยและยังได้แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันอีกด้วย ผู้พูดจึงมีแนวโน้มที่จะเลือกแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวมากกว่าชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังแสดงผ่านกลวิธีทางภาษาที่ใช้การถามข้อมูลส่วนตัวอย่างตรงไปตรงมามากกว่าชาวไทย

นอกจากนั้น เนื้อหาที่ทั้งสองกลุ่มระบุในการถามข้อมูลส่วนตัว ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีการระบุเนื้อหาที่หลากหลายมากกว่าอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ ชื่อ อายุ ที่อยู่ หรือภูมิลำเนา อาชีพ สถานที่ทำงาน การแต่งงาน กิจกรรมทั่วไปในชีวิตประจำวัน ศาสนา ข้อห้ามทางศาสนา และศาสนพิธี ต่างจากชาวไทยที่มีเพียง กิจกรรมทั่วไปในชีวิตประจำวัน ศาสนา ข้อห้ามทางศาสนา และศาสนพิธี ซึ่งการถามเกี่ยวกับเรื่องศาสนานั้นอาจเป็นผลมาจากข้อคำถามในแบบสอบถามที่ระบุถึงศาสนา จึงน่าสังเกตว่าหากแบบสอบถามไม่ได้ระบุถึงเนื้อหาข้อมูลส่วนตัวของผู้พูดภาษาไทยอาจจะเหลือแต่เพียงกิจกรรมทั่วไปในชีวิตประจำวันก็เป็นได้

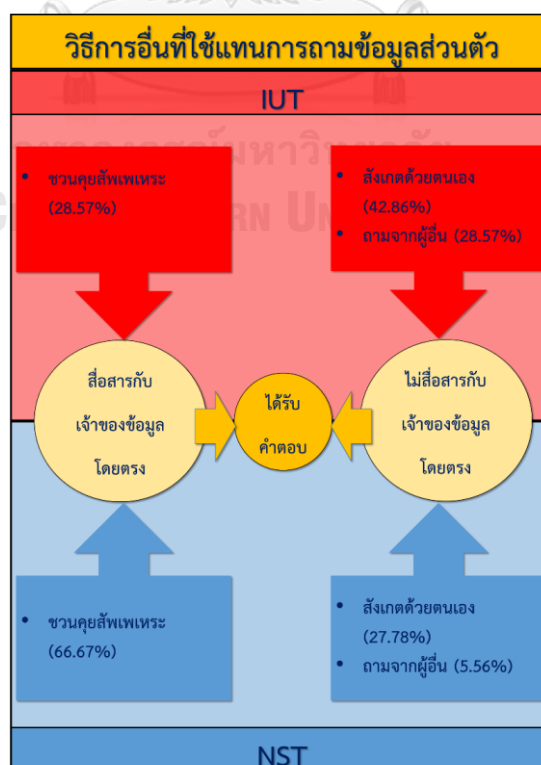
อีกทั้ง เนื้อหาที่ผู้พูดใช้ในกลวิธีอ้อมก็ยังสะท้อนถึงความเชื่อพื้นฐานของคนในวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมอินโดนีเซียที่เหมือนกัน คือ การนำมุมมองความเชื่อของตนเองเป็นหลัก กล่าวคือ เมื่อผู้พูดกล่าวตรวจสอบข้อมูลหรือบอกเป็นนัย ผู้พูดมักจะระบุตามความเชื่อพื้นฐานอันเป็นวัฒนธรรมหลักของคนในสังคม เช่น ผู้พูดภาษาไทยมักเลือกที่จะถามว่า “เธอนับถือศาสนาพุทธหรือเปล่า” หรือ “ไปไหว้พระกันมั๊ย” ซึ่งเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในประเทศไทย ส่วนชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองก็เลือกถามว่า “อิสลามใช่ไหมครับ” ซึ่งเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากที่สุดในประเทศอินโดนีเซียเช่นกัน

การถามข้อมูลส่วนตัวอย่างตรงไปตรงมาและการระบุเนื้อหาในการถามข้อมูลส่วนตัวที่หลากหลายกว่าเช่นนี้ น่าจะสะท้อนให้เห็นว่าสำหรับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง การถามข้อมูลส่วนตัวจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกัน แต่สำหรับชาวไทย อาจมองว่าการใช้วัจนกรรมนี้ คือการละลาบละล้วงและเสียมารยาท จึงอาจก่อให้เกิดความรำคาญใจ หรือความไม่เข้าใจต่อกันได้

2) การเลือกแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยวิธีการอื่น

การเลือกแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยถ้อยคำนั้น แม้จะมีวิธีการและเป้าหมายที่เหมือนกันทั้งหมด แต่กลับมีระดับความถี่ของวิธีการและเหตุผลเบื้องหลังที่แตกต่างกัน ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 4 ภาพแสดงวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

จากภาพที่ 4 แสดงให้เห็นว่าวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวต่างมีวิธีการเหมือนกัน ได้แก่ การสังเกตด้วยตนเอง การชวนคุยสัพเพเหระและการถามจากผู้อื่น เพียงแต่ระดับความถี่ของแต่ละวิธีการไม่เท่ากัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้วิธีการสังเกตด้วยตนเองมากที่สุด (ร้อยละ 42.86) รองลงมาคือ การชวนคุยสัพเพเหระและการถามจากผู้อื่นในจำนวนที่เท่ากัน (ร้อยละ 28.57) ขณะที่ชาวไทยเลือกใช้วิธีการชวนคุยสัพเพเหระมากที่สุด (ร้อยละ 66.67) รองลงมาคือ การสังเกตด้วยตนเอง (ร้อยละ 27.78) และการถามจากผู้อื่น (ร้อยละ 5.56) โดยวิธีการอื่นที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ คิดเป็นร้อยละ 10.94 ขณะที่ชาวไทยใช้แทนการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 23.08 จากคำตอบทั้งหมด

การใช้วิธีการอื่นนั้น ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีเป้าหมายเดียวกัน คือ ต้องการได้รับคำตอบในสิ่งที่ตนไม่มีข้อมูลหรือสงสัย หรือเพื่อให้ได้รับคำตอบจากการปฏิสัมพันธ์ ทั้งยังมีวิธีการสื่อสารที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ การสังเกตด้วยตนเอง และการถามจากผู้อื่น วิธีการทั้งสองนี้ ผู้พูดเลือกที่จะไม่สื่อสารโดยตรงกับผู้ที่เป็นเจ้าของข้อมูล ขณะที่การชวนคุยสัพเพเหระนั้น ผู้พูดจะสื่อสารโดยตรงกับเจ้าของข้อมูลนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างคำนึงถึงผู้ฟังเป็นหลัก เพราะไม่ต้องการให้ผู้ฟังอึดอัด ถูกรบกวน หรือตกใจ แต่นอกจากนี้ ผู้พูดคำนึงถึงผู้ฟังแล้ว ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยยังคำนึงถึงตนเองด้วย ทั้งนี้ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงถึงความต้องการของตนที่ต้องการจะทราบคำตอบ ต่างจากชาวไทยที่ผู้พูดคำนึงถึงภาพลักษณ์ของตน ที่เกรงว่าตนจะดูเป็นคนไม่มีมารยาท ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมไทย ผู้พูดจึงเลือกไม่ถามข้อมูลส่วนตัวทันทีแต่ใช้วิธีการอื่นนั่นเอง

3.3.3.2 การเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

การเปรียบเทียบเหตุผลที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวพบว่ามີสิ่งที่คำนึงถึงไปในทำนองเดียวกัน แต่มีสาเหตุบางประการในการคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันที่แตกต่างกัน ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

ตารางที่ 35 ตารางเปรียบเทียบการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

สิ่งที่คำนึงถึง	สาเหตุ	IUT ร้อยละ	NST ร้อยละ
คำนึงถึงตนเอง	คำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว	11.11	23.08
คำนึงถึงคู่สนทนา	คำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว	55.56	23.08
คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน	คำนึงถึงความไม่สำคัญของเนื้อหาสาระ	33.33	34.62
	คำนึงถึงความละเอียดอ่อนของเนื้อหา	-	19.23
รวม		100.00	100.00

จากตารางที่ 35 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบการไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย พบว่า สาเหตุของการไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวที่พบได้ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยมี 3 สาเหตุ ได้แก่ การคำนึงถึงความรู้สึกส่วนตัว การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว และความไม่สำคัญของเนื้อหาสาระ ทั้งยังมีสาเหตุที่พบเฉพาะในชาวไทยเท่านั้น คือ การคำนึงถึงความละเอียดอ่อนของเนื้อหา โดยสาเหตุของการไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่พบมากที่สุด คือ การคำนึงถึงสิทธิและความเป็นส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 55.56 และสาเหตุของการไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวไทยที่พบมากที่สุด คือ ความไม่สำคัญของเนื้อหาสาระ คิดเป็นร้อยละ 34.62

สาเหตุของการไม่แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทย สะท้อนให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมองว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ จึงไม่สมควรที่จะถามออกไปหรือในบางครั้งข้อมูลที่เป็นเรื่องส่วนตัวอาจจะไม่ใช่ประเด็นสำคัญ จึงไม่จำเป็นต้องถามออกไปก็ได้ อย่างไรก็ตาม นอกจากที่ชาวไทยจะเห็นถึงความไม่สำคัญของเนื้อหาสาระแล้ว ก็ยังคิดในอีกแง่หนึ่งว่าการถามข้อมูลส่วนตัวอาจจะมีเนื้อหาที่ละเอียดอ่อนจนเกินไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ จนทำให้ผู้พูดชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมด้วย

3.3.4 สรุปผลการเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถาม ข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลจากการเปรียบเทียบการเลือกแสดงวัจนกรรมหรือไม่แสดงวัจนกรรมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยชี้ให้เห็นว่า การสัญญาและการขอทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีการเลือกแสดงวัจนกรรมและการไม่แสดงวัจนกรรมที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เว้นแต่การถามข้อมูลส่วนตัวที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงวัจนกรรมมากกว่ากับชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้คำตอบที่จะเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวมากกว่าชาวไทยทั้งหมดเมื่อคิดเป็นอัตราร้อยละ แต่จำนวนถ้อยคำที่พบในวัจนกรรมการสัญญาและการถามข้อมูลส่วนตัวกลับไม่ได้มากกว่าชาวไทยแต่อย่างใด เว้นแต่วัจนกรรมการขอเท่านั้นที่ทั้งคำตอบที่เลือกแสดงวัจนกรรมและจำนวนถ้อยคำมากกว่าชาวไทยทั้งหมด

3. ผู้พูดทั้งสองกลุ่มต่างมีเหตุผลหรือความคิดเบื้องหลังในการเลือกแสดงวัจนกรรมและไม่แสดงวัจนกรรมที่แตกต่างกันไป การทับซ้อนกันของวิธีการ การมีเหตุผลที่ต่างกันอาจจะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ความรำคาญใจ หรือรุนแรงจนมีอคติต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้ ประเด็นหลักในแต่ละวัจนกรรม มีดังนี้

- *การสัญญา* เมื่อเปรียบเทียบวัจนกรรมการสัญญาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยพบว่าทั้งสองกลุ่มเลือกวิธีการแสดงการสัญญาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเพราะการสัญญาถือเป็นการแสดงมารยาทอันดีที่ผู้พูดแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดมีความหวังดีต่อผู้ฟัง และผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มต่างก็คิดเห็นไปในทำนองเดียวกัน แต่การสัญญาของชาวไทยก็ยังถือว่ามีความเฉพาะตัว ในแง่ของกลวิธีการลดการผูกมัดตนเองในการแสดงการสัญญา

กลวิธีการลดการผูกมัดตนเองค่อนข้างคล้ายคลึงกับการแสดงวิธีการอื่นด้วยวิธีการผัดไปก่อน และการตรวจสอบความสะดวก ผลการวิเคราะห์จากงานวิจัยนี้พบว่าหากผู้พูดภาษาไทยไม่ได้ใช้การสัญญาด้วยถ้อยคำหรือกลวิธีแล้ว การแสดงวัจนกรรมด้วยการใช้วิธีการอื่นของชาวไทยล้วนมีเป้าหมายเพื่อปฏิเสธการสัญญาทั้งสิ้น การใช้รูปภาษาที่สามารถสื่อเจตนาได้ทั้งการสัญญาที่แสดง

การลดการผูกมัดตนเองและการใช้วิธีการอื่นเช่นนี้สามารถสร้างความสับสนให้แก่คู่สนทนาที่เป็นผู้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้

ขณะที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองก็มีการเลือกใช้วิธีการอื่นด้วยวิธีการตรวจสอบความสับสนเช่นกัน แต่เป้าหมายนั้นเพื่อพิจารณาความสับสนจริง ๆ ก่อนจะนำไปสู่การสัญญา ผู้วิจัยจึงคาดว่าหากทั้งสองกลุ่มต้องมาปฏิสัมพันธ์กันน่าจะมีแนวโน้มที่จะตีความเจตนาที่ทับซ้อนเหล่านี้แตกต่างกันด้วย ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันในการใช้วัจนกรรมนี้ อีกทั้งปัจจัยเรื่องความสนิทสนมและการคำนึงถึงความต้องการของตนเองยังถือเป็นปัจจัยสำคัญของชาวไทยที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการจะตัดสินใจที่จะสัญญา ต่างจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่มีแนวโน้มจะสัญญาได้โดยง่าย เห็นได้จากจำนวนคำตอบที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกกล่าวถ้อยคำในการสัญญามากกว่าชาวไทย อีกทั้งยังเห็นได้จากปริมาณความถี่ที่น้อยมากในการเพิกเฉยหรือไม่แสดงวัจนกรรม ยิ่งแสดงให้เห็นแนวโน้มที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักจะไม่นิยسهการผูกมัดตนเองและแสดงความใส่ใจต่อการสัญญานั้น

- การขอ วัจนกรรมการขอเมื่อเปรียบเทียบกับกันจะพบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกวิธีการกล่าวถ้อยคำมากกว่าชาวไทยอย่างเห็นได้ชัด ขณะเดียวกันชาวไทยเองก็เลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมอย่างเห็นได้ชัดเช่นกัน

จากแบบสอบถามพบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้เหตุผลเบื้องหลังที่เลือกกล่าวถ้อยคำไว้ได้อย่างน่าสนใจ โดยเหตุผลของการขอที่นอกจากจะเกิดจากความต้องการหรือความชอบของตนเองแล้ว สิ่งของยังเป็นการแสดงความสัมพันธ์หรือความรู้สึกที่ดีระหว่างกันของคู่สนทนา เพื่อแสดงไมตรีต่อกัน ทั้งยังถือเป็นการแสดงมารยาทอันดีด้วยการใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อสัมพันธ์ (basa-basi²¹) ในสังคมอินโดนีเซียได้ ในทางกลับกันการขอนี้คงไม่ใช่มารยาทอันดีสำหรับชาวไทย เห็นได้จากการที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมต่อการขอออกมาในปริมาณความถี่ที่ค่อนข้างมาก มีสาเหตุมาจากชาวไทยมองว่าเป็นการรบกวนผู้อื่นและการขอยังสามารถทำลายภาพลักษณ์ของตนได้ ต่างจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่เลือกไม่แสดงวัจนกรรม เพราะผู้พูดมองว่าการให้นั้นเป็นหน้าที่ที่ควรให้เพื่อแสดงความสัมพันธ์และเป็นสิ่งที่พึงกระทำอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถ้อยคำให้มากความ

²¹ อ่านว่า บาซา-บาซี

อย่างไรก็ตาม เมื่อทั้งสองกลุ่มเลือกที่จะกล่าวถ้อยคำแล้ว ก็ยังพบปัญหาการทับซ้อนกัน ระหว่างการแสดงวัจนกรรมการขอกับการใช้วิธีการอื่น กล่าวคือ ในส่วนกลวิธีการแสดงความสนใจ ผู้พูดทั้งสองกลุ่มมักแสดงความสนใจด้วยการชื่นชมหรือการขอข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งวิธีการเช่นนี้ทับซ้อนกันกับการใช้วิธีการอื่นในการขอ

การขอข้อมูลเพิ่มเติมในวิธีการอื่นนั้น ผู้พูดมิได้มีเป้าหมายเพื่อจะนำสิ่งของนั้นมาเป็นของตนเอง เพียงแต่ตั้งใจจริงที่จะถามหาข้อมูลเพื่อตามหาสิ่งของนั้นเช่นกัน การซ้อนเหลื่อมกันดังกล่าวไม่เพียงแต่เป็นปัญหาระหว่างวัฒนธรรม แต่ยังส่งผลถึงการสื่อสารวัจนกรรมนี้ภายในวัฒนธรรมที่น่าจะส่งผลต่อการตีความของผู้ฟังซึ่งอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงแต่การซ้อนเหลื่อมกันของวิธีการอื่นเท่านั้นที่อาจนำไปสู่ปัญหา แต่การที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง เลือกใช้การยืมที่สามารถสะท้อนถึงการนำไปเป็นของตนเองได้ ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ขัดกันกับชาวไทย เพราะการยืมของชาวไทยเป็นเพียงการนำสิ่งของไปครอบครองแค่ชั่วคราวและต้องนำส่งคืนเจ้าของในภายหลัง พฤติกรรมการแสดงออกเช่นนี้อาจนำไปซึ่งปัญหาที่รุนแรงตามมาได้

- การถามข้อมูลส่วนตัว วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นวัจนกรรมที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีการเลือกวิธีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกวิธีการกล่าวถ้อยคำมากกว่าชาวไทย ต่างจากชาวไทยที่เลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมนี้ เหตุที่เป็นเช่นนี้ อาจมาจากเหตุผลเบื้องหลังที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเห็นว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงความห่วงใย ใส่ใจต่อคู่สนทนา ทั้งยังได้แลกเปลี่ยนข้อมูลสร้างความสัมพันธ์กัน แต่สำหรับชาวไทยกลับเห็นว่าไม่ควรแสดงวัจนกรรม เพราะอาจเป็นการเสียมารยาท ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ทั้งยังมองว่าข้อมูลส่วนตัวบางประการมีความละเอียดอ่อนจึงไม่ควรถามออกไป ซึ่งเป็นเหตุผลที่ไม่พบในชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแต่อย่างใด

เช่นเดียวกันกับการเลือกใช้วิธีการอื่นที่แม้ว่าทั้งสองกลุ่มต่างก็เลือกวิธีการอื่น เพราะไม่ต้องการทำให้คู่สนทนารู้สึกอึดอัดหรือลำบากใจที่จะตอบ แต่สำหรับชาวไทยแล้วก็ยังปรากฏเหตุผลในการคำนึงถึงมารยาทอีกด้วย เหล่านี้จะพอทำให้เห็นว่า สำหรับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนั้นอาจไม่ได้รู้สึกว่วัจนกรรมนี้เสี่ยงต่อการคุกคามหน้ามากเท่าชาวไทย เห็นได้จากเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการถามข้อมูลส่วนตัวที่หลากหลายกว่าอย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็น อายุ อาชีพ ที่อยู่ ฯลฯ ทว่า ชาวไทยจะจำกัดเนื้อหาแต่เพียงตามแบบสอบถามที่ระบุไว้คือศาสนาและกิจกรรม การดำเนินชีวิตทั่วไปเล็กน้อย อีกทั้งกลวิธีต่าง ๆ ยังสะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยอาจมองว่าวัจนกรรมนี้

เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าค่อนข้างมาก เพราะชาวไทยเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมในระดับความถี่ที่สูงและหลากหลายกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทั้งนี้ เนื้อหาในการถามข้อมูลส่วนตัวด้วยกลวิธีตรวจสอบข้อมูลนั้นยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมบางประการที่สื่อออกมาจากแต่ละวัฒนธรรมด้วย เพราะผู้พูดต่างเลือกตั้งเป้าเนื้อหาในมุมมองของผู้พูดเป็นหลัก เช่น ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองก็จะเลือกระบุเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม การแต่งงาน ขณะที่ชาวไทยก็เลือกระบุเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาพุทธเป็นหลักผ่านการใช้กลวิธีตรวจสอบข้อมูล

4. จากเหตุผลหรือความคิดเบื้องหลังนำไปสู่จำนวนคำตอบผ่านการเลือกแสดงวัจนกรรมทั้งกลวิธีหรือวิธีการต่าง ๆ ที่ทั้งสองกลุ่มใช้แตกต่างกันในแต่ละวัจนกรรมนั้น อาจชี้ให้เห็นถึงขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่อาจมีมากกว่าชาวไทย เห็นได้จากการที่พวกเขามักเป็นผู้เสนอหรือตอบสนองคู่สนทนา ซึ่งอาจอนุมานว่าพื้นที่ส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียหรือเรื่องความเป็นส่วนตัวของเขาน้อยกว่าชาวนั่นเอง ส่วนชาวไทยมักรักษากพื้นที่ของตนเองด้วยการไม่เสนอตัวเอง เพราะไม่ต้องการผูกมัด ไม่ต้องการรบกวนผู้อื่น และคำนึงถึงภาพลักษณ์เป็นสำคัญ

3.4 แนวโน้มการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

จากการเปรียบเทียบการแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย (ใน หัวข้อ 3.3 การเปรียบเทียบกลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย) เห็นได้ว่าผู้พูดทั้งสองกลุ่มมีการใช้วัจนกรรมต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน จึงเป็นที่น่าสนใจว่าแท้จริงแล้ว ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงวัจนกรรมเช่นนั้นเป็นเพราะความสามารถในการใช้ภาษาไทยหรือเป็นการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่มาจากภาษาหรือวัฒนธรรมแม่ ในหัวข้อนี้ จึงต้องการแสดงให้เห็นการเปรียบเทียบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงวัจนกรรมทั้งสามวัจนกรรมต่างกันหรือไม่กับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียที่พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาแม่ ซึ่งสามารถพิจารณาและสันนิษฐานผลการวิจัยในส่วนนี้ได้จากการคำนวณค่าไค-สแควร์เพื่อหานัยสำคัญทางสถิติ ทั้งยังนำไปสู่การวิเคราะห์แนวโน้มการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ในหัวข้อนี้จึงจำแนกเป็น 1) ภาพรวมการเปรียบเทียบวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้

ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวอินโดนีเซียตามนัยสำคัญทางสถิติ 2) การถ่ายโอนทางลบ และ 3) การถ่ายโอนทางบวก ดังต่อไปนี้

3.4.1 ภาพรวมการเปรียบเทียบวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวอินโดนีเซียตามนัยสำคัญทางสถิติ

ภาพรวมการเปรียบเทียบวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียตามนัยสำคัญทางสถิติเป็นการเปรียบเทียบจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย โดยผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจากแบบสอบถามมีด้วยกันทั้งสิ้น 32 คน รวมทั้งหมด 192 คำตอบ แบ่งเป็นวัจนกรรมละ 64 คำตอบ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียหรือผู้พูดภาษาอินโดนีเซียจากแบบสอบถามมีด้วยกันทั้งสิ้น 42 คน รวมทั้งหมด 252 คำตอบ แบ่งเป็นวัจนกรรมละ 84 คำตอบ

3.4.1.1 วัจนกรรมการสัญญา

เมื่อเปรียบเทียบวัจนกรรมการสัญญาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นการทดสอบไค-สแควร์ โดยนำความถี่มาคำนวณทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของวัจนกรรมการสัญญาระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม พบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเลือกแสดงและไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถแจกแจงให้เห็นได้ดังนี้

ตารางที่ 36 ตารางแสดงค่าไค-สแควร์การเปรียบเทียบวัจนกรรมการสัญญาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย

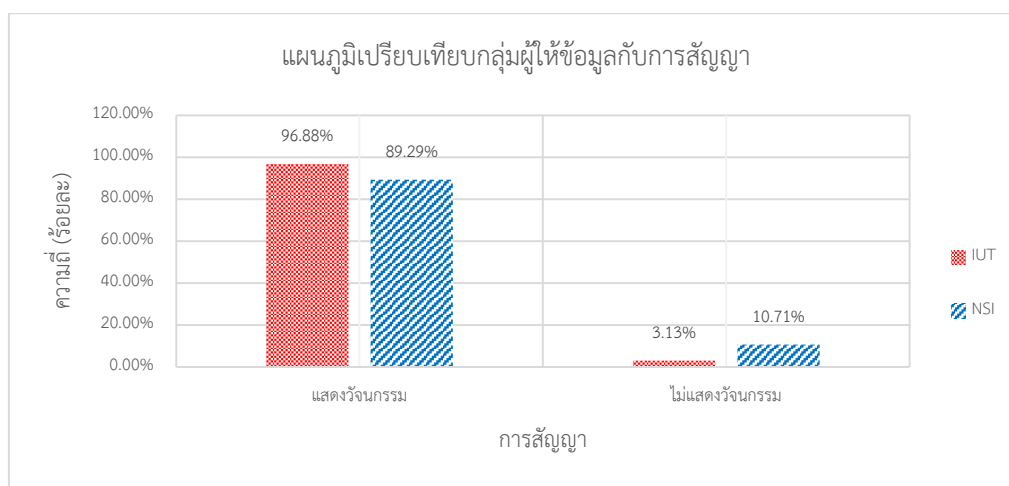
กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	วัจนกรรมการสัญญา		รวม	การทดสอบ ไค-สแควร์
	แสดงวัจนกรรม	ไม่แสดงวัจนกรรม		
IUT	62	2	64	$\chi^2= 3.041$, p- value=0.081
	96.88%	3.13%	100.00%	
NSI ²²	75	9	84	
	89.29%	10.71%	100.00%	
หมายเหตุ : มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05				

จากตารางที่ 36 เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าทั้งสองกลุ่มเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ได้ค่า $\chi^2 = 3.041$, p-value= 0.081 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) น่าจะแสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงวัจนกรรมสัญญาและการไม่แสดงวัจนกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ใช้ภาษาในวัฒนธรรมอินโดนีเซีย สะท้อนถึงแนวโน้มที่เป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติจากภาษาแม่ ซึ่งตรงกับการสังเกตโดยทั่วไปจากปริมาณร้อยละดังแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนจากแผนภูมิจุดนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²² ผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย (Native Speakers of Indonesian) ต่อไปจะขอเรียกโดยย่อว่า NSI

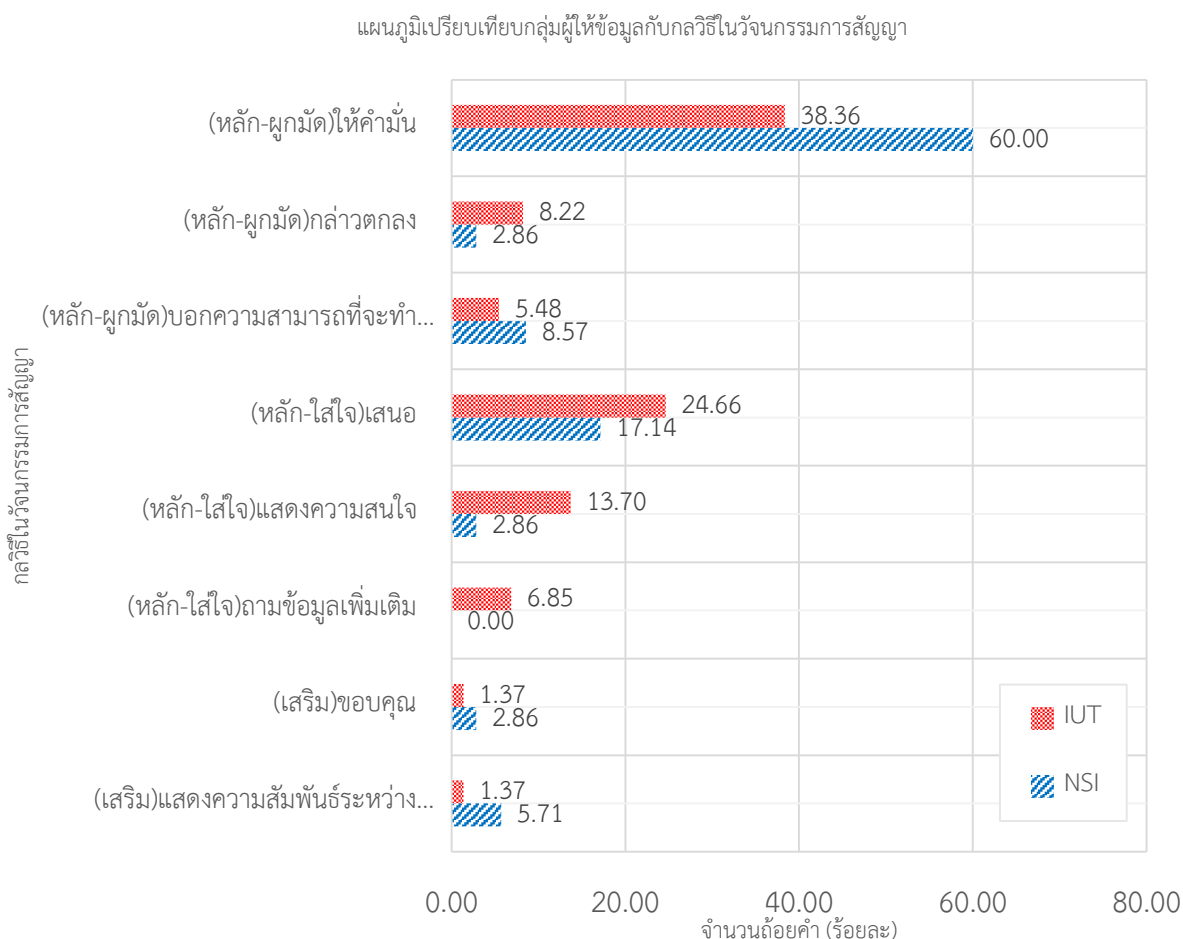
แผนภูมิที่ 12 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบวัจนกรรมการสัญญาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้
ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษา

จากแผนภูมิที่ 12 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาค่าความถี่ร้อยละของวัจนกรรมการสัญญาก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการสัญญามากกว่าไม่แสดงวัจนกรรม การเลือกแสดงวัจนกรรมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย คิดเป็นร้อยละ 96.88 และ ร้อยละ 89.29 ตามลำดับ ส่วนการเลือกไม่แสดงวัจนกรรม คิดเป็นร้อยละ 3.13 และร้อยละ 10.71 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย พบว่า ผู้พูดทั้งสองกลุ่มต่างก็ใช้กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 13 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการสัญญาระหว่าง
ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย

จากแผนภูมิที่ 13 แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียต่างเลือกใช้กลวิธีหลักและกลวิธีเสริมไปในทำนองเดียวกัน เห็นได้จากปริมาณความถี่ในแต่ละกลวิธีที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยผู้พูดทั้งสองกลุ่มมุ่งเน้นการผูกมัดตนเองกับการสัญญามากที่สุด อย่างไรก็ตาม จากแผนภูมิข้างต้นยังเป็นที่น่าสังเกตว่ากลวิธีการให้คำมั่น กลวิธีการแสดง ความสนใจ และกลวิธีคำถามข้อมูลเพิ่มเติมของผู้พูดทั้งสองกลุ่มมีปริมาณความถี่แตกต่างกันค่อนข้างมาก

ความแตกต่างของกลวิธีการให้คำมั่นและกลวิธีการแสดง ความสนใจของผู้พูดทั้งสองกลุ่ม เป็นเพราะชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงถึงรูปภาษาที่มีหน้าที่คนละหน้าที่กันใน ภาษาอินโดนีเซียกับภาษาไทยในคำว่า “อยาก” และ “ดี” การใช้กลวิธีดังกล่าวทำให้การใช้กลวิธี

การผูกมัดตนเองกับสิ่งที่สัญญาถูกลดพลังวัจนกรรมลงเป็นเพียงการใส่ใจต่อสิ่งที่สัญญา ทั้งนี้เป็นเพราะการถ่ายโอนทางลบที่จะกล่าวต่อไป (ใน หัวข้อ 3.4.2 การถ่ายโอนทางลบ)

นอกจากนี้ กลวิธีการถามข้อมูลเพิ่มเติมก็เป็นอีกกลวิธีที่ผู้พูดทั้งสองกลุ่มใช้ในปริมาณที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การถามข้อมูลเพิ่มเติมเป็นกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้ในการสัญญา แต่กลับไม่พบการใช้กลวิธีนี้ในผู้พูดภาษาอินโดนีเซียแต่อย่างใด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความถี่ของกลวิธีการถามข้อมูลเพิ่มเติมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองยังพบว่าปรากฏการใช้น้อยกว่าชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอีกด้วย กลวิธีนี้จึงเป็นอันตรายภาษาที่พบในชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง โดยผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการใช้กลวิธีการถามข้อมูลเพิ่มเติมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองน่าจะเป็นเพราะการเข้ามาใช้ชีวิตประจำวันในปริมณฑลไทยและเรียนรู้ภาษาไทย ผู้พูดจึงใช้กลวิธีนี้เช่นเดียวกับชาวไทยแม้จะใช้ในปริมาณที่น้อยกว่าก็ตาม

3.4.1.2 วัจนกรรมการขอ

เมื่อเปรียบเทียบวัจนกรรมการขอระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นการทดสอบไค-สแควร์ โดยนำความถี่มาคำนวณทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของวัจนกรรมการขอระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม พบว่า ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเลือกแสดงและไม่แสดงวัจนกรรมการขอไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถแจกแจงให้เห็นได้ดังนี้

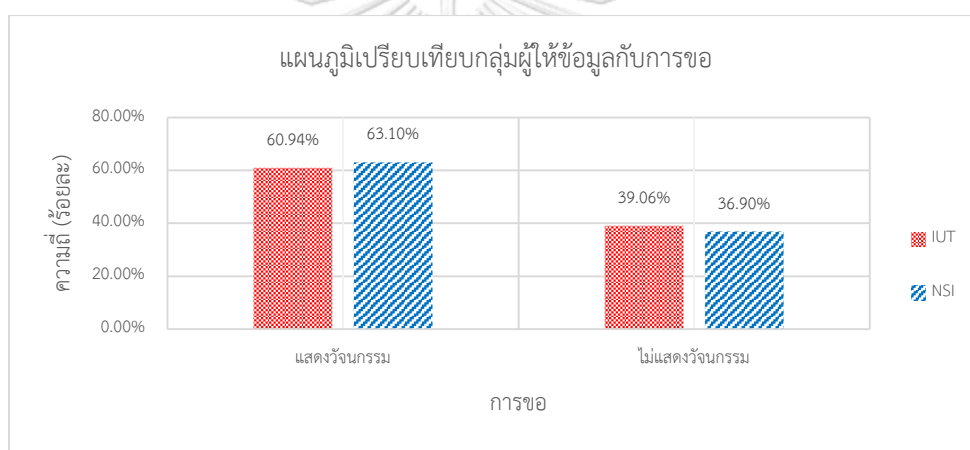
ตารางที่ 37 ตารางแสดงค่าไค-สแควร์การเปรียบเทียบวัจนกรรมการขอระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	วัจนกรรมการขอ		รวม	การทดสอบไค-สแควร์
	แสดงวัจนกรรม	ไม่แสดงวัจนกรรม		
IUT	39	25	64	$\chi^2 = 0.072$, p-value=0.789
	60.94%	39.06%	100.00%	
NSI	53	31	84	
	63.10%	36.90%	100.00%	

หมายเหตุ : มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 37 เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าการที่ทั้งสองกลุ่มแสดงวัจนกรรมการขออย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ได้ค่า $\chi^2 = 0.072$, $p\text{-value} = 0.789$ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) น่าจะแสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงวัจนกรรมการขอและการไม่แสดงวัจนกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ใช้อาษาในวัฒนธรรมอินโดนีเซีย สะท้อนถึงแนวโน้มที่เป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติจากภาษาแม่ ซึ่งตรงกับการสังเกตโดยทั่วไปจากปริมาณร้อยละ ดังแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนจากแผนภูมิต่อไปนี้

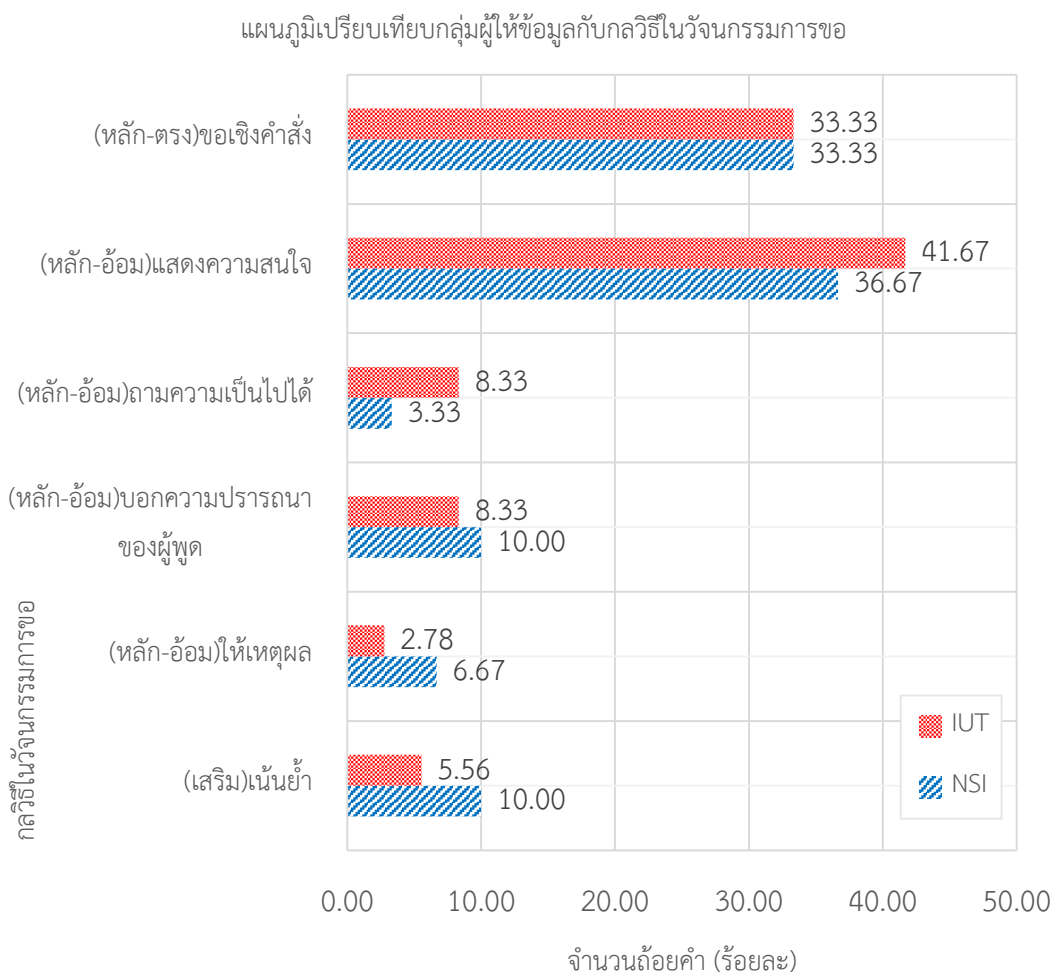
แผนภูมิที่ 14 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบวัจนกรรมการขอระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย

จากแผนภูมิที่ 14 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาค่าความถี่ร้อยละของวัจนกรรมการขอที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการขอมากกว่าที่จะไม่แสดงวัจนกรรม ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเลือกแสดงวัจนกรรม คิดเป็นร้อยละ 60.94 และ 63.10 ตามลำดับ ส่วนการเลือกไม่แสดงวัจนกรรม คิดเป็นร้อยละ 39.06 และ 36.90 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย พบว่า ผู้พูดทั้งสองกลุ่มต่างก็ใช้กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 15 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการขอระหว่าง
ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย

จากแผนภูมิที่ 15 แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียต่างเลือกใช้กลวิธีหลักและกลวิธีเสริมไปในทำนองเดียวกัน เห็นได้จากปริมาณความถี่ในแต่ละกลวิธีที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยผู้พูดทั้งสองกลุ่มเลือกที่จะขอแบบอ้อมด้วยกลวิธีการแสดงความสนใจมากที่สุด

3.4.1.3 วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

เมื่อเปรียบเทียบวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นการทดสอบไค-สแควร์ โดยนำความถี่มาคำนวณทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม พบว่า

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเลือกแสดงและไม่แสดง
 วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถแจกแจงให้เห็นได้ดังนี้

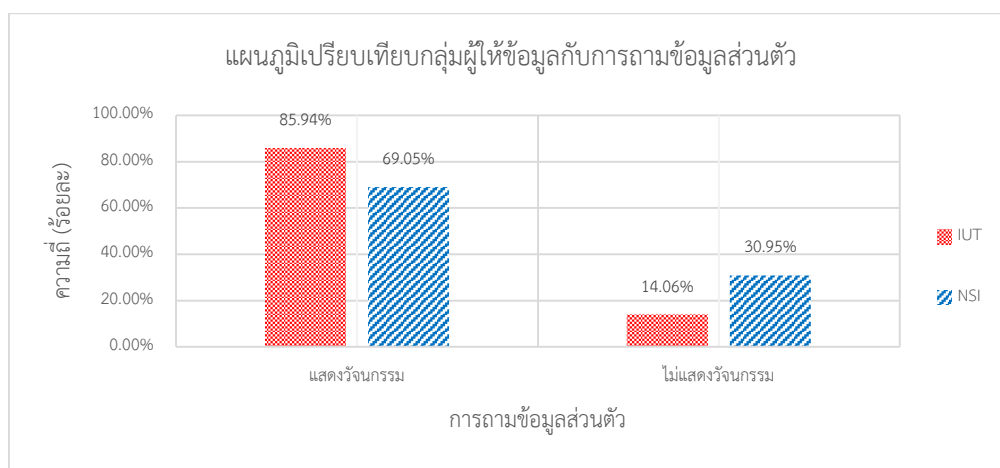
ตารางที่ 38 ตารางแสดงค่าไค-สแควร์การเปรียบเทียบวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาว
 อินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว		รวม	การทดสอบ ไค-สแควร์
	แสดงวัจนกรรม	ไม่แสดงวัจนกรรม		
IUT	55	9	64	$\chi^2 = 5.739$, p- value=0.017
	85.94%	14.06%	100.00%	
NSI	58	26	84	
	69.05%	30.95%	100.00%	

หมายเหตุ : มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 38 เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าทั้งสองกลุ่มเลือกแสดงและไม่แสดงวัจนกรรม
 การถามข้อมูลส่วนตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ได้ค่า $\chi^2 = 5.739$, p-value= 0.017 ที่ระดับ
 นัยสำคัญ 0.05) น่าจะแสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงและไม่
 แสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผู้ใช้ภาษาในวัฒนธรรม
 อินโดนีเซีย ซึ่งจากปริมาณร้อยละก็แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน ดังแผนภูมินี้

แผนภูมิที่ 16 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย

จากแผนภูมิที่ 16 จะเห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาค่าความถี่ร้อยละของวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวแล้ว ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและผู้พูดภาษาอินโดนีเซียต่างเลือกแสดงวัจนกรรมมากกว่าที่จะไม่แสดงวัจนกรรมเช่นเดียวกัน ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเลือกแสดงวัจนกรรม คิดเป็นร้อยละ 85.94 และ ร้อยละ 69.05 ตามลำดับ ส่วนการเลือกไม่แสดงวัจนกรรม คิดเป็นร้อยละ 14.06 และ ร้อยละ 30.95 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้พูดทั้งสองกลุ่มเลือกวิธีการในทิศทางเดียวกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าปริมาณความถี่ในแต่ละวิธีการกลับแตกต่างกัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงวัจนกรรมมากกว่าผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย ต่างจากผู้พูดภาษาอินโดนีเซียที่เลือกไม่แสดงวัจนกรรมในความถี่ที่สูงกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

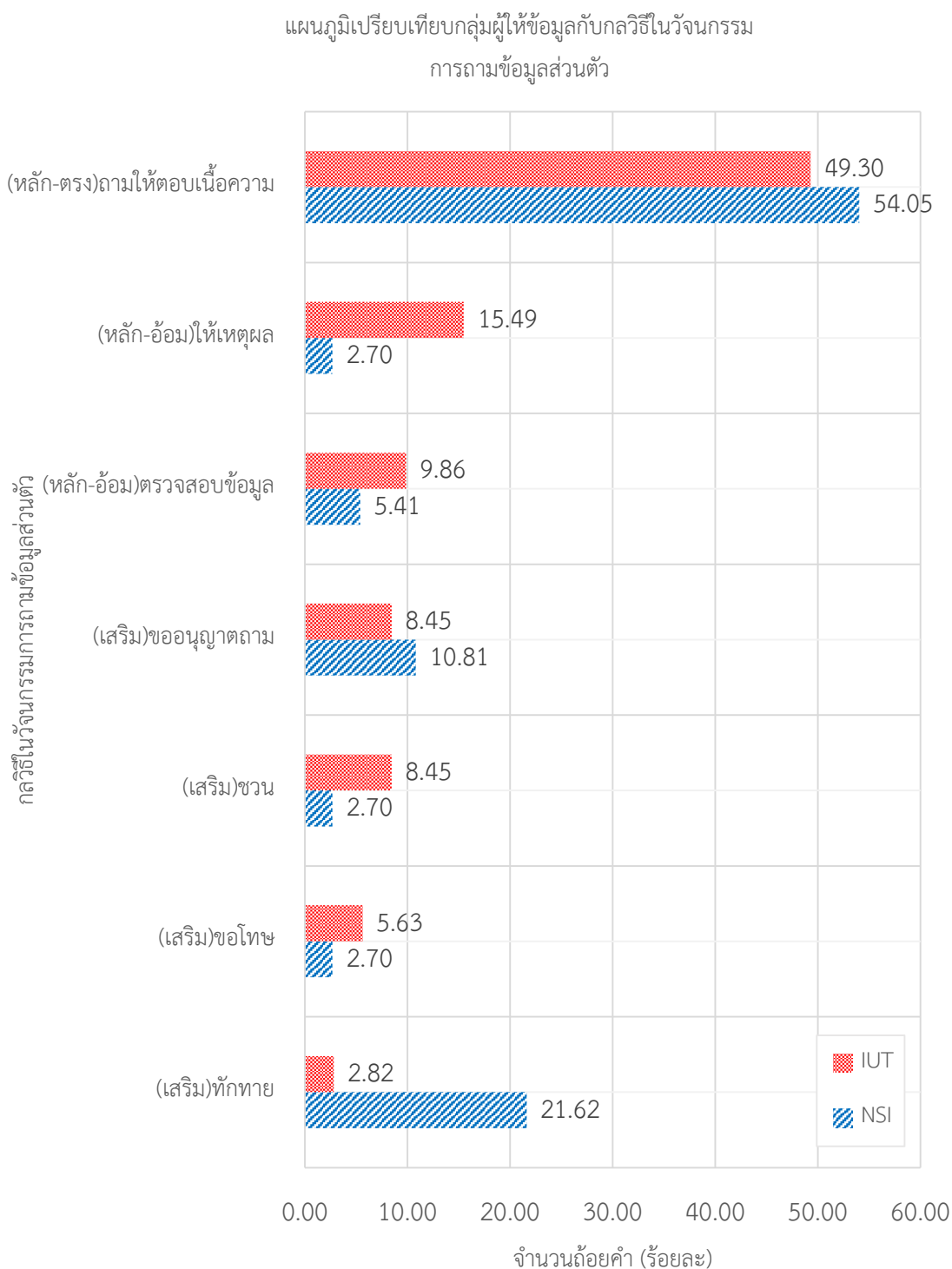
จากผลดังกล่าวน่าจะยังสะท้อนถึงแนวโน้มที่เป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติจากภาษาแม่ว่าชาวอินโดนีเซียก็ยังมักจะเลือกแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว เพียงแต่ปริมาณความถี่ของการแสดงวัจนกรรมและการไม่แสดงวัจนกรรมนั้นแตกต่างกัน อาจสันนิษฐานได้ว่าที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงวัจนกรรมในความถี่ที่สูงกว่า เป็นเพราะพวกเขามาพำนักอยู่ในประเทศไทย ห่างไกลจากภูมิลำเนา จึงต้องการผูกมิตร ผู้ตอบแบบสอบถามให้เหตุผลเบื้องหลังในการเลือกแสดงวัจนกรรมด้วยถ้อยคำและวิธีการอื่นว่าการถามข้อมูลส่วนตัว คือ การทำให้รู้จักกันมากขึ้น สื่อให้เห็นว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นการผูกมิตร เพื่อสร้างมิตรต่อกัน สะท้อนถึงบรรทัดฐานต่อวัจนกรรมนี้ในสังคมอินโดนีเซีย ขณะที่ผู้พูดภาษาอินโดนีเซียนั้นพำนักอยู่ใน

ภูมิลำเนาของตนเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้สัมผัสใกล้ชิดกับผู้พูดภาษาไทย จึงไม่ได้มีความจำเป็นในการสร้าง
 ไม่ตรีจากการถามข้อมูลส่วนตัวมากนัก สอดคล้องกับปริมาณความถี่ของการเลือกไม่แสดงวัจนกรรม
 ของผู้พูดภาษาอินโดนีเซียที่มากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้พูดภาษา
 อินโดนีเซียมองว่าเหตุที่ไม่แสดงวัจนกรรมเพราะสามารถคาดเดาคำตอบได้ด้วยตนเองหรือไม่รู้สึกว่
 ตนมีความจำเป็นต้องถามข้อมูลส่วนตัวของคู่สนทนา

เมื่อเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทย
 เป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย พบว่า ผู้พูดทั้งสองกลุ่มต่างก็ใช้กลวิธีทางภาษาต่าง ๆ ที่
 คล้ายคลึงกัน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 17 แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาในวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว
ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย

จากแผนภูมิที่ 17 แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียต่างเลือกใช้กลวิธีหลักและกลวิธีเสริมไปในทำนองเดียวกัน เห็นได้จากปริมาณความถี่ในแต่ละกลวิธีที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยผู้พูดทั้งสองกลุ่มมุ่งเน้นการถามข้อมูลส่วนตัวอย่างตรงไปตรงมาด้วยการถามให้ตอบเนื้อความมากที่สุด อย่างไรก็ตาม จากแผนภูมิข้างต้นยังเป็นที่น่าสังเกตว่ากลวิธีการให้เหตุผลและกลวิธีการหักทลายของผู้พูดทั้งสองกลุ่มมีปริมาณความถี่แตกต่างกันค่อนข้างมาก

นอกจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจะเลือกใช้กลวิธีการให้เหตุผลแตกต่างจากผู้พูดภาษาอินโดนีเซียแล้ว ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองยังใช้กลวิธีให้เหตุผลนี้แตกต่างจากผู้พูดภาษาไทยด้วย ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าเป็นผลมาจากสมิทธิภาพภาษา (language proficiency) มากกว่าการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์ เนื่องจากการให้เหตุผลเป็นกลวิธีที่ผู้ใช้ภาษาที่สองเลือกใช้มากกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียแล้วพบว่าผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มผู้พูดภาษาอินโดนีเซียไม่ได้เลือกใช้การให้เหตุผลในความถี่ที่น้อยมาก จึงสันนิษฐานว่ามีเหตุผล 2 ประการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้กลวิธีนี้ ประการแรก อาจเป็นเพราะผู้พูดขาดความมั่นใจในความสามารถที่จะถามข้อมูลส่วนตัวผู้ฟังได้อย่างสุภาพ ประการที่สอง อาจเป็นดังที่บลุมกุลกาและโอลชเทน (Blum-Kulka & Olshtain, 1984: 171) กล่าวว่าผู้ที่ใช้ภาษาที่สองใช้การให้เหตุผลเพื่อสนับสนุนการกล่าวถ้อยคำ เพราะพวกเขาขาดความมั่นใจในการแสดงเจตนาให้ผู้ฟังเข้าใจ

ส่วนกลวิธีการหักทลายซึ่งเป็นกลวิธีเสริม แม้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้การหักทลายไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับชาวไทย แต่กลับมีความถี่การใช้กลวิธีนี้ในปริมาณที่น้อยกว่าผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย ทั้งนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าการหักทลายเพื่อเปิดบทสนทนา ผู้ใช้ภาษาที่สองอาจจะหักทลายได้ไม่เป็นธรรมชาติเมื่อต้องใช้ภาษาเป้าหมาย

ผลจากการเปรียบเทียบภาพรวมวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียตามนัยสำคัญทางสถิติแสดงให้เห็นว่า ทั้งสองกลุ่มตัวอย่างใช้วัจนกรรมการสัญญาและวัจนกรรมการขอที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตรงกันข้ามกับวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวที่กลุ่มตัวอย่างแสดงการใช้วัจนกรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยผลการวิจัยดังกล่าวจึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่าการใช้วัจนกรรมการสัญญาและวัจนกรรมการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

น่าจะเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่ ขณะที่การใช้วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวอาจมีปัจจัยอื่นเข้ามาประกอบด้วย แต่ผู้พูดทั้งสองกลุ่มก็ยังคงเลือกแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวในความถี่ที่สูง จึงน่าจะสะท้อนให้เห็นว่าเป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่ด้วยเช่นกัน

การเปรียบเทียบวัจนกรรมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวอินโดนีเซียตามนัยสำคัญทางสถิติก็ยิ่งเผยให้เห็นความน่าจะเป็นไปได้ที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีการถ่ายโอนพฤติกรรมทางภาษาบางประการมายังภาษาเป้าหมาย แนวโน้มการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนี้จึงจะเผยให้เห็นคำถามสำคัญเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงวัจนกรรมไม่เหมือนกับเจ้าของภาษา

สิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้พูดภาษาที่สองหรือชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสามารถใช้ภาษาได้ตรงกับภาษาเป้าหมาย นั่นคือ ผู้ใช้ภาษาที่สองควรมีความสามารถในการแสดงวัจนกรรมในการสื่อสารหรือการปฏิสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสมกับภาษาเป้าหมายนั้น ดังนั้น เพื่อที่ผู้พูดจะมีความสามารถเชิงวัจนปฏิบัติ ผู้พูดจำเป็นต้องมีความสามารถในการเข้าใจและผลิตความหมายในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมผ่านขนบทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ (pragmalinguistic conventions) (Kasper & Röver, 2005: 318)

การถ่ายโอนทั้งการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติและวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมจึงถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะสะท้อนให้เห็นรูปภาษาหรือกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและยังสะท้อนให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองยึดถือเงื่อนไขทางสังคมหรือแนวคิดเกี่ยวกับความสุภาพต่าง ๆ ในลักษณะใด อาจจะแตกต่างหรือเหมือนกันกับเจ้าของภาษา หากมีลักษณะการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่แตกต่างกันก็อาจก่อให้เกิดความหมายใจกันเมื่อใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้

แนวโน้มการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กลวิธีสื่อสารบางประการจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมายอย่างไม่เหมาะสมหรือไม่ใช้ลีลาที่เจ้าของภาษาใช้ และการถ่ายโอนนี้ยังเกิดขึ้นจากการที่ผู้พูดเลือกใช้รูปภาษาที่ไม่ได้มีหน้าที่สื่อเจตนาในลักษณะเดียวกันกับที่เจ้าของภาษาเข้าใจ การใช้กลวิธีที่ไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานที่มีอยู่ในสังคมไทย อาจก่อให้เกิดความขัดข้องหรือ

ความบาดหมางในการสื่อสาร เช่น ผู้พูดภาษาไทยอาจมองว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเป็นคนไม่มีมารยาท ไม่น่าคบหา

การถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิดความเชื่อ บางประการที่ผู้คนในสังคมอินโดนีเซียยึดถือ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเมื่อนำมาใช้ในภาษาเป้าหมาย บรรทัดฐานในสังคมอินโดนีเซียเหล่านั้นอาจไม่เหมือนกับในสังคมไทย โดยการสื่อเจตนาในวัจนกรรมต่าง ๆ ผู้พูดอาจไม่ทราบหรือไม่เข้าใจเงื่อนไขทางสังคมที่มีผลต่อการใช้ภาษาเพื่อสื่อเจตนาต่าง ๆ

ในหัวข้อต่อไป ผู้วิจัยจึงพิจารณาการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติและวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมทั้งสองด้านโดยไม่ได้แยกการนำเสนอ เพื่อแสดงให้เห็นแนวโน้มการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ทั้งทางลบและทางบวกของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว การถ่ายโอนที่พบที่อาจนำไปสู่ลักษณะที่เป็นปัญหาและไม่เป็นปัญหาต่อการปฏิสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

3.4.2 การถ่ายโอนทางลบ

การถ่ายโอนทางลบเกี่ยวข้องกับความแตกต่างของบรรทัดฐานในภาษาแม่กับภาษาเป้าหมาย การถ่ายโอนเช่นนี้มีแนวโน้มที่จะมีข้อผิดพลาดในการผลิตภาษาและการใช้ภาษาแตกต่างจากพฤติกรรมของเจ้าของภาษา (Odlin, 1989: 36) ผู้วิจัยจึงพิจารณาการถ่ายโอนทางลบจากความแตกต่างในการผลิตถ้อยคำของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่ต่างจากภาษาเป้าหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมถึงความแตกต่างของบรรทัดฐานแม่ที่มีผลต่อการใช้ภาษาเป้าหมายของผู้ใช้ภาษาที่สอง (ใน 3.3 การเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย) นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังนำผลจากการใช้วัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมาประกอบการพิจารณากับคำตอบในแบบสอบถามของผู้พูดภาษาอินโดนีเซียด้วย (ใน 3.4.1 ภาพรวมการเปรียบเทียบวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวอินโดนีเซียตาม

นัยสำคัญทางสถิติ) เพื่อให้แน่ชัดว่าลักษณะภาษาที่พบในอินเทอร์เน็ตภาษาเกิดจากการถ่ายโอนทาง
 วจนปฏิบัติศาสตร์

3.4.2.1 วจนกรรมการสัญญา

การถ่ายโอนทางลบของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในวจนกรรมการสัญญา พบว่า ในเชิงภาษาศาสตร์วจนปฏิบัติมีการถ่ายโอนกลวิธีสื่อสารจากภาษาแม่มายัง
 ภาษาเป้าหมายไม่เหมาะสม และเกิดจากผู้พูดคำนึงถึงรูปภาษาที่มีหน้าที่คนละหน้าที่กันในภาษาแม่
 กับภาษาเป้าหมาย การถ่ายโอนทางลบในวจนกรรมการสัญญาที่พบ ได้แก่ 1) การใช้คำว่า “อยาก”
 และการใช้คำว่า “ดี” ในกลวิธีการแสดงความสนใจ 2) การใช้กลวิธีการให้คำแนะนำและการเสนอ และ
 3) การผลิตถ้อยคำแบบจำกัด (underproduction) การถ่ายโอนทางลบเหล่านี้อาจทำให้ชาวไทย
 ตีความเจตนาผิด จนอาจนำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ได้

1) การใช้ “อยาก” และ “ดี” ในกลวิธีการแสดงความสนใจ

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงการสัญญาด้วยการเลือก
 ความหมายของคำจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมายได้ไม่ตรงกับเจตนาที่ตนต้องการจะสื่อหรือ
 รูปภาษาที่ใช้ไม่สื่อความในภาษาเป้าหมาย กล่าวคือ คำว่า “mau” ในภาษาอินโดนีเซีย ผู้พูดเลือกใช้
 มาเป็นคำว่า “อยาก” ในภาษาไทย และคำว่า “baik” เลือกใช้มาเป็นคำว่า “ดี” แต่เมื่อนำคำเหล่านี้
 มาใช้ในถ้อยคำแสดงการสัญญากลับมิได้สื่อเจตนาได้ตรงกันกับภาษาแม่

ในภาษาอินโดนีเซียนอกจากที่ *อยาก* จะเป็นคำกริยาแล้ว ยังเป็นกริยาช่วยที่
 เป็นหน่วยคำบอกอนาคตหรือการบอกจุดมุ่งหมายในอนาคตอันใกล้ได้อีกด้วย (Jeoung, 2020)
 ตัวอย่างจากแบบสอบถามของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่ระบุว่าต้องการแสดง
 การสัญญา เพราะต้องการสัญญากับผู้ฟังจริง ๆ ในถ้อยคำว่า “*อยากกินข้าวด้วยกัน*” ตรงกับ
 แบบสอบถามของผู้พูดภาษาอินโดนีเซียที่ตอบด้วยเหตุผลเดียวกัน โดยเลือกใช้ถ้อยคำว่า “*mau*
makan bareng” สามารถสื่อได้ 2 ความหมายในภาษาไทย ได้แก่

ก. *อยากกินด้วยกัน*

ข. *จะกินด้วยกัน*

ดังนั้น เมื่อชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองต้องการสื่อเจตนาสัญญาจึง
 มักเลือกใช้คำว่า *อยาก* – *mau* ในความหมายตรง ดัง ก. จึงทำให้มีการใช้ถ้อยคำเช่นนี้ในกลวิธี

การแสดงออกสนใจมากกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาถึงความตั้งใจและความจริงใจที่ผู้พูดต้องการจะสัญญากับผู้ฟังแล้ว ถ้อยคำใน ข. จึงเป็นถ้อยคำที่สื่อเจตนาตรงกับที่ผู้พูดต้องการจะสื่อมากกว่าในภาษาไทย เนื่องจาก *mau* ในถ้อยคำดังกล่าวยังมีนัยที่แปลว่าจะทำในสิ่งนั้นอีกด้วย

ส่วนคำว่า *baik* ที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้คำว่า *ดี* นั้น นอกจากที่จะมีความหมายว่า *ดี* แล้ว คำว่า *baik* ยังมีนัยของการตั้งใจจะทำสิ่งหนึ่งอย่างจริงจังด้วยความจริงใจ (Kamus Besar Bahasa Indonesia, Online) อีกด้วย ตัวอย่างจากแบบสอบถามของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่ระบุว่าต้องการแสดงการสัญญา เพราะต้องการสัญญากับผู้ฟังจริง ๆ ในถ้อยคำว่า “*ดี ผมไปงานเลี้ยง*” ตรงกับแบบสอบถามของผู้พูดภาษาอินโดนีเซียที่ตอบด้วยเหตุผลเดียวกัน โดยเลือกใช้ถ้อยคำว่า “*Baik, aku datang ke pesta*” สามารถสื่อได้ 2 ความหมายในภาษาไทย ได้แก่

ก. *ดี* ฉันมางานเลี้ยง (‘ดี ฉันไปงานเลี้ยง’)

ข. *ตกลง* ฉันมางานเลี้ยง (‘ตกลง ฉันไปงานเลี้ยง’)

ดังนั้น เมื่อชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองต้องการสื่อเจตนาสัญญาจึงมักเลือกใช้ *ดี* – *baik* ในความหมายตรง ดัง ก. จึงทำให้มีการใช้ถ้อยคำเช่นนี้ในกลวิธีการแสดงความสนใจมากกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาถึงความตั้งใจและความจริงใจที่ผู้พูดต้องการจะสัญญากับผู้ฟังแล้ว ถ้อยคำใน ข. จึงเป็นถ้อยคำที่สื่อเจตนาตรงกับที่ผู้พูดต้องการจะสื่อมากกว่าในภาษาไทย เนื่องจาก *baik* ในถ้อยคำดังกล่าวยังมีนัยที่แสดงถึงความตั้งใจจะทำในสิ่งนั้น

จะเห็นได้ว่า กลวิธีที่ต้องการแสดงการสัญญา การใช้ *อยาก* และ *ดี* ไม่ได้เป็นเพียงการแสดงออกสนใจที่แสดงถึงการใส่ใจเท่านั้น แต่เป็นการสื่อเจตนาเทียบเท่ากับถ้อยคำที่ต้องการแสดงการผูกมัดในการสัญญา ด้วยเหตุจากการถ่ายโอนเชิงภาษาศาสตร์วัฒนธรรมปฏิบัตินี้ จึงทำให้การสัญญาที่ควรจะสื่อเจตนาได้ตรงกับภาษาแม่ ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าผู้พูดมีความตั้งใจจะทำการสัญญาและปรารถนาจะทำให้สำเร็จตามถ้อยคำที่กล่าวออกมา อาจกลายเป็นการใส่ใจผู้ฟังและมีพลังวัฒนธรรมระดับที่อ่อนกว่า อีกทั้ง การสื่อเจตนาด้วยวิธีนี้ยังเป็นถ้อยคำที่ไม่ปรากฏบ่อยนักในการสัญญาของเจ้าของภาษาชาวไทย จนอาจทำให้การสัญญาระหว่างชาวอินโดนีเซียกับชาวไทยเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้

2) กลวิธีการให้คำมั่นและการเสนอ

แม้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยจะเลือกวิธีการในการสัญญาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยเชิงสถิติ แต่การแสดงวัจนกรรมการสัญญาในกลวิธีการให้คำมั่นและกลวิธีการเสนอกลับเป็นสิ่งที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้มากกว่าชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นที่น่าสนใจว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักต้องการผูกมัดตนเองและใส่ใจต่อสิ่งที่สัญญาซึ่งดูจะมีพลังวัจนกรรมค่อนข้างมาก เมื่อชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมาปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยแล้วจะเห็นว่าชาวไทยกลับเลือกใช้กลวิธีการตกลงและกลวิธีการนัดหมายมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ความแตกต่างนี้อาจทำให้ชาวอินโดนีเซียมองว่าชาวไทยไม่เต็มที่กับการสัญญาเท่าที่ควร ในทางกลับกันชาวไทยก็อาจมองว่าชาวอินโดนีเซียพยายามเร่งรัดการสัญญาจากพวกเขาจนเกินไปได้

การสัญญาที่ชาวอินโดนีเซียเห็นว่าเป็นการให้ประโยชน์แก่ผู้ฟัง จึงเลือกใช้กลวิธีที่มีพลังวัจนกรรมในการผูกมัดตนเองและใส่ใจค่อนข้างมากจนเหมือนต้องการจะเสนอตัวเพื่อสนองความต้องการของผู้อื่นอย่างกระตือรือร้น เป็นเพราะชาวอินโดนีเซียมักให้ความสำคัญกับมิตรภาพ แม้ว่าในแบบสอบถามจะระบุเพียงสถานะคนรู้จัก แต่ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียล้วนแต่เห็นว่ามีสถานะเป็นเพื่อนกันแล้ว ดังที่ให้ผู้ข้อมูลได้ให้เหตุผลเบื้องหลังที่เลือกแสดงวัจนกรรมสัญญาว่า “เป็นเพื่อนกัน” “เพื่อนพูดต้องไปแน่นอน” “เพราะเขาชวนเราไปงานของเขา แสดงว่าเขามี อยากชวนเป็นเพื่อนกัน” “เป็นเพื่อนกัน ไปแน่นอน” ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ชาวอินโดนีเซียก็มักให้คำมั่นหรือเสนอตนเองในการสัญญา

3) การผลิตถ้อยคำแบบจำกัด

จากผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองผลิตถ้อยคำที่ใช้ในการสัญญาแบบจำกัดหรือใช้ถ้อยคำการสัญญาในปริมาณความถี่ที่น้อยกว่าภาษาเป้าหมาย ส่งผลถึงการใช้กลวิธีในการสัญญาทั้งการกล่าวตกลงและการถามข้อมูลเพิ่มเติมที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับผู้พูดภาษาไทย เห็นได้จากปริมาณความถี่ที่ใช้น้อยกว่าผู้พูดภาษาไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองยังผลิตถ้อยคำในการสัญญาที่สั้นและน้อยมากเมื่อเทียบกับผู้พูดภาษาไทย เมื่อนำจำนวนถ้อยคำที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไปเทียบกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียที่เลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาด้วยถ้อยคำแล้วมี

จำนวนความถี่ของถ้อยคำที่ใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีจำนวนถ้อยคำในการสัญญา คิดเป็นร้อยละ 40.56 ส่วนผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย มีจำนวนถ้อยคำในการสัญญา คิดเป็นร้อยละ 41.63

ดังนั้น การผลิตถ้อยคำที่ใช้ในการสัญญาแบบจำกัดของผู้ใช้ภาษาที่สองนั้น สอดคล้องกับการใช้ในภาษาแม่ ความถี่ที่ปรากฏขึ้นจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการถ่ายโอนทางลบจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมาย

3.4.2.2 วัจนกรรมการขอ

การแสดงวัจนกรรมการขอระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยได้แสดงให้เห็นแล้วว่า แม้จะไม่มี ความแตกต่างในการเลือกแสดงและไม่แสดงวัจนกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อเทียบเป็นอัตราร้อยละแล้วเห็นได้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงการขอมากกว่าชาวไทย ขณะที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมมากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทั้งนี้ เมื่อนำการแสดงและไม่แสดงวัจนกรรมมาเปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียแล้วยังพบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเลือกแสดงวัจนกรรมการขออย่างไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่อย่างใด จึงน่าจะสะท้อนให้เห็นว่าการแสดงวัจนกรรมการขอมีการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของผู้ใช้ภาษาที่สองมายังภาษาเป้าหมาย

การถ่ายโอนทางลบของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในวัจนกรรมการขอ พบว่า ในเชิงภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติมีการถ่ายโอนกลวิธีสื่อสารจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมายไม่เหมาะสม และยังสันนิษฐานว่าเกิดจากวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมที่สังคมอินโดนีเซียยึดถือด้วยการถ่ายโอนทางลบในวัจนกรรมการขอ ได้แก่ 1) การใช้กลวิธีการเน้นย้ำ 2) การใช้กลวิธีคำถามความเป็นไปได้และการให้เหตุผล และ 3) เหตุผลเบื้องหลัง การถ่ายโอนทางลบเหล่านี้ อาจทำให้ชาวไทยเกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียจนนำไปสู่ข้อคิดได้

1) การใช้กลวิธีการเน้นย้ำ

แม้ว่าการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติพบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้กลวิธีเสริม คือ การเน้นย้ำ ในการสนับสนุนกลวิธีหลักเพื่อเพิ่มพลังวัจนกรรมการขอให้หนักแน่นมากยิ่งขึ้น เช่น ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ถ้อยคำว่า

อย่าลืมนะ ในทำนองเดียวกันกับที่ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้พูดภาษาอินโดนีเซียใช้ว่า *Jangan lupa oleh-olehnya* (อย่า ลืม ของฝาก) กลวิธีเช่นนี้ต่างจากภาษาเป้าหมายอย่างมาก ผู้พูดภาษาไทยไม่ได้เลือกใช้กลวิธีเช่นนี้เลย อาจเป็นเพราะการสร้างความหนักแน่นในวัจนกรรมการขอจะยิ่งทำให้เกิดความหมองใจกันในความสัมพันธ์ ทั้งยังรู้สึกเสียหน้าที่จะต้องกล่าวถ้อยคำออกไปด้วย อีกทั้ง ผู้วิจัยคาดว่าหากชาวไทยเลือกที่จะใช้กลวิธีการเสริมก็มักจะใช้เพื่อความสุขภาพและทำให้ความอ่อนลงมากกว่าที่จะเพิ่มความหนักแน่น

2) การใช้กลวิธีการถามความเป็นไปได้และการให้เหตุผล

การขอแบบอ้อมด้วยกลวิธีการถามความเป็นไปได้และการให้เหตุผลนั้นพบแต่การใช้ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเท่านั้น ไม่พบการใช้กลวิธีทั้งสองนี้ในผู้พูดภาษาไทยแต่อย่างใด การผลิตถ้อยคำและกลวิธีที่มากเกินไปกว่าเจ้าของภาษา อาจเป็นผลมาจากการที่ผู้ใช้ภาษาต้องพึ่งพาความรู้ในภาษาที่สองที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อแสดงวัจนกรรมการขอได้อย่างสุภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงอิทธิพลจากภาษาแม่ที่เข้ามามีบทบาทต่อการใช้ภาษาที่สอง

การถามความเป็นไปได้น่าจะเกิดจากการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติที่ผู้ให้ข้อมูลมักแสดงการขอด้วยการใช้ถ้อยคำที่แสดงการปฏิเสธ เช่น ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ถ้อยคำว่า *จะมีของฝากให้ฉันหรือไม่* ในทำนองเดียวกันกับที่ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้พูดภาษาอินโดนีเซียใช้ว่า *akan bawa oleh-oleh buat aku nggak ya?* (จะ นำ ของฝาก สำหรับฉัน ไม่ นะ)²³ การใช้คำบอกปฏิเสธในการขอนี้สอดคล้องกันกับการที่ผู้พูดภาษาอินโดนีเซียมักใช้ในการขอร้องเช่นกัน (Hassall, 2001: 262-266) ผู้พูดภาษาอินโดนีเซียนิยมใช้ถ้อยคำเช่นนี้ค่อนข้างมากในการรักษาหน้าผู้ฟังและตนเองเมื่อพวกเขาแสดงการขอร้อง (Jeanyfer & Tanto, 2018: 143)

ส่วนการให้เหตุผลเป็นการใช้เพื่อให้เกิดความสุขภาพมากยิ่งขึ้นในการขอ เพราะการขอในภาษาอินโดนีเซียนั้นผู้พูดจำเป็นต้องให้เหตุผลที่ดีและแสดงความเป็นไปได้เพื่อให้คู่สนทนาเกิดความต้องการช่วยหรือช่วยให้ผู้พูดได้ในสิ่งที่ผู้พูดต้องการ (Mulyadi & Rumnasari K. Siregar, 2006; Nuryani, 2013)

²³ จะนำของขวัญมาให้ฉันหรือไม่

3) เหตุผลเบื้องหลัง

การเปรียบเทียบการแสดงวัจนกรรมการขอด้วยกลวิธีต่าง ๆ ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาไทยนั้นในภาพรวมไม่ได้มีการใช้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาถึงจำนวนถ้อยคำที่กล่าวออกมาทั้งหมดกลับพบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกล่าวจำนวนถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 20 ขณะที่ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะกล่าวถ้อยคำเพียงร้อยละ 7.80 เท่านั้น ทั้งนี้ การผลิตจำนวนถ้อยคำที่มากกว่าผู้พูดภาษาไทยเช่นนี้ใกล้เคียงกับจำนวนถ้อยคำของผู้พูดภาษาอินโดนีเซียที่กล่าวถ้อยคำออกมา คิดเป็นร้อยละ 22.97 การผลิตถ้อยคำในปริมาณความถี่ที่มากเกินไป (overproduction) จากภาษาเป้าหมายนี้แสดงให้เห็นถึงการถ่ายโอนจากภาษาแม่ ทั้งนี้ น่าจะเป็นผลมาจากเหตุผลเบื้องหลังที่ต่างกัน

เหตุผลเบื้องหลังบางประการที่ชาวอินโดนีเซียมีต่อการขอและแตกต่างจากชาวไทย นั่นคือ ชาวอินโดนีเซียมองว่าสิ่งของเป็นเครื่องแสดงความสัมพันธ์ และยังเป็นการแสดงมารยาทอย่างหนึ่ง (หรือ *basa-basi*²⁴ ในภาษาอินโดนีเซีย) จะเห็นได้ว่า เหตุผลของการขอเช่นนี้ไม่ปรากฏในการให้เหตุผลของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวไทยและแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากชาวไทยมองว่าการขอถือเป็นการกระทำที่ไม่มีมารยาท

มารยาท หรือ *basa-basi* เป็นมารยาทที่ผู้พูดแสดงออกตามความหมายของถ้อยคำของเขา (Nuryani, 2013: 10) ทั้งยังเป็นความคิดที่มีอิทธิพลกำกับพฤติกรรมทางภาษาในการขอของชาวอินโดนีเซีย ถ้อยคำที่ผู้ให้ข้อมูลจากแบบสอบถามระบุว่าเป็นการขอด้วยเหตุผล *basa-basi* เช่น “อย่าลืมของฝากนะ” “ของฝากด้วยนะ” การกล่าวถ้อยคำเช่นนี้ล้วนแต่เป็นใช้เพื่อสำรวจและติดตามผลของการสื่อสารที่กล่าวออกไปยังคู่สนทนา เพราะการขอออกไปนั้นเป็นการที่ผู้พูดทราบว่าผู้ฟังมีหรือครอบครองสิ่งที่ดี หรือกำลังจะทำกิจกรรมที่น่าสนใจ ผู้พูดจึงกล่าวถ้อยคำที่แสดงการขอ เพื่อสื่อให้ผู้ฟังทราบว่าตนนั้นใส่ใจหรือสนใจในกิจกรรมหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้ฟัง การขอของชาวอินโดนีเซีย นั้น ผู้พูดขอเพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกที่ผู้พูดต้องการเป็นส่วนหนึ่งและต้องการมีสิ่งดี ๆ เช่นเดียวกับที่ผู้ฟังมีการขอจึงแสดงให้เห็นถึงการยกย่องผู้ฟังอย่างหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

การขอเพื่อ *basa-basi* จึงเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อรักษาหรือเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวหรือระหว่างสมาชิกในชุมชน ทั้งยังมีหน้าที่แสดงความใกล้ชิดระหว่างกันของคู่สนทนาอีกด้วย (Zulaicha, 2019) *basa-basi* ถือเป็นสิ่งสำคัญในการ

²⁴ อ่านว่า บาซา-บาซี

แสดง/รักษาความสุภาพ ความเป็นมิตร และความสามัคคีในสังคมที่มุ่งรักษาความสัมพันธ์อันดีผ่านการใช้ถ้อยคำในการพูดคุยในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ชาวอินโดนีเซียจึงมักใช้ถ้อยคำที่สื่อถึงมารยาทเพื่อเป็นการรักษามารยาทที่ดีอย่างหนึ่ง เพราะผู้คนในสังคมอินโดนีเซียต่างเป็นผู้ดูแลความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อรักษาความเป็นเครือญาติและความสนิทสนมระหว่างกันได้ (Arimi, 1998; Nuryani, 2013)

เมื่อการขอเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดอย่างหนึ่งที่ชาวอินโดนีเซียจะเน้นการขอ การให้ และการรับ เพื่อกระชับความสัมพันธ์นั้น ในสังคมไทยเองก็มีความคิดในลักษณะนี้เช่นเดียวกัน เช่น ความคิดเรื่องการขอ การรับ บุญคุณ กตัญญู การให้และรับเพื่อสร้างเครือข่าย อีกทั้ง ในกรณีที่มีคนมาขอความช่วยเหลือ ชาวไทยก็มักมองว่าตนก็เป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยผู้อื่นได้ ความคิดเหล่านี้ถือเป็นค่านิยมที่สำคัญมากในสังคมไทย แนวคิดเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าทั้งชาวอินโดนีเซียและชาวไทยต่างมองว่าแท้จริงแล้ว เราไม่รู้สึกลัวว่าการถูกขอจัดเป็นการคุกคามหน้าดังแนวคิดทางตะวันตก อย่างไรก็ตาม แม้จะมีส่วนที่คล้ายกันในลักษณะนี้ แต่แนวคิดเรื่อง *ความเกรงใจ* ก็ยังสำคัญกว่า จึงทำให้ชาวไทยเลือกที่จะไม่ขออย่างเห็นได้ชัด

นอกจากนี้ จากการกำหนดแบบสอบถามที่เกี่ยวกับคนรู้จัก ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและผู้พูดภาษาอินโดนีเซียจัดว่าอยู่ในขอบเขตของความ เป็นเพื่อน จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามชาวอินโดนีเซียคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัน แสดงถึงการใส่ใจและยกย่องคู่สนทนา การขอจึงกลายเป็นมารยาทอย่างหนึ่งที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนำมารยาทที่ชุมชนในภาษาแม่ยึดถือ ถ่ายโอนมาใช้ในภาษาเป้าหมายอย่างไม่เหมาะสม เพราะบรรทัดฐานของมารยาทเช่นนี้ตรงข้ามกับชาวไทยที่มองว่าการขอจะทำให้เกิดความขัดแย้งในความสัมพันธ์ได้

อย่างไรก็ตาม ชาวอินโดนีเซียก็ยังมองว่าการขอควรแสดงออกในเวลาที่เหมาะสมต่อบุคคลที่เหมาะสม และบริบทที่เหมาะสมด้วยเช่นกัน จากแบบสอบถามยังพบคำตอบจำนวนมากที่ระบุว่า การขอมักเกิดขึ้นภายในครอบครัว ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าหากการขอเกี่ยวกับเครือญาติ น่าจะมีแนวโน้มที่จะเกิดการขอขึ้นในกรณีที่สูงกว่าเพื่อน

3.4.2.3 วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

จากผลการวิเคราะห์ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นแล้วว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงและไม่แสดงวัจนกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย น่าจะสะท้อนถึงการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงวัจนกรรมในการถามข้อมูลส่วนตัวนั้นอาจไม่ได้มาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่ แต่จากการแจกแจงแผนภูมิในอัตราความถี่ ผู้พูดภาษาอินโดนีเซียก็ยังเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมมากกว่าที่จะไม่แสดงวัจนกรรม ประกอบกับเหตุผลที่แม้ว่าผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมก็เพราะสามารถรับรู้ได้ด้วยบริบทในสถานที่ที่อยู่อาศัยหรือบริบทแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เหตุผลของผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มนี้มักไม่ได้เกี่ยวข้องกับการก้าวล่วงเรื่องของผู้อื่นดังเช่นที่ชาวไทยมักคำนึงถึง ดังนั้นจึงน่าจะแสดงให้เห็นว่าการถามข้อมูลส่วนตัวสำหรับชาวอินโดนีเซียนั้นก็ไม่ได้เป็นเรื่องที่คุกคามผู้ฟังมากนักจนต้องเพิกเฉยต่อวัจนกรรมนี้ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับชาวไทย

การถ่ายโอนทางลบของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว พบว่าในเชิงภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติมีการถ่ายโอนกลวิธีสื่อสารจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมายได้อย่างไม่เป็นธรรมชาติ และสันนิษฐานว่ายังเกิดจากวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมที่สังคมอินโดนีเซียยึดถือด้วย การถ่ายโอนทางลบในวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ 1) การใช้กลวิธีการบอกเป็นนัยอย่างอ่อน 2) การใช้กลวิธีการขออนุญาตถาม 3) เหตุผลเบื้องหลัง และ 4) การผลิตถ้อยคำแบบจำกัด

1) การใช้กลวิธีการบอกเป็นนัยอย่างอ่อน

การแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อม ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่ได้ใช้กลวิธีการบอกเป็นนัยอย่างอ่อนในการถามข้อมูลส่วนตัวดังที่ผู้พูดภาษาไทยใช้ การถามข้อมูลส่วนตัวจึงอาจเกิดความไม่เป็นธรรมชาติเหมือนกับภาษาเป้าหมาย เพราะผู้พูดภาษาไทยน่าจะเห็นว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นการคุกคามหน้าผู้ฟังมาก จึงเลือกกลวิธีเช่นนี้ให้ผู้ฟังตีความ ต่างจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่อาจไม่ได้มองว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าจนต้องใช้ความสุภาพมากเท่ากับภาษาเป้าหมาย

2) การใช้กลวิธีการขออนุญาตถาม

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กลวิธีเสริมที่ต่างจากผู้พูดภาษาไทย คือ การขออนุญาตถาม ผู้ใช้ภาษาที่สองเลือกใช้กลวิธีเสริมในการสนทนากลวิธีหลักก็เพื่อลดพลัง

วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว แต่การเลือกใช้กลวิธีที่แตกต่างจากเจ้าของภาษาก็อาจทำให้เจ้าของภาษารู้สึกถึงความไม่เป็นธรรมชาติของผู้ใช้ภาษาที่สองได้ โดยชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองรู้สึกว่าการใช้กลวิธีการขออนุญาตถามด้วยถ้อยคำว่า “ขออนุญาตถามเกี่ยวกับศาสนา” เป็นถ้อยคำที่แสดงถึงความสุภาพ เนื่องจากผู้พูดภาษาอินโดนีเซียก็เลือกใช้ถ้อยคำในลักษณะนี้เช่นกัน ในถ้อยคำว่า “*Meminta izin untuk menanyakan agamanya*” (ขอ อนุญาต สำหรับถาม ศาสนา)²⁵ การใช้การขออนุญาตถามเช่นนี้อาจสามารถตีความได้ว่าชาวอินโดนีเซียใช้เพื่อปรับให้วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวนั้นอ่อนลง แต่อันที่จริงในชีวิตประจำวันผู้พูดภาษาไทยไม่ได้ใช้กลวิธีเช่นนั้นในผลการวิจัยนี้ เนื่องจากผู้พูดในภาษาเป้าหมายมักแสดงความสุภาพในลักษณะนี้ผ่านกลวิธีการถามเรื่องเล็กน้อย จึงจะถือว่าสอดคล้องกับสถานการณ์การถามข้อมูลส่วนตัวที่เป็นบริบทที่เหมาะสมเฉพาะเจาะจง เพื่อหวังจะลดระดับการกดดันผู้ฟัง การใช้กลวิธีเสริมดังกล่าวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึงเป็นลีลาที่แตกต่างกับเจ้าของภาษา

3) เหตุผลเบื้องหลัง

จากจำนวนคำตอบและการเปรียบเทียบกลวิธีการถามข้อมูลส่วนตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยได้สะท้อนให้เห็นว่าสำหรับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง การถามข้อมูลส่วนตัวน่าจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกัน ซึ่งอาจมีความคิดที่แตกต่างจากชุมชนภาษาเป้าหมายอย่างชาวไทยที่มีแนวโน้มจะเห็นว่าเป็นการเสียมารยาท จนอาจนำไปสู่ความรำคาญใจหรือความไม่เข้าใจต่อกันได้ จากผลดังกล่าวน่าจะยังสะท้อนถึงแนวโน้มที่เป็นผลมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมอีกด้วย

ในสังคมอินโดนีเซียผู้คนจะให้ความสำคัญกับการทำความรู้จักกัน ชาวอินโดนีเซียมักต้องการมีมิตรจิตต่อกัน จึงแสดงความใส่ใจต่อการทำความรู้จักกันผ่านการถามข้อมูลส่วนตัว ทั้งยังมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมและเริ่มทำความรู้จักกับคนแปลกหน้าในการสนทนาได้ง่าย เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและเปิดกว้างในมิตรภาพแม้ว่าจะไม่ใช่เพื่อนสนิท (Noesjirwan, 1977; 1978) ซึ่งขอบเขตของมิตรภาพเช่นนี้ต่างจากสังคมไทย ที่แม้ว่าทั้งอินโดนีเซียและไทยต่างก็เป็นสังคมที่เน้นความเป็นกลุ่มเหมือนกัน แต่ชาวไทยมีแนวโน้มที่จะสงวนพื้นที่ส่วนตัวของตนไว้มากกว่า ชาวอินโดนีเซีย เห็นได้จากคำตอบที่ผู้พูดเลือกที่จะไม่ถามข้อมูลส่วนตัวของคนรู้จักก็มีสาเหตุที่มาจากปัจจัยความสนิทสนมเช่นกัน เช่น “*ไม่สนิท ไม่ต้องรู้จักได้*” “*เป็นแค่คนรู้จัก*” ต่างจากชาวอินโดนีเซียที่

²⁵ ขออนุญาตถามเกี่ยวกับศาสนา

ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย ที่แม้ว่าแบบสอบถามจะระบุว่าเป็นคนรู้จัก แต่ผู้ให้ข้อมูลกลับจัดขอบเขตไว้ในฐานะเพื่อน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่า การถ่ายโอนทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์สังคมที่เป็นแนวคิดที่กำกับพฤติกรรมกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซีย น่าจะเกิดจากการคำนึงเรื่องมารยาท ที่เรียกว่า *basa-basi*²⁶ เช่นเดียวกับวัฒนธรรมการขอ (ในหัวข้อ 3.4.2.2 วัฒนธรรมการขอ) เพราะการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นเครื่องมือที่ผู้พูดแสดงออกผ่านถ้อยคำในการสร้างหรือรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้ จึงใช้การถามข้อมูลส่วนตัวของคู่สนทนาเพื่อแสดงออกถึงความใส่ใจและเป็นห่วงผู้อื่น ขณะที่ชาวไทย โดยเฉพาะในสังคมเมืองอาจมองว่าการถามข้อมูลส่วนตัวถือเป็นเรื่องส่วนตัวและเป็นความอยากรู้ที่มากเกินไป จนอาจมองว่าชาวอินโดนีเซียไม่มีมารยาทได้

4) การผลิตถ้อยคำแบบจำกัด

จากผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองผลิตถ้อยคำที่ใช้ในการถามข้อมูลส่วนตัวแบบจำกัดหรือใช้ถ้อยคำในการถามข้อมูลส่วนตัวในปริมาณความถี่ที่น้อยกว่าภาษาเป้าหมาย ส่งผลถึงการใช้กลวิธีในการถามข้อมูลส่วนตัวที่มีกลวิธีไม่หลากหลายเท่ากับผู้พูดภาษาไทย อีกทั้งยังเห็นได้จากจำนวนการใช้ถ้อยคำที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คิดเป็นร้อยละ 39.44 ส่วนผู้พูดภาษาไทยมีจำนวนถ้อยคำในการถามข้อมูลส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 44.68

เมื่อพิจารณาจำนวนถ้อยคำที่พบเหล่านี้เทียบกับจำนวนถ้อยคำที่พบในการถามข้อมูลส่วนตัวของผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย พบว่า ผู้พูดภาษาอินโดนีเซียใช้ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 35.41 ซึ่งถือว่าเป็นอัตราที่น้อยเช่นเดียวกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ดังนั้น การผลิตถ้อยคำที่ใช้ในการถามข้อมูลส่วนตัวแบบจำกัดของผู้ใช้ภาษาที่สองแสดงให้เห็นถึงการถ่ายโอนทางลบจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมาย

²⁶ อ่านว่า บาซา-บาซี

3.4.3 การถ่ายโอนทางบวก

การถ่ายโอนทางบวกจะแสดงให้เห็นความคล้ายคลึงกันในการใช้ภาษาแม่กับภาษาเป้าหมาย (Odlin, 1989: 36) ผู้วิจัยจึงพิจารณาการถ่ายโอนทางบวกจากกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวสอดคล้องกับการใช้ของผู้พูดภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาเป้าหมาย ทั้งนี้ การถ่ายโอนในทางบวกต้องไม่ใช่การผลิตถ้อยคำหรือกลวิธีแบบจำกัดหรือมากเกินไป ซึ่งผู้วิจัยสามารถพิจารณาได้จากการแสดงกลวิธีที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ยังนำไปเทียบกับคำตอบที่ได้จากผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเพื่อตรวจสอบว่าเป็นการถ่ายโอนพฤติกรรมทางภาษาที่เป็นไปในทำนองเดียวกันกับภาษาที่หนึ่ง การถ่ายโอนทางบวกที่เกิดขึ้นน่าจะช่วยให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เป็นปัญหาอันจะก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันของคนจากสองวัฒนธรรม

3.4.3.1 วัจนกรรมการสัญญา

การสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้พูดภาษาไทย และผู้พูดภาษาอินโดนีเซียต่างเลือกคำตอบที่ต้องการแสดงวัจนกรรมการสัญญามากกว่าการไม่แสดงวัจนกรรมเหมือนกัน ทั้งยังไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงน่าจะแสดงให้เห็นว่าการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้กลวิธีที่เหมือนกันกับชาวไทยนั้นก็เป็นสิ่งที่ภาษาแม่ของตนเลือกใช้กลวิธีเช่นนี้ในการสัญญาเช่นเดียวกัน ลักษณะเช่นนี้อาจเกิดจากการถ่ายโอนทางบวกที่ทั้งอินโดนีเซียและไทยมีเหมือนกัน

ภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติที่ทั้งสองวัฒนธรรมใช้ในการแสดงวัจนกรรมการสัญญาเหมือนกัน คือ กลวิธีการบอกความสามารถที่จะทำในสิ่งที่พูด ซึ่งเป็นการที่ผู้พูดบอกกับผู้ฟังว่าตนสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้ ผู้พูดจากสองวัฒนธรรมต่างเลือกใช้กลวิธีนี้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและใช้เพื่อแสดงความยินดีที่จะทำสิ่งนั้นและแสดงว่าตนมีความสนใจร่วมกับผู้ฟัง เมื่อพิจารณาร่วมกับคำตอบของผู้พูดภาษาอินโดนีเซียแล้วจะพบการใช้รูปภาษา *bisa* ที่แปลว่า *สามารถ* หรือ *ได้* เช่น *saya bisa datang* (ฉัน สามารถ มา)²⁷ เพื่อสื่อความหมายว่าสามารถทำสิ่งนั้นเช่นเดียวกัน การใช้กลวิธีนี้จึงแสดงถึงการถ่ายโอนกลวิธีการสื่อสารจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

²⁷ ฉันมาได้

3.4.3.2 วัจนกรรมการขอ

ภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติที่ทั้งสองวัฒนธรรมใช้ในการแสดงวัจนกรรมการขอเหมือนกัน ได้แก่ การขอเชิงคำสั่ง การแสดงความสนใจ และการบอกความปรารถนาของผู้พูด ที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับผู้พูดภาษาไทยใช้ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลวิธีเหล่านี้จัดเป็นกลวิธีที่พบได้ในงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขอร้อง อาจถือเป็นกลวิธีพื้นฐานที่ผู้พูดมักเลือกใช้ในการขอร้องหรือการขอที่เฉพาะเจาะจงดังในงานวิจัยนี้ด้วยเช่นกัน รวมถึงเมื่อพิจารณาร่วมกับคำตอบของผู้พูดภาษาอินโดนีเซียแล้วยังเป็นไปในทำนองเดียวกันด้วย การใช้กลวิธีเหล่านี้จึงแสดงถึงการถ่ายโอนกลวิธีสื่อสารจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมายของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้อย่างเป็นที่เข้าใจตรงกัน

นอกจากนี้ การใช้คำลงท้ายในการขอของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองก็ยังมีหน้าที่ในการใช้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับภาษาเป้าหมายและสอดคล้องกับการใช้ภาษาของผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย คือ การใช้คำว่า *นะ* ซึ่งเป็นการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติในภาษาแม่คือคำว่า *ya* ซึ่งมีหน้าที่ในการใช้คล้ายคลึงกัน จึงไม่เกิดปัญหาในการสื่อสาร ดังตัวอย่างถ้อยคำที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองว่า “อย่าลืมของฝากนะ” ตรงกันกับถ้อยคำที่ผู้พูดภาษาอินโดนีเซียกล่าวว่า “*Jangan lupa oleh-oleh ya.*” (อย่า ลืม ของฝาก นะ) เช่นเดียวกับผู้พูดภาษาไทยก็กล่าวถ้อยคำที่มีคำลงท้ายเช่นเดียวกันคือ “อย่าลืมของฝากเรานะ” การใช้ *ya* และ *นะ* ในกลวิธีการขอเชิงคำสั่งไม่เพียงแต่ใช้ในการสั่งเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงการทำให้อ่อนโยนลงได้เช่นเดียวกัน

ในการศึกษาการใช้คำลงท้าย *ya* ของไพซัทและซยาห์ริน (Faizah, 2007; Syahrin, 2015) มักใช้ในการขอร้องที่ตรงไปตรงมาหรือการสั่ง ทั้งยังใช้เพื่อแสวงหาข้อตกลงจากผู้ฟังหรือเพื่อชักชวนให้ได้มาซึ่งเป้าหมายและยังเน้นย้ำถึงสิ่งที่ขอร้องอีกด้วย นอกจากนี้ *ya* ยังเป็นคำลงท้ายที่สร้างความสุภาพที่สามารถทำให้การขอร้องดูเบาลงและการรักษาความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้ผ่านการสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยชาวอินโดนีเซียใช้คำลงท้าย *ya* ในความถี่ที่สูงมาก สามารถสะท้อนให้เห็นค่านิยมทางวัฒนธรรมของชาวอินโดนีเซียที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างคู่สนทนาได้อีกด้วย

ผู้พูดภาษาไทยก็มีการใช้คำลงท้าย *นะ* ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับ *ya* เช่นเดียวกัน คำลงท้าย *นะ* สามารถใช้ได้ในการสั่ง (นวรรณ พันธุเมธา, 2559; Peyasantiwong 1981) ดังข้อมูลที่พบในกลวิธีการขอเชิงคำสั่งเช่นกัน ทั้งยังแสดงถึงความเข้าใจร่วมกันของคู่สนทนาอีกด้วย

(Iwasaki & Ingkaphirom, 2009) นอกจากนี้ การใช้ *นะ* ก็ยังทำให้เกิดความอ่อนโยนหรืออ่อนหวานมากขึ้นได้ด้วยเช่นกัน เพราะสามารถทำให้สิ่งที่กล่าวออกมาไม่ดูคุกคามคู่สนทนามากเกินไปนัก (Peyasantiwong, 1981)

3.4.3.3 วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว

ภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติที่ทั้งสองวัฒนธรรมใช้ในการแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวเหมือนกันและไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การถามให้ตอบเนื้อความ อันเป็นแก่นหลักหรือกลวิธีพื้นฐานที่ผู้พูดเลือกใช้ในการถาม เพราะต้องการคำตอบ เพื่อสนองความอยากรู้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มได้ตอบไว้ในแบบสอบถามถึงเหตุผลที่เลือกแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว อย่างไรก็ตาม ทั้งสองกลุ่มก็ยังต้องการลดการคุกคามผู้ฟังด้วยการตรวจสอบข้อมูล เพื่อให้ผู้ฟังได้ปฏิเสธสิ่งที่ผู้พูดคาดคะเนไว้ พร้อมทั้งยังสามารถได้รับคำตอบจากผู้ฟังได้อีกด้วย เมื่อพิจารณาร่วมกับคำตอบของผู้พูดภาษาอินโดนีเซียแล้วก็ยังเป็นไปในทำนองเดียวกัน การใช้กลวิธีเหล่านี้จึงแสดงถึงการถ่ายโอนกลวิธีสื่อสารจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมายของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้อย่างเป็นที่เข้าใจตรงกัน

นอกจากนี้ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองยังใช้กลวิธีการชวน การขอโทษ และการทักทาย เพื่อเสริมในการเปิดหรือเกริ่นนำการสนทนาในลักษณะเดียวกันกับภาษาเป้าหมาย ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างก็ให้ความสำคัญกับการเกริ่นนำด้วยกลวิธีเสริมเหล่านี้มักใช้เพื่อลดระดับการคุกคามผู้ฟัง เพราะคำนึงถึงผู้ฟังและสิทธิในข้อมูลส่วนตัวของคู่สนทนา

3.4.3.4 สังคมที่เน้นความเป็นกลุ่ม (collectivism)

สังคมที่เน้นความเป็นกลุ่มหรือสังคมอิงกลุ่มจัดเป็นวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมหนึ่งที่ผู้พูดจากสองวัฒนธรรมมีร่วมกัน ดังจะเห็นจากการที่ทั้งสองกลุ่มเลือกที่จะแสดงการสัญญาและการขอออกมาแก่คู่สนทนา การถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติมักเป็นการตระหนักถึงความเป็นพวกเรา ผู้พูดต้องการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้ เช่น ในการสัญญา แม้ว่าชาวไทยจะการใช้การลดการผูกมัดตนเองในการสัญญาก็ตาม แต่ก็เป็นเพราะไม่ต้องการให้คู่สนทนาเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี จึงรักษาน้ำใจของคู่สนทนาไว้ เช่นเดียวกับการใช้คำลงท้าย *yo* ในภาษาอินโดนีเซียและ *นะ* ในภาษาไทยใน

วัฒนธรรมการขอที่ต่างก็สามารถแสดงให้เห็นถึงความต้องการในการให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งยังสร้างความคุ้นเคยหรือความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการระหว่างผู้พูดและผู้ฟังอีกด้วย

แนวคิดหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสังคมที่เน้นความเป็นกลุ่มและมีผู้นำแนวคิดนี้มาใช้อย่างแพร่หลาย คือ มิติทางวัฒนธรรมของฮอฟสตีด (Hofstede, 2011) ฮอฟสตีดมองว่ามิติที่เน้นความเป็นปัจเจก (individualism) และ เน้นความเป็นกลุ่ม (collectivism) เป็นพื้นฐานที่สำคัญมากของสังคมทั้งหมดในโลก ในสังคมที่เน้นความเป็นกลุ่มมักให้ความสำคัญกับผู้คนที่อยู่ในกลุ่ม (in groups) เช่นเดียวกับทั้งอินโดนีเซียและไทยต่างจัดอยู่ในสังคมที่เน้นความเป็นกลุ่ม (Hofstede Insights, 2021) โดยสังคมอินโดนีเซียมีคะแนนความเป็นปัจเจกต่ำด้วยคะแนน 14 คะแนน ส่วนสังคมไทยมีคะแนนอยู่ที่ 20 คะแนน ซึ่งจัดเป็นสังคมของการรวมกลุ่ม เน้นความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดของครอบครัวและกลุ่มคนที่สัมพันธ์กัน เน้นความภักดีต่อกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญและเหนือกว่ากฎและระเบียบทางสังคม อื่น ๆ เพื่อรักษาความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มไว้ สมาชิกต่างส่งเสริมและมีความรับผิดชอบต่อเพื่อนสมาชิกในกลุ่มของพวกเขา

ความเป็นกลุ่มที่พบในวัฒนธรรมการสัญญาสะท้อนถึงเหตุผลทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์สังคมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นกลุ่ม ความเป็นเพื่อนกัน หรือมิตรภาพ ในสังคมอินโดนีเซียได้รับการระบุว่าเป็นผลมาจากแนวคิดเรื่อง “gotong-royong” (โกตง-รอยอง) ที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับผู้อื่นซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มากำกับความคิดของชาวอินโดนีเซีย (French, Pidada & Victor, 2005; Hutauruk, 1975) โดย “gotong-royong” เป็นลักษณะเด่นของความสัมพันธ์ทางสังคมของชาวอินโดนีเซียที่สนับสนุนการเสริมสร้างมิตรภาพแก่กัน มุ่งเน้นความสนใจหรือการใส่ใจผู้อื่น เพราะบุคคลไม่ได้อยู่เพียงลำพังในสังคม แต่จะต้องมีส่วนร่วมในเครือข่ายทางความสัมพันธ์ในสังคมต่าง ๆ บุคคลจึงมีพันธะที่จะต้องรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและเอาใจใส่ความต้องการของผู้อื่นอย่างใกล้ชิด (Mulder, 1992)

รวมถึงปัจจัยทางศาสนาอิสลามก็น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ชาวอินโดนีเซียมุ่งเน้นการผูกมัดตนเองเพื่อให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ในวัฒนธรรมสัญญา เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลที่ให้เหตุผลเกี่ยวกับการมุ่งเน้นที่ผู้อื่น ล้วนแต่ระบุในแบบสอบถามว่านับถือศาสนาอิสลาม อีกทั้งศาสนาอิสลามก็ยังมีคำสอนให้มุ่งเน้นที่ผู้อื่นมากกว่าตนเองเช่นเดียวกับ แนวคิด “gotong-royong” อีกด้วย คำสอนของศาสนาอิสลามระบุว่าบุคคลไม่ควรให้ความสำคัญกับตนเอง แต่ควรให้ความสำคัญกับเครือข่ายภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่ตนมีต่อผู้อื่น เช่น ครอบครัว เพื่อน ชุมชน เป้าหมายของผู้อื่นย่อมมีความสำคัญมากกว่าการบรรลุเป้าหมายส่วนตัวของตนเอง บุคคลจึงมีหน้าที่ที่จะต้องรักษา

ความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นและให้ความสนใจกับความต้องการของผู้อื่นอยู่เสมอ (Ali, 1992; Frederick & Worden, 1992; Koentjaraningrat, 1985)

ลักษณะข้างต้นที่กล่าวมานั้นคล้ายคลึงกับแนวคิดเรื่อง “ความเกรงใจ” ในสังคมไทย ความเกรงใจก็ถือเป็นมุมมองที่คำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลัก ดังที่ ทรงธรรม อินทจักร (2553) ได้ให้นิยามความเกรงใจว่าเป็นความคิดที่ผู้พูดจะกระทำหรือไม่กระทำบางอย่างเพื่อให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์ ความเกรงใจจะทำให้การปฏิสัมพันธ์ราบรื่น ไม่มีความขัดแย้ง และไม่รบกวนผู้อื่น ผู้พูดจึงมักลดค่าตนเอง (self-abnegation) และให้ประโยชน์กับผู้อื่น (other-accommodation)

ในวัจนกรรมการขอก็ปรากฏการถ่ายโอนทางบวกจากแนวคิดเรื่อง ความเกรงใจ ด้วยเช่นกัน โดยชาวไทยคำนึงถึงความเกรงใจเป็นสำคัญจึงทำให้ชาวไทยเลือกไม่แสดงวัจนกรรมการขอ ส่วนชาวอินโดนีเซียก็คำนึงถึงแนวคิดเรื่อง ความละอาย (*malu*) ซึ่งทั้ง ความเกรงใจ และความละอาย ต่างเป็นเหตุผลเบื้องหลังที่ทั้งสองกลุ่มได้กล่าวถึงคำสำคัญทางวัฒนธรรมเหล่านี้ไว้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้พูดเลือกที่จะไม่ขอ

การศึกษาในบทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้ในการแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา โดยมีสมมติฐานว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยเลือกใช้กลวิธีแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวแตกต่างกัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กลวิธีตรงไปตรงมา กลวิธีที่ใช้ไม่หลากหลาย และซับซ้อนน้อยกว่าชาวไทย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่หรือความสามารถในการใช้ภาษา

จากผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าการเปรียบเทียบกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้ในการแสดงวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว มีทั้งที่สอดคล้องและไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้างต้น กล่าวคือ การแสดงวัจนกรรมการสัญญาและการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเป็นไปตามสมมติฐาน ผู้พูดใช้กลวิธีตรงไปตรงมา กลวิธีที่ใช้ไม่หลากหลาย และซับซ้อนน้อยกว่าชาวไทย ซึ่งเกิดจากการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์จากภาษาแม่ ขณะที่การแสดงวัจนกรรมการขอนั้นไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แม้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กลวิธีตรงไปตรงมามากกว่าชาวไทย แต่พวกเขา

สามารถใช้กลวิธีที่หลากหลายและซับซ้อนมากกว่าชาวไทย ซึ่งเกิดจากการถ่ายโอนทาง วัฒนธรรมจากภาษาแม่เช่นกัน

วัฒนธรรมที่เป็นปัญหาในบทนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่ สองมีแนวโน้มต้องการให้ถ้อยคำที่กล่าวเกิดเป็นการกระทำบางอย่างในโลก และต้องให้เกิด การเปลี่ยนแปลงของโลกรอบตัวตามถ้อยคำที่กล่าว (a world-to-word fit) มากกว่าชาวไทย เนื่องจาก การสัญญาตัดอยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมผูกมัด เป็นวัฒนธรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองว่าจะทำสิ่งใดสิ่ง หนึ่งในอนาคต ส่วนการขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวจัดอยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมชี้แนะที่เป็นวัฒนธรรมที่ ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Searle, 1976) ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึง มักเลือกที่จะแสดงวัฒนธรรม และปรากฏการไม่แสดงวัฒนธรรมค่อนข้างน้อยกว่าชาวไทย ซึ่งเป็นผล มาจากการถ่ายโอนทางวัฒนธรรม ต่างจากชาวไทยที่มักเลือกไม่แสดงวัฒนธรรมค่อนข้างสูง กว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

ผลการศึกษาอีกแง่มุมหนึ่งก็ยังสะท้อนได้ว่าการเลือกกลวิธีในการแสดงวัฒนธรรมเพื่อให้เกิด ความสุภาพเป็นลักษณะที่ต้องให้ความสำคัญในการเรียนรู้ ผู้พูดควรเพิ่มความตระหนักเกี่ยวกับการ เลือกใช้ภาษาในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม หากผู้พูดสามารถสื่อเจตนาได้อย่างเหมาะสมกับ บริบททางสังคมและวัฒนธรรม การสื่อสารที่เกิดขึ้นน่าจะมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จมากกว่า จะเกิดความล้มเหลวในการสื่อสาร

ทั้งนี้ แม้ว่าบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978; 1987) เชื่อว่าความสุภาพและ การกล่าวอ้อมมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น และ “หน้า” จะต้องได้รับการดูแลในกระบวนการ สื่อสาร แต่ผลจากการวิเคราะห์ตามแนววัฒนธรรมการสื่อสารในภาษานี้จะเผยให้เห็นได้ว่า ผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์อาจจะมีข้อคำนึงอื่นที่ผู้พูดคำนึงถึงในการแสดงความสุภาพมากกว่าแค่เพียงเรื่อง “หน้า” เท่านั้น

ในบทที่ 3 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัฒนธรรมการสัญญา การขอ และการถาม ข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนววัฒนธรรม การสื่อสารในภาษานี้ชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมการขอและการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นวัฒนธรรมที่ค่อนข้างมีปัญห าระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย แม้ว่าวัฒนธรรมการสัญญามี ลักษณะปัญหาบางประการ แต่ก็มีปัญหาน้อยกว่าวัฒนธรรมการขอและวัฒนธรรมการถามข้อมูล ส่วนตัว วัฒนธรรมที่เป็นปัญหานี้จะให้นายให้เห็นได้ว่าการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้

ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยอาจพบกับการสื่อสารที่เกิดความเข้าใจผิด ไม่พอใจ หรือเกิดความบาดหมางระหว่างกัน ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นในบทที่ 4 ต่อไป

บทที่ 4

ปัญหาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม

ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์ปัญหาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม ผลการศึกษาจะมุ่งนำเสนอปัญหาที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน รวมถึงข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจที่แต่ละฝ่ายมีแตกต่างกันตามแต่บรรทัดฐานของวัฒนธรรมแม่ของผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์ ความแตกต่างดังกล่าวอาจเป็นเหตุให้ผู้พูดชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีพฤติกรรมทางภาษาที่แตกต่างกันและเกิดปัญหาในบางกรณี ทั้งนี้ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์และพิจารณาการรับรู้ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ปัญหาอาจเกิดขึ้นจากการที่ทั้งสองฝ่ายต่างคาดหวังว่าผู้อื่นควรทำหรือไม่ควรทำบางสิ่งในบางบริบทหรือมีข้อคำนึงที่มุ่งเน้นแตกต่างกัน พื้นฐานของความคาดหวังและข้อคำนึงเหล่านี้สามารถสะท้อนถึงแบบแผนทางสังคมบางประการในวัฒนธรรมอินโดนีเซียและไทยได้

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลปัญหาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้สัมภาษณ์หรือผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจำนวน 32 คน และผู้ให้สัมภาษณ์ชาวไทยที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารจำนวน 50 คน รวมผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด 82 คน อย่างไรก็ดี เมื่อคัดเลือกข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมุมมองทางวจนปฏิบัติศาสตร์ พบว่า เหตุการณ์ที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้มี 58 เหตุการณ์ จำแนกออกเป็นเหตุการณ์จากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจำนวน 22 เหตุการณ์ และเหตุการณ์จากมุมมองของชาวไทยอีก 36 เหตุการณ์ ผู้วิจัยนำเหตุการณ์ทั้งหมดแบ่งการวิเคราะห์เป็น 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

4.2 ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ (motivational concern) ในการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ

4.4 ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

4.1 ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

ดังที่เคคส์เคส (Kecskes, 2014) ได้อธิบายให้เห็นว่าเมื่อผู้คนจากสองวัฒนธรรมมาปฏิสัมพันธ์กัน หรืออยู่ในภาวะระหว่างวัฒนธรรม บุคคลเหล่านั้นย่อมปฏิสัมพันธ์กันตามบรรทัดฐานของชุมชนภาษาหรือวัฒนธรรมแม่ที่ตนเป็นสมาชิก คู่สนทนาจะร่วมมือกันสื่อสารโดยสร้างและกำหนดเจตนาที่สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์จริง การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจึงแสดงให้เห็นลักษณะเด่นจากการผลิตถ้อยคำของผู้พูดและความเข้าใจถ้อยคำของผู้ฟัง ในกระบวนการปฏิสัมพันธ์อาจเกิดความขัดแย้งหรือเกิดการรับรู้ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับคู่สนทนาที่มาจากต่างวัฒนธรรมกันอันเป็นผลมาจากแบบจำลองทางวัฒนธรรมที่คู่สนทนามีต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมที่ศึกษาการปฏิสัมพันธ์ของผู้ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง (จินดารัตน์ ธรรมรงวุทย์, 2553; ยางวอน ฮยอน, 2560) ได้แสดงให้เห็นว่าการสื่อเจตนาที่ต่างกัน การตีความเจตนาที่ไม่ตรงกัน รวมถึงการเข้าใจความหมายของถ้อยคำผิดไปก่อให้เกิดลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมได้ งานวิจัยนี้จึงนำแนวคิดของงานวิจัยก่อนหน้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย โดยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าผู้ร่วมเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์มีพฤติกรรมทางภาษาหรือการใช้ถ้อยคำอย่างไรในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา โดยใช้แนวคิดด้านงานปฏิบัติศาสตร์
 2. จัดกลุ่มลักษณะปัญหาหรือข้อบกพร่องเชิงงานปฏิบัติศาสตร์ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน
- จากข้อมูลที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้ง 58 เหตุการณ์สามารถแจกแจงได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 39 ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

ลำดับ ที่	ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์	จำนวน เหตุการณ์ IUT ²⁸	จำนวน เหตุการณ์ NST ²⁹	รวมจำนวน เหตุการณ์
1	บรรทัดฐาน	11	23	34
	- การแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสม	-	19	19
	- คำตอบที่ไม่พึงประสงค์	4	4	8
	- การไม่สื่อสาร	7	-	7
2	การตีความเจตนา	10	11	21
3	การเข้าใจความหมายของคำ	1	2	3
รวม				58

จากตารางที่ 39 แสดงให้เห็นภาพรวมลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยว่ามีทั้งสิ้น 3 ลักษณะ ได้แก่ ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกัน ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด และปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกัน

ทั้งนี้ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันพบทั้งข้อบกพร่องในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม (sociopragmatic failure³⁰) และข้อบกพร่องเชิงภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ (pragmalinguistic failure) (Thomas, 1983) กล่าวคือ ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกันถือเป็นข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมเกี่ยวข้องกับความคิดที่อยู่เบื้องหลังหรือเงื่อนไขทางสังคมซึ่งมีผลต่อการใช้ภาษา ส่วนปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิดและการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกันนั้นถือเป็นข้อบกพร่องเชิงภาษาศาสตร์

²⁸ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง (Indonesian Users of Thai) ต่อไปจะขอเรียกโดยย่อว่า IUT

²⁹ ผู้พูดภาษาไทยหรือชาวไทย (Native Speakers of Thai) ต่อไปจะขอเรียกโดยย่อว่า NST

³⁰ คำว่า “ข้อบกพร่อง” (failure) ทั้งข้อบกพร่องในเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมและข้อบกพร่องเชิงภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติ ผู้วิจัยใช้คำนี้ ตามงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของจินดารัตน์ ธรรมรุ่งฤทธิ์ (2553)

ว้จันปฏิบัตินั้นการตีความที่ไมตรงกันกับที่เจ้าของภาษาเข้าใจ ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่พบทั้งหมดมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกัน

บรรทัดฐานถือเป็นระบบความคิดและคุณสมบัติที่ติดมากับผู้พูด ทั้งยังเกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อของชุมชนซึ่งเป็นสิ่งผู้คนคาดหวังว่าควรหรือไม่ควรทำสิ่งใดในบริบทนั้น ๆ พื้นฐานของความคาดหวังเหล่านี้อาจเป็นแบบกึ่งกฎหมาย (semi-legal) เกี่ยวข้องกับบทบาทเฉพาะ หรือเป็นเพียงกรอบทางสังคมที่พัฒนาจากพื้นฐานของสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติ (Spencer-Oatey, 2008: 15) อีกทั้งบรรทัดฐานยังเป็นการปฏิบัติที่เริ่มต้นในฐานะเครื่องมือในการแก้ปัญหา กระทั่งกลายเป็นสิ่งธรรมดา (taken for granted) และได้รับการยอมรับ จนนำไปสู่การตอบสนองเชิงลบหากความคาดหวังถูกละเมิด (Morris and Liu, 2015: 1281) บรรทัดฐานจึงเป็นส่วนสำคัญที่อาจมีผลต่อการสร้างและรับรู้ความ (ไม่) สุภาพ เนื่องจาก “หลักการ” หรือ “กฎเกณฑ์” ในแต่ละสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้ภาษาของผู้คน ดังที่คัลเปเปอร์ (Culpeper, 2011) ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมทางภาษาที่ผู้คนแสดงออกมักมาจากนิสัยหรือความเคยชิน (habits) และสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่เห็นว่าควรจะเป็นเช่นนั้น (social oughts) นิสัยหรือความเคยชินนี้ก็คือบรรทัดฐานเชิงประสบการณ์ (experiential norms) ขณะที่สังคมที่อยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่เห็นว่าควรจะเป็นเช่นนั้นคือบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) นั่นเอง

จะเห็นได้ว่า การแสดงพฤติกรรมทางภาษาที่สุภาพหรือไม่สุภาพจำเป็นต้องพิจารณาความเหมาะสมตามบรรทัดฐานในแต่ละวัฒนธรรมยึดถือ ดังนั้น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมจึงไม่สามารถละเลยการพิจารณารับรองบรรทัดฐานได้ บรรทัดฐานที่แต่ละบุคคลแบ่งปันร่วมกันในการปฏิสัมพันธ์หากไม่ขัดต่อการตีความของคู่สนทนาก็จะทำให้การสนทนาระหว่างกันราบรื่น ทว่าบ่อยครั้งที่การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมกลับมิได้เป็นเช่นนั้น พฤติกรรมทางภาษาที่แสดงผ่านถ้อยคำมีรูปแบบที่สังคมยอมรับได้แตกต่างกันไป โดยพฤติกรรมทางภาษาที่แสดงออกอาจเป็นที่เป็นเรื่องปกติหรือคุ้นเคยในสังคมนั้น แต่อีกสังคมหนึ่งอาจรับรู้และตัดสินไปว่าไม่เหมาะสมก็เป็นได้

เมื่อผู้พูดนำบรรทัดฐานทางสังคมของวัฒนธรรมแม่ไปใช้ในสถานการณ์การสื่อสารซึ่งควรใช้บรรทัดฐานทางสังคมของวัฒนธรรมเป้าหมายก็อาจแสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคม โดยการปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาจากบรรทัดฐานของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยจึงเป็นเรื่องข้อบกพร่องระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์เชิงสังคมที่อยู่

เบื้องหลัง จนมีผลให้เกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกัน 3 ลักษณะย่อย ได้แก่ ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสม ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากคำตอบที่ไม่พึงประสงค์ (dispreferred second) และปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการไม่สื่อสาร ดังนี้

4.1.1.1 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสม

ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสมเป็นการที่คู่สนทนาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล่าวถ้อยคำเพื่อสื่อเจตนาใดเจตนาหนึ่ง โดยฝ่ายที่แสดงเจตนาเห็นว่าสามารถกระทำได้อย่างปกติ ขณะที่คู่สนทนาอีกฝ่ายหนึ่งกลับระบุว่าเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดปัญหา และเห็นว่าไม่ควรกระทำ เนื่องจากหากแสดงเจตนาในบริบทเช่นนี้จะถือว่าเป็นสิ่งที่ขัดต่อบรรทัดฐานของวัฒนธรรมแม่ของตน สิ่งที่คู่สนทนาแสดงผ่านถ้อยคำหรือพฤติกรรมทางภาษาเช่นนั้น แม้จะสามารถตีความเจตนาได้อย่างถูกต้อง แต่ก็ไม่ใช้รูปแบบที่วัฒนธรรมแม่ยอมรับได้

จากการวิเคราะห์ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสมพบทั้งหมด 20 เหตุการณ์ พบว่าปัญหาในลักษณะนี้ล้วนแต่เป็นปัญหาที่มาจากมุมมองของชาวไทย ไม่พบปัญหาลักษณะนี้ในมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทั้งนี้จากผลการวิจัยอาจดูเหมือนว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักจะเลือกแสดงวัจนกรรมตามที่คิด ในขณะที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมมากกว่า อาจเนื่องด้วยโครงการวิจัยนำร่องที่ผู้วิจัยเลือกวัจนกรรมมาจากการสัมภาษณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลมองว่าเป็นปัญหาในการสื่อสาร โดยชาวไทยมองว่ามีวัจนกรรมการขอและการถามข้อมูลส่วนตัวที่เป็นปัญหาในการสื่อสาร อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี ผู้วิจัยก็ยังพบว่าชาวไทยอาจจะเลือกแสดงวัจนกรรมมากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้ เช่น วัจนกรรมการแนะนำ

วัจนกรรมที่ชาวไทยระบุว่าเป็นปัญหาจากการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสมมีด้วยกันทั้งสิ้น 4 วัจนกรรม ได้แก่ การถามข้อมูลส่วนตัว 10 เหตุการณ์ การขอ 5 เหตุการณ์ การวิจารณ์ 3 เหตุการณ์ และการตำหนิ 1 เหตุการณ์ แสดงให้เห็นว่าการแสดงวัจนกรรมเหล่านี้เสี่ยงต่อการคุกคามผู้ฟังในมุมมองของชาวไทยและเห็นว่าเป็นวัจนกรรมที่ไม่ควรแสดงออกมา แต่ในมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอาจไม่ได้คิดเช่นนั้น

ตัวอย่างที่ 94 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“แปลก ๆ ก็คือญาติเขาที่อินโดแหละ เขาชอบขอ อย่างถ้าเขาเห็นเราใส่เสื้อสวย เขาก็จะขอเสื้อสวย খনะ เราก็ให้เขาไปเลย เราก็ใจดี เราก็เกรงใจด้วย เพราะเขาขอ เราก็ต้องให้ เขาเห็นเราใส่แล้วเขาก็ชอบ ก่อนที่เขาจะกลับเราก็ให้ บางคนก็งกอยากได้เงิน เราก็ไม่ชอบนะ ถ้าอยากให้เราให้เอง เราเป็นคนมีน้ำใจอยู่แล้ว ก็ไม่กล้าบอกสามีหรอก ไม่เคยพูดเลย ไม่เคยพูด แต่คิดว่าเขารู้จะเป็นแบบนี้ที่นั่น แต่ว่าเขาก็เป็นคนไม่พูดอีกอะ อย่างว่าเราก็พูดไม่ได้เรื่องแบบนี้เขาก็รักพี่น้องเขา ไม่พูดอะดีที่สุด”

จากตัวอย่างที่ 94 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเป็นภรรยาชาวไทย แต่งงานกับสามีชาวอินโดนีเซียได้กล่าวถึงการขอของญาติสามีที่เป็นชาวอินโดนีเซียว่า ญาติของสามีชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงเจตนาการขออย่างตรงไปตรงมาในถ้อยคำที่ว่า เสื้อสวย ขอนะ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่พอใจ อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลชาวไทยยังให้ความเห็นว่าการขอเช่นนี้เป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำตามบรรทัดฐานของสังคมไทย และเห็นว่าไม่ใช่รูปแบบที่วัฒนธรรมแม่ของตนยอมรับได้ แม้ผู้ให้ข้อมูลจะทราบดีว่าการขอเช่นนี้เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ในสังคมอินโดนีเซีย ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้อธิบายว่าตนเองไม่เคยบอกกับสามีว่ามีการขอเช่นนี้เกิดขึ้นระหว่างตนเองกับญาติสามี เพราะเห็นว่าสามีน่าจะทราบดีว่าสิ่งนี้จะเกิดขึ้นอยู่แล้ว จากคำอธิบายดังกล่าวน่าจะสันนิษฐานได้ว่าการขอที่เกิดขึ้นภายในเครือญาติเป็นสิ่งที่ชาวอินโดนีเซียทำได้อย่างเป็นปกติ

การแสดงเจตนาการขอทรัพย์สินเช่นนี้จะไม่ใช่สิ่งที่ผู้พูดชาวไทยจะเลือกกระทำและที่น่าสังเกต คือ แม้ว่าผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่พอใจที่จะต้องเสียทรัพย์สินส่วนตัว อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลยังเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นมีสิทธิในสิ่งของตนเองว่าจะให้หรือไม่ให้ แต่ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยก็ไม่อาจปฏิเสธได้ เพราะคำนึงถึงเรื่อง *ความมีน้ำใจและความเกรงใจ* ซึ่งเป็นคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในเหตุผลเบื้องหลังการขอนี้

วัจนกรรมการขอที่พบในตัวอย่างเหตุการณ์นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยในบทที่ 3 ที่ได้แสดงให้เห็นว่าชาวไทยเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมการขอออกมาในปริมาณความถี่ที่ค่อนข้างมาก เพราะเห็นว่าการขอไม่ใช่มารยาทที่ดีนัก ทั้งยังเป็นการรบกวนผู้อื่นและสามารถทำลายภาพลักษณ์ของตนได้ ดังนั้น เมื่อเกิดสถานการณ์การขอขึ้นในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมชาวไทยจึงมองว่าคู่สนทนากำลังแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสมนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 95 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“ไม่ชอบเลยเวลาที่เจอกันครั้งแรกแล้วเป็นไรไม่รู้แทบทุกคนต้องถามว่า เรียนหรือทำงาน ฉันจะทำอะไรก็เรื่องของฉันจ้า ไม่เผือกสิ มารยาทหน่อย แต่เราก็ตอบแหละว่ายังเรียน เรามีมารยาท”

จากตัวอย่างที่ 95 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไทยได้กล่าวถึงการเจอกันครั้งแรกของตนกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในงานแห่งหนึ่งที่มีการรวมตัวกันระหว่างชาวไทยกับชาวอินโดนีเซีย ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงเจตนาการถามข้อมูลส่วนตัวอย่างตรงไปตรงมาในถ้อยคำที่ว่า เรียนหรือทำงาน ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่พอใจ อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลชาวไทยยังให้ความเห็นว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเช่นนี้เป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำตามบรรทัดฐานของสังคมไทย เพราะเป็นการถามที่ก้าวร้าวเรื่องของผู้อื่น และเป็นการกระทำที่ไม่มีมารยาท ผู้ให้ข้อมูลจึงเห็นว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเช่นนี้ไม่ใช่รูปแบบที่วัฒนธรรมแม่ของตนยอมรับได้ ขณะที่การถามเรื่องส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียนั้นผู้ให้สัมภาษณ์อธิบายว่า แทบทุกคนต้องถาม จึงน่าจะอนุมานได้ว่าการถามเรื่องส่วนตัวเช่นนี้ค่อนข้างเป็นการถามที่ปกติและยอมรับได้ในวัฒนธรรมอินโดนีเซีย

การแสดงเจตนาถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกอึดอัดใจที่จะต้องตอบคำถามนั้นและคงจะไม่ใช่ว่าสิ่งที่ผู้พูดชาวไทยจะเลือกกระทำเพราะขัดกับมารยาทหรือบรรทัดฐานของสังคมไทย ต่างจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่น่าจะมองว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นเรื่องปกติที่ชาวอินโดนีเซียมักกระทำและน่าจะเป็นพฤติกรรมทางภาษาที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ที่ตึงเครียด

วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวที่พบในตัวอย่างเหตุการณ์นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยในบทที่ 3 ที่ได้แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกวิธีการแสดงวัจนกรรมด้วยการกล่าวถ้อยคำมากกว่าชาวไทย เพราะเห็นว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นการแสดงความใส่ใจและสร้างสัมพันธภาพอย่างหนึ่ง ต่างจากชาวไทยที่เลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมนี้และเห็นว่าไม่ควรแสดงวัจนกรรมนี้ออกมา เพราะเป็นการเสียมารยาทและไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ดังนั้น เมื่อเกิดสถานการณ์การถามข้อมูลส่วนตัวขึ้นในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม ชาวไทยจึงมองว่าคู่สนทนากำลังแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสมนั่นเอง

4.1.1.2 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากคำตอบที่ไม่พึงประสงค์

นักวิเคราะห์การสนทนา (เช่น Levinson, 1983; Schegloff & Sacks, 1973) เชื่อว่าในการสนทนาจะต้องมีการโต้ตอบกันโดยการผลัดกันพูดและมักจะมีผลัดที่เกิดคู่กันในการสนทนา การกล่าวถ้อยคำสลับไปมาคู่กันนี้ประกอบไปด้วยสองส่วนในการสนทนา หรือเรียกว่าคู่วจนกรรม (adjacency pair)

ส่วนประกอบของคู่วจนกรรมในส่วนที่ 1 เป็นการกล่าวของผู้พูดคนแรก ขณะที่ส่วนที่ 2 ของคู่วจนกรรมเป็นการกล่าวของผู้พูดคนต่อมาที่เป็นการตอบผู้พูดในผลัดแรก เช่น ส่วนที่ 1 กล่าววจนกรรมการถาม ส่วนที่ 2 เป็นการตอบคำถาม ทั้งนี้ ในส่วนที่ 2 นี้ยังสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำตอบที่พึงประสงค์ (preferred second) และคำตอบที่ไม่พึงประสงค์ (dispreferred second) (Levinson, 1983: 336)

จากข้อมูลในงานวิจัยนี้พบว่าในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยไม่ได้พบแต่คำตอบที่พึงประสงค์เท่านั้น แต่ยังพบปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากคำตอบที่ไม่พึงประสงค์อันนำไปสู่การสนทนาที่ไม่ราบรื่นอีกด้วย คำตอบที่ไม่พึงประสงค์นี้ทำให้คู่สนทนาเกิดความรู้สึกไม่พอใจ ไม่สบายใจ หรือคับข้องใจ จนทำให้เกิดความเข้าใจผิดและมองว่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่น่าคบหา ทั้งนี้ ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากคำตอบที่ไม่พึงประสงค์ในงานนี้เป็นกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลระบุอย่างชัดเจนว่าคำตอบเช่นนี้ไม่ใช่คำตอบที่ตรงกับการคาดการณ์หรือคำตอบที่น่าจะเกิดขึ้นหากมีการปฏิสัมพันธ์ในบริบทเดียวกันกับคนในวัฒนธรรมเดียวกัน คำตอบที่ไม่พึงประสงค์ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมจึงไม่ใช่รูปแบบที่ผู้พูดในแต่ละวัฒนธรรมคาดการณ์ไว้

จากการวิเคราะห์ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากคำตอบที่ไม่พึงประสงค์พบทั้งหมด 8 เหตุการณ์ ปัญหาที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบ 4 เหตุการณ์ แบ่งออกเป็น 2 เหตุการณ์เกิดขึ้นในกรณีคู่สนทนาอยู่ในบริบทของผู้รับบริการกับผู้ให้บริการ กรณีดังกล่าวพบว่าส่วนที่ 1 เป็นวจนกรรมการตำหนิ ส่วนที่ 2 เป็นการไม่ยอมรับ และอีก 2 เหตุการณ์เป็นกรณีที่คู่สนทนาเป็นเพื่อนกัน พบว่าในส่วนที่ 1 เป็นวจนกรรมการเชิญชวน ส่วนที่ 2 เป็นการปฏิเสธ ส่วนปัญหาที่มาจากมุมมองของชาวไทยพบด้วยกันทั้งสิ้น 4 เหตุการณ์ โดยทั้ง 4 เหตุการณ์พบในกรณีคู่สนทนาเป็นเพื่อนกัน พบว่าในส่วนที่ 1 เป็นวจนกรรมการเตือน ส่วนที่ 2 เป็นการไม่รับทราบ

ตัวอย่างที่ 96 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“ที่ไทยนะ เหมือนถ้าคุณไปกินข้าว หรือไปที่ไหนกับเพื่อนกลุ่มนี้ ถ้าคุณยังมีเพื่อนกลุ่มอื่นอีก ก็จะไม่ได้ออกไปด้วยกัน ตัวอย่าง ฉันไปกินข้าวกับเพื่อนที่เรียนป.เอก แล้วฉันมีเพื่อนที่เรียนป.โทด้วย ฉันไม่ได้เอาเพื่อน 2 กลุ่มมา join กินข้าวด้วยกัน ที่ไทยเป็นแบบนี้แหละ ไซ้ใหม่ ฉันเคยแบบนี้แหละ โอเค เดียว 6 โมง ฉันต้องไปเจอเพื่อน ๆ ที่ป.เอก แต่ตอนนี้ 5 โมงแล้ว ฉันยังกินข้าว ยัง shopping อยู่กับเพื่อนป.เอก ฉันถามเพื่อนว่า เดียว X จะไปไหน เสร็จอันนี้ แล้วเพื่อนก็บอกว่า อ้อ ไม่มีอะไร ไม่ได้ทำอะไร ฉันบอกว่า คุณอยากไหม ไปกับฉันกินข้าวกับเพื่อนอีกกลุ่ม เขาตอบฉันว่า ไม่เป็นไร แล้วเขาก็ไม่ไปนะ ถ้าเป็นที่อินโด ปกติแล้วไม่เป็นอะไรเลย เพื่อนตอบว่าไปพื้นที่แน่นอน แค่ออกไปเลย ฉันจำได้หลาย ๆ ครั้ง ฉันมีเพื่อนคนอินโดมาเที่ยวที่กรุงเทพ เราไปเที่ยวด้วยกัน แล้วพอดอนกลางคืน ฉันมีนัดกินข้าวกับกลุ่มเพื่อนคนไทยที่เรียนด้วยกัน ฉันถามเพื่อนคนไทยบอก ได้ไหมฉันชวนเพื่อนคนอินโดของฉันไปด้วย ถ้าเป็นเพื่อนอินโดปกติตอบว่า อนุญาตเลย ได้เลย แต่เพื่อนคนไทยก็บอกว่า ได้นะ แต่เขาจะพูดอีกว่า ได้นะ แต่ว่าหรือว่าเราจะเจอกันวันพรุ่งนี้ วันนี้ให้ X ไปกับเพื่อนคนอินโดก่อน ฉันก็รู้เลยนะว่า โอเค ไม่เอา จริง ๆ ถ้าเป็นเพื่อนคนอินโด เราไม่ต้องถามเลย เราพาไปได้เลย ไม่มีปัญหาเลย มันเลยทำให้ฉันหลังจากนั้นไม่เคยถามเพื่อนคนไทยไป join กับเพื่อนกลุ่มอื่นอีกเลย อินโดนั้นง่ายมากเลยเป็นเพื่อนกัน 5 นาทีเรารู้จักกันแล้ว Ayo ไปกินข้าว Ayo ไปบ้านฉันเลย แต่คนไทยไม่ได้นะ เหมือนมี private zone ไม่สามารถ mix 2 กลุ่มได้ ที่อินโดนี่ไม่มี privacy เลย เราต้องพร้อมถ้าเพื่อนจะมาที่บ้าน จะหาที่บ้าน privacy เล็กมาก ฉันคิดว่าเพราะปกติที่อินโดเรามีครอบครัวใหญ่มาก ครอบครัวใหญ่ก็ต้อง sharing นะ ให้พี่น้อง เยอะ ๆ ครอบครัวที่อินโด ใน 1 บ้านมีปู่ ย่า พ่อ แม่ ลูก แล้วก็พี่ด้วย มีลูกของปู่ ลุง ลูกพี่ลูกน้อง ทุกอย่าง มีเยอะ ๆ หรือถ้าเรามีบ้านแต่อยู่แค่พ่อแม่ เรา แต่ข้าง ๆ บ้าน ใกล้ ๆ บ้านก็มีปู่ ลุง คนอื่น ๆ ในครอบครัวใกล้ ๆ มากอยู่ดี ถ้าเป็นครอบครัวก็แค่เข้าไปเฉย ๆ ไม่ต้องถามเลยว่า ฉันขอเข้าไปได้ไหม เข้าไปเลย อยากได้งานหรือ หยิบเลย ไม่ต้องพูดหรือขออะไร ยิ่งถ้าไปบ้านที่ไม่ได้โมเดิร์น ยิ่งเห็นเลย ไม่มีรั้วด้วย เข้าไปได้เลย”

จากตัวอย่างที่ 96 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้ให้ข้อมูลเข้ามาศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาที่ประเทศไทยจึงมีการติดต่อและใช้ชีวิตประจำวันทั่วไปกับเพื่อนชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลพบว่าในสถานการณ์ของการเชิญชวนให้เพื่อนชาวไทยร่วมการรับประทานอาหารหรือไปเที่ยวกับบุคคลที่ชาวไทยไม่รู้จักนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำได้หรือทำได้ค่อนข้างยาก จะเห็นได้จากการกล่าวถ้อยคำเชิญชวนให้ไปรับประทานอาหารร่วมกันกับเพื่อนอีกกลุ่มของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่ว่า *คุณอยากไหม*

ไปกับฉันกินข้าวกับเพื่อนอีกกลุ่ม หรือ ได้ไหมฉันชวนเพื่อนคนอินโดของฉันไปด้วย แต่เพื่อนชาวไทยใช้คำตอบไม่เป็นไปตามคาด นั่นคือ *ไม่เป็นไร* เนื่องจากคำว่า *ไม่เป็นไร* นี้ถือเป็นกลวิธีที่ใช้ในฐานะกลวิธีการปฏิเสธ (Panpothong and Phakdeephasook, 2014) หรือตอบว่า *ได้นะ แต่ว่าหรือว่าเราจะเจอกันวันพรุ่งนี้ วันนี้ให้ X ไปกับเพื่อนคนอินโดก่อน* ซึ่งเป็นการปฏิเสธโดยอ้อมเช่นกัน

ทั้งนี้ ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเห็นว่าการใช้คำตอบที่ไม่พึงประสงค์อย่างการปฏิเสธในบริบทของการชักชวนไปรับประทานอาหารร่วมกันกับเพื่อนของเพื่อนของชาวไทยนั้นถือเป็นเรื่องที่ไม่ปกติในสังคมอินโดนีเซีย ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่าหากในบริบทเช่นเดียวกันนี้ คู่สนทนาชาวอินโดนีเซียมักจะเลือกใช้คำตอบที่พึงประสงค์คือการตอบรับคำเชิญ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่า *ถ้าเป็นที่อินโด ปกติแล้วไม่เป็นอะไรเลย เพื่อนตอบว่าไปทันทีแน่นอน แค่อยากไปเลย และ ถ้าเป็นเพื่อนอินโดปกติตอบว่า อนุญาตเลย ได้เลย* จากตัวอย่างนี้จึงแสดงให้เห็นว่าการตอบรับในบริบทเช่นนี้จึงถือเป็นสิ่งที่เป็นไปตามคาดหรือเป็นคำตอบที่พึงประสงค์ และเป็นรูปแบบที่ชาวอินโดนีเซียเห็นว่าควรกระทำ ลักษณะเช่นนี้น่าจะทำให้เห็นถึงขอบเขตของความสัมพันธ์หรือขอบเขตของความเป็นส่วนตัวที่ชาวอินโดนีเซียน่าจะมีความเป็นส่วนตั้น้อยกว่าชาวไทย จึงสามารถสร้างมิตรภาพใหม่ได้ง่ายแม้จะไม่คุ้นเคยกันมาก่อนเลยก็ตาม

ตัวอย่างเหตุการณ์นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับวัจนกรรมการสัญญาในบทที่ 3 ที่ได้แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีแนวโน้มจะสัญญาได้ง่าย เพราะพวกเขาให้ความสำคัญกับความเป็นเพื่อน ขณะที่ผู้พูดภาษาไทยมักลดการผูกมัดการสัญญาและเน้นการรับคำผู้ฟังซึ่งเป็นถ้อยคำสั้น ๆ เพื่อให้ผู้ฟังทราบได้ว่าสิ่งที่ผู้ฟังต้องการนั้นได้รับความสนใจจากผู้พูดและผู้พูดต้องการจะกระทำตามที่ผู้ฟังต้องการ แต่อาจจะยังไม่หนักแน่นจนสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ฟังได้เท่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้พูดภาษาไทยคำนึงถึงปัจจัยเรื่องความสนิทสนม ดังนั้น เมื่อเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมเช่นนี้ขึ้นชาวอินโดนีเซียจึงมองว่าคำตอบของชาวไทยไม่ใช่รูปแบบที่พวกเขาคาดการณ์ไว้ เพราะสำหรับชาวอินโดนีเซียแล้ว แม้จะเป็นคนแปลกหน้าก็สามารถกลายเป็นเพื่อนของพวกเขาได้ในอนาคต แต่สำหรับชาวไทยคนแปลกหน้านั้นก็จำเป็นต้องรักษาระยะห่างต่อกันไว้

ตัวอย่างที่ 97 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“เพื่อนไปเที่ยวด้วยกัน นั่งเครื่องบินไปด้วยกัน แล้วเวลาขึ้นเครื่องเราจะต้องปิดมือถือใช้ไหมคะ แต่ว่าเพื่อนคนอื่นก็ยังเล่นมือถืออยู่ แอร์เขาก็ประกาศแล้วว่าปิด แต่เพื่อนก็ไม่สนใจ เราเลยบอกว่าต้องปิดมือถือแล้วนะ เพื่อนตอบกลับมาว่าไม่เป็นไร เราก็กัง สิบ คนอื่นโตะไม่เคยทำตามกฎระเบียบเลย เห็น ๆ อยู่ป้ายบอกอะไรยังงั้นไม่เคยแคร์ หรือครั้งหนึ่งเขาทิ้งขยะแบบไม่ได้มองเลยว่าไอ้ขยะที่เขาทิ้งมันลงถังไหม คือทิ้งไปเลยอะ เราก็บอกว่า มันไม่ลงถังนะ เขาตอบว่าไม่รู้ไหม แล้วให้ทำยังงั้น ทิ้งไปแล้ว เหมือนคนอื่นโตะไม่ค่อยชอบกฎนะ เหมือนโควิดคนอื่นโตะก็ไม่กลัว ขึ้นตลอด 4,000 ๆ พอเดือนนะว่า อย่าเพิ่งออกไปละหมาดเลย อันตรายนะ เขาบอกว่าขึ้นอยู่กับพระเจ้า ถ้าพระเจ้าให้ตายก็ต้องตาย เราเลยก็ได้ แล้วแต่เลย เหนื่อยใจ เหนื่อยจะยุ่งด้วย ถ้าเป็นคนไทยนะสถานการณ์ฉุกเฉินแบบนี้เขาฟังกันหมดแหละ ไม่ทำตัวแบบนี้”

จากตัวอย่างที่ 97 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพื่อนกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัยกระทั่งมาทำงานที่เดียวกันในประเทศไทยหลังสำเร็จการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลพบว่าในสถานการณ์ของการเตือนเพื่อนชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนั้นสร้างความลำบากใจอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีเหตุจำเป็นหรือฉุกเฉิน จะเห็นได้จากการกล่าวถ้อยคำแสดงเจตนาเตือนที่ว่า ต้องปิดมือถือแล้วนะ มันไม่ลงถังนะ หรือ อย่าเพิ่งออกไปละหมาดเลย อันตรายนะ แต่เพื่อนชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้คำตอบไม่เป็นไปตามคาดหวังสำหรับชาวไทยว่า ไม่เป็นไร ซึ่งถือเป็นการไม่ยอมรับหรือปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้พูดต้องการบอกหรือกล่าวถึงความผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของผู้ฟังให้นำไปสู่การปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม

ทั้งนี้ ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการที่ชาวไทยเห็นว่าการใช้คำตอบที่ไม่พึงประสงค์อย่างการปฏิเสธในบริบทของการเตือนในสถานการณ์ที่มีเหตุจำเป็นของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนั้นถือเป็นเรื่องที่ไม่ปกติในสังคมไทย ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่าหากในบริบทเช่นเดียวกันนี้ คู่สนทนาชาวไทยมักจะเลือกใช้คำตอบที่พึงประสงค์คือการรับทราบหรือตอบรับ เพราะเห็นว่าคู่สนทนาปรารถนาดี ดังที่ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่า ถ้าเป็นคนไทยนะสถานการณ์ฉุกเฉินแบบนี้เขาฟังกันหมดแหละ ไม่ทำตัวแบบนี้ จากตัวอย่างนี้จึงแสดงให้เห็นว่าการรับทราบและปรับพฤติกรรมในบริบทเช่นนี้จึงถือเป็นสิ่งที่เป็นไปตามคาดหวังหรือเป็นคำตอบที่พึงประสงค์ และเป็นรูปแบบที่ชาวไทยเห็นว่าควรกระทำ สำหรับชาวไทยอาจมองว่าการเตือนถือเป็นการแสดงความปรารถนาดี ขณะที่

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอาจมองว่าเป็นการ “แสดงความข้องใจ” เกี่ยวกับการกระทำของเขา อีกทั้งในบางกรณีชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอาจเห็นว่าสิ่งที่ชาวไทยเดิมนั้นเป็นสิ่งที่พวกเขาไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ เช่น การหลีกเลี่ยงการละหมาดในพื้นที่สาธารณะช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) คู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่นับถือศาสนาอิสลามมองว่าสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นนั้นเกินการควบคุมของตนเองเพราะขึ้นอยู่กับพระเจ้าเป็นผู้กำหนด

4.1.1.3 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการไม่สื่อสาร

ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการไม่สื่อสารเป็นการที่ผู้พูดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่กล่าวถ้อยคำออกมาในการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ จนทำให้อีกฝ่ายรู้สึกไม่เข้าใจและเกิดการไม่เห็นด้วยที่คู่สนทนาเลือกที่จะไม่กล่าวถ้อยคำใดออกมา

จากการวิเคราะห์ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการไม่สื่อสารพบด้วยกันทั้งสิ้น 7 เหตุการณ์ ปัญหาในลักษณะนี้ล้วนแต่เป็นปัญหาที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ไม่พบปัญหาในลักษณะนี้ในมุมมองของชาวไทยแต่อย่างใด แสดงให้เห็นจากข้อมูลที่พบว่าชาวไทยมักเลือกที่จะไม่สื่อสารในสถานการณ์ที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเห็นควรว่าในสถานการณ์นั้นผู้พูดควรที่จะต้องกล่าวถ้อยคำหรือแสดงเจตนาออกมา ในบริบทที่พบมีทั้งคู่สนทนาที่เป็นเพื่อน เพื่อนร่วมงาน ครูกับนักเรียน และผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ และเหตุผลเบื้องหลังของการไม่สื่อสารล้วนแต่เกิดจากความเกรงใจของชาวไทย

“การไม่สื่อสาร” ที่เป็นการแสดงออกถึงความเกรงใจในสังคมไทยสอดคล้องกันกับการศึกษาของทรงธรรม อินทจักร (Intachakra, 2012; ทรงธรรม อินทจักร, 2553) ที่เผยให้เห็นว่าหนึ่งในกลวิธีการแสดงความเกรงใจนั้นคือการไม่สื่อสาร จัดเป็นกลวิธีที่คำนึงถึงเรื่องการลดค่าของตนเอง (self-abnegation) และการให้ประโยชน์กับผู้อื่น (other-accommodation) มากที่สุด การไม่สื่อเจตนาออกมาหรือไม่กระทำการใด ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองถือเป็นการที่ผู้พูดไม่ต้องการรบกวนผู้ฟังอย่างแท้จริง ทว่าหากเกิดการแสดงความเกรงใจเช่นนี้กับคู่ปฏิสัมพันธ์ที่มาจากต่างวัฒนธรรมก็อาจนำมาซึ่งความสับสนให้แก่คู่สนทนาได้

ตัวอย่างที่ 98 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“อันนี้ไม่ใช่ว่าไม่พอใจ แต่ว่าไม่เข้าใจดีกว่า X นะคะ เป็น 룸เมตกับเพื่อนคนไทย แล้วข้าง ๆ ห้องเรา ได้กลิ่นบูห์ทุกวัน X ไปบอกห้องข้าง ๆ 2-3 ครั้งว่าบูห์นี่เหม็นมาก ได้กลิ่นมาที่ห้องเลย บอกเขาก่อน แต่เขาก็ยังไม่ฟัง แล้วก็ไปบอกคนดูแลที่พัก X บอกเขา เราจะรู้สึก อะไรนะ ไม่สบาย ไม่สบายใจ ต้องพูด แต่เขาไม่ทำก็โอเค อันนั้นเรื่องอื่น แต่เพื่อน 룸เมตบอก X ว่า ไม่ต้องบอกเขาหรอก เกรงใจเขา เราก็เลยไม่เข้าใจว่าเราไม่สบายใจนะ ยังไงก็ต้องบอก ถ้าคนอินโดนีเซีย ไม่อยากพูดอยากเตือนอะไร สู้บูห์ ไม่ค่อยฟัง ไม่ได้เกรงใจนะ แต่พูดไปก็ไม่หยุดสูบบุหรี่ ชี้แจงพูด เสียเวลา”

จากตัวอย่างที่ 98 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพื่อนกับชาวไทยอาศัยอยู่ในห้องพักเดียวกันในประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงการเตือนในสถานการณ์ที่บุคคลข้างห้องพักมีพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง เพื่อต้องการให้บุคคลที่ถูกเตือนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น จึงเห็นควรที่จะต้องแสดงเจตนาออกไป แต่เพื่อนชาวไทยเห็นแย้งว่าในสถานการณ์ที่กลิ่นบูห์จากบุคคลข้างห้องส่งผลกระทบต่อตนเองนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องสื่อสาร ดังจะเห็นว่าชาวไทยกล่าวออกมาอย่างชัดเจนถึงความเกรงใจว่าเป็นเหตุผลที่ทำให้เขาเลือกที่จะไม่สื่อสาร ในถ้อยคำที่ว่า ไม่ต้องบอกเขาหรอก เกรงใจเขา ในบริบทดังกล่าวจึงทำให้เกิดความขัดกันของการไม่สื่อสารของคนจากสองวัฒนธรรม กล่าวคือ ชาวไทยระบุว่าตนจะไม่สื่อสาร เพราะมีเหตุผลคือเรื่องของความเกรงใจ ขณะที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง อธิบายว่าหากชาวอินโดนีเซียเลือกที่จะไม่สื่อสารนั้นคงไม่ใช่เพราะเกรงใจ ทว่าเห็นว่าการเตือนนั้นอาจไม่มีประโยชน์ ซึ่งจะทำให้ผู้พูดต้องเสียเวลา จากตัวอย่างนี้จึงแสดงให้เห็นว่าความเกรงใจในสถานการณ์ดังกล่าวจึงน่าจะไม่ใช่รูปแบบที่ชาวอินโดนีเซียเข้าใจได้

ตัวอย่างที่ 99 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“ก็ไปที่สถานทูต เอกสารของลูกชายเจ้าหน้าที่คนไทยก็ถามว่าลูกชื่ออะไร ก็บอกได้ แต่พอถามว่า ภรรยาชื่ออะไร ตอบไม่ได้ ก็เลยบอกว่าแป๊บนึงนะครับ เดี่ยวโทรหาลูกสาวก่อน เจ้าหน้าที่ที่ก็เหมือนไม่เข้าใจว่าทำไมจำชื่อลูกชายได้ จำชื่อภรรยาไม่ได้ แต่ก็ให้เจ้าหน้าที่คุยกับลูกสาว หน้าเจ้าหน้าที่ก็เหมือนสงสัย แต่คงเกรงใจไม่ถาม ก็เลยบอกว่า อ้อ พอติภรรยาเพิ่งเปลี่ยนชื่อเลยจำไม่ได้ เจ้าหน้าที่ถึงทำหน้าเข้าใจ ก็อายนิดหน่อย เลยต้องบอกเขา จริง ๆ เขาถามดีกว่านะ เราจะได้ไม่สงสัย เราก็จะได้ไม่อาย”

จากตัวอย่างที่ 99 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้รับบริการมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้บริการซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ชาวไทยในสถานทูตอินโดนีเซีย ผู้ให้ข้อมูลระบุถึงการไม่สื่อสารของเจ้าหน้าที่สถานทูตเมื่อเกิดข้อสงสัยในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถบอกชื่อภรรยาของตนเองได้ จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความอาย ผู้ให้ข้อมูลจึงต้องอธิบายเหตุผลต่อเจ้าหน้าที่แม้เจ้าหน้าที่จะไม่ได้กล่าวถ้อยคำใดออกมาก็ตาม ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลอนุมานจากการกระทำนี้ของเจ้าหน้าที่ชาวไทยว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากความเกรงใจ จึงเลือกที่จะไม่สื่อสาร ในบริบทดังกล่าวจึงทำให้เกิดความขัดกันของการไม่สื่อสารของคนจากสองวัฒนธรรม กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอธิบายว่าเมื่อเกิดความสงสัยก็ควรแสดงเจตนาออกไปมากกว่าที่จะนิ่งเงียบ เพื่อจัดข้อสงสัย ทั้งยังไม่ทำให้คู่สนทนาเกิดความอายต่อการสงสัยของตน ขณะที่ชาวไทยเลือกที่จะไม่สื่อสาร เพราะหากกล่าวแสดงการถามออกไปอาจเป็นการรบกวนหรือก้าวล่วงเรื่องของผู้ฟังได้ จากตัวอย่างนี้จึงแสดงให้เห็นว่าความเกรงใจสถานการณ์ดังกล่าวจึงน่าจะไม่ใช่รูปแบบที่ชาวอินโดนีเซียเข้าใจได้นั่นเอง

4.1.2 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด

ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิดเป็นการที่คู่สนทนาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตีความเจตนาของคู่สนทนาแตกต่างไปจากที่อีกฝ่ายต้องการสื่อเจตนา การตีความเจตนาของถ้อยคำที่คลาดเคลื่อนหรือไม่ตรงกันก่อให้เกิดปัญหาความเข้าใจผิด หงุดหงิดใจ ไปจนถึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยต้องติดขัดหรือสิ้นสุดลง ดังที่จินดารัตน์ ธรรมรงุทย์ (2553) มองว่าการตีความเจตนาที่ไม่ตรงกันของคู่สื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้นเป็นหนึ่งในข้อบกพร่องเชิงวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นความผิดพลาดด้านเจตนาไม่ใช่กฎเกณฑ์การใช้ภาษา

จากการวิเคราะห์ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิดพบทั้งหมด 21 เหตุการณ์ ปัญหาในลักษณะนี้ที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง พบ 10 เหตุการณ์ และปัญหาที่มาจากมุมมองของชาวไทย 11 เหตุการณ์

ตัวอย่างที่ 100 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

"เราเวลาไปที่บ้านใครบางที่ไม่บอก เพื่อนก็ไม่เข้าใจมีความรู้สึกราวมายุ่งอะไรเยอะ เราได้ข่าวเขาไม่สบาย ก็ไลน์ไปบอกว่าอยากไปเยี่ยมนะ เขาก็บอกว่าเขาไม่เป็น ไม่ต้องมา แต่เราก็กไป เขาก็โมโห ว่าเรา

ว่าไม่ให้มา ไม่อยากให้ไปที่บ้าน จริง ๆ แล้วก็ไม่ได้ไปทำอะไรไปคุยเหมือนไปเยี่ยม นึกว่า เอ่อ เขามารยาทเฉย ๆ เกรงใจเราว่าเราต้องไปหาเพราะคนไทยขี้เกรงใจ เราก็อเสียใจ เรามี concept ว่าการที่เป็นคนที่รู้จักกัน ก็คือต้องไปหากัน ไปบ้านกันบ่อย ๆ เราอยากรักษาความสัมพันธ์ไว้ตลอดเวลาด้วยการไปหาที่บ้าน คือการไปหาเราไม่ได้จะไปอะไร มันเป็นการที่เรานึกถึง"

จากตัวอย่างที่ 100 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงสถานการณ์ที่เพื่อนชาวไทยไม่สบาย ผู้ให้ข้อมูลจึงต้องการไปเยี่ยมเพื่อนที่บ้านจึงบอกความประสงค์ของตนว่า อยากไปเยี่ยมนะ แต่ได้รับการตอบปฏิเสธจากคู่สนทนาว่า ไม่เป็น ไม่ต้องมา จากถ้อยคำดังกล่าวผู้พูดชาวไทยคาดหวังให้ผู้ฟังชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองยกเลิกสิ่งที่แสดงความประสงค์ออกมา เพื่อที่ผู้พูดชาวไทยจะได้ไม่ต้องดำเนินการใดในอนาคต ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองตีความเจตนาดังกล่าวว่าไม่น่าจะเป็นการปฏิเสธที่แท้จริง แต่น่าจะเป็นการปฏิเสธเพื่อมารยาทอันเนื่องมาจากลักษณะนิสัยของชาวไทยที่มีความเกรงใจ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่า นึกว่า เอ่อ เขามารยาทเฉย ๆ เกรงใจเราว่าเราต้องไปหาเพราะคนไทยขี้เกรงใจ เมื่อผู้ให้ข้อมูลตีความเจตนาเช่นนั้นจึงตัดสินใจไปเยี่ยมเพื่อนที่บ้าน และพบว่าตนนั้นตีความผิดพลาดไป นำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้ชาวไทยเกิดความโมโห และชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเกิดความรู้สึกเสียใจต่อเหตุการณ์ดังกล่าว

การปฏิเสธถือเป็นการสื่อสารที่ซับซ้อน จำเป็นต้องอาศัยการแสดงออกทางสีหน้าหรือท่าทางประกอบในการสื่อสาร ในกรณีตัวอย่างที่ 100 นี้จัดเป็นการสื่อสารที่ไม่เผชิญหน้าซึ่งเป็นการสื่อสารผ่านการใช้แอปพลิเคชันไลน์ จึงอาจทำให้เกิดการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนจนทำให้เกิดการตีความเจตนาของถ้อยคำผิดไป ประกอบกับการสร้างปฏิเสธหรือการปฏิเสธเพื่อมารยาทนี้เป็นการปฏิเสธที่แสดงถึงความสุภาพในหลายวัฒนธรรม (Chen et al., 1995; Eslami, 2005; Shishavan, 2016; Su, 2020)

ตัวอย่างที่ 101 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“น้องสามมีแหละค่ะ เขาก็มาเยี่ยมเราที่บ้าน ชอบถามซอกแซก ถามว่าเราทำงานเงินเดือนเท่าไร ถามว่าลูกเราเรียนอะไร รู้ไหมว่าเขากับพี่เขาดอนมาเมืองไทยใหม่ ๆ ช่วยเหลือกันมากเลยนะกว่าจะสบายแบบวันนี้ แล้วก็ถามอีกเยอะ อึดอัดมาก เขาก็ถามมากเข้า ๆ คงรู้ว่าเราไม่ค่อยอยากคุยก็ทำเป็นพูดขึ้นมาว่า บ้านหลังใหญ่เลยนะ เราเลยโมโหตอบหน้าไปว่า ที่มีบ้านหลังใหญ่ ไม่ใช่เงินแค่จาก XXX คนเดียว ฉันก็มีรายได้เยอะ ฉันก็ทำงาน 2 คนซื้อด้วยกัน เราก็อ่านงาน เงินของทั้งคู่ เราารู้สึกว่าเขาซอกแซกมาก ทวงบุญคุณมาก เราก็อ่านจะไปแล้ว แต่เขาก็อ่านพยายามคุย เหมือนไม่เข้าใจ เขาบอก คุย ๆ กัน คุยแบบนี้ไม่ไหวนะ รำคาญ ที่หลังถ้าจะมาหาแล้วเป็นแบบนี้ก็ไม่อยากให้มา”

จากตัวอย่างที่ 101 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเป็นภรรยาชาวไทยกำลังพูดคุยอยู่กับญาติของสามีชาวอินโดนีเซียที่พำนักอยู่ในประเทศไทย จึงได้แวะมาหาที่บ้าน ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงการถามข้อมูลส่วนตัวว่า ทำงานเงินเดือนเท่าไร ถามว่าลูกเราเรียนอะไร และแสดงการถามเพื่อตรวจสอบข้อมูลว่าผู้ฟังทราบในข้อมูลที่ผู้พูดกล่าวหรือไม่จากถ้อยคำที่ว่า รู้ไหมว่าเขากับพี่เขาดอนมาเมืองไทยใหม่ ๆ ช่วยเหลือกันมากเลยนะกว่าจะสบายแบบวันนี้ และยังได้ถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลอีกหลายครั้ง ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกอึดอัด กระทั่งคู่สนทนาแสดงถ้อยคำว่า บ้านหลังใหญ่เลยนะ ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกโมโหจึงแสดงความไม่พอใจว่า ที่มีบ้านหลังใหญ่ ไม่ใช่เงินแค่จาก XXX คนเดียว ฉันก็มีรายได้เยอะ ฉันก็ทำงาน 2 คนซื้อด้วยกัน เราก็อ่านงาน เงินของทั้งคู่ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลตีความจากถ้อยคำทั้งหมดว่ามีเจตนาทวงบุญคุณ เสมือนเป็นทวงถามให้ผู้ฟังรู้สึกว่าการต้องสำนึกบุญคุณ และการทวงถามถึงบุญคุณเช่นนี้น่าจะทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่ากำลังถูกตำหนิว่าเป็นคนไม่รู้คุณคน ขณะที่สำหรับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอาจไม่ได้คิดเช่นนั้น จากคำอธิบายของผู้ให้ข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าคู่สนทนาอาจเห็นว่าการแสดงถ้อยคำเหล่านั้นเป็นเพียงการชวนคุยเรื่องที่เกี่ยวข้องระหว่างกัน จากถ้อยคำที่คู่สนทนากล่าวกับผู้ให้ข้อมูลว่า คุย ๆ กัน จึงนำไปสู่ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น

ทั้งนี้ ในวัฒนธรรมไทยประเด็นทั้งเรื่องบุญคุณและการทวงถามนับว่าเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนชาวไทยให้ความสำคัญกับบุญคุณอย่างมากและเป็นแนวคิดที่มีมาช้านานในสังคมไทย (ม.ร.ว.อคินรพีพัฒน์, 2535: 291) อีกทั้งบุญคุณยังส่งผลต่อการแสดงวัจนกรรมและความสุภาพของผู้พูดภาษาไทยด้วย (Panpothong and Phakdeephassook, 2008; ชาญวิทย์ เยาวฤทธา, 2555) ส่วน

การทวงถามก็จัดเป็นการคุกคามผู้ฟังที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมตามแบบที่ชาวไทยยึดถือ เพราะชาวไทยมักเลี่ยงการกระทำที่จะทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่สบายใจ (Klausner, 1993: 254) ในขณะที่วัฒนธรรมการถามข้อมูลส่วนตัวอาจเป็นวิธีที่ชาวอินโดนีเซียนำมาใช้เพื่อชวนคุยและแสดงออกถึงความใส่ใจ ดังที่ได้นำเสนอไปแล้วในบทที่ 3

4.1.3 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกัน

ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกันเป็นการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระบุถึงการเลือกใช้คำใดคำหนึ่งของคู่สนทนา ผู้ฟังเห็นว่าคำดังกล่าวไม่เหมาะสมหรือไม่สามารถเข้าใจได้และเห็นว่าคำที่ผู้พูดเลือกใช้ไม่ควรปรากฏในบริบทสถานการณ์นี้ การเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกันเกิดจากการที่ทั้งสองฝ่ายนำประสบการณ์ก่อนหน้าของตนเข้ามาในบริบทการปฏิสัมพันธ์จริง คู่สนทนาต่างนำถ้อยคำไปประมวลผลร่วมกับแบบจำลองทางวัฒนธรรมและลักษณะเฉพาะบุคคลเข้าไว้ในการไตร่ตรอง เมื่อความรู้และความเข้าใจของคำที่รับรู้ไม่ตรงกับประสบการณ์ก่อนหน้า การเข้าใจความหมายของคู่สนทนาระหว่างวัฒนธรรมจึงไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันนั้นเกิดปัญหาค้าง

จากการวิเคราะห์ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกัน พบทั้งหมด 3 คำ ปัญหาในลักษณะนี้ที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบ 1 คำ คือ *บังเอิญ* และปัญหาที่มาจากมุมมองของชาวไทย 2 คำ คือ *น่ารัก* และ *อายุ*

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

ตัวอย่างที่ 102 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“แฟนเก่าเคยบอกว่าศาสนาอิสลาม ฉันนับถืออิสลามค่ะ เขาบอกว่าเป็นเรื่องยากนะ เพราะมีข้อห้ามเยอะ เช่น การแต่งงานคนศาสนาไม่เหมือนกันก็ยาก มีกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา เช่น ละหมาด อดอาหาร กินฮาลาลแบบนี้ เขาพูดข้างหน้าฉันเลย ฉันก็เศร้านะ พยายามแก้ตัวเอง แก้ความสัมพันธ์ให้ดี มันอาจมีความแตกต่างมาก ฉันคิดด้วยว่า ในอนาคตจะยากขึ้นอีกเยอะ ๆ เรานึกที่ตัวเอง ฉันกับเขาไม่ได้อยากจะยอมรับความแตกต่างที่เราศาสนาและวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน เขาบอกฉันว่าให้คิดว่าเราแค่บังเอิญมาเจอกัน ฉันก็บอกว่าจะบังเอิญได้ยังไง ทุกอย่างมีความตั้งใจจากพระเจ้าอยู่แล้ว จริง ๆ แล้วในศาสนาอิสลามมันไม่มีบังเอิญนะคะ เรามาเจอกันเพราะว่า takdir³¹ ถูกกำหนดมาแล้ว”

³¹ หมายถึง เส้นทางชีวิตที่ได้ถูกกำหนดไว้แล้ว

จากตัวอย่างที่ 102 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในสถานการณ์การบอกยติความสัมพันธ์ของคู่รักต่างวัฒนธรรมและความเชื่อ โดยผู้ให้ข้อมูลนับถือศาสนาอิสลาม ขณะที่อีกฝ่ายนับถือศาสนาพุทธ เมื่อความสัมพันธ์ต้องจบลงคู่สนทนาชาวไทยกล่าวถ้อยคำว่า *ให้คิดว่าเราแค่บังเอิญมาเจอกัน* เพื่อเป็นการปลอบใจให้คู่สนทนาได้ปล่อยวางจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกลับไม่สามารถทำความเข้าใจคำว่า *บังเอิญ* ที่คู่สนทนาชาวไทยกล่าวออกมาได้ ผู้ให้ข้อมูลน่าจะเห็นว่าการใช้คำว่าบังเอิญนั้นถือเป็นคำที่ไม่เหมาะสมในบริบทดังกล่าว ดังที่ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่า *บังเอิญได้ยังไง ทุกอย่างมีความตั้งใจจากพระเจ้าอยู่แล้ว จริง ๆ แล้วในศาสนาอิสลามมันไม่มีบังเอิญนะคะ เรามาเจอกันเพราะว่า takdir ถูกกำหนดมาแล้ว*

ตัวอย่างที่ 103 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“เป็นเหตุการณ์ที่เพื่อนอินโดมาสายเป็นประจำ ถ้าจะมาซำก็ควรบอกมาจะมาซำ ไม่ใช่ว่ารายงานเป็นระยะ ๆ ว่ารอรถ ทำอะไร ไม่อยากรู้ อยากให้ตรงเวลาเพราะเรานัดกันแล้ว แล้วพอมาถึงเราก็กถามสิว่าไม่ทำไม ไหนบอกใกล้แล้วไง เขาบอกว่าอายมาก อายเพื่อ มาสายนี้ต้องเกรงใจคนอื่นนะ ไม่ใช่มาอาย แต่ว่าจริง ๆ นะ คนอินโดนี้มาสายตลอด เพราะเขามีนาฬิกาข้อมือ³² เวลาจะยึดไปเรื่อย ๆ ชินแล้วอะนัดกับคนอินโดยังงี้ก็สาย ถ้าอยากเจอ 5 โมงก็บอกเลย 4 โมงเจอกัน อยากเจอตรงเวลาบอกก่อนเลยครึ่งชั่วโมง หรือชั่วโมงนึงก่อนเวลาจริงกับคนอินโดนีเซีย”

จากตัวอย่างที่ 103 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพื่อนกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในสถานการณ์การนัดหมายในประเทศไทยที่คู่สนทนาไม่ตรงตามเวลานัด เมื่อชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเดินทางมาถึงจึงกล่าวถ้อยคำว่า *อายมาก* ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่พอใจ และไม่สามารถทำความเข้าใจคำว่า *อาย* ได้ ผู้ให้ข้อมูลน่าจะเห็นว่าการใช้คำว่าอายนั้นถือเป็นคำที่ไม่เหมาะสมในบริบทดังกล่าว ดังที่ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่า *อายเพื่อ มาสายนี้ต้องเกรงใจคนอื่นนะ ไม่ใช่มาอาย*

³² นาฬิกาข้อมือ หรือ jam karet เป็นสำนวนภาษาอินโดนีเซีย หมายถึง การไม่ตรงต่อเวลา เวลาสามารถยืดไปได้เรื่อย ๆ เช่นเดียวกับยางพารา

ทั้งนี้ คำว่า *อาย* หรือ *ละอาย* ในภาษาอินโดนีเซียมาจากคำว่า *malu* มุลยาดี (Mulyadi, 1998) ได้อธิบายความหมายของคำนี้ในบทวัฒนธรรม (cultural script) ที่แสดงให้เห็นว่าคำว่า *malu* ชาวอินโดนีเซียใช้อธิบายสถานการณ์ในตัวบุคคล เป็นการแสดงออกอย่างหนึ่งที่มีมักจะเกิดจากความรู้สึกไม่ดีภายในตนเองและความรู้สึกนี้จะเกิดขึ้นหากมีใครรู้สถานการณ์ที่ทำให้ลำบากใจนั้น ดังนั้น การกล่าวคำว่า *อาย* ในมุมมองของชาวอินโดนีเซียเป็นเพราะผู้พูดรู้สึกอายในสิ่งที่ตนทำลงไปและในขณะเดียวกันก็อาจจะรู้สึกว่าการพวเลาของผู้อื่นด้วย *อาย* (ละอาย) ในที่นี้จึงน่าจะหมายความว่าตนไม่ควรจะกระทำเช่นนั้นอีก

ขณะที่ชาวไทยอาจมองได้ว่าความอายที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง กล่าวถ้อยคำออกมาถือเป็นมุมมองที่เน้นตนเองเป็นหลัก ชาวไทยจึงเห็นว่าเมื่อคู่สนทนาเข้ามาช้า ถือว่าไม่เกี่ยวข้องกับการรู้สึกอาย แต่ควรคำนึงว่ามีผู้อื่นที่เสียเวลารอ ผู้ที่กระทำผิดจึงควรจะ *เกรงใจ* เพราะจัดเป็นมุมมองที่เน้นผู้อื่นเป็นหลัก ดังนั้น สำหรับชาวไทยแล้ว *ความเกรงใจ* จึงน่าจะเหมาะสมกับบริบทที่เกิดขึ้น เพราะว่า *ละอาย* ในความคิดของคนไทยมักไม่ได้คิดถึงการอายเพราะกระทำผิดตามมุมมองของชาวอินโดนีเซีย ความเข้าใจความหมายของถ้อยคำนี้จึงแตกต่างกัน จนสามารถนำไปสู่ความสับสนและก่อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงลบได้

ตัวอย่างที่ 104 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“เขาชอบพูดล้อเลียนภาษาไทยและชอบมองเราเป็นตัวตลกเวลาที่เราพูดภาษาไทย หรือแม้แต่ถ้าเราพูดภาษาอินโดนีเซียไทย ๆ ก็เหอะ เหอะอะไรก็บอกว่าน่ารัก เราถามว่าหวัเราะอะไร เขาบอกว่า เวลาเราพูดแล้วน่ารัก แล้วก็พูดว่า lucu ต่อจากคำว่าน่ารัก แต่คำอินโดว่า lucu มันก็คือแปลว่าตลกด้วย ซึ่งเราไม่ตลกด้วยเลย เราก็บอกว่า น่ารักก็น่ารัก น่ารักไม่ตลก คนอินโดกลับบอกว่า น่ารักกับตลกก็ดีทั้งคู่ นะ ทำไมตลกไม่ดี ตลกก็คือน่ารักด้วย เราก็บอว่า เป็นบางครั้ง บางครั้งก็ตอบโต้ด้วยการบอกว่า เหมือนกับเขาว่าเวลาคุณพูดไทยไม่ชัดบ้างก็ตลกเหมือนกันนั่นแหละ”

จากตัวอย่างที่ 104 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวไทยในสถานการณ์การสนทนากับเพื่อนชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คู่สนทนาเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกันในคำว่า *น่ารัก* ดังจะเห็นที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงความไม่พอใจเมื่อคู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกใช้คำนี้ ในมุมมองของชาวอินโดนีเซียน่าจะต้องการชมคู่สนทนา โดยการเลือกใช้คำว่า *น่ารัก* หรือ *lucu* ในภาษาอินโดนีเซีย ซึ่งคำว่า *lucu* มีสองความหมาย ได้แก่

1) น่ารัก และ 2) ตลก สำหรับชาวอินโดนีเซียนั้น จากคำอธิบายในตัวอย่างน่าจะแสดงให้เห็นว่าทั้งความหมายว่า *น่ารัก* หรือ *ตลก* ต่างก็ถือเป็นความหมายเชิงบวกเช่นเดียวกันทั้งคู่

สำหรับชาวไทยแล้ว หากนึกถึงคำว่า *ตลก* ในกรณีของการสนทนาระหว่างกันดังตัวอย่างอาจมีนัยของความเยาะเย้ย และ *ตลก* ในภาษาไทยก็มักไม่ได้ใช้ในการชม จึงมีนัยเสี่ยงไปในเชิงลบได้อีกทั้ง คู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองยังแสดงอาการหัวเราะไปด้วยขณะสนทนา ชาวไทยจึงรู้สึกว่าการหัวเราะนั้นไม่สอดคล้องกันกับคำว่า *น่ารัก* จึงเห็นว่าชาวอินโดนีเซียน่าจะสื่อถึงคำว่า *ตลก* มากกว่า การเลือกใช้คำดังกล่าวจึงไม่เหมาะสมกับบริบทที่เกิดขึ้น

ผลการวิเคราะห์ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยได้แสดงให้เห็นการทำงานร่วมกันระหว่างความรู้ความเข้าใจที่คู่สนทนามีและเกิดขึ้นในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน พบว่ามีข้อน่าสังเกตบางประการ ดังนี้

1. ในมุมมองของชาวไทย ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักกล่าวถ้อยคำที่ชาวไทยเห็นว่าไม่เหมาะสมกับบริบท เห็นได้จากปัญหาบรรทัดฐานที่แสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสม (ใน หัวข้อ 4.1.1.1 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสม) ตรงกันข้ามกับมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่มองว่าชาวไทยมักไม่สื่อสาร เห็นได้จากบรรทัดฐานที่เกิดจากการไม่สื่อสาร (ใน หัวข้อ 4.1.1.3 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการไม่สื่อสาร) ผลการวิจัยในส่วนนี้สอดคล้องกับบทที่ 3 ที่พบว่า ผู้พูดชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมมากกว่าผู้พูดภาษาไทย ในขณะที่ผู้พูดภาษาไทยกลับเลือกการไม่แสดงวัจนกรรมในวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวมากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในอัตราส่วนร้อยละ นอกจากนี้ วัจนกรรมทั้ง 3 วัจนกรรมในบทที่ 3 ยังเป็นวัจนกรรมที่มีปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในบทนี้ด้วย

2. ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากคำตอบที่ไม่พึงประสงค์ พบตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการสัญญาหลายเหตุการณ์ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์วัจนกรรมการสัญญาในบทที่ 3 ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้พูดภาษาไทยมักลดการผูกมัดตนเอง โดยมีปัจจัยเรื่องความสนิทสนมเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงทำให้คู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบปัญหาการปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์สัญญาที่ชาวไทยไม่นิยมเสนอและสนองการสัญญาอย่างชัดเจน อีกทั้งยังสะท้อนถึงขอบเขตความสัมพันธ์ของเพื่อนและความเป็นส่วนตัวที่ชาวอินโดนีเซียน่าจะมีความเป็นส่วนตัวที่น้อยกว่าชาวไทย

3. ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาสะท้อนให้เห็นความขัดกันของเหตุผลเบื้องหลังในการปฏิสัมพันธ์ที่อาจนำไปสู่อคติระหว่างกันได้

ในหัวข้อต่อไปนี้จะเผยให้เห็นการจัดการความสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยว่าคู่สนทนามุ่งคำนึงถึงข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจใดเพื่อรักษาความสัมพันธ์ในการปฏิสัมพันธ์

4.2 ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ (motivational concern) ในการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

ผู้วิจัยศึกษาข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ตามแนวคิดการจัดการความสัมพันธ์ (rapport management) ของ สเปนเซอร์-โอที (Spencer-Oatey, 2002) จากการสัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ในการปฏิสัมพันธ์ โดยมีวิธีการดังนี้

1. ผู้วิจัยขอให้ผู้ให้ข้อมูลช่วยยกตัวอย่างการปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกรำคาญ ไม่พอใจ หรือถูกเหยียดหยาม ทั้งนี้ คำถามทั้ง 3 ประเด็นนี้เป็นคำถามที่ผู้วิจัยนำมาจากงานวิจัยของ สเปนเซอร์-โอที แม้ว่าคำถามจากงานวิจัยดังกล่าวมีการถามถึงการปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกมีความสุข ภูมิใจ หรือรู้สึกพึงพอใจ แต่การวิจัยในบทนี้เป็นการนำเสนอการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาระหว่างกัน ผู้วิจัยจึงเลือกแต่ข้อมูลที่เป็นปัญหามาเสนอในส่วนนี้

2. ผู้วิจัยวิเคราะห์เหตุการณ์ที่ได้มาทั้งหมดว่าจากเหตุการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวมา คำพูดที่ผู้ให้ข้อมูลใช้และเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลอธิบายมีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ (motivational concerns) ของการจัดการความสัมพันธ์ใดเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง คำตอบของผู้ให้ข้อมูลเมื่อนำมาเชื่อมโยงกับข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจทั้ง 4 ด้านแล้วสามารถแยกได้เป็น 2 กรณี

กรณีแรก ผู้วิจัยสามารถตีความได้จากการอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยถ้อยคำที่ชัดเจนเกี่ยวกับข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ เช่น หน้าชา อับอาย เสียความน่าเชื่อถือ เสียประโยชน์ ฯลฯ ตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นถ้อยคำที่ชัดเจนตามข้อคำนึง “หน้าเซ็งคุณภาพ”

“ก็ไปที่สถานทูต เอกสารของลูกค้าเจ้าหน้าที่คนไทยก็ถามว่าลูกชื่ออะไร ก็บอกได้ แต่พอถามว่าภรรยาชื่ออะไร ตอบไม่ได้ ก็เลยบอกว่าแป็บนี้ชนะครับ เดี่ยวโทรหาลูกสาวก่อน หน้าเจ้าหน้าที่ก็เหมือนไม่เข้าใจว่าทำไมจำชื่อลูกชายได้ จำชื่อภรรยาไม่ได้ แต่ก็ให้เจ้าหน้าที่คุยกับลูกสาว หน้าเจ้าหน้าที่ก็เหมือนสงสัย แต่คงเกรงใจไม่ถาม ก็เลยบอกว่า อ้อ พอดีภรรยาเพิ่งเปลี่ยนชื่อเลยจำไม่ได้ เจ้าหน้าที่ถึงทำหน้าที่เข้าใจ ก็อายนิดหน่อย เลยต้องบอกเขา จริง ๆ เขาก็ถามดีกว่านะ เขาจะได้ไม่สงสัยเราก็จะได้ไม่อาย”

อีกกรณีหนึ่ง ผู้วิจัยสามารถตีความได้จากการอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับนิยามของข้อค่านึงที่เป็นเหตุจูงใจต่าง ๆ ที่สเปนเซอร์-โอทีได้ให้ไว้ ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้ที่ได้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลกำลังรู้สึกขาดความเป็นอิสระจากคำถาม จนทำให้รู้สึกอึดอัดใจ แม้จะไม่ได้แสดงให้เห็นถ้อยคำที่ชัดเจน แต่สอดคล้องกับนิยามตามข้อค่านึง “สิทธิความเสมอภาค”

“เพื่อนคนอินโดนีที่ทำงาน ถามคำถามมากไป ถามเกือบทุกคนซึ่งไม่ชอบ เรื่องส่วนตัวอะไร ๆ ถามหมด มีแฟนหรือยัง แต่งงานหรือยัง มีลูกกี่คน เมื่อไรจะมีลูก ขนาดเคยไปติดต่องานที่อินโด คนขับรถ gojek³³ ยังถามเยะเยะ ไม่รู้จักก็ถาม พิศสุดเคยโดน gojek ถามมาทำงานที่นี้เงินเดือนเท่าไร โอโห ถามเก่งกันทั่วประเทศ แต่ก็ต้องยิ้ม ๆ พยักหน้าไป ถามคำตอบคำ แต่ก็ต้องตอบแหละรักษามารยาท”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3. ผู้วิจัยนำข้อค่านึงที่เป็นเหตุจูงใจที่พบทั้งหมดจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและมุมมองของชาวไทยมาเปรียบเทียบ ทั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเพียงมุมมองข้อค่านึงที่เกิดจากการให้เหตุผลเบื้องหลังของเจ้าของภาษาเท่านั้น แม้ว่าในตัวอย่างเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น เจ้าของภาษาที่ให้ข้อมูลจะให้เหตุผลเบื้องหลังของคู่สนทนาต่างวัฒนธรรมร่วมด้วย แต่ก็ไม่ใช่ที่แน่ชัดว่าเจ้าของภาษาในอีกวัฒนธรรมหนึ่งจะคิดเห็นเช่นเดียวกันกับที่ผู้ให้ข้อมูลตีความ ผู้วิจัยจึงพิจารณาเพียงมุมมองที่เจ้าของภาษาให้เหตุผลเบื้องหลังและตีความเกี่ยวกับวัฒนธรรมแม่ของตนเท่านั้น ไม่ได้พิจารณาการคิดแทนผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์ในการเปรียบเทียบเชิงปริมาณนี้

³³ หมายถึง รถจักรยานยนต์รับจ้าง

ดังตัวอย่างเหตุการณ์ต่อไปนี้ที่ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เพียงเหตุผลเบื้องหลังในมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่กำลังคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” แต่จะไม่ได้นำเหตุผลเบื้องหลังที่ผู้ให้ข้อมูลต่างวัฒนธรรมมาสันนิษฐานว่าเจ้าหน้าที่ชาวไทยที่กำลังเกรงใจจึงไม่เอ่ยถามออกมาดังที่ขีดเส้นใต้

“ก็ไปที่สถานทูต เอกสารของลูกชายเจ้าหน้าที่คนไทยก็ถามว่าลูกชื่ออะไร ก็บอกได้ แต่พอถามว่าภรรยาชื่ออะไร ตอบไม่ได้ ก็เลยบอกว่าแป๊บนี้นะครับ เดี่ยวโทรหาลูกสาวก่อน หน้าเจ้าหน้าที่ก็เหมือนไม่เข้าใจว่าทำไมจำชื่อลูกชายได้ จำชื่อภรรยาไม่ได้ แต่ก็ให้เจ้าหน้าที่คุยกับลูกสาว หน้าเจ้าหน้าที่ก็เหมือนสงสัย แต่คงเกรงใจไม่ถาม ก็เลยบอกว่า อ้อ พ่อติภรรยาเพิ่งเปลี่ยนชื่อเลยจำไม่ได้ เจ้าหน้าที่ถึงทำหน้าที่เข้าใจ ก็อายนิดหน่อย เลยต้องบอกเขา จริง ๆ เขาถามดีกว่านะ เขาจะได้ไม่สงสัยเราก็จะได้ไม่อาย”

4. ผู้วิจัยนำเสนอการเปรียบเทียบให้เห็นจุดมุ่งเน้นของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยด้วยปริมาณความถี่และแสดงการเปรียบเทียบเป็นอัตราร้อยละ

มุมมองจากเหตุการณ์ที่ละเอียดอ่อนในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยที่มาจากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 82 คน รวม 58 เหตุการณ์ แบ่งเป็นชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจำนวน 32 คน 22 เหตุการณ์ และผู้ให้ข้อมูลชาวไทยที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจำนวน 50 คน 36 เหตุการณ์ พบว่าบางเหตุการณ์อาจพบข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจได้มากกว่าหนึ่งด้าน จากเหตุการณ์ทั้งหมดจึงทำให้พบข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ทั้งหมด 62 ข้อคำนึง จากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง 24 ข้อคำนึง และจากชาวไทยอีก 38 ข้อคำนึงที่ผู้พูดใช้ในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างกัน การเปรียบเทียบข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 40 การเปรียบเทียบข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

ลำดับ ที่	ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ	IUT		NST	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	หน้าเชิงคุณภาพ	8	33.33	17	44.74
2	สิทธิความเสมอภาค	4	16.67	10	26.32
3	หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม	3	12.50	11	28.95
4	สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง	9	37.50	-	-
รวม		24	100	38	100

จากตารางที่ 40 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือเหตุผลเบื้องหลังในการปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบทั้ง 4 ด้าน สามารถจัดเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง ร้อยละ 37.50 หน้าเชิงคุณภาพ ร้อยละ 33.33 สิทธิความเสมอภาค ร้อยละ 16.67 และหน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม ร้อยละ 12.50 ตามลำดับ ขณะที่ไทยสามารถจัดเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ หน้าเชิงคุณภาพ ร้อยละ 44.74 หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม ร้อยละ 28.95 สิทธิความเสมอภาค ร้อยละ 26.32 ตามลำดับ โดยไม่พบสิทธิด้านความเกี่ยวข้องแต่อย่างใด

จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยที่พบมีข้อนาสังเกต คือ ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมุ่งเน้นสูงสุดกับต่ำสุดเป็นมุมมองสังคมเหมือนกัน แม้จะสนใจสิทธิโดยชอบธรรมทางสังคม แต่กลับไม่ค่อยมุ่งเน้น “หน้า” ที่เป็นคุณค่าทางสังคม ขณะที่ชาวไทยให้ความสำคัญกับการจัดการที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ การมุ่งเน้น “หน้า” ทั้งมุมมองปัจเจกและมุมมองสังคม จึงไม่ค่อยมุ่งเน้นการจัดการกับสิทธิทางสังคม

ในหัวข้อข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยนี้จะแสดงเหตุการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งที่คู่สนทนามีมุมมองต่อเหตุการณ์เดียวกันและอาจมีเพียงมุมมองของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเผยให้เห็นข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน สามารถจำแนกส่วนการวิเคราะห์ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจทั้ง 4 ด้าน

ออกเป็น 2 มุมมอง ได้แก่ ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง และปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากมุมมองของชาวไทย

4.2.1 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมุ่งวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจที่เกิดจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเป็นหลัก โดยพิจารณาจากการปฏิสัมพันธ์ที่ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองระบุว่าเป็นปัญหา ทั้งนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากข้อคำนึงที่แตกต่างตามแต่ละวัฒนธรรม กล่าวคือ ผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์ทั้งจากวัฒนธรรมอินโดนีเซียและวัฒนธรรมไทยมีข้อคำนึงที่เป็นเหตุผลเบื้องหลังที่แตกต่างกัน จึงทำให้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเกิดปัญหา มีความเข้าใจผิด หรือทำให้การสื่อสารไม่ราบรื่น จนอาจเกิดความคับข้องใจระหว่างกันได้

มุมมองของผู้พูดชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบเหตุการณ์ที่มีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจทั้ง 4 ประการ ตามส่วนประกอบของการจัดการความสัมพันธ์ ได้แก่ 1) ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” 2) ข้อคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” 3) ข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” และ 4) ข้อคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1.1 ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ”

มุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบเหตุการณ์ที่มีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” ซึ่งเป็นมุมมองเชิงปัจเจกหรือความเป็นส่วนตัวที่เกี่ยวกับการจัดการกับหน้า หน้าเชิงคุณภาพนี้คำนึงถึงคุณค่าของตนเอง การนับถือตนเอง ความน่าเชื่อถือ เกียรติยศ ชื่อเสียง ความสามารถ ฯลฯ และต้องการให้สิ่งเหล่านี้ได้รับการยอมรับ ซึ่งหากคุณค่าหรือคุณสมบัติส่วนบุคคลเหล่านี้ไม่ได้รับการยอมรับก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาหรือความคับข้องใจระหว่างกันได้ ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” ในมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบทั้งหมด 8 เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 33.33

ตัวอย่างที่ 105 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

"มีเหตุการณ์ที่รู้สึกไม่สบายใจ เรื่องนี้ เราที่นั่งกินข้าวกับเพื่อนร่วมงาน ก็เพิ่งมาทำงาน เพื่อนก็บอกว่า เดี่ยวเราไปข้างนอกกันนะ เคยไปกินร้านนี้ใหม่ที่นั่งอร่อยนะ เราก็บอกว่า ไม่เคย จั๊นวันอาทิตย์ไปกันนะ เขาก็บอก โอเค ๆ ได้ ๆ เขาพูดเราคิดว่า โอเค confirm แล้วเราก็คือ cancel นัดอะไรวันนั้น แล้วก็คือรอ ไม่ทำอะไร จนกระทั่งถึงวันนั้นก็ไม่เห็นโทร ไม่เห็นอะไร เราก็เลยไม่ได้ไปไหน หลังจากที่เราเจอกันวันอาทิตย์ เอ้ย วันจันทร์เขาพูดคุยกับเราเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

ถ้าหากเราพูดคุยกันว่า นัดอาทิตย์หน้านะ วันอาทิตย์นะ เราก็จะไปเที่ยวกันนี้นะ แต่การที่เราเหมือนว่าระบุเป็นวันที่แน่นอนนี้แสดงว่า confirm ถ้าหากว่ามันต้องยกเลิกเขาต้องบอกยกเลิกแต่คือวันนั้นเราไม่เข้าใจ จนกระทั่งเราเรียนรู้วัฒนธรรมไทยทำให้เรารู้ว่าคนไทยถ้าเกิดว่าเป็นนัดลักษณะอย่างนั้น ถ้าหากว่าไปจริง ๆ ก่อนถึงวันนั้นก็ confirm ถ้าหากว่าไม่มีอะไร ก็แสดงว่ายกเลิก แต่ถ้าเราในภาษาอินโดนีเซียจะมีการใช้คำว่าถ้าหากว่ายังไม่แน่นอน ยังไม่ต้องการ confirm เราจะใช้คำว่า kapan-kapan³⁴ หรือ Insya Allah³⁵ แสดงว่าเป็นการพูดคุยมารยาทอะไร ยังไม่รู้ว่าจะวันไหน แต่ถ้าหากว่าพูดแล้วเป็นวันไหน นี่แสดงว่าเป็นการมัดแล้ว เหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นหลายรอบ หลังจากนั้นทำให้เราค่อย ๆ ชินปรับตัวให้ได้ปรับให้เข้าตาม concept ของเขา"

จากตัวอย่างที่ 105 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการตีความของถ้อยคำผิด จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยแล้วรู้สึกไม่พึงพอใจ จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” และ “สิทธิความเสมอภาค” เข้ามาเกี่ยวข้อง

ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” คือ ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าตนไม่เป็นที่ยอมรับ ไม่ได้รับความสำคัญ เนื่องจากถูกปฏิเสธการนัดหมายโดยไม่มีการบอกกล่าว เสมือนไม่ได้ให้ความสำคัญกับผู้ให้ข้อมูล อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่เพิ่งเข้ามาทำงานใหม่ จึงอาจจะต้องการผูกสัมพันธ์เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน แต่ความต้องการนั้นกลับถูกปฏิเสธ และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ ผู้ให้ข้อมูลจึงเลือกที่จะปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย

³⁴ หมายถึง เมื่อไรก็ตาม

³⁵ หมายถึง ถ้าพระเจ้าทรงประสงค์ หรือ หากว่าพระเจ้าอนุญาต

ส่วนข้อคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” นั้น ผู้ให้ข้อมูลกำลังคำนึงถึงสิ่งที่เสียและประโยชน์ที่ได้ นั่นคือ ผู้ให้ข้อมูลต้องเสียเวลาที่จะต้องรอ และสิทธิความมีอิสระของเขาถูกจำกัด เนื่องจาก การนัดหมายทำให้วันทีนั้น ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถที่จะเป็นอิสระได้

อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของชาวไทยน่าจะอนุมานได้จากตัวอย่างเหตุการณ์ดังกล่าวที่แสดงให้เห็นว่าการสัญญาดังกล่าวอาจไม่ถือว่าเป็นกิจจะลักษณะตามความเข้าใจของชาวไทยซึ่งตรงกันข้ามกับความเข้าใจของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าความจริงใจในการสัญญาของชาวไทยอาจจะขึ้นอยู่กับบริบท มิได้เป็นเช่นนี้ทุกกรณี ในสถานการณ์ที่เป็นทางการหรือการงาน การสัญญาก็ย่อมต้องจริงจังมากกว่าสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการหรือนัดหมายเรื่องส่วนตัว

ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับการแสดงวจนกรรมการสัญญาในบทที่ 3 ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมักเลือกใช้วิธีการสัญญาที่มีพลังวจนกรรมที่ไม่เท่ากัน โดยชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักเลือกใช้วิธีการให้คำมั่นในการสัญญาเพื่อผูกมัดตนเองกับการสัญญา ขณะที่ผู้พูดภาษาไทยมักเลือกใช้การกล่าวตกลงเพื่อผูกมัดตนเองกับการสัญญา สะท้อนให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเน้นการรับประกันเพื่อสร้างความหนักแน่นในการสัญญาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ฟัง ส่วนผู้พูดภาษาไทยเน้นการรับคำผู้ฟังซึ่งเป็นถ้อยคำสั้น ๆ เพื่อให้ผู้ฟังทราบได้ว่าสิ่งที่ผู้ฟังต้องการนั้นได้รับความสนใจจากผู้พูดและผู้พูดต้องการจะกระทำตามที่ผู้ฟังต้องการ แต่อาจจะยังไม่หนักแน่นจนสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ฟังได้ ความแตกต่างที่พบสามารถสร้างความสับสนให้แก่คู่สนทนาต่างวัฒนธรรมได้

ตัวอย่างที่ 106 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“สถานการณ์เกิดขึ้นตอนมีกิจกรรมในมหาวิทยาลัยนะ ผมสอนนักศึกษาคนไทย ผมสอนและได้อธิบายเรียบร้อยแล้ว แต่พวกเขาก็ยังทำไม่ได้ บางครั้งพวกเขาก็ไม่ทำการบ้าน อะไรที่สั่งให้ทำ ในห้องเรียนก็เล่นแต่มือถือด้วย ผมรู้สึกรำคาญและผิดหวังนิดหน่อย ตอนแรก ๆ ผมคิดว่าพวกเขาจะยังไม่เข้าใจเราเป็นต่างชาติ ภาษาไทยอาจจะไม่ชัด สอนดนตรีแล้วอาจจะเข้าใจยากนิดหน่อย แต่ก็ไม่มีใครมาถามนักศึกษาทุกคนก็เงียบ แล้วก็เหมือนเดิมบ่อย ๆ

ผมไม่มีความสุข ผมเขียนเรื่องไปถึงหัวหน้าภาควิชาเพื่อให้มีการทำงานที่ดีขึ้น ให้นักศึกษาทุกคนที่ไม่จริงจังกกับการเรียนจะทำแบบนี้อีกไม่ได้ ผมจะโมโหกับทุกคนมันไม่ได้ มันเหนื่อยมากใช้ไหมถ้าต้องบอกกับทุกคน ไม่ต้องโมโหเลย ต้องบอกเจ้านายก่อน เราต้องเคารพคนที่อยู่ข้างบน”

จากตัวอย่างที่ 106 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการไม่สื่อสาร จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวไทย แล้วรู้สึกไม่พึงพอใจ รำคาญ และผิดหวัง จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” และ “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” เข้ามาเกี่ยวข้อง

ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” คือ ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าตนไม่เป็นที่ยอมรับจากการสอนที่อาจมีสาเหตุมาจากการใช้ภาษาไทยที่ไม่ชัดเจน เนื่องจากบ่อยครั้งที่พบว่านักศึกษาไม่เข้าใจในบทเรียนของตน จนทำให้เกิดความรำคาญและผิดหวังจากการไม่ได้รับการยอมรับในความสามารถของตน

ขณะเดียวกัน ข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” ก็เป็นอีกข้อคำนึงหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลกำลังคำนึงถึงหน้าที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้ให้ข้อมูล นั่นคือ หน้าที่ในฐานะที่เป็นอาจารย์หรือบทบาทของเขาไม่ได้รับการยอมรับจากนักศึกษาชาวไทย

ส่วนข้อคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” นั้น จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ในการให้ความสำคัญต่อความเหมาะสมของความสัมพันธ์ตามตำแหน่งในการทำงาน เห็นได้จากผู้ให้ข้อมูลเลือกรายงานต่อหัวหน้างานให้รับรู้ถึงปัญหาในการทำงานมากกว่าที่จะแสดงความไม่พอใจต่อนักศึกษาโดยตรง

4.2.1.2 ข้อคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค”

มุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบเหตุการณ์ที่มีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจถึง “สิทธิความเสมอภาค” ซึ่งเป็นมุมมองเชิงปัจเจกในการเป็นอิสระที่เกี่ยวกับการจัดการกับสิทธิความเป็นส่วนตัว สิทธิความเสมอภาคนี้คำนึงถึงสิทธิที่ควรจะได้จากผู้อื่น ให้ตนสามารถได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมหรือเท่าเทียม ซึ่งหากสิทธิถูกลิดรอนทั้งการเสียประโยชน์หรือการถูกบังคับ ทำให้เขาเสียสิทธิในความเป็นอิสระก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาหรือความไม่พอใจระหว่าง

กันได้ ข้อคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” ในมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง พบทั้งหมด 4 เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 16.67

ตัวอย่างที่ 107 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“แต่ก่อนนี้คุยกับพนักงานขับรถ ปกตินี้ คนขับรถนี้ เขาจะต้องพาไปไหน บอกเขาไปไหน บางครั้งก็ไม่มีปัญหา แต่บางครั้งบอกว่า เออ พี่ไปที่นี่ เขาบอก โอเค คุย โอเค ๆ คุยอะไรก็โอเค ๆ อย่างเดียว พอไปจริงนี่พาไปไหนไม่รู้ ไม่ใช่ที่เราบอก โอเคนี้ จริง ๆ ไม่ใช่รู้หรือโอเคจริง ๆ ไม่รู้จักบอก โอเคด้วย แล้วก็ถามด้วย ทำให้เราไม่เข้าใจมาก ก็จริง ๆ นี่ก็ถามได้นะ การไม่ตรง ทำให้เสียเวลานะ งดด้วย”

จากตัวอย่างที่ 107 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในสถานการณ์การสื่อสารกับคนขับรถชาวไทย ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยแล้วรู้สึกไม่พึงพอใจและสร้างความสับสนจากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” โดยผู้ให้ข้อมูลกำลังคำนึงถึงสิ่งที่เสียและประโยชน์ที่ได้ นั่นคือ ผู้ให้ข้อมูลต้องเสียเวลาไปยังสถานที่ที่ไม่ใช่จุดหมาย

ทั้งนี้ คู่สนทนาน่าจะตีความเจตนาของคำว่า “โอเค” แตกต่างกันไป เนื่องจากการใช้คำว่า “โอเค” ในภาษาไทยมีหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่หลากหลาย ดังที่วีณา วุฒิจำนงค์ (2559) ได้ศึกษาหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของคำว่า “โอเค” ในบทสนทนาภาษาไทยไว้ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ามุมมองของชาวไทยน่าจะใช้ “โอเค” ในหน้าที่การแสดงความรู้สึที่คู่สนทนาพูด ขณะที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคงจะตีความว่าคู่สนทนากำลังแสดงความเข้าใจจากการที่ตนบอกสถานที่ที่ต้องการจะไปแก่คู่สนทนา

ตัวอย่างที่ 108 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“ครั้งหนึ่งฉันถามกับคนขับแท็กซี่ที่กำลังขับรถว่าทำไมคุณไม่บีบแตรล่ะ เพราะว่า ตอนนั้นเรารอดติดอยู่ที่ไฟแดง แล้วเป็นไฟเขียวแล้ว คนขับมอเตอร์ไซค์ที่อยู่ข้างหน้าเราไม่ใช่จะเตรียมพร้อมจะไป แต่ก็ยังคุยโทรศัพท์สนุก ๆ อยู่ แล้วในรถก็เงียบ ผ่านไปหลังไฟเขียวแล้วหลายวินาที มอเตอร์ไซค์นั้นถึงจะไป แล้วเราถึงไปได้ ฉันถามคนขับแท็กซี่ว่าทำไมไม่บีบแตรล่ะ เพราะฉันรู้สึกว่าการที่อินโดเราจะไม่บีบ

แต่เพราะว่าเป็นการบอกนะว่า เฮ้ย ๆ ฉันอยู่ที่นี่ บอกว่า เฮ้ย ๆ คุณมีอะไรไม่ปกติแล้ว แต่คำตอบของคนขับแท็กซี่ทำให้ฉันเข้าใจว่าการบีบแตรนี้เราไม่เหมือนกันจริง ๆ เลย คนขับแท็กซี่บอกว่า เราคนไทยไม่บีบแตรคนอื่น ยกเว้นว่าเรื่องสำคัญจริง ๆ เพราะ จะทำให้คนนั้นจะรู้สึกว่าเขาทำผิด บีบแตรนี้ใช้แล้วคนนั้นจะโมโห

ฉันค่อนข้างคิดว่าจะโมโหทำไม ทำไมต้องโมโห ทุกครั้งที่เจอแบบนี้ คิดว่าต้องบีบแตรแล้ว แต่ก็ไม่มีอะไร ทุกคนเฉย ๆ นี่ คนขับรถเฉย ๆ ทำให้ฉันไม่สบายอะ อึดอัดใจทุกครั้งทีรู้สึกว่ามันต้องบีบแตรหรือต้องบอกเขาอะไรสักอย่างว่าไปได้แล้ว เฮ้ ๆ อย่าสบาย ๆ”

จากตัวอย่างที่ 108 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในสถานการณ์การสื่อสารกับคนขับรถแท็กซี่ชาวไทย ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการไม่สื่อสาร จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยแล้วรู้สึกอึดอัดใจ จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” โดยผู้ให้ข้อมูลกำลังคำนึงถึงสิทธิความมีอิสระของเขาถูกจำกัด เนื่องจาก ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถที่จะแสดงการกระทำบีบแตรหรือการเตือนอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นเรื่องปกติในสังคมของตนได้อย่างเป็นอิสระ จึงทำให้ไม่สบายใจและอึดอัดใจ

อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของชาวไทยน่าจะอนุมานได้จากตัวอย่างเหตุการณ์ดังกล่าวที่แสดงให้เห็นว่าการบีบแตรถือเป็นการกระทำที่ผู้อื่นอาจจะรู้สึกว่าตนกำลังถูกคุกคามหน้า จนอาจทำให้โมโหหรือไม่พอใจได้ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ตรงกันข้ามกับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

4.2.1.3 ข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม”

มุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบเหตุการณ์ที่มีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” ซึ่งเป็นมุมมองเชิงสังคมที่เกี่ยวกับการจัดการกับหน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคมนี้คำนึงถึงคุณค่าทางสังคมของตนเองให้เป็นที่ยอมรับและส่งเสริมอัตลักษณ์ทางสังคมหรือบทบาทของพวกเขา ซึ่งหากคุณค่าทางสังคมเหล่านี้ไม่ได้รับการยอมรับก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาหรือความไม่พอใจระหว่างกันได้ ข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” ในมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบทั้งหมด 3 เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ

ตัวอย่างที่ 109 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

"บางทีไม่เข้าใจตรงนี้คนที่นับถือศาสนาอาจจะมีคนที่เคร่งหรือไม่เคร่ง กินอาหารบางครั้งอย่างที่ไม่เคร่ง กินอาหารก็ไม่ต้องมีร้านฮาลาล ที่นี้เขาอาจจะรู้จักศาสนาอิสลามที่บางครั้งต้องพกผ้า ต้องกินฮาลาล เขาก็จะมีบ้างที่เขาไม่เข้าใจ ก็จะมีบ้างเขาทำไมมาถามเราว่าเราไม่ละหมาด ไม่มีฮาลาลแล้วกินได้ยังไง พอพูดแบบนี้ทำให้เรารู้สึกไม่ดี เราก็ดูเฉย ไม่อยากโต้ตอบ แต่ไม่อยากให้เขาพูด ไม่ต้องมาพูดแบบนี้ก็ได้"

ไม่ คือเราไม่ควรพูดเรื่องนี้ เราไม่ควรทัก เราก็มารู้สึกว่าเฮ้ย อะไรอย่างนี้ เราจะมีความรู้สึกเหมือน offence คือจริง ๆ ก็อาจจะหวังดี กลัวเราไม่รู้ร้านนี้ไม่มีฮาลาล ไม่ใช่เราไม่รู้ แต่เราสบาย ๆ"

จากตัวอย่างที่ 109 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในการใช้ชีวิตประจำวันทั่วไปที่ประเทศไทย ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยแล้วรู้สึกว่าเป็นมุสลิมของเขาถูกตั้งคำถาม ผู้ให้ข้อมูลกำลังรู้สึกว่าเป็นมุสลิมของเขากำลังไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคม เหตุการณ์นี้จึงแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” ที่ไม่ใช่แค่คำนึงแค่ตนเอง แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าทางสังคมของศาสนาที่ตนนับถือ

ในขณะที่จากตัวอย่างเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ราบรื่นนี้ ผู้ให้ข้อมูลอนุมานว่าคู่สนทนาชาวไทยนั้นอาจจะเป็นห่วงและหวังดี จึงกล่าวเตือนด้วยความปรารถนาดีต่อผู้ที่เป็นมิตรกัน น่าจะแสดงให้เห็นได้ว่าผู้พูดชาวไทยคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” ความคิดเบื้องหลังที่ขัดกันของคู่สนทนาจึงแสดงให้เห็นการตีความเจตนาที่ต่างกัน โดยชาวไทยมองว่าเป็นการ “เตือน” แต่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมองว่าเป็นการ “แสดงความขังใจ” เกี่ยวกับการกระทำของเขา

ตัวอย่างที่ 110 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“เป็นห้องเรียนภาษาไทย เราเรียนกันเข้ามา 8 โมงเช้า อาจารย์เห็นว่าคนยังมาน้อย อาจารย์ก็คุยเล่น ๆ ก่อนกับพวกเรา แล้วอาจารย์คนนั้นก็ถามว่าเพื่อนไปไหน เราบอกว่าน่าจะตื่นสาย เมื่อคืนเรามีไปเที่ยวกัน อาจารย์ก็พูดว่า เมาหรือ ถึงมาช้า ตอนนั้นฉันบอกว่า ไม่ เขาไม่ดื่มแอลกอฮอล์นะ

เขาเป็นมุสลิม ไม่ดื่ม คิดตกใจมาก ว่าทำไมอาจารย์ถามแบบนี้ เพื่อนเป็นมุสลิมไม่ทำอะไรแบบนี้ เราไม่ใช่อิสลาม เป็นคริสต์ แต่ก็ไม่ใช่ที่อาจารย์คิดแบบนั้น การเมาไม่ใช่ทั่วไปได้ในอินโดนีเซีย”

จากตัวอย่างที่ 110 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการตีความของถ้อยคำผิด จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยแล้วรู้สึกไม่พึงพอใจ จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” และ “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” เข้ามาเกี่ยวข้อง

ข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” คือ ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่สบายใจ เพราะอัตลักษณ์ทางสังคมกำลังถูกคุกคาม กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าความเข้าใจเกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์ของคนในประเทศอินโดนีเซียกำลังถูกเข้าใจผิดไปจากค่านิยมตามสังคมอินโดนีเซีย เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมองว่าในสังคมอินโดนีเซียไม่ได้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กันเป็นเรื่องปกติ ผู้ให้ข้อมูลกำลังคำนึงถึงคุณค่าทางสังคมของอินโดนีเซีย เหตุการณ์นี้จึงแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” ที่ไม่ใช่แค่คำนึงแค่ตนเอง แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณค่าทางสังคมของเขา

ส่วนข้อคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” นั้น ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่มีความสุขที่เพื่อนของตนกำลังถูกเข้าใจผิด ในฐานะที่เป็นเพื่อนกัน ผู้ให้ข้อมูลมองว่าเพื่อนของตนย่อมมีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามหลักศาสนาอิสลามที่เพื่อนนับถือ แม้ว่าคู่สนทนาไม่ได้ระบุถึงผู้ฟังหรือผู้ให้ข้อมูลเลยก็ตาม

อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของชาวไทยน่าจะอนุมานได้จากตัวอย่างเหตุการณ์ดังกล่าวที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการถามเพื่อชวนคุยสัพเพเหระระหว่างรอผู้เรียนก่อนจะเริ่มเข้าสู่บทเรียน ผู้พูดชาวไทยอาจคาดเดาจากประสบการณ์ที่นักศึกษาไทยหรือนักศึกษาชาวต่างชาติมีพฤติกรรมชอบสังสรรค์ตอนกลางคืนจนทำให้มาสาย ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ในสังคมไทย จึงทำให้มีถ้อยคำลักษณะนี้ในการสนทนาทักทายพูดคุยกัน

4.2.1.4 ข้อคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง”

มุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบเหตุการณ์ที่มีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ซึ่งเป็นมุมมองเชิงการพึ่งพาอาศัยกันที่เกี่ยวกับสิทธิโดยชอบธรรมทางสังคม คือ คำนึงถึงการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาก่อน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ หรือ ความเกี่ยวข้องทางอารมณ์ สิทธิที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของเรากับผู้อื่น และสิทธิที่จะแบ่งปัน ความกังวล ความรู้สึก ความสนใจต่อกันตามความเหมาะสมของความสัมพันธ์ และค่านิยมทางสังคม วัฒนธรรม ซึ่งหากไม่ได้รับสิทธิเหล่านี้ก็อาจทำให้เกิดปัญหาหรือความไม่เข้าใจระหว่างกันได้ ข้อคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ในมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง พบทั้งหมด 9 เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 37.50

ตัวอย่างที่ 111 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

"ของคนที่อินโดเวลาทำงานเขาจะคือยังไงอะ คือคนไทยเขาจะ คนไทยเขาชอบทำงานคนเดียว ไม่รู้สิ มีอะไรแล้วไม่ค่อยบอก คือเขาจะจัดการเอง ไม่ค่อยเล่าให้ฟังว่าไม่อยากจะรบกวนมากกว่า คนไทยนะ ก็เลยเออเดี่ยวจัดการเอง แต่ถ้าคนอินโดนะ มีปัญหาหรือไม่มีปัญหาจะเล่าหมดเลย เนี่ยที่กำลังทำแบบนี้ ๆ นะ คือเล่าไปอย่างนั้นแหละ แต่ไม่ได้จะรบกวนหรืออะไร แต่จะบอก คนไทยไม่เคยพูดอะไรเลย เลย์ไม่รู้ว่ามีปัญหา แต่พอมีปัญหาแล้วไม่เคยพูด แล้วถ้าพูดปัญหามันก็เสร็จไปนานแล้ว เพราะคิดว่าคนไทยขี้เกรงใจมากกว่า คือถ้าไม่เป็นปัญหาก็จะไม่พูด เพราะเป็นปัญหาใหญ่แล้วค่อยพูด แต่ถ้าคนอินโดในออฟฟิศก็คือจะคุยทุกอย่างเล่าให้ฟัง

คนอินโดนีเซียชอบคุยกัน รวมตัวกัน มี ideology คือปัญจศีลามีความเป็นเอกภาพมาเป็นทีหนึ่ง ยังไงความเป็นหนึ่ง unity เป็นเรื่องแรกที่เราจะต้องยึดเอาไว้ คนเขามีภาษิตว่า makan tidak makan yang penting kumpul³⁶"

จากตัวอย่างที่ 111 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในการทำงานในประเทศไทย ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการไม่สื่อสาร จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยแล้วรู้สึกไม่พึงพอใจ จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูล

³⁶ หมายถึง จะมีกินหรือไม่กิน สิ่งสำคัญคือการรวมตัวกัน มาจากภาษาชวา คือ Mangan ora mangan kumpul

คำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” จากการเป็นเพื่อนร่วมงาน ผู้ให้ข้อมูลมองว่าในบริบทที่ทำงาน ควรจะมีสิทธิในการมีส่วนร่วมกันกับผู้อื่นทั้งการทำงานและการแบ่งปันอารมณ์ความรู้สึกร่วมกัน โดยอธิบายถึงข้อคำนึงที่ชาวอินโดนีเซียมีส่วนร่วมคือการรวมตัวกันซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ชาวอินโดนีเซียยึดถือ

ในขณะที่จากตัวอย่างเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหานี้ ผู้ให้ข้อมูลอนุมานว่า คู่สนทนาชาวไทยนั้นอาจกำลังคำนึงถึงเรื่องความเกรงใจ จึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรม น่าจะแสดงให้เห็นถึงความคิดเบื้องหลังที่ขัดกันในเรื่องของความเกรงใจกับความเป็นเอกภาพ และน่าจะสะท้อนให้เห็นว่าชาวไทยคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” ไม่ต้องการรบกวนผู้อื่น

ตัวอย่างที่ 112 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“ถ้าสั่งงานเราจะชอบให้ทวง การทวงไม่ได้เป็นสิ่งที่ไม่มีมารยาท ก็ถ้ายังไม่ทวงก็แสดงว่าไม่เป็นไรมั้ง แต่หลัง ๆ คนไทยก็จะรู้แล้วว่าถ้าสั่งงานคนอื่นก็ต้องทวงบ่อย ๆ เพราะทวงบ่อย ๆ ก็จะทำ ไม่งั้นก็จะชีวะว่าเดียวแล้วกัน ถ้าเฉย ๆ ก็แสดงว่าไม่รีบเฉย ๆ เราก็อเฉย ๆ”

จากตัวอย่างที่ 112 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในการทำงานในประเทศไทย ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการไม่สื่อสาร จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยแล้วรู้สึกไม่เข้าใจ จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” จากการทำงาน ผู้ให้ข้อมูลมองว่าในบริบทที่ทำงาน ผู้ร่วมงานต่างมีบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ในที่ทำงาน ผู้ที่มอบหมายงานสามารถติดตามงานคืนได้ตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในที่ทำงาน แสดงให้เห็นว่าในมุมมองของชาวอินโดนีเซียนั้น หากคู่สนทนามีสิทธิที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกันแล้ว ก็สามารถที่จะกระทำตามสิทธิที่ควรทำได้

4.2.2 ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากมุมมองของชาวไทย

ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากมุมมองของชาวไทยหรือผู้พูดภาษาไทยนี้ ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจที่เกิดจากมุมมองของชาวไทยเป็นหลัก โดยพิจารณาจากการปฏิสัมพันธ์ที่ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยระบุว่าเป็นปัญหา ทั้งนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นอาจเกิดจากข้อคำนึงที่แตกต่างตามแต่ละวัฒนธรรม กล่าวคือ ผู้ร่วมปฏิสัมพันธ์ทั้งจากวัฒนธรรมอินโดนีเซียและวัฒนธรรมไทยมี

ข้อคำนึงที่เป็นเหตุผลเบื้องหลังที่แตกต่างกัน จึงทำให้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมเกิดปัญหา มีความเข้าใจผิด หรือทำให้การสื่อสารไม่ราบรื่น จนอาจเกิดความคับข้องใจระหว่างกันได้

มุมมองของชาวไทยพบเหตุการณ์ที่มีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจเพียง 3 ประการ ได้แก่ 1) ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” 2) ข้อคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” และ 3) ข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” โดยไม่พบข้อคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” แต่อย่างใด มีรายละเอียดดังนี้

4.2.2.1 ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ”

มุมมองของชาวไทยพบเหตุการณ์ที่มีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” ซึ่งเป็นมุมมองเชิงปัจเจกหรือความเป็นส่วนตัวที่เกี่ยวกับการจัดการกับหน้า หน้าเชิงคุณภาพนี้คำนึงถึงคุณค่าของตนเอง การนับถือตนเอง ความน่าเชื่อถือ เกียรติยศ ชื่อเสียง ความสามารถ ฯลฯ และต้องการให้สิ่งเหล่านี้ได้รับการยอมรับ ซึ่งหากคุณค่าหรือคุณสมบัติส่วนบุคคลเหล่านี้ไม่ได้รับการยอมรับก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาหรือความคับข้องใจระหว่างกันได้ ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” ในมุมมองของชาวไทยพบทั้งหมด 17 เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 44.74

ตัวอย่างที่ 113 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

"บางอย่างเขาก็เหมือนชอบทวงบุญคุณ อย่างเขาก็เคยถามเราว่า เนี่ยแม่เขาส่งเสียสามีเรามา เคยเล่าให้ฟังบ้างไหม เราก็บอกว่า รู้ เราก็ทำดีพูดกับเขา การถามแบบนั้นมันทำให้เรารู้สึกอึดอัด เหมือนไม่ใช่มิตรภาพที่ดี จริง ๆ ก็เคยเล่าให้สามีฟัง แต่เขาก็ไม่พูดอยู่แล้ว เขาก็แค่รับฟัง เขาก็แค่เฉย ๆ บอกเราว่าเขาขวนควนจะได้สนิทกัน เขาก็คงไม่อยากจะให้เราโกรธกัน เพราะเขาไม่ว่าใคร"

จากตัวอย่างที่ 113 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวไทย ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแล้วรู้สึกไม่พึงพอใจและอึดอัดจากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” และ “สิทธิความเสมอภาค” เข้ามาเกี่ยวข้อง

ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” คือ ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยเกรงว่าตนจะไม่ใช่ที่ยอมรับ แม้ผู้ให้ข้อมูลจะไม่พอใจ แต่ก็เลือกที่จะพูดกับคู่สนทนา ทั้งยังรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันกับคู่สนทนา เนื่องจาก ผู้ให้ข้อมูลมองว่าการกระทำเช่นนั้นไม่ใช่มิตรภาพที่ดี อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลยังรู้สึกว่าตนถูกคุกคาม “หน้า” ที่แสดงว่าเป็นคนไม่รู้บุญคุณอีกด้วย

ส่วนข้อคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” นั้น ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยกำลังรู้สึกขาดความเป็นอิสระ เนื่องจากรู้สึกอึดอัดจากการทวงถามเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสามีของตน

อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของชาวอินโดนีเซียน่าจะอนุมานได้จากตัวอย่างเหตุการณ์ดังกล่าวที่แสดงให้เห็นการอธิบายของสามีชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองว่าการถามเช่นนั้นคือการชวนคุย เพื่อสร้างความสนิทสนมระหว่างกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าการรับรู้และความเข้าใจเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนตัวของชาวไทยและชาวอินโดนีเซียมีไม่ตรงกัน โดยชาวไทยมองว่าเป็นการคุกคามหน้าอย่างหนึ่ง ในขณะที่ชาวอินโดนีเซียอาจมองว่าเป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกัน

ตัวอย่างที่ 114 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“มีงานสัมมนาที่มหาชัย แล้วเขาให้ตัดอาหารเอง แบบไลน์บุฟเฟต์ เพื่อนคนอินโดเขาตัดคิวก่อนเรา เราเห็นว่าเขาเป็นอิสลาม แล้วเราเห็นอะว่าเขากำลังตักกับข้าวที่เป็นหมู เราก็หวังดี คิดว่าเขาไม่รู้เลยบอกเขาว่า เอ้ย นั่นหมูนะ เขาหันมา ชู อย่าพูดสิ ไม่รู้ นี่ก็เสียบสีกะ ไม่รู้ได้ไงอะ ก็เราบอกอยู่นี่อะว่าหมูอะ แล้วเขาก็กินต่อไป เหมือนทำเป็นไปรูว่ำนั่นหมู เราก็หน้าชาเลยดิ ไม่น่าไปหวังดีกับเขาเลย”

จากตัวอย่างที่ 114 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวไทย สถานการณ์เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศไทย ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการตีความของถ้อยคำผิด จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแล้วรู้สึกไม่พึงพอใจและเสียหน้า จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” คือ ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยรู้สึกหน้าชาจากการที่คู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองปฏิเสธความหวังดีและไม่ยอมรับความหวังดีจากการเตือนเกี่ยวกับการรับประทานอาหาร ตัวอย่างเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าหน้าของตนถูกคุกคามและความปรารถนาดีของตนไม่ได้รับการยอมรับ

ทั้งนี้ ชาวไทยน่าจะรู้สึกว่ตนถูกตำหนิจากการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองตอบกลับความหวังดีของเขาว่า ชู่อย่าพูดสิ ไม่รู้ ขณะที่คู่สนทนาอาจจะต้องการปกปิดความจริงบางประการจึงแสดงเจตนาขอร้องเชิงคำสั่ง จนทำให้เกิดความไม่เข้าใจในเจตนาของกันและกันได้

4.2.2.2 ข้อคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค”

มุมมองของชาวไทยพบเหตุการณ์ที่มีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจถึง “สิทธิความเสมอภาค” ซึ่งเป็นมุมมองเชิงปัจเจกในการเป็นอิสระที่เกี่ยวกับการจัดการกับสิทธิความเป็นส่วนตัว สิทธิความเสมอภาคนี้คำนึงถึงสิทธิที่ควรจะได้จากผู้อื่น ให้ตนสามารถได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมหรือเท่าเทียม ซึ่งหากสิทธิถูกลิดรอนทั้งการเสียประโยชน์หรือการถูกบังคับ ทำให้เขาเสียสิทธิในความเป็นอิสระก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาหรือความไม่พอใจระหว่างกันได้ ข้อคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” ในมุมมองของชาวไทยพบทั้งหมด 10 เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 26.32

ตัวอย่างที่ 115 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“ทำไมนิสัยคนอินโด ถึงชอบขอของฝากไม่รู้ เออะอะอะไรก็ ไหนของฝากละ ใจก็อยากจะตอบไม่รู้ไม่ให้ ได้ไหมอะ คือขอกันตั้งแต่เพื่อนร่วมงาน แม่บ้าน ป้าร้านในโรงอาหาร ย่นป้าขายกับข้าว ใน whatsapp แล้วนี่ก็เป็นคนอัธยาศัยดีใจ ใครทักมาคุยหมด ยิ้มหมด ถ้าป้าที่ขายอาหารขอของฝากกันทุกร้าน มีสิบร้าน หนูไปอินโดที ไม่ต้องหิ้วของไปฝากเป็น 10 20 คนหรือ คือแบบ ถ้าคุณสำคัญเขานึกถึงคุณ เขาจะเอามาฝากคุณเอง ไม่ต้องขอ พอเจอคนทวงของฝากก็ไมรู้จะตอบยังงัย พอเขาถามก็ตอบ อ้อ ของฝากหรือ อยู่ที่บ้าน ไม่ก็ โอ้ ส้มเอามาจากบ้านคะ จริง ๆ แล้วไม่ได้เอามาให้ทั้งนั้นแหละ ของให้ตัวเองยังไม่ค่อยจะมีเลย ไปทีนี้นั่ง Air Asia ไร น้ำหนักกระเป๋า 7 กิโล ของตัวเองนี่เอาออกมาจัดกระเป๋าซ้งแล้วซ้งอีก เห็นใจบ้างเถอะ ขอของฝากกันทุกรอบที่ไปนี่ มียากจนนะ

ก็โกหกไปก่อนเรื่อย ๆ จนกว่าเขาจะเลิกถามไปเอง ไม่กล้าบอกหรือว่าไม่มีให้ มันจะเหมือนว่าเราเป็นพวกไม่มีน้ำใจ”

จากตัวอย่างที่ 115 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวไทย สถานการณ์เกิดขึ้นในที่ทำงานแห่งหนึ่งในประเทศไทย ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสม จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่

ปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแล้วรู้สึกไม่พึงพอใจ จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” และ “สิทธิความเสมอภาคทางสังคม” เข้ามาเกี่ยวข้อง

ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” คือ ผู้ให้ข้อมูลเกรงว่าตนจะไม่เป็นที่ยอมรับจากผู้คนที่ขอของฝาก จึงจำต้องทำให้คู่สนทนาเชื่อเป็นอื่นด้วยการโกหกว่าตนมีของฝากมาให้ เพียงแต่ไม่นำมา ทั้งยังต้องการให้ผู้อื่นเห็นใจในสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถทำได้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ และไม่ต้องการถูกมองว่าตนเป็นคนไม่มีน้ำใจนึกถึงผู้อื่น

ส่วนข้อคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” นั้น ผู้ให้ข้อมูลกำลังคำนึงถึงสิทธิของตนที่ควรจะเป็นอิสระในการตัดสินใจว่าจะซื้อของฝากให้หรือไม่ซื้อให้แก่บุคคลใดก็ได้ อีกทั้งยังคำนึงถึงจำนวนเงินที่จะต้องเสียไป ซึ่งจะทำให้ผู้ให้ข้อมูลเสียประโยชน์ได้ อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกรำคาญใจหรือไม่พอใจ แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาได้ เพราะคำนึงถึงเรื่องความมีน้ำใจที่เกี่ยวข้องกับข้อคำนึง “หน้าเชิงคุณภาพ” นั่นเอง

ตัวอย่างที่ 116 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

"เพื่อนของสามีมาเที่ยวที่บ้าน ไม่เคยเจอกันมาก่อนค่ะ เจอกันครั้งแรกเลย จู๋ ๆ เพื่อนเขาก็ถามเราว่านับถือศาสนาอะไร ตกใจนะค่ะ ปกติเราคงไม่ถามคำถามนี้ในการเจอกันครั้งแรกมั้ง อึดอัดใจแหละ แต่ก็ตอบว่าเรานับถือพุทธ"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากตัวอย่างที่ 116 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวไทย ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสม จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแล้วรู้สึกไม่พึงพอใจและอึดอัดใจ จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” เนื่องจาก ผู้ให้ข้อมูลกำลังรู้สึกขาดความเป็นอิสระจากคำถามที่เกี่ยวข้องกับการนับถือศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องส่วนตัว จนทำให้รู้สึกอึดอัดใจที่จะต้องตอบคำถามนั้น ในมุมมองของชาวไทยการถามข้อมูลส่วนตัวอย่างตรงไปตรงมาเช่นนี้ คงไม่ใช่สิ่งที่ผู้พูดชาวไทยจะเลือกกระทำ โดยเฉพาะการพบกันครั้งแรก

4.2.2.3 ข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม”

มุมมองของชาวไทยพบเหตุการณ์ที่มีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” ซึ่งเป็นมุมมองเชิงสังคมที่เกี่ยวกับการจัดการกับหน้า หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคมนี้คำนึงถึงคุณค่าทางสังคมของตนเองให้เป็นที่ยอมรับและส่งเสริมอัตลักษณ์ทางสังคมหรือบทบาทของพวกเขา ซึ่งหากคุณค่าทางสังคมเหล่านี้ไม่ได้รับการยอมรับก็อาจจะทำให้เกิดปัญหาหรือความไม่พอใจระหว่างกันได้ ข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” ในมุมมองของชาวไทยพบทั้งหมด 11 เหตุการณ์ คิดเป็นร้อยละ 28.95

ตัวอย่างที่ 117 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“ลงรูปอาหารเมนูหมูใน facebook แล้วเพื่อนคนอินโด มีอายุเยอะแล้วแหละ มาเมนต์ว่าถึงหมูจะสุกแล้วแต่ก็ยังมีพยาธิอยู่นะ รู้สึกไม่พอใจมาก ฉันก็กินหมูกันเป็นเรื่องปกติ ไม่นั่นคนไทยคงมีพยาธิทั้งประเทศแล้วมั้ง แต่ก็เลือกที่จะไม่ตอบโต้อะไรเพราะกลัวเดียวเป็นประเด็นศาสนา”

จากตัวอย่างที่ 117 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวไทย ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสม จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแล้วรู้สึกไม่พึงพอใจ จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึงทั้ง “หน้าเชิงคุณภาพ” และ “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” เข้ามาเกี่ยวข้อง

ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่พอใจ เพราะรู้สึกว่า การรับประทานเนื้อหมูของตนไม่เป็นที่ยอมรับทั้งที่เป็นเรื่องปกติในการรับประทานอาหาร

ส่วนข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” นั้น ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าการรับประทานเนื้อหมูไม่เพียงแต่เป็นเรื่องปกติของตนเอง แต่ถือเป็นเรื่องปกติของชาวไทยด้วย การได้รับความคิดเห็นจากเพื่อนในเฟซบุ๊กดังตัวอย่างเหตุการณ์ข้างต้นจึงเหมือนเป็นการหมายรวมถึงการรับประทานเนื้อหมูของชาวไทยทั้งหมด รวมถึงผู้ให้ข้อมูลเกรงว่าหากตอบโต้หรือแสดงความไม่พอใจจะกลายเป็นประเด็นทางศาสนาที่เป็นคุณค่าทางสังคมของคนทั้งสองฝ่ายมากกว่าที่จะคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวของตนและคู่สนทนา

ตัวอย่างที่ 118 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“เมื่อเวลาพูดถึงเมืองไทย ชอบบอกว่าเราเป็นกะเทย และก็ชอบบอกว่าสวยเพราะศัลยกรรม คนไทยกะเทยเยอะ ศัลยกรรมเยอะ ชอบแต่งหน้า หุ่นดี หึงค่ะ ตอบกลับไปว่าทำแล้วสวยดีกว่าชี้ให้แบบพวกคนอินโด”

จากตัวอย่างที่ 118 เป็นเหตุการณ์ที่มาจากมุมมองของชาวไทย ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสม จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยให้สัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์ที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแล้วรู้สึกไม่พึงพอใจ จากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึงทั้ง “หน้าเชิงคุณภาพ” และ “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” เข้ามาเกี่ยวข้อง

ข้อคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่พอใจหรือรู้สึกหงุดหงิดที่ถูกประเมินค่าความงามของตนว่าเป็นความงามที่มาจากศัลยกรรม อีกทั้งยังถูกกล่าวหาว่าตนเป็นเพศอื่นที่ไม่ตรงกับเพศกำเนิด ซึ่งกระทบต่อคุณสมบัติส่วนตัวของตนเอง ความเป็นตัวตนของตนเองจึงไม่ได้รับการยอมรับ

ส่วนข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” นั้น ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าความเป็นตัวตนของตนที่ไม่ได้รับการยอมรับไม่ได้เป็นเพียงทัศนคติที่มาจากคู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเท่านั้น แต่เหมารวมว่าเป็นทัศนคติของชาวอินโดนีเซียโดยทั่วไป อีกทั้งเมื่อผู้ให้ข้อมูลตอบกลับด้วยการแสดงความไม่พอใจ ผู้ให้ข้อมูลก็เลือกที่จะเหมารวมถึงชาวอินโดนีเซียโดยทั่วไปด้วย ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยจึงมองในแง่ของการเหมารวมมากกว่าปัจเจก

จากผลการวิจัยทั้งหมดนี้ แม้ว่าข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีเหตุผลเบื้องหลังที่ใช้เพื่อรักษาความสัมพันธ์ในการปฏิสัมพันธ์เช่นเดียวกัน แต่เมื่อผู้พูดมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ผู้พูดในแต่ละวัฒนธรรมจึงมีจุดมุ่งเน้นในการคำนึงถึงที่แตกต่างกันออกไปด้วย ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจที่เป็นลักษณะอันโดดเด่นของบุคคลในแต่ละวัฒนธรรมสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อสิ่งที่มุ่งเน้นของทั้งสองฝ่ายไม่ได้เป็นไปในทำนองเดียวกันในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นก็อาจทำให้อีกฝ่ายรู้สึกที่กำลังถูกคุกคามหรือถูกละเมิด ผลจากการปฏิสัมพันธ์จึงทำให้ต่างฝ่ายต่างรู้สึกกดดัน ไม่สบายใจ รำคาญ โกรธ อึดอัด จนถูกระบุว่าเป็นเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหา และก่อให้เกิดการสื่อสารไม่ราบรื่นเท่าที่ควรได้

การเปรียบเทียบข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยแสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีจุดมุ่งเน้นในการจัดการความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน น่าจะกล่าวได้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจะให้น้ำหนักไปกับมุมมองความเป็น “กลุ่ม” หรือการพึ่งพาอาศัยกัน เน้นการจัดการกับสิทธิทางสังคม ดังที่เห็นว่า “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” มักจะเป็นสิ่งที่ชาวอินโดนีเซียให้ความสำคัญอยู่บ่อยครั้งในการปฏิสัมพันธ์ ชาวอินโดนีเซียจึงให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันหรือการมีส่วนร่วมระหว่างกัน เพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ขณะที่ชาวไทยมักจะมุ่งเน้นไปที่มุมมองความเป็น “ปัจเจก” หรือความเป็นอิสระ เน้นการจัดการกับหน้าของความเป็นส่วนตัว ดังที่เห็นจากการปรากฏของ “หน้าเชิงคุณภาพ” ที่ให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงการได้รับการยอมรับในคุณค่าหรือคุณสมบัติของตนเอง

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยเมื่อเข้าสู่ภาวะระหว่างวัฒนธรรมทั้งสองฝ่ายต่างนำมุมมองตามตามบรรทัดฐานของพวกเขาจากประสบการณ์ก่อนหน้านี้มาปฏิสัมพันธ์กัน ประกอบกับประสบการณ์ในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นขณะสื่อสาร ลักษณะปัญหาในกระบวนการปฏิสัมพันธ์จึงพบว่ามี 3 ลักษณะ ได้แก่ ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกัน ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด และปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกัน (ใน หัวข้อ 4.1 ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย) คู่สนทนาทั้งสองฝ่ายต่างร่วมมือกันสร้างและกำหนดเจตนาที่สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์จริง ในขณะเดียวกันการยึดถือตนเองก็ได้แสดงให้เห็นลักษณะเด่นถึงความสนใจในการผลิตถ้อยคำของผู้พูดและความเข้าใจถ้อยคำของผู้ฟังจากการให้สัมภาษณ์ที่ปรากฏ

ลักษณะเด่นที่เกิดขึ้นจากปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ยังแสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยต่างมีเหตุผลเบื้องหลังในการเข้าร่วมภาวะระหว่างวัฒนธรรมแตกต่างกัน ตัวอย่างเหตุการณ์ที่ละเอียดอ่อนต่อความสัมพันธ์สะท้อนให้เห็นว่าการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของคนต่างวัฒนธรรมมีการจัดการที่แตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมแม่ ดังผลการวิจัยที่พบว่าการจัดการความสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมุ่งคำนึงถึงการจัดการกับสิทธิทางสังคม โดยเฉพาะ “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ขณะที่ชาวไทยมักคำนึงถึงข้อคำนึงที่เป็นเหตุ

จิตใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับหน้า โดยเฉพาะ “หน้าเชิงคุณภาพ” เพื่อรักษาความสัมพันธ์ในการปฏิสัมพันธ์ (ใน หัวข้อ 4.2 ข้อความที่เป็นเหตุจูงใจ (motivational concern) ในการปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย) ข้อความที่เป็นเหตุจูงใจเหล่านี้ยังแสดงถึงการจัดการความสัมพันธ์มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนต่อความสัมพันธ์ จำเป็นต้องได้รับการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยทั้งสองหัวข้อข้างต้นแล้ว สามารถสรุปความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับข้อความที่เป็นเหตุจูงใจของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 41 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับข้อความที่เป็นเหตุจูงใจ

ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์	ข้อความที่เป็นเหตุจูงใจ							
	ปัจเจกหรือความเป็นอิสระ				สังคมหรือพึ่งพาอาศัยกัน			
	หน้าเชิงคุณภาพ		สิทธิความเสมอภาค		หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม		สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง	
	IUT	NST	IUT	NST	IUT	NST	IUT	NST
1. บรรทัดฐาน								
- การแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสม	-	✓	-	✓	-	✓	-	-
- คำตอบที่ไม่พึงประสงค์	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	-
- การไม่สื่อสาร	✓	-	✓	-	✓	-	✓	-
2. การตีความเจตนา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
3. การเข้าใจ	-	✓	-	-	-	-	✓	-
ความหมายของคำ								

จากตารางที่ 41 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับข้อความที่เป็นเหตุจูงใจจากผลการวิจัยในหัวข้อที่ผ่านมา พบว่าปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต่างกันเรื่องการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสมนั้นไม่ปรากฏข้อความที่เป็นเหตุจูงใจจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง เพราะไม่พบข้อมูลลักษณะปัญหาเช่นนี้ในมุมมอง

ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแต่อย่างใด ผู้วิจัยจึงไม่ได้แสดงผลข้อคำนึงที่เป็นเหตุ
 จูงใจในมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ในขณะที่ชาวไทยพบว่าปัญหาใน
 การแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนี้มักกระทบ
 ต่อหน้าเชิงคุณภาพ สหิทธิความเสมอภาค และหน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคมของชาวไทย แสดงให้เห็น
 ว่าการแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสมมีผลต่อ “หน้า” ของชาวไทย ทั้งหน้าเชิงปัจเจกและหน้าเชิง
 สังคม รวมถึงความเป็นอิสระที่เกี่ยวข้องกับสิทธิความเป็นส่วนตัวของตนเอง โดยชาวไทยไม่ได้คำนึงถึง
 สิทธิในแง่การเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาก่อน

ส่วนปัญหาที่เกิดจากคำตอบที่ไม่พึงประสงค์ ในมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็น
 ภาษาที่สองมักกระทบต่อสิทธิความเสมอภาค หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม และสิทธิด้านความ
 เกี่ยวข้อง ขณะที่มุมมองของชาวไทยมักกระทบต่อหน้าเชิงคุณภาพและสิทธิความเสมอภาค แสดงให้
 เห็นว่าการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้รับคำตอบที่ไม่เป็นไปตามคาดนั้นส่งผล
 ต่อการคำนึงถึงสิทธิที่ควรจะได้จากผู้อื่น และมุมมองสังคมหรือพึงพากันในแง่ของคุณค่าทางสังคมและ
 การมีส่วนร่วมของเรากับผู้อื่น โดยไม่ได้คำนึงถึงตนเอง ส่วนชาวไทยนั้นจะส่งผลต่อคุณค่าหรือ
 ความต้องการของตนเองและการคำนึงถึงสิทธิที่ควรจะได้จากผู้อื่นมากกว่าที่จะคำนึงถึงมุมมอง
 ทางสังคมเช่นชาวอินโดนีเซีย

ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานอีกประการหนึ่ง คือ การไม่สื่อสาร การไม่
 ปรากฏข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจจากมุมมองของชาวไทยเป็นเพราะจากผลการวิจัยไม่พบข้อมูลลักษณะ
 ปัญหาเช่นนี้ในมุมมองของชาวไทยแต่อย่างใด ผู้วิจัยจึงไม่ได้แสดงผลข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในมุมมอง
 ของชาวไทย ในขณะที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบว่าปัญหาการไม่สื่อสารของ
 ชาวไทยนี้มักกระทบข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ หน้าเชิงคุณภาพ สหิทธิความเสมอภาค
 หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม และสิทธิด้านความเกี่ยวข้องของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็น
 ภาษาที่สอง แสดงให้เห็นว่าการไม่สื่อสารนั้นส่งผลทั้งในแง่ของมุมมองปัจเจกและมุมมองสังคม
 ทั้งหน้าและสิทธิ สำหรับชาวอินโดนีเซียจึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่าการไม่สื่อสารสามารถสร้างความ
 ลำบากใจให้แก่พวกเขาได้ในทุกแง่มุม การเลือกสื่อสารจึงน่าจะเป็นหนทางที่ดีกว่าในการปฏิสัมพันธ์
 ระหว่างกัน

ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิวนั้นพบว่า
 ทั้งมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและมุมมองของชาวไทยมักกระทบต่อ
 ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในลักษณะเดียวกัน เว้นแต่ด้านสิทธิด้านความเกี่ยวข้องที่ไม่ปรากฏในมุมมอง

ของชาวไทย แต่กระทบต่อชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงแสดงให้เห็นว่าการตีความเจตนาของถ้อยคำผิดไม่ได้ส่งผลต่อการคำนึงถึงการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันมาก่อนในมุมมองของชาวไทย

ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์สุดท้าย คือ การเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกัน สำหรับมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักกระทบต่อสิทธิด้านความเกี่ยวข้องต่างจากชาวไทยที่กระทบต่อหน้าเชิงคุณภาพ แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียรู้สึกว่ลักษณะปัญหานี้ส่งผลต่อการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ขณะที่ชาวไทยมองว่าส่งผลต่อคุณค่าและการได้รับการยอมรับของตนเอง

ข้อสังเกตที่พบจากความความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจมีข้อน่าสนใจ คือ การคำนึงถึงข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมุ่งเน้นสิทธิด้านความเกี่ยวข้องอย่างมาก จะเห็นได้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงถึงสิทธิด้านความเกี่ยวข้องในทุกลักษณะปัญหา เว้นแต่ลักษณะปัญหาที่ไม่ได้ปรากฏในมุมมองของพวกเขา ในขณะที่ชาวไทยไม่ได้มุ่งที่สิทธิด้านความเกี่ยวข้องแต่อย่างใดจากข้อมูลที่พบ อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงหน้าเชิงคุณภาพน้อยกว่าชาวไทยอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองค่อนข้างให้ความสำคัญกับการพึ่งพาอาศัยกันหรือความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน ขณะที่ชาวไทยน่าจะให้ความสนใจกับผู้อื่นน้อยกว่าความเป็นตนเอง

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นเหตุการณ์เดียวกันที่ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีมุมมองต่างกันในเรื่องของการคำนึงถึงหน้าเชิงคุณภาพกับสิทธิด้านความเกี่ยวข้อง

ตัวอย่างที่ 119 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“ไทยแลนด์นี่ทุกคนบอกว่าเป็น land of smile ดีมาก บริการดี แต่อะไรที่อยู่ข้างในกับอยู่ข้างนอก บางครั้งไม่เหมือนกัน ดังนั้น ปกติแล้วมีเยอะที่บริการ ร้านค้า grab พวกเขาได้เปลี่ยนความรู้สึกเร็วมาก ทันทีเลย ถ้ามีอะไรไม่ดี หรือถ้าเรา complain ปกติพวกเขาจะยิ้ม ๆ ๆ แต่แบบนั้นเรา complain อะไร พวกเขาตรงเลย เปลี่ยนเลย โมโหทันที แล้วก็พูดเสียงสูง คนไทยทุกอย่างบริการดีมาก แต่ไม่ได้ complain ถ้า complain ที่ดี ๆ ทั้งหมด ทันทีเลย ไม่ดีแล้ว เขาคิดว่าเราไม่ดีกับเขาเขาไม่ดี ตอนที่ฉันมาไทยแรก ๆ ฉันคิดว่าคนไทยทุกคนดีมาก ไม่มีคนโมโห ไม่เคยเห็นคนโกรธเลย

เพราะตอนนั้นมาใหม่ ๆ จากอินโด ที่อินโดเยอะนะคนโมโห นั่ง ojek³⁷ แล้วคิดเงินผิด ก็โมโห โมโห
ง่ายมาก เห็นเยอะ ๆ ถ้าที่ไทยตอนแรกก็จะดีมาก เกี่ยวกับบริการ ฉะนั้นแท็กซี่ นั่งวิน สั่งอาหาร

ครั้งนึงฉันนั่งมอเตอร์ไซค์ใช้ grab แต่คนขับไปผิดถนน ถนนมันผิด จนที่ฉันจะไปก็ผิดด้วย แล้วฉันก็
complain เขา บอกว่า ไม่ใช่ ๆ ไม่ใช่ที่นี่ จากตอนแรกเขาก็ดี ยิ้ม พอฉันพูดว่าเขาผิด เขาก็ทันทีโมโห
ว่าก็ GPS บอกแบบนี้ใช่ไหม อันนี้ GPS บอก ผมก็มาตามนี้ พูดเยอะ ๆ เสียงดัง เสียงสูงเลย ฉันเลย
ต้อง โอเค ๆ เลย เสร็จ ๆ เสร็จแล้ว ไม่เอาแล้ว เเท่าไรคะ แล้วก็จ่ายเงินไป แล้วก็หารถไปใหม่นะ
เหนื่อยแล้วต้องพูดแบบนี้ พอเลย ไม่พูดดีกว่า ไม่อย่างนั้นยาว ๆ แน่ ๆ

ฉันคิดว่าที่อินโดเรารู้เลยว่านี่เราเป็นลูกค้า เขาเป็นบริการ เราทำได้ทันที แต่ที่ไทยไม่คิดแบบนี้เลย
เขาไม่โง่ง่ายมาก”

จากตัวอย่างที่ 119 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้
ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงการใช้ชีวิตประจำวันทั่วไปเกี่ยวกับงานบริการทั่วไปใน
ประเทศไทย เช่น การใช้บริการรถรับจ้าง การใช้บริการร้านอาหาร ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ก่อน
หน้าว่าผู้ให้บริการสามารถตำหนิผู้ให้บริการได้กรณีที่เกิดความผิดพลาดจากการรับบริการนั้น แต่
ผู้ให้บริการชาวไทยกลับใช้คำตอบและมีการกระทำที่ไม่เป็นไปตามคาด นั่นคือ การไม่ยอมรับผิด
จากถ้อยคำที่ว่า *GPS บอกแบบนี้ใช่ไหม อันนี้ GPS บอก ผมก็มาตามนี้* พร้อมกับประหลาดใจที่
แสดงถึงความไม่พอใจที่ถูกตำหนิ

ทั้งนี้ ปัญหาระหว่างวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง
เห็นว่าการใช้คำตอบที่ไม่พึงประสงค์อย่างการไม่ยอมรับผิดในบริบทของงานบริการในฐานะ
ผู้ให้บริการถือเป็นเรื่องที่ไม่ปกติในสังคมอินโดนีเซีย ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่าหากในบริบทเช่นเดียวกัน
นี้ คู่สนทนาชาวอินโดนีเซียมักจะเลือกใช้คำตอบที่พึงประสงค์คือการยอมรับผิด เพราะในฐานะ
ผู้ให้บริการจะต้องยอมรับความเห็นในแง่ลบจากผู้รับบริการได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่า *ฉันคิดว่าที่
อินโดเรารู้เลยว่านี่เราเป็นลูกค้า เขาเป็นบริการ เราทำได้ทันที* จากตัวอย่างนี้จึงแสดงให้เห็นว่า
การยอมรับผิดในฐานะผู้ให้บริการในบริบทเช่นนี้จึงถือเป็นสิ่งที่เป็นไปตามคาดหรือเป็นคำตอบที่
พึงประสงค์ และเป็นรูปแบบที่ชาวอินโดนีเซียเห็นว่าควรกระทำ

³⁷ หมายถึง รถจักรยานยนต์รับจ้าง

ปัญหาการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกันนี้เกิดจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีเหตุผลเบื้องหลังที่มุ่งเน้นต่างกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่พึงพอใจจากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” จากการเป็นผู้รับบริการ ผู้ให้ข้อมูลมองว่าในบริบทงานบริการ ผู้ให้บริการควรยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้รับบริการตามความเหมาะสม และควรแสดงออกถึงความเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการให้เหมาะสมกับบทบาทที่เป็นผู้ให้บริการ

ในขณะที่จากตัวอย่างเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหานี้ น่าจะอนุมานได้ว่าคู่สนทนาชาวไทยนั้นอาจกำลังคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” จึงเลือกที่จะไม่ยอมรับความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ผู้ให้บริการชาวไทยไม่ได้กำลังคำนึงถึงตนในฐานะผู้ให้บริการ แต่กำลังมองในแง่ปัจเจกหรือตนเองว่าตนกำลังถูกคุกคามหน้า หรือกำลังถูกขี้ถึงข้อบกพร่องของตนเอง ทำให้ตนรู้สึกไม่เป็นที่ยอมรับ สอดคล้องกับที่โคมิน (Komin, 1991) เห็นว่า “หน้า” หรือ “อิตตา” ของของชาวไทยเป็นสิ่งสำคัญมาก ภายใต้ท่าทีที่ดูเป็นมิตรนั้น หากชาวไทยโดนดูถูกหรือมีสิ่งใดที่มากกระทบต่อ “หน้า” ก็ย่อมไปกระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาทางอารมณ์อย่างรุนแรงได้ จากตัวอย่างนี้จึงแสดงให้เห็นถึงความคิดเบื้องหลังที่ขัดกันในเรื่องของความคาดหวังถึงความสัมพันธ์ในบทบาทหน้าที่กับหน้าของความเป็นส่วนตัว

ตัวอย่างที่ 120 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“เป็นช่วงปีแรก ที่เข้ามาเรียน และช่วงนั้น ภาษาอาจจะไม่แข็งแรงมาก เกิดขึ้นตอนนั้นอยู่แลบทดลอง ฉันก็ไม่เข้าใจที่ผู้คุมแลบอธิบายการทดลอง เลยถามเพื่อนคนหนึ่ง เขาเลยตอบว่า เดียวรอจบก่อน ฉันก็รอนะ รอจนผู้คุมพูดเสร็จแล้ว เพื่อนคนนั้นก็ไปทำของเขา ไม่มาอธิบายให้ฉันรู้ด้วย ฉันก็รู้สึกเสียใจที่คิดว่าเราเป็นเพื่อนกันน่าจะช่วยหรือบอกกันได้ เพราะฉันไม่ค่อยแน่ใจจริง ๆ เกี่ยวกับเรียนในตอนนั้น ฉันก็ถามเขาบ่อย ๆ จนเขาดูโมโห ฉันเศร้าใจมากนะ ฉันแค่อยากถาม ฉันถามเขาว่าเราเป็นเพื่อนกันทำไมบอกกันนิดหน่อยไม่ได้เหอ แล้วเขาก็โมโหทันทีเลยเขาบอกฉันว่าเขาก็มีน้ำใจ มาว่าเขานี้ไม่ถูก ฉันพูดถามมากเขาก็รำคาญเหมือนกัน

ฉันรู้สึกแย่มาก ๆ กลับถึงห้องแล้วก็ร้องไห้ พยายามไม่คุยกับเพื่อนคนนั้น ไม่เอาแล้ว ฉันก็คิดว่าคงมีหลายคนก็อยากเป็นเพื่อนฉัน”

จากตัวอย่างที่ 120 เป็นการสัมภาษณ์จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงการเรียนเชิงปฏิบัติร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเกิดความสงสัยว่าเหตุใดเพื่อนชาวไทยจึงไม่ค่อยให้ความช่วยเหลือเขาเกี่ยวกับการเรียน จึงถามคู่สนทนาว่า เราเป็นเพื่อนกัน ทำไมบอกกันนิดหน่อยไม่ได้เหรอ แต่คู่สนทนาน่าจะตีความเจตนาดังกล่าวว่าเป็นการตำหนิจึงแสดงอาการไม่พอใจและกล่าวตำหนิกลับคู่สนทนาว่า เขาก็มีน้ำใจมาว่าเขานี้ไม่ถูก ฉันพูดถามมากเขาก็รำคาญเหมือนกัน จนนำไปสู่ความบาดหมางในความสัมพันธ์ระหว่างกัน

ปัญหาการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างกันนี้เกิดจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างมีเหตุผลเบื้องหลังที่มุ่งเน้นต่างกัน กล่าวคือ ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกเศร้าใจและไม่พอใจจากเหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” จากการเป็นเพื่อนกัน คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันว่าเพื่อนควรแบ่งปันและช่วยเหลือกัน ผู้ให้ข้อมูลจึงกล่าวถ้อยคำเพื่อถามคู่สนทนาให้หายสงสัย

ในขณะที่จากตัวอย่างเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหานี้ น่าจะอนุมานได้ว่าคู่สนทนาชาวไทยนั้นอาจกำลังคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” รู้สึกว่าตนกำลังถูกตำหนิว่าเป็นผู้ที่ไม่มีน้ำใจไม่ช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งที่ตนนั้นมีเหตุผลที่ทำเช่นนั้น จึงตำหนิคู่สนทนากลับไป

นอกจากที่ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์อันเกิดจากผู้พูดต่างวัฒนธรรมมีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจแตกต่างกันแล้ว จากผลการวิจัยและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดนี้ยังสามารถแสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเบื้องหลังในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นหรือข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจ สามารถพิจารณาจากการใช้ถ้อยคำที่ปรากฏในคำสัมภาษณ์ถึงเหตุผลเบื้องหลังของผู้ให้ข้อมูลถ้อยคำที่พบน่าจะสื่อถึงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมได้

4.4 ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

ปัจจัยสังคมวัฒนธรรมของแต่ละวัฒนธรรมผ่านถ้อยคำของผู้ให้ข้อมูลที่ระบุค่าสำคัญทางวัฒนธรรมหรือถ้อยคำที่สะท้อนให้เห็นปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง ถ้อยคำเหล่านี้น่าจะ

สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมหรือค่านิยมที่พบมีส่วนในการกำกับพฤติกรรมทางภาษาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทย

ผู้วิจัยพิจารณาคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวอย่างตรงไปตรงมาในคำสัมภาษณ์ ทั้งการใช้เป็นถ้อยคำในการปฏิสัมพันธ์และคำอธิบายที่เป็นเหตุผลเบื้องหลังของผู้ให้ข้อมูล เช่น “*Insya Allah*” “พระเจ้า” “ปัญจศีลา” “อาย” “น้ำใจ” “เกรงใจ” มาเชื่อมโยงกับปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่มีนักวิชาการเสนอไว้

ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย แบ่งออกเป็น ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมอินโดนีเซียที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย และปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ดังนี้

4.4.1 ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมอินโดนีเซียที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

ในเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย นอกจากแสดงให้เห็นเหตุผลเบื้องหลังที่คอยกำกับพฤติกรรมการสื่อสารจนบางกรณีก่อให้เกิดปัญหาระหว่างวัฒนธรรมขึ้น ยังปรากฏการใช้ถ้อยคำสำคัญทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่ผู้พูดใช้สื่อสารในการปฏิสัมพันธ์และใช้อธิบายเหตุผลเบื้องหลัง ถ้อยคำเหล่านี้ล้วนสะท้อนความคิดหรือวิถีปฏิบัติของชาวอินโดนีเซียได้

ถ้อยคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมุ่งเน้นนั้นพบว่ามีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ศาสนาอิสลาม ปรัชญาแห่งรัฐของอินโดนีเซีย “ปัญจศีลา” (Pancasila) และความละเอียด

4.4.1.1 ศาสนาอิสลาม

ปัจจัยทางศาสนาอิสลามสันนิษฐานว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชาวอินโดนีเซียคำนึงถึงมุมมองทางสังคมในแง่ของการมีส่วนร่วมของตนเองกับผู้อื่น มุมมองเช่นนี้สอดคล้องกับหลักจริยธรรมของศาสนาอิสลามที่เน้นการดำรงตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม รู้จักการดำเนินชีวิตในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งหลักจริยธรรมยังเน้นการเป็นที่ยอมรับในคุณสมบัติส่วนบุคคลและการนับถือตนเองจึงส่งผลให้พบการคำนึงถึงคุณค่าของตนอีกด้วย ดังที่จรัส พยัคฆราชศักดิ์ และคณะ (2551: 67) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้มีจริยธรรมในศาสนาอิสลามว่า

“ศาสนาสอนว่า ในการดำเนินชีวิตจงเลือกสรรเฉพาะสิ่งที่ดี อันเป็นที่ยอมรับของสังคม จงทำตนให้เป็นผู้ดำรงอยู่ในศีลธรรม พัฒนาตนเองไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี เป็นคนที่มีรู้จักหน้าที่ ห่วงใย มีเมตตา มีความรัก ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น รู้จักปกป้องสิทธิของตน ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เป็นผู้มีความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว และหมั่นใฝ่หาความรู้ ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เป็นคุณสมบัติของผู้มีจริยธรรม ซึ่งความสมบูรณ์ทั้งหมดอยู่ที่ความยุติธรรม”

ศาสนาอิสลามจึงสะท้อนวิถีปฏิบัติและเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย หรืออาจกล่าวได้ว่าปัจจัยทางศาสนาอิสลามเข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสื่อสารของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง รวมถึงส่งผลต่อการแสดงการรับรู้ปัญหาในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองทั้งหมดจะไม่ได้นับถือศาสนาอิสลาม แต่ก็เป็นเพียงส่วนน้อย โดยผู้ให้ข้อมูลที่นับถือศาสนาอื่นมีเพียง 4 คนจาก 32 คน อีกทั้ง ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าชาวอินโดนีเซียโดยทั่วไปต่างก็อาจได้รับอิทธิพลของศาสนาอิสลามไม่มากนักน้อย ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม และตระหนักรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามอยู่แม้ตนจะนับถือศาสนาอื่นก็ตาม ดังที่จะเห็นจากตัวอย่างที่ 110 ที่ผ่านมา (ใน หัวข้อ 4.2.3.3 ข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม”) ตัวอย่างดังกล่าวผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนับถือศาสนาคริสต์พยายามไม่ให้คู่สนทนาชาวไทยเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเพื่อนชาวอินโดนีเซียที่นับถือศาสนาอิสลาม

ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้แสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงปัจจัยทางศาสนาอิสลามไว้มากมาย เช่น *พระเจ้า Insya Allah* *ดุอาร์* *ร้านฮาลาล* *ศาสนาอิสลาม* *นบี ศาสดามุฮัมมัด* ถ้อยคำเหล่านี้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้สื่อถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในแง่ของความเกี่ยวข้องกัน การใส่ใจความสัมพันธ์ระหว่างกัน และการรักษาคำพูดในการปฏิสัมพันธ์ โดยคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามนี้ปรากฏอยู่ในลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต่างกัน

ทั้งนี้ คำที่สื่อถึงศาสนาอิสลามถือเป็นคำสำคัญทางวัฒนธรรมของสังคมอินโดนีเซียอย่างหนึ่งที่เป็นสิ่งกำหนดหรือวางกรอบอยู่เบื้องหลังวิถีการปฏิสัมพันธ์ วิธีการคิด วิธีการพูดของคนในสังคม นอกจากการปฏิสัมพันธ์ในบริบทสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยในบทที่ 3 ซึ่งเป็นการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามก็ยังเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของผู้พูดภาษาอินโดนีเซียและชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ดังจะเห็นได้จากในกรณีวจนกรรมการสัญญา ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง หากเลือกที่จะแสดงวจนกรรมด้วยวิธีการอื่นและเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรม ผู้พูดคำนึงถึงศาสนาอิสลามซึ่งแสดงออกผ่านเหตุผลเบื้องหลัง เช่น “*Insya Allah*³⁸” “*doa*³⁹ให้เขาก็โอเค”

ตัวอย่างที่ 121 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“ตอนนั้นมาอยู่ที่เมืองไทยใหม่ ๆ ค่ะ รู้สึกเหงามาก ๆ อยากมีเพื่อนด้วย หลาย ๆ ครั้งที่มีเพื่อนคนไทยที่เป็น buddy ของXXX⁴⁰ ชอบไลน์มาถามว่ากินข้าวยัง XXXจะรู้สึกเลยว่าเขาจะชวนไปกินข้าวแน่ ๆ XXX บอกว่า ยัง เขาก็จะบอกว่า ไปกินสิ ร้านข้าง ๆ หออร่อยนะ XXXเลยรู้แหละว่าเขาไม่ได้ชวนนะ ถ้าปกตินี้คนอินโดถามคำถามนี้แปลว่าชวนไปด้วยกันแน่นอนแล้ว ไปด้วยกันเลย แต่คนไทยไม่ใช่ถามเฉย ๆ XXXเลยคิดว่าเป็นเพื่อนกับคนไทยยากมากนะ XXX ใช้เวลาหลายปีมากนะได้มีเพื่อนคนไทย

³⁸ หมายถึง ถ้าพระเจ้าทรงประสงค์ หรือ หากว่าพระเจ้าอนุญาต

³⁹ หมายถึง สวดมนต์

⁴⁰ ชื่อเฉพาะของผู้ให้ข้อมูล

คิดว่าที่อินโดเราเป็นเพื่อนกันง่ายมาก เราพูด ngopi yuk⁴¹ ทุกคนก็โอเคได้เลย ไม่รู้จักก็คุย ๆ กันก็รู้จักเลย สมัยเรียนทำงานกลางคืน เพื่อนที่เรียนด้วย เพื่อนของเพื่อนด้วย หอมิปิด กลับไม่ได้ เราก็มานอนด้วยกัน สนุก ดูแลดีเลย เพราะศาสนาฮัมหมัดก็ให้เราเห็นด้วยว่าถ้าเพื่อนมาที่บ้าน เรามีหน้าที่ดูแลเขา สมมตินะ จริง ๆ บ้านนั้นมีแค่ไก่ตัวเดียวที่เราปกติกินไข่ของมันนะ แต่ถ้าเราไม่เชื่อดมัน เราไม่มีอะไรให้ของกินให้เพื่อนเราที่มาหา เราก็ต้องเสียสละให้ เชือดไก่นั้น ให้เป็นอาหารของเพื่อน ศาสนาก็ระบุว่าเราจะต้องมีการดูแลแขกเพื่อน”

จากตัวอย่างที่ 121 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้ให้ข้อมูลแสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงปัจจัยทางศาสนาอิสลาม ได้แก่ ศาสนาฮัมหมัด และ ศาสนา ผู้ให้ข้อมูลใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่อแสดงเหตุผลเบื้องหลังว่าศาสนาอิสลามมีอิทธิพลที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “เพื่อน” เพราะได้รับคำสอนจากศาสนาอิสลามว่าจะต้องดูแลและเสียสละให้แก่เพื่อนอย่างเต็มที่ อิทธิพลจากปัจจัยทางศาสนาอิสลามจึงทำให้ผู้ให้ข้อมูลให้ความสำคัญกับความเกี่ยวข้องกัน การใส่ใจความสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับบุคคลที่เขาเห็นว่าเป็นเพื่อนได้โดยง่าย แต่คู่สนทนาชาวไทยกลับไม่เป็นเช่นนั้นจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล

จะเห็นได้ว่า “ความเป็นเพื่อน” ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยทั้งในการเลือกแสดงวัฒนธรรมและการเลือกไม่แสดงวัฒนธรรม (ใน บทที่ 3 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวัฒนธรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา) รวมถึงพฤติกรรมทางภาษาที่ชาวอินโดนีเซียพยายามสร้างความเป็นมิตร แต่ชาวไทยกลับมองว่าเป็นการแสดงเจตนาที่ไม่เหมาะสมกับบริบทจนก่อให้เกิดลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์อันมีผลมาจากการมีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจที่แตกต่างกัน จากตัวอย่างข้างต้นได้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางศาสนาอิสลามเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่อาจนำไปสู่ข้อคำนึงที่แตกต่างกันของผู้พูดทั้งสองวัฒนธรรม จนทำให้เกิดปัญหาระหว่างวัฒนธรรมขึ้น เช่นเดียวกับตัวอย่างถัดไปที่ยังคงยืนยันได้ว่าปัจจัยทางศาสนาอิสลามเข้ามามีอิทธิพลต่อขอบเขต

⁴¹ หมายถึง ต้มกาแฟกันเถอะ ทั้งนี้ ในสังคมอินโดนีเซียมีวัฒนธรรมการดื่มกาแฟร่วมกันเพื่อสังสรรค์หรือเป็นกิจกรรมเพื่อร่วมพูดคุยกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่สะท้อนว่าพื้นที่ส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียหรือเรื่องความเป็นส่วนตัวของพวกเขาจะน้อยกว่าชาวไทย

ตัวอย่างที่ 122 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

นานแล้วนะคะ ไปงานที่สถานทูตก็ได้อู้จักเพื่อนใหม่ด้วย เขาเป็นน้อง ๆ นั่งคุยกันกินข้าวกันก็เลยรู้จักกันปกติ คุยไปสักพักตอนนั้นคิดว่าถามเขาว่า บ้านอยู่ที่ไหน ตอนแรกเขาตีมากนะ คุยดี ๆ เลย ใจดีเลย พอเราถามบ้านนี้ เขาดูโมโหเลย ดูไม่อยากจะคุยด้วยเลย เขาไม่ได้พูดอะไร (aduh)⁴² แล้วเราก็ก็นั่งคุยกันอีก

คิดว่าศาสนาด้วยนะ ศาสนาบอกเราว่าถ้าเราอยากเป็นเพื่อนเราก็ควรถามกัน ทำความรู้จักกัน ไม่ใช่เฉย ๆ กัน หลังจากวันนั้นกลัวมากเลย ไม่ถามคนไทยอีกแล้วบ้านอยู่ที่ไหน”

จากตัวอย่างที่ 122 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่ระบุว่าตนนับถือศาสนาอิสลาม ผู้ให้ข้อมูลแสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงปัจจัยทางศาสนาอิสลาม ได้แก่ ศาสนา ผู้ให้ข้อมูลใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่อแสดงเหตุผลเบื้องหลังว่าศาสนาอิสลามมีอิทธิพลที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “เพื่อน” เพราะได้รับคำสอนจากศาสนาอิสลามว่าควรถามข้อมูลส่วนตัวเพื่อทำความรู้จักกัน

ดังที่เว็บไซต์ islammore (2558) เผยแพร่คำสอนในศาสนาอิสลามให้แก่ผู้สนใจได้กล่าวถึงการกระชับความสัมพันธ์ด้วยการถามข้อมูลส่วนตัวว่า “ถ้าเราจะคบเพื่อนคนใดก็ให้ถามชื่อสกุล และควรจะรู้ว่าเขามาจากไหน เป็นใครกัน” และ “เมื่อคนหนึ่งคนใดเป็นมิตรกัน ก็จงถามถึงชื่อของเขา และชื่อบิดาของเขา ว่าเป็นใคร เพราะจะทำให้กระชับความสัมพันธ์กันมากขึ้น” เป็นที่น่าสนใจว่าผลการวิจัยในบทที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นแล้วว่าวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวถือเป็นวัจนกรรมหนึ่งที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะอิทธิพลจากปัจจัยทางศาสนาอิสลามที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองค่อนข้างให้ความสำคัญกับการถามข้อมูลส่วนตัวเพื่อความเกี่ยวข้องกันและการใส่ใจความสัมพันธ์ระหว่างกันนั่นเอง

⁴² Aduh เป็นเสียงถอนหายใจ

4.4.1.2 ปรัชญาแห่งรัฐของอินโดนีเซีย “ปัญจศีลา” (Pancasila)

ปรัชญาแห่งรัฐของอินโดนีเซีย “ปัญจศีลา” หรือ จิตวิญญาณ “ปัญจศีลา” ของชาวอินโดนีเซียเป็นวัฒนธรรมอินโดนีเซียที่ได้รับการสังเคราะห์จากวัฒนธรรมย่อยที่มีอยู่หลากหลายในประเทศอินโดนีเซีย จนก่อให้เกิดวัฒนธรรมใหม่และได้รับการกำหนดให้เป็นข้อกำหนดของทุกชาติพันธุ์ในประเทศอินโดนีเซีย (Hassan 1989; Joesoef, 1987) ปัญจศีลาจึงเป็นรากฐานทางปรัชญาของอินโดนีเซียซึ่งเป็นค่านิยมหรือวิถีชีวิตที่ชาวอินโดนีเซียยึดถือ

ปัญจศีลาได้รับการประยุกต์สอดแทรกและปลูกฝังในแง่ของการใช้ชีวิตประจำวันผ่านระบบการศึกษาในประเทศอินโดนีเซีย ดังจะเห็นได้จากการผลิตตำราเรียนสำหรับผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาถึงระดับมหาวิทยาลัย และยังมีการตีพิมพ์เผยแพร่หนังสือให้แก่ผู้ที่สนใจได้ศึกษาเพิ่มเติม โดยหลักปัญจศีลามีด้วยกันทั้งสิ้น 5 ประการ หลักต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ให้เข้ากับการใช้ชีวิตประจำวัน (Tim Redaksi BIP, 2019; Utami, 2018a; 2018b) ดังนี้

1. เชื่อในพระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่สูงสุดเพียงองค์เดียว (Ketuhanan Yang Maha Esa) คือ ชาวอินโดนีเซียเชื่อในพระเจ้า พระเจ้าสร้างมนุษย์และธรรมชาติ มนุษย์ทุกคนเชื่อในการดำรงอยู่ของพระเจ้าและเชื่อในพระเจ้าตามความเชื่อของศาสนาของตนเอง ปัญจศีลาประการแรกนี้มีสัญลักษณ์เป็นรูปดาวบนพื้นดำ หมายถึง ดาวที่ส่องแสง ให้แสงสว่างในเวลากลางคืน เช่นเดียวกับพระเจ้าผู้ทรงนำทางมนุษย์ทุกคน ตัวอย่างตามหลักข้อที่ 1 เช่น สวดมนต์หรือสักการะตามหลักคำสอนทางศาสนา เคารพเพื่อนต่างศาสนา เล่นกับเพื่อน ๆ โดยไม่คำนึงถึงศาสนา

2. มีความเป็นมนุษย์ที่ยุติธรรมและเป็นผู้มีอารยธรรม (Kemanusiaan Yang Adil dan Beradab) คือ ชาวอินโดนีเซียมักประพฤติตนอย่างเป็นธรรม ชาวอินโดนีเซียเป็นชนชาติที่มีอารยธรรม ในแง่ของความหมายว่าชาวอินโดนีเซียเคารพและเห็นคุณค่าของกันและกัน ปัญจศีลาประการที่สองมีสัญลักษณ์เป็นรูปโซ่บนพื้นแดง ห่วงโซ่ที่เกี่ยวกัน หมายถึงผู้ชายและผู้หญิง แสดงให้เห็นว่าชายหญิงมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ชายหญิงรวมกันไม่แบ่งแยก ตัวอย่างตามหลักข้อที่ 2 เช่น ไม่ล้อเลียนเพื่อนเพราะความแตกต่าง ปกป้องหากเพื่อนถูกรังแก เคารพครูและเจ้าหน้าที่ทุกคนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน แบ่งงานกลุ่มอย่างเป็นธรรมให้กับสมาชิกในกลุ่มทุกคน

3. มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน (Persatuan Indonesia) คือ ชาวอินโดนีเซียจะต้องรวมกันเป็นหนึ่ง แม้ชาวอินโดนีเซียมีความแตกต่างหลากหลาย แต่ความแตกต่างที่มีอยู่ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อความสามัคคี ปัญจศีลาประการที่สามมีสัญลักษณ์เป็นรูปต้นไทร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของที่พักพิงและที่

ลัทธิของชาวอินโดนีเซีย ชาวอินโดนีเซียมีกลุ่มชาติพันธุ์และศาสนาที่แตกต่างกัน แต่การมีความสามัคคีจะสร้างชีวิตที่ปรองดองและสงบสุข ตัวอย่างตามหลักข้อที่ 3 เช่น ช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวทำงานบ้านอยู่เสมอ เคารพกลุ่มชาติพันธุ์ ธรรมเนียม และศาสนาอื่น ๆ ให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

4. บริหารประเทศด้วยปัญญาที่มาจากไตร่ตรองและเห็นพ้องต้องกัน (Kerakyatan Yang Dipimpin oleh Hikmat Kebijaksanaan, Dalam Permusyawaratan dan Perwakilan) คือ ประชาธิปไตยที่ปกครองโดยใช้ปัญญาและมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นที่ตั้ง ประชาธิปไตยเกิดขึ้นจากการพิจารณาร่วมกัน โดยชาวอินโดนีเซียรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหา ปัญหาจะได้รับการแก้ไขผ่านการไตร่ตรอง ทุกคนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทุกความคิดเห็นต้องได้รับการเคารพ บางครั้งอาจไม่เป็นไปตามความปรารถนาของเรา แต่เราควรยอมรับความเห็นต่างอย่างสง่างาม เราต้องดำเนินการตามผลการพิจารณาของส่วนรวมด้วยความยินดี ปัญจศีลาประการที่มีสัญลักษณ์เป็นรูปหัววัว เพราะวัวเป็นสัญลักษณ์ของธรรมชาติของประเทศอินโดนีเซีย และชาวอินโดนีเซียมองว่าวัวเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ตัวอย่างตามหลักข้อที่ 4 เช่น เป็นธรรมกับทุกคน ปฏิบัติตามภาระผูกพันและเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่เลือกปฏิบัติ หลีกเลี่ยงทัศนคติที่อาจทำร้ายผู้อื่น ร่วมกิจกรรมบริการชุมชน ทำความสะอาดสิ่งแวดล้อมรอบบ้าน

5. มีความยุติธรรมทางสังคมต่อประชาชนชาวอินโดนีเซียทั้งปวง (Keadilan Sosial bagi seluruh Rakyat Indonesia) คือ ประเทศชาวอินโดนีเซียถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอินโดนีเซียอย่างเป็นธรรม ปัญจศีลาประการที่ห้ามีสัญลักษณ์เป็นรูปรวงข้าวและดอกฝ้ายแทนการดำรงชีวิต กล่าวคือ ข้าวเป็นสัญลักษณ์ของอาหารที่ชาวอินโดนีเซียต้องการ และฝ้ายเป็นสัญลักษณ์ของความต้องการเครื่องนุ่งห่มของชาวอินโดนีเซีย ตัวอย่างตามหลักข้อที่ 5 เช่น มีความยุติธรรมต่อเพื่อนฝูงและเคารพในผลงานของเพื่อน ชื่นชมผลงานของผู้อื่นที่เป็นประโยชน์ ต่อความก้าวหน้าและความเจริญรุ่งเรืองของทุกคน

ดังนั้น ปัญจศีลาจึงมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้ใช้ภาษาด้วยเช่นกัน ปัญจศีลาแสดงให้เห็นเด่นชัดจากคำอธิบายในเหตุผลเบื้องหลังของผู้ใช้ภาษาที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้แสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงปรัชญาแห่งรัฐของอินโดนีเซียได้อย่างตรงไปตรงมาด้วยการระบุถึงคำว่า “ปัญจศีลา”

เมื่อพิจารณาปัญจศिलाทั้ง 5 ประการแล้ว จะเห็นได้ว่าปัญจศिलाทั้ง 5 ประการล้วนมุ่งเน้นถึงการรวมกลุ่ม ช่วยเหลือ และคำนึงถึงผู้อื่น โดยเฉพาะปัญจศिलाประการที่ 3 Persatuan Indonesia หรือ ความเป็นหนึ่งเดียวกัน น่าจะส่งอิทธิพลต่อการคำนึงถึงความเป็นเอกภาพของชาวอินโดนีเซียไม่มากนักน้อย เนื่องจาก เป็นข้อที่แสดงความมุ่งมั่นต่อความสามัคคีของอินโดนีเซียที่มีความหลากหลายทั้งลักษณะทางภูมิศาสตร์และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ทั้งนี้ มอร์ฟิต (Morfit, 1981) ก็ได้ยืนยันว่าสิ่งที่ปัญจศिलाเสนอนั้นคือความสามัคคี เน้นย้ำถึงควมมีเอกภาพและความสามัคคีของคนในสังคม

ปัญจศिलाจึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียมักคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” เนื่องจาก เป็นรากฐานสำคัญในสังคมที่ผู้คนมักจะแสดงถึงความเป็นเอกภาพ สมัครสมานสามัคคีกัน จึงจำเป็นต้องแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความสนใจต่อกันตามความเหมาะสมของความสัมพันธ์ และค่านิยมทางสังคมวัฒนธรรมอินโดนีเซีย โดยคำสำคัญทางวัฒนธรรมคำนี้ปรากฏอยู่ในลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต่างกันและการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด

ตัวอย่างที่ 123 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“ตอนที่ผมเรียนปริญญาโทอยู่ จะมีงานกลุ่มด้วย เพื่อนที่เรียนด้วยกันจะแยกเลยว่าอันนี้นะกลุ่มผู้ชาย อันนี้นะกลุ่มผู้หญิง แล้วก็ชาวต่างชาติอยู่ด้วยกันไม่ได้ เดี่ยวมีเพื่อนคนไทยให้มาอยู่ในกลุ่มด้วย ผมก็เสียใจนะ ถึงแม้ว่าตอนนั้นภาษาไทยผมก็โอเค แต่ไม่ได้ดีมาก พูดได้ไม่เร็ว accent ก็แบบนั้นะ สงสัยเปลี่ยนไม่ได้แล้ว แต่ว่าผมก็คิดว่าผมมาเรียน ผมทำได้เหมือนทุกคน ผมบอกเพื่อนที่เรียนว่าผมอยู่อะไรก็ได้ เราไม่แยกผู้หญิงผู้ชาย เพื่อนบอกว่ากลัวไม่สบายใจ ผมเป็นคนมุสลิมไม่รวมกับผู้หญิง และคิดว่าถ้ามีเพื่อนคนไทยด้วยเวลามีภาษาไทยจะได้มีคนช่วย จริง ๆ ผมคิดว่าผมทำได้ เลยกบอกผมไม่ใช่คนไม่มีความสามารถและทำงานกับใครก็ได้เลย

ผมคิดว่าคนอินโดนีเซียมีปัญจศिला ตั้งแต่เด็ก ๆ พวกเราเล่นกับเพื่อนทุกศาสนา ไม่แบ่งเลยว่านี่ผู้ชาย นี่ผู้หญิงนะ แล้วก็ครั้งนะ เราก็มักมีที่บอกว่า Untukmu agamamu, dan untukku agamaku⁴³ ศาสนาคุณ ศาสนาผม เรามีอิสระที่จะนับถือไม่เหมือนกัน ผมคิดว่าคนไทยยังไม่เข้าใจตรงนี้ เราต้องอธิบายเยอะ ๆ ”

⁴³ หมายถึง ศาสนาของคุณ ก็เป็นศาสนาของคุณ ศาสนาของฉัน ก็เป็นศาสนาของฉัน

จากตัวอย่างที่ 123 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้ให้ข้อมูลแสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงปัจจัยทางปรัชญาแห่งรัฐของอินโดนีเซีย คือ *ปัญจศีลา* ผู้ให้ข้อมูลใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่อแสดงเหตุผลเบื้องหลังว่าอิทธิพลจากปัญจศีลาทำให้ตนคำนึงถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันหรือไม่แบ่งแยกกัน แม้จะต่างศาสนาและต่างเพศกันก็ตาม

นอกจากนี้ คำอธิบายเหตุผลเบื้องหลังของผู้ให้สัมภาษณ์ยังมีความน่าสนใจบางประการ คือ อิทธิพลของปัญจศีลานั้นจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศอินโดนีเซียมีลักษณะเฉพาะตัว แม้ว่าอินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีประชากรนับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดในโลก และมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 88 ของประชากรทั้งหมด (ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทยในอาเซียน, 2564: 11) แต่กลับไม่ได้มีศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าเพราะความคิดเรื่องปัญจศีลาจึงทำให้ผู้คนไม่แบ่งแยก พร้อมทั้งนำคำสอนจากศาสนาอิสลามมาสนับสนุนการเป็นหนึ่งเดียวกันว่า *Untukmu agamamu, dan untukku agamaku ศาสนาคูณ ศาสนาผม เรามีอิสระที่จะนับถือไม่เหมือนกัน*

ตัวอย่างที่ 124 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

"ของคนอินโดเวลาทำงานเขาจะคือยังไงอะ คือคนไทยเขาจะ คนไทยเขาชอบทำงานคนเดียว ไม่รู้สิ มีอะไรแล้วไม่ค่อยบอก คือเขาจะจัดการเอง ไม่ค่อยเล่าให้ฟังว่าไม่อยากจะรบกวนมากกว่า คนไทยน่ะก็เลยเออเดียวจัดการเอง แต่ถ้าคนอินโดนะ มีปัญหาหรือไม่มีปัญหาจะเล่าหมดเลย เนี่ยที่กำลังทำแบบนี้ ๆ นะ คือเล่าไปอย่างนั้นแหละ แต่ไม่ได้จะรบกวนหรืออะไร แต่จะบอก คนไทยไม่เคยพูดอะไรเลย เลย์ไม่รู้ว่ามีปัญหา แต่พอมีปัญหาแล้วไม่เคยพูด แล้วถ้าพูดปัญหามันก็เสร็จไปนานแล้ว เพราะคิดว่าคนไทยขี้เกรงใจมากกว่า คือถ้าไม่เป็นปัญหาก็จะไม่พูด เพราะเป็นปัญหาใหญ่แล้วค่อยพูด แต่ถ้าคนอินโดในออฟฟิศก็คือจะคุยทุกอย่างเล่าให้ฟัง

คนอินโดนีเซียชอบคุยกัน รวมตัวกัน มี ideology คือปัญจศีลา มีความเป็นเอกภาพมาเป็นทีหนึ่ง ยังไงความเป็นหนึ่ง unity เป็นเรื่องแรกที่เราจะต้องยึดเอาไว้ คนชวามีภาษาชิตว่า makan tidak makan yang penting kumpul⁴⁴"

⁴⁴ หมายถึง จะมีกินหรือไม่มีกิน สิ่งสำคัญคือการรวมตัวกัน มาจากภาษาชวา คือ Mangan ora mangan kumpul

จากตัวอย่างที่ 124 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้ให้ข้อมูลแสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงปัจจัยทางปรัชญาแห่งรัฐของอินโดนีเซีย คือ *ปัญจศีลา* ผู้ให้ข้อมูลใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่อแสดงเหตุผลเบื้องหลังว่าอิทธิพลจากปัญจศีลาทำให้ตนคำนึงถึงความเป็นหนึ่งเดียวกัน การรวมตัวกัน การมีสิทธิในการมีส่วนร่วมกันกับผู้อื่น ทั้งการงานและการแบ่งปันอารมณ์ความรู้สึกร่วมกัน โดยได้ยกสุภาษิตจากภาษาชวาที่แปลมาเป็นภาษาอินโดนีเซียว่า *makan tidak makan yang penting kumpul* ที่สื่อให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นอย่างไร จะรวยหรือจน แต่เราต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อสนับสนุนความเป็นเอกภาพตามจิตวิญญาณของชาวอินโดนีเซีย

4.4.1.3 ความละอาย

มุลยาดี (Mulyadi, 1998) ได้กล่าวถึงคำสำคัญทางวัฒนธรรม คือ *ความละอาย/ละอาย* หรือ *malu* ในภาษาอินโดนีเซียไว้ว่า *ความละอาย/ละอาย* เป็นวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมที่แสดงถึงบรรทัดฐานของความสุขภาพในการปฏิสัมพันธ์กันในสังคมของชาวอินโดนีเซีย โดยชาวอินโดนีเซียมีการใช้ถ้อยคำ *malu* ที่เป็นหลักฐานทางภาษาออกมาเพื่อแสดงให้เห็นว่า *malu* ใช้อธิบายสถานการณ์ในตัวบุคคลที่เกิดความรู้สึกไม่ดีภายในตนเอง บุคคลนั้นกำลังรู้สึกว่าตนเองมีพฤติกรรมที่ผิดไปจากบรรทัดฐานทางสังคม จึงต้องหลีกเลี่ยง *malu* เพราะการ *malu* ไปกระทบต่อชื่อเสียงและความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งถือเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับพฤติกรรมการแสดงออกของชาวอินโดนีเซีย

ดังนั้น *malu* จึงเป็นป้อมปราการป้องกันพฤติกรรมที่สังคมอินโดนีเซียมองว่าเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานและป้องกันไม่ให้ผู้คนต้องรู้สึก *malu* ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพราะไม่ต้องการให้อีกฝ่ายคิดไม่ดีกับตัวเอง คนที่ตระหนักถึง *malu* ก็จะพยายามหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ความรู้สึก *malu* นี้จึงเป็นกลไกหนึ่งที่ควบคุมพฤติกรรมทางสังคมของชาวอินโดนีเซีย

นอกจากนี้ ชาวอินโดนีเซียที่นับถือศาสนาอิสลามยังมีความเชื่อว่า ความละอาย หรือ *malu* นี้ ไม่ใช่แค่เพียงความละอายต่อตนเองเท่านั้น แต่ยังต้องมีความละอายต่อผู้อื่นและต้องละอายต่อพระเจ้าอีกด้วย (Anwar, 2020)

ความอายจึงสะท้อนวิถีปฏิบัติและส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย หรือกล่าวได้ว่า ความอายเข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสื่อสารของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง รวมถึงส่งผลต่อการแสดงการรับรู้ต่อปัญหาในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้แสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงความละอาย คือ *อาย* ถ้อยคำนี้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้สื่อถึงมุมมองปัจเจกและมุมมองสังคม นั่นคือ การคำนึงถึงคุณค่าของตนเองและค่านิยมทางสังคมวัฒนธรรม โดยคำสำคัญทางวัฒนธรรมคำนี้ปรากฏอยู่ในลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต่างกันและการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกัน

ตัวอย่างที่ 125 ผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“ก็ไปที่สถานทูต เอกสารของลูกชายเจ้าหน้าที่คนไทยก็ถามว่าลูกชื่ออะไร ก็บอกได้ แต่พอถามว่าภรรยาชื่ออะไร ตอบไม่ได้ ก็เลยบอกว่าแป๊บนึงนะครับ เดี่ยวโทรหาลูกสาวก่อน หน้าเจ้าหน้าที่ก็เหมือนไม่เข้าใจว่าทำไมจำชื่อลูกชายได้ จำชื่อภรรยาไม่ได้ แต่ก็ให้เจ้าหน้าที่คุยกับลูกสาว หน้าเจ้าหน้าที่ก็เหมือนสงสัย แต่คงเกรงใจไม่ถาม ก็เลยบอกว่า อ้อ พอดีภรรยาเพิ่งเปลี่ยนชื่อเลยจำไม่ได้ เจ้าหน้าที่ถึงทำหน้าที่เข้าใจ ก็อายนิดหน่อย เลยต้องบอกเขา จริง ๆ เขาก็ถามดีกว่านะ เขาจะได้ไม่สงสัยเราก็จะได้ไม่อาย”

จากตัวอย่างที่ 125 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้ให้ข้อมูลแสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงความละอาย คือ *อาย* ผู้ให้ข้อมูลใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่อแสดงเหตุผลเบื้องหลังว่าอิทธิพลจากความละอายทำให้ตนคำนึงว่าผู้อื่นน่าจะคิดว่าตนทำผิดและมีผู้รู้ว่ตนทำผิดจากการจำชื่อภรรยาตนเองไม่ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่น่าเกิดขึ้น ผู้ให้ข้อมูลจึงอาจไม่เป็นที่ยอมรับ

ตัวอย่างที่ 126 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“เป็นเหตุการณ์ที่เพื่อนอินโดมาสายเป็นประจำ ถ้าจะมาช้าก็ควรบอกมาจะมาช้า ไม่ใช่ว่ารายงานเป็นระยะ ๆ ว่ารอรอด ทำอะไร ไม่อยากรู้ อยากให้ตรงเวลาเพราะเรานัดกันแล้ว แล้วพอมาถึงเราก็ถามสิว่าทำไม ไหนบอกใกล้แล้วไง เขาบอกว่าอายมาก อายเพื่อ มาสายนี้ต้องเกรงใจคนอื่นนะ ไม่ใช่มาอาย แต่ว่าจริง ๆ นะ คนอินโดนี้มาสายตลอด เพราะเขามีนาฬิกาข้อมือ⁴⁵ เวลาจะยัดไปเรื่อย ๆ ชินแล้วอะนัด

⁴⁵ นาฬิกาข้อมือ หรือ jam karet เป็นสำนวนภาษาอินโดนีเซีย หมายถึง การไม่ตรงต่อเวลา เวลาสามารถยืดไปเรื่อย ๆ เช่นเดียวกับยางพารา

กับคนอินโดยังงี้ก็สาย ถ้าอยากเจอ 5 โมงก็บอกเลย 4 โมงเจอกัน อยากเจอตรงเวลาบอกก่อนเลย ครึ่งชั่วโมง หรือชั่วโมงนึงก่อนเวลาจริงกับคนอินโดนี่เสีย”

จากตัวอย่างที่ 126 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยว่าคู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงความละอาย คือ *อวย* โดยชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่อแสดงออกว่าเขาเกิดความรู้สึกไม่ดีภายในตนเองและมีคนทราบถึงสิ่งที่ไม่ดีที่เขาทำคือการมาสาย ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่กระทบต่อความรู้สึกของตนเองและยังส่งผลกระทบต่อผู้อื่นด้วย

จากการพิจารณาปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมอินโดนีเซียที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยนั้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์กับแนวคิดจากศาสนาอิสลาม ปรัชญาแห่งรัฐของอินโดนีเซีย “ปัญจศีลา” และความละอาย ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้น่าจะส่งผลต่อการจัดการความสัมพันธ์ในลักษณะมุ่งคำนึงหรือให้น้ำหนักเกี่ยวกับความเป็น “กลุ่ม” มุมมองสังคมหรือพึงพาอาศัยกัน โดยเฉพาะ “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ที่เป็นสิทธิโดยชอบธรรมทางสังคมและรองลงมาคือการจัดการกับ “หน้าเชิงคุณภาพ” โดยมีข้อสันนิษฐานในการสนับสนุนผลการวิจัยดังกล่าว ดังนี้

1. ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมอินโดนีเซียที่พบล้วนมุ่งเน้นความเกี่ยวข้องและความสัมพันธ์ระหว่างกัน แต่ในบางกรณีนอกจากที่จะเน้นความเป็นกลุ่มแล้วยังคำนึงถึงคุณค่าของตนเองด้วย กล่าวคือ ศาสนาอิสลาม ปัญจศีลา และความละอาย เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวอินโดนีเซียคำนึงถึงความใกล้ชิดและความเป็นหนึ่งเดียวกันกับผู้อื่น ทั้งนี้ ศาสนาอิสลามและความละอายนั้น นอกจากจะเน้นความเกี่ยวข้องกันแล้ว ก็ยังมุ่งถึงการเป็นที่ยอมรับของตนเองด้วย

ทั้งนี้ ผลจากปัจจัยสังคมวัฒนธรรมอินโดนีเซียเหล่านี้ส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก เพราะหากชาวอินโดนีเซียปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่มีมาจากสังคมวัฒนธรรมที่มีพื้นที่ส่วนตั้มากกว่าก็ย่อมกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกัน จนอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ ไม่สบายใจ อึดอัด และอคติระหว่างวัฒนธรรมได้ ดังจะเห็นได้ว่าคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่พบใน

การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียทั้ง 3 คำล้วนแต่กระจายอยู่ในทุกลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับชาวไทย โดยเฉพาะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต่างกันที่พบว่าทั้ง 3 คำสำคัญทางวัฒนธรรมต่างก็เป็นถ้อยคำที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้และเป็นเหตุผลเบื้องหลังในลักษณะปัญหาระหว่างวัฒนธรรมที่เกิด ซึ่งน่าจะชี้ให้เห็นว่าการที่ทั้งสองกลุ่มเกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างฝ่ายต่างมีบรรทัดฐานที่แตกต่างกันเป็นเพราะมีปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่เข้ามาสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องแตกต่างกัน

2. การมุ่งเน้นความเกี่ยวข้องระหว่างกันแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดตั้งแต่ผลการวิจัยในบทที่ 3 ที่พบว่าเหตุผลทางวัฒนธรรมปฏิบัติศาสตร์สังคมที่ชาวอินโดนีเซียมักมุ่งเน้นความเป็นกลุ่ม ความเป็นเพื่อนกัน หรือมิตรภาพ ใน หัวข้อ 3.4.3.4 สังคมที่เน้นความเป็นกลุ่ม (Collectivism) บทที่ 3) โดยปรากฏแนวคิดเรื่อง “gotong-royong” (โกตง-รอยอง) และศาสนาอิสลามมากำกับพฤติกรรมการสื่อสารของพวกเขา

3. ศาสนาอิสลามเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าจะมีอิทธิพลต่อขอบเขตของพื้นที่ความเป็นส่วนตัว ชาวอินโดนีเซียมักมุ่งเน้นถึงคำสอนของศาสนาอิสลามหรืออาจได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลามเนื่องจากศาสนาอิสลามมีหลักคำสอนให้ผู้คนใกล้ชิดกัน ทำให้ผู้คนให้ความสำคัญกับความเกี่ยวข้องกัน พฤติกรรมทางภาษาจึงแสดงออกในแง่มุ่งของการใส่ใจความสัมพันธ์ระหว่างกันตามไปด้วย

นอกจากนี้ มุสลิมในประเทศอินโดนีเซียก็อาจมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างออกไปจากประเทศอื่นเพราะอิทธิพลจากปัญญาศึลา โดยการยอมรับปัญญาศึลาเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ศาสนาอิสลามในประเทศอินโดนีเซียมีเอกลักษณ์แตกต่างจากศาสนาอิสลามในตะวันออกกลางและที่อื่น ๆ เช่น ความอดทน มุมมองที่เป็นกลางระหว่างการปกครองกับศาสนาอิสลาม (Azra, 2010; Burhani, 2013; Van Bruinessen, 1999) อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าความคิดปัญญาศึลาอาจมีพื้นฐานความคิดเดียวกันกับศาสนาอิสลาม ปัญญาศึลาจึงถือเป็นการแสดงออกของศาสนาอิสลามในอินโดนีเซีย หลักการในปัญญาศึลาล้วนสนับสนุนและไม่ขัดแย้งกับศาสนาอิสลามแต่อย่างใด (Wahid, 1989)

4. ปัญญาศึลาถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการรวมชาติอินโดนีเซีย หากพิจารณาจากมุมมองของการสร้างชาติอินโดนีเซียพบว่าในอดีตช่วงอาณานิคมก่อนที่ชาวอินโดนีเซียจะได้รับเอกราชนั้น ชาวอินโดนีเซียต้องเผชิญกับการต่อสู้และความขัดแย้งอยู่บ่อยครั้ง กระทั่งเกิดการประชุมครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ของเยาวชนในประเทศอินโดนีเซียที่มีกลุ่มตัวแทนทางชาติพันธุ์ ศาสนา และภูมิภาคต่าง ๆ เข้าร่วม จนก่อให้เกิดเป็นคำปฏิญาณที่ชาวอินโดนีเซียยึดมั่นเรียกว่า "Sumpah

Pemuda" เป็นคำมั่นสัญญาที่ยึดค่านิยมความสามัคคีของชาติ นั่นคือ ความแตกต่างที่ชาวอินโดนีเซียมีไม่ใช่อุปสรรคและสามารถรวมกันเป็นหนึ่งได้ ดังที่กล่าวว่า "Bhinneka Tunggal Ika" หรือ "Unity in Diversity" หมายถึง "เอกภาพท่ามกลางความหลากหลาย" การยึดในคำมั่นสัญญาดังกล่าวจึงส่งผลต่อการสร้าง “ปัญญาธิลา” ขึ้นเพื่อหลอมรวมชาวอินโดนีเซียให้เป็นหนึ่งเดียวกันในวันประกาศเอกราชของประเทศอินโดนีเซีย (Grasindo, 2017; Tim Redaksi BIP, 2019) อิทธิพลจากปัญญาธิลาจึงเป็นการย้ำถึงความเป็นเอกภาพที่ชาวอินโดนีเซียจำเป็นต้องรวมกลุ่มกัน

5. หากพิจารณาสุภาษิตของอินโดนีเซียแล้วพบว่า มีสุภาษิตมากมายที่สอนให้ผู้คนช่วยเหลือและสามัคคีกัน เช่น *Hilang adat tegal muafakat* กฎเกณฑ์หายไปเพราะเห็นพ้องต้องกัน *Adat hidup tolong-menolong, adat mati jenguk-menjenguk* ธรรมเนียมตอนมีชีวิตต้องช่วยเหลือกัน ธรรมเนียมตอนเสียชีวิตต้องร่วมเยี่ยมเยียน สุภาษิตเหล่านี้สอนให้ชาวอินโดนีเซียต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและให้ช่วยเหลือดูแลกันในยามสุขทุกข์ นอกจากนี้ยังมีสุภาษิตที่กล่าวถึงผลลัพธ์ของความไม่สามัคคีว่า หากไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันก็จะเป็นผู้ที่พ่ายแพ้ เช่น *Sapu Lidi* ก้านมะพร้าวอันเดียวหักง่าย แต่หากมัดมารวมกันก็จะแข็งแรง สะท้อนให้เห็นว่าสังคมอินโดนีเซียให้ความสำคัญกับการข้องเกี่ยวกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำให้ชาวอินโดนีเซียมีวิถีปฏิบัติตามค่านิยมที่สังคมมุ่งเน้น

6. การคำนึงถึงความเป็นกลุ่มของชาวอินโดนีเซียสอดคล้องกับความคิดของนักวิชาการที่มองว่าลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมอินโดนีเซียนั้นความสามัคคีเป็นหนึ่งในค่านิยมหลักของอินโดนีเซีย โดยชาวอินโดนีเซียเชื่อว่าบุคคลควรทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวหรือกลุ่มและประเทศชาติ (Irawanto, 2007) อีกทั้งสังคมวัฒนธรรมอินโดนีเซียยังจัดเป็นวัฒนธรรมแบบอิงบริบทสูง (high-context culture) (Hall, 1976) (Meyer, 2014; Rusdi, 2016; Sari & Putra, 2019) และเป็นวัฒนธรรมที่เน้นความเป็นกลุ่ม (Collectivism) ตามมิติทางวัฒนธรรมของฮอฟสเต็ด (Hofstede, 2011) ที่เห็นเช่นเดียวกันว่าชาวอินโดนีเซียมุ่งเน้นความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียน่าจะมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพากัน (an interdependent view of self) ดังที่มาร์คัสและคิตายามาเสนอไว้ (Markus & Kitayama, 1991)

4.4.2 ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย

ในเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย นอกจากแสดงให้เห็นเหตุผลเบื้องหลังที่คอยกำกับพฤติกรรมการสื่อสารจนบางกรณีก่อให้เกิดปัญหาระหว่างวัฒนธรรมขึ้น ยังปรากฏการใช้ถ้อยคำสำคัญทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งที่ผู้พูดใช้สื่อสารในการปฏิสัมพันธ์และใช้อธิบายเหตุผลเบื้องหลัง ถ้อยคำเหล่านี้ล้วนสะท้อนความคิดหรือวิถีปฏิบัติของชาวไทยได้

ถ้อยคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจจากชาวไทย มุ่งเน้นนั้นพบว่าปัจจัยที่น่าสนใจ ได้แก่ “หน้า” ความเกรงใจ และน้ำใจ

4.4.2.1 “หน้า”

ผลจากการวิจัยในบทที่ 4 ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าชาวไทยมุ่งเน้นการจัดการกับ “หน้า” ของตนเองมากที่สุด ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับที่สุนทรี โคมิน (Komin, 1991) พบว่าหนึ่งในค่านิยมทางสังคมของคนไทย คือ การให้ความสำคัญกับตัวตน (ego-orientation) ที่ชาวไทยยึดเป็นหลักการพื้นฐานในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชาวไทยจึงมีความเป็นตัวของตัวเอง รักษาหน้าตา มีศักดิ์ศรี และมีภาพลักษณ์ที่ดี เช่นเดียวกับเพอสันส์ (Persons, 2008) ที่เห็นว่า “หน้า” ถือเป็นความคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสังคมไทยและชาวไทยก็ให้ความสนใจกับภาพลักษณ์ที่เป็นสิ่งที่ปรากฏแก่สายตาผู้อื่น

“หน้า” จึงสะท้อนวิถีปฏิบัติและเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย หรืออาจกล่าวได้ว่า “หน้า” ในมุมมองของเจ้าของภาษานี้เข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสื่อสารของชาวไทย รวมถึงส่งผลการแสดงการรับรู้ปัญหาในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นชาวไทยได้แสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึง “หน้า” ทั้งที่ปรากฏการใช้คำว่า “หน้า” เช่น หน้าชา ฉีกหน้า ขายหน้า และถ้อยคำอื่น ๆ ที่สื่อถึง “หน้า” เช่น เกียรติ มารยาท ถ้อยคำเหล่านี้ชาวไทยใช้สื่อถึงปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อข้อคำนึงที่เป็นเหตุ

จงใจในแง่ของภาพลักษณ์ คุณค่า และการได้รับการยอมรับของตนเอง โดยคำสำคัญทางวัฒนธรรม คำนี้ปรากฏอยู่ในลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต่างกัน

ตัวอย่างที่ 127 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

"เพื่อนชาวอินโดนีเซียซึ่งเราคิดว่าเขาดี สุดท้ายไม่ใช่ เราไปเที่ยวกับเขา แต่เขาพูดกับเราในทางไม่ดี ว่าเราแต่งตัว ใส่สั้น บาง ไม่อยากไปเที่ยวกับเราแบบนี้ แล้วเจออีกเยอะเยอะ ทั้งพูดกับเราต่อหน้า ไปนินทาเราแบบนี้อีก เราเลยไม่ชอบวัฒนธรรมเขา เห็นแก่ตัว ชอบฉีกหน้าคนอื่น เราลาออกเลย ไม่อยากทำงานกับคนวัฒนธรรมนี้อีกแล้ว คนเรามันควรรู้จักให้เกียรติกันด้วย จะมาวิจารณ์หรือ รุณวาทย์กันทุกเรื่องมันไม่ได้"

จากตัวอย่างที่ 127 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบริษัทไทยแห่งหนึ่งในประเทศอินโดนีเซีย จากปริบทดังกล่าวอาจเป็นไปได้ว่าคู่สนทนาชาวอินโดนีเซียอาจกำลังเป็นห่วงเพื่อนชาวไทย เนื่องจากในประเทศอินโดนีเซียค่อนข้างเคร่งครัดเรื่องการแต่งกาย อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าคู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองทำให้ตนต้องคำนึงหรือระมัดระวัง "หน้า" ผู้ให้ข้อมูลจึงแสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึง "หน้า" ได้แก่ ฉีกหน้า และ เกียรติ โดยชาวไทยใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่ออธิบายว่าการถูกคู่สนทนาวิจารณ์นั้นเป็นสิ่งที่ระมัดระวัง "หน้า" ของผู้ให้ข้อมูล ทั้งที่ปรากฏคำว่า "หน้า" โดยตรง คือ ฉีกหน้า รวมถึง เกียรติ ที่เป็นส่วนหนึ่งของ "หน้า" ที่สื่อถึงผู้อื่นว่า "บุคคลสมควรได้รับความเคารพและการรับฟังอย่างแท้จริง" (Persons, 2008: 57)

ทั้งนี้ เกียรติ ในการรับรู้ของชาวไทยนั้นถือเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยเฉพาะการให้เกียรติในทางตรงกันข้าม หากชาวไทยเกิดความรู้สึกเสียเกียรติก็อาจทำให้เกิดความรู้สึกไม่พอใจได้ เกียรติ จึงสัมพันธ์กับ "หน้า" เช่นเดียวกับความคิดของนักวิชาการตะวันตกที่มองว่าบุคคลต้องการเป็นที่ยอมรับหรือหน้าด้านบวกของบราวน์และเลวินสัน (Brown & Levinson, 1978; 1987) และหน้าเชิงคุณภาพของสเปนเซอร์-โอที (Spencer-Oatey, 2000; 2002)

ตัวอย่างที่ 128 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“เพื่อนคนอินโดในที่ทำงาน ถามคำถามมากไป ถามเกือบทุกคนซึ่งไม่ชอบ เรื่องส่วนตัวอะไร ๆ ถามหมด มีแฟนหรือยัง แต่งงานหรือยัง มีลูกกี่คน เมื่อไรจะมีลูก ขนาดเคยไปติดต่องานที่อินโด คนขับรถ gojek⁴⁶ ยังถามเยะเยะ ไม่รู้จักก็ถาม พิศสุดเคยโดน gojek ถามมาทำงานที่นี้เงินเดือนเท่าไร โอ้โห ถามเก่งกันทั้งประเทศ แต่ก็ต้องยิ้ม ๆ พยักหน้าไป ถามคำตอบคำ แต่ก็ต้องตอบแหละ รักษามารยาท”

จากตัวอย่างที่ 128 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงเหตุการณ์ที่คู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองทำให้ตนต้องคำนึงถึง “หน้า” ผู้ให้ข้อมูลจึงแสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึง “หน้า” คือ รักษามารยาท เพื่ออธิบายว่าการถามข้อมูลส่วนตัวนั้นเป็นสิ่งที่กระทบต่อ “หน้า” ของผู้ให้ข้อมูล อีกทั้งหากผู้ให้ข้อมูลไม่ตอบคำถามของคู่สนทนาจึงกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ ผู้ให้ข้อมูลจึงต้องการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้

ทั้งนี้ มารยาทถือเป็นคำสำคัญทางวัฒนธรรมของสังคมไทยอย่างหนึ่งที่เป็นสิ่งกำหนดหรือวางกรอบอยู่เบื้องหลังวิธีการปฏิสัมพันธ์ วิธีการคิด วิธีการพูด และภาพลักษณ์ของคนในสังคม นอกจากการปฏิสัมพันธ์ในบริบทสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยในบทที่ 3 ซึ่งเป็นการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา มารยาทก็ยังเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของผู้พูดภาษาไทย ดังจะเห็นได้จากในกรณีวจนกรรมการสัญญา ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะแสดงวจนกรรม เพราะมีเหตุผลเบื้องหลังว่าตนต้องการ รักษามารยาท หรือไม่ต้องการ เสียมารยาท กรณีวจนกรรมการขอและการถามข้อมูลส่วนตัว ผู้พูดเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรมเพราะเกรงว่าจะ เสียมารยาท หรือ ไม่มีมารยาท เหตุผลเหล่านี้เป็นเพราะผู้พูดภาษาไทยต้องการจะรักษาภาพลักษณ์ของตนไว้ ดังนั้น มารยาทจึงเป็นสิ่งที่ต้องรักษา และเป็นสิ่งที่เสียหรือไม่มีไม่ได้ มิฉะนั้นก็จะทำลายภาพลักษณ์หรือ “หน้า” ของผู้พูดได้

⁴⁶ หมายถึง รถจักรยานยนต์รับจ้าง

4.4.2.2 ความเกรงใจ

ปัจจัยเรื่องความเกรงใจถือเป็นแนวคิดที่เป็นลักษณะพิเศษของชาวไทยและอยู่เบื้องหลังการสื่อสารของคนในสังคมไทย โดยชาวไทยมีความเกรงใจเป็นพื้นฐานในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ใส่ใจเคารพผู้อื่น และไม่ทำให้ผู้อื่นไม่สบายใจ ความเกรงใจจึงเป็นกลไกเบื้องหลังอย่างหนึ่งที่ชาวไทยคำนึงถึงเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้ โดยไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยเรื่องอายุว่าจะต้องเป็นผู้ที่อาวุโสกว่าเท่านั้น (Hongladarom, 2007; Klausner, 1993; Komin 1991; ม.ร.ว.อศิน รพีพัฒน์, 2535)

เช่นเดียวกับที่ทรงธรรม อินทจักร (2553; Intachakra, 2012) ก็ได้แสดงทัศนะว่าความเกรงใจเป็นความคิดที่ผู้พูดจะกระทำหรือไม่กระทำบางอย่างเพื่อให้ผู้ฟังได้รับประโยชน์ ความเกรงใจจะทำให้การปฏิสัมพันธ์ราบรื่น ไม่มีความขัดแย้ง และไม่รบกวนผู้อื่น ผู้พูดจึงมักลดค่าตนเอง (self-abnegation) และให้ประโยชน์กับผู้อื่น (other-accommodation) โดยความเกรงใจนี้เป็นมุมมองหนึ่งของความสุภาพที่เน้นไปที่อุปลักษณะหัวใจ เป็นคุณค่าเชิงสัญลักษณ์ทาง ‘ความรู้สึก’ ‘สภาวะของจิตใจ’ หรือ ‘อารมณ์’ โดยให้ความสนใจกับความรู้สึกของคู่สนทนา เพื่อให้แน่ใจว่าหัวใจหรือจิตใจจะไม่เกิดความเสียหายเมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ดังนั้น ผู้พูดที่มีความเกรงใจเป็นพื้นฐานจึงต้องแสดงให้เห็นว่าคำพูดและการกระทำนั้นจะไม่ใช่ ‘การกระทำที่คุกคามจิตใจ’ มากกว่าที่จะมองในมุมของ ‘การคุกคามหน้า’ ตามทัศนะของนักวิชาการตะวันตก

ความเกรงใจจึงสะท้อนวิถีปฏิบัติและเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย หรืออาจกล่าวได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับความเกรงใจเข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสื่อสารของชาวไทย รวมถึงส่งผลต่อการแสดงการรับรู้ปัญหาในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นชาวไทยได้แสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึง “ความเกรงใจ” คือ *เกรงใจ* ถ้อยคำดังกล่าวชาวไทยใช้สื่อถึงปัญหาที่ส่งผลต่อข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในแง่ของการไม่ต้องการรบกวนผู้อื่นและความเป็นส่วนตัวที่ควรได้รับหรือการคาดหวังว่าผู้อื่นก็ควรไม่รบกวนเราเช่นกัน โดยคำสำคัญทางวัฒนธรรมคำนี้ปรากฏอยู่ในลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต่างกันและการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด

ทั้งนี้ ความเกรงใจถือเป็นคำสำคัญทางวัฒนธรรมของสังคมไทยอย่างหนึ่งที่เป็นสิ่งกำหนดหรือวางกรอบอยู่เบื้องหลังวิถีการปฏิสัมพันธ์ วิธีการคิด วิธีการพูดของคนในสังคม นอกจาก

การปฏิสัมพันธ์ในบริบทสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยในบทที่ 3 ซึ่งเป็นการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ความเกรงใจก็ยังเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของผู้พูดภาษาไทย ดังจะเห็นได้จากในกรณีวจนกรรมการขอ ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรมเพราะคำนึงถึงความเกรงใจเป็นเหตุผลเบื้องหลัง เช่น “เกรงใจเขา ถ้าเขาไม่สะดวกก็ไม่บังคับ” “เราไม่ควรไปกดดันให้คนอื่นซื้อของมาให้ ควรเกรงใจเค้า” “ถึงแม้จะอยากได้ของฝาก แต่ก็เกรงใจเพื่อน”

ตัวอย่างที่ 129 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“เรื่องถามคำถามส่วนตัว ถ้าเป็นคนไทยเราจะมีความเป็นส่วนตัวแล้วก็ให้ความเป็นส่วนตัวคนอื่นด้วย แต่คนอินโดถือว่าการถามแบบปกติ ตอนที่เรียนมหาลัย เพื่อนคนอินโดถามเราว่าใครจ่ายค่าเทอมให้ ค่าหอเท่าไร ทำไมอยู่หอแพง อะไรแบบนี้ เราจำได้ว่าตอบเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เบี่ยงเบนไปประเด็นอื่นแทน ยิ้มเยอะ ๆ ให้เขาเห็นว่าขอเลี่ยนะคะ เขาถามแบบนี้กับเพื่อนคนอื่น ๆ ด้วย เลยคิดว่าเป็นเรื่องปกติของคนอินโดแหละ ถ้าเป็นคนไทยจะไม่ถามลึกเหมือนอย่างนี้ อย่างน้อยเราจะรู้สึกเกรงใจคนอื่น”

จากตัวอย่างที่ 129 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงเหตุการณ์ที่คู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่ได้คำนึงถึงเรื่องของความเกรงใจ โดยผู้ให้ข้อมูลใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่ออธิบายว่าการถามข้อมูลส่วนตัวนั้นเป็นเหมือนการที่เราไม่เคารพผู้อื่นและรบกวนความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นด้วย ซึ่งในการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทยนั้นความเกรงใจหรือการไม่ต้องการรบกวนผู้อื่นถือเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการสื่อสาร

ตัวอย่างที่ 130 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“เคยไปเที่ยวหอเพื่อนคนอินโดเขาอยู่ด้วยกันหลาย ๆ คน เขาก็ทำอาหารกินกัน แล้วเราก็สั่งอาหารมาสมทบหลายอย่างด้วย พอกินเขาก็จกมือกัน เราก็เลยขอซั่มซั่ม เขาบอกว่า กินมือสิ อร่อยกว่านะ เราก็บอกไม่เอาอะ ทำไมต้องให้กินมือ มาห้ามกันทำไม เราก็ยืนยันจะเอาซั่มซั่ม ต้องขอยุ่หลายทีถึงจะได้ พูดขนาดนี้แล้วยังไม่รู้จักเกรงใจคนอื่นอีก จนรำคาญเลย เราว่าเขาถือเกินไปจะเอาแต่ความคิด ความเชื่อของตัวเอง”

จากตัวอย่างที่ 130 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงเหตุการณ์ที่คู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองไม่ได้คำนึงถึงเรื่องของความเกรงใจ โดยผู้ให้ข้อมูลใช้ถ้อยคำดังกล่าวเพื่ออธิบายว่าการคะยั้นคะยอหรือให้ทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการจะทำนั้นเป็นเหมือนการไม่เคารพผู้อื่น ซึ่งในการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทย ความเกรงใจหรือการเคารพผู้อื่นถือเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการสื่อสาร

4.4.2.3 น้ำใจ

คำสำคัญในวัฒนธรรมไทย “น้ำใจ” ปัจจุบันเป็นคำที่คนไทยเข้าใจดีว่ามีความหมายว่าเอื้อเฟื้อ เนื่องจาก สังคมมองเรื่องความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกันในชีวิตประจำวัน การใช้คำว่าน้ำใจนั้นถือว่าเป็นคำที่เหมาะสมในการแสดงให้เห็นว่าผู้คนคิดคำนึงและใส่ใจถึงความสุขของคนอื่น (สมเกียรติ วันทะนะ, 2535: 306-311)

ในสังคมไทยมีการปลูกฝังค่านิยมเรื่องของความมีน้ำใจหรือการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่ผู้อื่น เพราะน้ำใจถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นอย่างหนึ่งซึ่งช่วยให้ผู้คนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างราบรื่น ดังที่การแสดงถึงความมีน้ำใจสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในสังคมไทย เช่น การขึ้นรถโดยสารประจำทางที่จะต้องมีน้ำใจโดยการเอื้อเฟื้อที่นั่งแก่เด็ก สตรีมีครรภ์ คนชรา และคนพิการ อีกหนึ่งสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับคำนี้คือ “ความมีน้ำใจ” นั้นตรงข้ามกับคำว่า “แล้งน้ำใจ” ซึ่งคำว่า แล้ง แสดงให้เห็นถึงความไม่มี ไม่อุดมสมบูรณ์ ความขาดแคลน เมื่อนำมาใช้เพื่อแสดงความหมายถึงนิสัย จึงน่าจะสื่อความหมายได้ว่าการมีน้ำใจเป็นคุณลักษณะที่สร้างให้คนเป็นคนที่สมบูรณ์

น้ำใจจึงสะท้อนวิถีปฏิบัติและเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย หรืออาจกล่าวได้ว่า น้ำใจเข้ามามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการสื่อสารของชาวไทย รวมถึงส่งผลการแสดงการรับรู้ปัญหาในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นชาวไทยได้แสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึง “น้ำใจ” คือ น้ำใจ ที่ประกอบกับคำกริยาต่าง ๆ เช่น มี เลีย ถนอม รักษา สะท้อนให้เห็นว่าน้ำใจนั้นเป็นสิ่งที่ต้องมีไว้ประจำตน ทั้งยังต้องคอยดูแลรักษาน้ำใจของผู้อื่นด้วย ถ้อยคำดังกล่าวชาวไทยใช้สื่อถึงปัญหาที่ส่งผลต่อข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในแง่ของความต้องการได้รับการยอมรับหรือ

เป็นที่ชื่นชอบ โดยคำสำคัญทางวัฒนธรรมคำนี้ปรากฏอยู่ในลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต่างกัน

ทั้งนี้ น้ำใจ ถือเป็นคำสำคัญทางวัฒนธรรมของสังคมไทยอย่างหนึ่งที่เป็นสิ่งกำหนดหรือวางกรอบอยู่เบื้องหลังวิถีการปฏิสัมพันธ์ วิธีการคิด วิธีการพูดของคนในสังคม นอกจากการปฏิสัมพันธ์ในบริบทสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้น ผลการวิจัยในบทที่ 3 ซึ่งเป็นการศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา น้ำใจก็ยังเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของผู้พูดภาษาไทย ดังจะเห็นได้จากในกรณีวจนกรรมการสัญญา ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะแสดงวจนกรรม โดยให้เหตุผลเบื้องหลังว่า “เพราะเพื่อนตั้งใจชวน นึกถึงเรา เราก็ควรไป เพื่อไม่ให้เพื่อนเสียน้ำใจ” “เพื่อนชวนต้องรักษาน้ำใจ” “เพื่อนมีน้ำใจชวนเรา” รวมถึงวจนกรรมการขอ ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะไม่แสดงวจนกรรมเพราะคำนึงถึงน้ำใจเป็นเหตุผลเบื้องหลัง เช่น “ไม่อยากถามหรือขอตรง ๆ เพราะเรื่องของฝากเป็นเรื่องของน้ำใจที่เขามีต่อเรา” “ถ้าเขาคิดถึงเรา เขาคงมีของฝากสินน้ำใจ”

ตัวอย่างที่ 131 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“คนอินโดซื้อ เราคิดว่าเขาขอจริง ๆ ด้วย ไม่ใช่แค่พูดเล่น ๆ ทุกครั้งที่เราจะไปไหนลางานไปต่างประเทศ ไปต่างจังหวัดเขาจะต้องถามหาของฝาก มันแปลกมาก สนิทก็ไม่ได้สนิททำไมกล้าถามถึงของฝาก เราก็ซื้อของฝากให้กับคนที่เรานึกถึงและคิดว่าสมควรเอาไปฝาก แต่คนอื่น ๆ เราว่ามันเปลืองจัง ถ้าเราจะต้องซื้อฝากคนเยอะขนาดนั้น คือเราก็มีน้ำใจนะ ไม่ใช่ไม่มี คือเราก็เอามาฝากนะเจ้านาย เพื่อนสนิท เจ้าของหอรั้ว แต่แบบคนขายกับข้าวในโรงอาหาร คนที่อยู่คนละฝ่าย พวกที่ไม่สนิททั้งหลาย เราก็ไม่ได้คิดเผื่อใจ”

จากตัวอย่างที่ 131 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงเหตุการณ์ที่คู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองขอของฝากจากตน แต่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถให้ในสิ่งที่คู่สนทนายี่ห้อขอได้ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลอธิบายเหตุผลเบื้องหลังของการให้หรือไม่ให้ว่าตนคำนึงถึงเรื่องน้ำใจเป็นพื้นฐาน เพราะแท้จริงแล้วผู้ให้ข้อมูลมีน้ำใจหรือคิดถึงการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่อยู่แล้ว การแสดงน้ำใจนั้นไม่ต้องรอให้ร้องขอ เพียงแต่การให้ของฝากนั้นอาจต้องพิจารณาปัจจัยเรื่องของความสนิทสนมร่วมด้วย ในการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทย น้ำใจจึงเป็นสิ่งที่ชาวไทยคำนึงถึงในการสื่อสาร

ตัวอย่างที่ 132 ผู้ให้ข้อมูลชาวไทย

“แปลก ๆ ก็คือญาติเขาที่อินโดแหละ เขาชอบขอ อย่างถ้าเขาเห็นเราใส่เสื้อสวย เขาก็จะขอเสื้อสวย ขอนะ เราก็ให้เขาไปเลย เราก็ใจดี เราก็เกรงใจด้วย เพราะเขาขอ เราก็ต้องให้ เขาเห็นเราใส่แล้วเขาก็ชอบ ก่อนที่เขาจะกลับเราก็ให้ บางคนก็งกอยากได้เงิน เราก็ไม่ชอบนะ ถ้าอยากให้เราให้เอง เราเป็นคนมีน้ำใจอยู่แล้ว ก็ไม่กล้าบอกสามีหรอก ไม่เคยพูดเลย ไม่เคยพูด แต่คิดว่าเขาก็รู้แหละ ว่าเป็นแบบนี้ที่นั่น แต่ว่าเขาก็เป็นคนไม่พูดอีกอะ อย่างว่าเราก็พูดไม่ได้เรื่องแบบนี้เขาก็รักพี่น้องเขา ไม่พูดอะดีที่สุด”

จากตัวอย่างที่ 132 เป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่มาจากมุมมองของชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลชาวไทยอธิบายเหตุผลเบื้องหลังว่าคำนึงถึงเรื่องความมีน้ำใจ จึงไม่สามารถปฏิเสธการขอของคู่สนทนาได้ คำสำคัญทางวัฒนธรรม น้ำใจ ที่ปรากฏในเหตุผลเบื้องหลังการขอนี้แสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ชาวไทยต้องคำนึงถึงในการสื่อสาร

จากการพิจารณาปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยนั้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทยมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่อง “หน้า” เกรงใจ และน้ำใจ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลต่อการจัดการความสัมพันธ์ในลักษณะมุ่งคำนึงหรือให้น้ำหนักเกี่ยวกับ “หน้าคุณภาพ” ทั้งในมุมมองปัจเจกและมุมมองสังคม โดยมีข้อสันนิษฐานในการสนับสนุนผลการวิจัยดังกล่าว ดังนี้

1. ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมไทยที่พบบ่อยเน้นเกี่ยวกับความต้องการได้รับความชื่นชม ชื่นชอบ คุณค่า หรือภาพลักษณ์ของตนเอง ขณะเดียวกันก็เน้นการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วย โดย “หน้า” และ น้ำใจ เป็นคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงความต้องการให้ตนเองได้รับการยอมรับ มีภาพลักษณ์ที่ดี และรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ขณะที่ เกรงใจ เป็นคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่ไม่ต้องการรบกวนผู้อื่นและคาดหวังว่าผู้อื่นก็ไม่ควรรบกวนเราเช่นเดียวกัน ซึ่งหากผู้คนไม่มีความเกรงใจก็อาจนำไปสู่การตัดสินหรือประเมินค่าบุคคลและไม่เป็นที่ชื่นชอบได้ คำสำคัญทางวัฒนธรรมเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวไทยต้องรักษาความสัมพันธ์และภาพลักษณ์ของตนไว้

ทั้งนี้ ผลจากปัจจัยสังคมวัฒนธรรมไทยเหล่านี้ส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก เพราะหากคู่สนทนามีพฤติกรรมที่กระทบหรือส่งผลต่อภาพลักษณ์ของชาวไทย ก็ย่อมกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกัน จนอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจ ไม่สบายใจ อึดอัด และอคติระหว่างวัฒนธรรมได้ ดังจะเห็นได้ว่าคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่พบในการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทยทั้ง 3 คำล้วนปรากฏในปัญหาการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต่างกับคู่สนทนาชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คำสำคัญทางวัฒนธรรมทั้ง 3 คำต่างเป็นถ้อยคำที่ชาวไทยใช้และเป็นเหตุผลเบื้องหลังในลักษณะปัญหาระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งน่าจะชี้ให้เห็นว่าการที่ทั้งสองกลุ่มเกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างฝ่ายต่างมีบรรทัดฐานที่แตกต่างกันเป็นเพราะมีปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่เข้ามาสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องแตกต่างกัน

2. การที่ชาวไทยมุ่งเน้นการจัดการกับหน้าของตนเองมากที่สุดและแสดงคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึง “หน้า” ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับที่โคมิน (Komin, 1991) เห็นว่าชาวไทยให้ความสำคัญกับตัวตนที่ชาวไทยยึดเป็นหลักการพื้นฐานในการปฏิสัมพันธ์ อย่างไรก็ตาม โคมินยังเห็นว่าแม้ชาวไทยเป็นตัวของตัวเองแต่ก็ยังคงมีน้ำใจ ช่วยเหลือผู้อื่น และเกรงใจผู้อื่นด้วย เพราะคุณสมบัติที่ชาวไทยยึดถือนี้ทำให้ชาวไทยต้องสุภาพ หลีกเลียงการทำให้ผู้อื่นเสียหน้า และเกรงใจผู้อื่น จึงไม่ต้องการให้เกิดการกระทำที่กระทบกระเทือนผู้อื่น ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้พูดเองถูกมองในด้านลบและส่งผลเสียในภายหลังได้

เมื่อพิจารณาคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่พบทั้งหมดนี้ยังน่าจะสอดคล้องกับมุมมองที่คำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลักด้วย ดังจะเห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีข้อคำนึงถึง “หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม” รองลงมาจาก “หน้าคุณภาพ” ที่เป็นมุมมองปัจเจก ผู้พูดจึงพยายามรักษาความสัมพันธ์ไม่ให้เกิดกระทบต่อความรู้สึกของตนและผู้อื่นในการปฏิสัมพันธ์ ลักษณะเช่นนี้ก็ยังคงสอดคล้องกับที่โคมินอธิบายถึงค่านิยมเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนไทยให้เกิดความราบรื่น โดยมีความเกรงใจและมีน้ำใจเป็นองค์ประกอบของการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างหนึ่ง ค่านิยมทางวัฒนธรรมของไทยเช่นนี้จัดว่ามีคุณค่าทางจิตใจช่วยให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลราบรื่นและเป็นที่พึงพอใจ ทั้งยังเป็นวิธีสำคัญในการรักษาความรู้สึกของกันและกันอีกด้วย

ชาวไทยจึงมักปฏิบัติตนให้เข้ากันกับค่านิยมที่สังคมไทยยึดถือ นอกจากคำนึงถึงผู้อื่นหรือมีมุมมองผู้อื่นแล้ว ในขณะเดียวกันก็เกรงว่าหากเราไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่สังคมยึดถือ เราก็จะเป็นผู้ที่ไม่ตรงกับบรรทัดฐานในสังคมไทย ชาวไทยจึงคำนึงถึง “หน้า” ทั้งของตนเองและคุณค่าทางสังคมที่

ตนสังกัด กล่าวคือ คำนึงถึงคุณค่าในตนเองและให้ได้รับการยอมรับตามกรอบกำหนดของสังคม อีกทั้งยังส่งเสริมอัตลักษณ์คุณค่าทางสังคมไทยอีกด้วย

3. การมุ่งเน้นเรื่องการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งยังเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของชาวไทยด้วยนั้นแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดตั้งแต่ผลการวิจัยในบทที่ 3 ที่พบว่า ในวัจนกรรมการสัญญา ผู้พูดภาษาไทยเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมเพราะถือว่าการแสดงมารยาทอันดี วัจนกรรมการขอและการถามข้อมูลส่วนตัว ผู้พูดภาษาไทยเลือกไม่แสดงวัจนกรรม เพราะผู้พูดภาษาไทยมองว่าเป็นการรบกวนผู้อื่น เป็นการเสียมารยาทซึ่งสามารถทำลายความสัมพันธ์และยังทำลายภาพลักษณ์ของตนได้ การคำนึงถึงความเหมาะสมตามบรรทัดฐานเพื่อให้เป็นที่ยอมรับเหล่านี้ล้วนมีส่วนมากำกับพฤติกรรมการสื่อสารของพวกเขา

4. หากพิจารณาสำนวนสุภาษิตของไทยแล้วพบว่ามีความหมายที่สอนให้ชาวไทยต้องคำนึงถึง “หน้า” รักษาหน้า และภาพลักษณ์ทั้งของตนและผู้อื่น เช่น “ขายผ้าเอาหน้ารอด” “คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ” ทั้งยังต้องมีความเกรงใจต่อผู้อื่นเพื่อไม่ให้กระทบต่อความสัมพันธ์ เช่น “ลงเรือแป๊ะ ตามใจแป๊ะ” “บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น” และสอนให้ชาวไทยรู้จักมีน้ำใจ ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่น “น้ำหนึ่งใจเดียวกัน” “มิตรจิตมิตรใจ” หากบุคคลไม่มีน้ำใจแล้วจะเป็นผู้ที่ไม่ตรงงานและห่อเหี่ยว เช่น “บัวแห้งน้ำ” สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยให้ความสำคัญกับการให้เกียรติกันซึ่งกันและกันและรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทำให้ชาวไทยมีวิถีปฏิบัติและประพฤติตนตามค่านิยมของสังคม

5. จากผลการวิจัยข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจพบว่าชาวไทยไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิทธิด้านความเกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นไปที่มุมมองปัจเจกมากกว่ามุมมองสังคม อีกทั้งปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่พบก็ยังสนับสนุนในแง่มุมมองที่เกี่ยวข้องกับตนเองเป็นสำคัญ สันนิษฐานว่าอาจเป็นเพราะอิทธิพลทางพุทธศาสนา ดังทัศนะของมัลเดอร์ (Mulder, 1996: 117) ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับมุมมองปัจเจกของชาวไทยไว้ว่า “*The Thai concept of ethics is, like the Buddhist one, individual-centred: people are responsible for meeting their personal obligations to status and known others, but they are not answerable for the wider social order and its 'public' or 'generalized other'.*” นั่นคือ แนวคิดจริยธรรมของไทยเหมือนกับพุทธศาสนาที่เน้นปัจเจกบุคคล กล่าวคือ ชาวไทยจะมุ่งเน้นการปฏิบัติตามข้อพึงปฏิบัติที่เป็นระดับปัจเจกมากกว่ากฎระเบียบโดยรวมในสังคม

6. การคำนึงถึงตนเองของชาวไทยสอดคล้องกับความคิดของนักวิชาการที่มองว่าลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมไทยเน้น “หน้า” ซึ่งบางครั้งสามารถใช้ “หน้า” แทน “self” หรือ “ตัวตน” ได้ “หน้า” จึงเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับชาวไทยและจำเป็นต้องรักษาไว้ (Klausner, 1993; Komin, 1991; Persons, 2008; ธีรยุทธ บุญมี, 2535)

ทั้งนี้ โคมิน (Komin, 1991: 133) มองว่าเพราะการคำนึงถึง “หน้า” สามารถกระทบต่อ “อัตตา” หรือ “ตัวตน” ของชาวไทยได้ ดังที่กล่าวไว้ว่า

“The Thai are first and foremost ego oriented, characterized by the highest ego value of being Independent-being oneself (Pen tua khong tua eng), and a very high value of Self esteem.Thai people have a very big ego, a deep sense of independence, pride and dignity. They cannot tolerate any violation of the "ego" self. Despite the cool and calm front, they can be easily provoked to strong emotional reactions, if the "self" or anybody close to the "self" like one's father or mother, is insulted. There are countless number of examples in the media, where people can readily injure or kill another person for seemingly trivial insults.”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

โคมินเห็นว่าชาวไทยมักให้ความสำคัญกับตนเองเป็นอันดับแรก แสดงออกด้วยความต้องการเป็นอิสระหรือเป็นตัวของตัวเอง รวมทั้งมีความนับถือตนเองสูง แม้จะมีหน้าตาที่เป็นมิตร แต่ก็สามารถกระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาทางอารมณ์ได้ หากตนเองหรือใครก็ตามที่อยู่ใกล้ชิดโดนดูถูกหรือเมื่อใดก็ตามที่อัตตาถูกท้าทายหรือถูกต่อต้าน สอดคล้องกับเอมบริ (Embree, 1950) ที่ก็เห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าชาวไทยมีพฤติกรรมที่เน้นความเป็นปัจเจกและอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีโครงสร้างแบบหลวม

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการส่วนใหญ่มักมองว่าสังคมวัฒนธรรมไทยยังจัดเป็นวัฒนธรรมที่เน้นความเป็นกลุ่ม (Collectivism) ตามมิติทางวัฒนธรรมของฮอฟสตีด (Hofstede, 2011) ที่เห็นว่าชาวไทยให้ความสำคัญกับความเป็นกลุ่ม จงรักภักดีต่อคนในกลุ่ม มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นต่อคนใน

กลุ่มของตน และเพื่อรักษาความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มเอาไว้ ชาวไทยจึงไม่นิยมเผชิญหน้ากันและหลีกเลี่ยงการพูดจาอย่างเปิดเผยเมื่อพบกันครั้งแรก อีกทั้งในการสื่อสาร แม้จะกล่าวตอบรับ แต่ก็อาจไม่ได้หมายถึงการยอมรับข้อตกลงนั้นเสมอไป นอกจากนี้สังคมไทยยังเป็นวัฒนธรรมแบบอิงบริบทสูง (high-context culture) (Hall, 1976) ที่ต้องอาศัยบริบทในการตีความและให้ความสำคัญกับการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน (จินดารัตน์ ธรรมรงวุทย์, 2553; รดารัตน์ ศรีพันธุ์รสกุล, 2562)

รวมถึงมาคัสและคิตะยามะ (Markus & Kitayama, 1991) ก็ยังเห็นว่าชาวไทยมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพากัน (interdependent view of self) ซึ่งบุคคลที่มีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพากันนั้นมีการจำแนกกลุ่มคนที่สนิทหรือกับกลุ่มคนที่ไม่สนิท หากเป็นกลุ่มคนที่ไม่สนิทก็อาจจะปฏิสัมพันธ์ในลักษณะที่แตกต่างจากกลุ่มคนที่ตนสนิทด้วย

แม้จะมีข้อถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องตัวตนของชาวไทย แต่จากข้อมูลในงานวิจัยนี้พบว่าชาวไทยต่างมุ่งรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่นและให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้อื่น ด้วยการระมัดระวังการไปกระทบผู้อื่น หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และไม่ต้องการให้ผู้อื่นเกิดความอึดอัดลำบากใจเพราะตนเอง แม้ว่าชาวไทยจะมีความคิดเรื่องอัตรา หน้า และศักดิ์ศรีก็ตาม

การศึกษาในบทที่ 4 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม โดยมีสมมติฐานว่าปัญหาการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ได้แก่ การเข้าใจเจตนาผิดและการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างกัน ทั้งนี้อาจเกิดจากข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจต่างกัน กล่าวคือ ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ทั้งสองกลุ่มคำนึงถึงในการปฏิสัมพันธ์แตกต่างกัน ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียมีความสัมพันธ์กับแนวคิดจากศาสนาอิสลาม และความคิดเรื่องความเป็นหนึ่งเดียว ส่วนปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทยมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องความเกรงใจและความมีน้ำใจ นอกจากนี้ ชาวไทยยังเน้นความเป็นส่วนตัวมากกว่าชาวอินโดนีเซีย

จากผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าปัญหาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยเป็นไปตามสมมติฐานข้างต้น กล่าวคือ ผลการวิจัยพบลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่

สองกับชาวไทยเกี่ยวข้องกับการเข้าใจเจตนาผิดในปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด และปัญหาการเลือกใช้กลวิธีทางภาษาต่างกัน ในปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกัน นอกจากนี้ยังพบปัญหาการปฏิสัมพันธ์เพิ่มเติมคือปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกันด้วย อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นยังเกิดจากเหตุผลเบื้องหลังที่ผู้พูดสองวัฒนธรรมมีต่างกัน กล่าวคือ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยให้น้ำหนักถึงการคำนึงถึงข้อคำนึงในการปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน โดยชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ส่วนชาวไทยมักคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพ”

จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยในบทนี้ค่อนข้างเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลการวิจัยในบทก่อนหน้า ที่พบว่าชาวอินโดนีเซียค่อนข้างให้ความสำคัญกับการเป็นส่วนหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือการผูกมิตรระหว่างกัน ส่วนชาวไทยมักคำนึงถึง “หน้า” ทั้งของคู่สนทนา และ “หน้า” ในแง่ของภาพลักษณ์ของตนเอง พฤติกรรมทางภาษาที่พบจึงเห็นได้ว่าชาวอินโดนีเซียพยายามสร้างความเป็นมิตร ดังที่พบได้ในวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว กระทั่งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันที่พวกเขาพยายามแสดงเจตนาบางอย่าง แต่ชาวไทยกลับมองว่าเป็นการแสดงเจตนาที่ไม่เหมาะสมกับบริบท โดยพบปัญหาที่เกิดจากวัจนกรรมทั้งสามวัจนกรรมข้างต้นในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมด้วยเช่นเดียวกัน รวมถึงคำตอบที่หวังว่าจะได้รับการยอมรับในการทำกิจกรรมร่วมกัน อันแสดงถึงความใกล้ชิดสนิทสนมมากกว่าที่จะได้รับคำตอบที่ไม่พึงประสงค์ ชาวอินโดนีเซียจึงมีความคาดหวังถึงการแสดงความเป็นมิตรตอบในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ขณะที่ชาวไทยอาจคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวมากกว่าชาวอินโดนีเซียเห็นได้จากการเลือกไม่แสดงวัจนกรรมต่าง ๆ รวมถึงการไม่พึงพอใจในการแสดงเจตนาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่ชาวไทยมองว่าไม่ควรกระทำ เช่น การไม่ตอบรับการสัญญาโดยง่าย จำจะต้องพิจารณาเรื่องความสนิทสนมเป็นหลัก การไม่ควรถามเรื่องส่วนตัว การเกิดความไม่สบายใจหากมีผู้พยายามสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมจนทำให้เกิดการตีความเจตนาที่ผิดไป และสร้างความอึดอัดให้เกิดขึ้นในการปฏิสัมพันธ์ ความคาดหวังต่อการสื่อสารของคนต่างวัฒนธรรมจึงแตกต่างกันและประสบกับปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างกันได้

ความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจึงมีผลกระทบอย่างมากต่อการรับรู้ของคู่สนทนาต่างวัฒนธรรมเกี่ยวกับการใช้ภาษาหรือแสดงพฤติกรรมทางภาษาที่เหมาะสม หากการแสดงเจตนาไม่เป็นที่ไปตามที่วัฒนธรรมแม่คาดหวังแล้วก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรมหรือก่อให้เกิดอคติทางวัฒนธรรมต่อกัน การเผยให้เห็นลักษณะปัญหาที่ผิดพลาดในการปฏิสัมพันธ์และผลลัพธ์ใน

การจัดการความสัมพันธ์จึงน่าจะมีส่วนช่วยในการทำความเข้าใจการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมอินโดนีเซียและวัฒนธรรมไทยให้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังแสดงถึงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ทั้งสองกลุ่มคำนึงถึงผ่านการใช้ถ้อยคำสำคัญทางวัฒนธรรมซึ่งมีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ก็เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยด้วยเช่นกัน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยที่พบว่าผู้พูดจากสองวัฒนธรรมต่างมีข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันแตกต่างกันไปเป็นผลมาจากปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจของผู้พูดในแต่ละวัฒนธรรมแม่ ปัจจัยสังคมวัฒนธรรมสามารถพิจารณาได้จากการใช้ถ้อยคำในวัฒนธรรมแม่ของผู้พูดซึ่งปรากฏในคำสัมภาษณ์ถึงเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ที่เป็นปัญหาและเหตุผลเบื้องหลังของผู้ให้ข้อมูล ถ้อยคำที่พบสามารถสื่อถึงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมได้ และมีส่วนช่วยในการตอบเหตุผลว่าเหตุใดชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึงมักมีการจัดการความสัมพันธ์ในลักษณะมุ่งคำนึงหรือให้น้ำหนักเกี่ยวกับความเป็น “กลุ่ม” มุมมองสังคมหรือพึงพาอาศัยกัน โดยเฉพาะ “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ที่เป็นสิทธิโดยชอบธรรมทางสังคม และชาวไทยที่มีลักษณะมุ่งคำนึงหรือให้น้ำหนักเกี่ยวกับความเป็น “ปัจเจก” โดยเฉพาะการจัดการกับ “หน้า” ในมุมมองความเป็นส่วนตัว

ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีความสัมพันธ์กับแนวคิดจากศาสนาอิสลาม และความคิดเรื่องความเป็นหนึ่งเดียวนั้นคือ ปรัชญาแห่งรัฐของอินโดนีเซีย “ปญจศีลา” ทั้งนี้ยังพบเพิ่มเติมว่า *ความละเอียด* ยังถือเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารของชาวอินโดนีเซียด้วย ส่วนปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทยมีความสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่อง *ความเกรงใจและน้ำใจ* และยังมีความคิดเกี่ยวกับ “หน้า” เพิ่มเติมด้วย

นอกจากนี้ สมมติฐานที่ว่าชาวไทยเน้นความเป็นส่วนตัวมากกว่าชาวอินโดนีเซียนั้น ผลจากการวิจัยก็พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานดังกล่าวเช่นกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ทำให้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมุ่งคำนึงถึงความเป็นเพื่อนมากกว่าชาวไทย ในขณะที่ชาวยุโรปนั้นค่อนข้างพิจารณาเรื่องปัจจัยความสนิทสนมและอาจมีพื้นที่ความเป็นส่วนตัวมากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

แม้สังคมอินโดนีเซียและสังคมไทยจะจัดอยู่ในสังคมที่เน้นความเป็นกลุ่มและเป็นสังคมบริบทสูงเช่นเดียวกัน การติดต่อสื่อสารระหว่างกันจึงน่าจะไม่ประสบปัญหานัก แต่ผลจากการวิจัยกลับพบว่าไม่ได้เป็นเช่นนั้น ทั้งนี้ เป็นเพราะเหตุผลเรื่องความคิดหลักหรือปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่เข้ามามี

อิทธิพลกับผู้พูดและส่งผลต่อความคาดหวังของคนในแต่ละวัฒนธรรมแม้แตกต่างกัน กล่าวคือ ปัจจัยเรื่องศาสนาอิสลาม ปัญญาธิลา และความละเอียดสัมพันธ์กับการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซีย ขณะที่ปัจจัยเรื่อง “หน้า” เกรงใจ และน้ำใจก็สัมพันธ์อย่างยิ่งกับการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทย จนทำให้ผู้พูดในแต่ละวัฒนธรรมมีความคิดหรือทัศนคติที่นำมาสื่อสารในภาวะระหว่างวัฒนธรรมแตกต่างกันจนประสบกับปัญหาที่กระทบต่อความสัมพันธ์ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม

ปัจจัยสังคมวัฒนธรรมเหล่านั้นมีส่วนสำคัญที่ช่วยอธิบายว่าเหตุใดผลการวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งยังช่วยสนับสนุนผลการวิจัยที่สอดคล้องกัน ดังจะเห็นได้ว่าผลของการวิจัยที่พบปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมักเกิดจากการที่ผู้คนที่ทั้งสองวัฒนธรรมมีทัศนคติต่อวัฒนธรรมที่ต่างกันจนเกิดลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากผู้พูดทั้งสองฝ่ายมีบรรทัดฐานที่แตกต่างกันในปริมาณความถี่ที่สูงที่สุด ผลจากทุกพฤติกรรมในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นได้ปรากฏมุมมองตามวัฒนธรรมอินโดนีเซียกับมุมมองตามวัฒนธรรมไทย เพราะมีปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อทั้งสองฝ่ายแตกต่างกัน

มุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีพฤติกรรมทางภาษาที่พยายามผูกมิตร คาดหวังการใกล้ชิดและสร้างสัมพันธ์กับชาวไทย เพราะแนวคิดเรื่องศาสนาอิสลามเป็นความคิดที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเพื่อนในโลกทัศน์ของมุสลิม ดังที่เห็นว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองคำนึงถึงการให้ความสำคัญกับการเป็นส่วนหนึ่งและการข้องเกี่ยวกับตามความสัมพันธ์ จนเกิดปัญหาในการปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยขึ้น ขณะที่มุมมองของชาวไทยมองว่าพฤติกรรมเช่นนั้นเป็นการรุกร้าพื้นที่ส่วนตัว ชาวไทยจึงมักมีพฤติกรรมทางภาษาที่ไม่สื่อสาร เพราะชาวไทยคำนึงถึงเรื่องความเกรงใจ จึงไม่ต้องการรุกร้าพื้นที่ของผู้อื่น ในขณะที่เดียวกันชาวไทยก็รักษาพื้นที่ของตนเองด้วย อีกทั้งสำหรับชาวไทยแล้ว การผูกมิตรนั้นสามารถทำได้โดยไม่จำเป็นต้องแสดงเจตนาในบริบทที่ไม่เหมาะสมในมุมมองของชาวไทย เช่น การถามข้อมูลส่วนตัว การขอ มุมมองที่ต่างกันเช่นนี้อาจทำให้ชาวอินโดนีเซียมองว่าชาวไทยดูค่อนข้างยากที่จะผูกมิตรด้วย ทั้งที่ชาวไทยเองก็คำนึงถึงความสัมพันธ์และพยายามผูกมิตรเช่นกัน เพียงแต่วิธีการต่างออกไป

ลักษณะเด่นของผู้คนจากสองวัฒนธรรมในผลการวิจัยนี้น่าจะบ่งชี้ได้ว่าการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยนั้น ทั้งสองฝ่ายต่างมีมุมมองที่แตกต่างกัน แม้วัฒนธรรมอินโดนีเซียและไทยจะอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เช่นเดียวกัน แต่ปัจจัยต่าง ๆ หล่อหลอมให้ทั้งสองวัฒนธรรมมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง จนแสดงออกผ่านพฤติกรรมทางภาษาที่

แตกต่างกันไป วัฒนธรรมในอาเซียนนี้มีรายละเอียดภายในวัฒนธรรมที่ซับซ้อนและยังต้องการ
ความเข้าใจระหว่างกันอย่างลึกซึ้ง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

“การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้งหมด 2 ข้อ ได้แก่

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้ในการแสดงวจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อค้างที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม

ผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ทั้งหมดมีด้วยกันทั้งสิ้น 163 คน ผลการวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษานี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีการแสดงวจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยแยกกัน จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมาเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงวจนกรรมทั้ง 3 วจนกรรม รวมถึงนำผลการวิจัยของ

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมาเปรียบเทียบกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซีย เพื่อแสดงให้เห็นแนวโน้มการถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลจากการเปรียบเทียบการเลือกแสดงวัจนกรรมหรือไม่แสดงวัจนกรรมของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยแสดงให้เห็นว่า การสัญญาและการขอทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีการเลือกแสดงวัจนกรรมและการไม่แสดงวัจนกรรมที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เว้นแต่การถามข้อมูลส่วนตัวที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงวัจนกรรมมากกว่าชาวไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้คำตอบที่จะเลือกแสดงวัจนกรรม การสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวมากกว่าชาวไทยทั้งหมดเมื่อคิดเป็นอัตราร้อยละ แต่จำนวนถ้อยคำที่พบในวัจนกรรมการสัญญาและการถามข้อมูลส่วนตัวกลับน้อยกว่าชาวไทย ยกเว้นวัจนกรรมการขอเท่านั้นที่ทั้งคำตอบที่เลือกแสดงวัจนกรรมและจำนวนถ้อยคำมากกว่าชาวไทยทั้งหมด

3. ผู้พูดทั้งสองกลุ่มต่างมีเหตุผลหรือความคิดเบื้องหลังในการเลือกแสดงวัจนกรรมและไม่แสดงวัจนกรรมที่แตกต่างกันไป และยังมีการทับซ้อนกันของวิธีการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้ ประเด็นหลักในแต่ละวัจนกรรม มีดังนี้

3.1 วัจนกรรมการสัญญา เมื่อเปรียบเทียบวัจนกรรมการสัญญาระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยพบว่าทั้งสองกลุ่มเลือกแสดงวัจนกรรมและไม่แสดงวัจนกรรมการสัญญาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มต่างเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญาเพราะมีเหตุผลเบื้องหลังไปในทิศทางเดียวกันว่าการสัญญาถือเป็นการแสดงมารยาทอันดีที่ผู้พูดแสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้พูดมีความหวังดีต่อผู้ฟัง

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มก็ยังมีเหตุผลที่แตกต่างกันเล็กน้อยในการเลือกแสดงวัจนกรรมการสัญญา สำหรับชาวไทยแล้วเรื่องของความสนิทสนมและการคำนึงถึงความต้องการของตนเองถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการจะตัดสินใจว่าจะสัญญา ต่างจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่มีแนวโน้มจะสัญญาได้โดยง่ายและเห็นว่า “คนที่ท่านรู้จักในวัยใกล้เคียงกัน” ที่ระบุไว้ในแบบสอบถามคือเพื่อนกัน จึงเห็นได้ว่าจำนวนคำตอบที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทย

เป็นภาษาที่สองเลือกกล่าวถ้อยคำในการสัญญามากกว่าชาวไทย ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีแนวโน้มที่มักจะไม่นิยมปฏิเสธการผูกมัดตนเองและแสดงความใส่ใจต่อการสัญญานั้น

ทั้งนี้ การสัญญาของชาวไทยก็ยังถือว่ามีความลักษณะที่เฉพาะตัว ในแง่ของกลวิธีการลดการผูกมัดตนเองในการแสดงการสัญญา ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้ผู้พูดชาวไทยพบกับปัญหาความจริงใจหรือไม่จริงจังกับสิ่งที่สัญญาและไม่รักษาคำพูดได้ เพราะการสัญญาในลักษณะนี้ถือเป็นลักษณะการสัญญาที่กำกวม

การแสดงวัจนกรรมด้วยการลดการผูกมัดตนเองค่อนข้างคล้ายคลึงกับการแสดงวัจนกรรมแต่ใช้วิธีการอื่นด้วยวิธีการผัดไปก่อนและการตรวจสอบความสะดวก การแสดงวัจนกรรมด้วยการใช้วิธีการอื่นของชาวไทยล้วนมีเป้าหมายเพื่อปฏิเสธการสัญญาทั้งสิ้น การใช้รูปภาษาที่สามารถสื่อเจตนาได้ทั้งการสัญญาที่แสดงการลดการผูกมัดตนเองและการใช้วิธีการอื่นเช่นนี้สามารถสร้างความสับสนให้แก่คู่สนทนาที่เป็นผู้ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้ อีกทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองก็มีการเลือกใช้วิธีการอื่นด้วยวิธีการตรวจสอบความสะดวกเช่นกัน แต่เป้าหมายนั้นเพื่อพิจารณาความสะดวกก่อนที่จะนำไปสู่การสัญญา การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันจึงมีแนวโน้มที่จะตีความเจตนาที่ทับซ้อนเหล่านี้แตกต่างกันจนก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันในการใช้วัจนกรรมนี้

วัจนกรรมการสัญญานี้ น่าจะแสดงให้เห็นว่าปัญหาจากกลวิธีทางภาษาค่อนข้างสร้างความสับสนให้แก่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยได้

3.2 วัจนกรรมการขอ เมื่อเปรียบเทียบวัจนกรรมการขอระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยพบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมด้วยการกล่าวถ้อยคำมากกว่าชาวไทย ขณะเดียวกันชาวไทยเองก็เลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมมากกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองให้เหตุผลเบื้องหลังที่เลือกจะแสดงวัจนกรรมด้วยการกล่าวถ้อยคำว่าเหตุผลของการขอที่นอกจากจะเกิดจากความต้องการหรือความชอบของตนเองแล้ว สิ่งของยังเป็นการแสดงความสัมพันธ์หรือความรู้สึกที่ดีระหว่างกันของคู่สนทนา เพื่อแสดงไมตรีต่อกัน ทั้งยังถือเป็นการแสดงมารยาทอันดีด้วยการใช้ถ้อยคำเพื่อสื่อสัมพันธ์ (basa-basi⁴⁷) ในสังคมอินโดนีเซียได้ ในทางตรงกันข้าม ชาวไทยมองว่าการขอไม่ใช่มารยาทที่ดี

⁴⁷ อ่านว่า บาซา-บาซี

เพราะเป็นการรบกวนผู้อื่นและการขอยังสามารถทำลายภาพลักษณ์ของตนได้ ชาวไทยจึงเลือกที่จะไม่แสดงวัจนกรรมต่อการขอในปริมาณความถี่ที่ค่อนข้างสูง ต่างจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง หากเลือกไม่แสดงวัจนกรรมเป็นเพราะผู้พูดมองว่าการให้นั้นเป็นหน้าที่ที่ควรให้เพื่อแสดงความสัมพันธ์และเป็นสิ่งที่พึงกระทำอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถ้อยคำให้มากความ

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่ายังมีการทับซ้อนกันระหว่างการแสดงวัจนกรรมการขอด้วยถ้อยคำกับการใช้วิธีการอื่น คือ กลวิธีการแสดงความสนใจ ผู้พูดทั้งสองกลุ่มมักแสดงความสนใจด้วยการชื่นชมหรือการขอข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งกลวิธีนี้ทับซ้อนกันกับการใช้วิธีการอื่นในการขอ อีกทั้งการขอข้อมูลเพิ่มเติมในวิธีการอื่นนั้น ผู้พูดก็ไม่ได้มีเป้าหมายเพื่อจะนำสิ่งของนั้นมาเป็นของตนเอง จึงอาจส่งผลต่อการตีความของผู้ฟังทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้

วัจนกรรมการขอนี้น่าจะแสดงให้เห็นว่าปัญหาของวัจนกรรมการขอของคนทั้งสองกลุ่มไม่ใช่เพราะการใช้กลวิธีที่ไม่สุภาพ แต่เป็นเพราะความคิดเบื้องหลังที่ผู้พูดทั้งสองกลุ่มมีต่อวัจนกรรมนี้ต่างกัน การขอจึงถือว่าเป็นวัจนกรรมหนึ่งที่มีปัญหาการสื่อสารมากที่สุดเมื่อเทียบกับวัจนกรรมอื่น ๆ ในงานวิจัยนี้ ลักษณะเช่นนี้สื่อให้เห็นว่าวัจนกรรมนี้คงไม่ใช่วัจนกรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย

3.3 วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัว เป็นวัจนกรรมที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีการเลือกแสดงวัจนกรรมและไม่แสดงวัจนกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเลือกแสดงวัจนกรรมด้วยการกล่าวถ้อยคำมากกว่าชาวไทย ต่างจากชาวไทยที่เลือกไม่แสดงวัจนกรรมนี้ ทั้งสองกลุ่มต่างมีเหตุผลเบื้องหลังที่แตกต่างกัน

ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเห็นว่าการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงความห่วงใยใส่ใจคู่สนทนา และเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อสร้างความสัมพันธ์กัน แต่สำหรับชาวไทยกลับเห็นว่าไม่ควรแสดงวัจนกรรม เพราะชาวไทยคำนึงถึงเรื่องมารยาท และมองว่าอาจสร้างความอึดอัดหรือลำบากใจให้แก่ผู้ฟังได้ ทั้งยังมองว่าข้อมูลส่วนตัวบางประการมีความละเอียดอ่อนจึงไม่ควรถามออกไป แต่เหตุผลเหล่านี้ไม่พบในชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองแต่อย่างใด

สำหรับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองอาจไม่ได้รู้สึกที่วัจนกรรมนี้เสี่ยงต่อการคุกคามหน้ามากเท่าชาวไทย เห็นได้จากเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการถามข้อมูลส่วนตัวที่

หลากหลายกว่าชาวไทย รวมถึงกลวิธีต่าง ๆ ที่ไม่ได้จำเป็นต้องใช้กลวิธีแบบอ้อมเท่ากับชาวไทย ขณะที่ชาวไทยมองว่าวัจนกรรมนี้เสี่ยงต่อการคุกคามหน้าค่อนข้างมาก เพราะชาวไทยเลือกใช้กลวิธีแบบอ้อมในระดับความถี่ที่สูงและหลากหลายกว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

วัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวนี้น่าจะแสดงให้เห็นว่าปัญหาของวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวของคนทั้งสองกลุ่มนี้มีทั้งจากการเลือกแสดงวัจนกรรมและไม่แสดงวัจนกรรม เพราะเหตุผลเบื้องหลังที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งสองกลุ่มมีต่างกัน รวมถึงกลวิธีทางภาษาที่ชาวไทยนิยมการถามข้อมูลส่วนตัวแบบอ้อมมากกว่า การถามข้อมูลส่วนตัวจึงเป็นอีกวัจนกรรมหนึ่งที่มีปัญหาการสื่อสารมากที่สุดในงานวิจัยนี้

4. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าชาวอินโดนีเซียและชาวไทยมีทัศนคติต่อวัจนกรรมที่ต่างกัน เห็นได้จากวัจนกรรมการขอและวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวที่ชาวไทยมองว่าไม่ควรแสดงวัจนกรรมเพื่อ “หลีกเลี่ยง” การทำลายความสัมพันธ์ ในทางตรงกันข้าม ชาวอินโดนีเซียเลือกแสดงวัจนกรรมเหล่านี้เพื่อ “สร้าง” ความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน อีกทั้งการขอในงานวิจัยนี้ยังพบว่าการขอเป็นการแสดงความสนิทสนม ชาวอินโดนีเซียที่ได้รับการขอก็อาจรู้สึกเป็นเกียรติ เป็นการสร้างและเพิ่มสัมพันธ์ระหว่างกันได้ในบางกรณี ในขณะที่ชาวไทยอาจรู้สึกว่าการขอเป็นการคุกคามความเป็นส่วนตัวหรือคุกคามทรัพย์สินที่เป็นส่วนตัว ทำให้ผู้ที่ถูกขอมีสิ่งที่จะต้องเสีย ทัศนคติต่อวัจนกรรมที่พบสอดคล้องกับที่สเปนเซอร์-โอที (Spencer-Oatey, 2008) เห็นว่ามุมมองที่มีต่อวัจนกรรมไม่จำเป็นต้องคุกคามหน้า (Face-Threatening Acts หรือ FTAs) ตามความคิดของบราวน์และเลวินสัน (Brown and Levinson, 1978; 1987) เสมอไป

5. จากเหตุผลหรือความคิดเบื้องหลังนำไปสู่จำนวนคำตอบผ่านการเลือกแสดงวัจนกรรมทั้งกลวิธีหรือวิธีการต่าง ๆ ที่ทั้งสองกลุ่มใช้แตกต่างกันในแต่ละวัจนกรรมนั้น อาจชี้ให้เห็นถึงขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่อาจมีมากกว่าชาวไทย เห็นได้จากการที่พวกเขา มักเป็นผู้เสนอหรือตอบสนองคู่สนทนา ซึ่งอาจอนุมานว่าพื้นที่ส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียหรือเรื่องความเป็นส่วนตัวของเขาน้อยกว่าชาวไทยนั่นเอง ส่วนชาวไทยมักรักษาระยะห่างของตนเองด้วยการไม่เสนอตัวเอง เพราะไม่ต้องการผูกมัด ไม่ต้องการรบกวนผู้อื่น และคำนึงถึงภาพลักษณ์เป็นสำคัญ

6. เมื่อนำผลการวิเคราะห์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมาเปรียบเทียบกับข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้พูดภาษาอินโดนีเซียเป็นภาษาแม่แล้ว สามารถพิจารณาถึงแนวโน้มการ

ถ่ายโอนทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ทั้งการถ่ายโอนทางลบและการถ่ายโอนทางบวกของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองได้ดังนี้

6.1 การถ่ายโอนทางลบ

- *การสัญญา* การถ่ายโอนทางลบในวัจนกรรมการสัญญาที่พบมีการถ่ายโอนในเชิงภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติที่แสดงกลวิธีสื่อสารจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมายไม่เหมาะสม และเกิดจากผู้พูดคำนึงถึงรูปภาษาที่มีหน้าที่คนละหน้าที่กันในภาษาแม่กับภาษาเป้าหมาย ได้แก่ การใช้คำว่า “อยาก” และการใช้คำว่า “ดี” การใช้กลวิธีการให้คำมั่นและการเสนอ และการผลิตถ้อยคำแบบจำกัด

- *การขอ* การถ่ายโอนทางลบในวัจนกรรมการขอที่พบมีการถ่ายโอนในเชิงภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติที่แสดงกลวิธีสื่อสารจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมายไม่เหมาะสม และยังสันนิษฐานว่าเกิดจากวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมที่สังคมอินโดนีเซียยึดถือด้วย ได้แก่ การใช้กลวิธีการเน้นย้ำ การใช้กลวิธีการถามความเป็นไปได้และการให้เหตุผล และเหตุผลเบื้องหลังที่ใช้เพื่อการสร้างสัมพันธ์

- *การถามข้อมูลส่วนตัว* การถ่ายโอนทางลบในวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวที่พบมีการถ่ายโอนในเชิงภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติที่แสดงกลวิธีสื่อสารจากภาษาแม่มายังภาษาเป้าหมายได้ไม่เป็นธรรมชาติและยังสันนิษฐานว่าเกิดจากวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมที่สังคมอินโดนีเซียยึดถือด้วย ได้แก่ การใช้กลวิธีการบอกเป็นนัยอย่างอ่อน การใช้กลวิธีการขออนุญาตถามเหตุผลเบื้องหลังที่ใช้เพื่อการสร้างสัมพันธ์ และการผลิตถ้อยคำแบบจำกัด

6.2 การถ่ายโอนทางบวก พบว่าพฤติกรรมทางวัจนปฏิบัติที่สอดคล้องกันระหว่างภาษาแม่และภาษาที่สองทั้งภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติรวมถึงทางวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมในวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวมักมุ่งเน้นความเป็นกลุ่ม

ทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยต่างเลือกแสดงวัจนกรรมต่าง ๆ ให้เห็นการถ่ายโอนทางภาษาศาสตร์วัจนปฏิบัติในแง่การตระหนักถึงความเป็นพวกเรา พฤติกรรมทางภาษาเช่นนี้ยังสื่อให้เห็นถึงสังคมที่เน้นความเป็นกลุ่มซึ่งเป็นวัจนปฏิบัติศาสตร์สังคมอย่างหนึ่งที่ผู้พูดจากสองวัฒนธรรมมีร่วมกัน อีกทั้งมิติทางวัฒนธรรมของฮอฟสเต็ด (Hofstede, 2011) ก็ยังเห็นว่าทั้งอินโดนีเซียและไทยต่างก็จัดอยู่ในสังคมที่เน้นความเป็นกลุ่มเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองก็ยังแสดงให้เห็นเหตุผลทางวัฒนธรรมทางปฏิบัติศาสตร์สังคมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นกลุ่ม ความเป็นเพื่อนกัน หรือมิตรภาพในสังคมอินโดนีเซียว่าเป็นผลมาจากแนวคิดเรื่อง “gotong-royong” (โกตง-รอยอง) และปัจจัยทางศาสนาอิสลาม

ผลการศึกษาการเปรียบเทียบกลวิธีที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยใช้ในการแสดงวัฒนธรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวพบว่ามีทั้งที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องตามสมมติฐาน กล่าวคือ ผลการวิจัยที่เป็นไปตามสมมติฐาน ได้แก่ การแสดงวัฒนธรรมการสัญญาและการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง พบว่า ผู้พูดใช้กลวิธีตรงไปตรงมา กลวิธีที่ใช้ไม่หลากหลาย และซับซ้อนน้อยกว่าชาวไทย ซึ่งเกิดจากการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมจากภาษาแม่ ส่วนผลการวิจัยที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน คือ การแสดงวัฒนธรรมการขอ แม้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองใช้กลวิธีตรงไปตรงมา มากกว่าชาวไทย แต่พวกเขาสามารถใช้กลวิธีที่หลากหลายและซับซ้อนมากกว่าชาวไทย ซึ่งเกิดจากการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมจากภาษาแม่เช่นกัน

5.1.2 ปัญหาและข้อค่านึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยตามแนววัฒนธรรมทางปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม

ปัญหาการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยเกิดจากข้อค่านึงที่เป็นเหตุจูงใจต่างกัน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมี 3 ลักษณะ ได้แก่ ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกัน ปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิด และปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกัน

2. ข้อค่านึงที่เป็นเหตุจูงใจในการจัดการความสัมพันธ์พบว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยมีข้อค่านึงที่เป็นเหตุจูงใจหรือเหตุผลเบื้องหลังในการปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน ข้อค่านึงที่เป็นเหตุจูงใจของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองพบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สิทธิ

ด้านความเกี่ยวข้อง หน้าเชิงคุณภาพ สหิธิความเสมอภาค และหน้าด้านอตัลัษณ์ทางสังคม ขณะที่ชาวไทยจากการวิจัยนี้พบข้อค้ำนึ่งที่เป็นเหตุจูงใจ ได้แก่ หน้าเชิงคุณภาพ หน้าด้านอตัลัษณ์ทางสังคม และสหิธิความเสมอภาค โดยไม่พบสหิธิด้านความเกี่ยวข้องแต่อย่างใด

3. จากลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยที่เกิดขึ้นได้แสดงให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้เกิดจากผู้พูดต่างวัฒนธรรมต้ำงให้น้ำหนักถึงการค้ำนึ่งถึงข้อค้ำนึ่งในการปฏิสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน โดยชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมักค้ำนึ่งถึง “สหิธิด้านความเกี่ยวข้อง” ขณะที่ชาวไทยมักค้ำนึ่งถึง “หน้าเชิงคุณภาพ” อาจกล่าวได้ว่าชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองค่อนข้างให้ความสำคัญกับการพึ่งพาอาศัยกันหรือความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน ขณะที่ชาวไทยน่าจะให้ความสนใจกับผู้อื่นน้อยกว่าความเป็นตนเอง

4. ลักษณะปัญหาที่พบในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและข้อค้ำนึ่งที่เป็นเหตุจูงใจต้ำงเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ดังนี้

4.1 ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต้ำงกันพบว่าในมุมมองของทั้งชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยนั้น การมีบรรทัดฐานที่ต้ำงกันกระทบต่อข้อค้ำนึ่งที่เป็นเหตุจูงใจต้ำง 4 ด้าน

4.2 ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความเจตนาของถ้อยคำผิदनั้พบว่าทั้งมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและมุมมองของชาวไทยมักกระทบต่อข้อค้ำนึ่งที่เป็นเหตุจูงใจทุกด้าน เว้นแต่ด้านสหิธิด้านความเกี่ยวข้องที่ไม่ปรากฏในมุมมองของชาวไทย

4.3 ลักษณะปัญหาการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกัน สำหรับมุมมองของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกระทบต่อสหิธิด้านความเกี่ยวข้อง ต้ำงจากชาวไทยที่กระทบต่อหน้าเชิงคุณภาพ

5. ปัญหาที่เกิดจากวัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตั้ซึ่งสอดคล้อ้กันกับผลจากการศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา อีกต้ำงจากข้อมูลการสัมภาษณ์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมต้ำงหมดนี้ ผู้วิจัยคาดว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อข้อค้ำนึ่งที่เป็นเหตุจูงใจน่าจะสมารถพิจารณาได้จากการใช้ถ้อยคำในวัฒนธรรมแม่ของผู้พูดซึ่งปรากฏในคำสัมภาษณ์ถึงเหตุผลเบื้องหลังของผู้ให้ข้อมูล ถ้อยคำเหล่านั้นน่าจะสื่อถึงปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องได้

6. ในเหตุการณ์การปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยยังปรากฏการใช้คำสำคัญทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ผู้พูดใช้สื่อสารในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และใช้อธิบายเหตุผลเบื้องหลัง ถ้อยคำเหล่านี้สามารถสะท้อนความคิดหรือวิถีปฏิบัติของชาวอินโดนีเซียและชาวไทยว่าต่างก็มีมุมมองที่แตกต่างกัน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

6.1 ถ้อยคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมุ่งเน้นนั้นพบว่ามีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ศาสนาอิสลาม ปรัชญาแห่งรัฐของอินโดนีเซีย “ปัญจศีลา” (Pancasila) และความละเอียด ส่วนถ้อยคำสำคัญทางวัฒนธรรมที่สื่อถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจจากชาวไทยมุ่งเน้น ได้แก่ “หน้า” ความเกรงใจ และน้ำใจ

6.2 แม้ว่าสังคมอินโดนีเซียและไทยต่างจัดเป็นสังคมที่เน้นความเป็นกลุ่ม (Hofstede Insights, 2021) และเป็นสังคมบริบทสูง (Hall, 1976) เหมือนกัน แต่เมื่อมาปฏิสัมพันธ์กันกลับประสบปัญหาและนำไปสู่อคติระหว่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะเหตุผลเรื่องความคิดหลักในเรื่องศาสนาและค่านิยมที่ต่างกัน กล่าวคือ ศาสนาอิสลามและปัญจศีลาทำให้ชาวอินโดนีเซียมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ให้ความสำคัญกับการเป็นส่วนหนึ่งและการข้องเกี่ยวกัน ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึงมีพฤติกรรมทางภาษาที่พยายามผูกมิตร คาดหวังการใกล้ชิดและสร้างสัมพันธ์กับชาวไทย ลักษณะที่เน้นความเป็นกลุ่มจึงอาจมีความเด่นชัดกว่าสังคมไทย แม้สังคมไทยจะเน้นความเป็นกลุ่มเช่นเดียวกัน แต่ชาวไทยคำนึงถึง “หน้า” ของแต่ละบุคคล และยังคำนึงถึงความเกรงใจ ชาวไทยจึงมีพฤติกรรมทางภาษาไม่ต้องการรุกร้าพื้นที่ของผู้อื่น ในขณะเดียวกันชาวไทยก็รักษาพื้นที่ของตนเองด้วย

ผลการศึกษาลักษณะปัญหาและข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย ตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้ กล่าวคือ ปัญหาการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยเกิดจากข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจต่างกัน อีกทั้งปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ทั้งสองกลุ่มคำนึงถึงในการปฏิสัมพันธ์ก็แตกต่างกันดังสมมติฐานการวิจัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยวรรณกรรมการสัญญาในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การสัญญาของชาวไทยมีลักษณะกำกวมซึ่งอาจเป็นการแสดงความปรารถนาที่จะทำสิ่งนั้น แต่ไม่ได้หมายความว่าสิ่งนั้นจะต้องเกิดขึ้น หรือไม่ได้ผูกมัดตนเองว่าต้องทำ สอดคล้องกับงานวิจัยของเอ็กเนอร์ (Egner, 2002; 2006) ที่แสดงให้เห็นว่าผู้คนที่ต่างวัฒนธรรมกันก็มีมุมมองการสัญญาที่แตกต่างกันไป ทำให้ในแต่ละวัฒนธรรมอาจมีเงื่อนไขวรรณกรรมของเซิร์ล (Searle, 1969) แตกต่างกันไปด้วย โดยเอ็กเนอร์ได้เสนอเงื่อนไขวรรณกรรมการสัญญาในวัฒนธรรมแอฟริกันที่แตกต่างจากเงื่อนไขวรรณกรรมการสัญญาของเซิร์ลในเงื่อนไขความจริงใจ คือ ความมุ่งมั่นของความตั้งใจที่จะแสดงความมุ่งมั่นที่จะทำตามสัญญา และในเงื่อนไขจำเป็น คือ ผู้พูดไม่ผูกมัดตนเองกับคำสัญญานั้น

อีกทั้งผลการวิจัยในวรรณกรรมการสัญญายังสอดคล้องกับสินี วณิชชานนท์ (2541) ที่ตั้งข้อสังเกตว่าการสัญญาของผู้ใหญ่มีแนวคิดการสัญญาที่ยืดหยุ่นกว่า นั่นคืออาจไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามคำสัญญา หรือไม่จำเป็นต้องทำให้การสัญญานั้นสำเร็จก็ได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการศึกษาของสินีมุ่งเน้นที่การสัญญาของเด็ก ผลการศึกษาจึงได้ข้อสรุปว่าการสัญญาของเด็กสอดคล้องกับเงื่อนไขวรรณกรรมของเซิร์ล

ดังนั้น จากผลการวิจัยที่พบในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการแสดงวรรณกรรมการสัญญาของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยมีการกำหนดเงื่อนไขวรรณกรรมการสัญญาที่แตกต่างกัน โดยชาวอินโดนีเซียถือว่าสัญญาเป็นไปตามเงื่อนไขวรรณกรรมตามแบบของเซิร์ล ขณะที่ชาวไทยมองว่าการสัญญาเป็นการที่ผู้พูดให้ความสนใจและต้องการรักษาความสัมพันธ์กับผู้ฟัง ผู้พูดอาจไม่จำเป็นที่จะต้องมีความตั้งใจทำสิ่งที่สัญญาในเงื่อนไขความจริงใจ และถ้อยคำที่แสดงการสัญญาไม่จำเป็นที่จะต้องผูกมัดว่าผู้พูดจะทำสิ่งนั้นในเงื่อนไขจำเป็น แต่ผู้พูดต้องการแสดงความปรารถนาที่จะทำเพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีของตนและคู่สนทนา

ผู้วิจัยจึงขอเสนอนิยามและเงื่อนไขการสัญญาในภาษาไทยที่ได้จากการวิจัยนี้ ซึ่งแตกต่างจากเซิร์ล (Searle, 1969) โดยการสัญญาของผู้พูดภาษาไทย คือ การที่ผู้พูดรับประกันหรือปรารถนาว่าจะทำเหตุการณ์อะไรบางอย่างในอนาคตให้แก่ผู้ฟัง สามารถแสดงเงื่อนไขการสัญญาได้ ดังนี้

1. เงื่อนไขเนื้อความ	การกระทำของผู้พูดในอนาคต
2. เงื่อนไขเบื้องต้น	ผู้พูดสามารถทำสิ่งที่สัญญาได้
และจะต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง
3. เงื่อนไขความจริงใจ	ผู้พูดมีความปรารถนาจะทำสิ่งที่จะสัญญา
4. เงื่อนไขจำเป็น	จัดเป็นถ้อยคำแสดงความมุ่งมั่นที่อาจนำไปสู่การผูกมัดที่จะทำสิ่งนั้น

2. วัจนกรรมการขอและการถามข้อมูลส่วนตัวตามงานวิจัยนี้ แม้จะยังไม่มีผู้ศึกษาไว้ แต่ก็อาจจะจัดให้เป็นวัจนกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของวัจนกรรมการขอร้อง โดยเป็นการขอร้องที่จำเพาะเจาะจง คือ การขอเป็นการขอร้องถึงสิ่งของและการถามข้อมูลส่วนตัวเป็นการขอร้องถึงข้อมูล

ผลการวิจัยวัจนกรรมการขอและการถามข้อมูลส่วนตัวในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ชาวไทยเลือกใช้การขอแบบอ้อมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการขอร้องของชาวอังกฤษที่ใช้การขอร้องแบบอ้อม (Blum-Kulka & House, 1989; Sifianou, 1992) เพราะคงจะเห็นว่าการขอโดยตรงไปตรงมาเป็นการคุกคามหรือรบกวนผู้ฟัง อีกทั้งการใช้กลวิธีการขอร้องอย่างตรงไปตรงมา ยังเป็นการแสดงอำนาจเหนือผู้ฟังอีกด้วย นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานของปิยะวัลย์ วิรุฬหชัยพงษ์ (2543) ที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบการขอร้องของผู้พูดภาษาไทยกับผู้พูดต่างภาษาแล้ว ชาวไทยก็ยังนิยมใช้การขอร้องแบบอ้อม

ทั้งนี้ จากงานวิจัยของประภัสสร เจียมวงษา (2558) ที่พบว่าชาวไทยใช้กลวิธีการขอร้องที่หลากหลายกว่าชาวพม่า ผลการศึกษาดังกล่าวต่างจากผลของการใช้วัจนกรรมการขอในงานวิจัยนี้ที่พบว่าผู้พูดภาษาที่สองสามารถใช้กลวิธีในการขอที่หลากหลายกว่าเจ้าของภาษา อาจมีสาเหตุมาจาก

- 1) การขอสั่งของน่าจะสามารถคุกคามผู้ฟังและรบกวนผู้ฟังมากกว่าการขอร้องในแง่ที่ผู้ฟังต้องเสียทรัพย์สินของตน
- 2) ทักษะคติที่มีต่อวัจนกรรมการขอที่สามารถกระทำได้ตามบรรทัดฐานที่เหมาะสมของวัฒนธรรมอินโดนีเซีย

3) ชาวพม่าที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมีทัศนคติว่าตนเป็นผู้ใช้แรงงานจึงถือว่ามีอำนาจน้อยกว่าเจ้านาย (ประภัสสร เจียมวงษา, 2558) ซึ่งต่างจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่มีสถานภาพที่ใกล้เคียงกันจากการกำหนดสถานการณ์ในแบบสอบถามว่า “เป็นคนที่ท่านรู้จักในวัยใกล้เคียงกัน”

ส่วนผลการวิจัยที่ได้จากวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวนั้นพบว่าชาวไทยเลือกให้การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมามากที่สุด เพราะเมื่อผู้พูดเลือกที่จะแสดงวัจนกรรมการถามข้อมูลส่วนตัวย่อมต้องการได้คำตอบจากผู้ฟัง ทั้งนี้ การถามข้อมูลส่วนตัวแบบตรงไปตรงมาสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนิดา วิริยา (2544) และอาภาภรณ์ เดชวิจารณ์กิจ (2547) ที่พบว่าหากผู้พูดมีสถานภาพเท่ากับผู้ฟัง ชาวไทยมักจะเลือกให้การขอร้องแบบตรงไปตรงมาเช่นกัน จากผลการศึกษาเหล่านี้ยังแสดงให้เห็นว่าชาวไทยให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการสนทนา

3. ผลการวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรายภาษาที่เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามพบว่าคำตอบจากแบบสอบถามจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองค่อนข้างสั้น ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าด้วย ลักษณะของวัจนกรรมที่ไม่ต้องกล่าวถ้อยคำให้ซับซ้อนจึงทำให้เป็นเช่นนั้น กล่าวคือการใช้วัจนกรรมการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัวของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเมื่อเทียบกับผู้พูดภาษาอินโดนีเซียแล้วพบว่ามีปริมาณถ้อยคำที่ใกล้เคียงกัน การใช้เพียงถ้อยคำเดียวสามารถแสดงวัจนกรรมได้ อาจเพราะมีการกำหนดสถานการณ์ที่ชัดเจนในแบบสอบถามและชาวอินโดนีเซียก็สามารถแสดงเจตนาได้อย่างตรงไปตรงมาไม่จำเป็นต้องอ้อมค้อมในบางกรณี

แม้ว่าในการศึกษาวัจนกรรมจะมีผู้โต้แย้งว่าวัจนกรรมไม่สามารถแสดงได้ด้วยถ้อยคำเดียว แต่จะต้องแสดงด้วยจำนวนถ้อยคำหลายถ้อยคำ จึงจะสื่อเจตนาได้ (Geis, 1995) และยังมีแนวคิดที่มองว่าแนวคิดวัจนกรรมอาจไม่เพียงพอต่อการอธิบายภาษาและการสื่อสารในยุคปัจจุบัน เพราะปัจจุบันมนุษย์สามารถสื่อเจตนาได้แม้ไม่ใช่ถ้อยคำ เช่น การใช้ท่าทาง อิโมจิ (Bavelas and Chovil, 2000; Danesi, 2016; Ge and Gretzel, 2018; McCulloch & Gawne, 2018) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์อันตรายภาษานี้ก็ยังคงสอดคล้องกับทฤษฎีวัจนกรรมในยุคแรกๆ ที่เห็นว่าแม้จะเป็นเพียงถ้อยคำเดียวก็ยังสามารถสื่อเจตนาได้ (Austin, 1962; Searle, 1969)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยยังเห็นว่าการให้คำตอบที่สั้นของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในกรณีศึกษานี้ อาจไม่น่ามีสาเหตุมาจากการใช้ภาษาที่สอง เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลมีพื้นฐานความรู้ภาษาไทยอยู่ในขั้นสื่อสารได้ โดยสามารถปฏิสัมพันธ์หรือดำเนินบทสนทนากับชาวไทยได้ อีกทั้งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่ให้ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกยัง

เป็นกลุ่มเดียวกัน เมื่อผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากวิธีการสัมภาษณ์แล้วจะเห็นว่าคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลมีลักษณะที่ค่อนข้างยาว

อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ซึ่งเป็นกรณีของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับชาวไทยได้ดี ผู้วิจัยเห็นว่าหากเปลี่ยนเป็นกรณีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับชาวอินโดนีเซียกลุ่มอื่น ๆ อาจเป็นไปได้ว่าจะพบปัญหาเรื่องของทักษะภาษาด้วย เช่น การมีวงศัพท์ไม่พอ การออกเสียงไม่ชัดเจน

4. ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมในงานวิจัยนี้ค่อนข้างสอดคล้องกับการศึกษาการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมของผู้ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ในรายละเอียดของลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ก็ยังมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต่างกัน ลักษณะปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการตีความของถ้อยคำผิด และปัญหาในการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดจากการเข้าใจความหมายของคำไม่ตรงกัน ต่างก็มีลักษณะปัญหาลักษณะคล้ายคลึงกันกับผลการศึกษาของจินดารัตน์ ธรรมรุ่งฤทธิ์ (2553) ยางวอน ฮยอน (2560) และกฤติกา ชูผล (2564) ทั้งนี้ แม้ว่าผลการวิจัยลักษณะปัญหาการปฏิสัมพันธ์จะพบลักษณะปัญหาหลักเช่นเดียวกับการศึกษาก่อนหน้า ดังจะเห็นว่าปัญหาที่เกิดจากบรรทัดฐานที่ต่างกันก็พบในชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองของยางวอนเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาในลักษณะย่อยแล้ว จะพบว่าผลของการวิจัยต่างก็มีลักษณะปัญหาย่อยที่เกิดจากบรรทัดฐานในการปฏิสัมพันธ์ที่ต่างกันแตกต่างออกไป ลักษณะเช่นนี้สนับสนุนความคิดของเคคส์เคส (Kecskes, 2014) ที่เสนอว่าในกระบวนการปฏิสัมพันธ์หรือภาวะระหว่างวัฒนธรรมเป็นสถานการณ์ที่คู่สนทนาสร้างขึ้นแบบเร่งด่วน เฉพาะกิจ และสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์แบบจำลองทางวัฒนธรรมที่คู่สนทนาต่างร่วมกันสร้างขึ้นล้วนมีตัวแปรและปัจจัยมากมายเข้ามาเกี่ยวข้องแตกต่างกันไป

5. จากผลการวิจัยข้อค้ำจึ่งที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมีข้อน่าสังเกต คือ ข้อค้ำจึ่งที่เป็นเหตุจูงใจที่ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองมุ่งเน้นสูงสุดกับต่ำสุดเป็นมุมมองสังคมเหมือนกัน แม้จะสนใจสิทธิโดยชอบธรรมทางสังคมมากที่สุด แต่กลับพบการค้ำจึ่งถึง “หน้า” ที่เป็นคุณค่าทางสังคมน้อยที่สุด ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าอาจมีความเป็นไปได้ 2 ประการ ได้แก่

1) ปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่มีส่วนในการกำกับพฤติกรรมการสื่อสารมักเกี่ยวข้องกับความเป็นเอกภาพและคุณค่าในตนเอง ผลการวิจัยจึงพบการมุ่งเน้นที่สิทธิด้านความเกี่ยวข้องมากที่สุด และหน้าเชิงคุณภาพรองลงมา

2) สาเหตุจากการเก็บข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันไม่ใช่บริบทที่เฉพาะเจาะจง ผลการวิจัยจึงมักเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าฐานะและบทบาทหน้าที่ทางสังคม

6. จากผลการวิจัยข้อค่านึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ของชาวไทยพบว่าไม่พบข้อค่านึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ในมุมมองของชาวไทย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าที่จริงแล้วชาวไทยน่าจะมีข้อค่านึงในลักษณะนี้เพียงแต่ไม่พบในการวิจัยนี้เท่านั้น เนื่องจากชาวไทยมีมุมมองตัวตนแบบพึ่งพากันก็ย่อมต้องการสัมพันธ์และมีส่วนร่วมกับผู้อื่นเช่นกัน ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าที่การวิจัยครั้งนี้ไม่พบ “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ในมุมมองของชาวไทย อาจมีสาเหตุดังนี้

1) การเก็บข้อมูลการปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน บทบาทที่เกี่ยวข้องกันจึงอาจไม่เด่นชัดเมื่อไม่ได้อยู่ในบริบทที่เฉพาะเจาะจง

2) การใช้คำถามสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยขอให้ผู้ให้ข้อมูลเล่าถึงเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกรำคาญ ไม่พอใจ หรือถูกเหยียดหยาม ตามหนึ่งในข้อคำถามตั้งต้นจากสเปนเซอร์-โอที (Spencer-Oatey, 2002) อาจมีส่วนทำให้ไม่พบ “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ในมุมมองของชาวไทย คำถามดังกล่าวมุ่งถึงด้านความไม่พอใจและการเน้นสิทธิส่วนตัวว่าใครมารุกรานหรือคุกคาม คำตอบที่ได้รับจึงอาจไม่เกี่ยวข้องกับบทบาททางความสัมพันธ์

อย่างไรก็ตาม ในกรณีคำถามที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในการปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้รู้สึกมีความสุข ภูมิใจ หรือพึงพอใจ ผู้วิจัยพบว่าปรากฏการค่านึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ในมุมมองของชาวไทย เช่น การสัมภาษณ์ชาวไทยที่ปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง

“ก็มีเพื่อนที่เขามาเรียนป.โทที่ไทย ก็มาขอให้เราสอนภาษาไทย สอนทำอาหารไทย และพยายามเรียนรู้วัฒนธรรมภาษาของไทยเรา น้ำเสียง คำพูดของเขาเต็มไปด้วยความจริงใจ ซึ้งซมมาก เขาว่า เขาอยากพูดภาษาไทยเก่ง ๆ เขามาอยู่ที่นี่ก็อยากรู้ทุกอย่างที่เมืองไทย

เรารู้สึกดีใจมาก ๆ นะ ขอขอบคุณที่เขายพยายามเรียนรู้วัฒนธรรมภาษาของคนไทย และเราก็ให้การช่วยเหลือ มีน้ำใจในสิ่งที่เขาขอมาในหลายอย่าง ดีใจที่เราได้แชร์ความเป็นไทยให้กับเพื่อนของเราด้วย”

ทั้งนี้ งานวิจัยของยางวอน ฮยอน (2560) ที่ใช้แนวคิดการจัดการความสัมพันธ์กับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยในบริษัทที่ทำงานก็จะเห็นได้ว่าชาวไทยมีการคำนึงถึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” แม้จะพบในปริมาณความถี่ที่ค่อนข้างน้อย คือ 6 เหตุการณ์จาก 71 เหตุการณ์ก็ตาม ผลจากงานวิจัยของยางวอนก็อาจเป็นไปได้ว่าเพราะคำถามที่ตั้งต้นจากปัญหาอาจจะทำให้พบคำตอบที่เกี่ยวข้องในด้านนี้ไม่มากนัก

3) ผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้มีจำนวนไม่มากนัก ผลการวิจัยนี้จึงขึ้นอยู่กับข้อมูลเท่าที่พบ แต่หากมีการวิจัยเพิ่มเติมในอนาคตก็อาจจะพบข้อคำนึง “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ที่ชัดเจนมากขึ้น

4) ปัจจัยเรื่องศาสนาพุทธ ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทซึ่งมุ่งเน้นเรื่องความเป็นปัจเจกและพึ่งพาตนเอง คำสอนทางพุทธศาสนานี้แตกต่างจากพุทธศาสนานิกายหินยานและขงจื้อที่เน้นเรื่องหน้าที่ (Neff, Pisitsungkagarn, & Hsieh, 2008) หากปัจจัยสังคมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคมไทยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ ผู้วิจัยคาดว่าก็อาจจะพบ “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” ในมุมมองของชาวไทย

7. ข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจในการปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยพบว่าตรงกับแนวคิดการจัดการความสัมพันธ์ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ หน้าเชิงคุณภาพ หน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม สิทธิความเสมอภาค และสิทธิด้านความเกี่ยวข้อง ตามแนวทางของสเปนเซอร์-โอที ดังที่สเปนเซอร์-โอที (Spencer-Oatey, 2002: 543) ได้กล่าวไว้ว่าส่วนประกอบของการจัดการความสัมพันธ์เหล่านี้ในแต่ละวัฒนธรรมจะมีไม่เท่ากัน เช่น ผู้ที่มาจากสังคมตะวันตกบางสังคมอาจจะคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลมากกว่าผู้ที่มาจากสังคมตะวันออกที่คำนึงถึงหน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคม งานวิจัยนี้ก็ได้อธิบายให้เห็นว่าการจัดการความสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองเน้นคำนึงถึงสิทธิด้านความเกี่ยวข้อง ในเป็นความเป็นกลุ่มหรือเป็นมุมมองสังคมหรือพึ่งพาอาศัยกัน ขณะที่ชาวไทยเน้นคำนึงถึงหน้าเชิงคุณภาพ ในการจัดการกับหน้า ซึ่งน่าจะยืนยันความคิดของสเปนเซอร์-โอทีได้ว่าแต่ละวัฒนธรรมมีข้อคำนึงที่แตกต่างกันไป และข้อคำนึงที่เป็นเหตุจูงใจของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทยนี้ก็ยังคงแตกต่างจากข้อสังเกต

ของสเปนเซอร์-โฮที่กล่าวว่าสังคมตะวันตกบางสังคมคำนึงเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล ขณะที่สังคมตะวันออกบางสังคมคำนึงเกี่ยวกับหน้าด้านอัตลักษณ์ทางสังคมอีกด้วย

8. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยเรื่องศาสนาอิสลามเข้ามามีบทบาทสำคัญในวิถีปฏิบัติของชาวอินโดนีเซีย ส่วนชาวไทยแม้ว่าจะไม่ได้พบการระบุค่าสำคัญทางวัฒนธรรมโดยตรงเกี่ยวกับศาสนาพุทธในงานวิจัยนี้ แต่แท้จริงแล้วทั้งค่าสำคัญทางวัฒนธรรม *เกรงใจ* และ *น้ำใจ* ต่างก็เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา นั่นคือ การลดความสำคัญของตนเองไปให้ความสำคัญกับผู้อื่น (กรมการศาสนา, 2554; Intachakra, 2012) คำสอนทางพุทธศาสนานั้นยังปรากฏในสังคมไทย ศาสนาพุทธจึงเป็นส่วนสำคัญในการหล่อหลอมวิถีปฏิบัติของชาวไทยเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดี ยังมีนักวิชาการให้ความเห็นว่าพุทธศาสนาในประเทศไทยมีส่วนทำให้ชาวไทยมีแนวคิดที่ค่อนข้างเป็นปัจเจก (พระมหาพูนศักดิ์ วัชรวิโส (กมล), 2561; Neff, Pisitsungkagarn, & Hsieh, 2008) เนื่องจากชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนานิกายเถรวาท คำสอนของพุทธเถรวาทนั้นมุ่งเน้นในการพึ่งพาตนเองและความเป็นอิสระ ดังคำสอนที่ว่า “อตตา หิ อตตโน นาโถ” หรือ “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ชาวไทยจึงไม่รบกวนผู้อื่นและต้องพึ่งพาตนเอง

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าสังคมอินโดนีเซียและไทยเป็นสังคมที่เน้นความเป็นกลุ่ม (Hofstede Insights, 2021) เช่นเดียวกัน แต่พื้นฐานแนวคิดทางศาสนาที่ต่างกันจึงทำให้ไทยและอินโดนีเซียมีวิถีปฏิบัติที่แตกต่างกันไปดังผลการวิจัยที่พบ อย่างไรก็ตาม ในความเห็นของผู้วิจัยนั้นแม้ว่าชาวไทยอาจมีแนวโน้มมีความเป็นปัจเจกมากกว่าชาวอินโดนีเซีย แต่ความเป็นปัจเจกในที่นี้คือการแสดงออกในแง่ความรู้สึกที่เป็นอิสระของตน เพราะไม่ต้องการที่จะบังคับฝืนใจกัน มากกว่าที่จะคิดและแสดงออกอย่างเป็นอิสระแบบชาวตะวันตก

9. ข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลชาวไทยในงานวิจัยนี้เป็นผู้ที่พำนักอยู่ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ฐานะเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการศึกษาอาจไม่สามารถครอบคลุมชาวไทยได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวไทยอาจสามารถทำนายการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในสังคมเมืองได้บางประการ ผลการวิจัยพบว่าชาวไทยคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวและสิทธิของตนเองจากพฤติกรรมทางภาษา เช่น การไม่แสดงวัจนกรรม การคำนึงถึง “หน้าเชิงคุณภาพมากที่สุด” การคำนึงถึง “สิทธิความเสมอภาค” มากกว่า “สิทธิด้านความเกี่ยวข้อง” อาจสอดคล้องกับสุนทรีย์ โคมิน (Komin, 1991) ที่เห็นว่าคนในสังคมเมืองมีความใกล้ชิดกันน้อยกว่าคนในชนบท ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมเมืองอาจจะทำให้ผู้คนในชุมชนภาษานั้นมีบรรทัด

ฐานที่แตกต่างออกไป ในอนาคตผู้คนในสังคมเมืองของไทยอาจมีความเป็นปัจเจกมากขึ้น มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง และมีอิสระในการคิด การตัดสินใจ หรือการแสดงออก

นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 (แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580), 2561) ก็ยังมีการกำหนดเป้าหมายให้ผู้คนพึ่งพาตนเองให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนให้สมาชิกในชุมชนมีการจัดการตนเองและมีความเข้มแข็ง ลักษณะดังกล่าวอาจมีแนวโน้มทำให้เกิดวิถีชีวิตของชาวไทยที่อาจเปลี่ยนแปลงไป เพราะผู้คนต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองกับวิถีการที่จะทำให้เกิดความมั่นคงและเป็นไปตามเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ชาติ ดังวิสัยทัศน์ของประเทศไทยที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” (ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580), 2561)

10. ผู้วิจัยพบข้อจำกัดบางประการจากประสบการณ์การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่าบ่อยครั้งที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถให้ข้อมูลได้ทันทีในการพูดคุยกัน ผู้วิจัยจำเป็นต้องให้เวลาหรือให้ข้อคำถามหลัก ๆ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้มีเวลาคิดถึงเหตุการณ์อย่างละเอียดล่วงหน้า อีกทั้งในบางครั้งผู้ให้ข้อมูลต้องการทราบตัวอย่างเหตุการณ์ที่ผู้ให้ข้อมูลคนอื่นได้ให้ไว้ เพื่อเป็นการกระตุ้นความคิดของผู้ให้ข้อมูลเอง ผู้วิจัยพบว่าวิธีการเช่นนี้มีทั้งข้อดีและข้อเสีย โดยข้อดีคือผู้ให้ข้อมูลจะสามารถเทียบเคียงเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นกับตน และเมื่อสามารถเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการสัมภาษณ์ได้ ผู้ให้ข้อมูลก็มักจะมีเหตุการณ์อื่น ๆ ตามมาได้อีก ส่วนข้อเสียนั้น ในบางกรณีผู้ให้ข้อมูลอาจปฏิเสธความคิดความเชื่อของผู้ให้ข้อมูลคนอื่น เพราะมองว่าขัดกับความคิดความเชื่อของตน หรืออาจรู้สึกว่าการเปรียบเทียบจะทำให้ภาพลักษณ์ของตนหรือกลุ่มที่ตนสังกัดเสียหาย ทำให้แม้ผู้ให้ข้อมูลจะเคยมีประสบการณ์เช่นนั้น แต่ก็อาจไม่ให้ข้อมูลดังกล่าวออกมา

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางแก้ปัญหาการสื่อสารและลดปัญหาการปรับตัวระหว่างชาวอินโดนีเซียกับชาวไทย ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับนโยบายของอาเซียน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และ(ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ที่จะนำไปสู่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ยังแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจไทยยังคงต้องพึ่งพาอุปสงค์จากกลุ่มประเทศอาเซียนในสัดส่วนที่สูง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

2. ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง และ/หรือภาษาต่างประเทศให้แก่ชาวอินโดนีเซีย โดยเฉพาะการถ่ายโอนทางลบที่สามารถนำไปจัดทำบทเรียนเพื่อให้ชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างราบรื่น หรือช่วยให้มีปัญหาในการสื่อสารน้อยลง

3. ผลการวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรมแสดงให้เห็นว่าศาสนาอิสลามถือเป็นความคิดหลักที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางภาษาของชาวอินโดนีเซีย จึงน่าสนใจว่าประเทศอื่นที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีพฤติกรรมทางภาษาเป็นไปในการทำงานเดียวกันกับชาวอินโดนีเซียหรือไม่

4. จากผลการวิจัยที่พบว่าชาวไทยใช้กลวิธีทางภาษาในวจนกรรมการสัญญาแตกต่างจากชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองค่อนข้างน่าสนใจว่าหากพิจารณาในแง่ของการรับรู้แล้ว ผู้พูดภาษาที่สองจะสามารถเข้าใจกลวิธีที่ชาวไทยใช้ในการสัญญาได้หรือไม่

5. การวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา ผู้วิจัยศึกษาตามแนวทางที่แคสเปอร์และบลุมกุลกา (Kasper and Blum-Kulka, 1993) ได้เสนอไว้ ทั้งการผลิตวจนกรรม การถ่ายโอนทางวจนปฏิบัติศาสตร์ และยังแสดงให้เห็นผลต่อการสื่อสาร เว้นแต่ความเข้าใจทางวจนปฏิบัติและพัฒนาการความสามารถทางวจนปฏิบัติศาสตร์ ที่ยังสามารถนำมาเป็นแนวทางศึกษาเพื่อเติมเต็มงานวิจัยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา

6. ผู้วิจัยเห็นว่าการวิจัยตามแนวทางนี้ยังสามารถเพิ่มเติมเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยได้อีกหลายประการที่จะช่วยเติมเต็มการวิจัยตามแนวทางวจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม ได้แก่

6.1 การเก็บข้อมูลที่หลากหลาย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบเติมเต็มและการสัมภาษณ์เชิงลึกเท่านั้น ยังมีอีกหลายวิธี เช่น การสังเกตการณ์ การให้ประเมินการเล่าเรื่อง หรือการใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย

6.2 แนวทางในการวิจัย นักวิจัยอาจพิจารณาวจนกรรมอื่นและแนวทางอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากวจนกรรม เช่น การใช้วจนกรรมสื่อเจตนาาร่วมกับการสื่อสารอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ถ้อยคำ กลไกการสนทนา ความเงียบ

6.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยเห็นว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาติต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองยังรอการวิจัยอีกจำนวนมาก เพราะในปัจจุบันงานวิจัยในแนวทางนี้ยังมีอยู่จำนวนน้อย อีกทั้งกรณีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองนั้น ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในช่วงเวลาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 จึงทำให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้มีเฉพาะผู้ที่พำนักอยู่ในกรุงเทพมหานครเท่านั้น ผู้วิจัยคาดว่าจะยังมีชาวอินโดนีเซียอีกจำนวนมากที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย นอกจากนี้ประเทศอินโดนีเซียยังเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเป็นประเทศที่มีกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่า 1,300 กลุ่มชาติพันธุ์ และยังมีภาษามากกว่า 1,000 ภาษา (Campaign Asia, 2022) การกำหนดปัจจัยตามกลุ่มชาติพันธุ์ก็อาจช่วยให้ได้ผลการวิจัยที่ชัดเจนขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมการศาสนา. 2554. *ความรู้ศาสนาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรม.

กรมอาเซียน, กระทรวงการต่างประเทศ. 2556. *ASEAN Mini Book*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: Page Maker.

กฤติกา ชูผล. 2564. ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวจีนที่พูดภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 12(1), 157-170.

จรัส พยัคฆราชศักดิ์, สมพร อ่อนน้อม และประจวบ ตรีภักดี. 2551. หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา 1 ม. 4-6 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

จิตรารณณ์ เกียรติไพบูลย์. 2525. *คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษาไทย : การวิเคราะห์เชิงอรรถศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จินดารัตน์ ธรรมรงวุทย์. 2553. *ข้อบกพร่องเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม: กรณีศึกษาการใช้ภาษาไทยของผู้พูดชาวอเมริกันและชาวจีน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชาญวิทย์ เยาวฤทธา. 2555. *แนวคิดเรื่อง “บุญคุณ” กับวัจนกรรม 3 ชนิดในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทรงธรรม อินทจักร. 2553. ความสุภาพ ความเกรงใจ และวัจนปฏิบัติศาสตร์ปลดพันนาการ. *ภาษาและภาษาศาสตร์*, 29(1), 17-42.

ทิพจุฑา สุภิมารส. 2550. *การพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (20 พฤษภาคม 2561). ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและข้อมูลพื้นฐานต่างๆของ

ประเทศสมาชิกอาเซียน. สืบค้นจาก

<https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/Highlights/ASEANCommunity/generalAndEcolInfo/Documents>

ธีรยุทธ บุญมี. 2535. “ศักดิ์ศรี-หน้าตา.” ใน สุวรรณฯ สถาปนา และเนื่องน้อย บุญเนตร (บรรณาธิการ). คำ: ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย, 265-278. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพวรรณ เมืองแก้ว และวิภาส โพธิแพทย์. 2556. “กรุณา” “หน้อย”: ที่มาของคำแสดงการขอร้อง ในภาษาไทย. วารณวิทัศน์, 13, 95-114. <https://doi.org/10.14456/vannavidas.2013.5>

นฤมล วงษ์เดียน. 2558. สมรรถนะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในการให้บริการสุขภาพแรงงานข้ามชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.

นพวรรณ พันธุมธนา, 2559. ไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปณชัย อารีเพิ่มพร. 2562. StockRadars รุกคืบอินโดนีเซีย เปิดแพลตฟอร์มวิเคราะห์หุ้น ชี้ถึงเวลาไทย ต้องส่งออกนวัตกรรมเทคโนโลยี. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/stockradars-indonesia/>

ปณิดา เลอเลิศยุติธรรม. 2549. การศึกษาความสุภาพในการขอร้องและการปฏิเสธในการติดต่อธุรกิจทางจดหมายในภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประภัสสร เจียมวงษา. 2558. กลวิธีการขอร้องของชาวพม่าผู้พูดภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม. ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรีดา นักระ. 2561. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในการจ้างแรงงานชาวเมียนมาร์ในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ปิยะวัลย์ วิรุฬหชัยพงษ์. 2543. โครงสร้างและกลวิธีการขอร้องในภาษาไทยและภาษาอังกฤษแบบ

อเมริกัน: การศึกษาวิจัยปฏิบัติศาสตร์เปรียบเทียบ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมหาพูนศักดิ์ วชิรวโส (กมล). 2561. “แนวคิดปัจเจกนิยมในพุทธปรัชญาเถรวาท”. วารสาร
มหาจุฬาริชาการ, 5(2) , 247-60, [https://so04.tci-
thaijo.org/index.php/JMA/article/view/162934](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/view/162934).

พิริยธ โอพันธ์. 2551. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมลายูในพื้นที่ชายแดน
ภาคใต้ของประเทศไทยและชาวมาเลเซียเชื้อสายไทยในรัฐกลันตันประเทศมาเลเซีย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทดุสิต, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เมตตา วิวัฒนานุกูล. 2556. การรับรู้และการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมของนักเรียนไทยกับคนใน
ประเทศกลุ่มอาเซียน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยางวอน ฮยอน. 2559. การศึกษากลวิธีแสดงความเห็นแย้งของนักศึกษาเกาหลีที่พูดภาษาไทยเป็นภาษา
ที่สองในการสนทนาแบบแสดงความคิดเห็นในภาษาไทยตามแนววิจัยปฏิบัติศาสตร์
อันตรภาษา. วารสารภาษาและภาษาศาสตร์, 34(2), 1-19.

ยางวอน ฮยอน. 2560. การปฏิสัมพันธ์ของชาวเกาหลีที่ใช้ภาษาไทยและชาวไทยในบริบทธุรกิจ:
การศึกษาตามแนววิจัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวิจัยปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทดุสิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561, 13 ตุลาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก.
หน้า 1-61.

รดารัตน์ ศรีพันธุ์วรสกุล. 2562. การศึกษาวัฒนธรรมการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน
ภาษาไทยชาวจีน ตามแนววิจัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษา: กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีน
จากมณฑลยูนนานและกวางสี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐบาลไทย. 2562. พม. จัดประชุมอาเซียนเรื่องวัฒนธรรมแห่งการป้องกันครั้งที่ 2 (The 2nd Meeting
of the Working Group on the Culture of Prevention) เพื่อนำไปสู่สังคมที่มีสันติสุข ไม่
แบ่งแยก มีภูมิคุ้มกัน สุขภาพดี และมีความกลมเกลียว. สืบค้นจาก

<https://www.thaigov.go.th/news/contents/index/30>

ราชบัณฑิตยสภา. 2560. พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
กรุงเทพฯ: สำนักงาน.

วสุ เขียวสอาด. 2544. การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยและชาวมอญที่ก่อให้เกิดการพัฒนา
ชุมชน : กรณีศึกษา ตำบลตลาด อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

วีณา วุฒิจำนงค์. 2559. หน้าที่ทางวินัยปฏิบัติศาสตร์ของคำว่า “โอเค” ในบทสนทนาภาษาไทย.
วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 9(2), 115-127.

ศุภางค์ นันทา. 2542. การเปิดรับสื่อวิทยุ-โทรทัศน์จากสปป.ลาว ของผู้รับสารตามแนวชายแดนไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์บริหารข้อมูลตลาดแรงงานภาคตะวันตก กองบริหารข้อมูลตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน
กระทรวงแรงงาน. (2 กุมภาพันธ์ 2563). รายงานผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การเคลื่อนย้าย
แรงงาน อาเซียน ใน มิติ ของ กรม การ จัด หางาน . สืบค้นจาก
[https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmi-
east_th/f8037c62bb324a5c88730b376e137c51.pdf](https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/lmi-east_th/f8037c62bb324a5c88730b376e137c51.pdf)

ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทยในอาเซียนสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร
ประเทศอินโดนีเซีย (29 ตุลาคม 2564). สืบค้นจาก
https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/754133/754133.pdf&title=754133&cate=1065&d=0

สมเกียรติ วันทะนะ. 2535. “น้ำใจ.” ใน สุวรรณ สถาอานันท์ และเนื่องน้อย บุญเนตร (บรรณาธิการ), คำ:
ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย, 306-312. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (14 ตุลาคม 2562). นักศึกษารวม 2560 ภาคเรียนที่ 1 ใน
ทั้งหมด จำแนกตาม สถาบัน/กลุ่มสถาบัน/เพศ/ระดับการศึกษา/คณะ/ชื่อหลักสูตร/
(นักศึกษาต่างชาติ). สืบค้นจาก
[http://www.info.mua.go.th/information/show_all_statdata_table.php?data_sho
w=2](http://www.info.mua.go.th/information/show_all_statdata_table.php?data_show=2)

สำนักงานปลัดกระทรวง. 2564. ข้อมูลสถิติจำนวนนักศึกษาปัจจุบัน ที่เป็นต่างชาติ จำแนกตาม

ประเทศของนักศึกษา และชื่อมหาวิทยาลัย. สืบค้นจาก
https://data.mhesi.go.th/dataset/1911ccc8-9c95-4020-8230-a98716f32b5b/resource/f82e2f63-b674-47e2-a04e-dc3ba537c7cd/download/univ_std_11_03.xlsx

สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. 2559. รายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว. สืบค้นจาก
http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=8265

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2564. เอกสาร (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570). สืบค้นจาก
<https://www.nesdc.go.th/download/document/Yearend/2021/plan13.pdf>

สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. สืบค้นจาก
<http://www.nesdb.go.th/download/plan12/>

สินี วนิชขานนท์. 2541. วัจนกรรมการสัญญาของเด็กไทย: การศึกษาเชิงอภิวัจนปฏิบัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจริตลักษณ์ ดีผดุง. 2548. ขอ . . . หน่อย, ขอ . . . ด้วย, ช่วย . . . ที่. รวมบทความวิชาการภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท, หน้า 49-58. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก.

สุนัดดา วิริยา. 2544. การศึกษาการขอร้องในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวรรณา สถาอานันท์ และเนืองน้อย บุญยเนตร. 2535. คำ: ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. 2535. “เกรงใจ.” ใน สุวรรณา สถาอานันท์ และเนืองน้อย บุญยเนตร (บรรณาธิการ). คำ: ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย, 299-305. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. 2535. “บุญคุณ.” ใน สุวรรณา สถาอานันท์ และเนืองน้อย บุญยเนตร (บรรณาธิการ). คำ: ร่องรอยความคิดความเชื่อไทย, 291-298. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาทิตยา เทียงวงษ์. 2548. การสื่อสารระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ในชุมชนรูสะมิแล จ.ปัตตานี ในช่วงระหว่างวิกฤตการณ์ความรุนแรงของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อาภาภรณ์ เดชวิจารณ์กิจ. 2547. การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการขอร้องในภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อิสลามมอร์ (Islammore). 2558. เพื่อน...ในอิสลาม. สืบค้นจาก
<https://www.islammore.com/view/2290>

ภาษาอังกฤษ

Ali, A. J. 1992. The Islamic work ethic in Arabia. *The Journal of psychology*, 126(5), 507-519.

Austin, J.L. 1962. *How to Do Things with Words*. Cambridge, Mass. Harvard University Press.

Azra, A. 2010. Cultural Pluralism in Indonesia: Continuous Reinventing. of Indonesian Islam in Local, National, and Global Context. *Paper presented at the 10th Annual Conference of Islamic Studies (ACIS)*, Banjarmasin 1-4 November 2010.

Baraldi, C. 2018. Interpreting as mediation of migrants' agency and institutional support. A case analysis. *Journal of Pragmatics*, 125, 13-27.

Bardovi-Harlig, K. 2014. Documenting interlanguage development. *Interlanguage: Forty years later*, 127-146.

Bavelas, J. B., and Chovil, N. 2000. Visible acts of meaning: An integrated message model of language in face-to-face dialogue. *Journal of Language and social Psychology*, 19(2), 163-194. doi: <http://dx.doi.org/10.1177/0261927X00019002001>

Blum-Kulka, S. 1982. Learning how to say what you mean in a second language:

- A study of the speech act performance of learners of Hebrew as a second language. *Applied Linguistics*, 3, 29-59.
- Blum-Kulka, S. and Olshtain, E. 1984. Requests and apologies: a cross-cultural study of speech act realization patterns (CCSARP). *Applied Linguistics*, 5(3), 196-213.
- Blum-Kulka, S., House, J. and Kasper, G. (eds.). 1989. *Cross-Cultural Pragmatics: Requests and Apologies*. Norwood, NJ: Ablex Publishing Corporation.
- Blum-Kulka, S., and House, J., 1989. *Cross-cultural and situational variation in requesting behavior*. Norwood, NJ, pp.123–154.
- Brown, H. Douglas. 1980. The Optimal Distance Model of Second Language Acquisition. *TESOL Quarterly* 14(2): 157-164.
- Brown, P. and Levinson, S. C. 1987. *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Burhani, A. N. 2013. Defining Indonesian Islam. An examination of the construction of the national Islamic identity of traditionalist and modernist Muslims. In *Islam in Indonesia* (pp. 25-48). Amsterdam University Press.
- Cedar, P. 2017. Apology Strategies Used by EFL Undergraduate Students in Indonesia. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature*, 6(6), 214-222.
- Chen, X., Ye, L., Zhang, Y. 1995. Refusing in Chinese. In: Kasper, G. (Ed.), *Pragmatics of Chinese as Native and Target Language*. University of Hawai'i Press, Hawai'i, pp. 119-163.
- Cohen A. D. 2010. Strategies for learning and performing speech acts. In N. Ishihara & A. D. Cohen (Eds.), *Teaching and learning pragmatics: Where language and culture meet* (pp. 227-243). Harlow, UK: Longman.
- Comstock, L. 2015. Facilitating active engagement in intercultural teleconferences: A pragmalinguistic study of Russian and Irish participation frameworks.

Intercultural Pragmatics, 18(4), 481-514.

Crawford Camiciottoli, B. 2014. Pragmatic uses of person pro-forms in intercultural financial discourse: A contrastive case study of earnings calls. *Intercultural Pragmatics*, 11(4), 521-545.

Culpeper, J. 2011. *Impoliteness: Using Language to cause offence*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Danesi, M. 2016. *The semiotics of emoji: The rise of visual language in the age of the Internet*. London: Bloomsbury.

Dewaele, J. 2018. Pragmatic challenges in the communication of emotions in intercultural couples. *Intercultural Pragmatics*, 15(1), 29-55.

Dewaele, J. and Salomidou, L. 2017. Loving a partner in a Foreign Language. *Journal of Pragmatics*, 108, 116-130.

Egner, I. 2002. The speech act of promising in an intercultural perspective. *SIL International*, 1-10.

Egner, I. 2006. Intercultural aspects of the speech act of promising: Western and African practices. *Intercultural Pragmatics*, 3(4), 443-464.

Ellis, R. 1994. *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.

Ellis, R. 1997. *Second language acquisition research and language teaching*. Oxford: Oxford University Press.

Embree, J. F. 1950. "Thailand-A Loosely Structured Social System." *American Anthropologist*, 52(2), 181-193.

Eslami, Z., 2005. Invitations in Persian and English: ostensible or genuine?. *Intercultural Pragmatics*, 2(4), 453-480.

- Faizah S. 2007. Pragmatic particles: A cross-linguistic discourse analysis of interaction. *Unpublished Ph.D. Dissertation*, University of Alabama.
- Fraser, B., 1975. "Hedged Performatives" In: Cole, P., & Morgan, J.L., *Syntax & Semantics*, Vol.3: Speech Acts, Orlando: Academic Press, pp. 187-210.
- Fraser, B. 1990. Perspectives on politeness. *Journal of Pragmatics* 14(2), 219–236.
- Frederick, W. H., and Worden, R. L. 1992. *Indonesia: A country study*. Washington, DC: Library of Congress, Federal Research Division.
- Ge, J., and Gretzel, U. 2018. Emoji rhetoric: a social media influencer perspective. *Journal of marketing management*, 34(15-16), 1272-1295. doi: <https://doi.org/10.1080/0267257X.2018.1483960>,
- Geis, M. 1995. *Speech acts and conversational interaction*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511554452>
- Gudykunst, W. B. 2000. Methodological issues in conducting theory-based cross-cultural research. In Helen Spencer-Oatey (ed.), *Culturally speaking. Managing rapport through talk across cultures*. (pp.293-315) London: Continuum.
- Hall, E. T. 1976. *Beyond culture*. New York: Anchor Press/Double day.
- Hassall, T. 1999. Request strategies in Indonesian. *Pragmatics*, 9 (4), 585–606.
- Hassall T. 2001. Modifying requests in a second language. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching (IRAL)*, 39, 259-283.
- Hassall, T. 2003. Requests by Australian Learners of Indonesian. *Journal of Pragmatics*, 35(12), 1903-1928.
- Ho, V. 2014. Evaluating while justifying intercultural requests. *Intercultural Pragmatics*, 11(4), 575-602.
- Hofstede Insights. 2021. *COUNTRY COMPARISON*. Retrieved from <https://www.hofstede->

insights.com/

Hofstede, G. 2010. *Cultures and organizations: software of the mind*. 3rd ed. London: Harper-Collins Publishers.

Hofstede, G. 2011. Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1014>

Hongladarom, K. 2007. "Don't blame me for criticizing you...": A study of metapragmatics comments in Thai. In W. Bublitz & A. Hübler (Eds.), *Metapragmatics in Use*, 29-47. Amsterdam: John Benjamins.

Intachakra, S. 2012. Politeness motivated by the 'heart' and 'binary rationality' in Thai culture. *Journal of Pragmatics*, 44(5), 619-635.

Irawanto, D. 2007. National culture and leadership: lesson from Indonesia. *Jurnal Eksekutif*, 4(3), 359-367.

Iwasaki, S. and Ingkaphirom, P. 2009. *A Reference Grammar of Thai*. Cambridge: Cambridge University Press.

Jansson, H., Johanson, M., and Ramström, J. 2007. Institutions and networks: Business networks in the Chinese, Russian, and West European institutional contexts. *Journal of Industrial Marketing Management*, 36(7), 955-967.

Jeanyfer, J., and Tanto, T. 2018. Request Strategies in Indonesian: An Analysis of Politeness Phenomena in Text Messages. *Journal of Language and Literature*, 18 (2), 137-145.

Kasper, G. 1992. Pragmatics transfer. *Second Language Research*, 8(3), 203-231.

Kasper, G. and Blum-Kulka, S. (eds.). 1993. *Interlanguage Pragmatics*. Oxford University Press.

Kasper, G., and Dahl, M. 1991. Research Methods in Interlanguage Pragmatics. *Studies in*

Second Language Acquisition, 13(2), 215-247.

Kasper, G., and Roever, C. 2005. Pragmatics in second language learning. In E. Hinkel (Ed.), *Handbook of research in second language teaching and learning* (pp. 317-334). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Kasper, G., & Rose, K. 2002. *Pragmatic Development in a Second Language*. Blackwell Publishing, Inc.

Kecskes, I and Zhang, F. 2009. "Activating, seeking and creating common ground: A socio-cognitive approach." *Pragmatics and Cognition*, 17(2), 331–355.

Kecskes, I. 2007. Formulaic language in English lingua franca. In Kecskes Istvan and Laurence R. Horn (eds), *Explorations in Pragmatics: Linguistic, cognitive and intercultural aspects*, (pp. 191–219). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.

Kecskes, I. 2008. "Dueling contexts: A dynamic model of meaning." *Journal of Pragmatic*, 40(3), 385–406.

Kecskes, I. 2010. "The paradox of communication: A socio-cognitive approach." *Pragmatics and Society*, 1(1), 50–73.

Kecskes, I. 2012. "Encyclopaedic knowledge and cultural models." In Hans-Jörg Schmid (Ed.), *Cognitive Pragmatics* (pp. 177-200). Berlin: Mouton de Gruyter.

Kecskes, I. 2014. *Intercultural Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.

Kecskes, I. 2017a. Cross-cultural and intercultural pragmatics. In Y. Huang (Ed), *The Oxford handbook of pragmatics*, pp. 400-415. New York: Oxford University Press.

Kecskes, I. 2017b. "Context-dependency and Impoliteness in Intercultural Communication" *Journal of Politeness Research*, 13(1), 7–31.

Khomutskii, K. 2016. Temporal and Aspectual Forms of Verbs in Proposition of Commissive Speech Acts: the Case of Promise, Swear and Bet. *Journal of*

Language and Education, 2(4), 39-45.

Kim, J. 1995. "Could you calm down more?": Requests and Korean ESL learners. *Working Papers in Educational Linguistics*, 11(2), 67-82.

Kim, S. H. and Lee, H. 2017. Politeness in power-asymmetrical e-mail requests of Korean and American corporate employees. *Intercultural Pragmatics*, 14(2), 207-238.

Klausner, W. J. 1993. *Reflections on Thai culture: Collected writings of William J. Klausner*. 4th ed. Amarin Printing Group, Bangkok.

Knapp, K. and Knapp-Potthoff, A. 1987. Instead of an Introduction: Conceptual Issues in Analyzing Intercultural Communication. In K. Knapp, W. Enninger and A. Knapp-Potthoff (eds.), *Analyzing Intercultural Communication* (pp. 1-14). Berlin: Mouton de Gruyter.

Koentjaraningrat, K. 1985. *Javanese culture*. London: Oxford University Press.

Komin, S. 1990. *Psychology of the Thai People: Values and Behavioral Patterns*. Bangkok: Research Center of National Institute of Development Administration.

König, K. and Zhu, Q. 2017. Communicative constructions of space in epistemic asymmetry: The case of German-Chinese university placement interviews. *Intercultural Pragmatics*, 14(2), 239-276.

Kraft, B. and Geluykens, R (eds.). 2007. *Cross-Cultural Pragmatics and Interlanguage English*. Muenchen: LINCOM.

Krashen, S. D., and Terrell, T. D. 1983. *The natural approach Language acquisition in the classroom*. New York: Pergamon Press.

Leech, G. N. 1983. *Principles of Pragmatics*. Longman: London.

Levinson, S. C. 1983. *Pragmatics*. Cambridge: Cambridge University Press.

López-Rousseau, A., & Ketelaar, T. 2006. Juliet: If they do see thee, they will murder

- thee. A satisficing algorithm for pragmatic conditionals, *Mind & Society*, 5(1), 71-77.
- Mao, L. R. 1994. Beyond politeness theory: 'Face'revisited and renewed. *Journal of pragmatics*, 21(5), 451-486.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. 1991. Culture and the Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224-253.
- Matsumoto, Y. 1988. Reexamination of the universality of face: politeness phenomena in Japanese. *Journal of Pragmatics*, 12(4), 403-426.
- McCulloch, G., and Gawne, L. 2018. Emoji grammar as beat gestures. In *Proceedings of the 1st International Workshop on Emoji Understanding and Applications in Social Media, Stanford [en línea]*. Disponible en http://knoesis.org/resources/Emoji2018/Emoji2018_Papers/Paper13_Emoji2018.pdf
- Meier, A. J. 2010. Culture and its effect on speech act performance. In A. Martínez Flor, & E. Usó Juan, *Speech Act Performance: Theoretical, Empirical and Methodological Issues Account* (pp. 75-90). Amsterdam, Netherlands: John Benjamins.
- Metsä-Ketelä, M. 2016. Pragmatic vagueness: Exploring general extenders in English as a lingua franca. *Intercultural Pragmatics*, 13(3), 325-351.
- Meyer. E. 2014. *The Culture Map: Breaking Through the Invisible Boundaries of Global Business*. New York: Public Affairs.
- Morfit, M. 1981. Pancasila: The Indonesian State Ideology According to the New Order Government. *Asian Survey*. 21(8), 838-851.
- Morris, M. W., & Liu, Z. 2015. Psychological functions of subjective norms: Reference groups, moralization, adherence, and defiance. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 46(10), 1279-1287.
- Mugford, G. 2018. Critical intercultural impoliteness: "Where are you located? Can you

- please transfer me to someone who is American?" *Journal of Pragmatics*, 134, 173-182.
- Mulder, N. 1992. *Individual and society in Java: A cultural analysis*. Yogyakarta, Indonesia: Gadjah Mada University Press.
- Mulder, N. 1996. *Inside Southeast Asia: religion, everyday life, cultural change*. Amsterdam: Pepin Press.
- Nadar, F. X. 1998. Indonesian learners' requests in English: A speech-act based study. *Humaniora*, 9, 61-69.
- Natthaporn, P. & Phakdeephasook, S. 2008. "The Concept of 'Bunkhun' as an Account for the Act of Responding to Thank in Thai Culture." Paper presented at the *Sociolinguistics Symposium 17: Macro and Micro Connections*. April 3-5, 2008. Amsterdam, the Netherlands.
- Neff, K. D., Pisitsungkagarn, K., and Hsieh, Y. P. 2008. Self-compassion and self-construal in the United States, Thailand, and Taiwan. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 39(3), 267-285.
- Odlin, T. 1989. *Language Transfer: Cross-linguistic influence in language learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Panpothong, N. and Phakdeephasook, S. 2014. "The wide use of mai-pen-rai 'It's not substantial' in Thai interactions and its relationship to the Buddhist concept of Tri Laksana." *Journal of Pragmatics*, 38 (69), 99-107.
- Persons, L. S. 2008. The Anatomy of Thai Face, *Manusya: Journal of Humanities*, 11(1), 53-75. doi: <https://doi.org/10.1163/26659077-01101005>
- Peyasantiwong, P. 1981. *A Study of Final Particles in Conversational Thai*. Ann Arbor: University Microfilms International.
- Pietikäinen, K. S. 2018. Silence that speaks: The local inferences of withholding a

- response in intercultural couples' conflicts. *Journal of Pragmatics*, 129, 76-89.
- Ramadhani, E. A. 2012. Expressions of Disagreement in English by Indonesian Learners of English and Australian Learners. *Rainbow*, 1(1), 34-44.
- Sari, R. P., & Putra, F. K. K. 2019. The design characteristics of Indonesian and German hotel websites: A cross-cultural comparison. *International Journal of Applied Sciences in Tourism and Events*, 3(1), 93-107.
- Rusdi, R. 2016. Culture, its dimensions and implications to the teaching of English. *Lingua Didaktika*, 10(1), 84-94.
- Schegloff, E. A. & Sacks, H. 1973. Opening Up Closings. *Semiotica*, 8, 289-327.
- Searle, J. R. 1965. 'What is a Speech Act?', In Max Black (ed.), *Philosophy in America*. Ithaca: Cornell University Press, pp. 221-239.
- Searle, J. R. 1976. The Classification of Illocutionary Acts. *Language in Society*, 5, 1-24.
- Searle, J. 1979. *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Senkbeil, K. 2017. Figurative language in intercultural communication – a case study of German-Southern African international academic discourse. *Intercultural Pragmatics*, 14(4), 465-491.
- Shilpi Sud. 2022. *The emerging non-Javanese Indonesian consumer*. Available From <https://www.campaignasia.com/article/the-emerging-non-javanese-indonesian-consumer/476807>
- Shishavan, H. 2016. Refusals of invitations and offers in Persian: genuine or ostensible? *Journal of Politeness Research*, 12, 55-93.
- Sifianou, M. 1992. The use of diminutives in expressing politeness: modern Greek versus English. *Journal of Pragmatics*, 17(2), 155-173.

- Sitompul, J. 2015. Speech Acts Strategies of “Refusing” by Indonesian in France Language. *Asian Social Science*, 11(28), 127-138.
- Spencer-Oatey, H. 2000. Rapport management: a framework for analysis. In H. Spencer-Oatey (ed.), *Culturally Speaking. Managing Rapport through Talk across Cultures* (pp.11–46). London: Continuum.
- Spencer-Oatey, H. 2002. Managing rapport in talk: using rapport sensitive incidents to explore the motivational concerns underlying the management of relations. *Journal of Pragmatics*, 34(5), 529-545.
- Spencer-Oatey, H. 2008. *Culturally speaking: Managing rapport through talk across cultures* (2nd. edn.). London: Continuum.
- Spencer-Oatey, H. Xing, J. 2000. A problematic Chinese business visit to Britain: issues of face. In: Spencer-Oatey, H. (ed.), *Culturally Speaking. Managing Rapport Through Talk Across Cultures* (pp. 272–288). Continuum, London.
- Spencer-Oatey, H., & Xing, J. 2003. Managing Rapport in Intercultural Business Interactions: A Comparison of two Chinese-British Welcome Meetings. *Journal of Intercultural Studies*, 24(1), 33-46.
- Su, Y. 2020. Yes or no: Ostensible versus genuine refusals in Mandarin invitational and offering discourse. *Journal of Pragmatics*, 162(4), 1-16.
DOI:10.1016/j.pragma.2020.03.007
- Syahrin, E. 2015. Directness in Politeness of Indonesian Children's Requests. *Jurnal Bahas Unimed*, 26(4), 75467. DOI: <https://doi.org/10.24114/bhs.v26i4.5627>
- Thomas, J. 1983. Cross-Cultural Pragmatic Failure. *Applied Linguistics*, 4, 91-112.
<https://doi.org/10.1093/applin/4.2.91>
- Trosborg, A. 1995. *Interlanguage Pragmatics. Requests, Complaints and Apologies*. Berlin: Mouton de Gruyter.

- Van Bruinessen, M. 1999. Global and Local in Indonesian Islam. *Southeast Asian Studies*, 37(2), 158-175.
- Wierzbicka, A. 1991. *Cross-cultural pragmatics: The semantics of human interaction*. New York: Mouton de Gruyter.
- Wijayanto, A. Laila, M. Prasetyarini, A. and Susiati, S. 2013. Politeness in Interlanguage Pragmatics of Complaints by Indonesian Learners of English. *English Language Teaching*, 6(10), 188-201.
- Yule, G. 1996. *Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.
- Žegarac, V. and Spencer-Oatey, H. 2013. Achieving mutual understanding in intercultural project partnerships: Cooperation, self-orientation, and fragility. *Intercultural Pragmatics*, 10(3), 433-458.

ภาษาอินโดนีเซีย

- Anwar, R. 2020. *Rasa Malu Menggambarkan Kualitas Keimanan Seorang Muslim*. Available From <https://badilag.mahkamahagung.go.id/pojok-dirjen/pojok-dirjen-badilag/rasa-malu-menggambarkan-kwalitas-keimanan-seorang-muslim>
- Arimi, S. 1998. *Basa-basi dalam masyarakat bahasa Indonesia* (Doctoral dissertation, Universitas Gadjah Mada).
- French, D. C., Pidada, S., & Victor, A. 2005. Friendships of Indonesian and United States youth. *International Journal of Behavioral Development*, 29(4), 304-313.
- Grasindo, T. 2017. *UUD 1945 & Amandemennya untuk Pelajar dan Umum*. Jakarta: Gramedia Widiasarana Indonesia.
- Hassan, F. 1989. *Renungan Budaya*. Jakarta: Balai Pustaka.
- Hutauruk, J. M. 1975. Gotong royong: a study of an Indonesian concept and the

application of its principles to the Seventh-day Adventist church in Indonesia.

Professional Dissertations DMin. 354.

<https://digitalcommons.andrews.edu/dmin/354>

Joesoef, D. 1987. "Pancasila, kebudayaan, dan ilmu pengetahuan" dalam Prawihardjo, S.H., Bakker, Sutrisno, S. (editor), *Pancasila sebagai Orientasi Pengembangan Ilmu*, Yogyakarta: PT. BP Kedaulatan Rakyat.

Lindawati. 2012. Fungsi Tutar Kalimat Tanya Bahasa Indonesia. *Litera*, 11(2), 256-266.

Mulyadi. 1998. Makna "malu" dalam Bahasa Indonesia (Kajian "wacana kebudayaan"). *Linguistika*, 6, 46-57.

Manaf, N. A. 2002. Persepsi Kesantunan Tindak Tutar Memerintah dalam Bahasa Indonesia. *Wacana*, 4(2), 174-191.

Tim Redaksi BIP. 2019. *Undang-Undang Dasar Negara Republik Indonesia Tahun 1945*. Jakarta: PT. Bhuana Ilmu Populer.

Utami, Dwi Tyas. 2018a. *PPKn Pendidikan Pancasila dan Kewarganegaraan untuk SD/MI Kelas I*. JAWA BARAT: Erlangga.

Utami, Dwi Tyas. 2018b. *PPKn Pendidikan Pancasila dan Kewarganegaraan untuk SD/MI Kelas II*. JAWA BARAT: Erlangga.

Wahid, A. 1989. 'Pribumisasi Islam'. dalam Muntaha Azhari and Abdul Mun'imSaleh (eds.), *Islam Indonesia menatap masa depan*, pp. 81-96. Jakarta: Perhimpunan Pen-gembangan Pesantren dan Masyarakat.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2
 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 อาคารจามจุรี 1 ชั้น 1 ห้อง 114 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
 โทรศัพท์ : 0 2218 3210-11 E-mail: curec2.ch1@chula.ac.th

COA No. 200/2563

ใบรับรองโครงการวิจัย

โครงการวิจัยที่ 175/63 การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย: การศึกษาตามแนววินัยปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวินัยปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม

ผู้วิจัยหลัก นางสาวตือนา คาซา

หน่วยงาน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พิจารณาจริยธรรมการวิจัยโดยยึดหลัก ของ Declaration of Helsinki, the Belmont report, CIOMS guidelines และ The international conference on harmonization – Good clinical practice (ICH-GCP) อนุมัติให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวได้

ลงนาม

(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)
 ประธานคณะกรรมการ

ลงนาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หนึ่งนงษ์ แรงผลสัมฤทธิ์)
 กรรมการและเลขานุการ

รูปแบบการพิจารณาทบทวน: แบบลดขั้นตอน

วันที่รับรอง: 14 ตุลาคม 2563

วันหมดอายุ: 13 ตุลาคม 2564

เอกสารที่คณะกรรมการรับรอง

1. ข้อเสนอโครงการวิจัย
2. ประวัติและผลงานของผู้วิจัย
3. เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
4. หนังสือยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย
5. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม

เลขที่โครงการ	175 / 63
วันที่รับรอง	14 ต.ค. 2563
วันหมดอายุ	13 ต.ค. 2564

เงื่อนไข

1. ผู้วิจัยรับทราบว่าเป็นการผิดจริยธรรม หากดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยก่อนได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยฯ
 2. หากใบรับรองโครงการวิจัยหมดอายุ การดำเนินการวิจัยต้องยุติ เมื่อต้องการต่ออายุต้องขออนุมัติใหม่ล่วงหน้าไม่ต่ำกว่า 1 เดือน พร้อมส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย
 3. ต้องดำเนินการวิจัยตามที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัด
 4. ใช้เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ใบยินยอมของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และเอกสารเชิญเข้าร่วมวิจัย (ถ้ามี)
- เฉพาะที่ประทับตราคณะกรรมการเท่านั้น**
5. หากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงในสถานที่เก็บข้อมูลที่ขออนุมัติจากคณะกรรมการ ต้องรายงานคณะกรรมการภายใน 5 วันทำการ
 6. หากมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการวิจัย ให้ส่งคณะกรรมการพิจารณารับรองก่อนดำเนินการ
 7. โครงการวิจัยไม่เกิน 1 ปี ส่งแบบรายงานสิ้นสุดโครงการวิจัย (AF 03-13) และบทคัดย่อผลการวิจัยภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น สำหรับโครงการวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ให้ส่งบทคัดย่อผลการวิจัย ภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักฐานในการปิดโครงการ
 8. โครงการวิจัยที่ได้รับการอนุมัติโครงการโดยการพิจารณาทบทวนแบบกรณียกเว้น (Exemption review) ปฏิบัติตามเงื่อนไข ข้อ 1,6 และ 7 เท่านั้น

Office of the Research Ethics Review Committee for Research Involving Human Subjects:
The Second Allied Academic Group in Social Sciences, Humanities and Fine and Applied Arts
Chamchuri 1 Building, Room 114, Phayathai Road, Wang Mai Sub-district,
Pathum Wan District, Bangkok 10330
Telephone number 0 2218 3210-11 E-mail curec2.ch1@chula.ac.th

COA No. 200/2563

Certificate of Research Approval

Research Project Number 175/63 INTERACTIONS OF INDONESIAN USERS OF THAI AS A SECOND LANGUAGE AND NATIVE SPEAKERS OF THAI: AN INTERLANGUAGE AND INTERCULTURAL PRAGMATIC STUDY

Principal Researcher Miss Deeana Kasa

Office Faculty of Arts, Chulalongkorn University

The Research Ethics Review Committee for Research Involving Human Subjects: The Second Allied Academic Group in Social Sciences, Humanities and Fine and Applied Arts at Chulalongkorn University, based on Declaration of Helsinki, the Belmont report, CIOMS guidelines and the Principle of the international conference on harmonization – Good clinical practice (ICH-GCP) has approved the execution of the aforementioned research project.

Signature Theraphan Luangthongkum

(Emeritus Prof. Theraphan Luangthongkum, PhD.)

Chairman

Signature วสน ฤๅษิ

(Asst. Prof. Nunghatai Rangponsumrit, PhD.)

Secretary

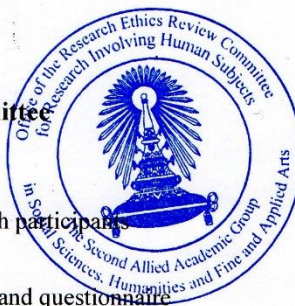
Research Project Review Categories: Expedited Review

Date of approval: 14 October 2020

Expiry date: 13 October 2021

Documents approved by the Committee

1. The research proposal
2. The researcher CV
3. The information sheets for research participants
4. The informed consent forms
5. The guide questions for interview and questionnaire

Protocol No.	175 / 63
Date of Approval	14 OCT 2020
Approval Expiry Date	13 OCT 2021

Conditions

1. The researcher has acknowledged that it is unethical if he/she collects information for the research before the application for an ethics review has been approved by the Research Ethics Review Committee.
2. If the certificate of the research project expires, the research execution must come to a halt. If the researcher wishes to reapply for approval, he/she has to submit an application for a new certificate at least one month in advance, together with a research progress report.
3. The researcher must conduct the research strictly in accordance with what is specified in the research project.
4. The researcher must **only** use documents that provide information for the research sampling population/participants, their letters of consent and the letters inviting them to take part in the research (if any) **that have been endorsed with the seal of the Committee.**
5. If any seriously untoward incident happens to the place where the research information, which has requested the approval of the Committee, is kept, the researcher must report this to the Committee within five working days.
6. If there is any change in the research procedure, the researcher must submit the change for review by the Committee before he/she can continue with his/her research.
7. For a research project of less than one year the researcher must submit a report of research termination (AF 03-13) and an abstract of the research outcome within thirty days of the research being completed. For a research project which is a thesis, the researcher must submit an abstract of the research outcome within thirty days of the research being completed. This is to be used as evidence of the termination of the project.
8. A research project which has passed the Exemption Review, must observe only the conditions in 1, 6 and 7.

แบบสอบถามเรื่อง การแสดงวัฒนธรรม
สำหรับผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทย

ชื่องานวิจัย	การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวดิอนา คาซา
สถานภาพ	นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รหัสผู้ให้ข้อมูล
คำชี้แจง	<p>แบบสอบถามนี้เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสัญญา การขอ และการถามข้อมูลส่วนตัว แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว มีช่องคำถามให้เลือกข้อมูลที่ตรงกับผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 4 ข้อ และตอนที่ 2 เป็นสถานการณ์การแสดงการสัญญา การขอ และการถามข้อมูล มีช่องว่างให้เลือกข้อที่ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าจะทำ และบรรทัดว่างให้เติมคำพูดและ/หรือเหตุผลในการกระทำนั้น รวมคำถามในตอนที่ 2 ทั้งหมด 6 ข้อ ใช้เวลาทำประมาณ 15 นาที</p> <p>แบบสอบถามชุดนี้จะมีผู้ร่วมตอบแบบสอบถามไม่ต่ำกว่า 60 คน ประกอบด้วยชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ไม่ต่ำกว่า 30 คน และชาวไทย ไม่ต่ำกว่า 30 คน ทั้งนี้ กรณีที่ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้วิจัยจะอ่านคำถามและให้ผู้ให้ข้อมูลตอบเป็นคำพูดภาษาไทย คำตอบที่ได้ ผู้วิจัยจะเขียนลงในแบบสอบถาม ส่วนกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลเป็นชาวไทย ผู้ให้ข้อมูลสามารถเขียนลงกระดาษคำตอบได้ทันที</p>

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง: กรุณากรอกข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

- 1) เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง
- 2) ศาสนา

☐ อิสลาม ☐ พุทธ ☐ คริสต์ ☐ อื่น ๆ
- 3) สัญชาติ

☐ ไทย ☐ อินโดนีเซีย
- 4) การเข้าชั้นเรียนภาษาไทย (สำหรับชาวอินโดนีเซีย)

☐ เคย ☐ ไม่เคย

ตอนที่ 2 การแสดงวิจารณ์

คำชี้แจง: กรุณาตอบแบบสอบถามต่อไปนี้อย่างซื่อสัตย์โดยนึกถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ขอให้ท่านเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

สถานการณ์ที่ 1 (การสัญญา)

ก. เป็นคนที่ท่านรู้จักในวัยใกล้เคียงกัน ท่านกับ ก. กำลังคุยกันเรื่องร้านอาหารอร่อย ๆ ที่หนึ่ง
ก. พุดขึ้นมาว่าอยากไปกินร้านนั้นจัง แต่ยังไม่ค่อยมีเพื่อนไปด้วย

3. ท่านจะอย่างไร

☐ สัญญาว่า.....

☐ ไม่สัญญา แต่ทำอย่างอื่น คือ

☐ ไม่สัญญา/ทำเฉย ๆ

4. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

สถานการณ์ที่ 2 (การตอบรับคำเชิญ)

ก. เป็นคนที่ท่านรู้จักในวัยใกล้เคียงกัน ก. กำลังจะจัดงานวันเกิด ก. จึงชวนท่านไปร่วมงานวันเกิดที่กำลังจะจัดขึ้น

1. ท่านจะอย่างไร

☐ ตอบรับคำเชิญว่า.....

☐ ไม่ตอบรับคำเชิญ แต่ทำอย่างอื่น คือ.....

☐ ไม่ตอบรับคำเชิญ/ทำเฉย ๆ

2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

สถานการณ์ที่ 3 (การขอ)

ก. เป็นคนที่ท่านรู้จักในวัยใกล้เคียงกัน ท่านเห็นแว่นตากันแดดของ ก. สวย ท่านจึงขอมาลองใส่
เมื่อใส่แล้วรู้สึกว่าจะเหมาะกับใบหน้าของท่าน ท่านรู้สึกอยากได้

1. ท่านจะอย่างไร

☐ ขอว่า.....

☐ ไม่ขอ แต่ทำอย่างอื่น คือ

☐ ไม่ขอ/ทำเฉย ๆ

2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

สถานการณ์ที่ 4 (การขอ)

ก. เป็นคนที่ท่านรู้จักในวัยใกล้เคียงกัน ก. กำลังจะเดินทางไปท่องเที่ยวที่ต่างประเทศ ท่านคาดหวังของฝากจาก ก.

1. ท่านจะอย่างไร

☐ ขอว่า.....

☐ ไม่ขอ แต่ทำอย่างอื่น คือ

☐ ไม่ขอ/ทำเฉย ๆ

2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

สถานการณ์ที่ 5 (การถามข้อมูลส่วนตัว)

ก. เป็นคนที่ท่านรู้จักในวัยใกล้เคียงกัน ท่านอยากรู้ข้อมูลส่วนตัวของ ก. ให้มากขึ้น เพื่อจะทำความรู้จัก วันนี้ท่านเห็น ก. เดินมาคนเดียว

1. ท่านจะอย่างไร

☐ ถามข้อมูลส่วนตัวว่า.....

☐ ไม่ถาม แต่ทำอย่างอื่น คือ

☐ ไม่ถาม/ทำเฉย ๆ

2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

.....

.....

สถานการณ์ที่ 6 (การถามข้อมูลส่วนตัว)

ก. เป็นคนที่ท่านรู้จักในวัยใกล้เคียงกัน ท่านสงสัยว่า ก. นับถือศาสนาอะไร เพื่อจะได้รู้จัก ก. ให้มากขึ้นและปฏิบัติต่อ ก. ให้ถูกต้อง

1. ท่านจะอย่างไร

☐ ถามข้อมูลส่วนตัวว่า.....

.....

☐ ไม่ถาม แต่ทำอย่างอื่น คือ

.....

☐ ไม่ถาม/ทำเฉย ๆ

2. เพราะเหตุใดท่านจึงทำเช่นนั้น

.....

.....

ขอขอบคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

**Sebuah Kuisiener Tentang Tindak Tutur
Untuk Informan Orang Indonesia**

Judul Penelitian Interaksi orang Indonesia yang menggunakan bahasa Thai sebagai bahasa kedua dengan orang Thai: Studi pragmatik antar bahasa dan antar budaya

Nama peneliti Deeana Kasa

Status Mahasiswa Program Dokter Fakultas Ilmu Budaya, Jurusan Bahasa Thai Universitas Chulalongkorn

Kode peserta penelitian

Pernyataan Kuesiener ini tentang berjanji, meminta, dan bertanya informasi pribadi. Kuesiener dibagi menjadi 2 bagian: Bagian 1 Informasi pribadi, ada bidang pertanyaan untuk dipilih berjumlah 4 pertanyaan. Bagian 2 Tindak tutur, ada situasi tentang berjanji, meminta, dan bertanya informasi pribadi. Ada celah untuk dipilih yang menurut informan akan mereka lakukan. Dan baris kosong, tambahkan kata dan/atau alasan tindakan tersebut. Bagian ini berjumlah 6 pertanyaan, menggunakan waktu sekitar 15 menit.

Penelitian ini memiliki peserta total tidak kurang dari 30 orang. Semuanya adalah penutur bahasa Indonesia. Informan bisa langsung menulis di lembar jawaban.

CHULALONGKORN UNIVERSITY
Bagian 1 Informasi pribadi

Pernyataan: Silahkan isi informasi dasar responden dengan pilihan yang sesuai.

1) Jenis Kelamin

☐ Pria ☐ Wanita

2) Agama

☐ Islam ☐ Buddha ☐ Kristen ☐ Lainnya.....

3) Kebangsaan

☐ Thai ☐ Indonesia

4) Kehadiran kelas bahasa Thailand (untuk orang Indonesia)

☐ Pernah ☐ Tidak pernah

Bagian 2 Tindak tutur

Pernyataan: Mohon mengisi isi kuesioner berikut dengan memikirkan **situasi yang sesungguhnya**. Anda diperkenankan hanya memilih satu jawaban.

Situasi 1 (Janji)

A. adalah seseorang yang Anda kenal dengan usia yang sama. Anda dan A. berbicara tentang makanan yang enak di salah satu restoran. A. mengatakan bahwa saya ingin makan di restoran itu, tetapi masih belum ada yang menemani.

1. Apa yang Anda lakukan?

☐ Berjanji dengan berkata bahwa.....

.....

☐ Tidak berjanji tetapi melakukan sesuatu yang lain adalah

.....

☐ Tidak berjanji / diam saja

2. Mengapa Anda melakukan itu?

.....

.....

Situasi 2 (Menerima Undangan)

A. adalah seseorang yang Anda kenal dengan usia yang sama. A akan mengadakan pesta ulang tahun, jadi A. mengundang Anda untuk menghadiri pesta ulang tahun yang akan diadakan.

1. Apa yang Anda lakukan?

☐ Berjanji dengan berkata bahwa.....

.....

☐ Tidak berjanji tetapi melakukan sesuatu yang lain adalah

.....

☐ Tidak berjanji / diam saja

2. Mengapa Anda melakukan itu?

.....

.....

Situasi 3 (Permintaan)

A. adalah seseorang yang Anda kenal dengan usia yang sama. Anda melihat kacamata hitam A.nya cantik. Jadi Anda mencoba kacamata itu. Saat mengenakan, Anda rasa bahwa kacamata itu cocok untuk wajah Anda dan anda menginginkannya.

1. Apa yang Anda lakukan?

☐ Meminta dengan berkata bahwa.....

☐ Tidak meminta tetapi melakukan sesuatu yang lain adalah

☐ Tidak meminta / diam saja

2. Mengapa Anda melakukan itu?

.....

Situasi 4 (Permintaan)

A. adalah seseorang yang Anda kenal dengan usia yang sama. A. akan bepergian ke luar negeri. Anda mengharapkan oleh-oleh dari A.

1. Apa yang Anda lakukan?

☐ Meminta dengan berkata bahwa.....

☐ Tidak meminta tetapi melakukan sesuatu yang lain adalah

☐ Tidak meminta / diam saja

2. Mengapa Anda melakukan itu?

.....

Situasi 5 (Meminta informasi pribadi)

A. adalah seseorang yang Anda kenal dengan usia yang sama. Anda ingin lebih banyak informasi pribadi tentang A. untuk mengenal. Hari ini Anda melihat A. berjalan sendirian.

1. Apa yang Anda lakukan?

☐ Tanyakan informasi pribadi dengan berkata bahwa.....

.....

☐ Tidak bertanya langsung, tetapi melakukan sesuatu yang lain adalah

.....

☐ Tidak tanya / diam saja

2. Mengapa Anda melakukan itu?

.....

.....

Situasi 6 (Meminta informasi pribadi)

A. adalah seseorang yang Anda kenal dengan usia yang sama. Anda penasaran A beragama apa. Anda ingin tahu untuk saling mengenal dan bisa berinteraksi dengan A. dengan benar.

1. Apa yang Anda lakukan?

☐ Tanyakan informasi pribadi dengan berkata bahwa.....

.....

☐ Tidak bertanya langsung, tetapi melakukan sesuatu yang lain adalah

.....

☐ Tidak tanya / diam saja

2. Mengapa Anda melakukan itu?

.....

.....

Terima kasih atas waktu yang Anda berikan untuk menjawab kuesioner ini.

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก
สำหรับผู้ให้ข้อมูลชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและ
ชาวไทยที่เคยปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียด้วยภาษาไทย

ชื่องานวิจัย	การปฏิสัมพันธ์ของชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองกับชาวไทย: การศึกษาตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์อันตรภาษาและวจนปฏิบัติศาสตร์ระหว่างวัฒนธรรม
ชื่อผู้วิจัย	นางสาวตือนา คาซา
สถานภาพ	นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รหัสผู้ให้ข้อมูล

คำชี้แจง การสัมภาษณ์ใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง 30 นาที การสัมภาษณ์นี้มีผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยไม่ต่ำกว่า 60 คน มีวิธีการเก็บข้อมูลแบบการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างเฉพาะชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยที่เคยปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซียด้วยภาษาไทย การสัมภาษณ์นี้เป็นการถามถึงเหตุการณ์ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวอินโดนีเซียใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองและชาวไทยทั้งหมดมองจากชาวอินโดนีเซียและชาวไทยที่เคยสื่อสารกับชาวอินโดนีเซียด้วยภาษาไทย

ในการสนทนากับผู้ที่คาดว่าจะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การสนทนาแบบไม่เป็นทางการเพื่อแนะนำตัว อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัย และขออนุญาตเก็บข้อมูล ในการดำเนินการสนทนา กรณีที่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเป็นชาวไทย ผู้วิจัยจะเรียกผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเป็นคำเรียกญาติ (ตามอายุของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย) เช่น พี่ น้ำ ลูก น้อง ตามด้วยชื่อของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย หรือใช้คำเรียกอาชีพหรือตำแหน่งของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย เช่น อาจารย์ ส่วนกรณีที่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเป็นชาวอินโดนีเซีย ผู้วิจัยจะเรียกผู้มีส่วนร่วมเป็นคำเรียกญาติที่แสดงการให้เกียรติในภาษาอินโดนีเซีย (ตามอายุของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย) เช่น Bapak (คุณพ่อ) Ibu (คุณแม่) Mas (พี่ชาย) Mbak (พี่สาว)

หากผู้ที่คาดว่าจะเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยสมัครใจยินยอมให้ข้อมูล ผู้วิจัยจึงจะเริ่มเปิดการสนทนากับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย กรณีเป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยชาวไทยที่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับชาวอินโดนีเซีย ผู้วิจัยจะเปิดการสัมภาษณ์ด้วยการชวนพูดคุยเกี่ยวกับความเกี่ยวข้องของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยกับชาวอินโดนีเซีย และหากเป็นชาวอินโดนีเซียที่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ผู้วิจัยเริ่มต้น

ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยการชวนพูดคุยเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอยู่ในเมืองไทยและเพื่อนคนไทย จากนั้นจึงเข้าสู่การถามเหตุการณ์ในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยผู้วิจัยให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยช่วยยกตัวอย่างการปฏิสัมพันธ์ 2 รูปแบบ คือ การปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกรำคาญ ไม่พอใจ หรือถูกเหยียดหยาม และการปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกมีความสุข ภูมิใจ หรือรู้สึกพึงพอใจ ทั้งนี้มีแนวคำถามหลักจำนวน 6 ข้อ ดังต่อไปนี้

(1) มีเหตุการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับชาวไทย/ชาวอินโดนีเซียด้วยภาษาไทยใดที่ทำให้คุณรู้สึกรำคาญ ไม่พอใจ หรือรู้สึกว่าคุณถูกดูถูกเหยียดหยามหรือไม่ และมีเหตุการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับชาวไทย/ชาวอินโดนีเซียด้วยภาษาไทยใดที่ทำให้คุณรู้สึกมีความสุข ภูมิใจ หรือรู้สึกพึงพอใจหรือไม่

(2) (ถ้ามี) ฉากหรือเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่ไหน

(3) ผู้ร่วมเหตุการณ์นั้นมีกี่คน ใครบ้าง เป็นเพศใด อายุมากหรือน้อยกว่า เป็นคนชาติใด และบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับคุณอย่างไร

(4) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

(5) เมื่อคุณรู้สึกไม่พอใจหรือพึงพอใจ คุณทำอย่างไรหรือตอบไปว่าอย่างไรหลังจากเกิดเหตุการณ์นั้น

(6) คุณมีเหตุผลอะไร ทำไมถึงทำหรือตอบกลับไปเช่นนั้น

ขณะที่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยกำลังเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ผู้วิจัยจะทำหน้าที่เป็นผู้ฟัง กล่าวถ้อยคำแสดงการเป็นผู้ฟัง เช่น อ้อ ค่ะ แสดงอวัจนภาษาแสดงการเป็นผู้ฟัง เช่น พยักหน้า ยิ้ม และไม่กล่าวถ้อยคำใด ๆ แทรกระหว่างที่ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยกำลังเล่าเรื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่องที่ต่อเนื่องกันอันจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และตีความข้อมูล เมื่อผู้มีส่วนร่วมเล่าจบ 1 คำถาม ผู้วิจัยจึงถามคำถามต่อไปจนครบแนวคำถามหลักทั้ง 6 คำถาม

ผู้วิจัยบันทึกเสียงการเล่าเรื่องของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยโดยใช้โปรแกรมการบันทึกเสียงในโทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อนำไปใช้ถอดเทปบันทึกเสียง ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลไฟล์เสียงที่บันทึกเสียงการเล่าเรื่องของผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยไว้ในคอมพิวเตอร์ที่จำเป็นต้องกรอกรหัสผ่านจึงจะสามารถเข้าใช้งานได้ หลังจากงานวิจัยเรื่องนี้เสร็จสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยจะทำลายข้อมูลที่มีผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยให้สัมภาษณ์ โดยจะลบไฟล์ทั้งหมดออกจากคอมพิวเตอร์

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวดิอนา คาชา

วุฒิการศึกษา

สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1) สาขาวิชา
ภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมื่อปีการศึกษา 2552

สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการ
สื่อสาร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2556
จากนั้นได้รับประกาศนียบัตรการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมอินโดนีเซียจาก
Universitas Gadjah Mada ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อปีพ.ศ. 2558

หลังจากนั้นเข้าศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2560

ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY